

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Disputationum, Quæstionum, & Articulorum In Tractatu de Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

TRACTATUS THEOLOGICUS

In Primam Partem
D. THOMÆ AQUINATIS
DE DEO.

Theologia, quam Sacram Scientiam appellat Angelicus, aliarum scientiarum, ut tradit idem S. Doctor. *1. p. q. 1. a. 5.* facile dignissima est; tum quia de Summo DEO rebusque divinis, tanquam de objecto sibi pro-

prio agit, tum quia hoc ipsum objectum per altissimas, ac certissimas rationes, & modo sublimissimo tractat. Cum autem pro variis intermediis finibus (qui tamen omnes in ultimum unicum coeunt) varias de DEO, aut rebus ad DEUM ducentibus quaestiones pertractet, varia etiam, ut ita dicam, sortitur cognomina, & vocatur quandoque *Positiva*, quandoque *Scholastica*, nunc *Moralis*, nunc *Polemica*, alias etiam *Mystica*. *Positiva*, ut habet *Valentia tom. 1. disp. 1. q. 1. p. 1.* dicitur, quatenus occupatur potissimum Sacrae Scripturae sensus, praesertim ad mentem SS. Patrum explicando: qua ratione principia & fundamenta firma conclusionum Theologicarum ponit, ac statuit, ex quo patet, *Positivam* eandem esse, quam alii *Scripturalem* appellant. *Scholastica* vocatur, quae ex memoratis principiis, & aliis Theologicis Locis (quos praes alii insigniter explicat Melchior Canus ex Ordine D. Dominici Canariensis Episcopus) doctrinam fidei subtiliter explicat, atque confirmat: qua facultate, quia nemo pollet, nisi diuturno labore in scholis eruditus, hinc recte *Scholastica* dicitur. Inde etiam ante mille ac ducentos annos usitatum jam fuit, ut qui ingenio ac eruditione excellenter, vocarentur *Scholastici*. ita idem *Valentia* allegans Divos Augustinum, atque Gregorium. *Moralis* est illa, quae mandatorum sive Divinorum, sive humanorum obligationem proponit, & quaestiones, quas Casus conscientiae appellamus, resol-

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

vit: ad quam revocari fors potest *Facultas Canonica*, quae Leges Conciliorum, & Responsa Romanorum Pontificum, ad Ecclesiasticam disciplinam spectantia, interpretatur. *Polemica* seu *Controversistica* infidelium quorumvis errores refellit. *Mystica* tandem, quam quidam etiam *Symbolicam* dicunt, illa est, quae, ut S. Dionysius vult, figuratis vocabulis divina explicat, ut cum DEI scientia oculus Divinus vocatur, vel iustitia puniens ira appellatur: alii per *Mysticam* intelligunt Theologiam *Affectivam*, seu illam, quae hominem Evangelicae perfectionis cupidum instruit, ejusque affectus in Deum attollit. Quam praesens Liber complectitur, *Scholastica* est, cujus Princeps Tractatus absque dubio is est, a quo ordimur, nempe de DEO Trino, & Uno, qui primum seu Attributionis objectum est Theologiae Scholasticae: hunc enim ex fine suo primario praes aliis ipsa considerat; alia vero in ordine ad eundem examinat.

2. Ut autem profunda Divinitatis sobrie scrutemur, & absque prolapsionis periculo, oportet, dux nobis sit fides, ex cujus principiis, ut jam dictum, Theologia Scholastica conclusiones suas deducit. Quamvis autem principia ista per se nobis nota non sint, tamen Theologia aliquo modo potest dici Scientia, eo quod principia illa saltem sint per se nota Beatis: sicut scilicet Musica scientia dicitur, quamvis natus principis per se notis, non Musico, sed Arithmetico, ut habet Angelicus *1. p. q. 1. a. 2.* saepe enim scientia inferior supponit quaedam a superiore demonstrata. Id tamen Ariagae permittendum censeo, Theologiam non esse scientiam in sensu Aristotelico strictiore dictam, ad quam requiritur, ut sit ex principiis, quae vel ipsi scienti sunt evidenter, vel certe de quibus ipsi est evidens, ea ab altiore scientia demonstrari: quorum neutrum Theologiae convenit.

3. Sed neque habitus Theologicus est super-

A

per-

pernaturalis; quamvis enim utatur revelationibus tanquam præmissis: tamen ex his per naturæ vires conclusiones suas deducit, non minus, ac aliæ scientiæ: & potest hæreticus eandem veritatem Theologicam inferre ex præmissis naturalibus, quam catholicus ex supernaturalibus infert. Sic non minus hæreticus, quam catholicus facere potest hunc syllogismum: *Omnis homo est judicandus à Christo: sed Adamus est homo: ergo est judicandus à Christo*: quamvis in hæretico præmissa sint tantum naturales, in catholico autem supernaturales actus fidei, & conclusio, si tantum est actus elicitus Theologiæ, non autem habitus fidei (nam etiam hunc, uti & prudentiam supernaturalem, quandoque discursus elicere posse, multi nobiscum in Tractatu de Fide sentiunt) in uno, sicut in altero est tantum naturalis. Si quis tamen veram Theologiam ob principia, vel præmissas supernaturales aliunde assumptas, dicat esse extrinsecè supernaturalem, rectè dicet, & ad mentem D. Dionysii de *Divinis nominibus* c. 2.

Definitur autem Theologia Scholastica, aut describitur saltem non malè ab Esparza in *proemio* a. 3. *Disciplina de DEO promovens principia fidei scientifico naturalis rationis processu*. Quia scilicet assumptis principiis fidei, vel certè eorum uno, & altera veritate naturaliter evidente conclusiones suas infert. Ex quibus etiam patet, Theologiam esse argumentativam, utilèmq; fidelibus corroborandis, & confutandis hæreticis, qua de re S. Aug. l. 2. de *doctr. Christiana* c. 31. sic habet: *Disputationis disciplina ad omnia genera questionum, quæ in literis sanctis sunt, penetranda, & dissolvenda plurimum valet: tantum ibi cavenda est libido rixandi, & puerilis quedam ostentatio decipiendi adversarium*. Hæc ex Prolegomenis Theologicis obiter tetigisse sufficiat: nec pluribus opus esse videtur, cum alia leviora vel ex iis, quæ de Prolegomenis Logicæ in aditu Philosophiæ tradi solent, faciliè intelligenda, vel in ipso Operis decursu pro varia occasione hinc inde suis locis sint inferenda. Quare ad scopum primum, DEInempe considerationem accedimus.

DISPUTATIO I.

De Essentia & Existentia DEI.

4. **D**iscutiemus hac Disputatione, an DEUS sit, quid sit, & qualis sit: sed omnia tantum pro humanæ rationis modulo, quæ utique tanta mysteria necdum capere perfectè potest, donec ea revelata facie intueatur. Quæremus autem primò, an DEUS sit, seu existat, non animo dubitandi, quod flagitium foret, sed animo dubitantes, seu Atheos, sive occultos, sive manifestos convincendi, quod est virtutis. Quanquam autem circa entia alia primò soleat quæri, quid sint, & tum primum, an sint, sive existant; tamen vice versa prius de Existentia DEI, & postea de ejus quidditate Theologi inquirunt, & rectè: nam aliorum essentia saltem logicè prior est ad exi-

stentiam: at DEI Essentia est ipsissima ejusdem Existentia: citius insupernaturali lumine discimus, DEUM existere, quam cognoscimus, in quo Essentia ejus sit statuenda. Certè adhuc quænam definitio DEO competat, discipulatus. Quare & nos prius de existentia Dei, sive de demonstratione ejusdem existentia Divinæ, & tum primum de ejus definitione agemus.

QUESTIO I.

De Existentia DEI, sive de ejus Demonstratione.

ARTICULUS I.

An Existentia DEI sit per se nota, vel debeat, & possit demonstrari.

5. **D**ico. Existentia DEI est per se nota quoad se, non autem quoad nos. Ita S. Thomas 1. p. q. 2. a. 1. in corp. cum Thomistis, & Scotis cum Scotistis, ac alii communissimè contra Albertum, Ægidium, & alios quosdam relatos à Vasquez tom. 1. in 1. p. disp. 9. c. 1. Notum per se quoad se est illud ex Angelico, cujus prædicatum includitur in ratione subjecti e. g. animal in homine; nam animal includitur in ratione hominis; unde, qui perfectè penetrat, quid sit homo, statim per ipsam termini hujus cognitionem cognoscit esse animal, & rapitur ad assensum, quod sit animal; & tali ista propositio: *homo est animal*: est per se nota, etiam quoad ipsum; quare, cum existentia involvatur in essentia DEI, & significetur etiam nomine DEUS (nam DEUS definitur vel per terminos *Ens à se*, hoc est existens à se, vel per terminos *Cumulus omnium perfectionum*, inter quas utique etiam est existentia, vel per alios æquivalentes, qui existentiam formaliter quacunque tandem ratione dicunt) existentia DEI, sive hæc propositio: *DEUS existit*: est nota per se.

6. At quia nos non statim hos terminos ita penetramus, ut statim intelligamus absque omni prævio discursu, includi in iis existentiam, & quidem actualiter seu exercitè existentem: quia etiam audita propositione: *Deus existit*: non rapimur ad assensum, sicut audita ista: *Totum est majus sua parte*: sed ex aliis argumentis debet nobis Deus existens innotescere (id quod constat experientiâ tam doctorum, quam indoctorum, qui negant, se apprehendendo Deum statim rapi ad affirmandum eum existere) hinc existentia Dei, seu propositio hæc: *Deus existit*: non est per se nota quoad nos. Ex quo faciliè inferitur, Deum debere aliunde innotescere, vel demonstrari.

7. Dico 2. Deus potest demonstrari. Ita Theologi omnes præter aliquos fortè Nominales, quos citat tacito nomine Pererius disp. 16. in c. 1. ep. ad Rom. eorumque sententiam ait repudiandam, ac explodendam. Gormaz autem de DEO n. 8. nominat Petrum Alliaccensem, Bassolum, & Majorem: putatque cum aliis, quos citat n. 6, quibusque jungendus Esparza l. 1. de DEO q. 2. a. 2. § 3. esse de fide, quod DEUS ex creatu-

creaturis saltem moraliter demonstrari possit, Angelicus autem l. 1. contra gentil. c. 12. in 1. argum. oppositam nostræ sententiam vocat errorem, & in corp. falsitatem. Et sanè testimonia Scripturarum sunt valde efficacia. Sic Sapientie 13. v. 1. dicitur *Vani autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia DEI* & paulò post: v. 5. *Amagnitudine enim speciei, & creaturæ cognoscibiliter poterit Creator horum videri.* ad Rom. 1. v. 19. *Quia quod notum est DEI, manifestum est illis; DEUS enim illis manifestavit; invisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque ejus virtus, & Divinitas, ita, ut sint inexcusabiles.*

8. Jam sic: posse DEUM videri, manifestum esse, ejus virtutem, ac Divinitatem intellectam conspici, eum ignorantes esse inexcusabiles, & quidem non quomodocunque (quia ad hoc sufficeret evidens credibilitas) sed quia noluerunt intellecta conspiciere, hæc, inquam, non significant tantum aliquam probabilitatem; sed evidentiam. Consentunt Patres; nam S. Hieron. in superiorem textum S. Pauli ad Rom. 1. v. 20. ait: *Tam evidenter intellecta sunt, ut conspecta dicantur.* S. Maximus Confessor *æconomicorum* centuria 3. c. 8. *Conspicua namque creatura claram præbet notitiam, quòd sit Conditor, at non qualis sit.* Alii autem Patres passim dicunt, DEUM nesciri non posse. Tandem demonstrationes DEI tam ex principiis moralibus, quam ex physicis, desumptæ, quæ vel ex Philosophia sunt omnibus notæ, tales sunt, ut nemo nisi stultus, aut infirmitate malus eas ausit negare.

9. Ob. 1. contra 1. Conclusionem ejusque primam partem. Notum, & cognitum sunt idem: atqui nulla propositio est per se, seu se sola cognita (quippe ad hanc denominationem requiritur necessariò intellectus cognoscens) ergo nulla est per se nota. Confirmatur: Si illa propositio est per se nota, quæ ritè penetrata necessitat aliquem intellectum ad assensum, omnis propositio erit per se nota; cum omnis suo modo necessitet intellectum Divinum: sed hoc est nimium: ergo: Resp. dist. maj. notum actu, & cognitum actu sunt idem. conc. maj. notum potentia & cognitum actu. neg. maj. & distincta proportionaliter min. neg. conseq. In definitionibus vel etiam descriptionibus verba non semper significant actum, sed tantum potentiam, ut notum vel ex definitione Termini Logici.

10. Ad confir. om. quòd omnis propositio seu omnis veritas sit per se nota DEO, qui necessitatus est ad cognoscendam omnem veritatem, si præsertim prædicatum involvatur in ratione subjecti, ne fiat nova quaestio de nomine. Quando autem simpliciter dicitur propositio per se nota, communiter intelligitur respectu creaturæ, seu quæ necessitat intellectum creatum, præcisè penetratis ritè terminis, qualiter eum non necessitat omnis propositio, etiam si prædicatum sit de ratione subjecti; quia non omnem talem propositionem, præsertim si sit de altissimis rebus supernaturalibus, penetrat intellectus creatus. Si tamen velis dicere, quamvis talem propositionem esse notam per se quoad se, nil absurdi dices, modò prædica-

tum sit de ratione subjecti, & non tantum aliquid accidentaliter, vel per connexionem ei conveniens. In forma neg. maj. quia hæc & nunc per notum per se intelligitur notum intellectui creato. vel disting. erit nota quoad se, seu etiam quoad DEUM, si prædicatum sit de ratione subjecti. conc. maj. quoad nos, seu intellectum creatum. neg. maj. &c.

11. Ob. 2. Juxta nos omnis definitio cuiuscunque rei esset per se nota; quia semper prædicatum est de ratione subjecti: hoc est nimium: ergo. Confir. Sequeretur, quòd etiam hæc propositio: *DEUS est Trinus*: esset per se nota: hoc est incredibile: ergo. Resp. neg. mi. Quando autem aliqui oppositum dicunt, sermo ipsis est de noto non quoad se tantum, sed quoad nos. Ad confir. Godoy & eo teste Thomista conc. ma. negant mi. ego dist. ma. sequeretur, quòd ea propositio esset per se nota, si Personæ sunt de essentia Divinitatis. conc. ma. secus neg. ma. & dist. proportionaliter mi. neg. conseq. an autem Personæ sint de essentia DEI, an non, hæc non est locus disputandi.

12. Ob. 3. contra 2. partem conclusionis primæ. Illud est notum per se etiam nobis, cujus notitia naturaliter nobis inest: ita inest notitia de existentia DEI, ut docet S. Damascenus apud S. Thomam citatum n. 5. & passim alii Patres: ergo. Confir. 1. Prima veritas debet esse maxime cognoscibilis à nobis: ergo debet esse nota per se etiam nobis: sed prima veritas est DEUS: ergo. Confir. 2. Sicut DEUS ut summa bonitas communicat se creaturis immediate physice per creationem, ita ut summa veritas se communicat iisdem immediate per cognitionem immediatam sui: sed hoc est se reddere notum per se etiam quoad nos: ergo. Resp. neg. ma. Cognitio alicujus rei etiam tunc dicitur nobis esse naturalis, vel naturaliter inesse, quando à natura instigamur ad eam comparandam, & ab ipsa natura principium aliquod ejus habemus, ex quo illam facillimè inferimus, sicut habemus respectu existentia DEI, quam ex nobis, & magis ex universa natura creata facillimè inferimus. Unde quidam non malè dicunt, hanc DEI cognitionem esse nobis naturaliter insitam non in se, sed in radice.

13. S. Thomas cit. n. 5. ad 1. ait: naturaliter nos DEUM cognoscere confusè sub prædicato quidem re ipsa convertibili cum DEO, quin tamen cognoscamus illud esse convertibile: e. g. sub ratione beatitudinis nostræ, quam tamen non omnes agnoverunt in DEO statuendam. Ad primam confir. neg. ant. DEUS est prima veritas in essendo & in cognoscendo: sed tamen nos prius cognoscimus nos ipsos & creaturas, atque ex his primùm inferimus DEUM dari. Unde prius cognoscimus aliquas veritates secundas, scilicet creaturas, vel etiam prima principia creata. Ad secundam confir. neg. ma. cum enim DEUS liber sit ad comunicandum se pro libitu per utramque hanc viam, potuit se unà communicare immediate, alterà mediata: & hoc fecit. Sic etiam se comunicavit tantum, & non amplius pro libitu suo.

14. Ob. 4. Est per se notum quoad nos, quòd debeamus DEUM colere: ergo etiam, quòd

quòd DEUS debeat existere; nam hoc includitur in priori: ergo, Confir. Natura nos incitat ad colendum, & invocandum aliquem DEUM: ergo etiam ad eum cognoscendum. Resp. dist. ant. est per se notum, quòd absolute debeamus DEUM colere. neg. ant. quòd conditionate, si DEUS existat. conc. ant. & neg. consequ. Eodem modo est per se notum, quòd debeamus Superiorem revereri, si existat: non autem est per se notum, quòd existat. Ad confir. conc. totum; hoc enim plus non probat, quàm naturalem nobis aliquomodo esse cognitionem DEI, scilicet ut explicatum est n. 12. Potest etiam responderi, naturam nos tantum incitare ex suppositione, quòd detur DEUS, non autem antecederet ad hanc hypothesein Reliqua, quæ hîc possent objici, dabimus infra, quando de demonstratione DEI quasi à priori.

15. Ob. 5. contra 2. conclusionem. Verba: *videri, manifestum esse* &c. non semper significant in Scripturis evidentiam; ergo nostra probatio non subsistit. Confir. Si potest dici, quòd illa verba significant evidentiam, potest etiam dici, quòd significant existentiam DEI esse notam per se: hoc non admittimus: ergo. Resp. om. ant. neg. consequ. Si quibusdam in locis similia verba non significant evidentiam, idè id contingere debet; quia vel alius Scripturæ locus, vel traditio, aut definitio Ecclesiæ, vel ratio manifesta, aut communis interpretatio obstat; alias enim ex regula S. Augustini Scriptura accipienda est in sensu, quantum potest, proprio: nil autem tale obstat, quin verba à nobis adducta, sumantur de visione evidenti (non corporali) sed intellectuali. Ad confir. neg. ma. DEUS dicitur quidem videri, sed procul, ut habetur *Jobi 36. v. 25.* ex quo rectè Gaspar Sanchez & Gormaz de DEO n. 49. inferunt, de notari visionem adhuc obscuram, & per effectus.

16. Ob. 6. Existencia DEI potest credi: ergo non potest demonstrari. prob. consequ. fides & evidentia de eodem objecto non stant simul: ergo, Resp. Quidam negant ant. & volunt, existentiam DEI esse potius aliquod præambulum ad fidem, quàm articulum fidei: alii probabilius negant consequ. quamvis enim non possint juxta quosdam simul stare in eodem actu scientia, & fides (quod multi alij negant) non tamen repugnat, quòd minus stent simul, vel saltem successive in eodem intellectu duo actus, unus fidei, alter scientiæ; nec enim obstat actui fidei, si objectum ejus materiale sit ex alia ratione, per alium actum tacta, evidens (quidquid sit de objecto formali) nam tamen est liber ad assentiendum etiam ex motivo inevidenti. Certè in Scripturis plura revelantur ratione naturali evidentia e. g. quòd omnes homines moriantur: quòd cæci non videant: quòd aquæ decurrant ad mare &c. nec ista DEUS otiosè revelat, sed, ut credantur.

ARTICULUS II.

An DEUS possit ignorari.

17. Dico. DEUS invincibiliter ignorari non potest saltem diutius ab

homine rationis capace. Hoc ad minimum supponit S. Thomas 1. 2. q. 89. a. 6. ubi docet, cum originali peccato non posse dari culpam tantum venialem, eò quòd puer habens annos discretionis statim teneatur se convertere ad suum finem, seu DEUM. Eandem assertionem tradunt Granadus in 1. p. tr. 1. disp. 1. sec. 3. & plures ab eo n. 12. citati. item Lyranus, Abulensis, Vasquez, Card. Lugo disp. 5. de Incarn. sec. 6. n. 107. Amicus, Valentia, Coninck, & alij præsertim Recentiores communiter contra Arriagam & alios paucos, videnturque desumi ex Scripturis dicentibus de DEO *Jobi 36. v. 25. Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul*: quod licet non debeat accipi de iis, qui rationis usum non habent (sicut nec debent accipi de his præcepta in Scripturis contenta) tamen debet intelligi de habentibus usum rationis, & oculos non claudentibus, sicut scilicet videtur sol ab omnibus.

18. SS. Patres etiam nostram sententiam adstruunt: Sic S. Cyprianus l. de idolorum vanitate ait: *Hæc est summa delicti, nolle agnoscere, quem ignorare non possis.* Tertull. l. de spectacul. c. 2. ait: *Nemo negat, quia nemo ignorat, quod ultro natura suggerit, DEUM esse universitatis conditorem.* S. August. tract. 106. in Joan. *Hæc est enim vis vera Divinitatis, ut creatura rationali jam ratione utenti non omnino, ac penitus possit abscondi.* Idem in psal. 74. de DEO ait: *Qui ubique secretus est, ubique publicus, quem nulli licet, ut est cognoscere, & quem nemo permittitur ignorare.* S. Hieron. vel, ut alij volunt, quidam Philippus in *Jobi 36. v. 25.* ait. *Nullus tamen est, qui se abscondat à calore ejus: & ideo unusquisque mortalium, licet de longè, sentit, & intelligit DEUM.* plura vide apud Granadum loc. cit. & Fasolum in 1. p. tom. 1. q. 2. a. 2. n. 9. & seqq.

19. Probatur conclusio ratione. Homo quivis, si pervenit ad usum rationis, agnoscit brevè aliquid esse bonum, & faciendum, aliud esse malum, & vitandum: item habet remorsum conscientie ob malefacta: ergo debet agnoscere aliquam supremam regulam honestatis, itemque aliquem legislatorem supremum, & vindicem mali: ergo jam sub aliquo prædicato agnoscit DEUM, quod solum petimus; nec enim volumus, DEUM statim sub omni prædicato debere agnosci à quovis. Quamvis autem existimem, DEUM etiam sub ratione conditoris universi, saltem vix ab aliquibus, certè non diu, invincibiliter ignorari posse, quòd hæc notitia de DEO, imò etiam major de eo, tanquam remuneratore superno necessaria sit ad salutem, & DEUS facientibus, quod est in se, non neget ita necessaria: tamen istud hîc & nunc ad hanc conclusionem defendendam non est necesse asserere. Antec. prob. experientia universalissimâ, & ex eo, quòd prima juris naturalis principia diu saltem ignorari non possint, ut iterum experientia monstrat.

20. Confirmatur. Synteresis aut conscientia vel natura humana, aut lumen rationis hominem saltem movet, ut dubitet, an non sit DEUS dominus omnium, vindex malorum &c. Jam vel talis dubitans ulterius inquirat, & agnos-

agnosceret DEUM dari, vel non inquit, & non inculpabiliter nesciet; nam utique quis statim agnoscat, hanc veritatem, an habeat supremum Dominum, quem colat, debere à se inquiri, nec posse à se negligi tanquam inutilem, vel ad se non pertinentem, sicut negligi potest inquisitio in parem, vel imparem numerum stellarum; cum sit fundamentum omnis vitæ moralis. Pariter etiam ipsa pulcherrima mundi constructio movere dubium saltem, an non deus mens sapientissima, quæ prudentissimo ordine omnia struxerit, quam venerari, ejusque voluntatem sequi oporteat: hoc autem posito, si indagare quis negligat, invincibilis non erit ignorantia.

21. Petes, an saltem vincibiliter DEUS possit diu ignorari. Resp. Si per vincibilem ignorantiam intelligitur illa, quæ in se vinci potest, hic & nunc autem non statim vinci debet, talis etiam, saltem diutius, dari non potest; nam de hac discurrendum sicut de invincibili ignorantia. Si autem per vincibilem ignorantiam intelligitur theologicè peccaminosa, ut communiter intelligi solet, non potest DEUS vincibiliter omnino ignorari; nam hoc ipso, quod quis peccet, & theologicè quidem (nam peccatum philosophicum suppono hic ex tr. de act. humanis, & communi ut moraliter saltem impossibile) debet agere contra præceptum DEI, adeoque debet DEUM saltem habitualiter scire sub ratione supremi legislatoris, vel primæ regulæ honestatis: consequenter non potest, qui peccat, DEUM omnino ignorare. vide hac de re La Croix l. 5. à n. 55. ubi ait, peccantem actualiter & exercitè cognoscere DEUM, sed remissè, sicut cytharizans actu cognoscit regulas artis, quamvis non reflexè de iis cogitet: sic etiam, ut habet Lugo apud eundem La Croix, sacerdos peccans contra castitatem, cognoscit exercitè & experimentaliter, se esse voto adstrictum. Non autem nego, quod possit DEUS vincibiliter ignorari secundum quid, hoc est, non cognosci sub prædicato formali, & explicito DEI e. g. sub ratione Creatoris omnium, entis improducti, sibi ac aliis plenè sufficientis ad existendum, summi ac simpliciter necessarii boni; nam cum hæc per se nobis nota non sint, demonstrationes autem non sint adeò omnino obviæ, homines summè rudes, ac barbari, & vix ultra sensum sapientes poterunt culpabiliter hac DEI notitia clariore carere, dum scilicet culpabiliter inquirere negligunt.

22. Ob. 1. S. August. tr. 106. in Joan. verbis citatis n. 18. adjungit ista: *Exceptis enim paucis, in quibus natura nimium depravata est, universum genus humanum DEUM mundi hujus fatetur auctorem*: ergo aliqui possunt DEUM ignorare. Confirm. ut S. Augustinus se ipsum explicat in sensu accommodo, ita in eodem alij SS. Patres, quando dicunt, DEUM ignorari non posse, accipi possunt de sapientibus, aut magis ingeniosis, non verò de omnibus rudibus, ac barbaris: ergo. Resp. diff. conseq. possunt aliqui DEUM ignorare omnino, & sub omni præ-

dicato re ipsa convertibili. neg. conseq. sub prædicato auctoris, vel creatoris universi. subdiff. & hoc possunt invincibiliter ac diu. neg. conseq. vincibiliter, vel non diu. om. conseq. S. August. cit. n. 18. expressè dicit, DEUM non posse omnino ignorari, quamquam dein in hominibus depravatis, seu vitiosis admittat ignorantiam culpabilem ejus, ut auctoris mundi, seu sub prædicato magis explicito. Ad confirm. neg. ant. quoad utramque partem; nec enim S. August. se explicat, ut adversarii volunt, sed ut modò declaravimus: neque SS. Patrum dicta universaliter debent restringi, nisi ratio, aut auctoritas ad id cogat; cum tamen in nostro casu cogat ad non restringendum.

23. Ob. 2. Brasili, ut suo in idiomate carent literis F. L. R. ita carebant Fide, Lege, Rege. Fertur sanè, quod ante adventum Lusitanorum nullum Numen agnoscerint. Ut etiam testantur quidam, qui apud Indos diu vixerunt, aliqui Barbari inveniuntur, qui jam adulti, & interrogati, an unquam de DEO cogitaverint, sincerè respondent, nunquam prorsus; quin apud aliquas nationes per plurà sæcula nulla fuit de DEO notitia: atqui non est credibile, quod inter tot innumerabiles homines non fuerint aliqui invincibiliter ignorantes: ergo. Resp. neg. mi. vel ejus suppositum, scilicet quod ignoraverint DEUM.

24. Quod Brasili non caruerint omni notitia DEI, vide inferius n. 65. si autem caruerint notitia DEI clariore, non caruere invincibiliter: certè ut plurimum vixere non ut homines, sed ut bruta, vitiis prorsus immersi, quæ ratione facilè excludere cogitationes clariores de DEO, quibus hic ipse omnes homines salvari cupiens, etiam eorum animos sapius pulsavit; itémque suggestiones SS. Angelorum, qui etiam eorum custodiæ destinati fuere. Quare, licet omitti possit, eos DEUM sub clariore conceptu non agnovisse assertivè, seu affirmando, tamen negari non potest, eos illum agnovisse dubitando. Admitti quidem etiam potest, eos nulla religione universali, vel patriæ toti communi aliquem DEUM coluisse, sed quod ita eum ignorarint, ut nec dubium eorum conscientiam lancinaret, probari non potest.

25. Et licet hoc Indi aliqui de se dixerint, non ideo verum dixere. Certè, ut Gormaz observat, Barbari illi sæpè Lusitanos veritatem celabant. Potuit etiam contingere, ut postea non fuerint recordati suarum cogitationum, aut dubiorum; quia potuere ea statim repellere, ut licentiùs peccarent, & sic morsus conscientie obruere facinoribus pessimis. Quod additur de integris nationibus, incredibile est, adeò ut vel Cicero L. 1. de legibus sub initium dixerit, nullam ex hominibus gentem esse, neque tam immanis, neque tam feram, quæ, licet nesciat, qualem DEUM habere deceat, habendum tamen ignoret. Certè, præter superius dicta, tot clarissima indicia ex mundi fabrica, ex variis scelerum punctionibus, ex

tempestatibus ac fulminibus &c. supremum aliquem gubernatorem esse, aut vindicem criminum non sinunt omnino latere.

26. Ob. 3. Gentiles possunt invincibiliter nescire multa principia juris naturæ, nobis manifestissima, e. g. quod adulterium, fornicatio, ebrietas &c. sint mala: ergo etiam possunt invincibiliter ignorare DEUM. Confirm. Possunt invincibiliter ignorare Christum, vel DEUM, saltem ut remuneratorem supernaturalem: ergo etiam DEUM simpliciter. Resp. dist. ant. gentiles possunt ignorare aliqua principia juris naturæ. conc. ant. omnia, præsertim facillima, & quæ sint fundamentum primum omnis honestatis, neg. ant. & conseq. Tale autem principium facillimum, simulque fundamentum, seu radix honestatis est existentia DEI, quæ obvio discursu patet cuicunque.

27. Ad confirm. om. ant. neg. conseq. Ex creaturis, itemque ex dictamine conscientiæ, aut synteresi, ac obligatione ad honestè agendum, apparet quidem DEUS creator, aut certe legislator, non autem Christus, aut remunerator supernaturalis. Hinc omisso, quod de his primò non incidat barbaris suspicio, aut dubium, tamen credibile non est, quod non incidat dubium de legislatore. Unde, licet priora possint ignorari vincibiliter, tamen non possunt ista. Dixi *vincibiliter*: nam invincibiliter diu ignorari non potest etiam DEUS ut remunerator supernaturalis; si enim faciat homo, quod est in se, DEUS ipsi suggeret hanc notitiam, necessitate mediæ ad salutem necessariam, ut colligitur ex propositione 22. damnata ab Innocentio XI. quæ ita habet: *Non nisi fides unius DEI necessaria videtur necessitate mediæ, non autem explicita remuneratoris.*

28. Ob. 4. Ex eo, quod homo cognoscat aliqua honesta, aliqua inhonesta, aliqua licita, aliqua prohibita, alia præcepta, non ideo cognoscit DEUM legislatorem: ergo probatio n. 19. allata nil valet. Prob. ant. potest dici, quod ea in tantum cognoscat esse honesta, vel inhonesta, in quantum cognoscit esse conformia, vel difformia rectæ rationi, vel naturæ rationali: vel si cognoscit etiam ut prohibita, potest apprehendere ut prohibita à legislatore creato, communitate vel republica humana: ergo. Resp. neg. ma. ad prob. neg. 1. p. ant. nam cum homo apprehendat non qualemunque indecentiam, qualis est, si quis etiam necessariò nudus incedat, sed culpabilem, non agnoscit tantum difformitatem qualemunque cum natura rationali.

29. Nam natura rationalis, in se præcisè spectata, non obligat ad culpam, sed ad hanc obligat lex DEI (ut suppono hic ex tract. de act. humanis.) unde peccans debet agnoscere legem DEI, adeoque hunc legislatorem. An autem in aliquo casu, ad minimum moraliter impossibili, posset quis peccare tantum philosophicè, hic non disputo; quia etiam Barbari theologicè peccant, ut est innegabile. Sed nec secunda pars antecedentis est vera; quia synteresis proponit ut

inhonesta, & prohibita etiam peccata occultissima, non plebi tantum, sed regibus quoque, qui, nulli potestati creatæ subfunt. ergo non tantum ut prohibita à legislatore creato, qui nec occultissima, nec omnia præsertim supremorum principum peccata posset punire, aut ab iis deterere; si non esset altior etiam istorum vindex.

30. Ob. 5. Sunt aliqua motiva apparenter suadentia non dari DEUM, e. g. ex eo, quod homines mali sint in hoc mundo felices, boni infelices, aliqui tentantur ad dubitandum de providentia DEI: ergo etiam ethnicus poterit induci ad eum omnino negandum. Confirm. Si quis doctor magnæ auctoritatis diceret rustico, non dari DEUM, non minus inculpabiliter ei crederet, quam si diceret, dari quaternitatem in Divinis: ergo. Resp. disting. conseq. ad eum negandum culpabiliter, & quidem tantum sub prædicatis magis explicitis, juxta explicationem n. 21. datam. conced. conseq. ad negandum eum inculpabiliter. neg. conseq. offert enim DEUS, sicut ad alias tentationes vincendas, ita ad hanc superandam semper gratiam sufficientem. Ad confirm. neg. ant. cum numerus Divinarum Personarum habeatur tantum ex revelatione, & non ex principiis naturæ insitis, potest utique facilius rusticus auctoritate magni viri induci, ut credat inculpabiliter quaternitatem esse revelatam, præsertim cum juxta valde probabilem Suarezii, & aliorum plurimum, quam etiam tr. de fide secutus sum, sententiam, notitia mysterii SS. Trinitatis reipsa & explicitè habita non sit necessaria necessitate mediæ. At verò existentia DEI habetur ex principiis obvis naturalibus, ex quibus facile potest talis rusticus colligere falsam esse talem instructionem, aut certe de ea dubitare, atque dein faciendo, quod in se est, adjuvante DEO, veritatem invenire: adeoque ignorantia vincibilis foret.

ARTICULUS III.

An Deus possit demonstrari à priori, vel quasi à priori.

31. **D**emonstratio, ut notum ex Logica, alia est *propter quid*, seu *à priori*; quando scilicet demonstratur effectus per causam, quod dicitur *à priori physico*: vel quando per prædicatum formaliter prius demonstratur aliud posterius, e. g. ex essentia proprietatis, ut ex rationalitate risibilitas, quod dicitur *à priori logico, vel metaphysico*. Alia est demonstratio *quia*, seu *à posteriori*, quando demonstratur causa ex effectu, vel per prædicatum posterius aliud formaliter prius, ut ex proprietate essentia. Alia dicitur *quasi à priori*; quando scilicet demonstratur aliquid per terminum convertibilem. Non autem nunc quærimus de demonstratione à posteriori, de qua inferius, neque de demonstratione strictè à priori; quia DEUS causam habere non potest, neque

neque etiam ejus essentia est prior existentia; nam, quæcunque statuatur essentia DEI, ea formaliter includit existentiam, de qua re infra. Sed controversia hæc est de demonstratione quasi à priori, seu per terminum convertibilem, abstrahendo ab effectibus creatis.

32. Dico. Argumenta quasi à priori ad demonstrandam existentiam DEI hucusque inventa, non sunt demonstrativa. Conclusio est contra Antonium Perez, Elparza, Rhodes, Viva, & aliquot alios ingeniosos Recentiores: non autem indiget probatione, sed tantum refutatione argumentorum. Notum tamen istud: rationes, quas gravissimi, & ingeniosissimi Theologi non agnoscunt esse demonstrativas; verosimilibus tales non sunt: ita se habent rationes adversariorum: ergo, majorem si neges, debes dicere, quod clarissimi viri vim earum non penetrarint, quod est, ut Recentior quidam ait, contra regulas Galatæ: si enim demonstrationes forent, & vis earum percepta fuisset, intellectum ritè dispositum, qualis censeri debet virorum ingeniosissimorum, statim ad assensum rapuissent. minor autem negari non potest: nam plerique Theologi evidentiam illis argumentis abnegant, & clarè Angelicus 1. p. q. 2. a. 1. in corp. § 1. 1. contra gentiles c. 11.

33. Sed & SS. Patres (excepto fortè S. Anselmo, de quo dubitari potest, an suum argumentum voluerit tanquam demonstrationem proponere) non adhibent ista argumenta, quasi à priori desumpta, ad demonstrandum DEUM; sed ordinariè afferunt demonstrationes ex effectibus, seu à posteriori, quin S. Dionys. c. 7. de Divinis nominibus sic habet: *Fortè id veraciter dicemus, nos DEUM non ex ipsius natura cognoscere (id nempe ignotum est, omnemque superat rationem, ac sensum) sed ex creaturarum omnium ordinatissima dispositione, ut ab ipso producta.* Accedit, quod argumenta horum Recentiorum patiantur retorsiones valde difficiles.

34. Ad solutionem autem istorum argumentorum, & applicandas retorsiones prænoto Primò, ipsos adversarios communiter admittere, existentiam DEI non esse notam per se quoad nos, de qua re n. 5. & 6. Secundò mysterium SS. Trinitatis demonstrari à nobis non posse, cum sit supra caprum nostrum, sicut neque demonstrari potest ejus implicancia. Tertio, impossibilem esse creaturam perfectissimam saltem finitam, ut communiter docent Philosophi; quia omnipotentia infinita non potest terminari effectu finito. Quarto, pariter implicare numerum finitum maximum, cujus ratio breviter est; quia vel illi non posset à DEO addi unitas, adeoque finitum exhauriret omnipotentiam DEI: vel si illi adderetur unitas, deberet fieri infinitus, quod est falsum; nam iterum ablata unitate fieret finitus, adeoque infinitum esset finitis acceptionibus exauribile, quod est contra definitionem infiniti. Quinto, per ens sine defectu non intelligi tantum ens sine defectu positivo; sed etiam sine negativo, hoc est, ens habens omnem cumulum per-

fectionum, sive positivè perfectissimum; alias enim non foret DEUS.

35. Sextò noto, juxta Atheum ens ita perfectissimum esse Chimæram: unde ad ejus mentem tam diu negatur possibile, donec evidenter probetur esse possibile, & hoc ejus suppositum evidenter evertatur. Septimò, Atheum non debere positivam implicantiam in DEO ostendere; quia, quamvis hanc non ostendat, non sequitur, DEUM esse evidenter possibilem; nam hæc argumentatio: *Nulla apparet implicantia: ergo res est possibilis*: ad summum est probabilis, & neutiquam demonstrativa, ut agnoscit ipse Perez. Octavò, hanc ipsam argumentationem, ut sit bona, & maxime ut sit demonstrativa, debere supponere existentiam DEI; nam ideo eam concedimus ritè concludere; quia censemus nihil negandum omnipotentiae Divinae, quod contradictionem non involvit: at non pariter concedit Atheus; nam mundus alius, ex partibus ab hoc nostro omnino distinctis compositus, non involvit esse, & non esse: & tamen non concedetur possibilis ab Atheo, qui nihil nisi novas mutationes circa entia existentia seu atomos æternas admittit. Si dicas, talem mundum involvere ex mente Athei contradictionem, eò quod deberet esse productus, quia existit, & non productus, quia non haberet causam, jam confugis ad prædicata contradictoria mediata, qualia etiam ipse apparenter tertia opponit enti perfectissimo.

36. Nonò notandum, aliud esse rem existere tantum in intellectu, sive signatè, & secundum conceptum formalem: aliud rem existere à parte rei, sive exercitè, seu secundum existentiam realiter, aut physicè actuatam, & ad statum realem deductam; nam multa existunt in intellectu, quin unquam existant à parte rei, e. g. alius mundus. Decimò, aliud esse conceptum formalem rei inadæquatum, seu præcisivum, e. g. si concipitur animal ut sic, tunc animal, prout est à parte rei, concipitur tantum inadæquatè, & præcisivè: aliud esse conceptum adæquatum, & deductum ad statum realem, seu existentiam, e. g. si concipitur Petrus cum omnibus prædicatis etiam individuantibus, & quidem inter se comparatis ut compossibilibus & coexistentibus.

37. Jam quamvis primo modo concepta res non involvat in suo conceptu formali contradictoria, non sequitur eam esse possibilem; nam si etiam hircocervus præcisè consideretur secundum naturam hirci, non involvit contradictoria, nec apparet impossibilis, quin propterea possit dari à parte rei; quia scilicet habet alia prædicata cum prioribus impossibilia, à quibus hic conceptus inadæquatus præcindit. Et talem conceptum tantum inadæquatè dicere potest Atheus esse carentiam omnis imperfectionis: si tamen possit præcindere à prædicato entis, quod ad Athei mentem necessariò dicit productionem vel dependentiam, quæ, etsi fortè ex mente ejusdem Athei non esset dicenda imperfectio, tamen est imperfectio ex men-

te

te volentium demonstrare DEUM: certè est excludens aseitatem, adeoque Deitatem. Et in hoc sensu Atheus semper negat carentiam omnis imperfectionis, seu exclusivam etiam productionis, esse possibilem.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

38. **O**B. 1. Nullum bonum est Chimæra: sed ens perfectissimum est bonum: ergo non est Chimæra: manifestum est clara: bonum enim est proprietas entis: Chimæra autem non est ens. manifestum est evidens; quia bonum, & perfectum identificantur. consequentia est in forma. Jam sic. Si ens perfectissimum non est Chimæra, est possibile: si est possibile, actu existit: ergo prob. manifestum est. Si non existeret, non esset ens perfectissimum; quia careret existentia, quæ est evidenter perfectio: ergo. Argumentum istud proponitur quoque sub his aliis terminis: Carentia omnis imperfectionis non est Chimæra: ergo possibilis: ergo existens. vel obscurius à Perezio: Nullum bonum est pervenisse aliquid ad hoc, ut sit Chimæra: sed ens perfectissimum est bonum: ergo non est pervenisse ad hoc, ut sit Chimæra: ergo est possibile, adeoque existens.

39. Hac ratione videtur imprimis probari, DEUM esse quoad nos per se, sive ex terminis notum. 2. Retorquetur argumentum sic: Numerus finitus perfectissimus, seu maximus est bonum: ergo non est Chimæra. Tres Personæ perfectissimæ in natura identificatæ sunt bonum: ergo evidenter possibiles. Item creatura perfectissima est bonum: ergo possibilis. In forma responderi potest primò distinctum. Ens perfectissimum est bonum; si verè detur, & exercitè à parte rei. conc. manifestum est. si tantum detur signatè in intellectu præcendente. neg. manifestum est. & consequens. Responsio hæc, cujus major declaratio peti potest ex n. 36. notando 9. & 10. bona est, & ad mentem Angelici 1. p. q. 2. a. 1. ad 2. ubi sic ait: Dato etiam, quod quilibet intelligat, hoc nomine DEUS significari hoc, quod dicitur, scilicet illud, quo majus cogitari non potest, non tamen propter hoc sequitur, quod intelligat id, quod significatur per nomen, esse in rerum natura; sed in apprehensione intellectus tantum. Nec potest argui, quod sit in re, nisi daretur, quod sit in re aliquid, quo majus cogitari non potest, quod non est datum à ponentibus DEUM non esse.

40. Resp. 2. juxta mentem Athei neg. manifestum est. cum enim ens perfectissimum juxta Atheum sit Chimæra, non est bonum: vel est bonum & simul non bonum, hoc est Chimæricum & nullum bonum. ad prob. distinctum. illatum. Bonum verum & perfectum verum identificantur. conc. illatum. Bonum Chimæricum & perfectum verum, vel vicissim bonum verum & perfectum Chimæricum identificantur. neg. illatum. Debet igitur aliunde demonstrari,

quod ens perfectissimum habeat veram perfectionem, aut veram bonitatem, & non tantum Chimæricam. Nec dicas reflexè: Ens verè perfectissimum, vel carentia vera omnis imperfectionis est bonum, & non Chimæra; nam eodem modo dicam: Numerus finitus verè maximus, & perfectissimus: Creatura verè perfectissima &c.

41. Ratio est, quia, nisi aliunde probeatur, dari ens verè perfectissimum, Atheus semper respondere potest, hoc ipsum esse Chimæram; sicut si diceret: Imperfectio verè perfectissima: sicut enim hic terminus est complexus ex duobus contradictoriis, scilicet ex imperfectione, & perfectissimo: ita etiam terminus: Ens verè perfectissimum: est terminus eodem modo complexus; nam juxta Atheum ens jam significat dependentiam ab alio, quæ juxta omnes, saltem non Atheos, est imperfectio. Et quamvis hoc reipsa sit falsum, non tamen est ex terminis notum; sed debet demonstrari, quod non sit dicendo tantum: Ens verè perfectissimum. Nec etiam dicas: Ens in suo conceptu non involvere ullam dependentiam, vel imperfectionem; quamvis enim hoc admittatur in scholis, ubi admittitur DEUS, tamen ex se evidens non est, præsertim si loquamur de ente exercitè & in statu physico tali, debetque Atheo probari; aliàs semper dicit, ens excludere aseitatem. Simile responsum datur ad alios terminos: scilicet negatur, carentiam omnis imperfectionis esse verum bonum, vel non esse Chimæram.

42. Dices cum quibusdam contra retortiones, implicantiam numeri finiti maximi & creaturæ perfectissimæ aliunde probari; non verò implicantiam entis perfectissimi. at urgeo ex notando septimo n. 35. Sic adversarii ad summum probabiliter ostendunt DEUM, non autem demonstrant: imò cum contra mysterium SS. Trinitatis afferri non possit implicantia verè talis, etiam hoc demonstratum foret; posset enim eodem modo dici: Carentia trina omnis imperfectionis: Ens trinum perfectissimum. Si dicas, in his occurrere saltem contradictiones apparenter tales respectu intellectus humani: respondeo, etiam in intellectu Athei dari contradictiones apparenter tales in ente perfectissimo, cum jungatur ens, hoc est juxta ipsum, dependentia, & perfectissimum, hoc est ad mentem argumentantium, aseititas. Dein non statim capitur, quomodo omnes perfectiones, DEO attributæ, sint compossibiles, e.g. quomodo stet libertas simul & immutabilitas, quæ tamen debet supponi in ente omnimodè perfectissimo: non ita se res habet in demonstratione à posteriori; quia ibi aliunde demonstratur ens à se, & ex hoc prædicato dein alia deducuntur.

43. Dices 2. Si terminus Ens perfectissimum est complexus, & involvit duo contradictoria; separemus per intellectum ista contradictoria, hoc est imperfectionem à perfectione, & dis-

curra-

curramus de hac sola, tunc procedet demonstratio. Resp. neg. quod hæc separatio possit fieri ex n. 34. notando 5. hæc enim separatio non esset pura negatio imperfectionum positivorum, sed accumulatio omnium perfectionum, ut scilicet excludatur omnis imperfectio etiam negativa, quas perfectiones Atheus negat esse composibiles. Dein non posset saltem separari prædicatum existentis, ut patet: & tamen hoc prædicatum ex mente Athei jam involvit dependentiam, donec oppositum aliunde ei demonstretur. Responderi potest secundò: dato etiam, quod hæc separatio posset fieri, fieri deberet tantum per præcisionem formalem: ex quo non sequitur, quod in statu exercito ens perfectissimum non involveret contradictoria, ut colligi potest ex n. 36. notando 9. & 10. Hæc responsio bona est, prior fors expeditior. Si urgeas: quælibet Chimæra componitur ex partibus, quarum quælibet seorsim est possibilis: ergo etiam ista, quæ est composita ex perfectionibus & imperfectionibus: ergo tam perfectiones, quam imperfectiones seorsim sunt possibiles: ergo etiam solus cumulus perfectionum est possibilis, adeoque DEUS. Resp. neg. ant. quod falsum est in omnibus Chimæris compositis ex uno membro necessario: e. g. juxta omnes non Atheos est Chimæra DEUS non existens: ergo potest Atheus dicere, etiam antecedens esse falsum in aliis, donec ipsi oppositum aliunde demonstretur. Accedit, quod præsertim hæc Chimæra *Ens perfectissimum* non possit partialiter ita accipi; nam in ipso prædicato *perfectissimum* jam involvitur existentia, adeoque ex mente Athei dependentia, seu imperfectio. Si autem existentia per intellectum separaretur, per se ruit argumentum.

44. Dices 3. Duo contradictoria non possunt esse idem inter se: sed ens perfectissimum, seu carentia omnis imperfectionis, & aliqua imperfectio sunt contradictoria: ergo non possunt esse idem inter se: ergo ens perfectissimum non potest involvere imperfectionem. Resp. quomodo ergo hircocervus potest esse Chimæra? scilicet sunt duo contradictoria idem inter se in Chimæris, sicut sunt, si ve existunt, non absolute, sed conditionate; nam, quando dicimus: *Hircocervus est Chimæra*, propositio est conditionata, sicut omnes propositiones necessariae de creatis, & habet tantum hunc sensum: si daretur hircocervus, daretur Chimæra. Sic etiam non dicit Atheus, defacto dari ens perfectissimum involvens imperfectionem; sed tantum, si daretur, tunc involveret: ex quo ipse vult inferri, illud realiter non dari.

45. In forma dist. maj. contradictoria non possunt esse idem inter se ita, ut sint, seu existant absolute, conc. ma. conditionate, neg. ma. & om. mi. neg. conseq. Addo: quando dicitur, talem vel talem rem esse actu impossibilem, non significari existeret actu duo contradictoria identificata (nam e. g. hircocervus non existit)

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I

sed tantum significari, quod actu sit vera hæc propositio conditionata: si daretur istares, darentur contradictoria identificata: ex quo tamen ipso inferitur, rem hanc non posse actu existere. Nolim autem huc afferas difficultatem, an in Divinis de eadem re possint verificari prædicata contradictoria; nam, quamvis hæc multi admittant, non demonstrant, sed ex principiis fidei inferunt.

46. Dices 4. Hoc enthymema est verum: Datur impossibile: ergo datur carentia alicujus perfectionis: ergo per evidentem illationem ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis etiam hoc est verum: non datur carentia alicujus perfectionis: ergo non datur impossibile: subsumitur: atqui, quando datur carentia omnis imperfectionis etiam negativæ, non datur carentia alicujus perfectionis: ergo non datur impossibile: consequenter est possibilis; adeoque existens & DEUS. Resp. conc. vel om. duobus enthymematis, neg. mi. subsumptam; nam, ut jam sæpe diximus, carentia omnis imperfectionis, cum non possit concipi ut pura negatio aut nihil, sed debeat concipi ut ens, involvit juxta Atheum dependentiam, adeoque aliquam imperfectionem, consequenter carentiam alicujus, quod saltem argumentans supponit esse perfectionem, scilicet carentiam aseitatis. Potest etiam responderi 2. d. dist. 1. ant. Est verum enthymema, si sensus sit: datur impossibile exercitè in statu reali; vel saltem per conceptum adæquatum in intellectu. conc. ant. si tantum sit sensus: datur tantum signatè & per conceptum præcisivum. neg. ant. & conf. potest enim Chimæra abstrahendo ab imperfectionibus considerari ut mera perfectio; quo supposito non sequitur, quod si in intellectu detur Chimæra tantum inadæquate concepta, (qualiter Atheus dicit concipi à suis adversariis hanc Chimæram: *Carentia omnis imperfectionis*) eo ipso in intellectu detur imperfectio; quia potest ab hac in statu signato præcindi: consequenter posset consequens enthymematis esse falsum in statu signato, adeoque etiam enthymema non verum. Aliud esset, si daretur Chimæra à parte rei; vel adæquate cognosceretur; tunc enim non posset dari talis præcisio: at primum fieri non potest, alterum, ut ait Atheus, etiam non fit. Vide dicta n. 36. & n. 39. Potest responderi tertio dist. ant. Et hoc enthymema & propositio ab opposito illata habet tantum sensum conditionatum, ex quo nihil absolutum inferitur. conc. ant. habet sensum absolutum: neg. ant. & conf.

Ad clariùs capiendas has responsiones, nota ex n. 44. quod omnes propositiones necessariae de creatis, vel distinctis à DEO sint conditionatae: & utique antecedens: Datur impossibile: absolute non est verum: cumque ex antecedenti conditionato non possit inferri nisi iterum consequens conditionatum; etiam istud non potest esse absolutum: ergo per quaecunque legitimam illationem ab opposito consequentis conditionati non potest inferri oppositum antecedentis absolutum: consequenter non potest inferri ab-

B

soluta

soluta existentia carentiæ omnis imperfectio-
nis: imò, si ritè accipiatur hoc enthymema,
plus non dicit, quàm hæc propositio conditiona-
ta: si datur impossibile, datur imperfectio: ex
qua propositione per legitimam illationem ab
opposito conditionati seu consequentis ad op-
positum conditionis, seu antecedentis hæc tan-
tùm iterum conditionata sequitur: si non da-
tur imperfectio, non datur impossibile: ex qua
etiam nihil absolutè infertur; quia si subsume-
retur: atqui, datà carentiâ imperfectio-
nis, non datur imperfectio: iterum esset propositio tan-
tùm conditionalis; quia solum significaret: si
datur carentia &c. dein hæc ipsa propositio sub-
sumpta, ut jam sæpe dictum, negaretur ab A-
theo, dicente, carentiam illam esse terminum
complexum, adeoque involvere contradic-
tionem & imperfectiorem. Addendum etiam
obiter, non esse formaliter æquivalentes propo-
sitiones: *Non datur carentia alicujus perfe-
ctionis*: & *Datur carentia omnis imperfectio-
nis*: cum prior sit negativa, altera affirmativa, vel
infinita. Sic rectè dicis: sol lucet: ergo dies
est: & ab opposito consequentis: dies non est:
ergo sol non lucet: scilicet si propositio sit ne-
gativa: at malè si infinita: non sol, sive ali-
quid distinctum à sole lucet.

47. Dices 5. Implicat in terminis, quòd
ens perfectissimum sit Chimæra: ergo. Resp. 1.
conced. totum, ad omnem Chimæram requi-
runtur termini implicantes contradictionem,
adeoque etiam ad hanc, de qua loquimur.
Resp. 2. disting. ant. ex mente Athei, id est,
ipsi termini: *Ens perfectissimum* sunt contradi-
ctorii. conced. ant. id est, ipsa implicancia, reflexe
sumpta est Chimæra, vel nulla. neg. ant. &
conseq. & retorqueo in creatura perfectissima.
Si urgeas: ergo DEUS ex terminis est implica-
torius. Resp. disting. illat. DEUS est ex terminis
implicatorius, id est, evidenter est implicatorius,
quod aliquando significatur per has voces. neg.
ant. id est termini, ex quibus fit definitio, vel de-
scriptio DEI, sunt implicatorii, subdist. sunt reverà
tales. neg. ex mente Athei. conced. illat. quòd au-
tem ipse malè hos terminos accipiat, debet ei de-
monstrari à posteriori, cum à priori non possit.

48. Dices 6. Nullus defectus est sine de-
fectu: Chimæra est defectus: ergo non est sine
defectu: ergo per legitimam conversionem
ens sine defectu non est Chimæra. Cum hoc
coincidit argumentum, quod Viva p. 1. disp. 1.
q. 1. a. 3. n. 15. proponit: nulla Chimæra est
sine contradictione: ergo nulla est sine imper-
fectione: ergo ens sine imperfectione non est
Chimæra. Et addit, non posse responderi,
Chimæram esse bonam, & non bonam; nam
hoc ipso non est bona, ut ait, nisi cum addito
distrahente, atque adeò absolutè non est bona.
Sed idem reponit Atheus, & dicit, ens perfe-
ctissimum etiam tantùm esse tale cum addito
distrahente, scilicet ente, quod in suo conce-
ptu involvit imperfectiorem, adeoque absolutè
non esse perfectissimum, imò nec bonum. In
forma responderi potest primò dist. ma. nul-

lus defectus in statu exercito est sine defectu
conced. ma. in statu signato, seu in intellectu
præcendente. neg. ma. & conc. mi. sub ea-
dem distinctione conc. vel neg. conseq. Ex-
plicatio uberior hujus responsionis peti potest
ex n. 36. & 37. Insuper notandum, similes pro-
positiones necessarias de creatis esse saltem impli-
citè conditionales, in quibus copula est sumi-
tur tantùm in vi copula, ut significet tantùm
convenientiam prædicari cum subiecto: non
autem in vi verbi, ut significet idem, ac existit;
unde neque in propositione convertente potest
sumi in vi verbi, e. g. quia in ista propositione
necessaria: *Omne currens est animal*: copula est
non significat existentiam: neque in conversa:
Aliquod animal est currens, potest illam significa-
re; alias posset ex vero inferri falsum: conse-
quenter etiam propositio: *Ens sine defectu non est
Chimæra*: tantùm conditionata est, & signifi-
cat, si detur, vel si existat: & subintelligitur:
si ens sine defectu alterius perfectionis, quàm
existentiæ, haberet etiam existentiam, non esset
Chimæra. vide n. 47. Resp. 2. neg. mai. quia
saltem aliquis defectus Chimæricus, seu aliqua
Chimæra, id est, juxta Atheum *Ens perfectis-
simum* est sine defectu. Quamvis autem eri-
am sit cum defectu, eò quòd involvat utrum-
que contradictorium, & hinc etiam possit con-
cedi major, tamen, quia est etiam sine defectu,
potest eadem major negari, ut docetur in sum-
mulis, quando examinatur famosum illud enthy-
mema: *Petrus est equus: ergo baculus est in angulo*.

49. Dices 7. Qui dicit: *Ens necessarium
vel necessario existens non existit*, sibi contradicit
in terminis: ergo evidens est, quòd existat.
Idem est, si dicatur: *Ens perfectissimum*; quia
inter alias perfectiones est etiam necessitas exi-
stendi. Confirm. Ens impossibile evidenter
non existit: ergo ens necessarium evidenter
existit. prob. conseq. non est major connexio
inter ens possibile, & non existens; quàm inter
ens necessarium, & existens: ergo. Resp. neg.
ant. quia cum ex mente Athei sermo sit de ente
Chimærico, non est contradictio in hac
propositione nisi ex parte subiecti, in quo juxta
ipsum combinantur termini contradictorii. Re-
torasio clara est in propositione, qua dico: *Centum
entia necessario existentia non existunt*: quam
dicendo utique non sibi contradicunt adversarii.
Si fortè velint debere dici: *Non existunt centum
entia necessario existentia*, ut scilicet per particu-
lam malignantis naturæ omnia negentur, etiam
Atheus volet dici debere: *Non existit ens necessario
existens*. Verbo propositio *Ens necessario exi-
stens existit*: est juxta Atheum de subiecto non
supponente, adeoque falsa, & consequenter ejus
contradictoria. *Ens necessario existens non exi-
sit*: est vera. Ad confir. neg. conseq. ad
prob. neg. ant. ex mente Athei; quia ens ne-
cessarium, cum sit complexum ex duobus con-
tradictoriis, scilicet à se & ens, etiam, utpote im-
possibile, est connexum cum non existente,
adeoque non connexum cum sua existentia.

50. Ob. 2. Ex eodem Perez argumen-
tum,

tum, quod ipse vocat argutum, alii verò mirabile. Vel datur DEUS, vel non datur DEUS: quidquid dicatur, datur DEUS: ergo, prob. minor: si datur DEUS, habetur intentum: si non datur DEUS, datur negatio necessaria DEI: sed hæc ipsa est DEUS: ergo si non datur DEUS, datur DEUS. mai. patet: si enim non datur DEUS, debet esse impossibilis: quia non potest deinceps dari, cum non possit incipere: ergo ejus negatio est necessaria. mi. prob. Ipsa negatio DEI esset ens necessarium: ergo DEUS. Confirm. Omne, quod est absolute necessarium, non est prudenter odibile: sed, quod non est prudenter odibile, non habet defectum: ergo est ens perfectissimum, adeoque DEUS: atqui negatio DEI juxta Atheum esset absolute necessaria: ergo. Resp. ex mente Athei. neg. mi. & dico, non dari DEUM ad. probat. neg. mi. ad ejus prob. neg. ant. Negationes ex doctrina Suarezii, & Recentiorum longè communiori, quam etiam in philosophia secutus sum, non sunt entia, sed sunt nihil: cuius oppositum nec à longè est demonstratum; quare ad summum esset hoc argumentum pro existentia DEI probabile.

§1. Ad confirm. conc. maj. dist. mi. quod non est odibile, non habet defectum morale. conc. mi. non habet defectum physicum, vel positivum, vel negativum. neg. mi. & conf. Odium & amor non tam respiciunt bonum physicum, quam morale. Sic peccatum, licet ut ens habeat bonitatem physicam, non potest prudenter amari: at negatio peccatorum infernalium, licet non habeat bonitatem physicam, tamen est prudenter amabilis. Sic etiam odium non potest ferri in omnem defectum physicum, & negativum tantum; alias etiam visio beatifica & B. Virgo essent prudenter odibiles; sed requiritur aliquis defectus vel moralis, vel physicus talis, qui malum aliquod, vel molestiam odio habenti afferat: talis autem Atheo non est negatio DEI; unde ab illo non potest prudenter odio haberi. Ex eo autem, quod esset purum nihil, haberet magnum defectum physicum, & minimè esset DEUS.

§2. Ob. 3. ex Ulloa *Physicæ Speculative* p. 1. disp. 3. c. 1. §. 2. n. 12. Evidens est evidentiam metaphysicam ex illis, quæ non quidem obturet omne os omni tergiversationi humanæ, sed qualis datur inter homines cordatos, scilicet talis, quam prudenter negare non possis, DEUM non esse monstrum Chimæricum, sed esse possibilem: ergo evidens est, eum existere; quia evidens est, eum debere habere omnem perfectionem simpliciter simplicem, inter quas evidenter est necessitas existendi. Hæc ibi fusè hic auctor, ubi etiam contendit, ad evidentiam metaphysicam non requiri, ut nemo contradicat, aut nullus prorsus fallibilitatis scrupulus subsit; cum omnes demonstrationes etiam Geometricæ nitantur experientiam sensuum per se fallibilem. Sed ego hucusque semper cum communi judicavi, quod evidentia præsertim metaphysica, intellectum termi-

nos ritè penetrantem rapiat ac necessitet ad assensum, ut nec prudenter, nec imprudenter possit dissentiri, quia non est liber; cum tamen imprudentia libertatem supponat. Sanè certitudo tantum moralis jam excludit dissensum prudentem, imò etiam sapè propositio unice probabilis. Verum est, posse aliquando averti intellectum à consideratione motivorum evidentium; at dum ea actu considerat, dissentiri non potest. Neque etiam necesse est, quod omnes objectiones in oppositum clarè solvantur (quia aliquando etiam evidentissimis, ut motui corporum, objici possunt difficillima) modò rationes evidenter ostendant, objecta tantum esse sophismata.

§3. Ad id, quod additur de fallibilitate sensuum, respondeo, negando, quod experientia sensuum prorsus universalis, & constans omnium Gentium & hominum, doctorum & indoctorum possit fallere (aliud est est de experimento vel casu particulari) alias non erit mihi vel tibi evidens, quod detur mundus aut alia creatura præter me aut te: nec quod dentur mala, aut bona &c. & sic nec ex creatione mundi, nec ex providentia demonstrari poterit DEUS, nec ex miraculis, quæ etiam sensibus percipiuntur &c. quas tamè demonstrationes SS. PP. præcipuè approbant: quare si tantum prudenter negari non possit, non videtur evidens propositio assumpta. Sed his omnibus fermè omisissis, in forma ad argumentum dist. ant. evidens est à posteriori, DEUM non esse monstrum. con. ant. evidens est à priori, vel quasi priori præscindendo ab omni creatura, ex qua inferatur ea possibilitas, & ita, ut prudenter negari non possit, esse evidens dari DEUM. neg. ant. Vel aliter. ut prudenter negari non possit eum dari, subdist. ut non possit prudenter negari positivè, seu per positivum dissensum. om. ant. ut non possit negari negativè, seu assensus saltem suspendi. neg. ant. & conf. si enim nulla ratio à posteriori afferretur, cum propositio hæc: *DEUS existit*: per se nota non sit, posset quis suspendere saltem assensum; hoc autem ipso evidentia non adesset; quia intellectum non raperet, quamvis posset fors dici adesse aliquam probabilitatem. Et certè, cum in DEO involvatur afeitas, non video, quomodo statim in eo casu raperetur intellectus ad eam affirmandam, aut quomodo statim imprudentiæ accusaretur, qui suspenderet assensum, & quæreret motiva alia.

§4. Ob. 4. ex Elparza. Dantur veritates aliquæ objectivæ simpliciter necessariae, ac æternæ, e. g. *Quodlibet est, vel non est: Homo est animal rationale* &c. sed veritates necessariae, & æternæ sunt ens necessarium ac æternum, consequenter DEUS: ergo. Confirm. Veritates creatæ sunt conclusiones deductæ ex veritate prima increata, seu DEO: ergo debet iste admitti antecederet ad veritates creatas, & independenter ab illis. prob. conseq. præmissæ non dependent à conclusione, & hæc non potest esse evidens, nisi illæ pro priori jam sint

sint evidentes. ergo. Resp. Hæc argumentatio nititur tantum fundamento probabili, quod veritates necessariae de creatis realiter ab æterno existant, seu aliquid sint per statum, & identificentur cum DEO, quod à plurimis nostrorum negatur, & negabitur etiam à nobis, quando agemus de DEO sciente. Resp. 2. ex mente Athei negantis omne increatum, & simpliciter necessarium ab æterno. neg. ma. si intelligantur dari per statum: si autem tantum intelligantur dari per ampliationem, vel alienationem. neg. mi. nam DEUS debet dari per statum: sed de his iterum, quando de DEO sciente. Ad confirm. neg. ant. Imò econtra veritates creatæ sunt præmissæ, ex quibus à posteriori infertur veritas prima, seu DEUS.

55. Ob. 5. Implicat evidenter, omne ens possibile esse imperfectum: ergo necessario aliquid ens possibile non est imperfectum: ergo est DEUS. Prob. ant. Omne imperfectum evidenter ideo est imperfectum: quia ipsi deest ulterior perfectio possibilis: sed implicat evidenter, quod omni possibili desit ulterior perfectio possibilis: ergo implicat evidenter, omne possibile esse imperfectum. Resp. 1. Retor. arg. in numero sic. Implicat, omnem numerum finitum esse imperfectum in ratione numeri finiti: ergo aliquis est perfectissimus, seu maximus numerus finitus. prob. ant. Omnis numerus est imperfectus in ratione numeri finiti: quia deest ipsi ulterior additio finita possibilis: sed implicat, quod omni numero possibili finito desit aliqua additio alicujus numeri finiti: ergo. Idem retorquetur in creatura perfectissima sic. Implicat, omnem creaturam esse imperfectam in ratione creaturæ: quia impossibile est, ut omni creaturæ possibili desit aliqua perfectio creata, cujus tamen defectus eam facit imperfectam in ratione creaturæ, vel intra limites creaturæ.

56. Resp. 2. om. quod possibilitas entium sit à priori, vel ex terminis nota; cum aliqui acriter defendant, esse tantum notam à posteriori, seu ab experientia: resp. inquam, disting. ant. Implicat, omne ens distributive acceptum esse imperfectum. neg. ant. collectivè acceptum. om. ant. (quia fors posset negari suppositum, quod omne ens possibile possit sumi per modum unius) & neg. conseq. ad prob. iterum disting. mi. implicat, quod omni possibili collectivè accepto desit ulterior perfectio possibilis. om. mi. ex ratione modò data: implicat, quod omni possibili distributive accepto desit ulterior perfectio. neg. mi. & conseq. Ex hoc argumento ad summum sequitur, quod intra totam collectionem infinitam omnium possibilium (si tamen ista possint accipi per modum unius collectionis) deberet tandem dari omnis perfectio possibilis; quæ tamen collectio DEUS esse non posset; cum hic debeat esse ens unum, simplex, non aggregatum ex pluribus imperfectis.

57. Dein necdum est demonstratum, quod inter omnes perfectiones posibles etiam

sit aseitias, quam cum semper neget Atheus, donec ei à posteriori demonstretur, ex hoc argumento nondum demonstratur DEUS. Negabit etiam Atheus, quod collectio entium infinitorum ita jam exiit, vel etiam aliquando existere possit, ut non sit possibile ens perfectius omni ente jam existente distributive sumpto, cujus causa assignari potest concursus plurium causarum tantus, ut totus actus primus proximus sit perfectior effectu, licet qualibet causa seorsim sit imperfectior. Si velis eum impugnare ex implicantia infiniti in creaturis, dato etiam, quod hæc possit demonstrari, jam erit demonstratio DEI à posteriori, seu creaturis.

58. Dices 1. Quodlibet ens est imperfectum; quia opponitur perfectissimo: sed nulum ens est imperfectum; quia opponitur Chimæra: ergo ens perfectissimum non est Chimæra. Resp. retorq. arg. in numero maximo & creatura perfectissima. In forma neg. maj. Juxta Atheum ens est imperfectum vel quia opponitur toti collectioni; vel quia opponitur perfectiori, & perfectiori in infinitum. Dein etiam major, ut sit innegabilis ab Atheo, non potest intelligi, nisi de ente perfectissimo inter possibilis: tale autem juxta ipsum non est ens à se: unde etiam om. in hoc sensu majore, non esset demonstratus DEUS. Aliqui hæc videntur dicere, quodlibet ens esse imperfectum; quia excludit aliquam perfectionem sibi possibilem: sed, cum essentia sint immutabiles, sunt etiam imperfectæ; quia excludunt perfectionem sibi impossibilem: e. g. homo est imperfectus; quia habet inferiorem naturam, quam sit angelica: & tamen istius identitas ei possibilis non est.

59. Dices 2. Omne imperfectum ideo est imperfectum; quia nec formaliter, nec eminenter in se continet omnem perfectionem possibilem: sed nihil est imperfectum; quia non est Chimæra: ergo continere formaliter, vel eminenter omnem perfectionem possibilem non est esse Chimæram: ergo DEUS, qui ista continet, non est Chimæra. Confir. omne ens est ideo imperfectum; quia non est simpliciter indefectibile, nec sibi sufficiens ad existendum, nec aliis absolute necessarium: ergo tale ens non est imperfectum, consequenter non est Chimæra. Resp. argumentum iterum retorq. in numero maximo & creatura perfectissima. Dein vel inter omnem perfectionem possibilem includitur etiam aseitias, vel non. Si secundum. neg. ultimam conseq. quia sine hac etiam cum omni perfectione possibili non datur DEUS. Si primum. neg. suppositum; cum juxta Atheum aseitias, utpote terminus complexus ex duobus contradictoriis, non sit perfectio possibilis; cumque hanc adversarii subintelligant, in forma nego suppositum majoris, vel ipsam majorem; nam quodlibet ens est imperfectum; quia vel non est tota collectio omnium entium, vel quia semper aliud, distributive sumptum, est possibile perfectius, sicut solent philosophi dicere, quamlibet creaturam esse imperfectam; non, quia opponitur creaturæ perfectissimæ, sed quia

quia perfectiori, & perfectiori in infinitum.

60. Ad confirmationem. Fors ex mente Athei potest transmitti, quod tota infinita collectio in aliquo sensu sit simpliciter indefectibilis, sibi sufficiens ad existendum, etsi non quoad singulas partes, tamen secundum aliquas alias scilicet de novo producendis absolute necessaria: & hinc quodlibet ens distributive sumptum (de quo intelligi debet antecedens) potest dici imperfectum; quia non est tam perfectum, quam tota collectio. Hinc om. ant. & dist. conseq. ergo tale ens seu talis collectio non est imperfecta. conc. conseq. tale ens unum & singulare. neg. conseq. hoc enim haberet a seipso strictè talem, quæ repugnat juxta Atheum: at verò collectio illa non habet a seipso strictè talem; cum singulæ partes essent productæ, & producentes: in quo licet erraret Atheus, tamen error ejus debet à posteriori demonstrari, scilicet ex natura creaturarum. Nec dicas: si nulla pars distributive sumpta continet omnem perfectionem possibilem, tunc neque tota collectio; nam de hac re agemus infra, ubi de argumento à sensu distributivo ad collectivum.

61. Ob. ultimò. Evidens est non omnia implicare: ergo evidens est DEUM dari, prob. conseq. si non omnia implicant, tunc vel est possibile ens contingens, vel necessarium: quidquid admittatur, datur DEUS: ergo. prob. mi. Si est possibile ens necessarium, datur DEUS, ut patet. Si est possibile contingens, tunc etiam est possibile necessarium. prob. illatum. Si tantum essent possibilia entia contingentia, possent omnia deficere, adeoque nihil amplius esse possibile: hoc evidenter implicat: ergo. Resp. hanc demonstrationem non nego esse bonam; sed nego esse à priori; nam i. nititur propriæ cujusque experientiæ, de se ac aliis creaturis existentibus, adeoque possibilibus, quæ experientia præsertim de se, non habetur præcisè per sensus, sed immediate per intellectum: vel certè, si sensus concurrunt, non possunt in hoc falli.

62. Quod ideo addo; quia quidam volunt dicere, quod cum sensus semper fallibiles sint, non possit aliquid sensibile demonstrari à priori, sed debeat esse intellectuale, & consequenter DEUS; quod tamen necessarium non est: imò negatur merito, sensus universaliter quoad omnia posse falli, cujus rationem dedimus n. 53. 2. Quod ex contingentibus sequatur necessarium, non probatur a priori, sed à posteriori; quia contingentia sunt effectus entis necessarij. Imò, nisi per demonstrationem à posteriori demonstretur, quod sine ente necessario non possit esse contingens, etiam indeterminatè sumptum, eoque nec istud suæ causæ carere possit, Atheus distinguet majorem ultimi syllogismi, & dicit, posse quidem omnia possibilia contingentia determinatè sumpta deficere, non verò omnia indeterminatè sumpta. Sed & minor, quod scilicet implicet nihil amplius esse possibile, videtur tantum esse demonstrata à posteriori per experientiam à creaturis habitam.

ARTICULUS V.

An & quomodo DEUS possit demonstrari à posteriori.

63. Dico. DEUS demonstrari potest à posteriori, hoc est, per argumenta à creaturis desumpta, tam moralia, quam physica. Per moralia autem argumenta non intelligo tantum moraliter certa, sed ex principiis directivis morum assumpta, quæ talia sint, ut neutiquam fallant. Incipiendo autem à priori argumentorum specie, sic demonstratur DEUS. Primò. Universalissima, & constantissima persuasio hominum, quæ simul est fundamentum omnis honestatis, est necessariò vera: talis est persuasio de existentia DEI: ergo. prob. ma. Est prorsus incredibile, quod homines, aliàs tam facile dissentientes, ubique tam constanter conspirarent in sententiam aliquam, nisi ad eam inclinarentur à natura, quæ ad falsitatem non inclinat, nisi velimus dicere, quod etiam prima principia fallere possint, tam speculativa, quam practica, & quod primum etiam principium, & fundamentum omnis honestatis sit Chimæricum quoddam imaginationis ludibrium, quo præ aliis decipiantur probi, atque honesti, secus autem pessimi quique, id est Athei, atque adeò veritas lateat probos, pateat improbis, consequenter natura nos impellat ad errorem pessimum, superstitiosum scilicet cultum DEI, & ad judicandum esse virtutem id, quod est grande vitium, atque remordeat nos conscientia non ob commissum, sed ob omissum peccatum, quæ omnia sunt evidenter falsa.

64. Minor superior negari non potest; nam omnes nationes, & genera hominum agnoscunt aliquem DEUM, ut constat ex omnium historiis, ex Sancto Augustino cit. n. 22. & ex Cicerone. cit. n. 25. Quamvis autem paucissimi quidam ut Protagoras, Diagoras, Lucianus, Machiavellus, & similis farinæ nequissimi homunciones fortè ausi sint DEUM negare, id non obest universalissimæ omnium aliorum persuasioni; nam & illud principium: *Quodlibet est, vel non est*: fertur à Democrito & Epicuro negatum. Dein etiam hujusmodi homines raro DEUM negant interiùs, vel, si hoc aliquando faciant, non faciunt constanter, sed ad tempus, ut licentiùs vivant: at postea, in subitis præsertim casibus, aut periculis, tonante, aut fulminante cælo, etiam DEUM inclamant, vel aliquando blasphemant.

65. Quod autem Brasili dicantur nullum agnovisse DEUM, non est universaliter verum; nam in vita V. P. nostri Josephi Anchietæ, dicti Brasiliæ Apostoli (ubi n. plura de Brasiliæ est reperire) mentio habetur de Idololatriis; item dicitur, quod ipsi Brasili sæpe DEUM tanquam Vindictam scelerum timerint; aliqui etiam satis humanam vitam egerint; quod inter eos etiam benefici fuerint, quos tanquam Sanctos & Deos coluerint; quod dixerint, DEUM cæli Dominum injurias sibi à Lusitanis illatas ultum fuisse: ipsum Anchietam amicum DEI vocaverint.

rint, alios etiam DEO charos, consequenter reverendos dixerint: & hæc feruntur de Ethnicis adhuc, qui ex se ita senserint, & non tantum ex doctrina præconum fidei, quibus nondum crediderant: adeoque magis morati DEUM aliquem agnovère: quin, ut habetur eadem in vita libro 2. non multo ante finem mibi pagina 171. inventus ab eodem Patre est senex, qui non tantum DEUM agnovit, sed legem naturæ servavit, & à Patre plenius instructus ac baptizatus mox exspiravit.

66. Quod si aliqui magis barbari visi essent DEUM sub prædicato saltem magis explicito ignorasse, non refert; nam inprimis, ut ait Ulloa, de iis vix non poterat dubitari, an sint bestię, an homines: ita brutorum, imò ferarum in morem vivere: adeoque spectant ad illos, in quibus natura nimium depravata est. Adde, quod, quamvis illa regio vasta sit, tamen, cum se ipsos invicem occidant, ac devorent, incolæ sint respectivè pauci. Et certè, ut in eadem vita l. 4. habetur, magna est in illa barbarie infrequentia hominum. Quod autem hæc ipsa persuasio sit fundamentum omnis honestatis, vel ex eo constat, quod Athei sint pessimi. Et hinc ipse Machiavellus docet, abscondendam esse populo doctrinam de non existentia DEI, ne eat præceptum in omne vitium. Certè plurimi, præsertim in suprema dignitate, & potestate constituti, à sceleribus non cohiberentur, nisi timore vindicis alicujus plusquam humani, seu supremi: & ubi timor DEI non est, faciliè omne scelus est; nec enim pulchritudo virtutis homines communiter ad hanc sufficienter allicit, aut turpitudine vitii arcet.

67. Demonstratur 2. DEUS etiam ex pulcherrima mundi fabrica, ordine, & symetria ejusdem, quæ planè à casu provenire non poterunt, minùs ab eodem tam stabilibus legibus conservari. Certè si literæ typographicæ infinities casu projicerentur, vel miscerentur, nemo diceret, posse casu prodire Platonis vel Aristotelis libros, vel Euclidis trigonometriam, Virgilio Aeneidem, aut Ciceronis volumina: si infiniti lapides variae figuræ infinities casu miscerentur cemento, vel projicerentur, non prodiret templum Salomonis, aut aureum Neronis palatium; quanto minùs totum universum cum stellis, herbis, animalibus, hominibus, tanto ordine, elegantia, stabilitate, à casuali atomorum mixtione oriri potuit, ut Athei somniant? ergo debuit dari mens sapientissima, quæ ista produxerit &c. Similes plures demonstrationes passim sunt obvix apud Sanctos Patres, atque Doctores.

68. Demonstratur 3. DEUS argumento physico notissimo sub ratione entis improducti, ex quo dein aliæ perfectiones eruuntur, & quidem sic: Datur ens productum: ergo etiam improductum. ant. est evidens cuique ex se ipso, & aliis. conseq. demonstratur: si non datur ens improductum, tunc non potest ostendi causa primi entis producti; nam non potuit produci à se ipso, ut est clarum, nec ab alio, nisi duo se mutuò producerent: at, ut

habet S. Anselmus c. 3. *Monologii. Irrationalis cogitatio est, ut aliqua res sit per illud, cui dat esse.* & evidens est omnibus, quod nequeant duo se mutuò producere, saltem quoad primum esse: secunda autem productio, quæ apud omnes saltem naturaliter impossibilis est, existentiam DEI supponit, & hinc non venit ad rem: imò nec de hoc Atheus dubitat; alias enim quid ad infinitum confugeret?

69. Ad hoc argumentum respondent, posse supponi infinitum causarum sibi succedentium, adeoque nunquam deveniendum ad primum ens productum. Sed contra est: infinitum in causis successivis clarè implicat: atqui istud deberet Atheus admittere; nam ipse ad quemlibet effectum necessariò requirit causas per se, sive necessariò præcedentes, infinitas (alias enim deveniretur ad primam, quod horret Atheus) ergo idem effectus deberet necessariò ab aliquibus suis causis, scilicet proximioribus, distare finitè, ab aliis remotissimis infinitè, quod clarè impossibile est, & hinc etiam Banholzer de *Scientia Dei* q. 1. a. 1. n. 4. ait, Philosophos claris rationibus demonstrare implicantiam ejusmodi processûs in designanda infinita serie causarum. Neque dicant adversarii, S. Thomam admittere possibilitatem infiniti; S. Doctor enim non admittit possibile infinitum in causis per se, sive necessariò requisitis; nam l. p. q. 46. a. 2. ubi videtur dicere, non posse demonstrari, quod mundus inceperit in tempore, sic ait: *Ad 7. dicendum, quod in causis efficientibus impossibile est procedere in infinitum per se, ut puta, si cause, quæ per se requiruntur ad aliquem effectum, multiplicarentur in infinitum.*

70. Iterum eodem articulo ad 8. docet, etsi admittatur, mundum potuisse esse ab æterno, non ideo admittendas esse æternas generationes hominum, & ita concludit: *Unde posset dicere aliquis, quod mundus fuit æternus, vel saltem aliqua creatura, ut Angelus, non autem homo.* Eandem impossibilitatem infiniti actû in multitudine causarum, & quidem etiam per accedens causantium, clarè docet idem Angelicus l. p. q. 7. a. 4. in corp. Ubi etiam noto, Angelicum non dicere tantum repugnare infinitum causarum per se subordinatarum; ad has enim requiritur aliquid, quod fortè Atheus necessariò negaret (de qua re videatur Scotus in 1. dist. 2. q. 2. §. *Quantum ad primum articulum*, vel Raynaudus *Theol. natural. dist. 5. q. 1. a. 3.*) sed dicit repugnare infinitum causarum per se requisitarum, hoc est, ita necessariò, ut sine ipsis effectus dari non posset. Verum, ut sumus liberaliores,

71. Demonstratur DEUS 4. etiam omisso aliquo processu in infinitum sic: Tota collectio infinitarum causarum-productarum est producta: non ab aliquo intra collectionem: ergo ab aliquo extra collectionem, seu ab aliquo improducto, id est DEO. consequentia est evidens. ant. prob. 1. quoad primam propositionem. Illud totum evidenter non est improductum, sed productum, cujus nulla pars nec adæquate, nec inadæquate est improducta: ita se habet

habet collectio etiam infinitarum causarum productarum: ergo. mi. facile probatur; quia vel Atheo est lumine naturæ evidens, quod nihil se ipsum adæquatè producat, imò nec inadæquatè; quia quando nihil omnino est, neque partialiter potest physicè agere; quod autem sit ens à se, ipse Atheus vel maximè negat. manifestatur. Prædicatum non potest identificari cum aliquo toto, nisi vel adæquatè identificetur alicui parti, ut intellectivum in homine: vel inadæquatè singulis, aut saltem pluribus partibus, ut animal in eodem homine: atqui prædicatum improducti non identificatur adæquatè ulli parti collectionis, nec etiam pluribus inadæquatè, ut modò in probatione minoris ostensum: ergo.

72. Ex hoc ipso argumento habes signum, quando sit bona *Argumentatio à sensu distributivo ad collectivum*; nam, quamvis universaliter hæc argumentatio bona non sit, est tamen evidenter bona tunc, quando est negativa, & negatur de toto aliquod prædicatum positivum, quod nec adæquatè, nec inadæquatè identificatur cum ulla parte; cum enim non detur identitas, nisi vel adæquata, vel inadæquata, evidens est, tale prædicatum identificari non posse. Alii alia signa afferunt, quæ nec probo, nec impugno: nec etiam nego, possè in alio casu quoque argumentum hoc bonum esse; quia ad signum non requiritur, ut semper adsit, ubi est significatum; sed tantum, ut non adsit sine significato. Sic vox animalis est signum vitæ ejusdem; quia non potest clamare, nisi animal vivum, quamvis vivere possit, quin clamet. Noto autem prædicatum *improductum* hîc non sumi tantum negativè, seu pro pura negatione productionis; nam in hoc sensu etiam Antichristus, imò hircocervus sunt improducti: sed sumi positivè pro maxima perfectione existentiae actualis à se. Unde hoc prædicatum, quamvis sit negativum secundum dici, seu modum significandi, non tamen est tale secundum rem significatam.

73. Demonstratur jam 2. propositio, quod collectio etiam infinita causarum non sit producta ab aliquo intra collectionem, seu ab aliquo producto. Vel enim ab uno producerentur omnia reliqua: & hoc ipsum deberet primò produci ab aliquo ex reliquis: ergo duo se deberent mutuò producere, quod est impossibile ex n. 68. vel deberent singula produci à singulis: sed neque hoc dici potest: ergo. Noto autem, quod ab ultimo effectu, qui, cum nihil ante se producat, nil facit ad rem, abstrahimus, & tantum loquamur de infinita collectione causarum productarum, & producentium.

74. Jam prob. mi. in hac collectione, quot sunt producentia, tot sunt producta, scilicet utrinque infinita: ergo vel debet saltem aliquod esse productum ab aliquo extra collectionem, vel debent duo intra collectionem mutuò sese vel mediata, vel immediata producere: hoc secundum evidenter repugnat: ergo debet admitti prius, hoc est, aliquod ens extra collectionem, consequenter improductum. ant. est evidens etiam Atheo, nec minus evidens est minor subsumpta ex n. 68. & præsuppositis prioribus ultimum consequens clarum. Solum vi-

detur restare adhuc clariùs ostendendum, quod etiam in collectione infinita debeant se duo mutuò producere, nisi aliquid producatur ab ente improducto, quod sic declaratur.

75. In hac serie causarum successiva, si non sint plura producentia, quam producta, tunc non potest cuilibet producto correspondere suum produciens distinctum, & consequenter infinitis productis non possunt correspondere eadem infinitudine infinita producentia, nisi duo se mutuò mediata vel immediata producant, ut cuilibet penetranti terminos facile patet. Certè in collectione finita hoc est evidentiissimum e. g. ut centum sint verberantes & verberati, & nullus extra hanc collectionem verberet, debent saltem duo se mutuò mediata, vel immediata verberare. Sicut autem se habet collectio finita ad finitam, ita se habet collectio infinita ad infinitam. Et sic etiam est evidens, quod in collectione infinitorum dantium, & accipiendum nummum, si nullus sit dans, qui non sit recipiens, debent duo vel mediata vel immediata sibi mutuò dare; sic si horologium constaret infinitis rotis, quæ omnes essent moventes, & motæ, nulla tamen à pondere distincto à rotis, deberent duæ se mutuò movere: quod cum impossibile sit, extrinsecum pondus admitti debet: & qui diceret, rotas ligneas, vel ferreas, modò infinitæ sint, non indigere alio motore ad signandas horas, nã is ligneum haberet cerebrum.

76. Dixi semper: *mediata vel immediate*; si enim non immediata se duo producerent, deberent id saltem mediata facere, ita ut e. g. ab uno produceretur alterum, ab hoc tertium, ab isto quartum, ab hoc quarto illud primum unum: sicut scilicet, si gyratur circulus, prima pars acquirit locum secundæ, secunda locum non primæ, sed tertiæ, & sic ulterius, donec pars ultima acquirat locum primæ. Sed magis absurdum est, quod aliquid per primam productionem producat suam causam mediatam, & multo tempore præcedentem, quam ut duo immediata invicem se producant, ut est evidens. Nec dicat Atheus, eandem causam posse producere plures effectus; nam, si etiam mille producat, nullus ex his poterit producere aliquid prius se ipso, sed tantum aliquid posterius, cum quo dein & sequentibus constituit aliam seriem collectionis infinitæ: & quod concluditur de una, concluditur eodem modo de altera.

77. Dices, non debere quæri causam totius infiniti, sed tantum singulorum, Resp. hoc esse studiosè se obsecare, & subterfugere viam aliquid de infinito intelligendi, cum evidenter cundo per singula non possit deveniri ad finem. Deim sic nunquam satisfiet intellectui, adæquatam, & ultimam sufficientiam totius inquirenti; nam qualibet responsio data assignando causam productam est origo novæ quæstionis: scilicet, unde hæc ipsa causa assignata sit orta: & quamvis reponas iterum causam productam, non satisfit, eò quod nova iterum causa detur inquirendi, à quo ista sit orta, & sic in infinitum. Dices, infinitum non posse sumi per modum

modum unius. Contra est 1. quomodo ergo Atheus assignat plenam & adequatam sufficientiam productorum, quæ non habetur per ullam collectionem finitam? 2. Illud infinitum ex mente Athei actu existit, adeoque est ens determinatum, & una collectio, sicut quælibet collectio finita est una: cur ergo non possit sumi per modum unius? Arriaga de DEO disp. 2. n. 29. scribit, quod hoc velle negare sit in re infantibus nota nodum in scirpo quærere. Derkennis autem disp. 3. n. 15. ait, si negentur circa infinitum prima principia, de eo silendum; cum subducantur sic media loquendi de eo: aliud est de infinito syncategorematico, quod nunquam totum potest existere, nec est aliquid determinatum, quoad partes nondum existentes, de quo plura Philosophi.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

78. **O**B. 1. contra 1. demonstrationem. Judicium de DEO apud plurimos est erroneum: ergo ex eo nihil probatur. Prob. ant. Ethnici credunt DEUM multiplicem; Judæi, & Turcæ non credunt trinum; alii assignant ei prædicata varia absurda: ergo. Confirm. 1. Potest peccatum originale corrumpere totam naturam: ergo idem potest aliquis error. Confirm. 2. Plurimæ opiniones communissimæ antiquorum modò à Philosophis rejiciuntur: ergo communis opinio non reddit rem infallibilem. Resp. neg. ant. ad probat. dist. conseq. ergo judicium universale, in quo omnes conveniunt, est erroneum. neg. conseq. judicium particulare aliquarum Gentium. conced. conseq. Judicium universale omnium est tantum de existentia DEI, & honestate cultus illius: & hoc est evidens, atque solum à nobis in argumentum adducitur, non verò judicium particulare de qualitate DEI vel Deorum, quod in plurimis est falsum.

79. Ad primam confirmationem. neg. conseq. præsertim de tali errore, qui necessitaret, vel certè efficacissimè induceret ad malum, scilicet ad cultum Chimæræ, essetque naturalis juxta explicationem n. 12. datam; cum econtra peccatum originale sit contra naturam, nec similiter ad malum nos inducat. Adde, quod peccatum illud tantum sit originale, error autem hic foret actualis in omnibus. Ad 2. confirmat. dist. ant. opiniones, quæ sint ita communes, & simul ita fundamentum omnis honestatis. neg. ant. aliquibus respectivè paucis tantum utcumque communes, & præcisè speculativæ. om. ant. & neg. conseq. Certè est magnum discrimen inter persuasionem de existentia DEI, & opinionem de metu vacui, vel de distinctione colorum à lumine, vel aliam similem, de quibus innumerè nunquam cogitant, contenti scire, quod dentur colores (in quo non falluntur) quid autem aut quales sint, minimè solliciti.

80. Ob. 2. Erronea persuasio sæpe neces-

saria est ad virtutem exercendam, aut vitium vitandum: ergo etiam potest esse necessaria falsa persuasio de DEO. ant. prob. Sic milites, dum putant ducem vivere, qui jam est mortuus, animosè pugnant, aliter non pugnaturi. Sic pueros sæpe coërcet metus fictus S. Nicolai. Resp. dist. ant. Sæpe necessaria est per accidens, & in casibus particularibus. conc. ant. per se, & universim. neg. ant. & conseq. Error particularis necessarius quandoque est ob pravam dispositionem subiecti; nam miles non est egregius, qui mortuo duce non pugnat, si adhuc est spes rem bene agendi: nec puer bene moratus, qui metu tantum coërcetur. At necessaria per se, & universim, sunt necessaria ex natura, & ab hac intenduntur, quæ non est ex se malè disposita, ut ei necessarij sit error, consequenter hic ab ea non intenditur. Accedit, quod error minùs inficiat sapientes & probos, quàm alios; cum tamen illi firmiorem habeant persuasionem de DEO, quàm alii.

81. Dices: Universalis ignorantia prædestinationis, vel reprobationis est necessaria, vel utilis saltem viatoribus ad bene vivendum: ergo etiam potest esse utilis vel necessarius error universalis de DEO. Resp. 1. neg. quod sit necessaria; quia plures Sancti ex eo, quod se sciiverint prædestinatos, sanctius etiam vixerunt. Resp. 2. om. ant. neg. conseq. Ignorantia illa est tantum carentia notitiæ indebitæ, cum qua potest conservari respublica humana in statu, quantum illi debetur, optimo, sicut conservatur cum ignorantia aliarum rerum: at error circa existentiam DEI esset maximum malum intellectus, & induceret ad malum, seu cultum Chimæræ: simul autem deberet esse fundamentum virtutum justitiæ, temperantiæ, misericordiæ &c. quæ sunt absurda.

82. Ob. 3. Si est evidens existentia DEI, etiam est evidens, quod sit omnino perfectissima: hoc non est evidens: ergo. Resp. dist. ma. Si est evidens quoad an est. neg. ma. si etiam quoad quomodo est. conced. ma. & om. mi. neg. conseq. Evidens quoad an est dicitur illud, de quo quærenti, an sit, seu existat, potest cum evidentiâ responderi, quod existat. Evidens quoad quomodo est dicitur illud, de quo etiam quærenti, quomodo se habeat, aut qualia prædicata involvat, possunt ea demonstrari: quæ duo sunt inter se valde diversa. Jam per nostram demonstrationem evidens est, quod DEUS existat: quænam autem prædicata omnia, vel perfectiones involvat, ex hac demonstratione nondum immediatè debet posse inferri. Facile quidem Omnipotentia, Omniscientia, Sapientia, Justitia inferuntur, quod cuique DEUM ut Gubernatorem, vel Creatorem consideranti facile patet: quomodo autem aliæ perfectiones inferantur, inferriis dabimus.

83. Ob. 4. Si daretur DEUS, daretur providentia DEI: hæc non datur: ergo. prob. mi. Si daretur providentia Divina, justè abundarent bonis, & carerent malis: secus se haberent feelerati: hoc non contingit: ergo. Confir. DEUS esset infinitum bonum: ergo excluderet omne

omne malum; quia unum contrarium expellit alterum: at hoc non facit: ergo, Resp. neg. mi. ad prob. neg. ma. Providentia Divina in statu elevationis dirigit hominem ad beatitudinem supernaturalem, ad quam non est medium semper aptum temporalis felicitas, imò saepe est impedimentum. 2. Mala temporalia sunt poenae delictorum levium, in quæ incidunt saepe etiam iusti, & sic expiantur: sicut contra bona temporalia sunt merces operum naturaliter bonorum, quæ faciunt etiam peccatores, & sic jam hæc recipiunt mercedem suam.

84. Ad confir. disting. conseq. excluderet omne malum à se. conced. conseq. ab aliis subjectis. neg. conseq. Contrarium unum expellit alterum non ex omni loco, etiam in quo ipsum est; sed tantum ex eodem subjecto, maxime si sit agens liberum, quale DEUS est, & velit aliis relinquere libertatem, sicut DEUS vult relinquere hominibus. Nec ista DEUM dedecent; cum possit ex malis eruere bona: nec tenetur mala impedire, ut tenentur saepe homines; quia subjecti legi DEI, id imperant; DEUS enim nulli legi subjectus est. Sed nec natura sua eum necessitat ad impedienda aliorum mala; quia hæc necessitas probari nullatenus potest: imò, cum hæc necessitas DEI absoluta sit impossibilis cum libertate creata, non potest dari in DEO, quin ei negetur potestas creandi hominem liberum, quæ absurdè negaretur. Tandem, cum demonstratus aliunde sit DEUS, simulque evidens sit, mala ab eo permitti, clarum est, ejus naturam non esse impossibilem cum malis aliorum.

85. Ob. 4. contra 2. demonstrationem. Atomi infinitæ infinitis diversis modis combinatae facerent omnes combinationes possibiles: ergo etiam istam hujus universi: ergo ruit demonstratio n. 67. adducta. Confir. Posset dici, aliqua entia e. g. solem, stellas, materiam primam &c. esse à se: ergo non demonstratur DEUS. Hoc argumentum 1. *Metaph. summa* 2. c. 2. vel, ut Maurus dividit, a. 1. visum est Aristoteli argumentum præ nimio potu delirantium; hinc laudat Anaxagoram, qui mentem, seu DEUM admisit, tanquam sobrium inter ebrios. In forma dist. ant. facerent omnes combinationes possibiles per casum. conc. ant. prorsus omnes. neg. ant. & conseq. Lumine naturæ evidens est, non omnes combinationes esse per casum possibiles, & minùs esse possibiles per casum combinationes constanter ordinatissimas: certè qui semper senarios projiceret, non casu, sed arte aleis ludere diceretur: ergo, dum leo semper leonem, & ovis semper ovem generat, non casu, sed superiore consilio id fieri necesse est. Ad confir. neg. ant. Stultum est somnare, entia inanimata, & homini tanquam fini suo subservientia, esse infinite perfecta, & à seipsis; cum homo sit ab alio. Imò, quod à se haberet existentiam, etiam haberet omnes perfectiones, vitam, intellectum &c. de quo infra: sed his carent stellæ &c.

86. Ob. 5. Sicut gravia, & levia moventur à qualitate intrinseca sursum, aut deorsum; ita etiam herbæ naturaliter crescunt sursum, animalia naturaliter generant, cælum naturaliter gyratur &c. ergo ex his non demonstratur DEUS.

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I

US. Resp. neg. conseq. Est sanè imperceptibile, & falsum, quod opera tam stupenda, omne humanum ingenium, & artem superantia, proveniant à sola natura naturata, ut ajunt, seu omnino inanimatis creaturis, scilicet atomis solis; nisi datur simul natura naturans sive DEUS, qui infinito suo intellectu omnia ordinet, saltem in prima productione. Certè, si nec rudissima imago potest provenire à solo penicillo absque directione artificis, neque poterit à solis corpusculis, seu atomis omni ratione, imò sensu carentibus, casu tantum commixtis, provenire planta, aut animal, & vel minimè homo: sanè atomi illæ evidenter non habuere vim se solis talia primò producendi; nisi mens & potentia superior eis mixtionis modum & vim tribuerit.

87. Ob. 6. contra 3. demonstrationem. Medius terminus demonstrationis sunt creaturæ, extremum autem DEUS: atqui creaturæ & DEUS non identificantur: ergo demonstratio est mala. Resp. neg. conseq. Syllogismus noster non est categoricus, sed hypotheticus, in quo non requiritur identitas, sed connexio, ut est evidens in plurimis: e. g. si datur pater, datur filius: sed, ergo, quamvis pater & filius distinguantur. Eadem responsio datur, si dicatur, in antecedenti poni tantum producta, & in consequenti plus, hoc est, etiam improductum; quia inter ista datur connexio. Potest tamen argumentatio nostra reduci ad syllogismos categoricos: e. g. omne ens productum est evidenter connexum cum improducto, tanquam cum causa prima: sed datur ens productum: ergo datur ens evidenter connexum cum improducto. Rursus: omne evidenter connexum cum improducto, & existens, infert improductum tanquam terminum connexionis: sed ens productum est evidenter connexum cum improducto, & existens: ergo &c. Si dicas: ex necessario non sequi contingens: ergo nec ex contingenti necessarium: Resp. neg. conseq. disparitatem dant Summulistæ; quia ens necessarium, utpote indefectibile, non potest quoad suam existentiam dependere à contingenti seu defectibili; aliàs etiam ipsum posset deficere: at verò ens defectibile sine ullo præjudicio potest dependere ab indefectibili: unde, quamvis non possit sequi necessarium ex contingenti, tanquam priori seu radice, aut causa; potest sequi tanquam ex posteriori, seu effectu.

ARTICULUS VII.

Solvuntur reliquæ objectiones.

88. Ob. 7. contra 4. demonstrationem. Multæ argumentationes à sensu distributivo ad collectivum, similes argumentationi nostræ, sunt malæ: ergo nostra non est evidenter bona, ant. probatur exemplis: 1. Singulæ partes non sunt compositæ: ergo neque totum est compositum. 2. Singuli milites non possunt defendere arcem: ergo neque totus exercitus. 3. Singulæ partes cœli, dum gyrantur, non retinent priorem locum: ergo neque tota sphaera coelestis. 4. Singuli oculi non sunt determinatè necessarij ad videndum

C

dendum: ergo neque tota collectio. 5. Singula individua infiniti categorematici non implicant: ergo neque totum infinitum. Resp. neg. ant. In primo exemplo negatur in consequenti prædicatum de toto, quod quidem non fuit adæquatè identificatum cum singulis partibus, & hinc non potuit de iis seorsim prædicari: attamen fuit identificatum inadæquatè cum singulis partibus, sicut cum S. Petro est inadæquatè identificatus numerus duodenarius Apostolorum; nam compositum idem est, ac ex pluribus partibus constitutum, quod prædicatum inadæquatè reperitur in singulis, quatenus quælibet est constitutivum, adeoque inadæquatè compositum. Ad secundam servit eadem responsio; nam quilibet saltem inadæquatè potest arcem defendere.

89. In tertio vel sermo est de loco intrinseco, seu ubicationibus, & consequens est verum; quia tota sphaera acquirit novam collectionem ubicationum: vel sermo est de loco extrinseco, sive spatio illo concavo, intra quod cælum gyrari concipitur, & negatur iterum in consequenti prædicatum de toto, quod inadæquatè est identificatum partibus singulis; licet enim quælibet pars cæli, dum gyatur, occupet aliam partem illius spatii, tamen nunquam extra istud egreditur, & acquirit locum iterum inadæquatè identificatum priori loco adæquato cæli: unde omnes partes cæli, simul sumptæ, non habent alium locum adæquatum, quàm prius; adeoque malè infertur, quod totum cælum non retineat eundem locum adæquatum extrinsecum. In quarto argumentatio non est à sensu distributivo, sed à disjuncto, seu confuso; illa enim propositio, ut notum ex summulis, supponit non distributive, sed confuse. Cum igitur in suppositione confusa descensus fiat per particulam *vel*, & propositio superior ita debeat exponi: vel dexter vel sinister oculus non est necessarius: non potest inferri: ergo nullus. at juxta Atheum omnia, etiam distributive sumpta, non sunt improducta: & non tantum vel Petrus, vel Paulus non est improductus, sed nec Petrus, nec Paulus est improductus. Ad quintum est eadem responsio; nam & ista propositio aliquo modo est confusa, ut magis declarabitur n. 92.

90. Nec dicas, quodlibet ex collectione productorum esse inadæquatè improductum; hac enim ratione deberet aliqua pars cujusque entis esse à se, adeoque DEUS: vel deberet eadem res indivisibilis esse à se, & simul ab alio, quàm hircocervum nec Atheus admittit, & non negat, singula esse adæquatè producta. Fortè dices, quod inadæquatè improductum aliud non sit, quàm esse partem collectionis improductæ. Sed sic posset etiam collectio lignorum dici lapidea, & quilibet truncus inadæquatè lapideus, & collectio mortuorum vivens &c. Debet ergo aliunde ostendi, vel quod tale prædicatum necessarîo conveniat toti quidditative sumpto, & inde inferri, quod partibus inadæquatè conveniat: vel debet aliunde in partibus ostendi proportio ad tale prædicatum, quod neutrum Athei faciunt.

91. Ob. 8. Aliæ argumentationes similes nostræ dantur malæ: ergo nostra saltem non est

evidenter legitima, ant. prob. eas adducendo. 1. Singulæ partes compositi sunt unitæ alteri: ergo etiam totum est unitum alteri. 2. Singuli homines sunt generabiles ab alio homine: ergo tota collectio. 3. Singuli dies æternitatis præsupponunt aliam diem: ergo tota collectio. 4. Singulæ causæ relinquunt effectum post se: ergo etiam tota collectio. 5. Singuli homines sunt producti ab alio homine: ergo tota collectio. 6. Singulæ partes relationis sunt indifferentes: ergo tota collectio. Resp. has argumentationes esse affirmativas, & consequenter in primario puncto nostræ dissimiles: ad abundantiam tamen ostendo, aut vitium, aut bonitatem istarum illationum.

92. Prima argumentatio est mala; quia insertur in consequente prædicatum, quod in antecedente nec adæquatè, nec inadæquatè fuit positum, scilicet unitum alteri toti, vel certè parti novæ extræ priores, de quo in antecedenti nulla prorsus mentio. Dein esse unitum alteri tanquam comparti, dicit in recto esse partem, & nondum totum; atque adeo illa argumentatio est similis huic: Singulæ partes sunt pars: ergo etiam totum est pars: ubi consequentia clarè est nulla; quia prædicatum partis, seu insufficientis ad constituendum totum, tollitur per adjectionem reliquarum partium. Secunda argumentatio peccat in eo, quod propositio antecedens non est distributiva, ut requiritur; quia prædicatum hoc tantum affirmari potest de singulis, determinatè sumptis, non autem de singulis indeterminatè sumptis; quia unus ex illis, saltem indeterminatè sumptus, non est generabilis ab alio homine. Hinc ut rectè notat Cassilius l. 1. introductionis in logicam tr. 2. c. 3. sec. 3. prædicata talia non possunt affirmari de singulis, nisi cum limitatione: e.g. possum carere singulis cibis; sed cum limitatione: si aliquis alius adsit; nam non possum carere omnibus: & sic etiam possunt singuli generari, vel singuli sunt generabiles: sed si aliquis alius non generetur: hæc autem limitatio, vel conditio facit propositionem æquivalenter confusam; nam facit hunc sensum: vel iste, vel ille est generabilis. Et sicut de hac argumentatione discurrendum; ita etiam de quarta, & quinta n. 88.

93. In tertia vel est sermo de æternitate à parte antè, quæ jam tota successivè extiterit, & argumentatio est formaliter bona, sed falsum est antecedens. Si qui negent, eam esse bonam, ut videntur debere negare illi, qui talem æternitatem possibilem admittunt, debent dicere, quod aliquis dies, indeterminatè sumptus, non præsupponat aliam diem, ut diximus supra, aliquem indeterminatè non esse generabilem ab alio. Cum tamen dies omnes extiterint, adeoque determinati fuerint, viderint ipsi de hac sua responsione. Vel est sermo de æternitate à parte post secutura, & syncategorematicè tantum infinita: & negatur suppositum; quia hoc infinitum, utpote quoad partes non existentes indeterminatum, non potest sumi per modum unius, ut suppono ex Philosophia. Quarta argumentatio est formaliter bona, sed antecedens est falsum: & idem dicendum de quinta. Sexta est mala; quæli-

quælibet enim pars est inadæquatè indifferens, & inadæquatè determinata; quia indifferens idem est, ac insufficiens: quævis autem pars relationis est insufficiens ad constituendam se sola relationem totam: est tamen etiam simul inadæquatè sufficiens; unde argumentatio est æquivalenter negativa, & negatur in consequentia prædicatum de toto, quod inadæquatè fuit identificatum cum singulis partibus.

94. Ob. 9. Nostra demonstratio evertit processum in infinitum: ergo non demonstramus Deum etiam permissio illo processu. Resp. 1. neg. consequentiam. Hic modus argumentandi dicitur *reductio ad impossibile*, estque optimus, & S. Augustino etiam familiaris. Imò, qui vel obiter legit elementa Euclidis, inveniet plures tales demonstrationes, in quibus ab initio aliquid ponitur, seu permittitur; sed dein ostenso absurdo, quod ex eo supposito sequitur, idem in fine negatur. Resp. 2. neg. ant. Nostra demonstratio non probat, non posse dari infinitum: & licet omnino persuasus sim, non posse dari ullum infinitum creatum; tamen id nunquam mihi persuaderet hæc demonstratio DEI; hæc enim, abstrahendo, an creaturæ sint finitæ, vel infinitæ, ostendit in utroque casu, vel admittendam mutuam productionem quoad primum esse, vel aliquam causam etiam ab infinitis creatis distinctam.

95. Quamvis autem hac ratione demonstraretur causa prima extra collectionem, non eo ipso demonstratur primà intra collectionem; si enim infinitum non implicat, poterit DEUS aliquod infinitum producere simul, vel quacunque alia ratione, quam assignant patroni infiniti, qui aliis argumentis, quàm pro existentia DEI allatis, impugnari solent. Noto tamen, nos non permittere processum, quem forrè Atheus petit, scilicet absolutum ab omni causa primà; hoc enim esset ridiculum, cum primum disputetur, an eo supposito non sit necessaria causa prima. Unde permittimus tantum processum in infinitum qualemcumque præcisivè talem, seu abstrahendo, an præter illum adhuc necessaria sit causa prima, an non.

96. Sed neque permissio eo processu, permittimus omnia, quæ ex infinito sequuntur, vel à quibusdam deducuntur, ab aliis autem negantur; hæc enim tantum debent admittere auctores, qui admittunt processum illum ut absolutè verum, seu verè possibilem: nos autem tantum transmittimus infinitum tanquam aliquid insufficiens ad demonstrationem nostram evertendam. Si dicas, sic non permitti processum, quem S. Thomas, & Aristoteles admiserunt, seu generationes ab æterno: Resp. falsum esse, quòd S. Thomas generationes ab æterno admiserit ex. n. 69. & 70. Aristoteles autem, cum circa creationem, & originem mundi multum erraverit, non est valde curandus: quanquam fors dici etiam possit, talem quoque processum saltem non immediate everti per nostram demonstrationem, quæ contenta est, inòdò aliquid dicatur à DEO productum, sive ab æterno, sive in tempore: licet autem ex ea sententia sequantur alia absurda, aliis tamen argumentis sunt impugnanda.

97. Dices. Qui admittunt infinitum durationum successivarum, etiam admittunt, non præsupponi aliquid in linea durationis ad hoc infinitum: ergo qui permittunt infinitum causarum succedentium, debent etiam permittere, non præsupponi aliquam causam ad hoc infinitum. Resp. om. ant. neg. conseq. aliud est positivè admittere, seu defendere; (nam hoc est se obligare ad defendendas omnes sequelas legitimas) aliud est præcisè permittere, quod tantum est omittere hîc & nunc aliquid sine ulla obligatione defendendi, inòdò nec permittendi omnes sequelas. Dein etiam illa prior sequela habet gravissimas difficultates; quas tamen, quia non attinent ad nostram demonstrationem, non attingo.

98. At hoc addo, disparitatem aliquam à patronis infiniti dari posse inter priorem, & posteriorem sequelam; modò enim ostendatur, nullam durationem in collectione illa successiva esse primam (de quo viderint ejus sententiæ patroni) modò etiam ostendatur causa omnium earum durationum, non potest saltem, nisi valde mediatè, probari necessaria eorum dependentia ab aliquo priùs durante; nam causa produciens priùs tempore dari non debet, sed tantum priùs natura: collectio autem illa non necessariò præsupponit aliquod tempus, neque formalitèr æternitatem DEI tanquam pro priori existentem, sed tantum simul coexistentem & omnipotentiam DEI præsupponit tantum pro priori naturæ se habentem; at verò collectio etiam infinita causarum habet, ut hucusque demonstravimus, semper adhuc necessariam dependentiam à sua causa, sicut effectus quilibet alius.

QUÆSTIO II.

De Essentia, & Attributis Divinis.

ARTICULUS I.

Quenam prædicata formalitèr constituent Essentiam metaphysicam DEI.

99. P Rædicata Divina alia dicuntur absoluta, alia relativa: alia necessaria, alia contingentia: alia essentialia, alia attributa. Prima sunt, quæ non respiciunt terminum à se distinctum, ut esse æternum, immutabilem. Secunda respiciunt terminum distinctum, ut esse Patrem, vel Filium. Tertia sunt, sine quibus DEUS esse non potest, ut esse omnipotentem, infinitum, æternum &c. Quarta sine quibus DEUS esse potest, saltem quoad denominationem, ut esse volitivum, vel nolitivum hujus vel alterius rei creatæ, quam liberè potest velle, vel nolle: item cognoscitivum existentie hujus, vel alterius objecti, quod potest liberè ipse, vel creatura ponere, vel omittere &c. Quinta, strictè sumpta, constituunt essentiam DEI, sicut animal & rationale constituunt essentiam hominis. Sexta tandem, seu attributa, vel sumuntur latè pro omnibus prædicatis, quæ DEO tribuuntur, quo sensu etiam prædicata essentialia sunt attributa: vel

sumuntur strictè, & tunc iterum dupliciter accipiuntur, scilicet vel pro prædicatis illis, quæ in creaturis solent esse accidentia, & propria physice, ut sapiens, iustus &c. vel pro proprietatibus physicis, aut metaphysicis DEI: ut enim essentia hominis non tantum habet proprietates physicas, e. g. esse calidum, frigidum, sanum, ægrum; sed etiam metaphysicas, ut risibile, flebile, admirativum; ita etiam videtur eas habere Divina essentia, quæ proprietates attributa vocantur.

100. Ulterius essentia Divina accipitur vel physice, vel metaphysice. In primo sensu sicut homo involvit corpus, animam, & unionem, tanquam partes physicas, ita DEUS, cum partes physicas non habeat, involvit saltem omnia, quæ realiter pertinent ad constitutionem DEI, vel quidquid necessariò communicatur tribus SS. Personis. In secundo verò sensu involvit tantum illa prædicata, quæ per modum generis & differentie ingrediuntur definitionem DEI, de quibus tamen ipsis variant Authores. Quidam cum Eximio l. 1. de essentia DEI maxime c. 11. Quiros, Gormaz, & alii docent, omnes perfectiones necessarias absolutas ingredi definitionem DEI, ita ut definiri debeat vel *Cumulus omnium perfectionum absolutarum* & *necessarium*, vel *Plenitudo omnis perfectionis necessarie absolute*. Cum his videtur coincidere P. Ulloa Tom. 1. disp. 1. c. 1. n. 1. ubi ait, quidditatem seu essentiam DEI stare in hoc, quòd sit Ens vel Substantia fruens negativè, ac positivè omni perfectione pura ab omni imperfectione. Nec longè ab his videtur recedere doctissimus quidam Recentior, à quo DEUS definitur *Sufficientia adequata habendi omnem perfectionem simpliciter simplicem*. Alii definiunt DEUM *Intellectivum à se*. ita Vasquez, Godoy, Arriaga, & alii. Rursus alii definiunt *Ens à se*. ita Derkenis de DEO. Disp. 1. n. 54. Haunoldus. L. 1. c. 1. n. 54. Esparza L. 1. de DEO q. 5. a. 7. Izquierdo Tom. 1. disp. 1. q. 10. n. 253. & alii, præsertim Recentiores, satis communiter.

101. Dico cum his ultimis. DEUS rectè definitur *Ens à se*. Prob. 1. SS. Patres negant omnes perfectiones Divinas, seu totum earum cumulum esse de essentia DEI; sed ajunt, plura prædicata esse attributa, & extra essentiam, esse proprietates ex essentia DEI profluentes: ergo essentia DEI non consistit in eo cumulo, sed in certis quibusdam prædicatis: atqui non possunt assignari convenientius alia, quam *Ens à se*: ergo. prob. ant. S. Basilii l. 1. contra Eunomium paulò ante medium ait: *Quoniam igitur pacto non deridendus, si creativum substantiam esse dicat: si providentiam rursus substantiam, eodem modo præscientiam, & omnem itidem operationem substantiam putet?* S. Cyrillus Alexandrinus l. 11. Thesaur. sub medium. *Non omnia ergo, quæ in DEO sunt, & de DEO dicuntur, substantiam significant.* S. Damascenus l. 1. de orth. fide c. 4. ait: *Ita sive bonum, sive iustum, sive sapientem, sive quidcunque tandem aliud dicere libeat, non DEI naturam, sed quæ natura insunt, exponis.* Ubi per naturæ insunt intelligit quæ circa ipsius naturam sunt, ut immediate superius loquitur. S. Chrysost. homil. 1. de

incomprehensibili DEI natura. *Quaquam non à Sapiaientia substantia est, sed ex substantia Sapiaientia.* Theophylactus in illud Pauli: *Invisibilia mundi* &c. ait: *Bonitas scilicet, sapientia, virtus, Divinitas ipsa, sive magnitudo, quæ invisibilia DEI Paulus nuncupat, noscuntur . . . & nota sunt DEI, id est, quæ circa ejus substantiam sunt.* S. Gregor. Nazianz. oratione 38. non longè ab initio negat simplicitatem Divinam esse substantiam, seu naturam, dicendo: *Neque enim simplicitas illi naturæ est:* Titus Bostrenus Auctor antiquissimus tempore Juliani Imperatoris l. 1. contra Manicheos non valde multum post initium ait: *Etsi enim non decet nominare in DEO qualitatem, esse tamen prius quodammodo est cogitatione, quàm talem esse.*

102. Ex quibus habetur, quòd SS. Patres essentiam DEI non constituunt ex omnibus perfectionibus Divinis, & attributa accipiant in sensu strictiori pro proprietatibus, quas extra essentiam esse volunt. Intelligi autem debent de essentia metaphysica, non physica DEI; quia saltem omnia prædicata absoluta, necessaria, & tribus SS. Personis communia constituunt essentiam physicam DEI: & tamen Patres plura ex iis e. g. omnipotentiam, sapientiam, iustitiam excludunt à substantia, natura, seu essentia DEI; nam has voces Patres, maximè agentes de DEO, pro synonymis habent, ut ostendit Izquierdo tom. 1. tract. 1. disp. 1. q. 10. n. 210. Confir. Aliæ essentiae habent suas proprietates, quæ non ingrediuntur conceptum definitivum: ergo, si non ostenditur specialis ratio in contrarium, etiam essentia Divinæ convenienter tales proprietates attribuuntur: atqui nulla ostenditur: ergo.

103. Jam prob. etiam mi. superius subsumpta, quòd nulla alia prædicata convenientius, quàm Entis à se, assignentur. Primò ex Scriptura. DEUS ipse Exodi 3. v. 14. rogatus à Moyse suum nomen, respondit: *Ego sum, qui sum.* Quibus in verbis, ut notant SS. Patres apud Petavium, continetur præstantissima, & singularissima nota, seu differentia DEI: non autem continetur alia, quàm Aseitas, ut docet S. Hieron. & alii. Secundò probatur ex Sanctis Patribus. S. Dionys. de Divinis nominibus c. 5. fusè tradit, quòd DEUS simpliciter & incircumscriptè totum in se esse pariter ambiat: & hoc esse ante alia ejus prædicata (quæ vocantur ibi participationes) præpositum atque antiquius sit vitæ & sapientiæ: atque ibidem addit: *Merito igitur reliquis principalis, ut qui est, DEUS ex antiquiore aliis ipsius donis perfectionibus celebratur.* S. Gregor. Naz. orat. 36. sub finem ait: *Entis vox ad eam essentiam Divinam indicandam aptior est.*

104. Sanctus Hilarius lib. 1. de Trin. super verba: *Ego sum, qui sum.* initio libri ait: *Non enim aliud proprium magis DEO, quàm esse intelligitur.* S. Bernardus l. 5. de consideratione. c. 6. interrogat de DEO: *Quis est?* Et respondet sibi. *Non sanè occurrit melius, quàm: Qui est.* Similia habent alii Patres: Sed non omittendus Angelicus 1. p. q. 13. art. 11. ita loquens: *Quantò aliqua nomina sunt minus determinata, & magis communia, & absolutà; tantò magis proprie dicuntur de DEO à nobis*

bis. Unde S. Damascenus dicit, quod principalis omnibus, quæ de Deo dicuntur, nomen est, qui est. Confirm. 1. Hæc definitio continet genus proximum differentia; quia ens immediate dividitur in ens à se, & ens ab alio. Dein Aseitas est radix, & origo suo modo omnium perfectionum Divinarum, quæ ex ipsa deducuntur: adæquat etiam definitum, & convenit omni & soli: ergo definitio est bona. Confirm. 2. Hæc definitio est clarissima, captu facilissima, & communissime dein etiam adhibetur ad alias perfectiones Divinas demonstrandas: cum prædicatum entis à se facillime ex creaturis inferatur, non item alia: sed hæc ex ente à se dein inferri debeant: ergo est præferenda aliis definitionibus non ita clavis, nec ita usitatis, vel utilibus.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

105. **O**B. 1. S. Damascenus ait: Quid DEI essentia sit, neque scimus, neque dicere possumus: ergo non possumus DEUM definire. Confirm. 1. DEUS neque habet genus, neque differentiam: ergo non potest definiri. Confirm. 2. Non esse productum est conceptus purè negativus: ergo per ipsum non potest DEUS, seu ens maxime positivum definiri. Resp. neg. conseq. quia tamen aliquo modo possumus DEUM definire non quidè per definitionem, quæ conveniat patriæ, seu quæ esset clarissima, & multò minus definitione, seu explicatione comprehensiva, de qua loquitur S. Damascenus: sed tamen per definitionem, quæ conveniat viæ, & sit obscura, quamvis aliquo modo clarior, quam definitum. Verba in objectionem sine loco citata non inveni, nisi æquivalenter L. 1. de orth. fide c. 4. ubi sic ait: In DEO autem impossibile est, quidam essentia suâ ac naturâ ipse sit, dicere. initio autem capitis se ita explicat: Quid autem ratione essentia ac naturâ sit, nullo omnino modo comprehendere, cognoscere potest. Ad 1. confirm. om. ant. disting. conseq. non potest definiri definitione strictissima. om. conseq. minùs strictè dicta. neg. conseq. ad hoc autem sufficit, ut DEUS habeat prædicatum, in quo aliquo modo conveniat cum creaturis, & aliud, in quo discrepet, adeoque quæ se habeant per modum generis, & differentia. Quamvis autem prædicatum entis seu existentis DEO conveniat necessariò, & cum tota plenitudine, ut nihil habeat de non ente: qua ratione creaturæ non convenit; tamen etiam hæc dicitur ens, & in hoc prædicato aliquo modo convenit cum DEO. Ad secundam confirm. neg. ant. ex n. 72.

106. Ob. 2. Magis convenit DEO hoc nomen DEUS, quam nomen Qui est: ergo hæc definitio non est bona. ant. videtur sumi ex S. Thoma 1. p. q. 13. a. 11. ad 1. Confirm. Si DEUS potest definiri Ens à se, potest etiam, & melius definiri Ens potens esse à se, seu sufficiens sibi ad existendum: ergo. prob. ant. Hoc prædicatum est prius à subsistendi consequentia: & aliàs etiam in definitionibus poni solent prædicata significantia potius potentiam, quam actuale existentiam: ergo. Resp. dist. ant. in ordine

significandam essentiam DEI. neg. ant. in ordine ad significandam naturam. conc. ant. & neg. conseq. & sic etiam distinguit loco citato Angelicus. Sumuntur quidem ordinariè à SS. Patribus pro eodem essentia, & natura DEI: si tamen rigorosius loquamur, essentia præcisè dicitur ab esse, seu existere, & à modo existendi, atque abstrahit ab operando: unde quælibet res habet aliquam essentiam; quamvis non quælibet sit natura; natura enim strictè significat principium operandi: cumque nomen DEUS (cujus derivationem vide apud Angelicum 1. p. q. 13. a. 8.) significet aut considerantem, aut curantem omnia, magis videtur explicare naturam DEI operantem: at Ens à se magis significat essentiam DEI à se essentialiter existentem. Sunt tamen, qui dicant, DEUM ut naturam definiri debere Intellectum à se: eò quod sic explicetur radix primæ operationis Divinæ, scilicet cognitionis: quos impugnat Viva ex eo, quod natura non sit unius tantum, sed omnium operationum principium. Sed sic nec Animal rationale esset bona definitio naturæ humanæ, quæ tamen non minùs, quam essentia hominis videtur à Philosophis definiri. Ego hanc definitionem naturæ Divinæ, nec amplector, nec impugno, contentus definitione essentia. Ad confirm. resp. neg. ant. cum enim per ens à se intelligatur idem ac ens absolute necessarium, jam involvit essentialiter actualem existentiam. Idem significant verba DEI Ego sum, qui sum. Nec est paritas cum entibus creatis, quæ non involvunt in essentia actualem existentiam. S. Thomas, quando in 1. dist. 19. q. 2. a. 1. ad 1. dicit, essentiam DEI secundum intellectum esse priorem ad esse, loquitur ibi de æternitate DEI, & consequenter exponi potest, quod per esse intelligat durare, quod ut præcisè sumptum præsupponitur ad æternam durare. Et sic exponi debet, ne sibi contradicat; nam 1. p. q. 13. a. 11. in corp. expressè dicit: Cum esse DEI sit ipsa ejus essentia; hoc nulli alii conveniat. Et inferius dein insert cum Damasceno, principale DEI nomen esse Qui est.

107. Ob. 3. Essentia DEI debet concipi ut summè perfecta: atqui non concipitur talis, nisi concipiat ut cumulus omnium perfectionum: ergo. prob. mi. Omniscientia DEI non concipitur ut perfectissima, nisi concipiat ut cumulus omnium notitiarum, neque Omnipotentia, nisi concipiat ut cumulus omnium potentiarum: ergo. Resp. disting. maj. ut perfectissima in linea essentia. conc. mai. in alia linea. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad prob. conc. ant. neg. conseq. quia scilicet illi cumuli notitiarum, & potentiarum sunt de linea Omniscientia, & Omnipotentia: non tamen ideo ut Omnipotentia concipiat ut perfectissima, debet etiam concipi ut cumulus omnium cognitionum; quia istæ ad ejus lineam non spectant: imò nec Scientia simplicis intelligentia ut perfectissima debet concipi ut involvens notitiam de rebus actu existentibus; quia hæc quoque sunt extra ejus lineam, & spectant ad Scientiam visionis. Sic autem respectu essentia Divinæ metaphysicæ etiam se habent prædicata distincta ab ente à se, seu genere, & differentia.

108. Dices 1. Essentia metaphysica potest continere omnes perfectiones etiam attributales: ergo

ergo debet. prob. ant. Complexum ex perfectionibus essentialibus, & attributibus habet etiam aliquam essentiam: sed ista involvit omnes perfectiones etiam attributales: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. mi. Complexi hujus essentia stat in predicato entis à se; quia est realiter DEUS. Si autem sumas complexum reduplicativè; tunc est DEUS ut cognitus cognitione eum implicitè saltem comparante cum suis perfectionibus. Sed & istius complexi essentia est ens à se certo modo cognitum: sicut essentia risibilitatis in homine reduplicativè accepta est animal rationale certo modo cognitum. Quando autem risibilitas definitur potentia ridendi, hæc definitio non explicat strictè loquendo essentiam ejus, sed tantum est clarior ejus explicatio, vel descriptio.

109. Dices 2. Si essentia DEI conciperetur ut realiter distincta ab attributis, conciperetur ut realiter imperfecta: ergo si concipitur ut formaliter distincta ab illis, concipitur ut formaliter imperfecta: sed nec hoc fieri debet: ergo. Resp. retorq. argum. Si conciperetur homo ut realiter distinctus à risibilitate, conciperetur ut realiter Chimæra: ergo si in definitione concipitur ut formaliter distinctus, concipitur ut formaliter Chimæra. In forma neg. conseq. Primo modo negarentur DEO perfectiones: altero modo tantum ab iis præscinditur: præscindendum autem non est mendacium; quare non concipitur DEUS ut imperfectus, sed tantum concipitur imperfecto modo; jam enim supra diximus, conceptum definitivum non debere representare DEUM ut perfectissimum in omni linea. Adde tamen, definitionem non reflexè representare DEUM ut formaliter distinctum ab attributis, sed tantum exercitè, non præsupponendo, sed faciendo præcisionem formalem. Si urgeas: hac ratione concipitur DEUS ut perfectibilis ab attributis. Resp. disting. ill. ut perfectibilis realiter, vel formaliter in linea essentia, neg. formaliter extra lineam essentia, subdisting. concipitur ut talis reflexè, & signatè, neg. exercitè. conc. hoc enim ad summum arguit distinctionem formalem perfectionum Divinarum, ex qua non in DEUM, sed in nostram cognitionem redundat imperfectio.

110. Ob. 4. Essentia Angeli includit plures perfectiones simpliciter simplices constitutivè: ergo etiam essentia DEI, prob. ant. Essentia Angeli continet constitutivè perfectiones viventis, spiritus, intellectivi: ergo. Resp. om. ant. nec enim hic vacat examinare definitionem Angelorum. neg. conseq. Si essentia Angeli formaliter continet plures perfectiones, hoc ipsum continere non est perfectio simpliciter simplex; nam excludit Aseitatem, adeoque non est melior omni non ipsa, de quo inferius, ad prob. neg. iterum conseq. ex ratione modò data. Aliqui transmittunt, prædicatum substantia spectare ad essentiam DEI; cum ipsa Aseitas videatur formaliter dicere esse per se, & non in alio.

111. At negat Viva, dicens, licet in creaturis e. g. homine prædicatum substantia, viventis &c. non sint prædicata secundaria; quia non ad essentiam consequuntur (nec enim ex animali rationali tanquam à priori probantur, sed ad eam præsupponuntur, & sunt priora à subsistendi con-

sequentia) tamen esse prædicata secundaria in DEO; quia ex Aseitate, tanquam radice, à priori inferuntur, & non tantum à posteriori, seu tanquam priora à subsistendi consequentia: quæ prioritas non sufficit ad prædicatum essentiale; quia hoc debet ex communi esse radix cæterorum prædicatorum, quæ non sunt de essentia: consequenter etiam negare debet hic Auctor, quòd ens à se formaliter dicat esse per se. Nec tamen opponi ei potest, de prædicatis substantia, viventis, spiritus &c. satis communiter dici, non esse attributa; quia reponere potest, sumi tunc attributa strictius pro prædicatis, quæ in creaturis solent esse accidentia ex n. 99. Equidem non video, cur prædicatum spiritus, aut viventis debeat ingredi constitutivè definitionem. Si prædicatum substantia ingrediatur, non tamen propterea debet explicitè poni; quia sufficienter intelligitur sub ente à se, quemadmodum sub animali rationali in definitione hominis.

112. Ob. 5. Essentia hominis debet explicare omnes partes physicas hominis: ergo essentia DEI, qui non habet partes physicas, debet explicare omnes partes metaphysicas, seu perfectiones. Resp. om. ant. neg. conseq. Si definitio hominis debet omnes partes physicas ejusdem attingere, id fit; quia alias non adæquaret totum hominem; cum partes physicae non sint inter se identificate: at non debet attingere eodem modo partes metaphysicas; quia modò primariam attingat, jam realiter attingit omnes. Et sic definitio hominis non debet attingere formaliter risibilitatem. Sufficit ergo attingi partes metaphysicas radicaliter, seu in prædicato metaphysicè connexo, physicè identificato. Sic autem attinguntur, adeoque sufficienter, partes metaphysicae essentia Divina.

113. Ob. 6. Essentia creatura debet formaliter explicare limitationem ejusdem in omni linea: ergo etiam essentia DEI debet explicare formaliter illimitationem in omni linea: hoc non potest, nisi formaliter explicet totum cumulum perfectionum: ergo. Resp. neg. ant. quænam enim essentia formaliter explicat omnes imperfectiones, seu positivas, seu negativas creatura? sufficit, si formaliter explicetur abaleitas. Quòd autem sic præscindatur in aliqua linea, an sit DEUS, vel creatura, tantum probat, DEUM, & creaturam posse aliquò modo subitare eidem conceptui confuso, e. g. prædicato spiritus posse subflare DEUM & Angelum: ex quo aliud non sequitur, quam hunc conceptum esse imperfectum, nec clarè inter se discernere duo valde diversa.

114. Ob. 7. Plures SS. Patres docent, omnes perfectiones dici de DEO essentialiter: ergo sunt de essentia. Confir. 1. Quando PP. dicunt, DEUM esse ens à se, dicere volunt, esse ens in omni genere perfectissimum: ergo. Confir. 2. Potest dici, quòd SS. PP. per attributum intelligant non totam essentiam, sed partem ejus; ergo. Resp. dist. ant. essentialiter physicè, conc. ant. metaphysicè, neg. ant. & conseq. Et sic exponendus est S. Augustinus l. 6. de Trinit. c. 4. dicens, DEO autem hoc est esse, quod est fortem esse, aut justum esse, aut sapientem esse, &c. si quid de illa simplici multiplicitate, vel multiplicitate simplicitate dixeris, quo substantia ejus significetur. Quibus similia sunt, quæ idem habet serm. 38. de Sanctis, sub me-

um.

atum, ubi loquitur de essentia & perfectionibus, omnibus tribus SS. Personis communibus, adeoque de essentia physica; nec de metaphysica est sollicitus; nam idem Augustinus, vel certe Collector quæstionularum de Trinitate, quæ ex libris Augustini teste Bellarmino excerptæ sunt, ita habet: *DEUS eo ipso, quo est, vivit, & eo, quo vivit, intelligit, & eo, quo intelligit, potest, & eo, quo potest, est.* quæ in sensu reali, non verò formali intelligenda sunt. Sic etiam exponendus est S. Anselmus *Monologii* c. 16. ubi de DEO, seu, ut ibi eum vocat, de summa Natura ait: *Ipsa uno modo, una consideratione est, quidquid est essentialiter.* nam legenti caput illud patebit, eum loqui de essentia, seu identitate tantum physica; probat enim ibi, quod omnia in DEO unum sint, & non plura, nec tantum unum, sicut homo ex distinctis partibus compositus, sed unitate exclusiva compositionis.

115. Scilicet SS. PP. exponi debent, quantum possunt, ne sibi contradicant, quod fieret, si de essentia metaphysica exponerentur, ut colligitur facile ex n. 103. & sequent. ubi nota ulterius, PP. egisse contra diversos hæreticos: contra eos, qui compositionem quandam realem in DEO finxere, dixerunt, perfectiones omnes esse essentialiter identificatas: contra alios, qui excludere etiam compositionem formalem, ut eò magis excluderent Mysterium SS. Trinitatis, dixerunt, aliquas perfectiones esse extra essentiam. Ad 1. confirm. neg. ant. cum enim dicant, aliquas perfectiones esse extra, vel circa essentiam, non volunt, eam metaphysicè loquendo stare in omni perfectione cuiuscunque lineæ. Ad 2. confirm. neg. ant. quod enim est extra, vel circa essentiam, non est pars formalis essentiae ejusdem. Nec hinc dicas, posse statui duplicem essentiam metaphysicam, unam consistentem in prædicato entis à se: alteram in cumulo omnium perfectionum; nec enim est, cur Communis, cuique enti unam definitionem statuens, deferatur: præsertim, cum cumulus, ut hucusque probatum, definitionem ingredi nequeat.

116. Ob. 8. Ens à se, licet distinguat DEUM ab omni non DEO, tamen non est bona definitio: ergo. prob. ant. Animal judicativum etiam distinguit hominem ab omni non homine: & tamen non ritè sic definitur homo: ergo. Resp. neg. ant. vel ejus suppositum, quod præcisè DEUM ita distinguat; nam etiam adæquat definitum, & explicat DEUM per prædicatum primum, & radicale respectu cæterorum. ad prob. neg. conf. Judicativum non est primum prædicatum hominis; neque enim hominem exponit in ordine ad primariam operationem (ad quam in definitionibus creaturarum sæpè debet attendi; quia in modo essendi plurimæ conveniunt) nam in homine discursus sunt perfectiores, quam præcisè judicium immediatum; quia ista sunt tantum de rebus inferioribus, & paucissimis; nam paulò altiora non cognoscit homo sine discursu: unde cognitiones discursivæ ratione objectorum sunt longè nobiliores; adeoque etiam potentia discursiva, maxime cum etiam incomparabiliter plura objecta attingat, quam judicativa: sed neque aliunde habet prædicatum judicativum, unde aliis omnibus prædi-

catis præferatur. At prædicatum entis à se probatum est esse primum DEI n. 103. & 104.

117. Ob. 9. Ens est prædicatum infimum: intellectivum est prædicatum longè nobilius: ergo melius DEUS definiretur *Intellectivum à se*. Confirm. Intellectivum est genus proximius, quam ens: ergo præ alio debet poni in definitione. Resp. 1. om. ant. neg. consequ. quia hinc in definitione DEI, sicut ponitur differentia, vi cuius DEUS differt ab omni creatura, ita convenienter ponitur genus; in quo convenit cum omni creatura. Resp. 2. iterum om. ant. neg. consequ. quia, licet ens ut sic se solo sit prædicatum inferius intellectivo, tamen totum complexum *Ens à se* est nobilius complexo *Intellectivum à se*: nam ens à se est radix omnium perfectionum, qualis non est intellectivum à se; neque enim intellectivum à se dicit aseitatem in omni linea, sed tantum in linea intellectiois, quæ non est radix e. g. omnipotentiae; quia hæc non inferitur à priori ex intellectivo à se: at ens à se dicit aseitatem in genere totius entis, ex quo à priori inferuntur reliquæ perfectiones. Hæc etiam est ratio S. Thomæ ex S. Damasceno, quam citavimus n. 104. Accedit (& hæc est principalis responsio) quod ex SS. Patribus habeatur, quod prædicatum intellectivi (hoc enim est idem, ac sapientis, præscii, omniscii) sit extra essentiam. Ad confirm. neg. ant. & consequ. Ant. non est verum; quia per genus proximum non intelligitur id, in quo res definita cum paucioribus convenit, sed quod in linea prædicamentali immediatè dividitur per differentias; at per aseitatem, & abaseitatem immediatè dividitur, non intellectivum, sed ens. Consequentia etiam est falsa; quia, licet sit prædicatum proximius, tamen non est essentialiale, sed attributum: consequenter non est genus, adeoque etiam antecedens ex novo titulo erit falsum.

118. Ob. 10. Quodlibet attributum Divinum est formaliter ens à se: ergo hoc non potest esse essentia DEI, prob. consequ. Essentia & attributa debent formaliter distinguì: ergo. Confirm. 1. Etiam Personalitates Divinæ sunt formaliter, & ratione sui ens à se: ergo hoc non potest esse essentia. prob. consequ. Essentia Divina debet esse communis tribus; atqui id, quod formaliter sunt Personalitates Divinæ, non est commune tribus: ergo non est essentia. Confirm. 2. Per ens à se distinguitur quidem essentia DEI ab omni creatura, sed non ab omni, quod non est essentia DEI: ergo non est prædicatum ultimum differentiale. prob. ant. Non distinguitur à Personalitatibus, præsertim à Paternitate; hæc enim formaliter est innascibilitas, seu aseitas: ergo.

119. Antequam respondeam, noto, aliquos cum Derkennis asserere, essentiam DEI formaliter imbibì in attributis, & Personalitatibus Divinis: aliquos verò, etiam sententiæ nostræ Patronos, idem negare: Priores dicunt, sufficere præcisionem non mutuam, ita ut essentia Divina præscindat quidem ab attributis; quamvis attributa non præscindant ab essentia; sicut juxta ipsos etiam præscindit in homine substantia à rationali, non vicissim: Posteriores autem volunt, attributa DEI non dicere formaliter ens à se, etiamsi spectentur ut Divina, sed tantum dicere metaphysicam connexionem cum ente à se, quam quia nulla creatura dicere potest, attributa per illam sufficienter distin-

distinguuntur ab omni creatura, & fiunt formaliter Divina: sic quoque ajunt, risibile, etiam consideratur ut humanum, tantum dicere metaphysicam connexionem, (quæ quidem revera est identitas physica) cum rationali. In forma vel respondeo ad mentem priorum neg. conseq. ad prob. dist. ant. debent distingui distinctione formali, seu præcisione mutua. neg. ant. non mutua. conc. ant. & neg. conseq. vel juxta posteriores, qui fortè melius sentiunt, neg. ant. quod non probatur.

120. Ad primam confirmationem vel nega. ant. & dic. esse tantum metaphysicè connexa: vel, si antec. concedas cum Derkennis, nega. conseq. ad prob. cum eodem Auctore distingue maj. essentia divina debet esse communis tribus adæquate sumpta, neg. mai. adæquate sumpta. conc. mai. & distincta proportionaliter. min. nega. conseq. Explicationem hujus distinctionis, sed adhuc satis difficilem, potes videre apud hunc Auctorem de *Trinit. disp. 2. n. 10*. Expeditior est responsio prior. Ad 2. confirmationem neg. ant. ad prob. iterum neg. ant. ex modò dictis. Quod additur de inaccessibilitate tanquam aseitate propria Paternitati, est extra rem; nam duplex est aseitas: una absoluta, per quam excluditur principium omne productivum alterius naturæ, quæ est in sensu physico communis etiam Filio, & Spiritui Sancto: altera relativa, per quam excluditur etiam principium ejusdem naturæ, quæ est propria Patri: non tamen constituit absolutam essentiam DEI.

121. Ob. ultimò. Definitio DEI (de qua *n. 100.*) *Sufficientia adæquata habendi omnem perfectionem simpliciter simplicem*: proponit DEUM ut actualiter perfectissimum, nec tamen per modum cumuli, vel plenitudinis, formaliter compositum, vel ex omnibus perfectionibus constitutum; quia perfectiones non ingrediuntur definitionem ut partes, sed se habent tantum ut termini: ergo hæc definitio, tanquam conceptus perfectior, & DEO dignior, est præferenda. Similia ferè dici possent de altera P. Ulloæ, ibidem adducta: *Eus fruens negativè ac positivè omni perfectione pura*. Resp. etsi hæc definitio evitet aliquas difficultates aliis objici solitas, non propterea videtur nostræ præferenda; nam 1. Nostra est longè clarior, cum illa involvat terminos satis obscuros, nempe Perfectionem simpliciter simplicem, de quorum intelligentia docti adhuc disputant: nec videtur ea obscuritas primæ statim definitioni miscenda: sed nec sine his terminis stat bonitas definitionis hujus, cum DEO non conveniat omnis alia perfectio. 2. Nostra est conformior Patribus citatis. *n. 103. & 104.* qui Divinam naturam simpliciter definiunt *Qui est*. quæ verba non sufficientiam adæquatam habendi omnem perfectionem, sed tantum Aseitatem significant. ita sanè S. Hieron. in *ep. ad Ephef. c. 3.* explicat illud *Exod. 3. Ego sum qui sum*. de existentia à se, non de sufficientia &c. De eadem Aseitate sola loquuntur alii Patres, quorum verba locis citatis adduximus, quæque, nisi valde torqueantur, de illa sufficientia accipi nequeunt.

Nec dicas, S. Damascenum, & ex eo S. Thomam dicere, illud *Qui est* comprehendere in se pelagus substantiæ infinitum: Respondetur enim, non comprehendere metaphysicè vel formaliter acceptum; aliàs diceret formaliter cumulum

omnium perfectionum (nam quid est pelagus, nisi cumulus aquarum?) quod nec hi SS. Patres, nec isti adversarii volunt: sed tantum comprehendere physicè acceptum, hoc est: quod DEUS, qui definitur *Qui est*, sit physicè tale pelagus: & sic S. Damascenus optimè componitur cum aliis Patribus: quæ conciliatio semper est procuranda. 3. Ista sufficientia non videtur esse prædicatum metaphysicè primum, ex quo alia à priori inferantur; nam ex ea tantum inferuntur à subsistendi consequentia: è contra ex ente à se omnes tandem perfectiones tanquam ex radice metaphysica inferuntur, & probantur à priori; quia Aseitas est radix exigitiva, & formaliter quali emanativa omnium perfectionum: ex qua etiam debet probari ipsa sufficientia illa adæquata (nam non potest probari nisi ex Aseitate) dum è contra Aseitas independentem ab illa sufficientia abunde demonstratur. Displicet quidem Adversariis, quòd Aseitas, eò quòd non formaliter, sed tantum radicaliter dicat alias perfectiones, DEUM, non quasi jam actualiter perfectissimum, sed tantum potentialiter talem proponat: sed inprimis videtur etiam ipsa sufficientia (quæ non formaliter dicit perfectiones, sed tantum connexionem vel identitatem cum ipsis) non immediate ratione sui, sed tantum mediatè ratione terminorum, DEUM actualiter perfectissimum proponere. 2. quidquid de hoc sit, nostra definitio proponit DEUM perfectissimum in linea seu ratione essentia, quamvis non in aliis lineis: sicut intellectus & voluntas dicunt DEUM perfectissimum in linea principii cognoscitivi & volitivi, non autem in linea actus cognoscitis, vel volentis. Ex qua paritate habetur, non esse indecentem conceptum, qui DEUM repræsentat aliquo modo tanquam potentiam, præsertim activam, aut quasi emanativam, tantum formaliter, aut metaphysicè talem. Imò hoc spectat ad lineam definitionis, quæ non debet omnia prædicata definiti exprimere, sed à quibusdam præcindere. Sic S. Thomas in *1. dist. 7. q. 1. a. 1 ad. 1. ait. In DEO est omnino idem re essentia, potentia, & operatio, sed differunt tantum ratione*. Ex quo tamen non sequitur, DEUM concipi ut imperfectum, sed tantum concipi imperfectè. Itaque non videtur recedendum à longè communius recepta definitione longè clariore, captu faciliore, & communissimè adhiberi solita in discutiendis aliis quæstionibus de DEO, & perfectionibus Divinis.

ARTICULUS III.

An DEUS sit infinite perfectus.

122. **P**erfectio communiter dividitur in mixtam, simpliciter simplicem, & simpliciter talem. *Perfectio mixta* dicitur illa, quæ habet adjunctam imperfectionem; tales sunt potentia ambulandi, scribendi &c. quæ licet bonæ sint, quia tamen secum ferunt motum, & fatigationem, non sunt undequaque perfectæ. *Perfectio simpliciter simplex* ex S. Anselmo in *Mono-logio c. 14.* dicitur: *Quæ est melior ipsa, quam non ipsa*: intellige infinitanter; quia non tantum debet esse melior, quam ejus negatio; hoc enim competit etiam perfectioni mixtæ: sed debet esse melior, quam omnis perfectio, cum ipsa incompositibilis,

fibilis, vel ei non identificabilis. Tales perfectiones sunt prædicata spiritus, viventis, intelligentis &c. quæ meliora sunt, quàm eorum opposita, scilicet materialis, inanimati &c. *Perfectio Simplex*, seu simpliciter talis est, quæ nullam involvit imperfectionem; non tamen est melior, quàm sint aliæ cum ipsa impossibiles.

123. Difficultas hæc est circa Relationes Divinas. Quidam negant, eas esse perfectiones; alii negant, esse simpliciter simplices; quia Paternitas e. g. non est melior, quàm Filiatio cum ipsa inidentificabilis: unde ajunt, eas Relationes esse perfectiones simplices, vel simpliciter tales: alii tamen asserunt, eas esse perfectiones simpliciter simplices, & explicant illud *non ipsa*, ut significet omnimodam impossibilitatem, vel exclusionem omnis identitatis etiam in tertio, quæ non datur inter Paternitatem, & Filiationem in Divinis. Sed quidquid sit de his, videntur saltem illi, qui tenent, terminationes contingentes actuum Divinorum contingentium esse perfectiones, debere asserere, quòd istæ non sint perfectiones simpliciter simplices; nam volitio hujus mundi non est melior, quàm fuisset nolitio, si DEUS hunc mundum noluisse: nec tamen istæ duæ sunt ullo modo identificabiles: nisi fortè reponere velint, datâ unâ alteram necessariò omitti, adeoque non esse perfectionem (cùm in nihilo suo maneat) & consequenter oppositam esse meliorem.

124. Jam non quaritur, an DEUS sit ita perfectissimus, ut involvat perfectiones etiam mixtas, & quidem formaliter; nam, cùm istæ secum ferant imperfectiones, & plures inter se contrariæ sint, non possunt in unum, & perfectissimum ens convenire: sed quaritur, an DEUS omnes perfectiones simpliciter simplices, vel simpliciter tales contineat formaliter, mixtas autem eminenter, id est, demptis imperfectionibus.

125. Dico. DEUS est infinite perfectus, seu habet omnes perfectiones vel formaliter, vel eminenter. ita omnes Catholici, imò omnes paulò prudentiores etiam Ethnici. Et in primis Scripturæ hoc in pluribus locis asserunt. *Baruch. 3. v. 25. Magnus est, & non habet finem, excelsus, & immensus. Psal. 144. v. 3. Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis &c.* Idem ubique clamant SS. PP. ex quibus S. Dionysius, de *Divinis nominibus* c. 5. ait: *DEUS non quoquo pacto est ens, sed simpliciter, & incircumscripte totum in se esse pariter ambit.* Plura vide apud Lessium *De perfectionibus Divinis* l. 1. c. 1. Ex quo unanimi sensu Patrum etiam habetur, Scripturas debere hic exponi de infinite rigoro- se accepta, quamvis aliquando etiam in Scripturis terminus *Infinitem* minùs rigoro- se accipiatur.

126. Probatur conclusio ratione. Omnis perfectio possibilis vel est creata, vel est increata: utramque habet DEUS, vel formaliter, vel eminenter: ergo habet omnem perfectionem possibilem: ergo est infinite perfectus. ultima consequentia probatur ex eo, quòd, cùm perfectiones creatæ sint syncategorematicè possibiles infinitæ, si DEUS istas, & præter has etiam habeat omnes increatas, & quidem categorematicè, seu actu, utique debeat esse infinite perfectus. Nec possibilitas infiniti syncategorematici creati in perfectione prudenter in dubium

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

potest vocari; cùm ex una parte nulla implicancia possit ostendi, & ex altera parte omnes Auctores: imò omnes, qui DEUM verum agnoscunt, etiam omnipotentem agnoscant, & Scripturæ ubique omnipotentiam adstruant: quæ ratio utique sufficit ad hanc propositionem theologice probandam, prob. jam mi. Perfectio increata non potest dari per identitatem in alio, quàm in DEO: insuper debet necessariò existere, utpote ens necessarium, adeoque cum aliquo identificari: ergo cum DEO; adeoque debet huic formaliter inexistere. Jam perfectio creata debet omnis à DEO, vel actu produci, vel saltem posse produci: ergo debet eam habere eminenter, prob. conseq. Omnis causa principalis debet præcontinere effectum vel formaliter vel eminenter; cùm dare non possit, præsertim principaliter, quod non habet. Hinc D. Dionysius, de *Divinis nominibus* c. 5. rectè ait de DEO: *Nam profecto non istud quidem est, illud verò non est, neque alicubi est, alicubi non est; sed omnia est, ut omnium causa.* Dixi eminenter; quia formaliter eas habere non potest, utpote mixtas imperfectionibus, & sibi contrarias.

127. Confirm. DEUS est ens à se: ergo est illimitatus, seu infinitus in perfectione. prob. conseq. Non est limitatus à causa, neque à se: ergo, 1. pars ant. est clara; quia non habet causam; ubi obiter adverto, effectum dici limitatum à causa, non quòd hæc producat effectum in minore perfectione essentiali; cùm enim essentia sint immutabiles, hoc nequit causa facere: sed quòd loco effectus perfectionis producat minùs perfectum. prob. jam 2. pars ant. Ens, quod est à se, seu non habet causam, non est limitatum à se, vel à sua natura; quia ipsa natura talis entis est illimitata: id quod ex lumine naturali omnes, qui agnoscunt ens à se, admittunt; nam, quodocunque occurrit ens limitatum, statim in ejus causam naturaliter inquirimus, nec dubitamus ens limitatum etiam esse causatum. 2. Si ens à se posset esse limitatum, posset quis adstruere plurima entia à se; imò Philosophi, quando occurrunt effectus mirabiles, quorum causa difficillimè assignatur, possent dicere, eos esse à se, quod esset absurdum. Tandem si ens non est limitatum quoad existentiam, sed habet hanc perfectionem à se, non est ratio, cur non habeat à se etiam alias perfectiones, quas à se haberi non est adeò difficulter perceptibile.

128. Ex hac conclusione, ejusque probationibus infertur 1. DEUM necessariò esse æternum; nam cùm sit ens à se, est ens absolute necessarium; si enim aliquando non fuisset, nec à se, nec ab alio postea esse potuisset: non ab alio; quia sic non esset amplius ens à se: non autem à se; quia, ut rectè Derkennis *disp. 1. de DEO. c. 2. n. 34.* quod non semper est, sed transit à non esse ad esse, debet per aliud determinari. Certè, ut ait Arriaga *Disp. 2. sec. 4. n. 33.* videtur ex terminis imperceptibile, quòd aliquid à se ipso incipiat de novo existere, nec est ulla assignabilis ratio, cur non antè extiterit: & ipsa res nondum existens non potest cognoscere tempus, quo velit incipere. Quòd si DEUS necessariò existit ab æterno, etiam necessariò in æternum existet; nam sicut habet à se primum existere,

D

ita

ita habet, ut ita loquar, conservari, nec indiget alio. Et sanè ridiculum esset dicere, quòd aliqua creatura possit destruere ens à se, & quidem infinite perfectum, adeoque infinitæ etiam potentia, & per quod omnia conservari debent.

129. Infertur 2. DEUM esse immensum, adeoque omnibus rebus intimè præsentem; nam sicut nasci in tempore est imperfectio (qua ratione etiam probatur DEUS esse æternus) ita etiam est imperfectio constringi loco: e contra esse determinatum ad hoc, ut, ubi aliquid pro ulla temporis differentia, vel quacunque providentia existit, etiam ipse adsit, est perfectio possibilis, sicut esse semper: consequenter non debet DEO negari, tanquam illi, cui inest omnis perfectio possibilis ex n. 126. Accedit, quòd absurdum sit dicere, creaturam alicubi posse existere, ubi non possit existere DEUS: atqui ubique potest aliqua creatura existere: ergo: si autem DEUS potest ubique existere, actu ubique est; cum mutari non possit, ut paulò post dicemus; quare quando DEUS dicitur habitare, accedere, recedere, & similia, tropicè ab omnibus intelliguntur. Hic tamen notandum, quòd nec æternitas DEI sit successiva (quam Derkennis *Disp. 4. n. 1.* vocat extrinsecam temporis) nec immensitas sit extensa; non enim DEUS durat per durationes sibi succedentes, nec præsens est variis locis per ubicationes distinctas, sed in hoc indivisibili *nunc* datur tota ejus æternitas, (quam Derkennis *loco cit.* vocat intrinsecam) & in indivisibili etiam spatio datur tota immensitas, de qua re legi meretur P. Ulloa *De DEO disp. 1. c. 3.* Hoc non capimus sensu, sed intellectu, quo etiam solo capimus, animam esse totam in capite, & totam in pede: quamvis hæc paritas non sit omnimoda; cum ubicatio, vel unio animæ cum capite distincta sit ab ubicatione, & unione cum pede: at præsentia DEI Romæ (quantum est ex parte DEI) eadem est, quæ Ingolstadtii &c.

130. Infertur 3. DEUM esse omnipotentem, atque omniscium; tum quia hæc perfectiones possibiles sunt; tum quia ab ente à se omnia producta debent suum esse habere, adeoque ipse omnia possibilia producere; si autem omnia debet producere, debet etiam conservare, & gubernare, adeoque omniscius esse, tum ut noscat, quid producat, tum ut omnia ritè ordinet, ac sapienter dijudicet: sed de hac omniscientia redibit iterum sermo, ubi de scientia DEI.

Infertur 4. DEUM esse spiritum, & non corpus, ut Sadducæi inter Judæos hæretici, & Anthropomorphitæ volebant; est enim uique major perfectio possibilis esse spiritum, quam crassum corpus; quare, quando homo dicitur factus ad imaginem DEI, non intelligitur de corpore, sed de parte nobiliore, scilicet anima intellectuali, & libera. Item quando in Scripturis DEO tribuuntur membra corporalia, manus vel pedes, imò etiam anima, omnes Patres, atque Doctores dicta illa metaphoricè sumunt.

Infertur 5. DEUM esse liberum; nam utique est magna imperfectio, ens intellectivum esse necessitatum ad omnia, & nullam ullius rei electionem habere, quæ si à rationalibus creaturis, multò magis removenda est à DEO: præsertim cum hic debeat esse sapientissimus Gubernator, adeoque

erga bene meritos liberalem se exhibere, alia autem pro libitu poenas, aut infligere, aut condonare. Accedit, quòd sine libertate explicari omnipotentia nequeat; cum enim plurima possibilia nunquam sit producturus (ut apud omnes est in confesso) si non omitteret illa liberè, sed necessariò, non foret omnipotens; quia non posset plura producere, quam actu produceret. Adde, quòd frustra, & ineptè DEUM rogaremus, ut hoc, vel illud nobis concedat; nam vel non posset, vel necessariò deberet concedere. Neque posset dici, eum suppositis precibus id necessariò facturum; nam hoc est contrarium persuasioni omnium, nec necessitas absoluta potest connecti cum liberis nostris actibus.

131. Infertur 6. DEUM simplicem esse, omnisque compositionis realis expertem. dico *realis*; nam de formali per conceptum, quæ non in DEO, sed tantum in cognitione nostra argueret imperfectionem, hic non sum sollicitus. prob. Ipsa realis compositio est quedam imperfectio, quæ excludi debet à perfectissimo DEO: ergo. Dein vel partes componentes essent entia à se, & DEUS foret aggregatum ex pluribus Diis: vel essent ens ab alio, & neque totum esset à se, ut patet ex n. 71. vel aliquæ partes essent à se, aliæ ab alio, & priores essent DEUS, vel Dii; reliquæ autem omnino superflua; cum sine ipsis haberetur infinita perfectio, seu DEUS, aut Ens à se.

132. Infertur 7. DEUM esse immutabilem, ut de se ipso dicit *Malachia c. 3. v. 6. Ego enim Dominus, & non mutor.* Ratio est; quia mutabilitas est perfectibilitas; motus enim est actus entis in potentia, seu entis perfectibilis, quale DEUS utpote ens perfectissimum esse non potest. Rursus novus motus vel deberet DEO jam existenti de novo identificari, quod est Chimæricum: vel deberet DEO uniri, & daretur compositio, non quidem ea, quam aliqui dicunt passivam, vi cujus substantia DEI ex partibus componeretur; sed tamen activa, vi cujus DEUS accidentaliter compleretur, seu perficeretur, quod DEO repugnat. Ex quibus intelligitur etiam ille modus loquendi Theologis communis, vi cujus dicitur DEUS purus actus exclusivus omnis potentialitatis: scilicet DEUS non est subjectam potens recipere ullam perfectionem per unionem, sed est mera, & omnis perfectio sua per identitatem. Quomodo autem sine mutatione DEUS possit uniri creaturæ, spectat ad tractatum de Incarnatione, ubi fusius exponitur, Verbum per unionem Hypostaticam nec perfici, nec mutari: itémque ibi exponitur, an & quo sensu Persona in Christo possit dici composita, de quo S. Thomas *in 3. disp. 6. q. 2. a. 3.* quomodo autem concilientur libertas, & immutabilitas DEI, inferius, quantum fieri potest, exponemus.

133. Infertur 8. DEUM esse unicum, quod Scripturæ innumeris locis tradunt. Hinc quando *Psal. 81.* aut *1. Cor. 8.* & alibi indicantur Dii multi: vel sermo tantum est de multitudine falsorum Deorum: vel intelliguntur tantum Superiores, aut Judices, qui propter præminentiam suam vocantur in Scripturis Dii, sed non in eo sensu, quo ipse DEUS. Idem in symbolo S. Athanasii clarissimè definitur: quin imò Pythagoræ, Trismegisto, Aristoteli, imò, teste Origene, Peripateticis, atque Philosophis, quin & paulò sapien-

sapientioribus Ethnicis fuit persuasum, ut fusè al-
latis eorum dictis probat Theophil. Raynaudus
in *Theologia Naturali* dist. 7. q. 1. a. 1. Hinc famo-
sum illud dictum Aristotelis 12. *Metaphysicorum*
ultimo sub finem, ubi ait: *Entia nolunt male guber-*
nari: non est bona pluralitas principatum: unus er-
go princeps. ubi non de gubernatione regni, sed
universi loquitur. Hinc illud Pythagoræ dicen-
tis, quodd, si alter daretur DEUS, deberet sibi alte-
rum condere mundum, & in eo habitare.

134. Rationes etiam pro hac veritate, vel
ex immultiplicitate ultimi finis, vel entis summi,
ac perfectissimi, vel aliunde desumptas complu-
res videre est apud eundem Raynaudum *loc.*
cit. ego brevitas causâ unam solam adduco.
DEUS, utpote perfectissimus, debet esse liber-
rimus quoad gubernationem universi totius;
aliàs enim posset turbari, imò sæpe turbaretur
ordo bonæ gubernationis, si prudenter statuta
exequi non posset: ergo debet esse unus, prob.
conseq. Si essent duo, vel plures Dii, tunc vel unus
altero esset debilior, deberetque cedere, & non es-
set DEUS; quia imperfectus, & nullo modo omni-
potens: vel essent quoad omnia pares, & tunc
posset unus alterum impedire: quin imò uterque
à se invicem dependerent, adeoque imperfecti fo-
rent, & neuter omnipotens: facile etiam turbare-
tur, certè posset turbari ordo universi, dum posset
non convenire, atque probabilissimè etiam non
convenirent; quia non deberent, & liberi essent.
de qua re adhuc plura in objectionibus infra.
Hucusque allata prædicata DEI, atque etiam alia
clare definita habentur in Concilio Magno La-
teranensi sub Innocentio III. eaque definitio re-
fertur C. Firmiter de Summa Trinitate.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

135. **O**B. 1. Ut habet communis parâ-
mia, Bonum est, quod omnia
appetunt: atqui DEUM non
omnia appetunt; quia non omnia eum cogno-
scunt: ergo non est bonus, aut perfectus. Confirm.
1. Saltem non infinite appetitur: ergo non est in-
finite bonus. Confir. 2. Bonum est communi-
cativum sui: DEUS non est ita communicativus:
ergo, prob. mi. Ante creationem mundi se non
communicavit: ergo neque nunc se communi-
cat; quia est immutabilis. Confir. 3. Si DEUS est
bonus, tunc solus est bonus, ut dicitur *Marci* 10.
v. 18. ergo non est summum bonum; quia nul-
lum est bonum inferius. Resp. dist. ma. hoc est,
quidquid appetitur, est bonum. conc. ma. quid-
quid est bonum, appetitur ab omnibus. neg. ma.
& dist. proportionaliter mi. neg. conseq. in ea
propositione bonum est prædicatum, non subje-
ctum. Ad 1. confirm. om. ma. quia Deus à seipso
infinite suo modo appetitur, neg. conf. Ad 2. con-
firm. neg. mi. ad prob. neg. ant. quia se ab æter-
no communicavit ad intra communicatione per-
fectissima per identitatem. Dein om. ant. neg.
conseq. quia in tempore se communicat ad extra,
non per identitatem, sed vel per unionem cum na-
tura humana Christi, vel per productionem varia-
rum creaturarum sine omni mutatione; quia nullum
recipit motum. Ad 3. confirm. dist. ant. solus DEUS
est bonus à se, & per excellentiam, ac essentiam

suam. conc. ant. per participationem à DEO ac-
ceptam. neg. ant. & conseq.

136. **O**B. 2. DEUS est ens singulare, de-
terminatum, distinctum ab aliis: ergo est limita-
tum, & non infinitum. Confirm. 1. DEUS est prin-
cipium rerum omnium: sed principia seu semina
sunt imperfecta: ergo. Confirm. 2. DEUS non
est factus: ergo neque perfectus; quia perfectum
est omnino, & totaliter factum. Resp. neg. con-
seq. Eo ipso, quod sit ens exigens infinitas perfe-
ctiones, non est ens limitatum quoad perfectio-
nem, sed ad summum quoad numerum, quæ
tamen quasi limitatio est summa perfectio; quia
per eam excluditur omne ens æquale. Ad 1.
confirm. dist. mi. principia intrinseca materialia.
conc. mi. extrinseca, seu effectiva. neg. mi. saltem
universaliter sumptam, & neg. conseq. Ad 2.
confirmat. neg. conseq. perfectus enim in sensu
Theologico (quidquid sit de Grammaticali) signi-
ficat præditum perfectione, sive facta aut creata,
sive increata à se.

137. **O**B. 3. Si DEUS continet omnem
perfectionem possibilem, tunc præter DEUM nul-
la est alia possibilis: sed hoc est falsum: ergo. Con-
firm. 1. Si daretur corpus infinitum, non esset possi-
bile aliud corpus: ergo, si detur perfectio infinita,
nulla alia erit possibilis. Confir. 2. Infinitum est,
ex quo semper est aliquid accipere: sed non vi-
detur, quomodo ex Divinis perfectionibus sem-
per sit aliquid accipere: ergo. Resp. dist. ma. si
continet omnem formaliter quoad speciem, &
individuum. conc. mai. si tantum continet eminen-
ter. neg. ma. & conc. mi. neg. conseq. quia tamen
alia in specie, & individuo perfectio est possibi-
lis, quamvis hanc DEUS contineat eminen-
ter.

138. **A**d primam confirm. dist. ant. non esset
possibile absolute. neg. ant. naturaliter. om. ant.
& neg. conseq. Supernaturaliter possibilis est
penetratio corporum, adeoque præter corpus in-
finitum adhuc aliud, quod tamen cum illo debe-
ret supernaturaliter compenetrari: si tamen infi-
nitum impleat omnem locum possibilem, &
supposita possibilitate infiniti, unum infinitum non
posset esse majus altero, de quo litigant Philoso-
phi. Perfectiones autem non se mutuo exclu-
dunt loco. Ad 2. confirm. Illa definitio strictè
loquendo tantum convenit infinito divisibili in
numero, vel extensione; & infinitum aliàs dicitur,
quod superat omne finitum: sed om. ma. neg. mi.
quia saltem per conceptum semper est aliquid ac-
cipere; nunquam enim tot abstrahi possunt perfe-
ctiones ex DEO, quin plures restent abstrahenda.

139. **D**ices. Si DEUS non esset in omni loco
etiam in individuo, non esset inensus: ergo si non
haberet omnem perfectionem etiam in individuo,
non esset infinite perfectus. Resp. retorq. ar-
gum. ergo si non produceret omnem esse-
ctum, non esset omnipotens; quod est prorsus
absurdum. In forma. neg. conseq. Immen-
sitas in suo conceptu dicit formalem præsentiam
in omni loco, in individuo etiam accepto: at
infinita perfectio non dicit formalem possessio-
nem cujuslibet perfectionis in individuo; sed
tantum possessionem cujuslibet eminenter talem:
sicut omnipotentia non dicit actualement produ-
ctionem, sed tantum potentiam.

140. **O**B. 4. Si DEUS esset infinite perfe-
ctus,

D 2

stus, tunc unum infinitum esset majus altero: hoc est impossibile: ergo. prob. ma. DEUS magis excedit hominem, quam Angelum: ergo infinitus excessus DEI super hominem esset major infinito excessu super Angelum: ergo. Confir. Creatura omnes deberent esse æquales in perfectione: hoc est falsum: ergo. prob. ma. omnes æqualiter distarent à perfectione Divina, scilicet infinite: ergo. Resp. neg. ma. ad prob. dist. ant. magis excedit, si excessus denominativè sumatur. neg. ant. si excessus quidditivè sumatur. om. ant. propter paulò post dicenda, & dist. pariter primà, nego secundam consequentiam.

141. Excessus est relatio inæqualitatis, quæ consequenter quidditivè, seu concretivè sumpta involvit duos terminos, seu duas rationes fundandi, & in nostro casu perfectionem DEI, & perfectionem creaturæ. Excessus autem (inteligo activum) denominativè sumptus involvit tantum id, quod denominatur excedens, scilicet in nostro casu perfectionem DEI. Jam hæc, cum unica, & indivisibilis sit, non potest esse major se ipsa, adeoque excessus DEI denominativè sumptus super Angelum non est major excessu denominativè sumpto super hominem; cumque hic tantum excessus, seu perfectio DEI sit infinita, non sequitur unum infinitum esse majus altero. Sic etiam elephas in se ipso non est major, sive comparetur cum musca, sive cum bove. Quærit tamen adhuc potest, an, si addatur infinita perfectioni Divinæ perfectio Angeli supra muscam, complexum fiat majus, sed de hoc paulò post adhuc isto articulo.

142. Ad confirm. neg. ma. ad prob. dist. ant. hoc est, æqualis esset distantia ex parte DEI. conc. ant. ex parte creaturarum. neg. ant. & consequ. Sicut diximus excessum involvere duos terminos, ita & involvit distantia: imò hæc distantia, si bene consideretur, aliud non est quam excessus. Quamvis autem unus terminus semper maneat idem, si alter sit inæqualis, jam distantia est inæqualis: & consequenter etiam inæqualis perfectio: atqui in quibusdam creaturis est inæqualis utique essentia & æstimatio, e.g. in creatura insensibili respectu rationalis: ergo etiam perfectio.

143. Ob. 5. Perfectiones possibiles sunt inter se distinctæ, & oppositæ: ergo non possunt confluere in simplicissimum DEUM. Confirm. Si haberet DEUS eminenter omnes perfectiones creatas, tunc esset eminenter lignum, corpus, imò esset eminenter imperfectio, vel etiam peccatum, saltem in sententia eorum, qui dicunt formalem malitiam peccati stare in aliquo positivo: hæc sunt absurda: ergo. Resp. dist. ant. si sint perfectiones mixtæ. conc. ant. si sint simpliciter simplices, aut simpliciter tales. neg. ant. & sub eadem distinctione conc. vel neg. consequentiam. Scilicet ut diximus n. 126. perfectiones simplices DEUS habet formaliter, mixtas eminenter.

144. Ad confirm. resp. Sicut statim initio Summularum monentur Logici, ut præsertim coram rudibus non proferant absque distinctione, vel explicatione simpliciter hanc propositionem: *Non tantum DEUS est mendax*: licet in rigore summulistico possit esse vera; quia eam rudes in malo sensu acciperent; ita hic pariter monendi sunt

Theologi, ne proferant simpliciter propositiones in objectionem adductas; quia etiam istæ facile in malum sensum acciperentur, quasi DEUS esset reverà corpus aliquod, sed eminentius cæteris: vel esset peccatum supra alia eminens, quæ utique essent falsissima. dist. ergo mai. hoc est, haberet omnem perfectionem puram (seu demptis imperfectionibus) quæ reperitur in ligno, corpore, vel etiam actu malo. conc. mai. in alio sensu. neg. mai. & dist. sic mi. neg. conf.

145. Ob. 6. Etiam si Angelus e. g. possit producere cognitiones specie diversas syncategorematicè infinitas, tamen non est infinite perfectus: ergo etiam, quamvis DEUS possit producere creaturas syncategorematicè infinitas, non sequitur, quòd sit infinite perfectus. Resp. neg. consequ. Inprimis Angelus non potest cognitiones se solo producere, sed debet juvari ab objectis, seu speciebus, & DEO ipso concurrente, à quo insuper debet pro priori conservari: potest autem DEUS creaturas infinitas se solo producere. Secundo non potest Angelus producere cognitiones perfectiores, & perfectiores in infinitum; potest autem DEUS producere creaturas semper perfectiores, & perfectiores, & hæc perfectio est infinita; quia major omni finitâ, nec habens finem ullum continendi perfectiones. At illa perfectio Angeli neque in linea intellectivi est infinita; quia potest dari major adhuc finitâ; nam potest dari alius Angelus, potens producere cognitiones perfectiores, quam ille prior possit: qui tamen Angelus erit adhuc limitati intellectus; quia iterum poterit dari perfectior isto. Quòd autem causa, si conservetur, possit successivè producere infinitos effectus genericè tales, non arguit potentiam infinitam (nisi fiat miserabilis quæstio de voce contra communissimum sensum, & auctoritatem) nam omnibus causis, quæ ab omnibus finitæ potentie esse censentur, competit posse semper ulterius agere, si conserventur.

146. Ob. 7. Complexum ex DEO, & creatura est aliquid perfectius, quam solus DEUS: ergo hic non est infinite perfectus; quia potest dari aliquid perfectius. Resp. cum S. Thoma 1. 2. q. 34. a. 3. ad 2. item in 3. dist. 6. a. 3. ad 1. & aliis communissimè. neg. ant. si enim, ut habet S. Augustinus *serm. 38. de tempore sub medium. Tantis solus est Pater, vel solus Filius, vel solus Spiritus Sanctus, quantus est simul Pater & Filius, & Spiritus Sanctus.* quanto magis tantus est solus DEUS, quam DEUS simul & homo. Ratio huius rei est; quia finitum additum infinito simpliciter tali, non facit illud melius; eò quòd infinitum simpliciter jam præcontineat eminenter omne bonum finitum, & quidem infinito excessu, adeoque additum finitum non facit illud magis æstimabile, quod significat strictè melius.

147. Dices. Totum est majus sua parte: ergo complexum Christus est majus solo DEO. Resp. nego suppositum, quòd DEUS sit pars huius complexi; pars enim significat aliquid complebile, perfectibile &c. quòd DEO non competit: unde non potest dici pars Christi, sed tantum terminus intrinsecus. Si replices: totum est majus suis terminis intrinsecis. Resp. dist. ill. est majus, hoc est, semper melius. neg. majus, hoc est, extensius, om. Certe aliqua tota pro-

constitutivis involvunt negationes, quæ non semper reddunt id melius. e. g. homo peccator, supposito præsertim, quod peccaverit pura omissione libera, non est quid melius, nec physicè, quàm solus homo. Secundò, si terminus intrinsecus unus sit infinitum simpliciter, non potest totum esse melius, quàm ille terminus solus.

148. Dices 2. DEUS & creatura sunt pluribona, quàm solus DEUS: ergo etiam sunt plus boni. Confirm. Complexum illud non est minus DEO, nec æquale: ergo est majus. Resp. neg. conseq. *Plus boni* significat majorem æstimabilitatem, *plura bona* significat tantum numerum, si ve plura subjecta bona. Aliqui admittunt DEUM, & creaturam esse plus boni *extensivè*, seu ut alii loquuntur, *materialiter*, quamvis non *intensivè*, seu *formaliter*. Sed Izquierdo, Gonet, & Quirós hunc modum loquendi, saltem si dicatur *extensivè*, rejiciunt; quia, ajunt, *plus boni* non significat tantum pluralitatem numericam, sed majorem æstimabilitatem. Ad confirm. aliquid dicunt, complexum illud esse minus boni, ed quod creatura DEO adjungat imperfectionem; sed non video, cur minuatur bonitas DEI per additionem creaturæ, Dein, sicut Deus absorbet omnem bonitatem, ita eminenter compensat omnem defectum. Quare nego secundam partem antecedentis, & dico, quod sit quoad æstimabilitatem æquale.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones contra Corollaria.

149. Ob. 1. contra æternitatem DEI. *Æternitas* ex Boëtio de consol. Phil. prof. 6. lib. 5. est *interminabilis vita tota simul*, & perfecta possessio, vel duratio tota simul, & quoddam nunc stans: sed hæc non convenit DEO: ergo. prob. mi. DEUS in Scripturis dicitur fuisse, esse, & futurus esse: sic Apoc. 4. v. 8. dicitur: *Dominus DEUS omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est.* Daniel. 7. v. 9. vocatur *Antiquus dierum*: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. neg. conseq. Phrases illæ non significant successionem temporis in DEO, sed in creaturis coexistentibus; vel significant tantum, DEUM eminenter continere omnes differentias temporis; DEUS enim non existit in tempore, quod sit intrinseca mensura ejus durationis: neque propterea nunquam existit, sed semper, sine omni tamen durationis luccessione.

150. Unde illud Psal. 101. v. 28. de DEO: *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.* pulcherrimè exponit D. Augustinus l. 11. Confess. c. 13. *Anni tui nec eunt, nec veniunt; ... anni tui omnes simul stant; quoniam stant: nec euntes à venientibus excluduntur; quia non transeunt: isti autem nostri omnes erunt, cum omnes non erunt. Anni tui dies unus, & dies tuus non quotidie, sed hodie; quia hodiernus tuus non cedit crastino, neque enim succedit hesternò. Hodiernus tuus æternitas, ideo coæternum genuisti, cui dixisti: Ego hodie genui te. Et S. Anselmus in Prologo c. 19. De æternitate tua nihil præterit, ut jam non sit: nec aliquid futurum est, quasi nondum sit: non ergo fuisti heri, aut eris cras: sed heri, & hodie, & cras es: imò non heri, nec hodie, nec cras: sed simpliciter es extra omne tempus.*

151. Dices 1. Ergo DEUS nunc est æternus,

& nunc semper existit. Resp. dist. illat. intelligendo *nunc temporis* creaturarum, ita ut per hoc nunc sit æternus. neg. illat. ita ut per *nunc æternitatis* suæ sit æternus, & semper existat. conc. Nec inferas: ergo non existit heri. Resp. enim neg. illat. cum enim æternitas ejus, eminenter contineat omnè tempus, & cuique coexistat, in hoc sensu communiter accepto dicitur DEUS heri existisse, quamvis non ita extiterit, ut ejus æternitas, ut ita dicam, hesternæ, non sit etiam hodie: scilicet in DEO non datur præteritum, sed tantum in creaturis coexistentibus, quibus quia comparamus frequenter æternitatem DEI, hinc sæpe de ea loquimur, sicut ferme de creaturis durantibus; quia aliter vix capimus.

152. Reverà autem colligit DEUS in unum indivisibile, perpetuo stans, & immutabile *nunc* modo quodam eminentissimo omnes suas perfectiones, cognitiones, volitiones, consilia, decreta, gaudia &c. quæ in creaturis sibi succedunt. Et sicut per indivisibilem immensitatem est hic, & illic, & isthic; sic per indivisibilem æternitatem est nunc, hodie, heri, & cras. Si quæras, quomodo ergo respectu DEI sint præterita, vel futura aliqua creaturæ? Resp. denominationem præteriti, vel futuri in creaturis provenire non à sola æternitate DEI semper stante, sed à successivis creaturarum durationibus, prius existentibus; & postea non amplius existentibus, vel primum exituris, & propter has etiam respectu DEI dici creaturas præteritas, vel futuras.

153. Dices 2. Ergo omnes creaturæ coexistunt toti æternitati: ergo sunt æternæ. Resp. dist. ant. coexistunt toti totaliter. neg. ant. partialiter. conc. ant. & neg. conseq. Licet qualibet creatura coexistat toti immensitati, non est ideo immensa: item, quamvis pes coexistat, & uniatur immediatè toti animæ rationali, non tamen existit ubique, ubi anima, e. g. non existit in capite, neque huic immediatè unitur. Neque sunt contradictoria, coexistere toti æternitati, & non totaliter, ut patet in exemplis immensitatis, & animæ modò allatis. Ratio etiam est; quia tantum significatur, coexistere toti æternitati durationem hodiernam Petri, & non crastinam; pro hoc tempore, & non pro alio; pro hoc instanti, non alio: coexistere illi tantum, & non amplius &c. quæ propositiones contradictoriæ non sunt; cum præsertim verificentur de durationibus creatis distinctis, quales sunt hodierna, & crastina, tamdiu durans, & amplius durans &c.

154. Ob. 2. contra immensitatem DEI. Scripturæ sæpe assignant DEO locum: sic Isa. 66. v. 1. *Cælum sedes mea*: ergo non est ubique. Confirm. Si esset DEUS immensus, non magis esset in cælo, quàm in inferno: hoc est absurdum: ergo. Resp. neg. conseq. Ratio patebit ex dicendis ad confirmationem, ad quam resp. dist. mai. non magis ratione immensitatis. conc. maj. ex alio capite. neg. mai. & dist. sic mi. neg. conseq. DEUS dicitur specialiter esse in loco: vel quia specialiter ibi operatur, & magis ostendit suam maiestatem, ac liberalitatem, ut in cælo: vel quia magis ibi colitur, ut in templo: vel magis amatur, ut in anima iusti: quia tamen hæc res multum pendet ex usu loquendi, etiam hic debet attendi. Sic, licet etiam sit in inferno per vindictam, non

tamen est usus dicendi simpliciter absque addito, DEUM esse in inferno; fortè quia ibi non operatur poenas ex sua inclinatione, sed quasi tractus à malitia damnatorum.

155. Ob. 3. Si DEUS esset ubique, esset localiter in spatio: hoc autem est falsum, & negatur etiam à SS. PP. ergo. Confirm. Si DEUS tantum condidisset granum sinapis, aut milii, & illi inexistere, esset ubique, & tamen non esset immensus: ergo ex eo, quod sit ubique, non sequitur esse immensum. Resp. neg. ma. localiter enim esse in spatio solet significare, esse alicubi per ubicationem accidentalem, & contactum quantitatis, quæ DEO non competunt. SS. PP. autem tantum negant, DEUM esse in loco circumscriptivè, vel definitivè, ita, ut non sit extra illum locum, quod nequaquam asserimus. Ad confir. dist. ant. non esset immensus ratione præsentia in eo grano formaliter acceptæ. conc. ant. ratione præsentia realiter acceptæ. neg. ant. & conseq. DEUS jam fuit immensus ante mundum conditum, ubi adhuc nihil fuit creatum: quare posset etiam esse immensus, etsi tantum daretur granum sinapis, non quidem ratione præsentia illius, formaliter tantum acceptæ, sed realiter acceptæ, quæ est immensitas DEI exigens esse ubique, ubi aliquid creatum existit pro quacunque temporis differentia, aut etiam pro quacunque DEI providentia.

156. Dices: Juxta nos DEUS debet etiam esse extra mundum in spatiis imaginariis: sed non est in illis: ergo. ma. patet ex eo, quod mundus non sit immensus; adeoque neque DEUS esset, si huic tantum adæquaretur. mi. prob. Spatia imaginaria realiter nihil sunt: ergo DEUS non potest illis esse realiter intimè præsens. Obiectio hæc multum habet quæstionis de nomine. Certum est, DEUM extra mundum non coexistere actu spatiis imaginariis; nam coexistentia dicit utramque existentiam, quæ cum deficiat ex parte spatiorum, etiam deficit coexistentia: sed etiam certum est, immensitatem DEI æquivalere infinitis adhuc possibilibus locis, ita ut quandocunque locus de novo daretur, statim DEUS illi esset præsens, absque ulla sui mutatione: sicut scilicet æternitas DEI æquivaleret infinitis durationibus, & absque ulla sui mutatione erit præsens Antichristo, quandocunque hic dabitur.

157. Verbo, præsentia, & coexistentia dicuntur duos terminos sibi præsentis, aut coexistentes: unus, scilicet DEUS, datur: alter, id est spatia, non dantur: an autem dato tantum uno termino possit dici, quod jam denominativè factum detur denominatio DEI præsentis, vel coexistentis, quæstio est multum habens de nomine, in qua discrepant graves auctores. Suarez affirmat, Vasquez negat, SS. P. P. adduci uirique possunt. Pro affirmativa S. Augustinus l. 11. de civit. c. 5. sic loquitur: *An forte substantiam DEI, quam nec includunt, nec determinant Philosophi, nec descendunt loco, sed eam, sicut de DEO sentire dignum est, fatentur incorporea præsentia ubique totam, à tantis locorum extra mundum spatiis absentem esse dicturi sunt, & uno tantum, atque in comparatione illius infinitatis tam exiguo loco, in quo mundus est, occupatam?* S. Thomas quodlibet 11. q. 1. a. 1. in corp. ait: *DEUS non solum est in illis, quæ sunt, fuerunt, & erunt; sed etiam in illis, quæ possunt*

imaginari esse. Pro negativa stat Tertull. c. 5. *advers. Praxeam* ajens: *Ante omnia enim DEUS erat solus, ipse sibi & mundus, & locus, & omnia.* S. Bernardus l. 5. de consideratione. c. 6. *Ubi erat, antequam mundus fieret? ibi est. Non est, quod quæras ultra, ubi erat. Præter ipsum nihil erat: ergo in se ipso erat.* Adducitur etiam S. Augustinus in Psal. 122. dicens: *Antequam faceret DEUS cælum & terram, ubi habitabat DEUS? in se habitabat: In forma vel dist. ma. sic: esset in illis formaliter. neg. ma. fundamentaliter. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. vel neg. ma. quia saltem id non necessarium sequitur; etsi enim DEUS non foret in spatiis illis, modò esset in seipso, jam esset immensus.*

158. Ob. 4. contra omnipotentiam DEI. Si DEUS esset omnipotens, posset producere effectus categorematicè infinitos: sed non potest hos producere: ergo. Resp. neg. ma. Omnipotentia non dicit potentiam producendi effectus impossibiles, quales probabilis sunt categorematicè infiniti: sed tantum dicit potentiam ad effectus possibiles, seu syncategorematicè infinitos. Neque debet dari omnimoda, seu, ut vocatur, arithmetica proportio inter causam increatam, & effectum ejus; aliàs deberet posse ad extra producere effectum increatum: sufficit ergo proportio suo modo geometrica. Dices: si essent creaturæ categorematicè infinitæ, possent producere effectus categorematicè infinitos: ergo multò magis hæc potentia DEO tribuenda est. Resp. om. ant. neg. conf. Ex una Chimæra sequeretur altera. Interim tamen semper est verum, DEUM plus posse, quàm omnes creaturæ possint in omni hypothesi possibili.

159. Ob. 5. contra simplicitatem DEI. In DEO datur distinctio virtualis inter naturam, ac personas, vel inter attributa, & essentiam: ergo datur etiam compositio. Confirm. In DEO dantur accidentia: e. g. Sapientia, Justitia &c. ergo debet dari accidentalis compositio. Resp. om. ant. de quo suo loco, neg. conseq. Distinctio virtualis non est reverà aliqua distinctio, sed tantum æquivalentia distinctionis in ordine ad prædicata contradictoria; neque tollit identitatem cum summa simplicitate: adeoque non affert ullam realem compositionem. Ad confirm. neg. ant. quæ enim in creatis sunt accidentia propter ipsam imperfectionem creaturarum, sunt in DEO realiter ipsa essentia physica. Neque etiam verum est, in creatis meliora esse composita simplicibus; nam, cæteris paribus, simplicia sunt meliora; melior est enim Angelus, quàm homo.

160. Ob. 6. contra immutabilitatem DEI. Etsi DEUS non possit moveri ab alio, potest tamen moveri à se ipso, & juxta S. Augustinum l. 8. in Gen. c. 20. se movet: ergo est mobilis, seu mutabilis. Confirm. DEUS ex non creante factus est creans: ergo est mutatus. Resp. neg. ant. moveri enim à se significat, aliquid de novo in se producere, & recipere, sicut nos producimus, & recipimus nostras cognitiones: at DEUS nihil de novo in se producit, aut recipit. S. Augustinus non vult, DEUM se movere in sensu nostro (in quo motus non fit sine successione temporis; nam S. Aug. loc. cit. clare dicit, quod Creator moveatur se sine tempore, & loco) sed tantum in sensu Platónico, in quo dicitur motus omnis actus, etiam vitalis, identificatus potentia: qui modus loquen-

loquendi, teste Esparza, est jam antiquatus in scholis. Ad confirm. neg. conseq. actio creativa, cum sit actio ad extra, non immutat principium creans, sed tantum effectum creatum.

161. Ob. 7. contra unitatem DEI. Materia prima non fit ex alio: ergo est ens à se: ergo saltem dantur duo entia à se. Confirm. Deitas, sicut est infinite bona, ita debet esse infinite communicabilis: ergo debent dari infiniti Dii. Resp. neg. conseq. Non quidem ex alio, tanquam priore subjecto, fit materia, sicut nec anima rationalis: at fit ab alio, scilicet DEO. Ad confirm. neg. conseq. Sufficit, si ad intra infinite se communicet tribus SS. Personis. Quod si etiam se ad intra communicaret infinitis Personis, tamen non forent infiniti Dii. Quod autem se communicet tantum tribus, & non pluribus, potissimum desumendum est ex fide, cui alia congruentia ex ratione accedunt, de quibus *tr. de Trinitate* agi solet.

162. Ob. 8. Plures, imò ferme omnes gentes coluerunt plures Deos: ergo, si errassent, natura eos induxisset in errorem; nam, quod universaliter fit, à natura oriri censendum est: atqui natura non potest inclinare in errorem: ergo. Resp. dist. ant. coluerunt extrinsecè, & oretenus. om. ant. mente, & animo sincero, subdisting. minus sapientes, vel rudissimi. om. sapientes. neg. ant. & conseq. Certè antiqui Philosophi DEUM unum esse agnoverunt, ut ostendit S. Justinus *M. in oratione Paraneica, seu Paranesi ad gentes circa medium de pluribus inferioribus*, & maxime de Platone, quem tamen ait, veritatem, ne sibi accideret, quod Socrati, scilicet, ut cogere cicutam bibere, postea plures DEOS docuisse. Seneca *de beata vita sub finem* etiam hac de causa Aristotelem Athenis fugisse tradit, quamvis alii aliter de ejus fuga sentiant. Origenes *l. 7. contra Celsum circa finem* testatur, Peripateticos, quamvis unum DEUM nōsent, tamen se attemperasse opinionibus vulgi, & simulasse adorationem simulacrorum; quod idem Seneca S. Augustinus *l. 6. de civit. c. 10.* exprobat: Platonici autem *l. 10. c. 1.* & penè cunctis Philosophis Josephus Judeus *l. 2. contra Appionem.* videatur Raynaudus *Theologie naturalis distinct. 7. q. 1. a. 1.*

163. Dein tam absurdos finxere Deos, ut eos contempsisse videantur: certè testatur Arnobius *l. 3. adversus gentiles*, suo tempore mississe indignanter aliquos Ethnicos contra Ciceronis de natura Deorum libros, & dixisse: oportere statui per Senatum, aboleantur ut hæc scripta, quibus Christiana religio comprobetur, & vetustatis opprimatur autoritas, quod ex eodem autore etiam refert Baronius *ad an. Chri. 143.* Adde, quod vel vulgus etiam natura unum DEUM doceat: ita testatur Tertullianus *in Apologetico c. 17.* dicens: Anima DEUM nominat: hoc solo, quia propriè verus hic unus DEUS, bonus, & magnus: & quod DEUS dederit, omnium vox est. Judicem quoque contestatur illud: DEUS videt: & DEO commendo: & DEUS mihi reddet. o testimonium anime naturaliter Christiane!

164. Dices. 1. Polytheismus est antiquissimus, & durat adhuc: atqui error non potest tam diu durare: ergo. Resp. Ante diluvium per bis mille circiter annos probabiliter nemo idololatra fuit. Dein fuit sæpe mutatus cultus idololatricus, aut

Dii; nec error fuit adeo universalis, ut dictum *n. 162.* quod autem hic error colendi plures Deos in genere durarit, maxime apud plebem, causa fuere corruptissimi mores, ob quos DEUS etiam aliquos Sapientes tradidit in reprobam sensum, ut habet Apostolus *ad Rom. 1. v. 28.* & quibus ut excusationem prætexerent, Deos etiam turpissimos sibi finxerunt. Accessit licentia Pictorum & Poëtarum, qui rudes deceperunt: item ambitio Regum, ac adulatio subditorum, honores Divinos Principibus suis deferentium. Accessit pseudopolitia Principum, ex religionis mutatione turbas in regnis timentium. Et ad hæc non natura, sed perversus genius homines induxit.

165. Dices. 2. Juxta dicta Ethnici non fuere idololatra, nisi oretenus, & coluerunt unum DEUM; reliquos autem coluerunt, ut nos colimus SS. Coelites. Resp. Inprimis multi verè etiam interius Deos coluerunt, & quidem etiam ligneos, vel lapideos. Sic statua Belis apud Daniele putata fuit comedere, & consequenter vivere: item Draco apud eundem: item statua aliorum gentium, præsertim quæ ope demonis locuta sunt, vel aliud prodigium fecerunt: e.g. Palladium Trojanum, serpens Epidaurius: item Vizlibuzli Mexicanorum, cuius ori infundi debebat sanguis occisorum infantium. Attamen negari non potest, quod multi ex Ethnicis, saltem ex sapientioribus, tantum oretenus fuerint idololatra; at non propterea minores Deos coluerunt, ut nos colimus Sanctos; nam vel eos non coluerunt, vel coluerunt ut in aliquo genere supremos. Certè plurimi non coluerunt aliquem DEUM, ut decebat verum; nam licet Jovem facerent Deorum supremum, non tamen credebant Monarcham plena potestate præditum; verum indigentem aliis Diis, quasi regis Satrapis, nec potentem absque horum ope omnia efficere. Dein aliqui quosdam saltem in aliquo genere credidè supra Jovem, quem voluerunt à Cupidine sapius victum. Magnum insuper est inter nos, ac ipsos discrimen in hoc, quod ipsi tanquam minores Deos coluerint homines pessimos, passionibus inordinatissimis subjectos: insuper in eo quod DEO, etiam supremo, affinxerint prædicata irrationabilia, e.g. necessitatem in agendo, vel limitatam scientiam, & imperfectam potentiam, dum negarunt ei potestatem creandi &c.

166. Ob. 9. Etiam si essent plures Dii, tamen non turbaretur ordo universi: ergo nostra probatio est nulla. prob. ant. Posset dici, quod omnes essent optimi, ac sapientissimi, adeoque idem semper liberè vellent. Resp. neg. ant. vel saltem neg. quod non posset turbari. Vel enim unus prius naturā aliquid veller, & determinaret, reliqui autem deberent eam determinationem sequi, & isti essent subditi, certè imperfecti, consequenter nullatenus Dii: vel casu omnes convenirent in idem, & est incredibile, quod hoc futurum sit semper; cum casus sit incertus, atque inconstans: sed & hoc ipsum est absurdum de Diis dicere: præterquam quod etiam sit moraliter impossibile, ut casu semper conveniant duo entia libera ad idem semper volendum in innumerabilibus circumstantiis, præsertim cum voluntates, quod sunt potentiores, eò facilius discerpent.

167. Neque ratione sapientiæ, aut bonitatis

ris deberent semper convenire; nam infinitis vicibus esset æquè bonum, ac sapiens aliquid facere, quàm omittere, & vicissim. Certè non minùs prudenter fecisset DEUS, si non creasset hunc mundum, quàm cum creaverit, ejusque voluntas æquè fuisset bona, atque laudabilis: sicut etiam æqualiter prudenter, & bene fecit non creando alterum mundum, quàm si eum creasset. Imò sepe regula honestatis in aliqua actione est ipsa voluntas Divina: nec DEUS tenetur semper facere, quod est optimum in se, seu, ut aliqui loquuntur, materialiter, sed quod est optimum in his circumstantiis, inter quas sæpius est ipsa voluntas Divina, & ab hujus beneplacito denominatur res hinc, & nunc optima: ergo sapientia, & bonitas eos non infallibiliter, & necessariò redderet concordēs, sed saltem posset universi gubernatio turbari. Dein, stante libertate plurimum, possent saltem sibi invicem contradicere, aut se mutuo impedire, consequenter à se invicem penderent, essentque imperfecti. Tandem, si habent eandem semper voluntatem, non est ratio Deos multiplicandi, sicut cum SS. tres Personæ habeant eundem intellectum, ac voluntatem, sunt unus DEUS. videatur etiam Arriaga de SS. Trinitate disp. 42. n. 43.

168. Dices, posse adstrui aliquam sympathiam inter Deos, ratione cujus semper conveniant. Resp. vel hæc tolleretur libertatem, & redderet Deos imperfectos: vel non tolleretur, & redeunt priora argumenta. Dices: posset dici, quod quilibet gubernaret distinctum mundum. Resp. in primis, hoc Polytheistas non velle. Dein vel essent omnipotentes, & immensi, vel non? Si secundum; non essent Dii. Si primum; tunc quilibet esset ubique: certè posset semper sibi creare novos ac novos mundos, donec contineretur mundum alterius, & dominium etiam ibi exercere tentaret.

Solet etiam hinc agitari quæstio, an inter attributa Divina detur distinctio virtualis, aut formalis ex natura rei: & utraque communiter à nostris negatur, ac purè formalis tantum admittitur. Difficultates obijci solitæ, aut faciliè solvantur ex auditis in Logica de distinctione inter intellectum, & voluntatem: aut tangunt mysterium SS. Trinitatis: quare, usquedum de eo agamus, quæstionem hanc differimus.

DISPUTATIO II.

De Cognoscibilitate DEI.

169. **E** Gimus hucusque de essentia, existentia, ac aliis perfectionibus Divinis: jam agendum de earundem cognoscibilitate respectu creaturarum, sive an, & quatenus possit DEUS, ejusque perfectiones, cognosci à creaturis; nam quod à seipso perfectissimè seu comprehensivè possit cognosci, nemo dubitat, cum utique intellectus Divinus sua vi cognoscendi, & ipsa etiam cognitio Divina infinita adæquare possit cognoscibilitatem sui ipsius, seu Divinarum perfectionum secum identificatarum. Non autem hinc quæritur, an DEUS à creato intellectu cognosci possit abstractivè ut Unus (an ratione purè naturali, vel quomodo per fidem cognoscatur DEUS ut Trinus, decidendum est in disputatione de Mysterio SS. Trinitatis,) quod

enim DEUS possit abstractivè cognosci ut Unus cum suis perfectionibus necessariis absolutis, clarè insertur ex discursibus, quibus probavimus, DEUM existere, & infinitè perfectum esse: quæ utique de ipso asserere non possemus, nisi eum abstractivè saltem cognosceremus.

170. Sed hic quæritur, an possit cognosci DEUS ejusque perfectiones intuitivè, seu per cognitionem intuitivam, quæ etiam Visio vocatur, similitudine desumpta à visione oculi corporis; quia sicut ista immediatè tendit in colorem tanquam suum objectum, ita cognitio illa intuitiva immediatè fertur in DEUM, & illum non in alio tanquam per speculum, & in enigmate, seu similitudine (sicut nunc in hac vita ipsum cognoscimus ex S. Paulo 1. Cor. 13. v. 12.) sed in seipso immediatè cognoscit. Examinanda sunt insuper modus, objectum, & causæ hujus cognitionis, sive an cognitio hæc sit comprehensiva DEI; an omnia prædicata DEI videatur; an & quomodo lumen gloriæ, species impressa, atque etiam intellectus creatus ad eam concurrat: itaque sit

QUÆSTIO Unica.

De Visione DEI, Modo, Objecto
& Causis ejusdem.

ARTICULUS I.

An sit possibilis Visio DEI.

171. **D**ico I. Defacto datur, adeoque possibilis est visio DEI intuitiva. Conclusio est de fide contra aliquos Armenos, qui asseruerunt, non videri etiam à Beatis, ipsam in se essentiam Divinam, sed tantum lucem quandam, aut claritatem, ab ea derivatam: quem errorem postea etiam Petrus Abailardus, & Almaricus amplexi sunt teste Alphonso à Castro de hæresibus l. 3. v. Beatitudo. hæres. 1. Prob. concl. Matth. 5. v. 8, dicitur: Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt. Et 18. v. 10. Angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei. Item 1. Cor. 13. v. 12. dicuntur homines visuri DEUM facie ad faciem, & 1. Joan. 3. v. 2. visuri DEUM sicuti est. Idem definitum est à Florentino in Decreto seu literis sanctæ unionis non longè à fine, ubi dicitur, animas sine reatu mortuas, vel ab hoc in purgatorio emundatas, in cælum mox recipi, & intueri clarè ipsum DEUM trium & unum.

172. Quibus verbis nota etiam dici, animas labis puras non debere expectare diem judicii, sed mox ad visionem DEI admitti, contra quàm sensit Joannes XXII. tanquam Doctor privatus, non ut Pontifex; nam in articulo mortis expressè asseruit, se nihil voluisse decidere, sensumque suum Ecclesiæ judicio subijcere: de qua re Belarminus l. 4. de Rom. Pont. c. 14. quam veritatem Tridentinum quoque Sess. 25. in Decreto de invocatione Sanctorum supponit, & docet, dum ait, Sanctos, unà cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus DEO offerre, eosdemque æternâ felicitate in cælo fruantes invocandos esse. Eandem veritatem apertissimè definit Benedictus XI. dictus XII. Successor immediatus Joannis XXII. in sua Decretali, quam de verbo ad verbum refert Alphonsus à Castro de hæres. l. 3. v. Beatitudo. hæres. 6. ubi

ubi insuper Pontifex pro nostra conclusione sic loquitur de animabus sine labe mortuis, vel ab ea purgatis: *Mox post mortem suam, & purgationem præfatam in illis, qui purgationem huiusmodi indigebant, etiam ante resurrectionem suorum corporum, & iudicium generale post ascensionem Domini nostri Iesu Christi in cælum, fuerunt, sunt, & erant in cælo, cælorum regno, & paradiso cælesti cum Christo Sanctorum Angelorum consortio aggregata, ac post Christi Iesu passionem, & mortem viderunt, & vident, & videbunt Divinam Essentiam, immediate se bene, & clare, & aperte illis ostendentem.* Accedunt SS. Patres complures citati à Valquez tom. 1. in 1. p. disp. 37. c. 5. Hæ rationes ab autoritate sufficiunt; quia positivis rationibus, à principiis fidei independentibus, probari vix potest; cum, ut postea videbimus, visio beatifica nulli creaturæ debita, aut connaturalis esse possit. Negativè tamen etiam probatur solvendo objectiones.

173. Ob. 1. S. Paulus, 1. ad Timoth. 6. v. 16. de DEO dicit: *Lucem inhabitat inaccessibilem: quem nullus hominum vidit: sed nec videre potest: ergo visio DEI est impossibilis.* Confir. 1. S. Petrus ep. 1. c. 1. v. 12. ait de DEO: *In quem desiderant Angeli prospicere:* ergo eum non vident. Confir. 2. Plures Patres apud Valquezium in 1. p. disp. 37. negant, DEUM posse videri & præsertim S. Chrysostomus homil. 14. in Joan. disertè ait: *DEUM videre est impossibile: quod eum nemo novit, nisi Filius:* ergo, Resp. ad autoritatem Scripturæ cum S. Augustino ep. 112. c. 15. ubi ait de DEO: *Si queris, quomodo dictus sit invisibilis, si videri potest, respondeo, invisibilem esse naturā, videri autem, cum vult, sicut vult.* In forma dist. ant. inhabitat lucem hominibus naturaliter inaccessibilem, & sic etiam eum nemo naturaliter vidit, aut videre potest. conc. ant. supernaturaliter ex speciali favore DEI. neg. ant. & conf. & hoc est, quod Augustinus intendit, dum ait, *videri, cum vult, & sicut vult;* quando scilicet vult quibusdam hunc favorem facere, & in quantum eum vult facere.

174. Nec dicas: ergo DEUM etiam tantum naturaliter fore incomprehensibilem, non autem supernaturaliter; nam Scripturæ sumi debent strictè, quando non adest ratio urgens ad eas minus strictè sumendas, qualis adest, quando DEUS dicitur invisibilis; nam si deberet intelligi omnimodè invisibilis, Scripturæ sibi contradicerent: nec salvari possent Conciliorum, & Pontificum definitiones: at nulla occurrit circa incomprehensibilitatem: imò hanc ratio ipsa confirmat, ut patebit inferiùs, ubi de comprehensibilitate DEI agemus. Ad. 1. confir. neg. conf. Angeli desiderant DEUM videre etiam in futurum; quia ejus visione nunquam satiantur, de qua re egregiè S. Gregorius 1. 18. moral. c. 28. Ad 2. confir. resp. Si etiam aliqui Patres id negassent, rebus nondum ab Ecclesia ita definitis, non negarent modò, stantibus his definitionibus: nec deberemus eos sequi. Videtur tamen iis honorificentius esse, si dicatur, eos non negasse omnem visionem, sed tantum, vel corpoream, vel naturalibus viribus elicitam, vel comprehensivam, quam tantum negasse videtur S. Chrysostomus etiam Angelis; nam hanc Eunomius, ejusque sequaces, quos impugnat, sibi attribuerunt, & quidem tantam, quan-

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

tam Pater habet de Filio: ita eum explicat S. Thomas 1. p. q. 12. a. 1. ad 1. & certè S. Chrysostomus homil. 69. ad populum ait: *Iusti sive hic, sive illic cum rege, & illic amplius, & propinquius, non per introitum, non per fidem, sed facie ad faciem.*

175. Quando autem idem ait, Angelos DEUM vidisse in natura assumpta, & non antè: responderi potest, eum tantum velle, quòd ante Incarnationem nihil potuerint comprehendere, quòd DEO est proprium: postea autem comprehendisse naturam humanam, quæ assumpta est, & DEO propria facta. Quando autem idem S. Pater homil. 3. de incomprehensibili DEI naturā dicit, quòd Seraphini, de quibus Isaie 6. non viderint ipsam sinceram substantiam DEI, sed quæ videbant, condescensus erant, & indulgentia: intelligi potest, quòd eam non comprehensivè viderint, seu non totaliter, & omnino sincerissimè, seu adequatè manifestatam; sed in tantum, in quantum DEUS iis voluit indulgere, vel, ut solemus loqui, condescendere: vel quòd non naturaliter, sed tantum ex superno favore, seu indulgentia, & condescensu viderint.

176. Ob. 2. Intellectus creatus non potest clarè cognoscere infinitas creaturas possibiles: ergo multo minus potest clarè cognoscere, vel videre DEUM. prob. conf. DEUS est objectum longè majus, quàm sint infinita possibilia: ergo. Confir. Angelus non potest videri oculo corporeo: ergo neque DEUS intellectu creato. prob. conf. Major est distantia DEI ab intellectu creato, quàm Angeli ab oculo corporeo: ergo. Resp. neg. conseq. ad prob. iterum. neg. conseq. Ad cognoscenda clarè (adeoque etiam distinctè) infinita possibilia requiritur modus cognoscendi infinitus, seu discretio clara unius ab altero in infinitum: qui modus superat intellectum creatum finitum: at verò ad videndum DEUM talis modus cognoscendi non requiritur; quia non debet comprehendi, nec debent in eo prædicata infinita discerni. Quidam hæc afferunt Aristotelem, dicentes, eum negasse, posse à nostra cognitione attingi DEUM: quod si verum esset, deferendus esset: at negavit tantum, posse DEUM vel infinitum attingi per cognitionem infinitam. Ad confirm. conc. ant. nego conf. ad prob. iterum neg. conf. Ratio, cur Angelus non possit oculo corporeo videri, non est, quòd sit perfectior, sed quòd oculus sit improporcionatus. Sic etiam aër, vel sonus, licet non sit perfectior oculo, non potest videri. Sed de hoc inferiùs plura.

177. Ob. 3. Quòd perfectius est objectum, eò perfectior est cognitio: ergo si illud est infinitè perfectum, etiam cognitio erit infinitè perfecta: sed talis non competit creaturæ: ergo hæc non potest DEUM videre. Resp. Hæc ratione DEUS neque abstractivè, neque obicurissimè poterit cognosci, quod nemo somniat. In forma dist. ant. eò perfectior est cognitio arithmetice. neg. ant. perfectior geometricè, vel potius incommensurabiliter. conc. ant. & neg. conf. Non crescit perfectio cognitionis tantum, quantum est perfectius objectum: imò neque in certa proportionem, adeoque nec strictè geometricè, sed, ut Mathematici dicunt, incommensurabiliter, hoc est, crescit aliqua ratione, quæ tamen non habeat certam mensuram, qua etiam mensurari possit objectum, ita ut determinata propor-

tio

tio possit inter ea duo assignari: unde cognitio objecti etiam infiniti manere potest finita, & talis manet in creaturis. Licet autem ratione qualiscunque respectus ad objectum infinite perfectum excedat infinitas cognitiones de objectis in perfectione finitis, non est propterea infinitæ perfectionis, sed ad summum ordinis superioris, nisi fiat misera quæstio de voce. Videri possunt etiam dicta n. 175.

178. Ob. 4. Creatura non potest producere infinitum: ergo neque cognoscere. prob. conf. Major requiritur perfectio ad cognoscendum, quàm ad producendum; nam sol. e. g. potest producere aurum, vel ignem, non tamen potest cognoscere. Resp. Ergo homo non poterit cognoscere muscam, quam non potest producere. In forma nego conseq. ad prob. neg. ill. universaliter acceptum; nam quoad multa quidem verum est, plus esse ea cognoscere, quàm tantum producere; quia ad cognitionem requiritur potentia vitalis, quæ est perfectior, quàm virtus inanimata producendi e. g. ignem: attamen potentia producendi Angelum, vel animam rationalem, vel infinitum est major, quàm tantum potentia hæc cognoscendi, ut est per se clarum.

ARTICULUS II.

An Visio DEI possit alicui creaturæ rationali esse connaturalis.

179. **D**ico. Visio intuitiva DEI nulli creaturæ potest esse connaturaliter debita. ita communissime Theologi contra pauculos, qui apud P. de Quirros ultro fatentur, retineri se pondere Scholasticorum ferè omnium, qui sua scripta prelo mandarunt, ne absolute asserant possibilitatem creaturæ, cui connaturalis sit visio DEI. Prob. concl. Ex Sacris Scripturis, Conciliis, & Patribus passim habetur visionem DEI esse supernaturalem: ergo non potest esse connaturalis, seu, quod idem est, connaturaliter exigere à natura, qualis est omnis substantia creata ut quod, adeoque omnis creatura rationalis, prob. antec. Ad Rom. 6. v. 23. dicitur: *Stipendia enim peccati mors: gratia autem DEI vita æterna.* Si vita æterna est gratia, non est debita naturæ, adeoque supernaturalis. Rursus ad Rom. 11. v. 6. *Si autem gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia:* ergo visio DEI, quæ est gratia, non potest esse debita operibus naturalibus creaturæ: adeoque est supernaturalis. Imò de supernaturalitate visionis DEI adeo nullum Theologis communiter dubium est, ut ab ordine ad eam desumant supernaturalitatem aliorum entium. Confirm. 1. ex S. Augustino, qui l. 12. de civ. DEI c. 1. docet, creaturam intellectualem posse fieri beatam visione DEI, non quia creatura est (multæ enim non sunt hujus beatitudinis capaces) sed quia rationalis est: addit tamen: *Ea tamen, quæ potest, non ex se ipsa potest, quia ex nihilo creata est, sed ex illo, à quo creata est:* atqui omnis creatura possibilis ex nihilo creata est: ergo nulla suis viribus id potest, & nulli debetur.

180. Confirm. 2. Visio DEI supponit amicitiam, vel filiationem Divinam; quia est hæreditas Sanctorum: atqui omnis creatura est essentia-

liter serva DEI, & nulla serva potest exigere quasi sibi debitam filiationem, & hæreditatem Domini: ergo nulla creatura potest exigere visionem DEI. Hic est discursus S. Cyrilli Alexandrini in Evangelium S. Joannis l. 1. c. 13. ubi explicans illud Joan. 1. c. 12. *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios DEI fieri:* & agens de adoptione nostra, seu ut ait, *Ut similitudine illius per gratiam filii DEI simus,* ait, hanc supernaturalem dignitatem, scilicet filiationem, quæ est jus ad visionem DEI, nos non ex natura habere, sed ex gratia, ac tandem inquit: *Creatura autem, cum serva sit, nutu solim, & voluntate Patris ad supernaturalia vocatur.*

181. Ob. 1. Omnis creatura naturaliter appetit suam beatitudinem, seu ultimum finem: sed beatitudo, seu ultimus finis creaturæ rationalis, saltem ut quo, est visio DEI: ergo naturaliter appetit visionem DEI: ergo est ipsi debita seu connaturalis. Resp. dist. ma. appetit suam beatitudinem naturalem, conc. ma. supernaturalem, subdist. appetit eam appetitu innato, neg. ma. elicto, conc. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. Visio clara DEI non est beatitudo naturalis, sed supernaturalis, uti dicitur fufius suo loco sc. tr. de Beatitudine: unde non potest creatura rationalis eum appetere appetitu naturali innato, qui tantum fertur in bonum debitum: potest tamen in eum ferri appetitu elicto naturali, hoc est, appetitu tali, qui possit elici viribus naturalibus; non autem tali, qui ex naturæ insita inclinatione oriatur: talis autem appetitus elictus potest etiam ferri in bonum indebitum, imò in impossibile, saltem viribus naturalibus. vid. Gormaz de beatitud. n. 178.

182. Ob. 2. Non est supra conditionem servi, ut intueatur suum Dominum creatum: ergo, licet creatura sit serva DEI, tamen non erit ei supernaturale, videre intuitivè DEUM. Confirm. Non repugnat in DEO amor amicitiae erga creaturam in statu puræ naturæ relictam: ergo neque clara suimet ostensio, ad quam sequitur visio intuitiva. antec. prob. non repugnat amicitia inter servum & Dominum in creatis: ergo nec in Divinis. Resp. neg. conseq. Intueri Dominum creatum non est fieri ipsius filium adoptivum, & frui ejus hæreditate, sicut est intueri DEUM: adeoque est lata disparitas. Ad confirm. neg. ant. effect enim tantum aliquis amor benevolentiae, qualis etiam potest dari in homine erga brutum: amicitiae amor exigit insuper proportionem in natura, quæ non datur in creatura in statu puræ naturæ relictæ, & non elevata: elevatio autem stat in gratia sanctificante, vel aliquo æquivalente dono, vi cuius creatura rationalis fiat filia DEI adoptiva: Ad prob. neg. conseq. Inter servum & Dominum creatum ipsa natura est eadem specie, adeoque maxime proportionata.

183. Ob. 3. Lumen gloriæ, quod deberet juxta nos reddere creaturam rationalem proportionatam, vel elevatam ad visionem, etiam ipsum est creatura, adeoque etiam serva: ergo vel nec illud potest exigere visionem, vel ratio servitutis non obstat. Confirm. 1. Lumen gloriæ, vel etiam gratia, utpote aliquid creatum, & servum, adjicit tantum novam servitutem creaturæ rationali: ergo non elevat ad statum altiorum. Confirm. 2.

Lumen

Lumen non potest tollere essentialē servitutē à creatura: ergo, si servitus obstat, lumen non prodest. Resp. 1. Lumen gloriæ non sat bene dici servum; quia per servum videtur intelligi creatura rationalis; nemo enim dicit malleum, vel equum suum servum, sed instrumentum, vel jumentum &c. Verum hoc omisso, dist. conf. non potest exigere visionem sibi. conc. conseq. non potest exigere alteri. neg. conf.

184. Lumen, utpote inanime, non potest videre DEUM, nec potest esse amicus, vel filius DEI, vel possidens DEUM, quasi ex jure suo, seu propria exigentia, in suum bonum ordinata; huic enim obstat ratio servitutis. & hoc solum est, quod Patres & Scholastici creaturæ negant: at non negant, quod non possit dari accidens, vel etiam substantia ut quo, exigens visionem alteri, cui tanquam specialis favor conceditur, sicut lumen gloriæ exigit visionem intellectui creato, quem tanquam supernaturalis favor ad illam elevat; nam sic nunquam sequitur, quod ulla creatura connaturaliter videat DEUM. Ex hoc ulterius inferitur, non esse possibilem substantiam intellectivam, saltem theologicè supernaturalē (quæ eo ipso esset substantia ut quod) quia hæc appetitu innato exigeret tanquam sibi debitam gratiam supernam, & visionem DEI, & quidem in bonum suum, ut ipsa iis fruatur: quæ superant conditionem creaturæ. At possibile est substantia supernaturalis ut quo, scilicet unio Hypostatica, quæ non sibi, sed animæ Christi exigit gratiam, & visionem DEI.

185. Ad 1. confir. neg. ant. quia, ut jam dictum, lumen gloriæ non est propriè servum: imò adjectum creaturæ rationali potius se habet instar regii Diplomatis, conferentis homini amicitiam DEI. Quod si per servum aliud non intelligas, quàm creaturam DEO subjectissimam, nego conf. hoc enim non impedit, quod minus sit favor supernaturalis DEI, qui quidem non sibi, sed alteri possit exigere visionem. Ad 2. confir. neg. conf. vel potius suppositum. Servitus non obstat, quod minus creatura possit per favorem admitti ad visionem, sed tantum, ut illam non possit connaturaliter exigere sibi: prius tantum facit lumen, redditque creaturam rationalem, manente servitute essentiali, amicam DEI accidentaliter, & talem, ut propterea admittatur ad clarā DEI intuitionem.

186. Ob. 4. Complexum ex intellectu & lumine gloriæ totum est creatura & serva: sed hoc exigit visionem intuitivam DEI: ergo creatura & serva potest illam exigere. Resp. dist. mi. complexum illud adæquatè sumptum, exigit visionē intuitivam Dei. neg. min. inadæquatè sumptum, hoc est, lumen gloriæ exigit. conc. min. & dist. conf. creatura potest illam exigere sibi videnti, & visione fruenti, neg. conf. alteri, respectu cujus est favor supernaturalis. conc. conf. replete hinc dicta superius.

187. Dices. Complexum hoc est perfectionis finitæ: ergo potest adæquari per aliquam creaturam simplicem, & rationalem; quia omni finitæ perfectioni potest dari æqualis. Resp. cum Mauro, neg. conf. habere enim se solo per identitatem illas duas perfectiones, scilicet exigere visionem, & eā frui, non competit creaturæ, ut probatum nostris rationibus, sed soli DEO: &

longè aliud est habere illas perfectiones unitas, aliud habere eas identificatas: illud est ordinis creati, hoc est ordinis Divini. Sic etiam juxta adversarios complexum humanitatis & unionis Hypostaticæ est perfectionis finitæ, non tamen potest dari creatura utramque per identitatem complexa; quis enim dicat creaturam aliquam rationalem possibilem esse, quæ exigat uniri in persona Verbo? Alii respondent, posse quidem dari creaturam rationalem perfectiorem eo complexo in diverso ordine, sed non in ordine exigentiæ ad visionem beatificam; hoc enim probatum rationibus pro conclusione adductis. Et potest hæc responsio ex occasione aliquando servire saltem pro explicatione.

188. Ob. 5. Omni accidenti debet correspondere subjectum connaturale: ergo etiam visioni DEI: atqui aliud assignari non potest, nisi intellectus creatus: ergo. Resp. neg. antec. Accidens quidem omne exigit subjecto alicui inherere, sed non connaturali: sic calor inhæret etiam aquæ, cui contrarius est: sic visio potest inherere intellectui, cui supernaturalis est. Nec dicas, omnem formam substantialem dicere ordinem ad subjectum naturale, consequenter etiam omnem accidentalem; nam disparitas lata est: forma substantialis ipsa vel maxime est ordinata à natura ad faciendum compositum naturale, tanquam ad finem suum naturalem: non ita accidens ordinatur semper ad finem naturalem; quia potest esse favor indebitus.

189. Ob. 6. Intellectus est potentia universalis: ergo potest cognoscere omnia, quæcunque intra ipsius sphaeram continentur: sed intra hanc etiam continetur Deus ut visibilis: ergo. Confir. Attingibilitas objecti non potest esse impedimento, quod minus à potentia attingatur: ergo intelligibilitas, seu visibilitas DEI non potest esse impedimento, quod minus intellectus eum clarè intelligat, seu videat. Resp. dist. conseq. potest cognoscere omnia, & omni modo. neg. conf. aliquo modo. conc. conf. Si deberet intellectus omne suum objectum omni modo posse cognoscere, deberet etiam DEUM posse comprehendere. Ad confir. dist. ant. quod minus attingatur à potentia proportionata, conc. ant. improporcionata. neg. ant. & conf. sic summa visibilitas solis impedit noctuam, ne eum possit bene videre: ex quo exemplo etiam habetur, non esse verum, quod quidam dicunt, potentias inferiores posse cognoscere bene omnia sua objecta. Quod si etiam hoc verum esset, saltem deberent esse proportionata.

190. Ob. 7. Oculus corporeus corruptibilis potest videre coelos incorruptibiles: & Angelus inferior potest cognoscere superiorem: etsi in his casibus non detur proportio in perfectione: ergo hæc non est necessaria. Confir. Voluntas creata potest DEUM immediatè in seipso amare: ergo etiam intellectus potest immediatè eum in seipso cognoscere, quod est videre. Resp. dist. ant. etsi non detur proportio in perfectione physica. conc. antec. etsi non detur proportio in perfectione visibilis, & visivi, vel cognoscibilis, & cognoscitivi, neg. antec. & sub data dist. conc. vel neg. conf. In allatis exemplis datur saltem proportio visibilis & visivi, cognoscibilis & cognoscitivi, ut nemo negat: at licet detur proportio in-

ter DEUM abstractivè cognoscibilem, & potentiam creatam cognoscentem, non tamen (ut probavimus) datur inter DEUM intuitivè visibilem, & potentiam creatam. Hæc autem proportio longè alia est, quàm præcisè proportio in perfectione physica; nam licet e. g. sonus sit aliquid longè imperfectius, quàm oculus, tamen videri non potest. Unde nec physicè imperfectiori objecto semper proportionata est potentia physicè perfectior, nec semper perfectiori improporionata: debetque hæc proportio vel à communi experientia, aut persuasione, vel aliunde, unde unde demum, desumi.

191. Ad confir. neg. conf. Species etiam abstractivæ repræsentant DEUM ut immediatè in seipso amabilem, & amandum; aliàs in hac vita nunquam amaremus DEUM ipsum; sed tantum creaturas. At non reddunt eadem species DEUM immediatè cognoscibilem in se ipso; nam cognosci in se ipso objectum, non est tantum ipsum affirmare, vel intellectum in illud tanquam in suum terminum ultimum tendere, sed est cognoscere objectum ita, ut hoc vel per species proprias, vel per seipsum immediatè ad cognitionem concurrat. Ex quo etiam collige, cur summa amabilitas non impediatur amorem immediatum sui, secus quàm summa intelligibilitas immediatam sui visionem; quia scilicet potentia potest esse non tam perfecta, ut exigit species proprias, vel immediatum objecti concursum in ordine ad cognitionem: vel non tam perfecta, ut sit his speciebus, aut concursui proportionata: nil econtra apparet, cui non sit proportionata potentia ex iis, quæ requiruntur ad amorem DEI: unde ulterius infertur, omnem intuitivam visionem DEI esse supernaturalem, non autem omnem immediatum amorem DEI: quidquid sit de amore DEI super omnia vel efficaci, de quo in tractatu de Gratia.

ARTICULUS III.

An DEUS possit comprehendi ab intellectu creato.

192. **D**ico cum S. Thoma 1. p. q. 12. a. 7. in corp. & omnibus Theologis. DEUS non potest comprehendi comprehensione strictè dicta. Prob. ex eodem Angelico ibidem dicente: *illud comprehenditur, quod perfecte cognoscitur: perfecte autem cognoscitur, quod tantum cognoscitur, quantum est cognoscibile*: Sive cognitio comprehensiva est illa, quæ in ratione cognoscendi vel repræsentandi tam perfecta est, quàm perfectum est objectum in ratione cognoscibilis: atqui nulla cognitio creata potest esse tam perfecta in ratione cognoscendi, quàm perfectus est DEUS in ratione cognoscibilis; cum hic sit infinitus, illa finita: ergo. Dixi, DEUM non posse comprehendi comprehensione strictè dicta; nam illa latius dicta, quæ aliud non est, quàm cognitio talis, qua DEUS immediatè intuitivè cognoscitur, & intentionaliter possidetur, & à qua Beati in cælo vocantur *Comprehensores*, utique non implicat, quia defecto datur.

193. Præter hanc tamen latius dictam af-

signatur à quibusdam alia minùs strictè dicta, quæ vocatur extensiva, qua creatura cognoscere clare & distinctè omnia, quæ in DEO formaliter aut eminenter continentur, sed non ea perfectione, seu intensione, aut claritate, quæ esset commensurata eorum cognoscibilitati: quam tamen Suarez, P. Thyrsus, Amicus, Izquierdo, & alii negant esse veram comprehensionem; quia revera non adequat omnimodè cognoscibilitatem objecti. Communius etiam ista negatur creaturæ possibilis; unde etiam negatur ipsi Christo, de quo agendum tract. de incarnat. Et sanè S. Augustinus videtur impotentiam creaturæ ad DEUM comprehendendum referre in plenitudinem, seu multitudinem perfectionum, qua omnia transcendit; ita enim habet in *questionibus de Trinit. Plenam verò Divinitatis naturam, nec Angelus quilibet, nec Sanctorum aliquis perfecte intelligere poterit: ideo incomprehensibilis dicitur DEUS*.

194. Ob. 1. Omnis cognitio cognoscens DEUM cognoscit illum totum: sed etiam cognitio creata cognoscit DEUM: ergo cognoscit illum totum: ergo comprehendit. Resp. dist. ma. cognoscit totum, & totaliter, seu cognitione adequante ejus cognoscibilitatem, neg. ma. non totaliter, seu cognitione non adequante ejus cognoscibilitatem. conc. ma. & conc. min. sub priori distinctione conc. vel neg. primam, & absolute nego secundam conseq. DEUS etiam per cognitionem consusissimam, qua dico e. g. *Omne ens*, cognoscitur totus; quia indivisibilis est: sed non cognoscitur totaliter, seu cognitione commensurata ejus cognoscibilitati: sicut etiam per quemlibet amorem amatur totus, sed non totaliter, seu amore adequante ejus amabilitatem.

195. Dices. Ex eo, quod plus de objecto cognoscatur, etiam cognoscitur plus ipsum objectum: ergo etiam ex eo, quod totum objectum cognoscatur, cognoscitur objectum totaliter. Resp. om. ant. neg. conf. Plus cognosci objectum potest habere duplicem sensum. Primum quod una pars objecti successivè cognoscatur post alteram, qui sensus tantum locum habet in totis divisibilibus: & quidem verum est, quod, quod plures partes cognoscuntur, eò plus etiam totum, saltem materialiter acceptum, cognoscatur: sed hic sensus non venit ad rem; quia DEUS est indivisibilis. Secundò potest habere sensum, quod objectum, prius jam totum cognitum, clarius cognoscatur: & hic sensus non est universaliter verus; non enim verum est, quod, quando plures formalitates cognoscuntur, etiam objectum plus, seu clarius semper cognoscatur; nam cognitio, quæ dico: *Omne ens*, vel *omne cognoscibile*, cognoscit omnes formalitates, & omnia connotata; sed obscurissimè, & non totaliter, seu commensurate ad meritum objecti, etiam creati. Unde ex eo, quod omnes formalitates DEI, vel totus DEUS realiter cognoscatur, non sequitur, quod cognoscatur totaliter, seu cognitione adequante meritum ipsius, qualis esse deberet, quæ comprehensiva foret. In quo autem stet major claritas cognitionis, disputant Logici: & ii fortè optimè sentiunt, quid à posteriori desumendum dicunt, ajuntque, illam cognitionem esse clariorem, vi cuius ad plures quæstiones de objecto responderi potest.

196. Instabis: Capsa plumbea potest comprehendere aurum: ergo res comprehendens non debet esse tam perfecta, quam res comprehensa: ergo neque cognitio comprehensiva DEI debet esse tam perfecta, quam DEUS. Resp. dist. conf. non debet esse tam perfecta in linea comprehensionis. neg. conf. in linea alia. conc. primam, & nego secundam conf. Linea comprehensionis materialis est capacitas ad aliquid in se concludendum, quam utique habet plumbum respectu auri, si sat capax sit: & ad hanc comprehensionem nil facit perfectio alterius lineæ, vel speciei; nam aurea capsula, quantumvis multo perfectior plumbo, non poterit hoc comprehendere, si non sufficienter sit capax. Pariter cognitio comprehensiva non debet in omni linea esse tam perfecta, quam objectum; nam cognitio Angeli, utpote accidens, non est tam perfecta, quam anima rationalis, quam comprehendit: sed tantum debet esse tam perfecta in linea cognoscantis, quam perfectum est objectum in linea cognoscibilis: in qua tamen nulla cognitio potest DEO commensurari.

197. Ob. 2. Juxta nos nulla creatura posset comprehendere aliam: hoc est falsum: ergo. prob. ma. Qualibet creatura potest cognosci cognitione Divina: ergo si cognitio comprehensiva debet esse tam cognoscitiva, quam objectum est cognoscibile, nulla cognitio creata potest esse comprehensiva. Resp. neg. ma. ad prob. dist. ant. ita, ut exigit ex merito suo cognitionem Divinam. neg. ant. ita, ut tantum passive ad illam se habeat. conc. ant. & dist. conf. si debet esse tam cognoscitiva, quam objectum est cognoscibile supra meritum suum, & tantum passive. conc. conf. si tantum debet esse tam cognoscitiva, quam objectum est cognoscibile ex merito suo. neg. conf. nam hoc secundum tantum requiritur ad cognitionem comprehensivam.

198. Ob. 3. DEUS semper potest magis & magis cognosci: ergo tandem omnino totaliter. Confir. 1. DEUS potest totaliter uniri creaturæ per unionem physicam: ergo etiam per unionem intentionalem, seu cognitionem, quod est comprehendendi. Confir. 2. Beati in celo cognoscunt cognitionem DEI, qua is seipsum comprehendit: ergo cognoscunt in ipsa DEUM comprehensive cognitum: ergo etiam ipsum comprehendunt. Resp. neg. conf. semper tamen creatura sistit infra lineam cognitionis comprehensivæ, sicut etiam amor DEI, si in infinitum syncategorematicè crescat, nunquam æqualis erit amabilitati Divinæ. Ad 1. confir. resp. neg. ant. quia DEUS absolute potest semper pluribus & pluribus, imò etiam semper perfectius physice uniri. Resp. 2. Si etiam antecedens posset probari, negaretur paritas & consequentia ob speciales rationes pro nostra conclusione. Ad 2. confir. dist. ant. cognoscunt eam cognitionem comprehensive. neg. ant. modo cognoscendi inferiore. conc. ant. & eodem modo dist. 1. consequ. & neg. absolute 2. dum. Ipsa cognitio comprehensiva DEI, utpote objectum Divinum & infinitè perfectum, adeoque infinitè cognoscibile, non potest adæquari ulla cognitione creata: consequenter nec objectum ab ea representatum. Fors posset moveri adhuc dubium, an eo

ipso comprehenderetur objectum cognitum, si comprehenderetur ejus cognitio comprehensiva: sed non est opus novam difficultatem, & questionem hinc movere.

ARTICULUS IV.

Quid videatur in DEO per visionem intuitivam, & an ipse per illam necessario videatur ut Trinus.

199. Dico. 1. DEUS defacto à Beatis videtur per visionem intuitivam, seu beatificam Trinus & Unus. Conclusio est de fide, & clarè definita à Florentino citat. n. 171. ubi Beati dicuntur *intueri clarè ipsum DEUM trinum, & unum*. Inferitur idem ex verbis Apostoli. 1. Cor. 13. v. 12. *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem*. Ex quibus colligitur, visionem correspondere fidei, & ea clarè videnda, quæ nunc obscure creduntur: inter quæ primarium est mysterium SS. Trinitatis.

200. Dico 2. Defacto etiam videntur à Beatis omnes perfectiones primariæ DEI. Ita communissima, & certa. Per perfectiones autem primarias non malè intelliguntur illæ, quæ in suo conceptu formali dicunt specialem perfectionem simpliciter simplicem non contentam jam in alia perfectione magis universali: vel quæ constituunt Essentiam Divinam physice acceptam, quæque ex conceptu suo nullum dicunt respectum ad ullam rem creatam in particulari. Tales sunt immensitas, æternitas, simplicitas, omnipotentia, omniscientia, & similes. Hæc prædicata à Beatis videri inferitur 1. ex eo, quod videant Divinam essentiam clarè & apertè se illis ostendentem, ut habet Benedictus XI. cit. n. 172. ergo debent videre prædicata & perfectiones, non tantum sub aliquo conceptu confuso, sed claro, & distincto, seu distinguente perfectiones saltem primarias inter se. 2. probatur ex SS. Patribus. S. Augustinus. l. 20. de civ. DEI c. 21. ait. *Videbimus. Sed quid nisi DEUM .... & omnia, quæ nunc non videmus, credentes autem .... cogitamus*: hoc est, videbimus ea, quæ nunc credit Ecclesia, seu quæ docet fides: atqui fides docet prædicata primaria DEI, omnipotentiam, æternitatem &c. ergo. S. Nazianzenus orat. 11. de S. Gorgonia n. 27. sub finem loquens de Beatis, ait, quod inter ea, quibus fruuntur, sit etiam *supreme Trinitatis purior & perfectior illuminatio, non jam vincam mentem, ac per sensus diffusam suffugientis, sed totam se toti menti contemplandam & tenendam præbentis, totoque Divinitatis lumine animis nostris affulgentis*. Similia habet orat. 15. in plagam grandinis n. 30. seu ante medium. Quæ unque indicant, DEUM saltem quoad prædicata primaria videri. Accedit autoritas communissima Theologorum, quæ sola huic sententiæ ingens pondus faceret.

201. Dico 3. Beati vident etiam in DEO aliquas perfectiones secundarias: imò etiam aliquas terminationes contingentes, suppositâ sententiâ de adæquata identitate reali earum cum DEO, sed non omnes; nam inprimis, cum perfectiones secundariæ contineantur in primariis, jam satis cognoscuntur in istis, & nova ha-

rum cognitio est tantum repetitio quædam, & extensio quasi visionis perfectionum primariorum, quæ ad substantiam visionis beatificæ non requiritur; aliàs, cum sint prædicata secundaria infinita, in quantum se extendunt ad terminos infinitos, e.g. omnipotentia ad infinitas species possibiles, deberent Beati ista omnia clarè & distinctè cognoscere, adeoque habere aliqualem, quamvis non strictè dictam comprehensionem DEI, quam SS. PP. negant, Augustinus præsertim, quem citavimus n. 193. unde sufficit, si hæc omnia realiter & implicite cognoscantur: nec repugnat hæc qualiscunque confusio visioni beatificæ, ad quam sufficit clara, & distincta intuitio prædicatorum primariorum. Servit tamen visio aliquorum secundariorum prædicatorum ad accidentalem beatitudinem, & intra suos limites etiam Beatis ab optimo DEO indulgetur. Quod attinet ad terminationes contingentes Decretorum Divinorum formaliter distinctorum, cum hæc iterum sint innumera, imò infinita, non spectat ad Beatum omnia scire; quia ad ipsum non attinent: at verò decet optimum DEUM, ut amicis suis saltem ea ostendat, quæ ipsos concernunt: unde mirabiles circa se, sibi que conjunctos providentiæ Divinæ dispositiones, & similia, quilibet Beatus videbit cum summo solatio. Quæ adhuc alia, præsertim creata, Beati in DEO videant, vel etiam extra visionem beatificam per alias cognitiones intelligant, convenientius dicemus in tract. de Beatitudine; cum hic de DEO jam aliàs sit valde amplius. Unde iis omittis

202. Dico 4. De absoluta potentia posset DEUS videri intuitivè, non visis Personalitatibus, vel etiam visâ unâ Personâ sine altera. ita Scotus cum suis communiter, Paludanus, Palatius, Alarcon, Granadus, Hurtadus, Quiros, Arriaga, Salas, Rhodes, Gormaz, Platelius, ac alii. Prob. conclusio. Si implicaret DEUM ita videri, vel implicanti daretur ex parte visionis intuitivæ, vel ex parte objecti: neutrum potest dici: ergo. prob. min. quoad 1. partem. De ratione visionis intuitivæ tantum est, ut cognoscat immediate in seipso objectum, quod aliquando existit: non autem est de ratione ipsius, ut adæquatè vel quidditative, vel omni modo cognoscat objectum, sicuti est, seu distinctè quoad omnes ejus formalitates; nam si hoc requireretur, non posset homo quidquam, nec accidens, intuitivè cognoscere, quod non est verum: ergo de ratione visionis intuitivæ DEI non est, ut videat omnia ejus prædicata etiam relativa: adeoque ex parte hujus non implicat DEUM videri sine istis, seu tantum ut Unum.

203. Prob. jam min. quoad 2. p. Objectum, quamvis sit simplicissimum, potest videri intuitivè, quin videantur distinctè omnia ejus prædicata; quia potest videri non totaliter; cum visio non sit comprehensio: ergo neque datur implicanti ex parte objecti. Confirm: hæc ratio. Deus etiam est objectum simplicissimum respectu cognitionis abstractivæ e.g. actus fidei: & tamen per hunc potuit cognosci, imò in antiquo testamento cognitus est à plurimis tantum ut Unus; sed plurimi tunc mysterium SS. Trinitatis non agnoverunt.

204. Confirm. conclusio 1. Res potest videri sine eo, quod est extra rationem ipsius: sed Per-

sonæ sunt extra rationem essentiæ Divinæ: ergo, ma. videtur tutò posse supponi; quia videtur nulla ratione posse probari oppositum. mi. est clara; aliàs enim, cum essentia tota sit cuilibet Personæ identificata, deberent etiam Personæ esse inter se identificatæ, quod est contra fidem. Confirm. 2. Si potest eadem simplicissima entitas uniri, quamvis non uniatur identificatum, e.g. natura Divina uniri humanæ aliquo modo, quo non unitur Paternitas, poterit etiam videri essentia non visis Personis: si autem potest videri essentia sine Personis, virtualiter tantum distinctis, poterit multò magis videri Persona una sine altera, realiter distincta. Nec dicas, cognoscendo Personam cognosci quoque essentiam; nam etiam hoc posito non sequitur, cognosci vel videri quoque alias Personas; quamvis enim hæc essentia identificata sint, sunt tamen ab ea virtualiter distinctæ, nec ex alio capite essentiâ visâ debent videri, ut probavimus.

205. Ob. 1. contra 4. conclusionem (nam contra tres priores nil alicujus momenti solet opponi, vel in tractatu de Beatitud. opportunius afferri, aut ex hucusque dictis potest solvi) Christus Dominus Joan. 14. v. 9. dicit Philippo: Qui videt me, videt & Patrem meum: & mox addit: Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est: ergo ratio, cur videatur Pater in Filio, est unitas naturæ: ergo non potest videri natura sine Personis; aliàs ratio Christi fuisset nulla. Resp. in primis: ex hoc textu etiam probaretur eodem modo, imò immediatius, non posse credi DEUM ut Unum, quin credatur ut Trinus; nam Christus clarè agit de actu fidei Non creditis &c. quod videtur falsum, ut supra dictum n. 203. Resp. 2. dist. 1. conf. cur videatur Pater in Filio essentialiter, seu quoad essentiam. conc. 1. conf. cur videatur personaliter. neg. 1. & 2. etiam conf. Ut rectè probat Salas, Christus tantum voluit dicere, non posse videri se, five suam essentiam, quin etiam Pater quoad essentiam videatur, seu essentia Patris. Et sic etiam loquitur S. Chrysostom. homil. 73. in Joan. dum ait: Qui meam substantiam videt, videt & Patrem. & S. Greg. Nazianzenus orat. 49. de fide post medium in hunc textum Joan. 14. ait: Non immerito quia Filius DEI de DEO Patre natus est, & ideo de unitate substantiæ, & de Majestate Divinitatis unum sunt. Similia habet S. Augustinus. Resp. potest 3. cum Rhodes disp. 2. de DEO. q. 3. sec. 1. s. 2. ad 3. Christum loqui de visione, prout defacto contingit, de potentia ordinaria, (ut loquitur hic auctor) non autem negare, quòd possit aliter contingere.

206. Ob. 2. S. Thomas 2. 2. q. 2. a. 8. ad 3. dicit de DEO: Secundum quod intelligitur in seipso, prout videtur à Beatis, non potest intelligi sine Trinitate Personarum: ergo nostra conclusio non subsistit. Confirm. Idem Angelicus 3. p. q. 3. a. 3. in corp. etiam est nobis contrarius: ergo. Resp. neg. conf. Primo loco, ut rectè Gormaz, S. Thomas loquitur tantum de visione, prout nunc datur in Beatis, prout videtur à Beatis: non autem de possibili: imò, cum addat S. Doctor: Et iterum ipsa visio Personarum Divinarum perducit nos in beatitudinem: infert Gormaz de beatit. n. 316. eum innuere, quòd visio Personarum non sit ipsa beatitudo, sed tantum ejus proprietas. Altero loco

S. Do.

S. Doctor tantum dicit, quod cognoscens DEUM, sicuti est, debeat omnia cognoscere, & nihil posse remanere in DEO, quod non cognoscat: quod non negamus; namis, qui videret DEUM solummodo ut Unum, utique non cognosceret eum omni modo, sicuti est: at neque S. Doctor per hæc negat possibilem talem cognitionem intuitivam, quæ DEUM non cognoscat omni modo, sicuti est.

207. Ob. 3. Implicat, videre identitatem cum Personis, & non videre Personas: hoc juxta nos deberet fieri: ergo. Confirm. 1. Implicat videre Petrum non viso Petro: ergo etiam implicat videre essentiam Divinam, non visis Personis, prob. conf. Istæ non minus identificantur essentia, quam Petrus sibi ipsi: ergo. Confirm. 2. Si esset tantum una Persona, non posset videri essentia, non visâ illâ: ergo neque potest videri non visis tribus. Confirm. 3. Visio solius essentia esset cognitio abstractiva; quia abstraheret essentiam à Personis: ergo non esset intuitiva Resp. dist. ma. implicat ita videri identitatem formaliter, seu sub ratione explicita identitatis cum Personis. om. ma. materialiter tantum, & sub ratione essentia. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Ad 1. confirm. om. antec. neg. conf. ad prob. dist. antec. ita tamen, ut virtualiter distinguantur ab essentia, & realiter inter se. conc. ant. ut non ita distinguantur. neg. ant. & conf.

208. Impossibilitas distinctionis virtualis tum majoris, seu intrinsecæ, tum minoris seu extrinsecæ in creatis facit, ut Petrus non possit cognosci, quin omnia identificata cognoscantur: aliàs enim, si posset dari præcisiones objectivæ, negari posset major; quia posset realiter cognosci Petrus sub aliquo prædicato, & non sub alio, adeoque posset idem cognosci, & non cognosci: ideo omni ma. Talis impossibilitas non datur in natura Divina, & Personis. Ad 2. confirm. neg. ant. quia, suppositâ præsertim sententiâ, quam tract. de Trin. amplexus sum, quod ipsa essentia Divina sit realiter, & virtualiter substantia absoluta, posset in eo casu videri essentia sine Persona Relativa. Ad 3. confirm. resp. posse hic fieri questionem de nomine. Si per abstractivam intelligitur cognitio, quæ non omnia realiter identificata formaliter, & clarè cognoscit, poterit etiam cognitio intuitiva esse abstractiva, ut est clarum in infinitis cognitionibus creatis, maxime humanis: sed hic modus loquendi est improprius. Si autem intelligitur cognitio objecti per species alienas propositi, uti communiter solet intelligi, non erit abstractiva dicta visio essentia sine Personalitatibus.

209. Ob. 4. Non potest cognosci homo non cognito rationali: ergo nec essentia Divina non cognita Trinitate. prob. conf. Non magis est de essentia hominis esse rationale, quam de essentia DEI esse Trinum: ergo. Confirm. Non potest videri essentia Divina, nisi videatur communicabilis tribus Personis: sed non potest talis videri, nisi videantur Personæ: ergo. Resp. conc. ant. neg. conf. ad prob. neg. ant. Personæ Divinæ non constituunt essentiam Divinam, nec ingrediuntur definitionem essentia Divinæ, ut ex eo patet, quod essentia sit communis tribus, non autem Personæ: at verò rationale constituit essentiam hominis, & ingreditur definitionem. Ad

confirm. resp. ut supra n. 207. de identitate, dist. ma. nisi essentia videatur ut communicabilis materialiter: sive nisi videatur, quod est communicabile, con. ma. nisi videatur formaliter sub ratione explicita communicabilis. neg. ma. & dist. sic min. neg. conf. Si dicas, hac ratione non videri clarè prædicatum primarium essentia, resp. non esse necesse, absolute & metaphysicè, ut quæcunque visio intuitiva DEI exprimat omnia prædicata primaria, quamvis id faciat visio, quæ defacto datur.

210. Ob. 5. Vel illa visio esset diversæ speciei ab ista, quæ defacto datur, vel non: neutrum potest dici: ergo. Resp. neg. min. & dico, fore speciem diversam, saltem in consideratione physica; quia respiceret aliud saltem virtualiter objectum, & esset representatio diversa: sicut etiam videtur actus fidei de DEO ut Trino saltem specie physica differre ab altero de DEO tantum ut Uno. An autem in consideratione theologica sit diversa visio, an non, parum refert; quia tandem totum reducitur ad questionem de nomine. Salas contendit, non esse speciem diversam visionem, etsi modò plura, modò pauciora objecta repræsentet: quod tamen mihi videtur difficile.

211. Ob. 6. Visio DEI Unius, & non Trini, non esset satiatiua appetitus rationalis: ergo non esset intuitiva DEI. prob. ant. Videns Deitatem sine Personis esset inquietus, donec videret, cujus esset Deitas, seu infinita perfectio: ergo. præteriam conf. Visio intuitiva debet esse beatifica: obzgo debet esse satiatiua. Resp. 1. Salas. neg. conf. ad prob. neg. ant. Non omnis visio intuitiva, ut ait hic author, debet esse beatifica, sed tantum illa, quæ defacto datur. Resp. 2. Gormaz & alii. neg. ant. Beatitudo objectiva, seu finis ultimus creaturæ est Deus ut Unus; nam convertuntur mutuo ratio ultimi finis, & primi principii, juxta illud Apocalypsis c. 1. v. 8. Ego sum Alpha & Omega, principium & finis: atqui DEUS ut Unus est principium omnis creaturæ: ergo etiam ut Unus est finis ultimus. prob. subsumptum. Ut communiter docetur, creaturæ habent connexionem cum DEO, & dependentiam ab eo ut Uno, non ut Trino, & virtus productiva creaturarum stat in sola essentia; aliàs non esset communis tribus. Dices: DEUS ut omnipotens est primum principium: ergo beatus erit, qui tantum videt omnipotentiam. Resp. neg. ant. Primum principium debet continere eminenter omnem perfectionem creatam, adeoque formaliter omnes perfectiones increatas: debet etiam esse ens à se, debet esse sapientissimus provisor &c. ergo non tantum ut omnipotens, sed ut infinite perfectus perfectionibus absolutis, erit primum principium.

212. Ad probat. ant. superioris nego ant. Essentia ut virtualiter distincta à Relationibus est jam infinitum bonum, nec istæ superaddunt bonitatem, ut dicemus tract. de Trinitate: at videns bonum infinitum non haberet desiderium plus videndi, saltem tale, quod inquietaret: desiderare autem aliud tantum per desiderium non inquietans (sitale etiam daretur in Beato) non impedit beatitudinem; nam e. g. animæ beatæ desiderant reunionem cum corpore: itemque dotes gloriosas corporum. Accedit, quod probab.

babilius præter tres substantias relativas detur quarta absoluta, virtualiter etiam identificata essentia: adeoque per visionem DEI unius videtur bonum infinitum subsistens, quo viso non esset, quod quis amplius videre cuperet, præsertim si de ejus communicabilitate nil cognosceret: tunc enim non amplius distingueret essentiam à Persona: qua ratione tamen non deberet habere positivum errorem, sed tantum negationem plenioris scientiæ, quæ non repugnat invidente DEUM. Utraque responsio, seu quam Salas, seu quam Gormaz dat, satisfacit objectioni: secunda tamen est generosior.

213. Dices 1. Visio beatifica debet videre DEUM, sicuti est, ex illo 1. *Joan. 3. v. 2. Cùm apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est*: ergo debet DEUM videre ut Trinum. Resp. dist. ant. visio, quæ nunc datur in Beatis, conc. ant. quæ tantum possibilis est. neg. ant. & conf. De illa loquitur S. Joannes, non de alia tantum possibili. Resp. 2. dist. ant. debet videre DEUM, sicuti est, hoc est, omni modo, quo est, & quoad omnes proprietates. neg. ant. aliquo modo, scilicet quoad essentiam, & simul non debet videre aliter, quàm est, affingendo ei aliquid. conc. ant. & neg. conf. Cur adversarii non dicunt, quod visio DEUM debeat videre quoad omnia prædicata etiam secundaria?

214. Dices 2. Hac ratione posset dari visio intuitiva DEI, quæ DEUM non discerneret ab omni creatura, qualem videtur admittere Ariana: sed hoc est absurdum: ergo. Resp. neg. ma. Visio intuitiva non quidem debet objectum suum discernere à prorsus omni alio: debet tamen discernere nimum inter se dissimilia. Sicut visio ocularis intuitiva potest esse talis, ut non discernat canem, & lupum, attamen debet discernere altissimum montem, & murem. Et tamen DEUS & creatura adhuc infinite magis distant. Dices 3. Appetitus gratiæ (quæ est semen gloriæ) in ordine ad beatitudinem non satisfiat per illam cognitionem: ergo nec appetitus intellectus. Resp. dist. ant. appetitus gratiæ in ordine ad beatitudinem essentialem. neg. ant. in ordine ad beatitudinem integram, om. ant. & neg. conf. Gratia est semen gloriæ etiam accidentaliter: imò juxta multos etiam appetit dotes corporis gloriosi, quæ certò non sunt de essentia beatitudinis.

215. Ob. 7. DEUS ut Unus non est objectum beatitudinis suæ, sed ut Trinus: & Relationes Divinæ sunt objectum primum beatitudinis Divinæ: ergo etiam pertinent ad objectum beatitudinis nostræ, quæ est participatio Divinæ. Resp. 1. me jam dixisse ex Salas n. 211. visionem DEI ut Unius non necessario debere defendi tanquam beatificam. Resp. 2. om. ant. neg. conf. Nostra beatitudo non est participatio Divinæ quoad omnia. Sic etiam DEUS non potest se amare tantum ut Unum: & tamen potest ut Unus amari ab hominibus, & ab innumeris ita fuit amatus, præsertim in antiquo testamento, ubi mysterium SS. Trinitatis paucis fuit notum.

216. Respondent aliqui 3. neg. ant. Non omnia, quæ DEUS necessario cognoscit, sunt objectum essentialiter requisitum ad ejus beatitudinem; nam etiam necessario cognoscit creatu-

ras possibles. Unde dicunt, Relationes esse tantum proprietates objecti primarii beatitudinis Divinæ: & verum quidem esse, quod DEUS sine cognitione Relationum non esset beatus arguitivè: sicut si non cognosceret creaturas possibles; quia non cognosceret comprehensivè (qualis cognitio necessaria est ad beatitudinem DEI) naturam exigentem has Relationes, & essentialiter connexam cum possibilitate creaturarum: at non esse verum, quod formaliter non esset beatus ob non cognititas Relationes.

ARTICULUS V.

An DEUS possit videri oculo corporeo.

217. **D**ico. DEUS nec naturaliter, nec supernaturaliter potest in se videri oculo corporeo. ita communissima cum SS. Ambrosio, Hieronymo, Athanasio, Gregorio Nazianzeno, quos citat S. Augustinus *epist. iii.* quibusque ipse, quamvis non omnino firmissimè, consentit: item cum S. Thoma 1. p. q. 12. a. 3. Prob. Videre DEUM est non tantum producere ejus visionem (nam etiam lumen gloriæ concurret ad productionem visionis DEI, quin eum videat) sed est speciali modo, seu vitaliter DEUM percipere: atqui oculus corporeus, tanquam potentia materialis, non potest vitaliter percipere Deum, utpote objectum pure spirituale: ergo. min. est communissima; quia objectum spirituale est extra totam sphaeram attingibilitatis, seu perceptibilitatis potentia materialis: & potentia materialis ad objectum spirituale se habet ut sonus ad potentiam visivam, vel color ad potentiam auditivam: certè non potest ostendi major improporatio inter ista, quàm inter illa: interim clarum est, sonum non posse videri, nec colorem audiri.

218. Confirm. Oculi hominum non sunt meliores oculis brutorum (nam quod illi informantur anima rationali, non facit eos melius sensitivè videre: multa enim bruta melius vident, quàm homines: nec ex eo, quod homo simul possit intelligere, infertur, quod etiam possit perspicacius videre) sed oculi brutorum neque supernaturaliter possunt DEUM videre: ergo nec oculi hominum. min. negari non potest, nisi quis velit admittere, quod bruta quoque possint supernaturaliter elevari ad Deum amandum amore beatifico, adeoque ad fruendum tota beatitudine creaturæ rationalis; neque enim est major improporatio inter appetitum sensitivum, & DEUM amandum, quàm inter visum sensitivum, & DEUM videndum. Imò etiam debet admitteri, quod bruta possint elevari ad cognoscendum honestum, & inhonestum, & ad hoc liberè vel amplectendum, vel fugiendum, consequenter ad merendam gloriam. Quin ulterius vix erit ratio negandi potentiis inanimatis. e.g. lapidi aptitudinem passivam, & elevabilitatem supernaturalem ad cognoscendum, & amandum DEUM: quæ absurda utique admitteri non possunt.

219. Ob. 1. Job. c. 19. v. 26. *Et 27. dicit de se ipso: In carne mea videbo DEUM meum: quem visurus sum ego ipse, Et oculi mei conspiciuntur sunt: & iterum c. 42. v. 5. Auditui auris au-*

divi-

divite: nunc autem oculus meus videt te. Jacob Patriarcha Gen. 32. v. 30. ait: *Vidi DEUM facie ad faciem.* Maïas c. 6. v. 1. de se ait: *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum.* Baruch 3. v. 38. dicit de DEO. *Post hæc in terris visus est:* sed hæc Scripturæ testimonia probant DEUM videri oculis corporeis: ergo. Resp. neg. min. Textus hi, & alii similes, si qui adducantur, explicandi sunt aliquando de visione intellectuali, qua etiam Angeli dicuntur videre faciem Patris, sive DEI, etsi oculos corporeos non habeant: & quamvis aliqui SS. Patres Angelis etiam videantur tribuisse corpora, probabilius tamen est, non tribuisse verè talia, ut videbimus in *tract. de Angelis.* quod si etiam aliqui vera corpora iis tribuissent, cum aliis pluribus ab iis recederemus, quod verò Angeli videant faciem Patris, ipse Christus dixit, qui Angelis corpus non tribuit. Tali autem intellectuali visione DEUM speravit videre, vel etiam vidit Job in carne, non per carnem, sicut scilicet videbunt DEUM Beati in cælo post diem iudicii, & oculis mentis, quamvis intra corpus latentibus. Aliquando verò explicandi sunt textus de visione DEI non in seipso, sed in corporea specie, in qua apparuit, ut videtur cum vidisset Jacob, & Isaias: vel de DEO Homine, seu Christo, qui in sua humanitate (non autem in Divinitate) oculis corporeis visus est: & de hoc loquitur Baruch, qui ibidem addit: *Et cum hominibus conversatus est.*

220. Ob. 2. S. Augustinus l. 22. de civit. DEI c. 29. (ut refert etiam S. Thomas. 1. p. q. 12. a. 3.) docet, post resurrectionem corporum oculos glorificatos non tantum acutius visuros, sed vim talem habituros, ut videant etiam incorporea: sed sic possunt videre etiam DEUM: ergo. Resp. S. Thomas, S. Augustinum tantum eam questionem agitare, sed nihil decidere: & rectè; nam sub finem capituli sic habet: *Aut ergo per illos oculos sic videbitur DEUS, ut aliquid habeant in tanta excellentia menti simile, quo & incorporea natura cernatur, quod ullis exemplis sive scripturarum testimoniis divinarum vel difficile, vel impossibile est ostendere: aut quod est ad intelligendum facilius, ita DEUS nobis erit notus, atque conspicuus, ut videatur spiritui à singulis nobis in singulis nobis.* Quando verò S. Aug. epist. 111. ad Fortunatianum, rogat hunc, ut se excuset alicui Episcopo, qui offensus fuerat in eo, quod S. Augustinus negarit, DEUM oculis corporeis visibilem esse, ne scilicet DEUS corporeus esse crederetur: statim addit S. Doctor, idem negare SS. Ambrosium, Hieronymum, Nazianzenum, & Athanasium, unde hoc loco magis est pro nobis, quam contra nos; quamvis nec hic firmus in hac opinione videatur, ut patet ex tota epistola, in qua sub finem addit, se velle placidè audire Episcopum illum docentem, sed ab eodem etiam se debere placidè audiri inquirentem, id est, examinantem hanc questionem. vid. Vasquez in 1. p. disp. 40. c. 1.

221. Ob. 3. Ignis potest cruciare demones: ergo ens materiale est proportionatum enti spirituali. Resp. dist. conf. est proportionatum, seu habet potentiam obedientialem, ut eleveur ad physicè producendum aliquid in ente spirituali, vel etiam ad producendum ens spirituale. om. conf. est proportionatum ad id vitaliter, vel formaliter percipiendum. neg. conseq. Jam diximus: videre non est tantum producere visionem, sed est

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

formaliter, seu vitaliter percipere: hinc transmitto, quod oculus corporeus possit supernaturaliter elevari ad physicè producendam visionem DEI, at non ad videndum DEUM. Sed & ignis non urit demones, sed ad summum in iis supernaturaliter producit aliquam qualitatem spirituales molestissimam instar adustionis. Neque etiam demones formaliter percipiunt calorem, nec formaliter uruntur; quia ipsi, utpote spiritus, sunt improporionati ad formaliter percipiendas qualitates purè materiales.

222. Ob. 4. Licet intellectus naturalis sit improporionatus objecto supernaturali e.g. DEO clarè in se videndo, ut suprà diximus, tamen potest supernaturaliter fieri proportionatus, & DEUM intuitivè videre: ergo à pari idem poterunt etiam oculi corporei. Resp. neg. conf. & paritatem, Objectum supernaturale superat quidem potentiam naturalem, sed non eodem modo, quo objectum spirituale potentiam materialem; nam, licet potentia naturalis non habeat proportionem adæquatam, seu completam ad attingendum objectum supernaturale, tamen habet inchoatam, & complebilem: at verò potentia materialis in ordine ad objectum spirituale nullam habet prorsus proportionem, nec inadæquatam, & complebilem. Neque in hac re tantum attendendus est excessus perfectionis (quia etiam minimum accidens spirituale, etiam naturale, non potest percipi à potentia materiali) sed attendi debet excessus proportionis, seu sphaeræ attingibilitatis, an nempe objectum habeat illam rationem formalem specificam, sub qua ab hac potentia possit attingi, quæ in casu nostro omnino deest.

ARTICULUS VI.

An sit possibilis, vel ad visionem beatificam necessaria species impressa DEI.

223. Species intellectualis aliud non est, nisi similitudo quædam objecti, per quam intellectus cognoscit objectum. Est autem duplex *Expressa*, & *Impressa*. Prior est ipsa representatio ab intellectu producta, per quam formaliter objectum intelligit: & vocari etiam solet *verbum mentis*, quod tamen ex communi nostrorum non est aliquid distinctum ab ipsa cognitione: unde species expressa creata realiter aliud non est, quam ipsa cognitio. Species autem impressa est quædam qualitas intellectui immixta, ex natura sua ordinata, ut cum intellectu ad producendam speciem expressam, seu cognitionem concurrat loco objecti, quod vel non potest, vel non vult per seipsum immediatè concurrere. Non malè quidam speciem impressam comparant sigillo, quod ceræ impressum efficit representationem insignium gentilitiorum: quam representationem expressam in cera comparant dein cognitioni, seu speciei expressæ.

224. Notandum tamen insuper, speciem impressam duplicem assignari, unam, quæ se habet tantum ut quo, ita, ut non habeat rationem ob-

F

cti,

eti, quod cognoscitur, sed tantum rationem medii, quo concurrat objectum, quod cognoscitur: alteram, quæ se habet ut quod, seu, quæ immediate cognoscitur tanquam objectum immediatum, & mediante ea objectum ultimum; atque hæc vocatur species impressa objectiva. Aliqualis similitudo rei hujus potest desumi ex speciebus visivis, quæ, si immediate incidant ab objectis in oculum, se habent ut quod: si verò per vitra optica, vel per cameram, ut vocant, obscuram, prius immittantur in chartam, vel telam, in qua sistantur, & eam quasi pictam aliquam imaginem faciunt, habent se ut quod, & dicuntur species objectivæ; quia ipsæ constituunt ali-quod objectum, in quod immediate visus tendit, & mediatè tantum in objectum, à quo species primò fuerunt emissæ. His notatis

225. Dico 1. Possibilis est species impressa DEI, non quidem objectiva, seu se habens ut quod, sed tantum se habens ut quo. ita S. Bonaventura, Suarez, Vasquez, Valentia, Arriaga, Rhoddes, Platellius, Gormaz, Ulloa, & alii plures. Prob. conclusio. Non apparet ulla implicantia in tali specie: ergo est possibilis. Confirm. Possibilis est species expressa DEI: ergo etiam impressa. ant. prob. Visio intuitiva DEI est talis species; quia est aliqua similitudo expressa DEI, quam dum in nobis habemus, similes DEO suo modo sumus, juxta illud 1. Joan. 3. v. 2. *Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est.* Unde S. August. l. 9. de Trinit. c. 11. ait: *In quantum DEUM novimus, similes sumus.* Similia habet l. 15. de Trin. c. 16. Et ratio est, quia per visionem beatificam intellectus sibi formaliter repræsentat DEUM, sicuti est: ergo habet in se formalem ejus repræsentationem, quæ est ipsissima species expressa.

Confirm. Est innegabile, quod visio intuitiva DEI sit aliqua repræsentatio, vel imago intentionalis DEI: ergo etiam non implicat aliqua creata repræsentatio, vel imago virtualis DEI, seu productiva imaginis expressæ: hæc autem est species impressa, saltem re ipsa, & quoad virtutem, quidquid sit de questione nominis, an dicenda sit species impressa, quæ tamen ipsa appellatio nulla ratione potest ei negari. prob. etiam conf. si possibilis est species formaliter, & expressè DEUM repræsentans, ut est in se, à pari etiam erit possibilis species virtualiter, & ut ita dicam, impressivè repræsentans DEUM: certè disparitas assignari non poterit, ut magis patebit ex solutione objectionum.

226. Dico 2. Defacto tamen probabilius non datur species impressa DEI, sed visio beatifica sit sine illa. ita communis cum S. Thoma 1. p. q. 12. a. 2. Prob. Ipse DEUS est objectum summè intelligibile, intimè præsens, & applicatum potentia: ergo potest immediate concurrere sine specie vicaria sui, non tantum ut causa universalis (qualis est respectu omnium actionum creaturarum) sed etiam ut particularis: ergo ita concurrat. prima consequ. probatur ex eo, quod nihil desit ad concursum particularem immediatum, ut magis patebit ex solutione objectionum. 2da prob. ex eo, quod id, quod potest fieri paucioribus, non debeat fieri pluribus. Confirm. Visio intuitiva DEI est vitalis supernaturalis intuitiva expressio, vel repræsentatio DEI: sed nihil horum exigit speciem: ergo non debet dari.

prob. min. Vitalitas habetur ab intellectu: supernaturalitas habetur à lumine gloriæ (de quò paulò post) hoc enim intellectum, per se naturaliter improporionatum, ad visionem DEI elevat: reliqua habentur à DEO immediate se revelante, & intellectui intentionaliter se uniente &c. ergo.

227. Ob. 1. contra. 1. conclus. S. Thomas 1. p. q. 12. a. 2. in corp. negat essentiam DEI posse videri per creatam aliquam speciem; quia, ut ex D. Dionysio addit, superiora non possunt cognosci per similitudines, seu species inferiores: ergo. Confirm. Species impressa debet esse ejusdem ordinis cum objecto: sed species creata non potest esse ejusdem ordinis cum DEO: ergo. Resp. dist. ant. negat posse videri essentiam per speciem objectivam, seu habentem se ut quod. conc. ant. negat posse videri per speciem se habentem tantum ut quo. neg. ant. & consequ. Rationes S. Doctoris ibi allatæ aliud sanè non probant; nam probat suam sententiam ex eo, quod species creata non sit ejusdem rationis cum DEO, quod non sit suum esse ut DEUS, quod non sit incircumscripta ut DEUS &c. atqui ad speciem impressam, tantum se habentem ut quo, non requiritur, ut sit ejusdem ordinis cum objecto; nam species impressa ut quo, quam habet Angelus de anima rationali, non est substantialis, nec rationalis, aut vivens &c.

228. Unde S. Doctor non est censendus negare, esse possibilem speciem impressam DEI ut quo: sed tantum alteram se habentem ut quod, seu objectivam; hæc enim videtur debere esse tam perfecta, ac objectum; cum in ea videatur objectum tanquam in simili, ita, ut eam intendo censeatur quis intueri ipsum objectum; si enim non ita se haberet, oriretur cognitio tantum abstractiva; & sic species per vitra in telam immixta, & ibi sistentes, fortè dici possunt esse æquè perfectæ, ac color objecti, quem repræsentant (nam non repræsentant substantiam objecti; hæc enim non videtur) præsertim in sententia eorum, qui colores à lumine modificato non discernunt. Si autem hæc species non ita se habeant, non erunt strictè loquendo species objectivæ: hinc superius n. 224. dixi, aliqualem similitudinem ex iis desumi posse, ut liti philosophicæ filum præciderem.

229. Ad confir. dist. ma. debet esse ejusdem ordinis species ut quod. conc. ma. tantum ut quo. neg. ma. & dist. sic. mi. neg. conf. sensus distinctionis patet ex modò dictis. Idem responde, si objiciatur, speciem impressam debere esse ejusdem immaterialitatis cum objecto. Dices 1. Species impressa debet adæquare objectum in ratione cognoscibilis: sed nulla hoc potest respectu DEI: ergo. Resp. neg. ma. sicut non debet ita objectum adæquare species expressa. Quidam dicunt, species expressis creaturarum debere adæquare sua objecta; quia debent manifestare gloriam sui Creatoris tantum, quantum possunt: sed hoc etiam non videtur verum; cum non debeant eam gloriam species quælibet ita manifestare, modò aliqua ita manifestent: at nullæ species DEI debent id facere; quia nullæ debent creaturæ (DEUS iis uti non posset) manifestare DEUM, quantum cognoscibilis est; quia DEUS à creatura comprehendi non potest.

230. Dices 2. Species expressa, seu visio creata

creata DEI habet, unde limitetur: at species impressa non haberet, unde limitaretur: ergo non est paritas. prob. ant. Illa limitatur ab intellectu, & lumine creato, principiis limitatis: hæc procederet à DEO, principio illimitato: ergo. Resp. cur ergo lumen gloriæ non est illimitatum; cum etiam procedat à solo DEO? in forma. neg. 2. p. ant. ad prob. neg. conf. Species impressa procederet à DEO liberè operante; & est clarum, ab hoc plurimos effectus limitatos procedere: imò tales sunt omnes creaturæ, à solo etiam DEO productæ.

231. Ob. 2. DEUS est per se jam sui ipsius intelligibilis: ergo non potest dari alia per speciem. prob. conf. Non potest dari alia lux lucis, nec albedo albedinis: ergo neque alia intelligibilis intelligibilitatis. Confir. Quia DEUS est ipsa intelligentia, non potest fieri per aliud intelligens: ergo, quia etiam est ipsa intelligibilis, non potest fieri per aliud intelligibilis. Resp. dist. ant. est intelligibilis sui respectu creaturarum, necessariò proxima. neg. ant. est tantum necessariò remota, & liberè proxima. conc. ant. & neg. conf. ad prob. om. ant. dist. conf. non potest dari intelligibilis alia intelligibilitatis proxima. conc. ant. intelligibilitatis tantum remota. neg. ant. & conf. DEUS utique non necessariò debet intelligi, vel intuitivè videri ab omnibus, quibus est præsens in intellectu; aliàs deberet etiam videri à damnatis: unde tantum ex se est remore intelligibilis, seu est objectum visibile à creatura, cui se vult liberè ita videndum præbere. Jam hoc potest facere duplici modo, vel adhibendo speciem vicariam sui, vel immediatè seipsum intellectui, non quidem physicè, sed intentionaliter uniendo, qua ratione dein supplet ipse officium speciei: sicut potest creaturæ dare potentiam producendi actum charitatis, vel cum habitu, vel ut ipse suppleat defectum habitus per omnipotentiam specialiter applicatam. Quod spectat ad lucem & albedinem, dubium est, quod dicitur; quia lux & albedo possunt intendi per additionem novorum graduum. Dein

232. Non est paritas inter lucem seu albedinem, & intelligibilitatem DEI: quia illæ sunt formæ necessariae, & tribuunt suum effectum formalem necessariò subiecto capaci, cui per unionem insunt: at non ita intelligibilis DEI; imò hæc ex se non inest ulli creaturæ, etiam per lumen gloriæ elevatæ, eo modo, ut reddat eam immediatè potentem intelligere; nam physicè ei unita non est (quanquam nec hoc ex se sufficeret) nec etiam intentionaliter; quia ad hoc non sufficit intima penetratio, sed requiritur, ut DEUS immediatè velit supplere officium speciei: quod potest liberè facere, vel omittere. Ad confir. neg. ant. hæc enim non est ratio formalis; quia etsi DEUS intelligatur formaliter potens intelligere, nondum formaliter intelligitur intelligere in actu secundo absque concursu objecti &c. Unde ratio completa hujus rei est; quia DEUS est intelligentia necessaria, immutabilis, & imperfectibilis: & hinc non potest intelligere, nisi per actum sibi identificatum, ad quem nihil aliud potest concurrere, vel in eum influere, ut est per se clarum. Hæc ratio quidem probat, quod etiam DEUS respectu sui non possit esse intelligibilis per aliquid distinctum: at

non probat, quod non possit ita fieri intelligibilis respectu creaturæ.

233. Ob. 3. Species debet necessariò supplere defectum præsentia objecti: sed hoc non potest species DEI: ergo. Confir. Species debet esse indifferens, ut repræsentet objectum existens, vel non existens: atqui species DEI non potest ad hoc esse indifferens: ergo. Resp. dist. ma. debet supplere defectum præsentia tantum physica. neg. ma. præsentia intentionalis, hoc est, complementis proximè cognoscibilitatem objectivam, ut potentia intellectiva possit immediatè circa objectum elicere suum actum. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Jam diximus, DEUM non esse necessariò ita intentionaliter unitum, præsentem, applicatum (quæ voces hîc idem significant) sed id liberè posse facere, vel per se, vel per speciem sui vicariam. Ad confir. neg. ma. quæ probari non potest, præsertim de specie ad intuitivam cognitionem requisita.

234. Ob. 4. Species necessariò producuntur ab objectis: atqui species DEI non produceretur necessariò: ergo non est possibilis. Confir. Species debet esse connaturale principium actus, ad quem ordinatur: species impressa DEI non est tale principium: ergo. prob. mi. Non esset connaturalis intellectui, qui jam esset sufficienter elevatus per lumen gloriæ: imò hæc species esset contra inclinationem intellectus; quia huic connaturalius esset producere visionem sine specie: non esset connaturalis DEO, qui connaturaliù influit immediatè per seipsum: non ipsi visioni; quia hæc etiam connaturaliù produci-tur à DEO, vices speciei supplente: ergo. Resp. neg. ma. Licet objecta creata id necessariò faciant, non sequitur, id necessariò debere facere DEUM: sicut etiam illa sæpe non possunt impedire suam cognitionem intuitivam, quam DEUS semper impedire potest.

235. Ad confir. dist. ma. debet esse principium connaturale, hoc est, connaturaliter determinatè requisitum. neg. ma. indeterminatè requisitum, connaturaliter tamen influens in actum ex suppositione, quod existat. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conf. ad prob. dico, speciem in sensu allatæ distinctionis fore connaturalem actui, si DEUS eam nolit supplere; quia etsi per lumen gloriæ sit sufficienter ei provisum ex parte potentia; tamen nondum est ei sufficienter provisum ex parte objecti; nam potentia sola, quamvis completa, necdum potest se sola producere actum, seu cognitionem, sed debet concurrere objectum vel per se, vel per speciem; unde cum in casu nostro DEUS non veller per se immediatè loco speciei concurrere, species esset actui connaturalis: neque etiam ullo modo esset contra inclinationem intellectus: quamvis tamen esset supra ejus inclinationem, hoc est, supernaturalis, sicut etiam ipsum lumen gloriæ.

236. Ob. 5. Species creata magis distat à DEO, quam species sensibilis à re spirituali: sed per speciem sensibilem non potest cognosci res spiritualis: ergo neque per speciem creatam DEUS. Resp. ret. arg. Intellectus, & voluntas creata magis distat à DEO, quam lapis à leone: sed lapis ita distat, ut non possit cognoscere, vel amare leonem: ergo neque intellectus creatus poterit cognoscere DEUM, nec voluntas eum ama-

re; quod est falsissimum. Informa potest primò negari consequentia; quia syllogismus clarè habet 4. terminos. dist. tamen ma. distat magis in ratione entis: conc. ma. in ratione potentis producere cognitionem intuitivam DEI. neg. ma. & conc. mi. neg. conseq. In his non attenditur proportio in ratione entitatis, sed proportio producentis, & producibilis.

237. Ob. 6. Implicat, ut creatura suppleat concursum DEI physicum, quo hic influit in omnes creaturas: ergo etiam implicat, ut creatura suppleat concursum DEI objectivum, quo influit in visionem sui intuitivam. Conf. Accidens subiectivum, hoc est, tenens se ex parte subiecti, debet perficere subiectum: ergo etiam accidens objectivum, seu tenens se ex parte objecti, debet perficere objectum: atqui nulla species creata, quæ esset accidens objectivum DEI, potest perficere DEUM: ergo non potest dari. Resp. neg. conf. Concursus ille physicus simultaneus convenit DEO tanquam causæ primæ, cuius perfectio necessaria est, esse ens, sine quo non concurrente nihil possit produci, & à quo omnia immediatè dependeant, ut solet ostendi, quando de hac quæstione agitur: concursus autem objectivus nullo modo est talis; quia etiam hoc non dato, tamen omnia à DEO tanquam primâ causâ dependent: sed hic influxus se habet, ut influxus productivus aliarum creaturarum, in quas DEUS se solo influit, quando posset permittere, ut creaturæ etiam influerent, & producerent. e. g. quando Christus se solo produxit vinum in Cana Galilææ, quod idem, saltem in aliis circumstantiis, potuisset produci à vite. Ad confirm. neg. conf. Accidens se tenens ex parte subiecti recipitur in subiecto tanquam aliqua forma, & hinc perficit subiectum: accidens se tenens ex parte objecti non recipitur in objecto, adeoque nec debet istud perficere. Nec facillè credam, quod species ab objectis emissæ perficiant intrinsecè objecta.

238. Ob. 7. contra 2. conclus. Gratia est quasi natura in ordine superno, & exigit connaturaliter principia intrinseca actuum, non autem concursum DEI extrinsecum: ergo exigit speciem DEI impressam. Confirm. Species esset causa univoca: concursus DEI in actu primo, seu omnipotentia DEI, esset causa æquivoca: ergo convenientius admittitur species. Resp. dist. ant. Gratia exigit principia intrinseca, quæ se tenent ex parte potentia. conc. ant. quæ se tenent ex parte objecti. neg. ant. & conf. Sic gratia etiam in parvulis exigit habitus fidei, charitatis &c. at non exigit species, nec DEI, nec aliorum objectorum supernaturalium: & tamen non est in parvulis in statu violento. Ad confir. neg. conf. Jam aliunde debet admitti concursus simultaneus DEI tanquam causæ æquivocæ: unde potest etiam admitti concursus ejusdem tanquam objecti. Nec est verum, quod semper debeat assignari causa univoca effectui; cum milleni proveniant à causis æquivocis: sed hoc tantum communiter admittitur, quod, si aliunde ostensum sit, adesse causam univocam, huic præ causa æquivoca attribuat effectus.

239. Ob. 8. In hac vita cognoscitur DEUS per species: ergo etiam in altera. Confirm. Species DEI saltem connaturalius influeret in

visionem, quàm concursus DEI objectivus: ergo probabilius datur species. Resp. neg. conf. In hac vita DEUS cognoscitur tantum abstractivè, quod est formalissimè cognosci per species alienas, adeoque debet cognosci per istas; at in altera cognoscitur non in alio, nec per species alienas; sed immediatè in se ipso: unde non est paritas. Ad confirm. neg. ant. Ut jam dictum, neque intellectui, neque gratiæ, neque actui est magis connaturalis species, quàm concursus DEI: ergo est in libera potestate DEI adhibere modum producendæ visionis, quem velit.

240. Ob. 9. Ut objectum possit cognosci, debet intentionaliter uniri potentia: atqui DEUS non unitur per se intentionaliter intellectui creato: ergo debet uniri per speciem: adeoque hæc est necessaria. Resp. neg. mi. Intentionaliter DEUS unitur sufficienter 1. eo quod sit præsens per immensitatem, & sic sine specie præsentè evitatur actio in distans; si tamen omni modo absentia non possunt cognosci, quod fortè non posset sufficienter probari. 2. quia DEUS supposito lumine gloriæ est intelligibilis, & vicissim ei intelligendo est proportionatus intellectus creatus 3. quia DEUS est paratus ad præstandum omnem influxum, quem præstaret species, si adesset: nec vult suam intelligibilitatem, aut omnipotentiam à concursu impedire. Nec dicas, animam humanam non posse immediatè seipsam, dum adhuc est in corpore, cognoscere, eo quod non sit sibi intentionaliter unita; nam si hoc non potest, ratio est defectus proportionis; nam in hac vita anima nil potest cognoscere independentè à phantasmate, adeoque non potest aliquid purè spirituale immediatè in se cognoscere: poterit autem post mortem cognoscere seipsam immediatè sine specie realiter distincta, ut defuncto se cognoscunt Angeli ex S. Thoma 1. p. q. 56. a. 1. in corp. Suarez, & pluribus aliis.

241. Ob. 10. DEUS non potest immediatè concurrere ad amorem sui sine prævia cognitione: ergo neque ad cognitionem sui sine prævia specie. Confir. 1. Si DEUS ageret officium speciei, sequeretur, quod Beati omnes æqualem visionem haberent: hoc admitti non potest: ergo prob. ma. haberent omnes potentiam æquè proportionatam, & eandem speciem: ergo. Confirm. 2. Essentia DEI non potest esse species trium Personarum; quia eas non repræsentat: nec Personæ possunt esse species sui; quia agerent particulariter ad extra: ergo debet adesse alia species creata. Resp. neg. conf. Ratio pro veritate antecedentis est; quia voluntas non potest ferri in omnino incognitum: nulla talis ratio est pro veritate consequentis. Ad 1. confirm. neg. ma. ad prob. neg. ant. Inprimis non haberent æquale lumen, adeoque non haberent potentiam æquè proportionatam; dein, licet haberent eandem realiter speciem, non haberent eandem eodem modo concurrentem; DEUS enim exercet officium speciei liberè, adeoque cum uno Beato concurrat ad visionem perfectiorem, quàm cum altero, & cum nullo ad infinitum.

242. Ad 2. confirm. om. ant. neg. conf. Potest idem DEUS Trinus & Unus influxu objectivo communi omnium Personarum immediatè influere in cognitionem sui, sicut juxta adversarios potest producere speciem creatam sui, quin Persona

Persona ulla particularem habeat influxum, sed omnes tres simul. Si dicas, saltem explicari non posse, quomodo una Persona sine altera videri possit absque specie; Resp. defacto per visionem beatificam videri semper omnes tres. Si difficultatem transferas ad alium casum possibilem, quem admittimus supra asserendo, posse per aliquam visionem beatificam videri DEUM tantum ut Unum, Resp. etiam hoc fieri posse; cum rota Trinitas possit influxu communi objectivo concurrere ad visionem unius tantum personæ; quia potest se intellectui creato repræsentare magis vel minus videndam, adeoque vel visione se extendente ad omnes Personas, vel se extendente tantum ad unam: sicut potest se repræsentare videndam in ordine ad plura vel pauciora prædicata secundaria &c.

243. Ob. ultimò. Posset dici, quòd ipsum lumen gloriæ sit species impressa DEI: ergo frustra litigatur. Resp. nisi fiat quæstio de voce contra communem auctoritatem, id dici non posse; nam lumen non se tenet ex parte objecti, sed ex parte potentia, ut habitus fidei, cui in patria succedit, & gratis ei tribuerentur alia prædicata propria speciei; quia DEUS jam illa omnia supplet. Nec dicas, lumen gloriæ debere esse similitudinem DEI, consequenter speciem; cum alias intellectum ad visionem juvare non posset. Resp. enim neg. ill. Sicut habitus fidei, licet non sit similitudo objecti crediti, tamen potest intellectum juvare ad actum fidei, ita potest lumen ad visionem; nam intellectus est potentia assimilativa causaliter, seu productiva repræsentationis similis objecto, & talis concausa est etiam lumen gloriæ, consequenter intellectum quàm optime potest juvare.

ARTICULUS VII.

An detur lumen gloriæ, & quomodo ad visionem beatificam sit necessarium, aut insuat.

244. **L**umen gloriæ ex communi Theologorum acceptione est habitus infusus, seu qualitas quadam supernaturalis, stabilis, ad eliciendam visionem DEI deserviens: nam sicut in via dantur habitus virtutum, & inter hos etiam habitus fidei, elevans intellectum ad DEUM abstractivè cognoscendum, & credendum, ita in patria datur habitus luminis gloriæ, elevans intellectum ad DEUM intuitivè videndum. Hoc lumen gloriæ tanquam habitum adstruxerunt S. Thomas 1. p. q. 12. a. 5. Albertus, Petrus de Tarantasia, & alii antiquissimi Theologi, ut rectè ait Capreolus in 4. dist. 49. q. 4. a. 3. Post hos dein Concilium Viennense in Gallia celebratum circa annum 1311. in Clementina: Ad nostram: de hæreticis quinto loco damnat hanc propositionem Beguardorum & Beguinarum: Quòd quilibet intellectualis natura in seipsa naturaliter est beata: quòdque anima non indiget lumine gloriæ ipsam elevante ad DEUM videndum, & eo beate fruendum. Post hoc Concilium autem Theologi communissimè, & recentiores omnes lumen gloriæ ita explicant.

245. Dico 1. Datur in Beatis hoc lumen

gloriæ. Prob. 1. auctoritate Concilii Viennensis modò adducta. Quamvis autem quidam dixerint, Concilium non determinasse, quid per lumen gloriæ intelligendum sit, an tantum DEUS supernaturaliter concurrens, qui etiam in Scripturis quandoque vocatur *Lumen*, an ipsa visio, an habitus quidam, vel tantum auxilium transiens, ut videre est apud Suarez in 1. p. tract. 1. l. 2. c. 14. tamen non est credibile, Concilium eam vocem aliter intellexisse, quàm intellexerint Theologi, qui illud præcesserunt, ut rectè arguit Capreolus supra citatus. Accedit gravissima auctoritas Theologorum, exceptis paucissimis, in hanc sententiam consentientium: accedit insuper, quòd nulla prorsus sit ratio, verba Concilii alio in sensu, quàm tum communiter usitato accipiendi. Confirm. Gratia habitualis non tantum in via, sed etiam in patria, est quasi natura in ordine superno: ergo sicut in via ad elevandam potentiam naturalem, ut possit elicere actus supernaturales viæ, exigit non concursum aliquem transeuntem, & extrinsecè elevantem, sed intrinsecos stables habitus, ita exigit in patria habitus ad elevandam eandem potentiam, ut possit elicere actus supernaturales patriæ; cum autem ad actum visionis beatificæ non serviat habitus fidei, ut omnes fatentur, sicut servire tamen potest habitus charitatis ad actus amoris in coelo elicendos, exigit gratia, ut Beato conferatur stabilis, & intrinsecus habitus, seu lumen gloriæ ad eliciendam beatificam visionem.

246. Dico 2. Lumen gloriæ est quidem necessarium, non tamen indispensabiliter, ad visionem DEI, sed potest suppleri per specialem concursum omnipotentia DEI extrinsecè elevantis, ita communissimè nostri. Prima pars conclusionis sufficienter probata est à n. 179. quando probatum est, quòd nulli intellectui creato sit debita, vel connaturalis visio clara DEI, adeoque nullus eam suis viribus solis possit producere: sed sicut ad eliciendos actus supernos indiget habitibus, vel alio auxilio, ita etiam ad visionem indigeat lumine gloriæ, vel alio auxilio, de quo in 3. concl. Secunda pars iterum est omnium nostrum cum S. Thoma in 4. dist. 49. q. 2. a. 7. ubi ait: *Potest miraculosè fieri, quòd divina virtute aliquis intellectus non habens nisi dispositiones viæ elevetur ad videndum DEUM per essentiam*: inter has autem dispositiones non est lumen gloriæ. Rursus q. 10. de veritate a. 11. in corp. ait de DEO: *Potest mentem humanam ad hoc perducere, ut Divina essentie uniatur in statu viæ, modo illo, quo unitur sibi in patria sine hoc, quòd a lumine gloriæ perfundatur*.

Prob. ratione. Alii habitus e. g. charitatis vel fidei possunt in peccatore vel infideli suppleri in ordine ad eliciendos actus horum habituum per specialem concursum omnipotentia, ut communiter nostri docent, & hinc merito potest supponi: ergo etiam poterit suppleri lumen gloriæ in ordine ad eliciendam visionem DEI. Confirm. Etsi lumen gloriæ non possit suppleri in ordine ad denominationem *illuminati lumine gloriæ*, cujus est causa formalis, quæ suppleri non potest per aliam causam: potest tamen suppleri respectu alterius denominationis, scilicet *producentis visionem DEI*, cujus non est causa formalis, sed tantum causa efficiens non vitalis, quæ causa efficiens non vitalis semper potest suppleri ab omni-

omnipotentia, ut patet inductione: ergo.

247. Dico 3. Lumen non producit se solo visionem beatificam, sed etiam intellectus creatus partialiter in illam influit, ita S. Thomas, Scotus cum suis, Suarez, & Nostri communissime. Probat. Potentia naturalis influit cum gratia in actus supernaturales, cognitiones & volitiones, fidei & charitatis, aut aliarum virtutum: ergo etiam intellectus influit partialiter in visionem beatificam; quia nulla prorsus amplius est ratio negandi huic potentiam influendi, ut patebit ex solutione objectionum. ant. prob. ex Tridentino sess. 6. c. 5. ubi expresse definitur, liberam potentiam hominis gratiæ liberè assentiri, & cooperari; hominem, licet sine gratia se ad iustitiam movere non possit, non tamen nihil agere; & *Can. 4.* damnatur assensens, hominem nihil cooperari assentiendo DEO excitanti, sed velut inanime nihil agere: & sermo sanè est de actionibus supernaturalibus, quibus solis disponimur ad justificationem, & in quas solas gratia influit, cui homo cooperatur &c. ergo potentia naturalis etiam cum gratia influit in actus supernaturales.

248. Confirm. 1. ex S. Thoma 1. p. q. 12. a. 5. in corp. ubi ait: *Cum igitur virtus naturalis intellectus creati non sufficiat ad DEI essentiam videndam, ut ostensum est, oportet, quod ex Divina gratia superaccrescat ei virtus intelligendi*: atqui si virtus accrescit alteri necdum sufficienti, planè significatur, quod prius aliqua inchoata adfuerit: ergo, Rursus ad 1. ait: *lumen gloriæ esse necessarium ad hoc, quod intellectus fiat potens ad intelligendum per modum, quo potentia sit potentior ad operandum per habitum*: ergo, sicut habitus non se solo producit actum, sed etiam potentia cum ipso, ita etiam lumen non se solo producit visionem, sed intellectus cum ipso. Confirm. 2. Visio beatifica est actus vitalis Beati: ergo est actus immanens agenti, seu suo principio, ut est communis notio: ergo intellectus est principium saltem inadæquatum; cum adæquatum esse non possit. Et sanè est imperceptibile, quod aliquis vitaliter videat per actionem, quam ipse non agit, sed tantum mortuo modo recipit. Plura vide apud Gormaz de Beatitud. à n. 341.

249. Ob. 1. contra 1. conclus. Omnia officia, quæ nos tribuimus lumini gloriæ, possunt attribui speciei impressæ: ergo non datur lumen. Resp. neg. suppositum, quod detur species talis; nam oppositum jam probavimus: & quamvis etiam daretur, tamen adhuc probabilis esset necessarium lumen, sicut, etsi detur species de objecto revelato, tamen adhuc necessarius est habitus fidei; nam species se tenet ex parte objecti, habitus verò, qualis etiam est lumen, se tenet ex parte potentiae: & duplex hic concursus est necessarius; nam, ut habet commune axioma: *Ex objecto & potentia oritur notitia*.

250. Ob. 2. contra 2. conclus. S. Thomas pluribus in locis docet, intellectum creatum non posse videre DEUM absque lumine gloriæ, & præsertim 2. 2. q. 175. a. 3. ad 2. ait, S. Paulo in suo raptu fuisse datum lumen gloriæ per modum passionis transeuntis: ergo. Confir. Si sufficit omnipotentia extrinsecè applicata ad videndum DEUM, tunc quilibet intellectus erit extrinsecè elevatus, & quilibet Beatus videbit æquali claritate DEUM: hoc est falsum: ergo.

prob. ma. Omnipotentia Divina est immensa, & consequenter omnibus intellectibus æqualiter applicata: ergo. Resp. neg. conf. S. Thomas, quando videtur nobis contrarius, per impossibile non intelligit absolutè impossibile, sed tantum impossibile de potentia, vel providentia ordinaria, quod aliàs etiam sapius facit. Unde in nostro casu tantum vult dicere, quod sit impossibile, si DEUS se velit accomodare exigentiæ gratiæ: & sic componuntur inter se textus Angelici, apparenter contrarii.

251. Quod spectat ad S. Paulum, potuisset quidem ibi Angelicus distinguere inter possibilitatem absolutam, & ordinariam: quia tamen voluit suis adversariis concedere, quantum potuit (salva sua assertione, quod scilicet S. Paulus verè viderit essentiam DEI in se, ad quod adversarii omnino volebant necessarium lumen gloriæ) respondit, collatum ipsi lumen gloriæ transeunter. De eadem possibilitate ordinaria iterum exponendus est Angelicus, quando videtur dicere, quod Sacramenta debeant per virtutem intrinsecam transeuntem elevari ad causandam gratiam. Ad confir. dist. ma. si sufficit qualibet applicatio. conc. ma. si requiritur specialis. neg. ma. & conc. mi. neg. conf. ad prob. dist. ant. est omnibus aliquo modo applicata. conc. ant. modo specialiter requisito. neg. ant. & conf. In quo autem stet specialis hæc applicatio omnipotentiae, fusè dicemus infra à n. 573.

252. Ob. 3. contra 3. conclus. Si intellectus creatus partialiter influit in visionem beatificam, tunc, saltem supposito lumine gloriæ, est ipsi connaturalis producere visionem: sed hoc non potest dici de potentia naturali respectu actus supernaturalis: ergo. Resp. 1. retorq. arg. in actibus fidei, vel charitatis in via, in quos juxta Tridentinum cit. n. 247. etiam influit potentia libera naturalis. Resp. 2. neg. ma. quia non intellectui, sed lumini gloriæ est connaturalis visionem producere, intellectui autem est favor indebitus. Nec dicas. 1. Si intellectus tantum influit mediante lumine elevante, tantum mediare influit; nam resp. voces illas *mediante lumine*, aut similes, significare tantum interveniente seu *accedente lumine*, sicut in moralibus etiam interveniente quodam mediatore duo immediate pacificantur.

Nec dicas. 2. Si intellectus influit in visionem, tunc solus intellectus influit, & lumen tantum se habet per modum dispositionis, ut videtur voluisse Aureolus, & sequaces. Nam resp. S. Paulus 1. Cor. 15. v. 10. scribit: *Abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia DEI mecum*. ergo etiam gratia, qualis quoque est lumen, est concausa influens, & quidem, cui principaliter attribuitur actio: id quod etiam tradit Tridentinum citatum n. 247. ubi ait, nos gratiæ cooperari: ergo etiam ipsa, & principaliter quidem, operatur. Nec opus est, ut omnia, quæ concurrunt ad actum vitalem, sint principia vitalia; nam & species concurrunt, quæ vitales non sunt. Pariter opus non est, ut omnia, quæ concurrunt ad effectum supernaturalem, sint supernaturalia; aliàs voluntas humana non posset influere in ullum actum meritorium supernaturalem contra Tridentinum citat. n. 247. sufficit ergo, quod unum principium necessarium sit supernaturale:

tunc

tunc enim effectus jam superat vires naturales, adeoque est supernaturalis.

253. Ob. 4. Saltem juxta nos intellectus haberet aliquam partialem proportionem ad visionem, sicut e. g. habet unus equus ad trahendum currum cum altero equo: sed hoc dici non potest: ergo. prob. mi. Hæc proportio, seu virtus esset naturalis, & supernaturalis: ergo Chimærica. prob. ant. Esset naturalis, ut supponitur: esset supernaturalis: quia potentia specificatur ab actu, qui est supernaturalis: ergo. Resp. neg. ma. Non haberet proportionem, qualem equus; quia hic habet exigentiam naturalem, saltem indeterminatam, ad hanc actionem, & consequenter etiam ad conprincipia: sicut oculus, quia habet exigentiam ad visionem corporalem, saltem pro aliquo tempore indeterminato, habet etiam exigentiam ad lucem & species. At intellectus nullam, neque indeterminatam, exigentiam ex se habet ad visionem, sed est ipsi purus favor; consequenter neque habet exigentiam ad conprincipia, sed habet tantum proportionem aliquam obedientialem, & virtutem per favorem supernum elevabilem, cum quo favore seu principio constituere potest unum principium adequatum.

254. Unde neque habet intellectus cum hoc actu, seu cum visione, strictè dictam connexionem, à qua specificatur, sed puram ordinabilitatem, seu potentiam obedientialem, à qua non specificatur. Hinc ulterius in forma ad prob. min. neg. 2. membrum ant. ad hujus prob. iterum neg. 2. membrum ant. Sed neque sequitur absurdum, quod ab aliis objici solet, e. g. quod intellectus, vel voluntas haberet virtutem inchoandi salutem; cum sibi soli relictum principium naturale non possit quidquam facere, quo se positivè disponat ad salutem, aut mereatur auxilium novum, vel simile quid ad ulteriorem operationem salutis: sed, ut aliquid possit, debeat expectare motum gratiæ. Minus sequitur, non esse necessarios habitus, vel auxilia gratiæ, prævenientis aut cooperantis, quod nulla planè verisimilitudine nobis objici potest; ut expendenti facile constabit. Quod autem quidam opponunt, hac ratione creaturam partialiter beatificare seipsam, distinguendum est; nam si sensus sit, quod beatificet seipsam objectivè, negatur; quia neque partialiter est objectum beatitudinis: si sensus sit, quod partialiter beatificet se effectivè, hoc est, quod partialiter producat suam beatitudinem formalem, conceditur; quia hoc nihil est absurdum: quamvis hoc ipsum creatura non possit sine gratia, & favore supernaturali.

255. Ob. 5. Virtus proximè influens debet præcontinere effectum: atqui intellectus non præcontinet visionem beatificam: ergo non est proximè in illam influens. Confirm. Juxta nos visio beatifica esset minus supernaturalis, quam habitus e. g. fidei: hoc est absurdum: ergo. prob. ma. Habitus non dependet à principio naturali, ut sua causa: visio ita dependeret: ergo. Resp. dist. ma. virtus adequatè influens debet præcontinere effectum. conc. ma. inadæquatè tantum, & obedientialiter influens. neg. ma. & conc. min. neg. conf. Intellectus non est virtus adequatè productiva visionis, imò verosimilius non est causa principalis, de quo vide Gormaz de Beatitud. à n. 349. ergo non debet præcontinere per-

fectiones effectus: continet tamen intellectus aliquod prædicatum, quod non continet lumen, nec alia principia creata, nempe quod sit vitalis, & hoc potest tribuere visioni.

256. Hic obiter noto, respectu intellectus semper esse favorem indebitum, sive per lumen gloriæ, sive per omnipotentiam specialiter applicatam elevetur: & neutrum ipsi esse connaturale: gratiæ verò connaturalius esse, si detur elevatio per lumen gloriæ, tanquam potentiam stabilem, quales nempe gratia, utpote quasi natura in ordine superno, exigit ex n. 245. in hac tamen gratiæ exigentia DEUS dispensare potest. Ad confirm. neg. ma. loquendo de supernaturalitate Theologica, de qua hic quæri debet (nam, ubi excedat Philosophica, parum interest) supernaturalitas enim Theologica desumitur à conducencia ad vitam æternam, quæ major est in visione; cum hæc formaliter sit ipsa vita æterna, adeoque immediate, & formaliter ad illam conducatur, quam habitus superni.

257. Ob. 6. Actio naturalis nequit attingere effectum supernaturalem: ergo neque potentia naturalis. Confirm. 1. Actus bonus naturalis non potest etiam in consortio actus supernaturalis mereri, seu causare aliquod præmium supernaturale: ergo neque potentia physica naturalis potest in consortio potentie supernaturalis causare physicè actum supernaturalem. Confir. 2. Sicut conclusio sequitur debiliorem partem, ita & actio: ergo, si hæc producta est à causa naturali, & supernaturali, erit tantum naturalis. Resp. om. ant. neg. conf. Actio habet essentialem respectum ad hunc effectum, nec potest esse sine illo, nec est indifferens ad effectum; unde merito specificatur ab illo: at verò causa naturalis non habet essentialem respectum ad effectum supernaturalem, non cum illo connectitur, illum non exigit, potest vel maxime esse sine illo, & habet tantum potentiam obedientialem ad eum; unde est lata disparitas. Dixi om. ant. quia multi id negant, saltem casu, quo idem effectus produceretur per duplicem actionem, quo in casu putant, unam actionem posse esse naturalem: quamvis, ut verum fatear, his authoribus non consentiam. Id hæc etiam notandum, actionem supernaturalem non exigere, ut omnes ejus causæ sint supernaturales; modò enim una talis sit, ad quam actio habet essentialem respectum, jam etiam ipsa supernaturalis est; quia viribus naturalibus solis produci non potest, adeoque istas superat.

Ad 1. confirm. neg. conf. Causa meritoria causat effectum excitando complacentiam in DEO ob suam excellentiam, & proportionem cum præmio superno, qualis excellentia, & proportio non datur in actu naturali erga præmium supernum: neque hic istam proportionem acquirit per solam conjunctionem alterius actus supernaturalis. Unde tali complexo respondere quidem potest duplex præmium, unum naturale, alterum supernaturale; quia præmium potest esse divisibile: sed non potest ipsi correspondere præmium majus supernaturale, quam corresponderet soli actui supernaturali. Non ita res se habet in causa physicè influente, quæ non debet influere ex sua excellentia, vel sublimitate, sed tantum juxta potentiam suam elevatam, & quidem in

in eandem actionem cum principio supernaturali; quia actio divisibilis non est: ex quo nova est disparitas inter causam physicam, & meritum cum non ut merito naturali primum naturale, ita etiam causae naturali physicae possit actio naturalis physica respondere: sed sufficit disparitas prior.

Ad 2. confirm. neg. ant. Prius est verum; quia non potest esse firmior assensus, quam sit fundamentum, cui innititur, quod est neutra praemissa seorsim; sed utraque simul: alterum est falsum; quia, modò una causa necessaria sit supernaturalis, jam actio superat vires naturales, & est supernaturalis. Tandem ad hæc omnia respondere debent etiam adversarii; quia etiam debent defendere, quòd naturalis potentia non tantum passivè se habeat, sed gratiæ activè cooperetur, ut docet Tridentinum.

258. Ob. 7. ex Godoi. Non est idem efficere, & immediatè influere: esse causam, & esse virtutem proximè influentem: ergo, licet intellectus efficiat visionem, & sit causa illius, non sequitur, quòd immediatè influat. prob. ant. Potest aliquid efficere tanquam principium ut quod, & non ut quo, potest esse causa mediata, potest agere per suam virtutem, e. g. juxta Thomistas substantia per accidentia: in his & similibus casibus datur efficiens, & causa, non datur influxus immediatus: ergo. Resp. om. ant. neg. conf. Causa effectus debet habere unum ex his quatuor: vel 1. modò debet identificari cum adæquata, aut saltem inadæquata virtute productiva illius: sic omnipotentia identificatur cum adæquata virtute producendi omnia, oculus cum inadæquata virtute producendi visionem; quia insuper requiritur lumen, & species: vel 2. dò debet virtutem immediatè productivam in se includere tanquam sui constitutivum: sic homo dicitur causa cognitionum; quia, etsi non omnes ejus partes eam producant, tamen homo includit in se intellectum, qui est virtus immediatè productiva intellectionis: vel 3. tiò debet ex se emanare illam virtutem: sic anima in sententia distinguendum potentias ab illa emanat eas ex se, & sic dicitur causa eorum, quæ à potentiis immediatè efficiuntur: vel 4. debet principium immediatè influens ei debitum esse, sicut accidentia debentur substantiæ, in cujus virtute producunt aliam substantiam (alia ratio, cur aliquid non immediatè influens dicatur causa, non est excogitabilis) atqui intellectui non debetur lumen, utpote supernaturale: minus intellectus istud ex se emanat: sed neque lumen est constitutivum intellectus: ergo nisi hic identificetur cum inadæquata virtute producendi visionem (nam cum adæquata identificari non potest) non potest ulla ratione dici esse causa illius, vel eam efficere: quod tamen prædicatum, ex S. Thoma & ratione, ei debere attribui probavimus.

259. Ob. ultimò. S. Thomas q. unica de virt. in com. a. 10. ad 2. docet, quòd respectu eorum, quæ facultatem naturæ non excedunt, habet homo à natura non solum principia receptiva, sed etiam principia activa: respectu autem eorum, quæ facultatem naturæ excedunt, habet homo à natura aptitudinem ad recipiendum. Rursus 1. 2. q. 109. a. 1. in corp. Unaqueque autem forma indita rebus creatis à DEO habet efficaciam respectu alicujus actus determinati, in quem potest secundum suam pro-

prietatem; ultra autem non potest, nisi per aliquam formam superadditam: ergo ad mentem S. Thomæ virtus naturalis potest tantum recipere, non autem producere actum supernaturalem. Resp. neg. conf. S. Thomas, præter dicta citata superius n. 248. sic ait in q. dist. 8. q. 2. a. 3. ad 4. Sicut creatura inest obedientie potentia, ut in ea fiat, quidquid Creator disposuerit, ita etiam, ut ea mediante fiat, quod est ratio instrumenti: ergo mediante ipsa, tanquam instrumento, potest fieri, quidquid DEUS voluerit. Jam ad textus objectos resp. Ad 1. habet quidem homo in ordine ad effectus supernos principia receptiva, quibus recipiat etiam virtutem elevativam, cui cooperetur, quamvis non habeat principia activa simpliciter talia, quæ ex propria virtute exigant illum effectum producere, vel etiam exigant conprincipia ad actum necessaria, qualia tamen habet in ordine ad effectus naturales. Ad 2. resp. si intellectus potest per formam, vel virtutem superadditam, tunc per ipsam debet elevari; aliàs non ipse posset, sed tantum illa virtus: unde hic textus magis pro nobis, quam contra nos est.

ARTICULUS VIII.

An perfectior Intellectus cum æquali lumine videat perfectius DEUM.

260. CERTUM est de fide, inæquales dari visiones beatificas, non quidem essentialiter, seu quoad speciem, saltem in consideratione Theologica; cum quælibet visio defacto representet intuitivè DEUM Trinum & Unum: sed individualiter, & secundum magis, & minus, seu secundum intensionem, quæ non mutat speciem, ita, ut una visio sit intensior altera: quod idem sentiendum de amoribus beatificis. Sunt autem visiones non quidem in omnibus Beatis inæquales (cum plures infantes, post baptismum ante usum rationis mortui, & multi alii, habentes æqualia merita, habituri sint visiones æquales) sed saltem in aliquibus; quia multi habent inæqualia merita: non tantum homines, sed etiam Angeli, siue sint ex eodem choro, & ejusdem speciei, siue non.

261. Veritas autem hæc in primis desumitur ex illo Christi Joan. 14. v. 2. ubi ait: In domo Patris mei mansiones multe sunt, id est, ut omnes explicant, sunt diversæ beatitudines. Rursus 1. Cor. 15. v. 41. ait Apostolus: Stella enim à stella differt in claritate: sic & resurrectio mortuorum. Florentinum etiam in literis Unionis sub finem definit, Beatos intueri clarè ipsum DEUM Trinum & Unum, sicuti est; meritorum tamen diversitate alium alio perfectius. Hinc quando Matthæi 20. omnibus operariis datur æqualiter denarius diurnus, vel per hunc intelligitur non eadem mensura, sed tantum species, ut explicant SS. Augustinus, Gregorius, Hieronymus, Thomas apud Cornelium, & Theologi satis communiter: vel sermo est de habentibus æqualia merita; quia serius venientes defectum temporis compensarunt intensiori labore, quam expositionem multis probare conatur Maldonatus in hunc locum Matthæi, & non rejicit Suarez in 1. p. l. 2. de attrib. Divin. c. 20. n. 16.

262. Quod autem quibusdam videatur, Sanctos, qui inferiori visione beantur, non fore contentos sua sorte, sed appetituros maiorem gloriam, & quasi invidiā urendos contra illos, qui perfectiore visione fruuntur, oritur ex non sufficienti cognitione beatitudinis; nam, cum hæc stet in amore beatifico, vel certè hunc metaphysicè post se trahat, per eum autem Beati incomparabiliter plùs ament DEUM, quàm seipsos, ejusque bonum plùs, quàm suum proprium; hinc ejus voluntati lubentissimè acquiescunt, sive ipsis maiorem, sive minorem gloriam concedat. Accedit, desiderium perfectioris visionis supra merita, vel gratiam esse irrationabile, & inordinatum, quod dari non potest in statu beatitudinis: unde plùs non petunt Beati, quàm conveniat meritis, vel (si non habuere merita, ut infantes baptizati, & mortui ante usum rationis) gratiæ. Huc communiter, & non inconcinne affertur similitudo vestitus. Minor staturâ non invidet majori velles etiam majores, quamvis pluris consent; quia ipsi non quadrant. Item minùs esuriens, vel minùs indigens cibo non invidet alteri maiorem ciborum quantitatem. Sic etiam Beati non invident aliis illud, quod sibi non quadraret. His positis quaritur, an intellectus perfectior e.g. Angelicus, instructus æquali lumine cum intellectu inferiore e.g. humano, elicere possit perfectiorem visionem DEI, quàm intellectus humanus.

263. Dico. Perfectior intellectus cum æquali lumine non potest elicere visionem perfectiorem. ita S. Thomas 1. p. q. 12. a. 6. ad 3. ubi ait, diversitatem visionis futuram per diversam facultatem intellectus, non quidem naturalem, sed gloriosam. Sequuntur Anglicum Thomistæ, Suarez, & innumeri alii, præsertim nostri. Prob. Adversaria sententia non potest explicare, quomodo æqualibus meritis hominis, qui imperfectiorem habet intellectum, & Angeli, qui habet perfectiorem, reddantur æqualia præmia: hoc est absurdum: ergo. min. negari non potest; nam Florentinum, supra n. 171. citatum, expressè docet, inæqualitatem præmii, seu visionis juxta inæqualitatem meritorum dari: verba sunt: Meritorum tamen diversitate alium alio perfectius. Prob. jam maj. Si utrique, id est, homini & Angelo, daretur æquale lumen, homo haberet minorem visionem, adeoque minus præmium: si daretur lumen inæquale, & majus homini, tunc Angelus haberet minus præmium; cum ipsum etiam lumen sit præmium, utpote magna perfectio animæ, & potentia producendi visionem. Dein videtur absurdum, quod Angelus ob perfectiorem intellectum sit deterius conditionis, ita, ut pro æquali labore, seu merito non possit recipere tantum præmii, quantum homo, qui habet intellectum imperfectiorem. Uterius, ut rectè urget Suarez in 1. p. l. 2. de attrib. Div. c. 21. n. 7. sequeretur ex eadem ratione, quod perfectior voluntas Angeli haberet imperfectiorem habitum charitatis: cumque habitus charitatis, & gratia habitualis servant inter se proportionem, etiam Angelus haberet minus gratiæ, quod est absurdum.

264. Respondent adversarii 1. non esse absurdum, quod intellectus perfectior videat perfectius DEUM; cum gratia non destruat, sed perficiat naturam. At contra est. Hoc conciliari non potest cum Florentino supra citato, Et certè

R.P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

visio datur ut merces Filiorum DEI habentium gratiam, adeoque sine maiore gratia nequit major esse visio: unde Rom. 6. v. 23. dicitur: Gratia autem DEI vita æterna. hoc est: nihil est in visione, quod non oriatur ex gratia.

Resp. 2. Mastrius cum quibusdam aliis, excessum intellectus, & consequenter visionis dari ex meritis Christi, qui tanquam effectum prædestinationis meruerit uni intellectum perfectiorem, quàm alteri. Sed contra. Difficulus probari potest, Christum meruisse Angelo essentiam suam; cum hæc necessaria sit, & de essentia Angeli sit, ut habeat perfectiorem intellectum, quàm homo. Aliud fortè est, quod meruerit Christus, ut hic potius Angelus, quàm alius producat; sed eodem modo etiam potest dici, quod meruerit homini huic præ altero, ut existat: & sic non perfectio essentialis intellectus, sed tantum ejus productio videtur cadere sub meritum Christi. Verùm hoc omisso, Florentinum ait, ipsam visionem fore inæqualem ob diversa merita, scilicet accipientium mercedem: hoc autem juxta Mastrium non salvaretur; cum visio esset inæqualis etiam in habentibus æqualia merita.

265. Respondent alii 3. Angelum, & hominem habituros diversum concursum omnipotentia Divinæ, ratione cuius detur inæqualis visio. Sed contra 1. Vel intelligitur concursus in actu secundo: & hic juxta probabiliorē sententiam est ipsa visio indistincta ab actione productiva sui, adeoque non potest esse inæqualis. Vel intelligitur concursus in actu primo: & est omnipotentia præparata: atqui, si est æquale lumen, (cum perfectio major intellectus nil faciat ad rem) tunc exigentia concursus, in quo stat præparatio omnipotentia, est æqualis: ergo. Vel debet dici, quod perfectio major intellectus sit exigentia minoris concursus, quod est absurdum; nam sic perfectior intellectus, ut supra jam dictum, deberet esse deterius conditionis. Contra 2. Iste ipse concursus, qualiscunque intelligatur, est præmium: ergo debet etiam ipse diversitati meritorum correspondere. ant. prob. Si ipsa visio est præmium, tunc etiam est præmium id, quod post merita datur, ut ea elici possit. Hæ rationes posteriores etiam probant, concursum in actu secundo, si distinguatur ab ipsa visione, eoquod hæc, ut quidam volunt, producat per actionem distinctam, etiam debere esse æqualem, si æqualia sint merita, nec posse dici, minorem dari intellectui magis perfecto.

266. Prob. conclus. 2. Potentia non agens naturaliter, sed tantum obedientialiter, non agit, nisi juxta mensuram principii elevantis: ergo, hoc principium elevans est in duobus æquale, agunt æqualiter: atqui intellectus tantum obedientialiter agit in ordine ad visionem: ergo. ant. prob. exemplis. Quamvis unum balsamum, vel oleum, sit perfectius altero, tamen non producit plus gratiæ in Sacramento Confirmationis, vel Extremæ Unctionis: nec etiam Christus, si substat speciebus melioris panis, vel vini: ergo. Confirm. Si perfectio aliqua tantum se habet materialiter in ordine ad effectum, non facit hunc meliorem e.g. circinus aureus non describit meliorem circulum, quàm ferreus: anima rationalis non melius videt per oculum, quàm anima lyncis: atqui

major perfectio intellectus tantum se habet materialiter in ordine ad visionem beatificam: ergo. min. prob. tum ex rationibus supra jam positis: tum ex eo, quod tantum conducat ad visionem, ut potens vitaliter & intellectualiter agere: sicut scilicet anima rationalis conducit ad visionem tantum ut potens sensibiliter videre, non ut potens ratiocinari: certe plus adversarii de intellectu non probant: ergo.

267. Ob. 1. Est innegabile, quod docti Theologi eliciant meliores actus supernaturales fidei, quam rustici, etsi non habeant perfectionem habitum fidei: ergo perfectio intellectus juvat ad eliciendum perfectiorem actum supernaturalem: ergo etiam potest juvare ad eliciendam perfectiorem visionem. Resp. dist. ant. si cetera omnia sint paria, neg. ant. si non sint paria, conc. ant. & neg. utramque conf. Sciendum, quod principia supernaturalia, e. g. habitus fidei, charitatis &c. conferant vires eliciendi actus non tantum qualescunque, sed etiam intensos: est autem homo viator liber ad eliciendos vel magis, vel minus intensos: & quidem sapissime elicit minus intensos, quam posset; quia, ut ait S. Thomas 1. p. q. 62. a. 6. in corp. compositus est ex diversis naturis, ut inclinatio unius nature impetum alterius impediatur, scilicet ex corpore & anima. Dixi: homo viator; quia in patria Beati necessario agunt secundum totam intensionem luminis: & quia talis diversitas nature, ut ibidem habet Angelicus, non est in Angelo, iste etiam adhuc viator, ex mente S. Thomæ, secundum totam intensionem principiorum illorum operatus est. Quando igitur docti eliciunt meliores actus fidei, quam indocti, inde est; quia intensius operantur, tamen intra intensionem principii supernaturalis, cui, si æquè intente vellent cooperari indocti, æquè perfectos actus elicere possent. Eadem est ratio de actibus prudentiæ supernaturalis. Advertunt tamen Suarez in 1. p. l. 2. de attrih. Div. c. 21. n. 16. Tannerus disp. 2. de DEO q. 6. dub. 5. n. 10. Gormaz de Beatitudine n. 432. quod docti ceteris paribus ordinariè non eliciant meliores actus fidei, quam indocti, sed tantum meliores actus naturales e. g. judicia credibilitatis, vel conclusiones Theologicas.

268. Ob. 2. S. Doctor loco modo citato ait: Rationabile est, quod Angeli, qui meliorem naturam habuerunt, etiam fortius & efficacius ad Deum sint conversi: ergo perfectior natura perfectiores actus supernaturales elicere potest. Confirm. Idem S. Doctor 3. p. q. 10. a. 4. ad 2. docet, quod gradus visionis magis attenduntur secundum ordinem gratiæ, quam secundum ordinem nature: ergo etiam aliquantum secundum ordinem nature &c. Resp. neg. conseq. S. Doctor in primis, ut jam dictum, ait, Angelos non habere diversas naturas, seu contrarias, & ideo secundum totam intensionem operari: secundo ibidem docet, quod ipsis secundum gradum naturalium data sint dona gratiarum, adeoque plura iis, qui habebant perfectiorem naturam: unde non propter perfectiorem naturam, sed propter maiorem gratiam, secundum cuius totam intensionem operati sunt, efficacius ad DEUM conversi sunt: & natura se tantum habuit negativè, quatenus non contraria, aut nulli impedimento fuit: vel aliquo modo mediata, qua-

tenus juxta ipsius perfectionem DEUS, non quidem quasi ex debito, seu ob exigentiam illius naturalis perfectionis, sed ex suo puro beneplacito, Angelis dona gratiæ maiora concessit. Ad confir. neg. conf. Eo ipso loco S. Doctor tradit, visionem Divinæ essentiae excedere naturalem potentiam: unde illud magis sumit non comparative, sed exclusivè, sicut dicitur ad Hebræos 11. v. 25. de Moyse: Magis eligens affligi cum populo DEI, quam temporalis peccati habere jucunditatem: quam jucunditatem Moyses nullo modo, etiam tantum minori, elegit.

269. Ob. 3. Visio Angeli habet essentialem respectum ad intellectum perfectiorem, quam visio hominis: ergo est perfectior, etiam si æquale sit lumen. Confir. Visio beatifica est vitalis, & hoc prædicatum habet ab intellectu: ergo, quod perfectior est intellectus, eo perfectiorem vitalitatem, adeoque realiter perfectiorem visionem producere potest, stante æquali lumine. Resp. dist. conf. est perfectior in consideratione Philosophica. om. conf. in consideratione Theologica. neg. conf. Non quaritur hic, nisi de perfectiori visione in consideratione Theologica, seu in intensione, claritate &c. in altera consideratione etiam pariter perfectiora sunt Angeli merita: sed ad hoc hic non attenditur. Ad confir. neg. conf. Vitalitas visionis quidem procedit ab intellectu, sed non à solo, neque à naturaliter operante; cum enim ipsa etiam sit supernaturalis, non responder intellectui naturaliter agenti, sed agenti obedientialiter, seu ut elevato: adeoque hic, utut naturaliter perfectior, non propterea potest perfectiorem supernaturalem vitalitatem producere.

270. Ob. 4. Complexum ex intellectu perfectiore & lumine est perfectior causa, quam complexum ex intellectu imperfectiore & eodem lumine: ergo potest perfectiorem effectum producere. Resp. dist. ant. est causa materialiter perfectior. conc. ant. formaliter perfectior. neg. ant. & conf. Hoc est: includit quidem aliquam maiorem perfectionem, sed quæ nil conducit ad effectum nobiliorem: sic etiam complexum ex Mathematico, & circino aureo: ex Sacerdote, & meliore balsamo, vel oleo, est perfectius, quam si circinus esset ferreus, & oleum vilius: non tamen propterea producitur melior circulus in charta, nec melior gratia in Sacramento. Aliud est, si causa sit formaliter perfectior, e. g. calamus melius paratus, circinus magis exactus &c. at verò constanter negatur, intellectum esse causam formaliter perfectiorem.

271. Ob. 5. Intellectus naturaliter perfectior habet plures perfectiones formaliter distinctas, & istæ omnes eleantur per lumen: ergo plus faciunt, quam pauciores perfectiones eleantur. Resp. 1. retorq. argum. in elevatione plurium formaliter distinctarum perfectionum olei, vel balsami in Sacramento Chrysmatis, vel Extremæ Unionis. Resp. 2. dist. ant. eleantur omnes sub ratione communi intellectus, & ad operandum juxta mensuram luminis. conc. ant. eleantur sub rationibus diversis, & ad operandum supra mensuram luminis. neg. ant. & conf. Nec dicas, hac ratione fore otiosam illam maiorem perfectionem intellectus; nam realiter ipsissima per totam æternitatem est occupata visione DEI, ad mensuram luminis elicienda: secundo servit ad cognosc-

cognoscenda perfectius alia objecta naturalia. Deum ab omnibus debet admitti, quod dentur plurimæ potentia formaliter tantum distinctæ, quæ suum actum, sub ea formalitate sibi proprium, per totam æternitatem non elicient. e. g. potentia videndi alterum mundum, colloquendi infinitis hominibus nunquam producendis. Si dicas, has potentias esse tantum conditionatas, e. g. si producat mundus &c. facile responderi potest, etiam illam maiorem perfectionem intellectus quoad aliqua objecta tantum conditionatè, quoad aliqua posse absolute se exercere, ut jam ostensum.

272. Dices. Si eleveur simul intellectus, & species naturalis, plus fit, quàm, si eleveur tantum intellectus: ergo etiam plus fit, si eleventur plures perfectiones, quàm, si tantum una. Resp. si sermo sit de visione DEI, nego suppositum; non enim datur species DEI: & quidem naturalis est impossibilis; quia esset debita alicui naturæ, quod esse non potest. Si autem sermo sit de actibus aliis supernaturalibus circa objecta revelata in ordine ad fidem, nego paritatem; cum enim res non possit cognosci sine specie, nil posset fieri, nisi ista eleveur, adeoque utique plus fit, quàm, si non eleveur: posset autem fieri visio eadem in consideratione Theologica, etiam si intellectus esset imperfectior, & non tot perfectiones eleventur. Hoc tamen addo: si species tantum materialiter sit perfectior, etiam propter ipsam non fore perfectiorem actum supernaturalem: si autem esset formaliter perfectior, e. g. quia esset supernaturalis de objectis altissimis, vel pluribus; non erit contrarium nostræ conclusioni, si dicatur etiam actus perfectior subsequi: hoc ipso tamen erit disparitas inter speciem formaliter perfectiorem, & inter intellectum tantum materialiter perfectiorem. Et hæc de visione, adhuc tantum in speculo, & ænigmate cognitâ, obscurius dicta sufficiant, quæ DEUS det, ut ipsa ejus beatissima fruitione clariùs intelligamus.

DISPUTATIO III.

De Scientia DEI.

273. Quatuor in disputationem hanc veniunt Quæstiones. 1. ma. de Scientia DEI in genere, & iis, quæ per modum principiorum ad eam concurrunt, ut intellectus, species, objectum &c. 2. da de Scientia simplicis intelligentiæ. 3. tia. de Scientia visionis. 4. ta. tandem de Scientia media. Etsi autem longè plures sint divisiones Scientiæ DEI, tamen trium istarum notitia exactior præ aliis necessaria est ad capiendâ illa, quæ de Voluntate Divina prædestinante, aut reprobante subjungemus. Unde de his tribus fusiùs, de aliis tamen etiam, quantum necesse erit, tractabimus.

QUÆSTIO I.

De Scientia DEI in genere.

ARTICULUS I.

An, & quotuplex detur Scientia in Deo.

274. Quædam perfectiones creaturarum tales sunt, ut in ipsa ratione significata per nomen im-

perfectiorem involvant, v. g. dolere, timere &c. & hæc DEO non conveniunt in propria significatione, sed tantum in metaphorica, in qua duntaxat Scripturæ DEO adscribunt dolorem, aut poenitentiam. Regula autem, an perfectio aliqua in sensu proprio DEO conveniat, ex S. Augustino l. 2. ad Simplicianum tota quæstione 2. da est ista: quando, detractis per præcisionem formalem imperfectionibus omnibus, quæ tali perfectioni in creaturis solent esse connexæ, manet adhuc ratio significata per nomen, tanquam pura perfectio, tunc ea DEO tribuitur propriè: scilicet, si non maneat.

275. Sic, ut ibi S. Augustinus, timor DEI est perfectio in homine, non autem in DEO; quia subtractis imperfectionibus trepidationis, subjectionis, punibilitatis &c. non manet amplius ratio timoris. Econtra, licet misericordia in homine connexa sit cum compassionem, seu participationem miseriæ, & capacitate ad eandem &c. quia tamen, his per conceptum ablatis, manet adhuc pura perfectio, scilicet bonitas subveniendi, & à miseriis liberandi alium, quæ est ratio misericordiæ, hæc virtus DEO propriè tribuitur. Quare, ut ibidem Augustinus, quod aliquando in homine laudabile est, non tale foret in DEO; non enim in DEO laudabilis esset pudor, aut verecundia, vel mutabilitas: at sunt in homine peccante. Quæritur jam, an scientia, propriè dicta, DEO attribui possit.

276. Dico. In DEO datur scientia verè, & propriè dicta, imò omniscientia. ita omnes Catholici. Prob. 1. ex innumeris Scripturæ locis. e. g. Esaiæ 14. v. 14. Domine, qui habes omnem scientiam, ad Rom. 11. v. 33. O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ DEI. ad Coloss. 2. v. 3. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ DEI &c. Consonant SS. PP. ubique, ex quibus D. Dionysius c. 7. de Divinis nominibus de DEO ait: Scire illum omnia, Scriptura testatur; nihilque Divinam scientiam fugere. Ratio autem naturalis hujus conclusionis est; quia DEUS est omniscius, ut num. 130. dictum, & ulterius patet ex eo, quod, nisi esset sapientissimus, non potuisset esse mundi hujus ordinatissimi conditor: nec posset esse ejus providentissimus gubernator, minùs universalis omnium iudex, nisi esset omniscius: sed nec aliis scientias posset infundere, nisi eas haberet: ergo debet in DEO dari scientia.

277. Ne autem quæstio fiat de nomine, & tribuatur DEO tantum notitia omnium, non autem scientia; sciendum, quod, detractis omnibus imperfectionibus discursus, habitus, qualitatibus &c. quæ scientiæ creatæ connexæ sunt, manet adhuc cognitio certa, & evidens, quæ est pura perfectio, & ratio significata per nomen scientia. Quod autem Logici confundant scientiam cum habitu discursivo, vel ipso discursu, inde est, quod agant de scientia tantum creatæ: SS. PP. autem, & Scripturæ (quæ, quantum possunt, literaliter accipiendæ sunt) agunt de scientia præscindente à creatâ, & increata. Addendum, hanc scientiam, ut digna sit DEO, debere esse perfectissimam, universalissimam, infallibilem, infinitam.

278. Collige ex dictis 1. In DEO admitti posse potentiam metaphysicam, vel logicam intelligendi, non verò potentiam physicam; hæc enim

enim strictè sumpta significat potentiam distinctam ab actu, & ab isto perfectibilem, atque complebilem, quæ DEO repugnant: at potentia logica dicitur illa, quæ legitime infertur ex actu, ut sit bona consequentia: actu intelligit, ergo potest intelligere: quæ consequentia etiam valet respectu DEI. Accedit, quod Scripturæ, & SS. PP. sapè DEO tribuant mentem, aut intellectum, nec ab ullo metaphoricè exponantur, adeoque debeant ea dicta saltem de potentia metaphysica, aut logica accipi. Eodem modo dicendum, dari in DEO actum primum metaphysicum, vel logicum intelligendi, non verò physicum.

279. Collige 2. dō. In DEO non dari habitum propriè dictum; habitus enim non dicit facilitatem quamcunque operandi, sed accidentalem, & (ut distinguatur à dispositionibus etiam facilitantibus, sed faciliè mobilibus) stabilem, superadditam potentia: capaci difficultatis; hoc enim intelligitur per hanc vocem: & nisi hoc intelligeretur, deberet etiam facilitas videndi in oculo dici habitus, quod communissimè negatur: talis autem facilitas superaddita repugnat DEO, qui nec additionis, nec difficultatis est capax. Videtur etiam non dari respectu DEI motivum strictè dictum; quia hoc videtur dicere respectum ad mobile, sive ad motionem, quæ DEO non congruunt. Si autem contendas, per motivum duntaxat intelligi rationem assensûs, non litigabo.

280. Lis est inter authores, an in DEO detur ratio speciei impressa. Distinguendum existimo: si per hanc intelligatur complementum intellectus per modum principii determinativi ad producendam speciem expressam, non datur in DEO; quia in DEO species expressa, seu cognitio absoluta est à se, & non producta ab alio: si autem intelligatur tantum applicatio intentionalis, qua objectum quodlibet redditur cognoscibile, aut applicatur intentionaliter intellectui, tunc admitti potest; eo quod essentia DEI sit species omnium rerum. Et qui hanc admittunt, pro se adducunt etiam S. Thomam 1. part. quest. 14. art. 4. in corp. ubi sic habet de DEO: *Cum ipsa sua essentia sit etiam species intelligibilis.* Quando autem dein ibidem dicit, hanc esse identificatam cum intellectu, & cognitione, clarè loquitur de identitate tantum reali. Addunt, hanc perfectionem, scilicet esse intentionalem applicationem objecti, non contineri formaliter in intellectu, aut objecto; Quamvis contineatur aliqua applicatio physica, sicut voluntati absque cognitione objectum jam est physicè applicatum, non tamen intentionaliter; adeoque formaliter esse distinctam. Nec obest, quod in DEO omnia sint vitalia; nam etiam species impressa in genere potest realiter esse talis, quamvis in creatis ob limitationem suam non sit talis: sic etiam æternitas DEI realiter est vitalis, quamvis talis non sit duratio creaturæ. Quando autem aliqui negant in Angelis species sui ipsorum, negant tantum realiter, non verò formaliter distinctas, quales etiam tantum in DEO adstruuntur ab istis authoribus.

281. Collige 3. tiō. In DEO non dari potentiam discurrendi propriè dictam. ita S. Thomas 1. part. quest. 14. art. 7. ad 2. dicens: *DEUS non cognoscit per causam, quasi prius cognitam, esse.*

Aut cognitos: sed eos cognoscit in causa; unde ejus cognitio est sine discursu. idem sentit Eximius, & communis Theologorum. Prob. Discursus propriè dictus est cognitio unius ex alio, seu progressus ab una notitia ad aliam, & à noto ad ignotum: hæc non congruunt DEO: ergo, prob. min. Ut procedatur à noto ad ignotum, necesse est, ut veritas consequentis nondum sit nota in antecedente; aliàs proceditur à noto ad aliud notum, & non ad ignotum: atqui veritas consequentis DEO semper jam nota est in antecedente: ergo, prob. min. Quascunque præmissas, vel quodcunque antecedens, DEUS comprehensive cognoscit, quantum in eo signo possunt cognosci: ergo unico intuitu in eodem signo cognoscit, quidquid ex illis vel ratione identitatis, vel ratione connexionis infertur: ergo jam ei consequens est notum in antecedente, adeoque non discurret ab una veritate ad alteram, sed utramque simul cognoscit. Unde, quando DEUS in sua omnipotentia cognoscit, creaturas possibles, nullatenus discurret: sed comprehendendo omnipotentiam, simul in ipsa cognoscit omnium possibilitatem, & non primum ex illa hanc infert.

Hinc ulterius modus cognoscendi Divinus est simplicissimus, & nullo modo compositivus, aut divisivus; nam compositio, aut divisio tunc fit, quando intellectus concipiens subjectum, primo intuitu nondum videt omnia, quæ de illo affirmari, aut negari possunt, atque ideò progreditur ad formandos varios conceptus prædicatorum, quæ dein comparat cum subjecto, & vel per compositionem ei tribuit, vel per divisionem negat: quæ longè sunt à DEO.

282. Questio autem hic de nomine fieri posset, an deur in DEO discursus virtualis; ad quam Resp. Si per discursum virtuales intelligitur tantum actus, quo unum cognoscitur in alio, vel cognitio tam perfecta, aut perfectior, quam sit discursus formalis, datur in DEO. Si autem intelligitur discursus virtualis strictius talis, ita ut debeat etiam in illo dari progressus à noto ad ignotum, atque notitia unius præsupponi, si non realiter, saltem formaliter, ad notitiam alterius, vel saltem apprehensio unius illuminare intellectum ad apprehendendum alterum, per priorem apprehensionem nondum ita cognitum, quas dein apprehensiones sequatur actus virtualiter discursivus, eisque suo modo commensuretur; talis discursus virtualis in DEO dari non potest. Et sanè videtur ad discursum virtuales plus requiri, quam tantum cognitio unius in alio.

283. Jam Scientia Divina dividitur multipliciter. 1. mō in primariam, & secundariam. Illa est, qua DEUS cognoscit se ipsum tanquam objectum primum: secunda, qua cognoscit objecta secundaria, seu creaturas. 2. dō in practica, & speculativam. Prior versatur circa objectum operabile: posterior verò versatur circa objectum tantum speculabile. 3. tiō. in scientiam approbationis, & simplicis notitiæ. Illa videt objectum, adjuncta approbatione Divinæ voluntatis: ista datur, quando deest illa approbatio. Hinc quando DEUS dicitur in Scripturis aliqua nescire, rectè exponit S. Augustinus libro 2. dō questionum super Exodum quest. 152. dicens: *DEUS dicitur scire, quæ illi placent, nescire, quæ displicent, non quia ignorat ea, sed quia*

non approbat. 4.º in Scientiam propter quid, & quia. Illa est scientia effectus per causam: altera causæ per effectum, vel aliud medium conexum. 5.º in Scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis. Priore DEUS scit omnia possibilia quæ talia, præscindendo suo modo, an existant: posteriore videt existentia pro aliqua temporis differentia.

284. Dividitur 6.º in Scientiam necessariam, & liberam. Illa est, quæ non potest à DEO abesse, & antecedit omne decretum liberum DEI: ut est notitia veritatum necessariorum; unde scientia simplicis intelligentiæ est necessaria: at non omnis scientia necessaria est simplicis intelligentiæ; nam se ipsum necessariò existentem videt DEUS necessariò per scientiam visionis. Libera est, quæ potest à DEO abesse, & præsupponit liberum decretum DEI actu existens: & talis est scientia de creaturis actu existentibus. Habet ergo scientia necessaria duo prædicata, scilicet, quòd non possit à DEO abesse, & quòd consequenter detur ante omne decretum liberum DEI: libera verò habet duo opposita; scilicet, quòd possit à DEO abesse, & præsupponat liberum decretum DEI actualiter existens.

Inter has duas datur scientia participans de utraque unum prædicatum, sed de neutra utrumque, scilicet, quæ potest à DEO abesse, non autem præsupponit liberum decretum DEI actualiter existens, adeoque est medium quoddam inter scientiam necessariam, & liberam. Et hæc est Scientia media, de qua, & Physica Prædeterminatione multæ lites inter RR. PP. Dominicanorum, & nostram scholam. Quidam scientiam hanc volunt esse mediam inter scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis, quibus non multum repugnabo; quia est quæstio potissimum de nomine.

285. Sed quæstio de re est, an etiam antiqui jam admiserint scientiam mediam; cui respondeo, eos nondum hoc nomine usos, quamvis rem ipsam admiserint. Unde aliquando hanc scientiam contingentium conditionalem reduxerunt ad scientiam simplicis intelligentiæ, aliquando ad scientiam visionis; prout scilicet juxta varia prædicata eam considerarunt, vel eam cum aliis scientiis compararunt: scilicet, sicut crepusculum quandoque dies, quandoque nox vocatur; quia aliquid de claritate diei, & aliquid de obscuritate noctis participat; hinc e.g. à viatore, cui adhuc sufficientem lucem præbet ad iter agendum, vocatur dies: at ab eo, qui legere debet, & majore luce indiget, atque ingruentibus tenebris literas difficulter discernit, vocatur nox.

Ita scientia media, quia est de plurimis rebus nunquam exituris, & sub ratione tantum conditionata, quæ nihil absolute infert, revocatur quandoque ad scientiam simplicis intelligentiæ, & sic S. Thomas 1. part. quæst. 14. art. 9. in corp. omnium, quæ nec sunt, nec erunt, nec fuerunt (qualia sunt etiam, quæ tantum conditionatè essent, nunquam autem absolute erunt) omnium, inquam, istorum notitiam vocat scientiam simplicis intelligentiæ. Quia autem eadem scientia media non attingit res sub ratione solius possibilitatis, sed sub ratione existentiae saltem conditionatæ, videtur à quibusdam aliquando reduci ad scien-

tiam visionis, atque etiam à S. Augustino apud Angelicum 3. part. quæst. 1. art. 5. ad 2. quatenus ibi poenitentiam Tyriorum conditionatè tantum futuram supponit prævisam, quod prædicatum propriè convenit scientiæ visionis. Aliæ divisiones scientiæ Divinæ, aut faciliè ex terminis capiuntur, aut hinc inde exponentur.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

286. **O**B. 1. S. Hieron. in illa verba. *Mundi sunt oculi tui. Habacuc 1. v. 13.* ait. Absurdum est ad hoc DEI deducere Majestatem, ut sciat per momenta singula, quot nascantur culices, quotve moriantur &c. ergo DEUS non habet scientiam rerum omnium perfectissimam. Resp. dist. conf. non habet scientiam specialis providentiæ, qualem habet de rationalibus. conc. conf. non habet scientiam providentiæ universalis. neg. conf. Providentiæ, quam DEUS exercet post prævisionem exigentiæ causarum secundarum, quæ conjunctæ sunt ad aliquid efficiendum, dicitur generalis, aut universalis, non, quòd non provideat ipsis individuis: sed, quia tantum providet modo generali, & omnibus communi: & hanc non negat S. Hieron. nam in illud: *Nonne duo passeris affe veneunt. Matth. 10. v. 29.* ait: *Parva animalia, & vilia, absque DEO auctore non decidunt, & in omnibus est providentiæ, & quæ in his peritura sunt, sine DEI voluntate non pereunt.*

Providentiæ specialis, & particularis est, quam DEUS exercet dando plura supra exigentiæ causarum secundarum, e.g. Angelos Custodes: & hanc tantum negat S. Hieron. exerceri à DEO respectu culicum &c. quod inferitur ex ipso illo loco; sic enim paulò post habet: *Ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipsos injuriōsimus, eandem rationabilium, quam irrationabilium, providentiā esse dicentes.* Ex quo ulterius inferit, stultum esse librum, in quo dicitur, quendam Angelum nomine Tyri præfesse reptilibus. Sic etiam intelligendum illud 1. Cor. 9. v. 9. *Nunquid de bobus cura est DEO?* De cætero scientia infimorum non est indigna DEO; quia intellectum ejus illimitatum non impedit ab altioribus, sicut impediret intellectum creaturæ limitatum.

287. Ob. 2. Aliqua vaticinia DEI non videntur impleta, e.g. subversio urbis Ninive: ergo scientia DEI non est infallibilis. Confir. DEUS non cognoscit Chimæras: ergo non cognoscit omnia. Resp. dist. ant. vaticinia DEI absoluta, neg. ant. conditionata, & non purificata conditione. conc. ant. & neg. conf. Eo ipso, quòd conditio impleta non fuerit, non debuit impleri conditionatum, seu vaticinium: jam verò plures prophetiæ comminatoriæ involvunt tacitam conditionem: nisi poenitentia, preces &c. interveniant; sicut parentes etiam solent minari liberis. Ad confirm. dist. ant. non cognoscit eas, prout ab ipso cognoscibiles sunt. neg. ant. aliter. conc. ant. & neg. conf. Fusè hanc quæstionem deducit Gormaz de DEO disp. 5. num. 288. & num. 304. & seq. ubi negat impossibilia in se cognosci pos-

se tam à DEO, quàm ab hominibus: atque, quòd nos, dum Chimæras cognoscimus, ordinariè fingamus, & duo possibilia combinemus: sicut etiam privationes, & negationes concipimus per modum entium positivorum, e.g. tenebras per modum formæ nigræ: quæ imperfecta ratio cognoscendi utique est remota à DEO, qui per simplicissimum actum cognoscit, & negat Chimæras.

288. Bafiholzer *In thesibus de scientia DEI* quest. 2. art. 3. num. 37. ait, DEUM cognoscere impossibilia, quatenus comprehendit omnia possibilia, inter quæ, cum Chimæra non sint, hoc ipso eas æquivalenter, atque sufficienter cognoscit, quamvis de iis nec affirmativam, nec negativam propositionem formaliter enunciet. Et hoc videtur esse ad mentem S. Thomæ 1. part. quest. 14. art. 10. in corp. ubi ait, mala à DEO cognosci per cognitionem bonorum; sic enim habet: *Cum hoc sit esse mali, quod est privatio boni, per hoc ipsum, quod cognoscit bona, cognoscit etiam mala, sicut per lucem cognoscuntur tenebræ. Unde dicit Dionysius septimo capite de Divinis nominibus, quod DEUS per semetipsum tenebrarum accipit visionem, non aliunde videns tenebras, quàm à lumine.* Item 1. part. quest. 25. art. 3. in corp. ubi ait: *Id enim, quod contradictionem implicat, verbum esse non potest; quia nullus intellectus potest illud concipere.*

289. Ob. 3. Si potest naturaliter demonstrari, quòd DEUS sit sciens, & intelligens, potest naturaliter demonstrari productio Verbi Divini: hoc est falsum, ergo. prob. maj. De ratione intelligentis est producere verbum, dum intelligit: ergo, si demonstratur, DEUM intelligere, demonstratur, eundem producere verbum. Resp. neg. maj. ad prob. dist. ant. de ratione intelligentis fecundi. conc. ant. tantum intelligentis. neg. ant. & conf. Etiam Filius Divinus, & Spiritus Sanctus sunt intelligentes, quin producant Verbum. In creatis ipsa intellectio producta est jam verbum mentis, ut nostri probabilius docent. In Divinis intellectio absoluta necessaria, cum non sit producta, non est verbum mentis, sed datur aliud, scilicet Filius Divinus. Quòd autem ultra intellectiorem illam necessarius sit terminus aliquis, ex fecunditate ad loquendum productus, non potest ostendi ratione naturali, sed debet desumi ex fide.

290. Ob. 4. contra 1. coroll. Nulla intellectio creata est tam pura, quàm Divina: sed omnis intellectio creata est tam pura, ut excludat à se rationem potentiæ metaphysicæ: ergo multò magis hanc excludit intellectio Divina: ergo etiam DEUS huic identificatus. Conf. DEUS est purissimus actus: ergo excludit omnem potentiam. Resp. dist. mai. hoc est, nulla creata intellectio est tam distincta ab imperfectione, quàm Divina. conc. maj. nulla est tam distincta à perfectione. neg. mai. & omiff. vel concess. min. neg. conf. Etiam creata intellectio non est realiter omnipotens, imò nec est homo: ergo nec intellectio Divina deberet realiter esse omnipotens, aut DEUS. Puritas intellectiōis Divinæ præ creata non stat in exclusionem realis identitatis cum pluribus perfectionibus, sed in exclusionem imperfectionum falsitatis, obscuritatis &c. Ad confirm. dist. conf. excludit potentiam physicam. conc. conf. metaphysicam. neg. conf.

291. Dices. 1. S. Thomas negat in DEO potentiam. Resp. dist. negat physicam. conc. metaphysicam. neg. nam 1. part. quest. 41. a. 4. ad 3. sic habet: *Non potest salvari ratio potentia in DEO, nisi secundum modum intelligendi, & significandi tantum.* & in 1. dist. 7. quest. 1. art. 1. ad 1. ait. *In DEO est omnino idem re essentia, potentia, & operatio: sed differunt tantum ratione.* vide Gormaz de DEO n. 214. & 216. Dices 2. Ipsa intellectio jam denominat DEUM intelligentem: ergo frustra additur prædicatum intellectus. Resp. neg. ant. In sensu formali intelligens non tantum dicit intellectiōem, sed etiam subiectum aptum; nam si intellectio uniretur lapidi, hic non esset intelligens: tale autem subiectum in sensu formali est prædicatum intellectus, seu virtutis potentis intelligere.

292. Dices 3. Ergo DEUS concipitur per modum subiecti perfectibilis. Resp. hoc jam solutum n. 109. Dices 4. Ergo etiam in DEO dabitur potentia existendi, quod tamen non videtur admittendum. Resp. Siper potentiam tantum intelligitur possibilitas, non est absurdum, talem possibilitatem DEI admittere: at non potest concipi in DEO potentia ad existentiam, quasi ad operationem DEI, sicut intellectus ad intellectiōem; quia existentia DEI non concipitur per modum operationis, ut intellectio. Sic neque datur potentia similis in DEO ad æternitatem; quia nec ista concipitur per modum operationis; sed proprietatis, ut risibile in homine: nemo autem dicit, dari in homine potentiam ad risibilitatem, sed ad risum.

293. Ob. 5. contra 2. dam partem ejusdem corollarii. In DEO datur intellectio realis: ergo etiam operatio realis: ergo etiam potentia realis. Confir. 1. DEUS est realiter potens intelligere: ergo datur in eo potentia realis. Confir. 2. Pater est principium physicum generandi Filium, quamvis non influat in generationem activam secum identificatam: ergo etiam intellectus Divinus potest esse principium, vel potentia physica, etsi non physicè influat in intellectiōem. Resp. neg. conf. Per operationem realem, seu physicam non intelligitur tantum realiter existens, sed realiter producta, & distincta à potentia, qualis non est intellectio Divina: unde tantum est operatio metaphysica. Hinc textu citato n. 291. S. Thomas intellectiōem Divinam vocat tantum operationem (per quam intelligitur etiam metaphysica) non autem actionem; quia per hanc intelligitur operatio physica. Ad 1. confir. dist. conf. datur potentia realis, seu realiter existens. conc. conf. producat realiter intellectiōem distinctam. neg. conf. Ad 2. dam confir. neg. conf. Pater non est principium physicum respectu generationis activæ secum identificatæ; sed respectu generationis passivæ, seu Filiationis realiter distinctæ.

294. Ob. 6. Plus concipitur operationis in DEO intelligente, quàm in DEO æterno: ergo operatio realis. Confirm. Ideo intellectio creata est actus vitalis; quia est operatio realis: sed in DEO datur etiam actus vitalis: ergo etiam operatio realis. Resp. omiff. ant. neg. conf. Æternitas DEI communiter concipitur, non ut operatio, sed ut proprietas, sicut etiam immensitas. Si tamen velis dicere in creatis durationem, & ubi.

ubicationem esse operationes necessarias creaturæ, & comparative ad has etiam concipi æternitatem, & immensitatem DEI, tanquam operationes metaphysicas DEI, tunc neg. ant. quia non concipitur plus operationis in uno, quam in altero casu; sed tantum concipitur in uno operatio vitalis, in altero non vitalis. Ad conf. neg. maj. Intellectio non ideo, quia est operatio realis, sed, quia est tendentia intentionalis, est actus vitalis.

295. Ob. 7. contra 2. coroll. Omnis virtus est habitus: sed in DEO datur virtus: ergo etiam habitus. Confirm. Melius est operari ex habitu, quam sine illo: sed in DEO datur id, quod est melius: ergo. Resp. Aristoteles 7. *ethic.* 7. negat in DEO dari vitium, aut virtutem: attamen SS. PP. passim DEO tribuunt virtutes; hinc dist. maj. virtus creata est habitus. conc. maj. præcindens à creata, & increata, neg. maj. & dist. sic min. neg. conf. Virtus præcindens tantum dicit stabilem determinationem, se tenentem ex parte potentie ad bonum, vel verum. Ad confirm. dist. maj. melius est simpliciter, nulla facta suppositione, neg. maj. melius est ex suppositione potentie imperfectæ. conc. maj. & distincta proportionaliter min. neg. conf. simpliciter enim perfectius est agere per potentiam ex se facillimam, nec capacem habitus superadditi.

296. Dices 1. Stabilem determinationem ad verum jam formaliter dicit intellectus Divinus, ergo neque dabitur virtus intellectualis in DEO. Resp. Nisi fiat quæstio de nomine, & per intellectum Divinum intelligatur in omni linea perfectissimus (quo casu erit idem, ac intellectus cum omnibus suis virtutibus) tunc intellectus Divinus non dicit formaliter eam stabilitatem, sed tantum infinitam perspicaciam, & facilitatem intelligendi, præcindendo à cognitione vera, vel falsa. Dices 2. ergo intellectus neque dicit facilitatem intelligendi. Resp. neg. nam pertinet formaliter ad perfectionem potentie, ut ex se sit prompta in sua linea, ut pater in potentia visiva, & pluribus aliis, quæ independentem ab habitibus habent aliquam facilitatem.

297. Ob. 8. contra 3. coroll. Possumus DEUM concipere modò ut cognitionem causæ pro priori, & dein ut cognitionem effectus pro posteriori: ergo possumus ab ipso abstrahere rationem discursus. Confirm. In DEO datur hic syllogismus: si Petro dederò auxilium A, consentiet: sed istud dabo: ergo consentiet. atqui hic est discursus, ergo. Resp. neg. ant. hoc enim non possumus facere per solam præcisionem, sed debet accedere fictio, & falsitas, vi cuius cognoscitur una cognitio illuminans ad alteram. Ad confirm. neg. maj. Cognitio Divina talis non est, sed nos tantum eam ita exponimus. Ad discursum, ut dictum, requiritur cognitio illuminans intellectum ad inferendam aliam veritatem in præmissis nondum cognitam: hoc autem non contingit in DEO.

298. Ubi nota, quòd prima propositio: Si dederò &c. non habeat connexionem cum secunda: dabo &c. adeoque nec ad istam illuminet: neutra etiam seorsim habeat connexionem cum conclusione, adeoque etiam neutra ad illam illuminet: hinc tantum complexum ex utraque illuminat hominem ad inferendam conclusionem adhuc ignotam in præmissis: non autem hoc com-

plexum illuminat DEUM ad inferendam conclusionem ignotam; nam DEUS cognoscendo hoc complexum, eo ipso illud comprehendit, adeoque in illo, & quidem in eodem signo, cognoscit ipsam conclusionem connexam, consequenter hæc non est illi in præmissis ignota, nec tanquam ignota potest inferri. Ex eo autem, quòd DEUS cognoscat nostros discursus, tam parum discurret, quam parum cognoscit obscure aut falso, dum cognoscit nostras cognitiones falsas, aut obscuras.

299. Ob. 9. contra divisiones scientiæ Divinæ, Scientia DEI necessaria est simpliciter infinita: ergo cognoscit omnia omni modo possibili: ergo non debet assignari in DEO alia scientia. Confirm. 1. Juxta nos una scientia esset perfectior altera: hoc est absurdum: ergo, prob. maj. Scientia creaturæ de actu bono est melior, quam de actu malo: ergo etiam esset melior in DEO. Confirm. 2. Saltem veritas unius scientiæ esset perfectior alterâ; quia hæc constituitur ex cognitione, & objecto, consequenter, si objectum esset perfectius, ipsa etiam veritas esset perfectior. Resp. dist. ant. scientia necessaria est simpliciter infinita in sua linea. conc. ant. extra illam. subd. realiter accepta. conc. formaliter accepta. neg. ant. & dist. etiam conf. cognoscit omni possibili modo spectante ad ejus lineam. conc. conf. omni proflus modo ad ipsam non spectante, neg. conf. Scientia DEI necessaria formaliter accepta tantum cognoscit objecta quoad prædicata necessaria, non verò quoad contingentia.

300. Ad 1. confirm. neg. maj. nam si scientia contingens est adæquate intrinseca DEO, non est perfectior de bono, quam de malo: sicut speculum non est perfectius, si repræsentat pulchrum, quam si deforme, dummodo repræsentet utrumque æque bene, quod facit cognitio Divina respectu mali, & boni. Si scientia est inadæquate extrinseca, iterum non est melior de uno, quam de altero, sicut complexum ex DEO, & creatura non est perfectius quid, quam solus DEUS, de quo *num. 146.* Ad 2. confirm. sufficit eadem responsio. Frigidè autem quidam contra scientiam mediam obijciunt, DEO esse tribuendas scientias integras, non medias: quasi verò, si sedeas medius inter Petrum, & Paulum, tantum sis dimidius homo.

ARTICULUS III.

Quale sit Objectum Scientiæ Divinæ.

301. **O**bjectum cognitionis multipliciter dividitur. 1. in *materiale*, & *formale*. Illud est, quod attingitur à cognitione: formale est motivum, propter quod attingitur. e. g. in hac cognitione: *Dies est; quia sol est*: objectum materiale est existentia diei; formale verò præsentia solis: & hoc objectum formale vocatur à Thomistis primum, ab aliis motivum, ab aliis specificativum. Potest autem esse identificatum cum materiali, ut contingit in veritatibus, per se quoad nos notis, e. g. *Totum est majus sua parte* &c. hic enim ipsa evidentia principii me movet ad ei assentiendum. Utrumque objectum dividitur in *primum*, & *secundum*.

secundarium. Materiale primum est, quod primum consideratur, e. g. DEUS in Theologia: alia sunt secunda. Formale primum est primum motivum: & secundarium est motivum secundarium.

302. Objectum formale dividitur in *physicè motivum*, & *intentionaliter motivum*. Illud est, quod physicè influit in productionem cognitionis, sive per se ipsum, sive per speciem à se emissam. Alterum est, quod nullum præstat influxum, sed tantum est ratio, ob quam quis huic, vel illi rei assentitur, aut eam cognoscit. Gormaz addit, *per identitatem motivum*, quando scilicet objectum est identificatum cum cognitione: & ita se habet essentia Divina respectu cognitionis sui ipsius. Dividitur iterum objectum formale in *purè terminativum*, & *determinativum*. Illud est, quod purè terminat tanquam ratio cognitionem, seu actum potentia cognoscitivæ jam ex se ad illud objectum cognoscendum determinat. Alterum est, quod potentiam cognoscitivam indifferentem ad cognoscendum, vel non cognoscendum determinat.

303. Ex his habetur 1. nullum objectum formale esse physicè motivum respectu cognitionis Divinæ; quia nullum potest præstare influxum physicum: adeoque omnia sunt tantum intentionaliter motiva. 2. nullam creaturam esse objectum per identitatem motivum respectu cognitionis Divinæ; quia nulla identificatur; nam etiam dato, quod scientia contingens compleatur per aliquid extrinsecum creatum, per hoc tamen complementum DEUS non cognoscit, sed per solam suam perfectissimam, & simpliciter infinitam quasi formam cognitionis; & complementum juxta suos Patronos non est constitutum ipsius cognitionis, sed tantum applicatio ejusdem ad objectum; quare, sicut applicatio ignis non urit, ita hoc complementum non cognoscit, neque se ipsum, adeoque non est simul cognitio, & objectum cognitum.

304. Tertiò habetur, respectu scientiæ Divinæ necessariæ tantum dari objectum formale purè terminativum; cum enim intellectus Divinus nullo modo sit indifferens, sed necessitatus ad omnia cognoscenda, non potest primum ab objecto determinari; quamvis enim veritas necessaria ex se sufficiens sit ad determinandum intellectum, non potest tamen determinare jam actum determinatum. 4. at verò respectu scientiæ Divinæ liberæ, vel contingentis datur objectum formale determinativum; nam ad objecta contingentia cognoscenda intellectus Divinus est indifferens; si enim abessent, uti possunt, DEUS ea non cognosceret, quin mutaretur: ergo debet per illa objecta determinari. Et hinc actus nostri liberi sunt objectum formale intentionaliter motivum determinativum scientiæ Divinæ; nam ipsi determinant ad scientiam, non verò scientia ad ipsos. His positis

305. Dico 1. Objectum materiale scientiæ Divinæ est tum ipse DEUS, tum creatura omnes, possibiles, & existentes, & omnia, quæ cognoscibilia sunt, ita certissima omnium. Prob. 1. *Corinth. 2. v. 10.* dicitur: *Spiritus enim omnia scrutatur etiam profunda DEI.* 2. DEUS esset valde ignorans, si se ipsum, quamvis pulcherrimum objectum nesciret. Quod autem alia omnia co-

gnoscat, adeoque ea sint objectum materiale scientiæ Divinæ, jam probatum est à num. 276. Et confirm. ulterius sic. Intellectus Divinus debet esse summè perfectus in vi cognoscitiva: ergo debet esse cognoscitivus omnis cognoscibilis, prob. conf. alias esset capax nescientiæ, vel ignorantia, quæ utique ipsum dedecet, eique consequenter repugnant. Est autem DEUS ipse objectum suum primum, creaturæ verò sunt secundarium.

306. Dico 2. DEUS seipsum comprehendit: creaturæ verò supercomprehendit. Prob. 1. pars. S. Thomas 1. part. quæst. 12. art. 7. in corp. ait: *Illud enim comprehenditur, quod perfecte cognoscitur: perfecte autem cognoscitur, quod tantum cognoscitur, quantum est cognoscibile.* Ex hoc alii tradunt, cognitionem illam esse comprehensivam, quæ in ratione cognoscendi, vel representandi, est tam perfecta, quam perfectum est objectum in ratione cognoscibilis: atqui cognitio Divina, utpote realiter DEO identificata, & infinite perfecta, est in sua ratione cognoscendi tam perfecta, quam DEUS in ratione cognoscibilis: ergo.

307. Prob. jam 2. da pars. Cognitio Divina infinita in ratione cognoscendi hoc ipso infinitum superat omnem cognoscibilitatem finitam cujuscunque creaturæ, adeoque istam excedit, & supercomprehendit. Addendum, quod DEUS cognoscat omnes creaturas simul, si non similitate objecti, seu per modum infiniti categorematici (de qua re longa est disputatio apud Philosophos) saltem similitate cognitionis: hoc est, non cognoscit eas successivè, seu cognoscendo nunc unam, postea aliam, sicut homines successivè discere solent; quod utique DEUM maxime dedecet; sed omnis cognitio, quæ datur in DEO, simul ab æterno datur.

308. Dico 3. Objectum formale cognitionis Divinæ est DEUS, & aliquando etiam creaturæ. Prob. DEUS cognoscit se existere; quia existit, ergo sibi ipsi est ratio, seu motivum formale. Pariter aliquando cognoscit, & affirmat creaturas, præsertim actus nostros liberos; quia dantur; non enim actus nostri liberi dantur; quia cognoscuntur à DEO: sed vicissim cognoscuntur; quia dantur; adeoque, si interrogaretur DEUS, cur cognosceret illum, vel illum actum liberum, posset respondere: quia existit: ergo sunt objectum formale intentionaliter motivum ex num. 302.

ARTICULUS IV. *Solvuntur Objectiones.*

309. **O**B. 1. contra 1. illationem num.

303. factam. Essentia Divina determinat DEUM ad cognoscendum: ergo movet ipsum, & est objectum physicè motivum. Confirm. S. Thomas approbat dictum Platonis dicentis, DEUM movere se ipsum: ergo potest respectu DEI dari objectum physicè motivum. Resp. neg. conf. ex hoc tantum sequitur, quod essentia Divina sit objectum intentionaliter motivum. Sed neque essentia Divina, ut præcisa ab intellectu, intentionaliter determinat; quia intellectus Divinus jam ex se est deter-

determinatus ad cognoscenda objecta necessaria, quale etiam est essentia Divina. Neque etiam ex eo, quod cognitio DEI habeat esse ab essentia Divina, aliquid hic probatur; quia tantum habet esse per identitatem: non autem per productionem; quod tamen requireretur ad hoc, ut esset objectum physicè motivum. Hinc neque dici potest cognitio Divina procedere ab essentia; hoc enim, strictè acceptum, significat produci: unde tantum dici potest cognitio esse ab essentia tanquam actus secundus metaphysicus. Ad confir. neg. ant. S. Thomas tantum admittit cognitionem Divinam posse improprie vocari motivum propter aliquam cum hoc similitudinem, eo quod, sicut motus est actus mobilis, ita intellectio, seu cognitio, sit actus agentis, scilicet metaphysicus, non physicus.

310. Dices. Ad objectum physicè motivum in Divinis non requiritur, ut producat cognitionem: ergo. prob. ant. Licet in creatis objectum determinativum influat in cognitionem, non influit in Divinis: ergo licet in creatis objectum physicè motivum producat cognitionem, non debet producere in Divinis. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conf. Tota ratio objecti determinativi stat sine productione, quamvis in creatis conjungatur cum productione: sicut etiam tota ratio objecti formalis, genericè talis, stat sine influxu in cognitionem, quamvis in creatis aliquem præstet, & ideo sit simul physicè motivum: at ratio objecti physicè motivi non stat sine influxu, imò per hoc intelligitur saltem communius illud, quod influit: nec in hac questione de voce est à communiori recedendum.

311. Ob. 2. contra 4. illationem, n. 304. factam. Objectum formale determinativum specificat actum: atqui nulla creatura potest specificare actum Divinum: ergo nulla potest esse objectum formale determinativum. Confir. Si ponatur scientia DEI compleri per ipsos actus nostros liberos, isti non possunt esse objectum determinativum ejus scientiæ: ergo. prob. ant. Actus isti non possunt determinare ad scientiam, secundum quod est identificata cum DEO; nam sub hac ratione ipsa est necessaria: non ad complementum; alias determinarent ad se ipsos: ergo. Resp. neg. maj. si intelligatur specificatio intrinseca; hanc enim tantum facit objectum physicè motivum, vel juxta Gormaz, etiam objectum per identitatem motivum. Si autem tantum velis dicere, quod objectum creatum aliquo modo extrinsece specificet cognitionem DEI, quatenus est objectum, à quo dicitur cognitio potius hujus quam illius representatio, non est ullum absurdum hoc admittere. Quæstio hæc est de nomine, in qua facile cum aliis conveniam. Ad confir. neg. ant. ad prob. dist. 1. part. ant. Actus non possunt determinare ad scientiam &c. ut potius existat, quam non existat. conc. ant. ut habeat potius hanc denominationem, quam illam. neg. ant. Sic etiam albedo non determinat murum ad existendum, sed, ut sit potius albus, quam non albus: nec per hoc determinat ad se, sed per se determinat ad certam denominationem.

312. Ob. 3. contra 1. conclusionem. Scientia dicit relationem ad objectum: ergo DEUS non cognoscit seipsum. prob. conf. Relatio unius dicit realem distinctionem à correlativo: scientia

DEI non dicit realem distinctionem à DEO: ergo. Confir. Cognitio nihil cognoscens nisi se ipsam esset inutilis: sed cognitio DEI sui ipsius nihil cognosceret præter seipsam; quia ipsa esset realiter identificata cum DEO: ergo. Resp. dist. ant. Scientia dicit relationem semper physicam. neg. ant. purè intentionalem. conc. ant. & neg. conf. ad prob. dist. ma. Relatio purè intentionalis dicit realem distinctionem. neg. maj. physica. conc. maj. & conc. min. neg. conf. ita S. Thomas de veritate quæst. 2. art. 2. ad 3. Ad confir. Resp. 1. om. maj. neg. min. quia eadem cognitio, realiter sumpta, cognoscit etiam creaturas. Resp. 2. dist. maj. Si cognitio ipsa non sit infinite perfecta, & identificata cum plurimis perfectionibus cognoscibilibus. om. maj. secus. neg. maj. & sic dist. min. neg. conf. Quando autem S. Thomas 2. quæst. 1. art. 1. ad 2. dicit, quod primum visibile non possit esse ipsum videre, sive, quod objectum visibile non possit esse visio, loquitur de cognitione creata, seu humana, inter quam & Divinam est immensa disparitas.

313. Ob. 4. S. August. l. octoginta trium questionum. quæst. 46. de DEO ait: Non enim extra se quidquam positum intuebatur, ut secundum id constitueret, quod constituebat; nam hoc opinari sacrilegium est. ergo DEUS nullas creaturas videt extra se. Confir. DEUS tantum cognoscit suam essentiam, quæ eminenter continet creaturas: ergo istæ non terminant formaliter cognitionem Divinam. Resp. dist. conf. nullas omnino videt. neg. conf. nullas, tanquam ideas, & formas, quibus dirigeretur ad producendas alias ad earum normam. conc. conf. Agit ibi S. August. de ideis Platoniacis, negatque alias dari, aut DEO necessarias esse; quàm rationes, vel ideas in mente Creatoris existentes. Ad confir. neg. ant. de quo redibit sermo inferius.

314. Ob. 5. contra 2. conclus. Si DEUS comprehensive cognoscit se ipsum, & consequenter etiam suam cognitionem, tunc cognitio DEI est reflexa: ergo debet hæc ipsa reflexio per novam reflexionem cognosci, & sic in infinitum: hoc dici non potest: ergo. Resp. dist. ant. cognitio DEI est purè reflexa. neg. ant. non purè reflexa. conc. ant. & neg. conf. Cognitio purè reflexa est illa, quæ non seipsam, sed aliam realiter distinctam cognoscit: cognitio non purè reflexa est illa, quæ non tantum est cognoscens, sed etiam cognita: & talis est cognitio Divina cognoscens, & cognita à se ipsa: unde non debet per novam reflexionem cognosci reflexio; sed ab ipsamet cognitione unico intuitu comprehensivo cognoscitur: nos tamen ob imperfectum nostrum modum concipiendi possumus à cognitione Divina abstrahere reflexiones formaliter distinctas, syncategorematicè infinitas, sed non categorematicè infinitas; quia non possunt dari categorematicè infiniti conceptus, qui tamen constituunt distinctionem formalem.

315. Ob. 6. contra 3. conclusionem. Objectum formale est motivum: sed motivum non potest dari respectu DEI: ergo nec objectum formale. prob. min. Motivum respicit mobile: DEUS non est mobilis: ergo. Confir. 1. Ratio motivi importat indeterminationem: hæc non datur in DEO: ergo. Confir. 2. Motivum est causa cognitionis: atqui non potest dari causa cognitionis Divinæ: ergo nec motivum. Resp.

H

dist.

dist. min. non potest dari respectu Dei motivum physicum. conc. min. intentionale. subd. strictissime tale. om. latè tale. neg. min. & conf. ad prob. dist. maj. motivum physicum respicit mobile. conc. maj. intentionale latè tale. neg. maj. & conc. min. neg. conf. Quidam nolunt admittere respectu DEI motivum strictè tale : quæstio est de nomine, de qua non multum litigabo; sed dicam, objectum formale, vel rationem obiectivam, & motivum strictè tale non esse idem. Gormaz tamen de DEO num. 321. admittit in DEO potentiam intentionaliter mobilem. Ad 1. conf. neg. maj. Etsi potentia sit determinatissima ad cognoscendum, tamen habet objectum formale; quia habet rationem assentiendi, vel cognoscendi objectum. Ad secund. conf. dist. maj. motivum physicum est causa cognitionis. conc. maj. intentionale. subd. strictè tale. om. latè tale. neg. ma. & concess. min. sub eadem distinctione conc. vel neg. conf.

316. Ob. 7. Objectum formale movet ut cognitum: sed DEUS non potest ita moveri: ergo. prob. min. Si objectum moveret ut cognitum, DEUS transiret ab una cognitione ad aliam, adeoque discurreret: hoc non admittitur: ergo. Resp. dist. maj. movet ut cognitum præviè per aliam præcedentem cognitionem. neg. maj. per hanc ipsam cognitionem, ad quam movet. conc. maj. & sic dist. min. neg. conf. ad prob. dist. maj. si moveret ut cognitum per aliquam præcedentem cognitionem. conc. maj. secus. neg. maj. & conc. min. neg. conf. Movere ut cognitum necessariò non plus dicit, quam objectum formale non movere, nisi quando cognoscitur; aliàs enim non potest esse ratio assensus: est autem objectum formale indifferens, ut cognoscatur, vel per actum prævium, vel tantum per ipsum actum, cuius est objectum formale. Ab hominibus quidem ordinariè censetur cognosci per apprehensionem præviam (quamvis de hoc dubitare liceat in ordine ad prima principia) at non ita à DEO.

317. Ob. 8. Objectum formale debet antecedere, vel comitari scientiam: sed creaturæ nec antecedunt, nec comitantur scientiam DEI: ergo non sunt objectum formale. Conf. SS. PP. Dionysius, August. Anselmus, negant, veritates creatas esse objectum formale cognitionis Divinæ: ergo. Resp. neg. maj. Sufficit, si sit ratio assensus: ad summum debet præcedere objectum physicè motivum, quod est causa cognitionis. Ad confir. dist. ant. negant esse objectum physicè, vel strictissime motivum. conc. ant. latius dictum motivum. neg. ant. & conf. Sed de textibus istorum SS. PP. iterum, quando de cognitione possibilem.

318. Ob. 9. Infinitæ scientiæ non est proportionatum objectum finitum: ergo nulla creatura est objectum proportionatum scientiæ Divinæ. Conf. Voluntas Divina, quia infinita, non movetur necessariò ab ullo objecto creato: ergo neque intellectus Divinus. Resp. dist. ant. non est proportionatum in ratione perfectionis. conc. ant. in ratione attingibilitatis. neg. ant. & conf. Certè intellectus Angeli spiritualis cognoscit etiam inferiora materialia, licet minus perfectæ: imò omnipotentia infinita producit effectus finitos. Ad conf. conc. ant. neg. conf. Voluntas Divina, quia libera, potest moveri ab aliquo

creato, vel non: unde etiam creaturæ sunt objectum formale, saltem secundarium, respectu aliquus voluntatis Divinæ; quia de facto sunt aliqua ratio saltem secundaria eas volendi: sed hoc non necessariò; quia potuisset DEUS liberè eas non habere pro objecto formali: at intellectus Divinus est potentia necessaria, debetque cognoscere omnia possible, & omni modo: adeoque etiam creaturæ sunt necessariò aliqua ratio cognitionis Divinæ.

QUESTIO II.

De Scientia Simplicis Intelligentiæ.

ARTICULUS I.

Quomodo DEUS cognoscat creaturas possibile.

319. **N**otandum 1. aliam esse possibilitatem extrinsecam, aliam intrinsecam. Prior, quæ etiam activa, & causalis vocatur, est causa, seu potentia aliquid producendi; unde universalis extrinseca possibilitas rerum creaturarum omnium est omnipotentia DEI. Altera, quæ etiam passiva, & formalis dicitur, est aptitudo ad existendum: sive non repugnantia, aut consonantia prædicatorum. Hanc authores aliqui, etiam ex nostris, negant: sed admittunt longè plures, eamque adstruit Angelicus 1. part. quæst. 25. art. 3. in corp. ubi ait: Dicitur autem aliquid possibile, vel impossibile absolute ex habitudine terminorum: possibile quidem; quia prædicatum non repugnat subiecto &c. Et sane quando DEUS cognoscit aliquid producibile, non cognoscit tantum seipsum, vel omnipotentiam suam; hæc enim non est producibilis. Rursus omnipotentia habet relationem, seu respectum ad possible: ergo est ab ipsis distincta. Tandem quando dico: Alter mundus possibilis non existit: juxta omnes verum dico: at adversarii hanc propositionem difficillimè explicant; nam sensus esse non potest: Omnipotentia DEI non existit: alium autem sensum, quem assignabunt, nisi alter mundus possibilis sit aliquid distinctum ab omnipotentia? Sed hæc potius ex Metaphysica supponenda, quam probanda sunt.

320. Notandum 2. ex Gormaz de DEO num. 322. multipliciter aliquid posse cognosci, in se, in alio, propter aliud, ex alio, & ad modum akerius. Cognitionis rei in se est cognitio rei directæ, & immediata propter ipsius rei propriam veritatem. Cognitionis rei in alio est cognitio rei in medio habente connexionem, vel ordinem ad illam, quando nempe medium directè cognitum ratione suæ connexionis determinat ad simul cognoscendum mediatè terminum connexionis, saltem per modum obliqui; quia scilicet objectum plenè, & adæquatè cognosci non potest, quin cognoscatur simul aliud, e.g. si cognoscatur causa ut talis, cognoscitur etiam ejus effectus. Si hic ordo, vel connexio est metaphysica, dicitur res cognosci propter aliud: & comparari hæc cognitio aliquo modo potest cum visione speculi, quod quis intuendo simul videt objecta ab eo representata. Cognitionis rei ex alio est cognitio discursiva.

discursiva, quando scilicet unum infertur ex alio: qui discursus abest à cognitione rei in alio, de qua re fusè Martinez de DEO sciente contrav. 2. disp. 6. sect. 1. & 3. quod discrimen etiam tradit S. Thomas 1. part. quest. 14. art. 7. ad 2. dicens: DEUS non cognoscit per causam quasi prius cognitam effectus cognitos: sed eos cognoscit in causa; unde ejus cognitio est sine discursu. Advertit tamen Martinez cit. sect. 3. nostras cognitiones sapius esse rei ex alio; eoquod prius medium imperfectè cognoscimus, & nondum statim in eo omnia connexa videamus: postea progrediamur ad inferendas ex illo res alias. Cognitione rei ad modum alterius est illa, quæ objectum, in se attingibile, non attingit, nisi per similitudinem. Hæc cognitio est confusa, & imperfecta (saltem, nisi similitudo sit identitatis, seu perfectissima: quanquam etiam hoc casu ipsa hæcitas non distinguatur) sicque cognoscimus Angelum per modum juvenis.

Hic addendum, quod etiam insinuat Martinez loco modo citato, aliud esse cognoscere rem in alio, aliud ad modum alterius. Sic, licet DEUS in sua omnipotentia cognoscat effectus, non cognoscit per modum omnipotentia: & pariter, licet nos cognoscamus in vestigio pulveri impresso hominem, vel leonem, non apprehendimus hominem, vel leonem quasi vestigium: item, qui in vocabulo scripto Cæsar agnoscit Carolum VI. non eum apprehendit tanquam scripturam: sed in his casibus, ut rectè Martinez, in nobis species vestigii, aut scripturæ, propter connexionem, quam habent cum leone, vel Cæsare, tantum excitant species leonis, vel Cæsar, quas jam habemus aliunde de leone, vel Cæsare, quem deinde cognoscimus vi illarum specierum excitatarum: & si istæ sint claræ, & intuitive, leo, vel Cæsar clarè cognoscitur: si autem species sint tantum improprie, vel obscuræ, cognoscitur etiam obscure, vel abstractivè leo, aut Cæsar.

321. In DEO species quidem ita excitari non possunt (quia esset imperfectio magna) fit tamen aliquid suo modo æquivalens, quatenus scilicet cognitio vestigii ratione connexionis suæ, quam habet tanquam effectus cum causa, vel cognitio imaginis, aut scripturæ ratione connexionis, quam habet cum prototypo, vel objecto, saltem ex intentione efformantis imaginem, vel scripturam, (quam intentionem unà cum imagine, & scriptura DEUS cognoscit) determinat DEUM ad videndum prototypon, vel objectum tanquam objectum mediatum, vel indirectum, & quidem simul per eandem cognitionem, qua cognoscit ipsam imaginem, vel scripturam: non tamen determinat ad videndum eo modo imperfecto, quo imago imperfecta, vel scriptura illud representant. Et hæc etiam ratione DEUS dicitur in cognitionibus obscuris, vel universale facientibus objecta cognoscere, quin cognoscat obscure, aut universale faciat; nam omnia clarissimè, & distinctissimè cognoscit: sicut etiam DEUS in nostra cognitione representante Angelum per modum juvenis cognoscit Angelum, at non per modum juvenis. Certè species juvenis minus est similis Angelo, quàm species vestigii leoni, vel species scripturæ Cæsari: unde, si nos non cognoscimus Cæsarem per modum scripturæ &c. in illo casu, minus DEUS cognoscit Angelum per modum juvenis: præterquam, quod sic

DEUS objecta cognosceret abstractivè, quod videtur à nemine admitti: certè sine gravissima ratione non est admittendum. Sicut ergo DEUS in dicta cognitione non cognoscit Angelum per modum juvenis: ita neque in cognitionibus, facientibus universale, cognoscit objectum universaliter, seu faciendo universale; quia non cognoscit ad modum illarum cognitionum; nam illæ cognitiones, seu representationes universales à longè non sunt perfectè similes objectis, prout dantur à parte rei, & ferme se habent, ut vestigium respectu feræ. Banholzer de DEO sciente quest. 2. art. 1. num. 23. negat hanc cognitionem esse in alio, & hinc negat, DEUM cognoscere se in creaturis: sed negari non potest, DEUM suo modo ab his qualibuscunque mediis determinari ad cognoscenda objecta, & quidem sine discursu: & hæc est (nisi fiat questio de voce) cognitio in alio.

322. Dico 1. DEUS cognoscit omnes creaturas possibles in sua omnipotentia, vel in se ipso. ita authores communissimè. Prob. Inprimis, quod DEUS omnes creaturas possibles cognoscat, habetur ex n. 276. & quia absurdum esset dicere, DEUM aliquid ignorare, quod facere potest. Quod autem videat possibilia creata in omnipotentia, sic prob. Omnipotentia est medium habens sufficientem connexionem cum possibilibus; quia est causa omnium, & eminenter omnia continet: ergo DEUS eam comprehendendo cognoscit possibilia tanquam terminos, cum quibus illa est connexa, & ad quos se extendit. Confir. ex SS. PP. qui passim hoc dicunt, & præsertim S. Dionysius de Divinis nominibus cap. 7. ubi sic habet. Ex se, & in se secundum causam omnium notionem, & scientiam, atque substantiam anticipat, & ante comprehendit: & paulò post: Se ipsam itaque Divina Sapientia noscens omnia scit, materialia sine materia, & individua, quæ divisionem admittunt, & unice plurima. Similes textus vide plures apud Aldrete disp. 17. sect. 1. n. 12. qui tamen videtur usus alia versione S. Dionysii: nos usi sumus Ambrosio Florentino.

Per hanc autem cognitionem DEUS jam attingit ipsa possibilia secundum esse proprium contradistinctum ab essentia DEI; est enim intelligibile, quod DEUS affirmit, se habere potentiam producendi leonem à se distinctum, & non attingat essentiam leonis distinctam. Cognoscit etiam per hanc cognitionem possibilia clarissimè, & comprehensivè; non enim potest in DEO dari cognitio obscura, aut non comprehensiva objecti pro eo signo cognoscibilis: sicut tamen potest dari in creaturis, quæ aliquid in alio obscure tantum attingunt. Attamen hæc cognitio non est cognitio possibilium in se ipsis; quia per hanc intelligitur cognitio immediatè directà ad possibilia propter propriam ipsorum veritatem: & questio est inter authores, an præter superiorem cognitionem possibilium in omnipotentia admitti debeat cognitio alia, non quidem realiter, aut virtualiter, sed tamen formaliter distincta possibilium in se ipsis, pro qua resolvenda.

323. Dico 2. DEUS cognoscit etiam possibilia in seipsis. ita Lugo, Martinon, Erize, Quiros, Gormaz, Arriaga, Aldrete, Moncaus, Comptonus, & alii, Recentiores præsertim, mul-

ti. Prob. Intellectus Divinus est summè cognoscitivus: ergo debet cognoscere non tantum omne possibile, sed etiam omni modo, quo cognosci potest: atqui possibilia sunt etiam cognoscibilia in se ipsis: ergo, ant. est certum, conf. prob. ex eo, quod intellectui summè cognoscitivo debeat semper attribui ea scientia, quæ est perfectior, aut perfectio simpliciter simplex: atqui est perfectio simpliciter simplex cognoscere rem omni modo, quo potest cognosci: ergo. Insuper perfectiorem habet scientiam Theologus, vel Philosophus, qui suam assertionem potest demonstrare pluribus modis, quàm, qui tantum uno; hic enim est ignorans, si aliquas rationes nesciat: ergo etiam scientia DEI est perfectior, si possibilia omni modo, quo cognosci possunt, cognoscat. Confirm. ex S. Thoma, qui 1. parte quest. 14. art. 10. ad 4. ait. *Cognoscere aliquid per aliud tantum est imperfectæ cognitionis, si illud sit cognoscibile per se.*

Quod autem possibilia sint in se ipsis cognoscibilia, habetur ex eo, quod, ut satis communiter admittitur, Angeli multa possibilia in se ipsis cognoscant: cujus ratio ulterior est; quia etiam possibilia habent aliquam veritatem affirmabilem, non minùs, ac futura contingentia, quæ tamen juxta S. Thomam (ut infra ostendemus) & alios, præsertim nostros, à DEO cognoscuntur in se ipsis. Et certè contingentia conditionatè futura non possunt infallibiliter in ullis causis, nec etiam à DEO in seipso cognosci. Confirm. ex Aldrete *disp. 18. sect. 2. n. 5.* DEUS utpote summè intellectivus non indiget aliqua reflexione, aut medio, ut attingat objectum in se attingibile: ergo mirum esset, si creaturam posset indirectè quidem in omnipotentia, non autem directè in se ipsa, cognoscere.

324. Nec dicas, cognitionem possibilibum in seipsis esse superfluum; cum DEUS jam omnia comprehensive cognoscat in omnipotentia; nam licet cognoscat omnia, non cognoscit omni modo; cum tamen ei utpote infinite scienti necesse sit, rem cognoscere omni modo. Sic adversarii (ut bene arguit Aldrete) admittunt, quod, quamvis DEUS Pater omnia videat in Verbo comprehensive, tamen etiam ea videat in omnipotentia. Si ergo non est superflua cognitio ejusdem in alio medio, neque erit superflua cognitio ejusdem alio modo. Noto sub finem, juxta nos hanc cognitionem creaturarum in seipsis esse posteriorem cognitione earundem in essentia, vel omnipotentia prius visa, & cognita; nam, ut rectè Martinez docet *controv. 2. disp. 7. sect. 2.* cognitio possibilibum in seipsis præsupponit, si non includit, essentialiter cognitionem eorundem in essentia; utique enim DEUS prius ratione cognoscit seipsum tanquam objectum primum, & in se creaturas, antequam ipsas cognoscat in se ipsis.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

325. **O**B. 1. contra 1. conclus. Essentia, vel omnipotentia Divina non est ejusdem rationis cum

creaturis possibilibus: ergo non potest esse medium, in quo istæ videantur. Confir. 1. Creaturæ non possunt videri in DEO, nisi eo modo, quo sunt in DEO: sed non sunt in DEO formaliter: ergo non possunt in eo formaliter videri. Conf. 2. DEUS prius deberet suam omnipotentiam cognoscere, & dein ex occasione illius cognitionis progredi ad cognitionem possibilibum in illa: sed sic discurreret: ergo. Resp. neg. conf. Verbum Divinum etiam non est ejusdem rationis cum creaturis, & tamen cognoscuntur istæ in illo: & idem contingit in quavis causa æquivoca; non igitur requiritur similitudo, sed tantum connexio. Ad 1. confir. neg. ma. modò enim creaturæ sint in DEO eminenter, vel causaliter, possunt jam eorum formales perfectiones eminenter contentæ, adeoque ipsæmet formaliter cognosci; quia hæc ipsa eminentialis continentia est ratio ipsas cognoscendi, vel affirmandi. Ad 2. confir. neg. maj. quia unico intuitu cognoscit, & se, & creaturas. Vide *n. 281. § 320.*

326. Dices. Essentia DEI, vel omnipotentia non connectitur cum possibilibus: ergo ista non possunt ratione connexionis in illa cognosci. Confir. 1. Scientia DEI debet esse prior ad omnipotentiam: atqui juxta nos ipsa tanquam objectum, in quo viderentur possibilia, esset prior ad scientiam: ergo. Confir. 2. Licet Angelus comprehendat seipsum, tamen non cognoscit omnes effectus sibi possibiles, e.g. cognitiones syncategorematicè infinitas: ergo, licet DEUS comprehendat suam omnipotentiam, non tamen cognoscit omnia possibilia. Resp. dist. ant. omnipotentia non connectitur connexionem dependentiæ, vel indigentia, vi cujus aliquid accipiat à possibilibus, conc. ant. non connectitur connexionem infinitæ perfectionis, vi cujus possibilibus possit aliquid dare, neg. ant. & conf. Imò hæc connexio est summa DEI perfectio. Est tamen DEUS ens summè absolutum, & independens; quia non indiget actuali existentia ullius entitatis à se distinctæ. Quod autem omnipotentia DEI debeat dici magis necessaria, non impedit hanc connexionem; nam cum possibilitas rerum, cum qua stio modo omnipotentia connexa est, etiam sit necessaria, & indefectibilis, possunt jam inter se connecti.

Ad 1. confir. dist. maj. Scientia directiva, & causativa debet prior esse ad omnipotentiam operantem, conc. maj. scientia quævis debet esse prior ad omnipotentiam ipsam, neg. maj. & dist. sic. min. neg. conf. DEUS, propriè loquendo, strictè non est omnipotens; quia scit, se esse omnipotentem; sed potius scit se esse omnipotentem; quia est omnipotens: quamvis omnipotentia non operetur, nisi prius sciat DEUS, rem esse possibilem &c. Ad 2. confir. neg. conf. Angelus non est adæquata causa suorum actuum, sed indiget concursu Divino. Nec dicas, DEUM etiam non esse causam adæquatam actuum nostrorum vitalium; nam, licet non sit formaliter, est tamen eminenter, quatenus se solo potest adæquatè producere causam productivam illorum actuum, scilicet nos ipsos. At Angelus non est eminenter causa adæquata suorum effectuum; nec enim potest producere seipsum.

327. **O**B. 2. contra secundam conclusionem. Si DEUS cognosceret possibilia in se ipsis, cogni-

cognitio Divina dependeret à possibilitate creaturarum: hoc est absurdum: ergo. Confir. Creaturæ deberent specificare cognitionem Divinam: hoc non potest admitti: ergo. prob. maj. Objectum formale ex S. Thoma specificat actum: ergo. Resp. neg. ant. Dependere non est tantum connecti, sed indigere. Sic Pater Divinus non dependet à Filio, quamvis necessarium cum illo connectatur. Indiget autem bonis tantum ille, qui nec ex se illa habet, nec pro libitu habere potest; hac autem ratione non indiget cognitio Divina, vel DEUS possibilibus. Aliqui aliquando pro eodem sumunt connecti, & dependere: verum non loquuntur strictè, sed latè.

Ad confir. neg. maj. solum enim objectum physicè motivum specificat intrinsecè, ut dictum n. 311. ad prob. dist. ant. objectum formale physicè motivum specificat. conc. ant. objectum formale tantum ut sic. neg. ant. & conf. Quando autem Angelicus videtur docere, quod primum intellectum tribuat speciem actui, per primum intellectum non intelligit objectum formale: sed speciem intelligibilem impressam, ut clare docet in 1. dist. 35. quest. 1. art. 2. in corpore. Per secundum intellectum autem intelligit ipsam rem: sicut per primum visum intelligit speciem visibilem in oculo immisam: per secundum visum intelligit objectum exterius: nemo autem formiat, quod DEUS à creatura accipiat speciem in ordine ad eliciendas suas cognitiones: sed, ut diximus num. 280. ipsa essentia Divina est Species omnium rerum, si aliqua DEO necessaria est.

328. Dices. Essentia Divina non potest esse species representans creaturas: ergo. prob. ant. Species debet causari ab objecto: hoc repugnat essentia Divina: ergo. Confir. Ratio speciei alicui convenit, vel ob similitudinem, vel ob identitatem cum objecto: neutrum datur in essentia Divina relatè ad creaturas: ergo. Resp. Supposito, quod species sit necessaria ad cognitionem Divinam, neg. ant. ad prob. neg. maj. Angeli certè habent species infusas multarum rerum non existentium, quæ eas producere non potuerunt: item ipsi sibi sunt species juxta multos ad cognoscendum se ipsos, quin se producant. Ad confir. dist. ma. ratio speciei convenit ob similitudinem in perfectione entitativa. neg. ma. in ratione representandi. conc. maj. & dist. sic min. neg. conf. Si enim species intentionales rectè representant substantiam viventem, quamvis ipsæ non sint substantia, aut viventes, adeoque imperfectiores: multò magis poterit essentia Divina representare creaturas, quamvis sit perfectior. Gonetus disp. 2. de scient. DEI art. 2. num. 46. ait, cognitionem creaturarum in se ipsis esse DEO indignam: sed id non probat: dein ipsemet disp. 4. de scientia DEI art. 5. §. 4. num. 162. admittit, effectum aliquem posse videri in causa prædeterminata: si autem non est indignum DEO, videre creaturam in alia creatura; nec erit indignum, videre eam in se ipsa.

329. Ob. 3. Creaturæ possibiles nihil sunt, vel earum possibilitas identificatur cum omnipotentia: ergo non possunt cognosci, nisi in omnipotentia. Confir. Quod actu nihil est, non est actu cognoscibile: sed creaturæ possibiles actu nihil sunt: ergo. Resp. dist. 1. p. ant. Creaturæ possibiles nihil sunt per statum, conc. nihil sunt per

alienationem. neg. 1. part. ant. & etiam secundam partem cum conseq. Dicitur aliquid esse per statum, quando existit pro tempore importato per copulam, & verbum est sumitur in vi verbi, ut significet idem, ac existit. e. g. Ingolstadtum est munimentum. Dicitur aliquid esse per alienationem, quando non existit pro tempore importato per copulam; sed præcindit ab existentia, vel non existentia, & verbum est sumitur tantum in vi copula, hoc est, ut significet non existentiam, sed tantum convenientiam prædicati cum subjecto. e. g. Alter mundus est possibilis. Status puræ naturæ est status hominis absque elevatione ad statum supernaturalem. Dicitur aliquid esse per ampliationem, quando datur quidem pro aliquo tempore, sed non pro illo, quod importat copula de præsentia, sed, vel extitit, vel existet. e. g. si dico: Adamus est primus homo. Status justitiæ originalis est status Adam ante peccatum. Dies extremi judicii est dies justitiæ DEI vindictivæ: ubi in primis duabus propositionibus est significat idem, ac fuit, in tertia idem, ac erit.

Jam autem ad hoc, ut aliquid possit cognosci, non requiritur, ut detur per statum; alias nec præterita, nec futura cognoscere possemus; cum tamen de his sapissimè discurremus. Sufficit ergo esse per ampliationem, vel alienationem: quæ ratione etiam sunt possibilia; sic enim res jam possunt objectivè existere, hoc est, esse affirmabiles, vel negabiles; adeoque & cognoscibiles, ut experientia monstrat in nobis ipsis. Videri potest Martinez controversia 2. disp. 1. sect. 3. §. 2. ubi fusius ostendit, terminos aliquid, nihil, aliquando sumi pro statu, aliquando per ampliationem, vel alienationem. Vide etiam eundem loco cit. sect. 1. ubi ostendit, Scotum non admittere, quod possibilitas rerum sit ens diminutum, seu medium inter reale, & intentionale. Ad confir. patet responso ex dictis.

330. Ob. 4. DEUS videt creaturas mediante sua essentia tanquam specie intellectuali: ergo eas tantum videt mediatè in specie, vel essentia. Confir. DEUS videt omnia in se tanquam in speculo: ergo non videt in se ipsis. Resp. dist. ant. videt ita, ut essentia semper se habeat ut quod. neg. ant. ut se habeat in ordine ad aliquam cognitionem creaturarum tantum ut quo. conc. ant. & neg. conf. Etiam oculus tantum videt e. g. arborem mediante specie; at quia hæc se non habet ut quod, seu tanquam objectum, sed tantum ut quo, sive ut applicatio intentionalis objecti, videt arborem immediatè in se: ita autem etiam essentia Divina in ordine ad cognitionem creaturarum in se ipsis tantum se habet ut applicatio. Si autem species e. g. sunt intrinsece in cubiculo obscuro in telam candidam, in qua sistantur, sequè ipsas representant tanquam aliquod objectum, tunc se habent ut quod, & in ipsis videtur objectum mediatè: & sic se habet essentia Divina in ordine ad cognitionem creaturarum non in seipsis, sed in ipsa essentia, vel omnipotentia.

Ad confir. Si species reflexæ in speculo se habent ut quod, tunc dist. ant. DEUS ita videt per aliquam cognitionem. conc. ant. per omnem. neg. ant. & conf. An autem ibi species se habeant ut quod, est dubium Philosophicum; hinc num. 320. dixi, cognitionem possibilium in omnipotentia aliquo modo comparari posse visioni in speculo:

quia utique est magna inter ista disparitas (de qua Martinez *contro. 2. disp. 6. sect. 1.*) & praesertim hæc, quod speculum non repræsentet, nisi reflectendo species ab objecto acceptas, quod longè abest ab essentia Divina. Quando autem hic obijcitur, admittendam à nobis esse in DEO scientiam unam alterâ perfectiorem, eoquod scientia possibilem in essentia sit perfectior scientiâ eorundem in seipsis, jam responsum est supra num. 299. & 300.

331. Ob. 5. DEUS non cognoscit se in creaturis: ergo nec creaturas in seipsis. prob. ant. 1. Si cognosceret se in creaturis, cognosceret se ænigmaticè & abstractivè, sicut viatores eum cognoscunt: hoc dedecet DEUM: ergo. 2. Hac ratione darentur infinitæ reflexiones; quia in se, in creaturis cognito, iterum cognosceret creaturas, & in his iterum se, in infinitum: hoc est absurdum: ergo. Resp. de consequentia posset fors controverti: sed neg. ant. ad 1. prob. neg. mai. non enim deberet se cognoscere ad modum alterius, sicut nos DEUM nunc cognoscimus: sed tantum in alio, vi cuius determinatur ad simul cognoscendum se ipsum. vide num. 320. & seq. Ad 2. prob. neg. maj. DEUS enim unico indivisibili intuitu sine ullo regressu cognoscit in se creaturas, & in creaturis se ipsum, ratione connexionis, quæ inter ipsum, ac creaturas datur. Nos quidem ad hanc cognitionem explicandam opus habemus reflexionibus, & circuitibus: non autem DEUS, qui cognitione perfectissima cognoscit, quod nos imperfectè explicamus. vide etiam dicta num. 314.

332. Ob. 6. DEUS se cognosceret in creaturis eatenus, quatenus habet connexionem cum ipsis: sed non habet connexionem ratione omnium prædicatorum: ergo non cognosceret se quoad omnia prædicata: ergo tantum abstractivè: hoc repugnat DEO: ergo. Resp. neg. maj. Perfectio cognitionis non est desumenda tantum ab objecto, vel medio, sed etiam à potentia cognoscente; nam ens spirituale cognoscit perfectius, quam ens materiale, & Angelus perfectius, quam homo, licet sit idem objectum, & medium. Unde DEUS necessariò habet semper cognitionem perfectissimam, etiam supra meritum objecti, vel medii creati, ejusque perfectio exigit, ut etiam in medio creato imperfecto se cognoscat comprehensive.

333. Ob. 7. Juxta nos DEUS deberet cognoscere infinita; quia infinita sunt possibilia: sed hoc non admittitur: ergo. Resp. conc. maj. quod scilicet DEUS cognoscat infinita, saltem syncategorematicè, & neg. min. quoad infinita syncategorematicè; nam de hoc non est difficultas. Si autem quæras, an DEUS cognoscat infinita categorematicè. Resp. nos hîc & nunc ab ea questione abstrahere, & nostram conclusionem cum utraque sententia tam affirmativa, quam negativa posse stare. Gormaz *dè DEO n. 284.* asserit, DEUM cognoscere infinitum categorematicum, non tamen illud posse producere; eoquod objectum intellectus possit esse aliquid indeterminatum, quale à parte rei dari non potest. Sic etiam potest cognosci animal ut sic, at non potest dari à parte rei.

Alii econtrà, & fortè probabilius, dicunt, DEUM cognoscere infinita tantum syncategore-

maticè, & omnia distributivè, non collectivè, aut similitate objectorum, quanquam cognoscat similitate cognitionis; cum non possit successivè cognoscere. Addunt, aliud esse cognoscere finita sine fine: aliud cognoscere infinitum categorematicum: idque explicant in cognitionibus animæ rationalis, quæ semper plures, & plures dantur sine fine; quin unquam sint futuræ categorematicè infinitæ (aliàs manifestè fieret infinitum ex finito per additionem finiti) adeoque possunt istæ, ut semper augendæ, vel ut futuræ plures sine fine, à DEO cognosci; quin cognoscatur infinitum categorematicum. Idem est, si DEUS cognoscat omnes numeros finitos possibiles, & nullum ex illis maximum, nullum infinitum.

334. Ob. 8. S. Dionysius c. 7. *de Divinis nominibus* ait de DEO. *Non secundum visionem singulis se immittens, sed secundum unam causæ continentiam omnia sciens, & continens:* ergo DEUS non cognoscit singula in se ipsis. Conf. 1. ex eodem ibidem dicente: *Se ipsam itaque Divina Sapientia noscens omnia scit:* ergo non in se ipsis. Confir. 2. ex eodem ibidem. *DEUS existentia cognoscit, non scientiâ, quæ sit existentia, sed quæ sit sui ipsius;* ergo. Resp. Haunoldus, quamvis adversarius, l. 1. tract. 1. n. 227. fatetur, considerato toto contextu S. Dionysii plus non probari, quàm DEUM non cognoscere creaturas in tempore, aut iis per aliquam speciem influentibus. Sed & textus ex versione Lanfelli, & aliorum non habet: *non se immittens:* sed sic: *non quod per speciem singula consideret.* Alii alia verba, quamvis aliquo modo æquivalentia, habent. Videatur Martinez *contro. 2. disp. 7. sect. 2.* ubi totum quantumvis longum textum adducit.

Sed omisso textu, neg. conf. Ex mente S. Dionysii se immittere secundum visionem, non est præcisè cognoscere in se ipso objectum: sed immittere se, quærendo in illo speciem, quæ influat in cognitionem: quod DEUS utique non facit respectu creaturarum. Quod autem hæc mens S. Doctoris sit, colligitur 1. ex eo, quod etiam loquatur de creaturis existentibus, quas DEUS videt in se ipsis, ut admittit S. Thomas, de quo paulò inferius. 2. S. Dionysii intentum tantum est, ostendere, DEUM nosse creaturas, antequam sint, nec per experientiam tantum res cognoscere: quæ est interpretatio S. Maximi apud Martinez *loc. cit.* & indicatur iis verbis: *Non enim ex iis, quæ sunt, ea quidem discens Divina mens novit.* 3. S. Dionysius comparat hanc notitiam DEI cum notitia Angeli de sensibilibus: atqui Angelus ista in se ipsis cognoscit, quamvis non per species sensibiles ab ipsis acceptas. Dices, objectum per speciem potius se immittere in intellectum, quàm intellectum in objectum. Resp. Etiam, quando intellectus cognoscit res in seipsis, non se physicè immittit (cum tamen tunc juxta adversarios se immittat) sed tantum metaphoricè: in sensu autem metaphorico, sicut dicimus, injicere, vel immittere oculos in objectum, quamvis illud immittat speciem in oculos: ita etiam possumus dicere, quod immittatur intellectus.

335. Ad 1. confirm. neg. conf. affirmando enim unum, non negatur alterum. Ad 2. confirm. neg. conf. quia *per scientiam existentium intel-*

intelligit S. Dionysius scientiam, ab ipsis per species influentibus desumptam; nam statim subiungit paritatem de Angelis, de qua paulò antè: ubi tamen non vult dicere, esse omnimodam paritatem inter cognitionem Divinam, & Angelicam; quia Angeli tamen cognoscunt per species aliunde acceptas, & eorum cognitio producit ab objectis, per species intentionaliter concurrentibus: quamvis non per species immediatè ab objectis habitas, sed vel à DEO infusas, vel aliunde acquisitas; nam objectum semper dicitur influere (intentionaliter, non physice) modò aliqua ejus species influat, unde unde habeatur. Paritas ergo inter cognitionem Divinam, & Angelicam, ex mente S. Dionysii, stat in hoc, quòd utraque sit objectorum in seipsis, utraque sine speciebus, ab objecto productis, utraque sine influxu physico objectorum; hoc enim maximè intendit S. Dionysius, volens præcipuè monstrare, DEUM nòsse creaturas, antequam sint, sine earum concursu. Discrimen autem adhuc est, quòd Angelus indigeat saltem aliquibus speciebus, & influxu intentionali objecti: non autem DEUS, cujus essentia sufficientissimè est species rerum omnium; si tamen species respectu DEI requiritur. Hæc fusiùs deducenda fuerunt; quia Gonetus hunc textum valde urget: sed fusè, & solidè ei respondet Martinez loco citato.

336. Ob 9. Angelicus constanter negat, creaturas à DEO videri in se ipsis: ergo. Resp. dist. ant. negat, videri in se ipsis tanquam principis cognitionis, sive per se, sive per speciem influentibus, conc. ant. præcisè tanquam objectis. neg. ant. & conf. S. Doctor 1. part. quest. 84. art. 5. in corp. docet, etiam illud cognosci in alio, quòd cognoscitur per aliud tanquam principium: sic dicit, videri in sole omnia; quia per illum, scilicet illuminantem, videntur. Quando ergo S. Doctor vult, DEUM duntaxat cognoscere omnia in sua essentia; tantum vult, quòd omnia per essentiam Divinam, quæ per modum speciei, vel principii concurrens, debeant cognosci: adeoque tantum excludit cognitionem creaturarum in se ipsis, tanquam influentibus, quam etiam nos minime adstruimus: non autem excludit alteram, quæ tantum habet creaturas pro objectis immediatis.

Imò hanc non obscure admittit, tum in textu n. 323. allato, tum 1. part. quest. 14. art. 13. in corp. ubi ait: *DEUS autem cognoscit omnia contingentia, non solum, prout sunt in suis causis, sed etiam, prout unumquodque eorum est actu in se ipso.* Et quamvis replicari possit, S. Doctorem ibi loqui de futuris, non refert; si enim DEUS potest in se ipsis videre futura, tunc etiam potest possibilia; quia non est amplius ulla ratio id negandi: imò, si DEUS actu existentia videat in se ipsis, debet etiam videre in se ipsis possibilia, & futura; tum, quia possibilitas, & existentia non distinguuntur: tum, quia DEUS ab æterno jam omnia videt: adeoque, quòd videt nunc existens, debuit jam antè vidisse, quando erat adhuc futurum, aut possibile. Et hæc illatio est clarè ipsius S. Thomæ in 1. dist. 38. quest. 1. art. 5. in corp. ubi fit ait: *Dico igitur, quòd intellectus Divinus intuetur ab æterno unumquodque contingentium, non solum prout est in causis suis, sed prout est in esse suo determinato: cum enim re existente ipsam rem videat, prout in esse suo determinato est, aliter cognosceret*

rem, postquam est, quam antequam fiat, & sic ex eventibus rerum aliquid ejus accresceret cognitioni. Patet etiam, quòd DEUS ab æterno non solum videt ordinem sui ad rem, ex cujus potestate res erat futura, sed ipsum esse rei intuebatur.

337. Ob. 10. S. Augustinus cit. n. 313. ait, DEUM nihil videre extra se: ergo. Confirm. ex tractatu S. Ambrosii in *Symbolum* cap. 1. ubi dicitur DEUS nihil extra se intelligere: sed singula in se intueri. ergo. Resp. om. ant. neg. conf. Ratio responsionis habetur. n. cit. Ad confir. dist. ant. dicitur DEUS nihil extra se intelligere, accipiendo principium cognitionis ab extra. conc. ant. tantum habendo pro objecto res extraneas in se ipsis. neg. ant. & conf. S. Ambrosius l. 1. de officiis c. 14. ait: *Quomodo non potest intelligibilis DEI splendor in cogitationes hominum, & corda, quæ ipse creavit, semet inferere?* Hoc certè significat cognoscere objecta in se ipsis; nam si adversarii in textu S. Dionysii cit. num. 334. per verba *se immittens* intelligunt cognitionem in se ipsis, eandem intelligere debent etiam in voce *se inferere*; quanquam S. Ambrosius nequeat intelligi de cognitione creaturarum in se ipsis, ut influentibus. Addo ex Martinez contrav. 2. disp. 7. sect. 3. aliquando phrasin in aliquo videri non idem significare apud Patres, quòd apud Scholasticos: & certè S. August. lib. 12. confess. cap. 24. & 25. aliter accipit cognoscere aliquid in incommutabili Divina veritate, vel essentia, quam accipiunt Scholastici hoc loco; quia ait, sensum, quem habuerit Moyses in libro Genesis, *videri in incommutabili veritate*: hoc est, niti, & probari, vel certum reddi autoritate veritatis Divinæ: qui sensus longè alius est ab eo, de quo hic est controversia.

QUESTIO III.

De Scientia Visionis.

ARTICULUS I.

Quid sit Futuritio, Contingentia, & Necessitas.

338. **A**gimus hîc de Scientia Visionis DEI, non prout se extendit ad objecta necessariò existentia, quæ sunt prædicata Divina: neque prout se extendit ad objecta contingentia quidem, attamen jam actu existentia: sed, prout se extendit ad objecta contingentia, absolutè futura; de his enim est difficultas, quomodo à DEO infallibiliter possint præciri absque læsione libertatis creatæ. Sicut autem alia, ita istud quoque concretum *Futurum* dicit subjectum, & formam, seu futuritionem: & de hac nunc quarimus, quid sit. Duplex autem à nostris communiter distinguitur (quanquam reclamant Gonet, atque alii Thomistæ: sed planè contra S. Thomam, ut infra patebit) scilicet *causalis*, seu *extrinseca*, & *formalis*, seu *intrinseca*. Causalis futuritio est determinatio, vel ordinatio causarum, in præsentì existens, & connexa cum futuro eventu. Hæc autem connexio, si infallibiliter, & inimpedibiliter trahat post se effectum, est futuritio simpliciter talis: si non infallibiliter, aut inimpedibiliter, sed tantum ordinariè post se trahat

trahat effectum, est juxta Angelicum tantum futuritio secundum quid. Formalis futuritio juxta S. Thomam, & communissimam nostrorum est *non existentia nunc, & existentia postea*, scilicet pro tempore importato per copulam; sicut præteritio formalis est *existentia prius, & non existentia nunc*: adeoque futuritio involvit esse, & non esse rei, sed pro diversis instantibus. Utamque hanc futuritionem tradit Angelicus *quest. 12. de veritate (quæ est de Prophetia) art. 10. ad 7. dicens: Aliquid potest dici esse futurum non solum ex hoc, quod ita erit, sed quia ita est ordinatum in causis suis, ut sic sit futurum.*

339. Eandem distinctionem duplicis futuritionis S. Doctor tradit etiam alibi, ut *1. part. quest. 86. art. 4. in corp. item 1. part. quest. 14. art. 13. in corp.* ubi addit, quod, qui rem cognoscit in causa contingente, seu non inimpedibiliter inferente effectum, habeat tantum conjecturalem notitiam: ex qua ratione dein DEO tribuit alium modum cognoscendi omnia contingentia futura, scilicet, non tantum in causis, sed etiam in se ipsis; sic enim ibidem habet: *DEUS autem cognoscit omnia contingentia, non solum prout sunt in suis causis, sed etiam, prout unumquodque eorum est actu in se ipso. & 1. part. quest. 86. art. 4. in corp. ait: Futura dupliciter cognosci possunt: uno modo in se ipsis, alio modo in suis causis. In se ipsis quidem futura cognosci non possunt, nisi à DEO . . . sed prout sunt in suis causis, cognosci possunt etiam à nobis. insuper cit. quest. 12. de verit. art. 10. in corp. ait: DEUS non solum cognoscit futura ratione ordinis causarum, sed etiam, quantum ad ipsum exitum, vel executionem ordinis.* Eandem duplicem futuritionem admittit Joannes à S. Thoma in *1. part. ad quest. 14. disp. 19. art. 1. n. 2.*

Nota tamen, S. Doctorem non negare DEO scientiam futurorum in causis, etiam eorum, quæ re ipsa non sunt futura. Ut autem hæc non possit dici falsa, sciendum, hanc scientiam non tam esse præscientiam futuri eventus, quam scientiam præsentis ordinis causarum, sive, quod causæ ordinatæ sint ad hunc effectum, si non impediuntur. Et sic exponendæ sunt prophetiæ comminatoriæ, quæ dein non fuere impletæ, ut subversio Ninives: scilicet justitia Divina præparata erat ad urbem evertendam, sed tamen inimpedibiliter per poenitentiam. Unde S. Doctor cit. *quest. 12. de veritate art. 10. ad 2. ait: Cum in Divina præscientia sit cognitio ordinis, & eventus, quædam prophetia derivatur ex una parte, quædam ex alia: præscientia verò DEI secundum hoc propriè præscientiæ nomen habet, quod ad eventum respicit, qui futurus est; ordo enim ad eventum est in præsentibus; unde de eo magis est scientia, quam præscientia. Et sic illa prophetia, quæ ordinem respicit, non dicitur secundum præscientiam, sed solum illa, quæ est secundum eventum.*

340. Jam de contingentia, & necessitate effectus. Contingentia stat in hoc, quod effectus ita procedat à sua causa, ut possit non procedere. Aliqua dicitur *secundum quid*, quando scilicet causa est necessaria, sed tamen inimpedibilis, e.g. si ignis producat ab alio igne; posset enim impediri, ut contigit in igne Babylonico. Alia est contingentia *simpliciter talis*, quando scilicet causa est libera, & ut proximè expedita potest agere, vel non agere. e.g. Petrus potest peccare, & potest non

peccare, stante eodem actu primo proximo. Rursus alia contingentia dicitur *transcendentis*, quæ datur in omni ente creato, quatenus omnis creatura est indifferens ad existendum, vel non, & per hoc differt à DEO.

Necessitas stat in hoc, quod res non possit aliter se habere. Hinc idem est necessariò existere, ac non posse non existere. Alia dicitur *absoluta*, alia *ex suppositione*. Prior est, quæ rei convenit ex essentia sua, nulla facta suppositione: qua ratione solus DEUS necessariò existit. Altera est, quando res se ita tantum necessariò habet, supposita aliqua conditione. Hæc necessitas non opponitur contingentia; quia quodlibet contingens, supposita aliqua conditione, est, vel non est. Sic supposito decreto efficaci DEI de creando mundo, vel supposita ipsa actuali ejus creatione, mundus ex se indifferens, vel contingens, necessariò existit.

341. Rursus alia necessitas dicitur *antece-dens*, alia *consequens*. Illa (quam S. Thomas etiam vocat *necessitatem consequentis*) juxta S. Anselmum *lib. 2. Cur DEUS homo c. 18.* est, quæ facit rem, seu est causa, vel quaecunque præsuppositum ad rem, ex qua res inimpedibiliter sequitur. Sic se habet catena ferrea à me inaufertibilis, ex qua inimpedibiliter sequitur negatio fugæ. *Consequens* (quam S. Thomas etiam vocat *consequentia*) est, quam facit res, seu est illa, quæ sequitur ex re ipsa, sive est necessitas ex suppositione rei; nam non potest res non esse ex suppositione, quod sit. Unde fundatur hæc necessitas in illo primo principio: *Idem non potest simul esse, & non esse.* Sic se habet ambulatio liberè suscepta, quæ posita, non possum simul quiescere. Necessitas antecedens est opposita contingentia simpliciter tali, seu libertati actus: non verò necessitas consequens; nam, etsi liberè ambulans non possit simul quiescere, tamen liberè non quiescit. Hoc indicavit Philosophus *1. Periberm. c. ult. ajens: igitur esse, quod est, quando est, & non esse, quod non est, quando non est, necesse est. Sed non omne quod est, necesse est esse: nec quod non est, necesse est non esse.*

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

342. **O**B. 1. S. Augustinus *lib. 11. confess. c. 20.* revocat omnia tempora ad præsens, & ait: *Præsens de præteritis memoria, præsens de præsentibus intuitus, præsens de futuris expectatio*: ergo futuritio est aliquid præsens. Conf. ex S. Anselmo *Dialogo de veritate cap. 11.* ubi ait: *Non est vera oratio, quæ dicit futurum esse aliquid, nisi re ipsa sit aliquid futurum: neque aliquid est futurum, si non sit in summa veritate*: ergo futuritio stat in summa veritate, sive DEO, vel ejus decreto. Resp. dist. conf. futuritio extrinseca, vel improprie talis est præsens. conf. intrinseca, formalis, aut proprie talis. neg. conf. S. Augustinus, ut ex sequentibus patet, negat, præterita, & futura existere tunc per statum, quando dicuntur præterita, vel futura: & dein quærit, an non in aliquo sensu possint dici præsentia: affert autem modum in objectionem allatum, qui tamen improprius est,

Uri.

Utique enim memoria non est præteritis, nec expectatio futuris intrinseca; unde ipse S. Doctor addit, nec hac ratione sibi satisfactum: & tandem solum petit, sibi concedi, nec præterita, nec futura esse, intellige, per statum. Quando autem idem S. Doctor *lib. eodem cap. 18.* ait, forte non videri futura, sed tantum causas eorum præsentis, ibi, ut observat Ruiz *de scientia DEI disp. 29. sec. 2. n. 2.* nihil decidit, sed tantum quæstionem proponit, nec resolvit, sed à DEO explicationem petit. Ad confirm. resp. S. Anselmus *loc. cit.* vult probare, dari aliquam summam veritatem, qua deficiente nulla detur veritas inferior creata; quia hæc debet esse participatio superioris: & verba ejus ad summam probant, in veritate summa dari aliquam futuritionem extrinsecam, quæ sit causa futuritionis intrinsecæ: sic etiam eodem modo dicit: *ideo est aliquid præteritum, quia sic est in veritate summa*: quin intrinseca præteritio rerum sit veritas Dei. In forma dist. conf. futuritio extrinseca stat in Deo, om. intrinseca, neg. conf.

343. Ob. 2. S. Thomas *1. part. quæst. 16. art. 7. ad 3.* ait: *illud, quod nunc est, ex eo futurum fuit, antequam esset; quia in causa sua erat, ut fieret: unde sublata causa non erat futurum illud fieri*: ergo futuritio stat in dispositione causarum, vel decreto DEI efficaci. Confirm. Idem Angelicus *quæst. 12. de veritate art. 10. ad 12.* ait. *Cause superiores, quæ sunt rerum rationes in Divina præscientia, nunquam deficiunt ab impletione suorum effectuum, sicut deficiunt cause inferiores, & ideo in causis superioribus cognoscuntur rerum eventus absolute: sed in inferioribus non nisi sub conditione*: ergo futuritio rerum potest stare saltem in dispositione causæ primæ: & quando hic S. Doctor negat, futurum cognosci in causis, intelligi debet de causis secundis. Resp. dist. conf. aliqua futuritio causalis stat in decreto, conc. conf. formalis, neg. conf. Textus plius non probat, quam ablata futuritione causalis, etiam auferri formalem, quod non negamus. S. Thomas tantum ibi contendit, nullam veritatem creatam existere ab æterno, & sic nullam propositionem creatam de futuro esse ab æterno, quod etiam non negamus. Ad conf. dist. 1. part. conf. potest stare futuritio causalis, conc. formalis, neg. 1. p. conf. & nego etiam secundam; quia neque in causa prima, in quantum constituit actum primum proximum liberum creaturæ, potest cognosci effectus; quia etiam ipsa causa prima, ut constituens illum actum primum, est indifferens.

344. Et hinc S. Doctor *in 1. dist. 38. quæst. 1. a. 5.* expressè tradit, causam primam, si influere debeat cum causa secunda contingente, vel libera, posse esse cum hujus defectu, hoc est, cum ea nil producente, & ab hac impedi ab effectu: sicut influxus solis potest impedi ad dispositionem arboris, ne in ipsa producat flores. Unde, licet ipsam causam primam vocet necessariam, non vult dicere, necessariò debere producere determinatum effectum, sed tantum esse necessariam ad posse; quia sine ipsa causa secunda nil potest: vel ad summum, necessariò producere aliquem effectum indeterminatè; sicut sol in arbore non producit determinatè flores, sed, vel ipsos, vel etiam ariditatem. Quare loco in objectione citato S. Doctor loquitur tantum de effectibus soli causæ primæ liberis, qui utique possunt prævideri in decreto efficaci, tanquam causa eorum

R.P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

superiore; quod sufficit ad intentum S. Doctoris, qui tantum vult probare, non omnem prophetiam esse conditionatam: sed aliquas etiam absolutas. Non tamen nego, posse etiam absolute prædici effectus liberos: sed tantum nego, eos posse prædici ex sola causa superiore immediata, requisita ad actum primum proximum; possunt enim prædici, vel ex scientia visionis, vel ex prædefinitione, aut permissione effectus: quæ, vel non sunt causæ necessariò requisitæ, vel non sunt immediatæ, de qua re inferius.

345. Ob. 3. Illud est futuritio rei, per quod distinguitur res à merè possibili: sed ab hoc distinguitur, per determinationem in causa: ergo. Conf. Connexio inferens effectum secundum sufficit ad eum denominandum futurum: ergo est futuritio; sed hæc connexio vel maximè habetur à decreto, vel scientia DEI: ergo. Resp. dist. maj. est futuritio rei vel intrinseca, vel extrinseca, conc. maj. determinatè semper intrinseca, neg. maj. & om. min. neg. conf. Adverte autem, licet constitutivum sit semper distinctivum, non tamen distinctivum semper esse constitutivum; potest enim quis extrinseco signo distingui, e. g. vestes item Petrus & Paulus ab invicem; quia unus est cognitus, non autem alter. Ad conf. dist. ant. sufficit ad denominandum effectum extrinsecè futurum, conc. ant. intrinsecè futurum, neg. ant. & sub ead. dist. conc. vel neg. conf. om. dein illat. rursus sub ead. distinct. conc. vel nego ult. conf. Dixi: omitto illatum; quia videtur supponere, quòd ea connexio semper requiratur ad omnem propositionem veram de futuro; cum tamen tantum requiratur ad veritatem propositionis de futuro necessariò: imò ad veritatem qualiscunque propositionis de quocunque futuro neque requiritur connexio subjecti cum prædicato, sed tantum convenientia. Vide Martinez *contr. 3. disp. 4. sect. 3.*

346. Ob. 4. Futuritio e. g. peccati castitini est denominatio realis: ergo est extrinseca peccato, quod nunc nihil est reale: ergo est decretum DEI; quia aliud non est assignabile. Resp. dist. ant. est denominatio adæquatè realis, neg. ant. in adæquatè, subd. est talis per statum, neg. ant. per ampliationem, conc. ant. & dist. 1. conf. est extrinseca peccato in adæquatè, conc. 1. conf. adæquatè, neg. 1. conf. & dein etiam secundam. Futuritio, ut jam supra dictum, dicitur duo: negationem rei nunc: & hæc est extrinseca peccato, non quidem per statum, sed per ampliationem; sicut etiam est realis denominatio, non per statum; quia necdum realiter existit, sed per ampliationem; quia existet. Sic adversarii solent respondere de præteritione peccati hesterni. Adde, videri impossibile, quòd decreta DEI ratione sui, independentè à scientia media, sit futuritio peccati; nam non esset purè permissivum (hoc enim se solo non infallibiliter inferret peccatum) prædeterminativum autem ad peccatum admitti non potest, ut pluribus infra dicemus.

347. Ob. 5. Futuritio e. g. Antichristi est præsens (nunc enim dicitur futurus, & quando existet, non amplius dicitur futurus) sed nihil modò est præsens, nisi decretum DEI: ergo istud est futuritio Antichristi. Confirm. 1. Futuritio Antichristi datur ab æterno, & nihil datur ab æ-

ter-

terno præter decretum DEI: ergo. Conf. 2. Futuritione respectu aliquarum propositionum de futuro in factis Scripturis habetur per aliquid præsens, e. g. futuritione everſionis urbis Ninive à Propheta prædicta habetur per decretum DEI præsens conditionatum everſionis urbis, nisi poenitentia agatur: ergo etiam futuritione aliarum rerum.

Resp. Loquendo de futuritione formali (causalis enim non venit ad rem) dist. maj. est præsens per statum. neg. maj. per ampliationem, vel alienationem. conc. maj. & distincta proportionaliter. min. neg. conf. Prior pars, seu negatio rei nunc datur, proprie loquendo, per alienationem; quia negatio tantum existit per alienationem. Si autem cum quibusdam velis minus proprie loqui, mea pace dic, eam existere nunc per statum suo modo; sic autem futuritione existet de præsentem per statum denominativè accepta, non autem quidditivè; quia altera pars, scilicet existentia rei, non datur nunc per statum, sed per ampliationem, hoc est, dabitur. Eadem responsio sufficit ad confirmationem 1. nam futuritione tantum datur per alienationem ab æterno, vel tantum denominativè, quatenus negatio suo modo existit ab æterno. Ad 2. confirm. Martinez *controv. 3. disp. 4. sec. 1.* dicit, illas propositiones non esse strictè de futuro, sed de præsentem; quia objectum earum est decretum præsens, quod præcipue Propheta annuntiavit. Qui reducunt ad propositiones de futuro, dicunt, futuritionem conditionatam everſionis esse objectum earum propositionum: quæ tamen futuritione, à qua scientia videatur, inferius est decernendum.

348. Dices 1. Si non dantur omnes partes nunc per statum, neque totum datur: sed non dantur per statum nunc omnes partes futuritionis: ergo prob. maj. Totum, & omnes partes sunt id. m. ergo. Resp. dist. ma. non datur totum denominativè. neg. ma. non datur quidditivè. conc. ma. & conc. min. sub eadem dist. conc. & neg. consequ. Eodem modo dist. etiam prob. Hoc debet dici in omnibus denominationibus successivis: quomodo enim alias poterit dici, dari nunc annus 29. mensis Januarii &c.

Dices 2. Ergo etiam, quando Antichristus existet, poterit dici futurus; quia dabitur una pars hujus denominationis, scilicet existentia, sicut nunc datur negatio. Imò, quando res est præterita, poterit dici futura; quia etiam, postquam transit, datur ejus negatio. Resp. neg. illat. Ad dandam aliquam denominationem non sufficit quælibet pars, sed illa tantum, quam inspecta naturâ denominationis ex communi notione requiri colligimus: atqui ex communi omnium notione futurum non dicitur id, cujus existentia nunc datur, sed cujus nunc datur negatio, & existentia postea. Sic etiam non dicitur futurum, cujus negatio datur post existentiam, sed debet dari antè; alias dicitur præteritum.

349. Ob. 6. Existencia Antichristi destruit futuritionem: ergo non constituit. prob. ant. Quando in fine mundi existet Antichristus, non amplius dabitur futuritione: ergo. Resp. dist. ant. existentia existens per statum destruit futuritionem. om. ant. existens per ampliationem. neg. ant.

& dist. conf. non constituit existentia existens per statum. om. conf. existens per ampliationem. neg. conf. quando enim datur existentia per statum, non amplius datur negatio, & consequenter non datur amplius futurum denominativè: & quavis omittatur, dari aliquam adhuc partem futuritionis: tamen non amplius datur illa, quæ ex communi omnium notione requiritur ad futurum: sic etiam combusto ligno datur adhuc materia ligni, sed non lignum.

350. Ob. 7. Futurum non est aliquid merè possibile: sed non potest explicari, quid sit, nisi decretum DEI: ergo. Confirm. Futurum certum distinguitur à casuali, & dubio: sed per nil aliud, nisi per decretum DEI: ergo. Resp. dist. ma. futurum non est per statum aliquid merè possibile. neg. maj. non est per ampliationem, seu, non erit semper aliquid merè possibile. conc. maj. & neg. min. ac conf. Res adhuc tantum futura tam parum existit pro statu, quam aliquid merè possibile; quia autem aliquando existet, hinc per ampliationem dicitur, non esse merè possibile: quo in sensu ordinariè de futuris loquimur. Ad conf. dist. maj. distinguitur intrinsecè futurum certum à dubio, si utrumque verè futurum est. neg. maj. extrinsecè tantum. conc. maj. & dist. proportionaliter min. neg. conf. Certum, dubium, casuale non sunt denominationes rebus intrinsecæ, sed derivantur à nostris cognitionibus, aut certis, aut dubiis &c. unde res, quæ reverà futura est, quamvis de hoc mihi non constet, sed dubitem, non differt ab alia, de qua mihi certum est, eam esse futuram. Si autem res futura non est, quamvis putem, eam futuram esse, differt ab alia reverà futura per existentiam postea, quam altera habebit, non autem ista.

351. Ob. 8. Peccatum crastinum dicitur nunc possibile ab omnipotentia DEI: ergo etiam dicitur nunc futurum à voluntate, vel decreto DEI. Confirm. 1. Futurum independentè à decreto DEI nunc nihil est: ergo non potest esse verificativum propositionis: ergo debet hoc constitui in decreto DEI. Confirm. 2. Juxta nos non potest explicari, an futuritione sit ante, vel post decretum DEI: hoc debet explicari: ergo. Resp. dist. ant. dicitur possibile extrinsecè, & causaliter. conc. ant. intrinsecè, & formaliter. neg. ant. dein, omisso etiam ant. neg. conf. ex dictis num. 346. Ad 1. confirm. Si futurum nihil est, decretum DEI nihil decernit, & in nihil tendit, in forma dist. iterum per statum, & ampliationem. Ad 2. confirm. neg. maj. & dico, quod futuritione absoluta cujuslibet rei sit post decretum DEI; quia, nisi DEUS velit concurrere, vel saltem suum concursum permittere: nulla creatura potest agere: adeoque nihil potest esse futurum.

ARTICULUS III.

An, & quomodo DEUS videat absolute futura.

352. Dico 1. DEUS infallibiliter cognoscit ab æterno omnia absolute futura. Conclusio est de fide. Probatur ex Scripturis, & PP. Eccles. 23. v. 29. dicitur: Domino enim DEO, antequam crearentur, omnia sunt agnita. & c. 39. v. 24. Opera omnis carnis coram illo

illo, & non est quidquam absconditum ab oculis ejus. A seculo usque in seculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu ejus. Psal. 138. v. 3. Intellexisti cogitationes meas de longe. & v. 4. Omnes vias meas praevidisti. v. 5. Tu cognovisti omnia, novissima, & antiqua. Sap. 8. v. 8. Signa, & monstra scit, antequam fiant, & eventus temporum, & seculorum. Ex Patribus passim idem tradentibus sufficiat Tertullianus, & Augustinus. Prior l. 2. contra Marcionem cap. 5. ait: De Praescientia verò quid dicam, quae tantos habet testes, quantos fecit Prophetas. Alter lib. 5. de civit. DEI c. 4. Nam & confiteri DEUM, & negare praescium futurorum, avertisissima insania est. videatur Didacus Ruiz de Montoya de praescientia DEI disp. 22.

353. Prob. conclusio ratione. Clarum est, quod cognoscere futura sit perfectio absque ulla imperfectione: e contra ea nescire sit imperfectio: ergo DEUS debet ea praescire. Confir. 1. In humanis ille gubernator censetur imperfectior; qui pauciora futura praevidet: & perfectior, qui plura; ergo, cum DEUS sit gubernator universi totius perfectissimus, debet omnia in universo futura praescire. Confir. 2. Quidquid DEUS cognoscit, ab aeterno cognoscit: atqui cognoscit saltem nunc praesentia, quae vel quilibet homo cognoscit: ergo cognoscit ab aeterno, quando adhuc sunt futura.

Nota hic, SS. PP. aliquando dicere, respectu DEI nil esse futurum, ex quo videtur inferri, eum non cognoscere futura: at plus non volunt, quam 1. nil esse praeteritum, aut futurum in ipso DEO. 2. nil esse futurum DEO, sicut nobis, quibus futura fiunt praesentia per mutationem etiam nostram; quia durationes nostrae sunt successivae, & nos etiam ex parte nostra non sumus omnibus praesentes sine nostra mutatione: sicut tamen DEUS ratione aeternitatis suae absque ulla sui mutatione, quantum est ex se, omnibus praesens est. Noster autem sensus, in quo praecise dicimus, ideo esse aliqua futura respectu DEI; quia ipse ante illa jam existit, negari non potest.

354. Dico 2. DEUS cognoscit absolute futura in se ipsis. Non nego, DEUM posse, saltem aliquando, aliqua futura cognoscere in causis necessariis, vel in suo decreto, vel in complexo ex decreto, & scientia media, de quo hic non disputo; sed abstrahendo ab aliis modis cognoscendi, hunc modum, cognoscendi nempe futura in seipsis, positive defendo. Conclusio haec est S. Thomae, & nostrorum, itemque, saltem teste Martinez contr. 3. disp. 6. sec. 2. Nominalium, & Scotistarum, (quamvis de Scotistis fors universaliter non sit verum) contra Thomistas. Prob. 1. autoritate Angelici, & textibus num. 336. & 339. cit. insuper idem in 1. dist. 38. quest. 1. art. 5. ad 3. ait: Actus Divinae cognitionis transit supra contingens, etiamsi futurum sit nunc, sicut transit visus noster supra ipsum, dum est. Similia habet ad 4. & ad 6.

Iterum ad 7. dicit. DEUS non tantum cognoscit ea, quae sunt nobis praesentia, sed quae sunt nobis praeterita, & futura, supra quae tamen omnia intuitus Divinus cadit, secundum quod suis temporibus praesentia sunt. Et art. 4. ejusdem questionis in corp. sic habet: Omnia ergo illa, quae habent esse in sua natura, secundum quodcumque tempus DEUS ab aeterno scivit, & apprehendendo naturam ipsorum, ut videndo ea esse non tantum in co-

gnitione sua, vel potentia alicujus causae, sed etiam in esse naturae, quod patet; quia constat, quod re existente cognoscit DEUS ipsum esse, quod habet in propria natura. Si autem ab aeterno non cognovisset, nisi esse ejus, quod est in cognitione, vel in potentia causae, cognitio sua proficeret per temporum successiones: quibus ultimis verbis continetur ratio efficax scilicet, quod, cum scientia DEI immutabilis, & imperfectibilis sit, debeat, quae semel cognoscit, & prout ea cognoscit, semper cognoscere: adeoque, cum nunc cognoscat praesentia in se ipsis (nisi velimus ei negare scientiam, quam homini concedimus) debeat ea etiam in se ipsis cognoscere pro tempore, quo adhuc erant futura.

355. Probatur conclusio adhuc alia ratione. Futura contingentia habent ab aeterno determinatam veritatem in seipsis, secundum quam praesciri possunt: ergo secundum hanc praesciuntur à DEO in se ipsis. conf. non neg. ant. prob. Ex duobus contradictoriis sive de praeterito, sive de praesenti, sive de futuro (est enim par ratio) non potest utrumque esse falsum, sed unum est necessario verum: ergo ex his duobus: Petrus cras vivet: Petrus cras non vivet: unum est necessario verum: cumque insuper in statu physico, vel reali nihil possit esse indeterminatum, unum ex illis debet à parte rei habere determinatam veritatem: ergo. Confirm. Quidquid est, quantumvis contingens, ex suppositione, quod sit, determinatè, & necessario est, ut fatentur omnes cum Philosopho cit. num. 341: ergo etiam futurum ex suppositione, quod sit futurum, necessario, & determinatè futurum est pro sua temporis differentia: sed quidquid est, ea ratione, qua est, etiam à DEO cognoscibile est: ergo.

ARTICULUS IV.

Solvitur objectio primaria contra primam conclusionem.

356. **O**B. Praescientia DEI esset necessario vera, & aeterna: ergo omnia necessario fierent, prout DEUS praescivisset, & nihil fieret liberè: hoc admitti non potest: ergo nec praescientia. prob. conf. Si res non fierent necessario, tunc vel praescientia posset falsificari, vel mutari, vel tolli, vel impediri: nihil horum dici potest: ergo. prob. min. Non primum; quia praescientia est necessario vera: non secundum; quia est immutabilis: non tertium ex eodem capite: non quartum; quia, quod est ab aeterno, non potest impediri ab aliquo primum existente in tempore; alias Antichristus posset impedire homicidium Caini: ergo. Resp. dist. ant. praescientia DEI esset necessario vera necessitate antecedente. neg. ant. consequente, quae non tollit libertatem. conc. ant. & neg. conf. ad prob. neg. min. & dico, quod possit impediri. ad prob. dist. ul. quod est ab aeterno, non potest impediri ab aliquo existente in tempore, si istud non jam objective existat ab aeterno, & illud aeternum non connectatur cum hoc existente in tempore. conc. ant. fecus. neg. ant. & conf. Ex hoc autem non sequitur, quod Antichristus possit impedire homicidium Caini; quia hoc non habet connexionem cum

cum existentia Antichristi: at poterit Antichristus impedire prædictionem peccatorum ab eo patratorum, sicut & præscientiam eorundem.

357. Dices 1. DEUS jam scit, Antichristum peccaturum, & Antichristus potest tamen juxta nos non peccare: ergo potest falsificare scientiam DEI. prob. conf. Bona est consequentia: DEUS scit me peccare, & ego non pecco: ergo ego falsifico scientiam DEI: ergo etiam ista est bona: DEUS scit me peccare, & ego possum non peccare: ergo possum falsificare scientiam DEI. Resp. neg. conf. quia Antichristus non potest facere sensum compositum, sed tantum divisum: neque potest tollere scientiam, sed tantum impedire. Ad prob. conc. ant. neg. conf. quia illa duæ propositiones 1. mi antecedentis dicunt sensum compositum, adeoque legitima est consequentia: at propositiones 2. dicunt tantum sensum divisum (aliàs non essent veræ,) adeoque non inferitur consequentia. Verum est, quod priores etiam duæ propositiones sint falsæ, adeoque & consequens materialiter sumptum sit falsum: quia autem supponuntur ut veræ, consequentia saltem est formaliter bona. At in 2. enthymemate, cum propositiones sumantur ut realiter veræ, adeoque in sensu diviso, consequens & materialiter, & formaliter falsum est.

358. Jam autem, quod æternum possit impediri ab existente in tempore, debet intelligi, non ex suppositione, quod jam existat; (hoc enim esset tolli, non impediri; quia impedire est facere, ne unquam detur) sed sic, quod ens physicè existens in tempore possit facere, ne alterum ab æterno extitisset: sic, si Judas non peccasset, DEUS ab æterno non habuisset præscientiam de ejus peccato. Notandum autem est, quod etiam peccatum Judæ jam extiterit objectivè ab æterno, hoc est, ab æterno fuerit cognoscibile tanquam futurum suo tempore, & sic suo modo fuerit præsuppositum ad præscientiam Divinam: ergo potest intelligi, quod, si illa futuritio peccati non fuisset, præscientia, quam DEUS modò habet, impedita fuisset, & DEUS aliam habuisset.

Notandum ulterius, scientiam DEI impediri, vel determinari, non tam ratione existentia physica, actualiter jam existentis, quam ratione existentia objectivæ, seu ratione cognoscibilitatis objecti, quæ jam, ut dictum, suo modo datur ab æterno: unde præscientia DEI est impedibilis ab aliquo physicè existente in tempore, non ut actualiter jam existente (nec enim actualis existentia debet dari, quando datur impeditio) sed ut existente objectivè, quam existentiam jam habet ab æterno: & sic impoenitentia Judæ non actualiter, sed objectivè existens, impedit præscientiam de ejus salute: quod si illa futura non fuisset, adeoque non fuisset objectivè existens, seu cognoscibilis ab æterno, DEUS habuisset præscientiam aliam de ejus salute.

359. Dices 2. Si præscientia DEI daretur, ea esset causa futurorum: ergo tolleretur libertatem. ant. prob. ex S. August. lib. 6. de Trinit. cap. 10. sic dicente: Non enim hæc, quæ creata sunt, ideo sciuntur à DEO, quia facta sunt: ac non potius ideo facta sunt, vel mutabilia, quia immutabiliter à DEO sciuntur. & lib. 15. de Trinit. cap. 13. Quia ergo scivit, creavit; non quia creavit, sci-

vit; nec aliter ea scivit creata, quam creanda. Hæc obiectio fufius est deducenda; quia alii integram hac de re quætionem instituunt. Recolendum itaque 1. scientiam DEI dividi in scientiam simplicis intelligentiæ, & scientiam visionis. Secundò recolendum, aliquando omnem scientiam DEI, etiam simplicis intelligentiæ, visionem appellari. ita expressè Angelicus quest. 2. de veritate art. 9. ad 3. scribit: Nihil prohibet aliquando omnem scientiam Divinam visionem dici: aliquando verò solum illam, præteritum, præsentium, & futurorum. Et hæc est stricta acceptio scientia visionis. 3. Scientiam artificis, qua dirigitur ad opus faciendum, quæque est ipsa ars, non esse visionem operis jam facti, sed tantum factibilis; ridiculus enim esset artifex, qui, cum sciret, vel videret opus jam factum, vellet illud primum dependenter ab hac sua scientia, vel visione facere.

360. Jam verò, quod scientia visionis, strictè dicta, præsupponat opus jam factum, vel saltem jam futurum, pro priori ad scientiam, constanter docent SS. PP. asserentes, non ideo res fieri; quia à DEO præsciuntur, sed ideo præsciri; quia fiunt, aut futura sunt. Sic S. Justinus M. lib. quæstionum Christianis à gentibus positarum quæst. 58. ait: Nec causa est ejus, quod futurum est, prænotio, sed quod futurum est, causa est prænotionis; neque enim prænotionem sequitur, quod futurum est, sed quod futurum est, prænotio. Origenes lib. 7. in cap. 8. ad Rom. v. 29. Non propterea erit aliquid; quia id scit DEUS futurum: sed quia futurum est, scitur à DEO, antequam fiat. S. Hieronymus in cap. 26. Jerem. ad verba: Noli subtrahere &c. Non enim ex eo, quod DEUS scit futurum aliquid, idcirco futurum est: sed, quia futurum est, Dominus novit, quasi præcius futurorum. S. Augustinus lib. 5. de civitate DEI cap. 10. Neque enim ideo peccat homo; quia DEUS illum peccaturum præscivit. Imò ideo non dubitatur ipsum peccare, cum peccat; quia ille, cujus præscientia falli non potest, non fatum, non fortunam, non aliquid aliud, sed ipsum peccaturum esse præscivit, qui, si nolit, utique non peccat. Sed si peccare noluerit, etiam hoc ille præscivit.

Nec dicas, S. Augustinum tantum dicere, præscientiam non esse causam peccatorum, esse tamen causam bonorum operum; nam S. Augustinus exemplo præscientiæ de peccato vult probare, quod præscientia non tollat libertatem in ordine ad opera bona, ad quæ nos leges obligant: & ad preces, de quibus immediatè antè meminit: foret autem argumentatio indigna tanto Doctore, si rationem afferret, quam non existimasset quadrare præcipuè parti illius materiæ, de qua ex professo agebat. videatur Ruiz de Montoya de scientia DEI disp. 33. sect. 3. & sect. 4. ubi adducit plurimorum adhuc SS. PP. textus pro nostra sententia.

361. Nunc in forma neg. ant. intellectum de scientia visionis, strictè dicta, & quidem formaliter accepta, sicut & de causa, immediatè & per se constituyente actum primum proximum: (an enim scientia visionis realiter, & virtualiter identificetur decreto DEI, quod est causa, constituens actum primum remotum (ex quo capite dein salvatur libertas actus 2. di) difficultas est, inferius decidenda, quando de virtuali indivisibilitate decreti

creti disp. 3. quest. 1. art. 5. agemus. SS. PP. non intelligendi sunt de scientia visionis, sed de scientia simplicis intelligentiæ, quæ scilicet rem non ostendit iam factam, sed factibilem, seu possibilem, & se habet sicut scientia artificis, seu ars artificem dirigens. Hinc etiam est, quod à S. Augustino lib. 6. de Trinit. c. 10. scientia DEI, quæ est causa eorum, quæ facta sunt, dicatur *Ars quædam omnipotentis, atque sapientis DEI*: qui textus à S. Thoma q. 2. de veritate a. 14. in corp. citatur. Verba Angelici sunt: *Præterea scientia DEI est quædam ars rerum creandarum, ut dicit Augustinus in sexto de Trinitate, quod Verbum est ars plena omnium rationum viventium: sed ars est causa artificiatorum: ergo scientia DEI est causare rerum creatarum.* Unde etiam Angelicus tantum vult, scientiam simplicis intelligentiæ, non verò scientiam visionis, strictè dictam, esse causam rerum.

Quæ mens Angelici ulterius patet 1. part. quest. 14. art. 8. in corp. ubi ait: *Dicendum, quod scientia DEI est causa rerum; sic enim scientia DEI se habet ad omnes res creatas, sicut scientia artificis se habet ad artificata: scientia autem artificis est causa artificiatorum, eoque artifex operetur per suum intellectum.* Quod autem eodem art. ad 3. dicat, res naturales esse medias inter scientiam DEI, & scientiam nostram, rectè dicit; quia nos non habemus scientiam de faciendis illis, sed tantum de factis. Idem S. Doctor eodem articulo in corp. docet, formam intelligibilem, seu scientiam se habere ad opposita, hoc est, esse impossibilem cum effectibus oppositis: quod iterum non convenit scientiæ visionis strictè tali, quæ videt effectum determinatum; sed tantum scientiæ simplicis intelligentiæ, quæ videt possibilia contraria: estque indifferens ad existentiam effectus. Iterum eadem questione art. 9. ad 3. ait S. Doctor: *Non est in scientia DEI, ut illa sint: sed quod esse possint*: quod utique refertur ad scientiam simplicis intelligentiæ, quæ possibilia habet pro objecto.

362. Dices ult. 1. Juxta S. Thomam scientia DEI, quæ est causa rerum, est libera: sed scientia simplicis intelligentiæ est necessaria: ergo. Resp. dist. min. scientia ista est necessaria in repræsentando, conc. min. in operando. neg. min. & conf. quia, ut in actu secundo influat suo modo directivè, non habet ex se necessariò, sed habet à libero decreto DEI, ut scilicet ars à voluntate artificis.

Dices iterum, Angelicus q. 2. de veritate a. 14. objicit sibi textum Origenis, citatum à nobis num. 360. & ad 1. respondet, Origenem tantum velle dicere, quod scientia DEI non sit causa inducens necessitatem in scito: per illud autem, quod dicat: ideo DEUM scire; quia futurum est, non importari causam efficiendi: sed tantum inferendi: Resp. hoc ipso ex S. Doctore debet negari, quod scientia visionis strictè dicta, & formaliter accepta, sit causa immediata per se effectus; nam sic inferret necessitatem. Dein Angelicus 1. p. q. 14. a. 8. ubi eandem sibi objectionem facit, exponit Origenem de scientia DEI purè speculative tali, & præcindendo ab adjuncta voluntate Divina, sine qua non causet; nam non causet, nisi scientia approbationis, seu complexum ex decreto, & scientia: neque tamen hæc causet id, quod DEUS scit jam existens: sed aliquid subsequens.

Dices 3. Neque scientia simplicis intelligentiæ causet sine decreto. Resp. de hac Origenem non loqui; quia est clarum, hanc non scire futura ut futura, de quibus tamen Origenes loquitur. Quando autem Angelicus docet, futura importare solum necessitatem inferendi, seu consequentiæ, non verò causam efficiendi, seu consequentis, respectu scientiæ Divinæ: excludit tantum à futuris rationem causæ physicè influentis respectu scientiæ Divinæ; quod patet ex cit. quest. 2. de veritate art. 14. in corp. ubi probat, futura non posse causare scientiam DEI, ex eo, quod temporalia non possint causare æternum, & quia (ut ait) in DEO nihil est causatum; cum ipse sit, quidquid habet. --- è converso scientia nostra causata est à rebus, in quantum scilicet eam à rebus accipimus. Unde necessitatem consequentiæ non sumit strictè pro sola illatione logica, qua etiam ex effectu inferitur causa, seu prius ex posteriori: sed pro omni illatione, etiam ex causa saltem improprie dicta, sive, ut Magister Sententiarum l. 1. dist. 38. §. quid ex prædictis loquitur, ex causa, sine qua non, seu ex aliquo præsupposito, modo non sit causa physica.

363. Dices 4. S. August. lib. 15. de Trinit. c. 13. ait: *Nec aliter ea scivit creata, quam creanda.* sed creata non videntur per scientiam simplicis intelligentiæ: ergo non loquitur de ista. Confirm. 1. ex Gonet. Scientia non potest esse causa rerum, quas non videt: sed scientia simplicis intelligentiæ non videt absolute futura: ergo major videtur clara, min. prob. Scientia simplicis intelligentiæ definitur à Theologis cognitio eorum, quæ nec sunt, nec fuerunt, nec erunt. Et sic etiam loquitur S. Thomas 1. part. quest. 14. art. 9. in corp. dicens: *Quædam enim, licet non sint nunc in actu, tamen vel fuerunt, vel erunt: & omnia ista dicitur DEUS scire scientia visionis.* & paulò post: *Quædam verò sunt, quæ sunt in potentia DEI, vel creature, quæ tamen nec sunt, nec erunt, neque fuerunt: & respectu horum non dicitur habere scientiam visionis, sed simplicis intelligentiæ.* Confirm. 2. S. August. lib. de bono perseverantiæ cap. 17. sub finem ait, dona DEI (per quæ intelligit nostros actus bonos) non præsciri, nisi detur prædestinatio: & hinc dari prædestinationem; quia datur præscientia: ergo non videntur isti actus boni absolute futuri in seipsis, sed tantum in decreto.

Resp. neg. min. Non quidem videntur ut jam creata, seu facta, sed ut possibilia: sicut scilicet fuere visa, antequam crearentur. Attentè legenti utrumque locum citatum num. 359. cum contextu, clarè patebit, quod S. Augustinus tantum velit, DEUM nunquam acquirere notitiam novam, sed, quidquid scit, ab æterno scivisse: nec ideo cognoscere creata; quia sunt, hoc est, nunc existunt: sed ea jam cognita fuisse, antequam existerent, quod libentissimè concedimus. Unde videtur mihi loqui de scientia genericè accepta, & in decursu descendere ad species: & aliquando loqui de scientia visionis, ut, cum dicit, præscire DEUM nostras preces, & an sit exauditurus eas: aliquando de scientia simplicis intelligentiæ, ut, cum dicit, res esse ideo; quia DEUS eas novit; nam aliàs sibi contradiceret loc. cit. num. 360.

364. Tandem Ruiz de Montoya de scientia DEI disp. 33. sect. 3. num. 21. asserit, posse dici

cum Magistro Sententiarum l. 1. dist. 38. §. quid ex prædictis &c. S. Augustinum intelligendum, non de scientia qualicunque, sed de scientia approbationis (de qua num. 283.) quæ est complexum ex scientia, & decreto Divino, quod decretum est aliqua causa remota actuum, saltem bonorum; adeoque illud complexum etiam est causa. Hinc futura ideo sunt; quia à DEO sciente approbantur, vel decernuntur: non autem ideo pro priori decernuntur; quia sunt; & in hoc saltem complexo, tanquam in aliquo priori, possunt videri absolute futura: qua ratione aliquando melius videtur salvari, quomodo scientia, quæ præscientia dici possit, sit causa futurorum. Sed huius solutionis intelligentia clara supponit multa infra exponenda. Interim sufficit responsio prior, juxta quam scientia simplicis intelligentiæ, sicut potest dici scientia visionis ex num. 359. ita potest etiam dici aliquando præscientia, seu scientia prævia.

Ad 1. conf. om. maj. dist. min. scientia simplicis intelligentiæ non videt futura sub ratione futurorum. conc. mi. sub ratione possibilium. neg. mi. & conf. ad prob. neg. ant. aliam definitionem dedimus num. 283. Angelicus autem plus non dicit, quàm quod purè possibilis non sint objectum scientiæ visionis strictè talis: non autem, quod existentia, vel futura omnino non sint objectum simplicis intelligentiæ, ne quidem, si considerentur ut possibilis. Ad 2. conf. neg. conf. S. Doctor ibi tantum vult, dari connexionem inter ista duo, quod scilicet actus absolute futuri sint præciti, & prædestinati; nam intentum ejus est probare, actus illos, præsertim primum & initialem fidei, & ultimum, seu completivum perseverantiæ, debere prædestinari, & vi prædestinationis gratuitæ à DEO tanquam sua dona prævideri: unde ait, quod, si actus illi non sint ita prædestinati, etiam non præsciantur: quod verum est, in hac præsertim providentia, in qua nullus actus bonus absolute elicitur, qui non prius sit prædefinitus, seu prædestinatus: consequenter etiam nullus ante prædestinationem eliciendus prævidetur. Ex hoc autem non sequitur, quod, quando actus prædestinatus est, tantum in prædestinatione videri possit, & non alio modo, seu etiam in seipso; quia & in seipso, & simul etiam in prædestinatione videri potest.

365. Dices 5. S. Gregorius lib. 20. moral. c. 23. ait. Nam & quæque sunt, non ab æternitate ejus ideo videntur; quia sunt: sed ideo sunt, quia videntur. & lib. 32. cap. 6. Non existentia videndo creat: existentia videndo continet. Resp. S. Gregorium hos textus prorsus incidenter ponere. Primo loco ejus intentum est probare, nihil respectu DEI esse præteritum, aut futurum, sed omnia esse præsentia; hinc rectè Vasquez tom. 1. disp. 68. c. 6. num. 43. respondet, S. Pontificem non negasse, ideo futura à DEO cognosci; quia futura sunt, sed negasse, ideo cognosci; quia præsentia sunt; cum physicè ab æterno non sint. Neque dicit S. Greg. ideo futura esse; quia cognoscuntur: sed ideo esse præsentia: quare loquitur de præsentia intentionali, cujus causa formalis est cognitio DEI; ideo enim sunt res intentionaliter præsentis; quia cognoscuntur.

Nec objicias, juxta nos S. Doctorem primum

sumere illud sunt pro physicè existunt: & secundo pro intentionaliter existunt; nam nisi secundo loco ita accipiat, planè fallum est, creata esse ab æternitate; quia nihil est physicè ab æternitate: primo autem loco debet intelligi esse physicum, vel objectivum; aliàs etiam illud, quæque sunt, deberet intelligi intentionaliter, quod videtur non esse ad mentem S. Patris. Adde, nemini debere videri ineptam hanc transitionem ab uno statu ad alium; cum in comparatione æternitatis cum temporalibus sæpe similes explicationes fieri soleant, vel debeant.

Altero loco agit S. Pater de eo, quomodo DEUS recordari possit, cum respectu ipsius nihil sit præteritum, nihil abiens: sed omnia ipsi semper præsto sint: & subjungit textum objectum sine ulla alia probatione, vel explicatione, qui tamen non potest accipi literaliter; nam videndo non creat DEUS, cum dudum ante creationem omnia videat: sed nec propriè ea continet videndo, nisi intentionaliter: quare metaphoricè iterum exponi potest de existentia intentionali, quatenus rebus, physicè non existentibus, confert visione, tanquam creatione metaphorica, esse intentionale: existentia autem, quæ continentur physicè ab immensitate, vel omnipotentia, per visionem continentur intentionaliter. Hic sensus videtur etiam posse colligi ex aliis verbis ibidem positis: Omne quod est, per hoc illi præsto est, quod in ipso est: nihil enim creatum existit in DEO formaliter: sed tantum, vel eminenter ratione omnipotentiae, de qua S. Gregorius non loquitur, vel intentionaliter ratione scientiæ.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones contra secundam conclusionem.

366. **O**B. 1. Aristoteles 1. per h. c. 6. & S. Thomas in eundè lect. 13. docent, neutram propositionem ex contradictoriis de futuris contingentibus habere determinatam veritatem: ergo DEUS non potest futura contingentia cognoscere in se ipsis. Resp. dist. ant. docent, neutram habere determinatam veritatem in causis. conc. ant. in seipsis. subdist. per statum, & adæquatè, seu concretivè existentem. conc. ant. per ampliationem, vel denominativè existentem. neg. ant. & conf. Textum Aristotelis totum quantum refert S. Thomas lect. citata §. sed quod non potest, quem pro more satis obscurum ibidem exponit, atque ait, aliquid esse verum hoc modo, quo est: & addit, futurum non esse: ex quo infert, illud nec verum esse: quod tantum intelligi potest sic, ut non habeat veritatem actu existentem, & quidem adæquatè sumptam; nam inadæquatè, seu denominativè sumpta veritas, quæ consistit in ipsa propositione nunc existente, actu de præsentia datur: & neque nos dicimus, in hoc sensu propositiones de futuro habere determinatam veritatem adæquatè per statum, sed solum secundum partem, scilicet secundum cognitionem; nam secundum alteram partem, scilicet secundum objectum habent eam tantum per ampliationem. Sic Aristotelem expo-

ponunt etiam Capreolus, dictus Parer Thomistarum, cum aliis gravissimis viris apud Martinez *controver.* 3. disp. 3. sec. 4.

367. Affert deinde S. Thomas aliam existentiam futurorum de presenti, scilicet existentiam in suis causis: & quia hæc existentia in causis contingentibus non est determinata; insuper etiam (ut paulò antè dictum ex S. Thoma) aliquid est verum eo modo, quo existit, hinc futura, adeoque etiam propositiones de illis, non habent determinatam veritatem in causis. Sed & hoc concedimus; quia plùs non significat, quàm causas, in se præcisè, & quantum ad naturam suam spectatas, non esse determinatas, sed indifferentes ad effectum, adeò, ut inspiciendo præcisè ipsas, non possit in iis videri effectus. Si velles dicere, etiam has propositiones: *Causa producet effectum: Causa non producet effectum*: esse contradictorias, adeoque unam determinatè esse veram. Resp. hanc determinationem non provenire ex sola natura causæ, quæ ad neutrum ex his determinata per se est; sed aliunde, sive ab extrinseco, sive ab intrinseco determinatur: quod non impedit, quo minùs causa in se, & ex se sit indeterminata. Nota, has propositiones non dicere solas causas, sed etiam consignificare ipsos effectus: & habere eundem sensum, ac si positivè ita ponerentur: *Effectus producet à causa: effectus non producet à causa*: unde determinatio ad veritatem non est à causa, sed ab effectu, qui in seipso videtur, ut per causam ex natura sua indifferentem producendus.

368. Dices. Si hæc propositiones sunt determinatè veræ, non sunt contingentè veræ: hoc est contra nos: ergo. prob. ma. Non sunt indifferentè veræ: ergo nec contingentè. Resp. dist. maj. si hæc propositiones sunt determinatè veræ determinatione, seu necessitate antecedenti, conc. ma. si tantum determinatione, seu necessitate consequenti. neg. maj. & dist. sic min. neg. conf. ad prob. dist. eodem modo ant. non sunt indifferentè veræ indifferentia antecedenti. neg. ant. consequenti. conc. ant. & neg. conf. Necessitas aut determinatio antecedens, non autem consequens, opponitur contingentia ex num. 341. determinatio autem antecedens est determinatio in causa necessaria, quæ non datur circa futura contingentia. determinatio consequens est determinatio in seipso, sive ex suppositione rei ipsius, qua posita non potest res simul non esse. Unde res dicitur determinatè existere per actualem suam existentiam: & contingens, seu indifferens esse per compossibilitatem cum existentia, vel non existentia ratione causarum indifferentium.

Si quæras, per quid causa indifferens ad agendum fiat determinata. Resp. formaliter fieri per ipsum effectum, seu actionem productivam; hæc enim est forma determinatè denominans agentem: efficienter autem, seu in genere physico fieri determinatam, vel à natura sua, aut à principio necessitante: vel, si sit agens liberum, à se ipso, per suam virtutem electivam se determinante.

369. Ob. 2. Si propositiones de futuro contingentè essent determinatè veræ, vel falsæ, ideo essent; quia contradictoria non possunt simul esse veræ, vel falsæ: hæc ratio nihil probat: ergo. prob. min. Contradictio non magis

determinat ad veritatem unius partis, quàm alterius: sed tantum indeterminatè, & confusè ad alterutram: ergo hæc ratio nihil probat. Resp. dist. maj. ideo, tanquam ob rationem adæquatam, neg. maj. tanquam ob rationem inadæquatam, conc. maj. & dist. min. hæc ratio sola nihil probat. conc. min. adjuncta alia ratione. neg. min. & conf. ad prob. min. conc. ant. neg. conf. Ex vi contradictionis tantum inferimus, aliquam propositionem debere esse veram: dein addimus, in statu reali non posse dari suspensionem utriusque, adeoque aliquam debere esse determinatè veram, seu futuram, quam, licet nos sæpe non cognoscamus, DEUS tamen cognoscit.

Dices 1. Hæc propositio: *Neceste est, alteram ex contradictoriis de futuris contingentibus esse veram*: vera est, quamvis veritas in neutram determinatè cadat: ergo etiam hæc propositio: *Aliqua ex illis contradictoriis est determinatè vera*: vera esse potest, quamvis in neutram veritas determinatè cadat. Resp. retorquendo argumentum in propositionibus de presenti: *Neceste est Petrum nunc sedere, vel non sedere. & Petrus nunc sedet: Petrus nunc non sedet*. In forma neg. conf. & paritatem. Summulistæ nōrunt, propositionem primam esse in suppositione confusa; quia significatur necessitas, cui possunt subvenire plures causæ: alteram verò esse in suppositione disjunctiva, in qua debet prædicatum de aliquo determinato verificari.

370. Dices 2. Ergo una propositio est necessariò vera: hoc non potest admitti: ergo. prob. illatum ex Gonetio *disp. 4. de scientia DEI art. 4. §. 4. num. 120*. Quod futurum est ex vi oppositionis contradictoriæ, est necessariò futurum; quia hæc oppositio est causa necessaria: sed una propositio esset futura vera ex vi dictæ oppositionis: ergo. Resp. neg. illatum, ad prob. dist. maj. quod est determinatè futurum propter illam oppositionem, tanquam rationem adæquatam, conc. maj. quod est tantum indeterminatè futurum propter illam oppositionem, tanquam rationem inadæquatam. neg. maj. & dist. sic min. neg. conf. ratio responsionis habetur ex num. 369. Neceste est quidem, unam determinatè esse veram: sed unam præ alia veram esse, est tantum contingens.

Dices 3. Antecedenter ad decretum DEI jam datur necessitas, ut non utraque ex contradictoriis sit falsa: ergo debet una esse vera antecedenter ad decretum DEI: hoc est contra dicta num. 351. Resp. retorqueo argum. in propositionibus de presenti: *Petrus sedet nunc; Petrus non sedet nunc*: quæ sunt contradictoriæ eodem modo ante decretum DEI: intellige prioritate præcisiva, seu præscindendo à decreto. In forma dist. conf. una indeterminatè, & confusè sumpta. conc. conf. determinatè sumpta. neg. conf.

371. Dices 4. Etiam ante decretum DEI non potest aliquid indeterminatum dari à parte rei. Resp. ante decretum DEI non potest quidquam ex contingentibus à parte rei existere, aut futurum esse. Hinc ex duabus propositionibus contradictoriis de contingentè futuro nulla est contingentè vera. Si ulterius urgeas, non posse utramque, vel neutram esse veram. Resp. antecedenter ad decretum veram esse propositionem negativam, non tamen contingentè, sed necessariò; quia necessarium est, ut antecedenter ad decre-

decretum DEI Petrus non sedeat, & Antichristus non sit peccaturus. Hinc etiam ista propositio: *Antecedenter ad decretum DEI Antichristus non peccabit contingenter*: est necessariò vera: & negatur in ea non tantum peccatum, verum etiam contingentia. Sed neque admittitur, quod in quocunque signo rationis aliqua ex contradictoriis sit determinatè contingenter vera.

Hoc tamen verum est, quod antecedenter ad decretum DEI detur necessitas, ut pro signo posteriori una ex duabus contradictoriis sit determinatè contingenter vera: at pari ratione datur etiam necessitas, ut DEUS ponat aliquod decretum, sive discernens, sive permittens existentiam objecti affirmati, vel eam excludens: nisi tamen velis, posse aliquid excludi à DEO per puram omissionem liberam, de quo hic non disputo; si enim hoc fieri possit, tunc antecedenter ad exercitium positivum libertatis Divinæ, attamen post exercitium negativum, posset aliquid absolute esse non futurum, & consequenter etiam aliqua ex contradictoriis, scilicet negativa, esse contingenter vera: nihil tamen posset post puram omissionem esse futurum; quia non potest dari libertas creata, nisi DEUS eam positivè velit producere; cum omnipotentia Divina non producat effectus DEO liberos, nisi à volitione DEI determinetur. Posito autem decreto, una ex contradictoriis est vera, altera falsa pro quolibet instanti reali; quia sicut pro nullo instanti reali potest dari suspensio omnis exercitii liberi Divini, ut DEUS neque velit, neque permittat, neque impediatur effectum: sic etiam pro nullo instanti reali potest dari status indeterminationis effectus. Unde etiam, quando dicitur: *antecedenter ad decretum*, non intelligitur status realis in aliquo tempore, sed tantum status præcisivus, in quo res antecedenter consideratur in statu possibilitatis, & indifferentiæ ad existendum, vel non existendum: & nondum consideratur ut habens pro suo tempore causas, à quibus producatur, & per quas extrinsecè, atque causaliter futura sit, de qua re fusè agit Martinez de DEO scientie *controv. 2. disp. 2. sec. 2.*

Dices 5. Ex hoc sequitur, quod determinatio ad veritatem propositionis ultimò stet in decreto DEI. Resp. dist. illat. quod stet determinatio formalis, neg. determinatio causalis, subdist. in propositionibus affirmantibus aliquid de effectibus causarum necessariorum. om. affirmantibus aliquid de effectibus causarum liberarum. neg. illat. Determinatio formalis stat in ipso effectum, vel ejus negatione. Determinatio causalis in causis necessariis potest transmitti, quod ultimò reducat in DEUM, vel ejus decretum: at non in causis liberis; nam vel supponitur dari decretum indifferens: & hoc non trahit post se effectum, quamvis iste decretum præsupponat; adeoque decretum est causa indifferens, quæ non determinat: vel supponitur decretum connexum cum effectum, & hoc est impeditibile, jamque supponit saltem ut objectivè existentem, & à scientia media prævisam determinationem creaturæ, cui DEUS potestatem eligendi reliquit. Unde in decreto indifferenti solo non potest infallibiliter videri effectus futurus: in decreto autem connexo potest quidem videri: sed jam prius debuit videri in determinatione creaturæ, ut objectivè existente.

372. Ob. 3. Quælibet propositio de futuro contingente nunc est indifferens, ut sit vera, vel falsa: ergo nulla jam nunc est determinatè vera. prob. ant. Si nunc non datur ablativum indifferentiæ; tunc propositio est indifferens: sed hoc nunc non datur: ergo, prob. min. Ablativum indifferentiæ est ipsum objectum futurum, vel ejus futuritio: sed neutrum nunc datur: ergo. Resp. dist. ant. est indifferens indifferentiâ intrinsecâ, conc. ant. indifferentiâ extrinsecâ, neg. ant. & cons. ad prob. dist. maj. si non datur nunc ablativum per statum, & quidditivè, neg. maj. si neque datur per ampliationem, vel alienationem, aut denominativè, conc. maj. & dist. sic min. neg. cons. ad prob. min. conc. maj. dist. min. ut suprâ. & neg. cons. Indifferentia intrinseca propositionis stat in hoc, quod propositio sit talis naturæ, ut ipsa ex se non exigit potius dari, quam non dari objectum: sicut murus ex sua natura non exigit, esse potius albus, quam ruber: & hæc indifferentia, nec debet, nec potest tolli, manente propositione; quia est huic identificata: sed debet, & potest determinari, sicut murus per aliquem colorem.

Indifferentia extrinseca præter intrinsecam dicit insuper præcisionem ab eo, an objectum ita se habeat, prout affirmatur, an non: & hæc indifferentia tollitur (prout semper tollitur totum ablata parte) per hoc, quod objectum se ita habeat, prout affirmatur. Sic in propositione: *Petrus cras peccabit*: si ea vera est, ejus indifferentia extrinseca tollitur, & intrinseca determinatur per hoc, quod peccatum sit futurum, sive per futuritionem peccati, quæ jam datur nunc per ampliationem, quamvis nondum detur quidditivè, seu tota per statum; nam denominativè datur nunc eatenus, quatenus nunc datur negatio, sive non existentia peccati; quæ tamen, an propriè dici possit dari per statum, cum realiter nihil sit, questio de nomine fieri potest, de qua vide *num. 347.*

373. Dices 1. Non potest propositio determinari nunc per aliquid non existens nunc. Resp. dist. illat. Si non existat neque denominativè, om. si non existat quidditivè, neg. illat. Futuritio autem jam existit denominativè: non autem debet quidditivè existere; quia hæc ipsa propositio exigit, ut non existat quidditivè; non enim amplius esset futurum, si jam daretur actu existentia peccati.

Dices 2. Juxta nos hæc veritas: *Petrus cras peccabit*: est essentialiter connexa cum peccato: sed nihil datur hodie essentialiter connexum cum peccato cras futuro: ergo hæc veritas non datur hodie. Resp. dist. maj. hæc veritas, quidditivè sumpta, est essentialiter connexa, conc. maj. denominativè sumpta, neg. maj. & omiff. min. quæ posset distingui per statum, & ampliationem, dist. cons. ergo non datur hodie denominativè accepta, neg. cons. quidditivè accepta, om. cons. Hodie datur negatio peccati; quæ est veritas denominativè accepta, licet non detur, saltem per statum, existentia peccati, quæ est altera pars hujus veritatis quidditivè accepta. Negatio autem non habet essentialiter connexionem cum peccato cras futuro. Peccatum autem ipsum habet essentialiter, vel connexionem, vel potius identitatem secum ipso; quare non veritas denominativè accepta, sed quidditivè tantum accepta

cepta habet essentiali connexionem, vel melius loquendo, identitatem cum peccato.

374. Ob. 4. S. Thomas asserit, DEUM videre futura ut existentia in aeternitate sua: ergo non videt etiam ea in seipsis. ant. prob. ex S. Doctore 1. part. quest. 14. art. 13. in corp. dicente: *Licet contingentia fiant in actu successive, non tamen DEUS successive cognoscit contingentia, prout sunt in suo esse, sicut nos, sed simul; quia sua cognitio mensuratur aeternitate, sicut etiam suum esse; aeternitas autem tota simul existens ambit totum tempus, ut supra dictum est. Unde omnia, quae sunt in tempore, sunt DEO ab aeterno praesentia, non solum ea ratione, qua habet rationes rerum apud se praesentes, ut quidam dicunt, sed quia ejus intuitus fertur ab aeterno super omnia, prout sunt in sua praesentialitate.* Hic est famosus ille textus Angelici, quem Gonetius quidem ait, esse clarissimum: Capreolus autem nullam audet expositionem firmiter adstruere: Cajetanus ait, esse adeo obscurum, ut alios ante se, & seipsum per 15. annos ejus sensus latuerit. Sylvester ait, Thomistas pati maximas anxietates &c. vide Martinez *controv. 3. disp. 8. sect. 1.*

Resp. 1. neg. conf. nam, etsi DEUS futura videret hoc modo, tamen posset simul videre alio, sive in seipsis. dein dist. ant. asserit, DEUM videre futura in aeternitate, tanquam in medio. neg. ant. in aeternitate, tanquam faciente futura praesentia, quae dein videntur in seipsis. conc. ant. & neg. conf. In aeternitate possunt fortè videri possibilia, non tamen absolute futura; quia cum his aeternitas nullo modo connexa est, sed sine omnibus posset aeternum dari. Unde S. Thomas non vult, futura videri in aeternitate, tanquam in aliquo medio: sed ad summum vult, videri futura in seipsis, ut DEO in aeternitate praesentia: qualem autem praesentiam S. Doctor intelligat, necdum fat liquet.

375. Cajetanus hunc textum exponit contra antiquiores Thomistas. Asserit autem, & cum ipso plures recentiores Thomistae, creaturas ab aeterno jam physice aeternitati DEI coexistere, & ut ita coexistentes cognosci à DEO. Non autem vult, creaturas existere ab aeterno physice in sua mensura, seu duratione (hoc enim esset contra fidem) sed ait, existere in aliena mensura, scilicet aeternitatis Divinae: qua ratione denominatio existentis esset à forma extrinseca, scilicet ab extrinseca aeternitate Divina: ferè sicut denominatio cogniti, vel visi, est ab extrinseca cognitione, vel visione alterius, cognoscentis, vel videntis. Sed in primis denominatio existentis non potest esse extrinseca; cum essentia, & existentia sint idem; 2. dō DEI immensitas non potest creaturam denominare ubique existentem: ergo neque aeternitas DEI semper existentem; quia est omnimoda paritas. Dein

Hac sententia vel tantum asserit, creaturas coexistere toti aeternitati indivisibili, sed inadæquate, ut diximus *num. 153.* hoc est, pro ea temporis differentia, pro qua existunt: & sic non existunt proprie physice ab aeterno, nisi objective: vel asserit, quod creatura, e. g. Antichristus, non tantum pro ea temporis differentia, pro qua existet, sed etiam nunc, hodie, heri, cras &c. physice coexistat aeternitati: & est imperceptibile, quomodo physice coexistat, quando non existit

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

physice: quod tamen dici deberet: ergo S. Thomas illo dicto suo non voluit adstruere praesentiam strictè physicam, sed tantum objectivam, uti nostri communiter explicant. vide Martinez *controv. 3. disp. 8. praesertim sect. 4.*

376. Dices 1. Si Angelicus intelligeret tantum praesentiam objectivam, ejus argumentatio esset hæc: DEUS futura ab aeterno videt; quia ea ab aeterno videt: quod esset frivolum. Resp. neg. illatum: ad summum sequeretur, quod esset ista: DEUS futura videt ab aeterno; quia omnia ab aeterno respectu ipsius sunt cognoscibilia, & etiam ejus cognitio est ab aeterno; neque enim praesentia, vel existentia objectiva, & intentionalis sunt idem: posterior quidem est cognitio rei: sed prior est cognoscibilitas rei, sive ipsa res, quae jam datur ab aeterno per ampliationem. In ista autem argumentatione nihil est frivolum: optime verò dicitur, argumentationem S. Thomae esse illam, quam insinuat verbis citatis *num. 354.* scilicet: DEUS est aeternus: ergo aliquando illi creatura est praesens: ergo tunc eam videt tanquam praesentem: atqui, si semel eam videt praesentem, semper, adeoque ab aeterno, videt praesentem, sed pro sua temporis differentia.

Dices 2. S. Doctor ait, DEUM videre futura, non tantum; quia habet rationes rerum: sed quia ejus intuitus fertur ab aeterno super omnia: ergo videt non tantum ut praesentia objective in rationibus, aut ideis suis. Resp. Praesentia objectiva est varia pro varietate cognoscibilitatis rerum. In ideis, vel rationibus, à S. Doctore hic significatis, res sunt cognoscibiles per scientiam simplicis intelligentiae ut factibiles: in seipsis sunt cognoscibiles per scientiam visionis ut existentes pro sua temporis differentia. Adstruit igitur S. Doctor in DEO utramque scientiam de futuris ab aeterno ob duplicem eorum praesentiam objectivam, non verò strictè physicam.

Dices 3. DEUS videt ab aeterno futura intuitivè: ergo debent physice esse praesentia. Resp. dist. conf. aliquando. conc. conf. ab aeterno, & semper. neg. conf. Cognitio intuitiva ex Martinez *de DEO sciente disp. 8. sec. 3.* est illa, quae terminatur immediate ab ipso objecto, ut existente in sua temporis differentia, sive, per quam cognoscimus immediate in se objectum, quod aliquando extitit: sic, ut habet idem auctor, cognoscimus etiam intuitivè praeterita, si de ipsis habemus species immediatas, & non tantum abstractivas: non autem requiritur, ut objectum etiam tunc existat, quando intuitivè cognoscitur; hoc enim gratis requireretur. Idem dicit Arriaga *de DEO disp. 20. sec. 2. n. 13.* & hoc teste communiter omnes.

377. Ingeniosus Recentior in manuscriptis explicaturus praesentiam creaturarum in aeternitate DEI, asserit in primis auctoritatem Patrum dicentium, DEO ab aeterno omnia esse praesentia, ut S. Augustini *lib. 15. de Trinit. cap. 7.* ubi ait: *Novit DEUS omnia, ita, ut nec ea, quae dicuntur praeterita, ibi praetereant, nec ea, quae dicuntur futura, quasi desint, expectentur, ut veniant, sed & praeterita, & futura cum praesentibus sint cuncta praesentia.* item S. Gregorii cit. *num. 365.* Hac auctoritate supposita, ea posse dici, ait, realiter praesentia, quae cognoscuntur intuitiva cognitione: ad quam praeter ea, quae nos *num. antec.* requi-

requisivimus, requirit insuper, ut cognitio coexistat ipsi rei, pro sua temporis differentia existenti. Probat autem hoc suum assumptum autoritate Angelici, & paritate ab eodem adducta 1. parte quest. 8. art. 3. in corp. ubi sic habet. *Per praesentiam verò suam dicitur aliquid esse in omnibus, quae in prospectu ipsius sunt: sicut omnia, quae sunt in aliqua domo, dicuntur esse praesentia alicui, qui tamen non est secundum substantiam suam in qualibet parte domus;* unde ait hic auctor, modò aliquid intuitivè videatur, etsi distet loco, jam dici realiter praesens: ex quo inferit, dici posse physicè praesens, quod intuitivè videtur, etsi distet tempore. Quam tamen ipsam praesentiam vult, formaliter non stare in ipsa cognitione, vel visione intuitiva: sed potius in objecti aptitudine ad terminandam talem cognitionem, vel in tali ejus cognoscibilitate.

378. Si objiciatur, hac ratione tamen adhuc aliquid respectu DEI reverà futurum (nam non admittit, creaturas physicè DEO in istius aeternitate coexistere) reponit, nihil esse strictissime futurum, seu in eo sensu, in quo id SS. PP. sumunt: ait enim, ad strictissime futurum requiri durationes adaequatè diversas, ut scilicet duratio rei futura nullatenus coexistat durationi rei, per quam hæc denominatur prior: at hoc non contingit respectu DEI; cum omnis creata duratio coexistat aeternitati Divinæ, quæ tamen DEUM denominat priorem: sicut, ait, etiam ad distantiam requiruntur duæ ubicationes adaequatè diversæ; nam creatura non distat à DEO, nec pes ab anima, licet DEUS sit, ubi creatura non est, & anima, ubi pes non est. Si ulterius objiciatur, hac ratione etiam res existentes Ingolfstadii esse DEO realiter praesentes Romæ, cum etiam ibi DEUS eas intuitivè videat, concedit author sequentiam: & sanè respectu DEI aliquid longè minus est distantia Ingolfstadii, & Romæ, quam respectu ejus, qui in domo existit, distantia unius, vel alterius passus.

Id solum adhuc difficultatem habet, quòd admitti debeat, etiam Angelo posse aliquid futurum, & nondum existens, praesens esse realiter; cum possit habere, imò probabilius habeat, cognitiones intuitivas plurium possibilium, & futurorum. Resp. hic Author, cognitionem Angelicam, cum minimam durationem habeat, non durare, usque dum futurum existat, adeoque nunquam rei futurae coexistere, uri tamen coexistit cognitio DEI aeterna: sed gratis supponitur ista duratio minima, & non video, cur saltem non possit cognitio Angelica, sive dein duratione divisibili, sive indivisibili, durare aliquandiu, donec futurum existat; unde videtur, negari non posse, quòd hæc realis praesentia etiam respectu Angeli, vel absolute etiam respectu alterius creaturæ, possit dari: quod tandem etiam hic author transmittit. Multum hæc opinio habet de modo loquendi, & quia videtur bene exponere dicta SS. PP. ei me non oppono: manet tamen semper verissimum, quòd DEUS, etiam stante hac qualicumque reali praesentia, videat futura in se ipsis; cum hæc ipsa praesentia stet in eorum cognoscibilitate in seipsis, quæ determinat ad cognitionem intuitivam futurorum in seipsis: unde conclusioni nostræ minimè opponitur.

379. Tandem ad solvenda alia argumenta,

quæ afferri solent pro physica praesentia rerum in aeternitate: Nota 1. modò. aeternitatem non definiri, nec etiam formaliter esse, possessionem temporis extrinseci, sed vitæ interminabilis. 2. dō. aeternitatem neque esse mensuram temporis, nisi in actu 1. vel ex suppositione, quòd tempus existat; hinc, licet ab aeterno non mensuraverit actū creaturas, non fuisse defectum ex parte ipsius, sed ex parte creaturarum: sicut scilicet ulna non est in se imperfecta, si non mensuret pannum nondum existentem. 3. non quidem posse aliquid coexistere toti alicui aeternitati successivæ, & divisibili, quin existat aeternum, posse tamen coexistere aeternitati indivisibili, quin sit aeternum; nam in priori casu, si res non esset aeterna, non coexistere omnibus partibus aeternitatis: in 2. dō autem, cum aeternitas non habeat partes, potest coexistere toti, sed inadæquate. vide num. 153.

QUESTIO IV.

De Scientia Media.

ARTICULUS I.

An DEUS videat contingentia conditionatè futura.

380. **N**otandum 1. veritatem conditionatam tria dicere, scilicet conditionem, conditionatum, & habitudinem unius ad alterum. Si conditio est necessaria, vel, quamvis in se contingens sit, tamen praefert habitudinem necessariam cum conditionato, hoc est, si datur necessaria connexio inter conditionem, & conditionatum, tunc propositio est necessaria, spectatque ad scientiam simplicis intelligentiæ, non ad mediam, e. g. in hoc actu: *Si DEUS efficaciter decrevit mundum condere, iste producetur*: nam, quia conditionatè futurum est tantum futurum secundum quid, non autem simpliciter futurum (quis enim dicat, alterum mundum simpliciter futurum? quamvis sub aliqua conditione futurus esset, si scilicet DEUS absolute vellet) reduci suo modo potest ad possibilia. Quòd si hoc concedere nullo modo velis; dicam, scientiam simplicis intelligentiæ esse illam, quæ cognoscit omnes veritates necessarias conditionatas. Si autem habitudo conditionis ad conditionatum non est necessaria, sed contingens, tamen etiam conduens, vel utilis ad conditionatum inferendum; tunc propositio est contingens, spectatque, ut infra dicemus, ad scientiam mediam, e. g. hic actus: *Si Petrus his sociis malis se junget, pervertetur*.

381. Aliquando autem conditio non conducit: sed est prorsus disparata. e. g. *Si Petrus saltat, Turca dormit*. tunc, ut rectè observat Eximius opusc. de scientia conditionata lib. 2. cap. 6. ad 2. melius pro particula si poneretur particula quando; quia hoc casu non datur ulla connexio causalis, sed tantum concomitantia aliqua temporis. Et hæc veritates non spectant ad scientiam mediam; sed vel ad scientiam visionis, quatenus affirmant aliquid existens, e. g. decretum, aut aliud quid: vel spectant ad scientiam simplicis intelligentiæ.

gentiæ, si affirmant aliquid possibile, sicut sci-
licet propositiones absolutæ. Aliquando verò
propositiones prima specie videntur aliquid sub
conditione contingenti, vel etiam disparata af-
firmare, & tamen conditio est necessaria; quia
involvitur decretum DEI efficax, volentis aliquid
sub certa conditione facere, vel non. sic se habet
illa promissio DEI ad Abraham *Gen. 18. v. 28.*
quòd velit parcere Sodomitis, si decem probi in
ea urbe inventi fuerint, dicens: *Non delebo pro-
pter decem.* & illa propositio Christi Domini *Joan.*
16. v. 7. *Si enim non abiero, Paracletus non veniet
ad vos;* quæ propositio facit hunc sensum: DE-
US absolutè decrevit, ut, si ego non abiero,
Paracletus non veniat. item illa *4. Reg. 13. v. 19.*
Elisæi ad Joas Regem Israël: *Si percussisses sagittâ
quinquies, aut sexties, sive septies &c. percussisses
Syriam usque ad consumptionem:* quæ conditio, ex
se disparata, facta est necessaria ob decretum DEI,
volentis sub ea conditione Syros delere. Et hæ
veritates, quatenus dicunt decretum DEI exis-
tens, spectant ad scientiam visionis: in quantum
autem dicunt aliquid conditionale sub conditione
necessaria decreti efficacis, spectant ad scientiam
simplicis intelligentiæ, ut explicatum *num. preced.*
Aliquando autem conditiones videntur disparatæ,
& reipsa non sunt: e. g. *si gallus cantabit, S. Pe-
trus flebit;* quia non nudus cantus Galli est con-
ditio, sed subintelligitur cantus Galli, ut revo-
cans in memoriam prædictionem Christi de trina
negatione, & auxilium DEI &c. quæ est con-
ditio utique conducens: de qua re vide *Ulloam
tom. 1. de DEO disp. 3. num. 167.*

382. Notandum 2do objectum scientiæ
conditionalis esse tam conditionem, sub qua ali-
quid affirmatur, aut negatur, quam condi-
tionatum, quod affirmatur, vel negatur. Quam-
vis autem scientia conditionalis aliquid affirmet,
vel neget sub aliqua conditione, tamen non ne-
gat, vel affirmat ipsam conditionem; aliàs enim
purificaretur conditio, essetque scientia non con-
ditionalis, sed absoluta. Hinc ad veritatem istius
scientiæ, vel propositionis conditionalis non re-
quiritur existentia conditionis: imò potest pro-
positio talis esse vera, etiam si conditio sit impos-
sibilis: ita S. Thomas 1. parte *quæst. 25. art. 3. ad
2. ajens:* *Nihil enim prohibet, conditionalem esse ve-
ram, cujus antecedens, & consequens est impos-
sibile, sicut si dicatur: si homo est asinus, habet
quatuor pedes.* Addendum, quòd, sicut DEUS
per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscit
etiam existentia, sed sub ratione possibilem, ut
dictum *num. 364.* ita etiam per scientiam condi-
tionatam cognoscat actû futura, vel existentia,
sed tantum sub ratione conditionatè futurorum.
Certè debet priùs videre actus nostros liberos
conditionatè futuros, etiam illos, qui absolutè futu-
ri sunt, ut infra fusè dicetur. Insuper per hanc sci-
entiam videt etiam illa, quæ absolutè nunquam
sunt futura: futura tamen fuissent, si conditio
posita fuisset. His notatis

383. Dico. DEUS certò, & infallibiliter
cognoscit omnia contingentia conditionatè futu-
ra. ita defacto Theologi omnes, quidquid olim
aliqui visi sint sentire, de quo videri potest *Gor-
maz de DEO num. 549.* & *Hennao de scient. med.
historicè propugnata eventilatione 2. num. 75.* Pro-
batur 1. In sacris Scripturis pluribus locis DEUS re-

velavit contingentia conditionatè futura, quæ
nunquam absolutè facta sunt: ergo debuit illa
præscire. *ant. prob. 1. Reg. 23. v. 11.* David
confutavit Dominum, an, si ipse maneret in urbe
Ceila, Saul esset descensurus ad eum capiendum:
item: an cives essent eum tradituri in manus Saulis:
& respondit Dominus, Saulem descensurum, &
cives Davidem tradituros; quare David fugit:
quo audito, Saul non amplius descendit, nec cives
Davidem tradiderunt: ergo revelavit DEUS duo
tantum conditionatè, non autem absolutè futura.

Similiter Christus Dominus *Math. 11. v. 21.*
revelavit, Tyrios, & Sydonios poenitentiam fu-
isse acturos, si signa, & prodigia apud eos facta
fuissent, quæ facta sunt in Corozaim, & Beth-
saida: quæ tamen signa apud eos absolutè fa-
cienda non erant: nec poenitentia eorum fuit
absolutè futura. Rursus *Sap. 4. v. 11.* de iusto
dicitur: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum
ejus:* ergo DEUS prævidit, hunc iustum fuisse
peccaturum, si non abriperetur: quod tamen
peccatum impeditum fuit per celerem raptum.
Plura vide apud Hennao in *scientia media Theo-
logicè propugnata sect. 2. § 5. § sequent. SS.*
PP. quoque eandem scientiam passim adstruunt,
quorum textus aliquos infra dabimus.

384. Prob. conclusio 2. iisdem rationi-
bus, quibus probavimus, DEUM cognoscere
absolutè futura *num. 355.* scilicet, quòd una ex
contradictoriis propositionibus, etiam conditio-
natis, debeat esse determinatè vera: item
num. 353. quòd DEUS aliàs non esset perfectis-
simus gubernator; quia nisi cognosceret con-
tingentia conditionatè futura, non posset dispo-
nere de ulla re, nisi cæco, vel certè cæcuti-
ente modo, sicut homines, qui ex carentia hu-
jus scientiæ sæpe impingunt, & in suis conjectu-
ris sæpe falluntur: quod præsertim DEO acci-
deret circa actus nostros liberos, quos salva li-
bertate non potest antecedenter ad scientiam con-
ditionatam prædefinire. Prob. rursus ex univer-
salissima praxi priorum, & Ecclesiæ, quorum
preces sæpissimè fiunt sub hac conditione: *Si DE-
US scit, hoc, vel illud profuturum animæ saluti:* ergo
supponitur, DEUM habere scientiam conditiona-
tam de utilitate, vel damno animæ, etiam tan-
tum conditionatè futuro; si enim DEUS ali-
quando post constantes preces rem petitam ta-
men negat, censent fideles, DEUM præscivisse,
eam futuram fuisse noxiam animæ, & ideo mi-
sericorditer negasse.

385. Dices, DEUM habere quidem scien-
tiam conditionalem de iis, quæ revelavit in sacris
Scripturis, non verò de aliis. Contra est: Sicut ex
revelatis aliquibus, comparativè paucis, absolutè
futuris inferitur, DEUM omnia absolutè futura
nòsse: ita inferri debet ex revelatis conditionatis,
eum etiam nòsse omnia conditionatè futura.
Dein rationes probant omnimodam de omnibus
præscientiam, quam etiam SS. PP. clarè docent,
præsertim S. Augustinus, qui *tract. 73. in Joan.* sic
ait: *Malè usus id, quod vult accipere, DEO mi-
serante non accipit:* ergo DEUS habet scientiam
de conditionatè futuro abusu, quem dein, &
simul scientiam visionis de eo, impedit. Idem
lib. de corrept. & gratia cap. 8. dum occasione
illius *Sap. 4. Raptus est &c.* quærit, cur alii etiam,
dum boni essent, non rapti sint, antequam pec-
carent,

carent, & perirent, sic ait. *Respondeant, si possunt, cur illos DEUS, cum fideliter, & pie viverent, non tunc de vita hujus periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne fides deciperet animas eorum: utrum hoc in potestate non habuit? an eorum mala futura nescivit? nempe nihil horum, nisi perversissime, atque insanissime dicitur.* ergo manifestè supponit, DEUM istorum peccata præcivisse tali scientiâ, qua illuminatus potuisset ea impedire, & consequenter etiam scientiam visionis de ipsis: ergo ea vidit ut conditionatè futura, antequam viderit absolutè futura. Ista tamen in Scripturis revelata non fuerunt; quia infiniti mali ulus, & infinitorum non raptorum in innocentia, sed pereuntium in suis peccatis, actus peccaminosi revelati non sunt, & par est ratio de omnibus aliis rebus. Et quis neget, DEUM scire, an Christus venisset, si Adam non peccasset? quis neget, DEUM adhuc longè plura conditionata revelare potuisse?

Quòd autem hæc scientia debeat esse infallibilis, patet ex eo, quòd DEUM dedecet omnis cognitio fallibilis: dein ex eo, quòd hac ratione ejus providentiæ esset exposita periculo erroris, sicut gubernatio humana. Accedunt Scripturæ; nam 3. *Regum 17. v. 2.* dicitur, DEUM dixisse, quòd uxores alienigenæ certissimè essent averluræ filios Israël. Et hoc dictum est relatè ad alium textum *Exodi 34.* ubi tamen particula *certissimè* non est addita, ergo signum est, quòd, quandocunque DEUS aliquid revelat conditionatè, id faciat infallibili certitudine. Accedunt etiam SS. PP. quos hinc inde afferemus.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

386. **O**B. 1. Scientia conditionalis aliquid fingit: ergo est imperfecta, & DEUM dedecens. prob. ant. Dicere: *Si Petro occurrat ejus inimicus, ille hunc occidet*, est idem, ac dicere: *Ponamus existere occursum inimici*. &c. sed hoc est fingere, seu cognoscere conditionem per modum existentis: ergo. Confirm. 1. Scientia conditionalis ex conditione infert conditionatum: ergo est discursiva, adeoque DEO non conveniens. Confirm. 2. Hæc scientia est conceptus compositivus; quia componit conditionem cum conditionato: ergo repugnat DEO. Resp. neg. ant. ad prob. neg. maj. non enim per modum existentis, sed tantum per modum requisiti, aut conducentis, cognosci à DEO debet conditio, sicut etiam cognoscitur à scientia simplicis intelligentiæ. An. aliquando cognitio creata ita fingat, parum sum sollicitus. Ad 1. confirm. neg. ant. quia cognitio conditionis non illuminat DEUM ad cognoscendum conditionatum necdum notum. vide dicta num. 281. & 297. & seq. imò neque in conditione contingenti DEUS potest conditionatum cognoscere; quia non est medium infallibiliter connexum.

Neque etiam verum est, quòd veritas cujuscunque propositionis conditionalis stet in bonitate illationis, seu consequentiæ, ita, ut ex conditione rectè inferatur conditionatum; hoc enim tantum est verum in propositionibus condi-

tionalibus necessariis, non autem in contingentibus; nam istæ non afferuntur in sensu illativo, hoc est, inferente ex connexione conditionatum: sed purè enuntiativo, hoc est, enuntiante rem futuram sub conditione conducente. Quare DEUS debet conditionatum videre in se ipso, ut inferri dicemus: fundaturque infallibilitas hujus scientiæ, tum in intrinseca perfectione essentiae Divinæ, non potentis, nisi infallibiliter cognoscere, tum in ipsa futuritione conditionata objecti, posita tali conditione, quæ necessitate consequente non potest non esse. Ex eo autem, quòd non sit necessaria necessitate antecedente, adeoque possit absolutè non esse, tantum sequitur, hanc scientiam esse impedibilem, non autem fallibilem; quia, si non esset res illa futura, DEUS tunc cognosceret non futuram. Ad 2. confirm. neg. ant. quia est unus indivisibilis conceptus, & simplicissimus actus, simul cognoscens plura, scilicet conditionem, & habitudinem eorum ad invicem.

387. **O**B. 2. Scientia conditionalis est præcisa: ergo repugnat DEO. Resp. 1. retorq. argumentum in scientia simplicis intelligentiæ. Resp. 2. dist. ant. est præcisa realiter sumpta. neg. ant. formaliter, aut virtualiter sumpta. subdist. est præcisa præcissione propriè dicta, seu dicente aliquam abstractionem. neg. ant. dicente tantum aliquam indeterminationem. om. ant. & neg. conf. Vel scientia hæc versatur circa objectum tantum conditionatè futurum; & non est præcisa, nisi improprie; quia cognoscit objectum, quantum cognoscibile est: & licet fortè non cognoscat conditionatum in individuo, tamen ille modus cognoscendi non est abstractivus, sed tantum indeterminatus, de quo plura art. 4. ad objectum. 5. Vel versatur circa objectum absolutè futurum, aut etiam existens: & iterum, realiter sumpta, non est præcisa; licet enim cognoscat ut conditionatè futurum, tamen realiter simul cognoscit ut absolutè futurum, aut existens; quia scientia conditionalis in hoc casu habet realiter identitatem scientiam visionis.

Quamvis autem juxta valde probabilem multorum sententiam detur distinctio virtualis inter scientiam mediam, & visionis, tamen hæc nullatenus obest perfectissimæ identitati reali, ut patet in Divinis Personis, & essentia Divina; nam non minùs e. g. Filius Divinus est omnipotens, quam natura Divina, vel ipsa omnipotentia, quamvis ab his virtualiter distinguatur. Sic quoque scientia conditionalis, vel etiam simplicis intelligentiæ, in sensu reali non minùs videt rem existentem ut talem, quam scientia visionis; quia virtualis distinctio tantum excludit eas denominationes ab alterutro ex ita distinctis, quorum unum realiter capax non est, quamvis sit alterum: atqui casu, quo objectum est absolutè futurum, tunc in DEO tam scientia media, quam visionis, quin & scientia simplicis intelligentiæ, in sensu reali vident, & conditionatè, & absolutè objectum, sive statum conditionatum, & absolutum ut talem objecti. Aliud est, quòd nos imperfectè cognoscendo scientiam mediam, apprehendamus eam quasi præcisivam: & sic ipsa in sensu aliquo formali sit præcisa: hoc autem non arguit imperfectionem in cognitione Divina: sed tantum in nostra.

388. Dices. Saltem, quando objectum est absolute futurum, est inutilis, ridicula, & DEO indigna cognitio conditionata; nam lepidè quis, dum actu scribit, diceret, *si haberem calamum, scriberem*. Resp. iterum totum retorqueri in scientia simplicis intelligentiæ: dein nego illatum: Non esset absurdum ante descriptionem dicere, *si haberem calamum, scriberem*: & si cognitio, semel concepta, deberet etiam esse æterna in homine, non foret absurdum, eandem etiam cum actuali descriptione perseverare: atqui in DEO omnis cognitio necessariò est æterna. Insuper hæc cognitio conditionata debet in DEO dari, tum quia hic rem debet omni modo possibili cognoscere, tum quia illa debet præcedere decretum DEI, ut infra dicemus, ubi ejus utilitatem monstrabimus. Si semel autem existat, debet manere etiam cum scientia visionis. Accedit, quòd in DEO una cognitio non impediatur alteram; at verò homo ob limitatam potentiam non possit omnia simul cogitare: quare, licet homo cesset à cognitione conditionata, ne impediatur ab absoluta, aut alius magis uilibus, non ideo debet DEUS cessare.

389. Ob. 3. Scientia conditionalis est tantum apprehensio conditionis, non verò affirmatio: ergo est imperfecta. Conf. Per cognitionem tantum conditionalem redderetur DEUS suspensus, & nesciens, an res sit absolute futura, vel non: hæc est magna imperfectio: ergo. Resp. iterum retorquendo argumentum in scientia simplicis intelligentiæ. Resp. 2. neg. ant. saltem eo in sensu, in quo à Logicis sumitur apprehensio simplex pro prima mentis operatione, quanihil affirmatur, aut negatur; nam reverà DEUS judicat per scientiam mediam, rem conditionatè futuram, vel non: licet absolute non judicet, conditionem dandam, vel non. Et hoc fit per scientiam mediam formaliter acceptam, seu per nostrum conceptum præcisivum consideratam. At verò, quia in sensu reali semper scientiæ mediæ identificata est alterutra scientia visionis de absoluta futuritione, vel non futuritione conditionis, & conditionati; hinc in sensu reali DEUS semper simul absolute judicat, conditionem, & conditionatum vel exiturum, vel non exiturum: & sic in sensu reali DEUS nunquam est suspensus. Quòd autem à nobis in signo scientiæ mediæ concipiatur præcisivè suspensus, sive necdum determinatus ad ullam scientiam visionis, non probat DEUM esse imperfectum, sed nostram cognitionem: ex quo patet etiam responsio ad confirmationem.

390. Ob. 4. Hæc propositio: *Si Petrus vocetur auxilio A, consentiet*: æquivaleret huic: *Casus vocationis est casus consensûs*. sed hæc non spectat ad scientiam conditionalem contingentem: ergo nulla; quia aliæ eodem modo similibus æquivalent, prob. min. vel propositio sumitur universaliter, & est falsa, ut patet: vel sumitur particulariter, & est necessariò vera; quia necessariò aliquis casus vocationis est casus consensûs; nam casus vocationis conjunctus cum consensu etiam est aliquis casus vocationis, & est necessariò casus consensûs. Resp. omiff. maj. neg. min. ad prob. neg. utrumque membrum; nam debet sumi singulariter, ut sensus sit: *Hic casus vocationis* &c. (nam utique DEUS habet scientiam

de individuo auxilii, & libertatis) & debet sumi casus vocationis specificativè acceptus, ut ex parte subjecti veniat tantum datio auxilii specificativè accepti: tunc ruunt omnia illata, videatur Ulloa de DEO disp. 3. cap. 8. num. 169.

Nec dicas, scientiam mediam non attingere individuum; Resp. enim. Etsi non attingat individuum ex parte conditionati, seu actûs liberi creaturæ futuri, attingit tamen individuum libertatis, vel auxilii, à DEO solo liberè dandi: quin imò etsi non attingeret individuum auxilii, sed tantum speciem infimam, tamen non esset necessarius consensus; cum sub tota aliqua specie auxiliorum possit prævideri, & sæpe prævideatur dissensus.

391. Ob. 5. Posset dici, DEUM quidem subjectivè scire certò contingentia conditionatè futura, non verò certò scire objectivè: ergo. Resp. neg. ant. vel enim per hoc intelligitur, quòd in DEO, tanquam certo aliquo subjecto, detur aliqua cognitio, sed eum non certificans de objectis contingentibus conditionatis: & sic quævis cognitio, etiam falsa, est certa subjectivè: vel intelligitur, quòd DEUS quidem certò cognoscat conditionem, non verò conditionatum: & fit abusus vocabulorum; nemo enim dicit, quòd, qui certè cognoscit adesse nubes, nescit autem, an secutura sit pluvia, habeat cognitionem certam de futuritione intrinseca pluviarum, etiam tantum conditionali: vel tandem intelligitur, quòd DEUS talia objecta cognoscat in decreto subjectivè absoluto, objectivè autem conditionato: & sic jam admittitur scientia certa de futuris contingentibus, quanquam hic modus cognoscendi conditionata libera probabilius DEO repugnet, de quo infra.

392. Ob. 6. Posset dici, DEUM non cognoscere certò eventus ipsos conditionatè futuros; sed tantum inclinationem causarum ad illos. Resp. in Scripturis citatis num. 383. non revelatur tantum inclinatio causarum, sed ipse effectus; aliàs DEUS respondisset, quod non quærebarur. Sciebat utique David Saulem inclinatum ad descendendum; cum, ut ibi dicitur, Saul præcepit omni populo, ut descenderet in Ceilam, & David hoc audierit: unde interrogavit de ipso descensu, & ipsa traditione: verba Davidis sunt ista. *Si tradent me viri Ceila in manus ejus, & si descendet Saul, sicut audivit servus tuus.* responditque DEUS: *Descendet: tradent.*

Certè non aliter respondit DEUS eodem loco 1. Reg. 23. v. 4. eidem Davidi quærenti, an DEUS traditurus esset in manus suas Philistæos; respondit enim: *Tradam Philistæos in manu tua*: quo casu revelavit ipsum eventum postea secutum: ergo etiam in priore casu: vel etiam posset negari, quòd eventum revelaverit in hoc secundo, & sic eluderetur omnis vis prædictionis Divinæ; quia DEUS sæpissime tantum prædiceret, quod quilibet homo dicere posset, vel quod aliunde jam notissimum: quæ sunt DEO indigna. Rursus, vel DEUS revelavit tantum inclinationem causarum præsentem, e. g. Tyrionum ad poenitentiam, & hæc potest mutari quovis tempore, nihilque prodest revelatio: vel revelavit inclinationem futuram sub conditione, si miracula ibi fierent: & est eadem difficultas, ac de ipso eventum, ut patet consideranti,

K 3

393. Ob.

393. Ob. 7. In sacris Scripturis, ubi revelantur conditionatè futura, sæpè adhibetur particula *forte*: ergo de illis datur tantum scientia conjecturalis in DEO. ant. prob. *Math. 11. v. 23.* ait Christus. *Si in Sodomis factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te, urbe Capharnaum, forte mansissent usque in hanc diem.* *Genes. 3. v. 12.* ait DEUS de Adamo. *Ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ &c.* Resp. neg. conf. audiatur S. August. *tract. 37. in Joannem*, ubi ait: *Ille, qui omnia scit, quando dicit: forsitan: non dubitat, sed increpat. . . . Dubitationis verbum est, quando dicitur ab homine, ideo dubitante, quia nesciente. Cum verò dicitur à DEO verbum dubitationis, cum DEUM nihil utique lateat, illa dubitatione arguitur infidelitas, non opinatur Divinitas. Similia habent SS. Ambrosius, Gregorius, Hieronymus, alique PP. complures apud Henna de scientia media theologicè propugnata sect. 10. Adde, particulam *forte* quoque adhiberi à DEO in rebus, quas esse ei notas dubitare non possumus, ut, cum Christus dicit *Joann. 8. v. 19. Si me sciretis, forsitan & Patrem meum sciretis.**

Dices, DEUS *Exod. 4. v. 8.* ait Moyse, quòd, si Judæi non sint credituri signo primo, credituri sint secundo: ergo non infallibiliter scivit, an primo signo sint credituri, an non. Resp. neg. conf. potest enim faciliè dici cum Suarez in *Opusculo de scientia conditionata l. 2. cap. 1. num. 12.* DEUM præcivisse, aliquos primo, alios secundo signo credituros, adeoque de pluribus signis providisse: vel dic cum Abulensi, DEUM locutum esse more humano ad valde contentanlum (ut ait hic Author) Moysen, quem pluribus signis voluit securissimum reddere.

394. Ob. 8. S. Augustinus *lib. 1. de prædestinatione Sanctorum cap. 14.* exponens illud *Sap. 4. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus.* ait: *Dicitur enim secundum pericula vitæ hujus, non secundum præscientiam DEI, qui hoc præcivit, quod futurum erat, non quod futurum non erat.* Resp. ut notat Eximius in *Opusculis l. 2. de scientia futurorum condit. contingent. c. 2. n. 8.* & ex ipso Gormaz de DEO *num. 557.* vox præscientia, vel verbum præscire aliquando ab antiquis sumitur pro omni scientia præcedente objectum: aliquando strictius tantum pro scientia antecedente objectum, re ipsa postea secuturum. Sic Hugo de S. Victore *lib. 1. de Sacram. part. 2. cap. 16.* ait. *Ipsa, quæ præscientia est, scientia fuisset, etiamsi præscientia non fuisset, quoniam futurum aliquid non fuisset.* Item S. Prosper in celebri epistola ad S. Augustinum culpatur in Semipelagianis, quòd conditionatè futura dicant præscita, & sic habet. *Sed in tantum quibuscunque commentitiis meritis electionem DEI subijciunt, ut, quia præterita non exstant, futura, quæ non sunt futura, consingant, novoque apud illos absurditatis genere, & non agenda præscita sint, & præscita non acta sint.* vide Martinez *controv. 4. disp. 1. sect. 1.*

395. Hanc autem præscientiam, strictius dictam, tantum hoc loco negat S. Augustinus, non verò negat eam in priori sensu, ut patet ex *num. 393.* ubi clarè asserit S. Doctor, Christum scivisse infallibiliter futura conditionata, etiam quæ revelata sunt cum particula *forsitan.* & ex *num. 385.* ubi docet, DEUM vidisse conditionatè quorundam

mala, ita, ut potuisset per raptum ea impedire, quod non potuisset stante scientia visionis: ergo pro priori ad hanc habuit de iis aliam scientiam, scilicet conditionatam, quæ repræsentabat ea, ut conditionatè futura, & ab actuali existentia adhuc impedibilia. Rursus *lib. de bono perseverantia c. 9.* ait. *Nunquid possumus dicere, etiam Tyrios, & Sydonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent; cum eis ipse Dominus attestetur, quod acturi essent magne humilitatis penitentiam, si in eis facta essent Divinarum illa signa virtutum.* Ubi ex testimonio DEI infert ista infallibiliter futura fuisse, adeoque manifestè supponit, ea à DEO infallibiliter præscita fuisse.

ARTICULUS III.

An DEUS futura contingentia conditionata videat per Scientiam Mediam.

396. Scientia Media est, qua DEUS infallibiliter cognoscit veritates conditionatas contingentes in se ipsis, nullo præcedente decreto DEI libero, actualiter existente, & aliquid de iis decernente. Hanc scientiam negant Thomistæ, & ejus loco adstruunt aliquod decretum DEI, tanquam medium videndi dicta futura. Distinguunt autem duplex decretum. Unum vocant *simpliciter absolutum*, quod non tantum absolute in DEO existit, sed quo etiam DEUS simpliciter, absolute, & absque limitatione statuit, ut res aliqua sit. Tale est decretum e. g. de creando mundo: & in hoc dicunt, videri absolute futura. Alterum vocant *subjectivè absolutum*, & *objectivè conditionatum*: hoc est, decretum absolute in DEO, quasi in subjecto, existens, sed objectum suum conditionatè tantum decernens; si scilicet talis, vel talis conditio ponatur. Tale juxta ipsos est e. g. decretum in DEO absolute existens, at non absolute, sed tantum conditionatè decernens poenitentiam Tyriorum, sicque tendens: *Ego prædetermino, ut, si coram Tyriis Christus miracula faciat, convertantur.* Hoc decretum, juxta modernos Thomistas, efficax, & inimpedibile est, estque medium, in quo juxta eosdem DEUS infallibiliter videt contingentia conditionatè futura. At nostri hoc negant, & adstruunt scientiam mediam.

397. Dico itaque cum omnibus nostris, & pluribus aliis. Datur in DEO scientia media. Conclusio prob. 1. sic. Esi DEUS cognosceret ista conditionatè futura in alio, tamen posset etiam cognoscere in se ipsis, ut diximus de possibilibus in ordine ad scientiam simplicis intelligentiæ *num. 323.* nam habent etiam ista determinatam veritatem in se ipsis; quia etiam non possunt verificari contradictoria de conditionatè futuris, sicut non possunt de absolute futuris: de quo vide *num. 355.* & *384.* ergo. Hæc est ratio doctissimi Idiotæ Abbatis Cellensis ex ordine Canonic. Regul. S. August. *tract. de oculo mystico cap. 15. n. 12.* apud Martinez de DEO scientie *controv. 4. disp. 3. sect. 2.* sic scribentis: *Nec tantum oculus DEI ea prospicit, quæ aliquando erunt, sed etiam, quæ re ipsa non erunt, essent tamen, si aliquid*

aliquid aliud poneretur: & post pauca rationem subiungit: Nimirum illud, quod fieret, aut non fieret, si conditio aliqua poneretur, est aliquid verum determinate; non enim utrumque contradictorium, aut neutrum, sed alterum duntaxat verè tunc accideret: cum igitur oculus Divinus perspiciat omne verum, non potest DEUS hoc ignorare. Confirm. Non potest DEUS actus nostros liberos conditionatè futuros videre in alio tanquam medio: ergo debet videre in se ipsis, prob. ant. Omnis causa antecedens, & totus actus primus proximus est indifferens ad actum liberum: ergo non potest hunc in eis videre &c. nec est assignabile aliud medium. Si dicas, esse decretum subjectivè absolutum, & objectivè conditionatum. Resp. hoc decretum non posse admitti, ut infra probabimus.

398. Prob. conclusio 2. Admissa scientiâ mediâ, imprimis nullum sequitur inconveniens. 2. Solvuntur commodius, quàm in aliis sententiis difficultates circa libertatem. 3. Salvatur dominium DEI in nostros actus liberos: ergo debet admitti. Ant. quoad 1. partem patet ex solutione objectionum. Quoad 2. probatur ex eo, quòd positâ scientiâ mediâ, planè explicetur, quomodo possumus resistere gratiæ, eique dissentiri; quia scilicet non est ex se necessariò connexa cum consensu, & connexio, quam habet ratione scientiæ mediæ, vel decreti prædefinitivi, est impedibilis. Quoad 3. probatur sic. Nulla creatura est, quæ non prævideatur per scientiam mediam multis auxiliis consensura: unde modò DEUS illa velit dare, potest pro libitu actum quemvis obtinere: adeò, ut cor hominis sit prorsus in manu DEI, tanquam plenissimi Domini.

399. Prob. conclusio 3. ex S. August. cujus præsertim auctoritatem adversa pars sibi modis omnibus vindicare conatur. Hic lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2. per totam (quæ utinam legeretur ab omnibus adversariis) fusè, & copiosè disputat, quomodo bene operans non possit sibi tribuere sua merita: sed debeat ea adscribere DEO, juxta illud ad Roman. 9. v. 16. Igitur non volentis, neque currentis, sed miserationis est DEI: atque ibi esse intentionem Apostoli ostendere, quòd nemo debeat de operum suorum meritis gloriari: qua occasione multos modos affectu conciliandi gratiam cum libertate, eosque refellit. Inde explicat gratiam, seu misericordiam DEI valde fusè, sed per hoc, quòd DEUS volens hominem efficaciter trahere, det ei gratias, per scientiam mediam prævisas congruas.

Primò itaque loco cit. sibi objicit, cum positum sit in hominis potestate, obedire vocationi, vel non, cur non etiam dici possit: Igitur non miserationis DEI, sed volentis, atque currentis est hominis: & respondet per hæc verba: An fortè illi, qui hoc modo vocati non consentiunt, possent alio modo vocati accommodare fidei voluntatem, ut & illud verum sit: multi vocati, pauci electi: ut, quamvis multi uno modo vocati sint, tamen, quia non omnes uno modo affecti sunt, illi soli sequantur vocationem, qui ei capiendæ reperiuntur idonei. Ex quibus verbis habemus 1. non adstrui à S. Doctore prædeterminationem, vel decretum absolute prædeterminans, nec etiam conditionatè prædeterminans (quod adjecta inimpedibiliter

purificatione conditionis idem facit, ac prius) nam aliàs omnes uno modo vocati, hoc est, per gratiam prædeterminantem, sequerentur: aut certè sequentes, & non sequentes non eodem modo vocati essent. 2. Habemus, adstrui scientiam mediam; nam dicere eos sequi, qui reperiuntur idonei, est idem, ac dicere, sequi eos, qui erant conditionatè prævisi consensuri, seu quibus idem modus vocandi prævisus erat futurus congruus, quia illi, qui non sequuntur, non erat ita congruus prævisus.

Non autem te turbet in hoc textu particula fortè; non enim est dubitantis, sed interrogantis; cum enim in sequentibus S. Doctor hanc responsionem non, ut priores, rejiciat, sed eam plenius explicet, confirmet; ex ea alia concludat, & post conclusionem ad alia transeat, signum planè est, ipsum ei acquievisse. Videatur Thyrsus Gonzalez tom. 2. select. quæst. disp. 3. sect. 15. num. 276. ubi probat, S. August. non disputando tantum, sed asserendo, scientiam mediam hoc loco amplexum.

400. Pergit S. Doctor sic colligens. Et illud non minus verum sit: Igitur non volentis, neque currentis, sed miserationis est DEI, qui hoc modo vocavit, quomodo aptum erat eis, qui secuti sunt vocationem. Ecce misericordia DEI specialis in eo stat, quòd DEUS vocet, habens scientiam de eo, quòd vocatio congrua sit, quæ est ipsissima scientia media. Sequitur in textu: Ad alios autem vocatio quidem pervenit, sed, quia talis fuit, quæ moveri non possent, ut eam capere apti essent (hoc est, modo eo, qui ipsis congruus erat prævisus) vocati quidem dici poterunt, sed non electi. En iterum scientiam mediam de dissensu. Nec te turbet illud: non possent; significat enim tantum impotentiam consequentem. Sic se explicat S. Doctor tract. 53. in Joannem in illa verba: Propterea non poterant credere; quia iterum dicit Isaias &c. Joan. 12. v. 39. in quæ sic scribit S. Antistes: Quare autem non poterant, si à me queratur, citò respondeo; quia nolebant; malam quippe eorum voluntatem prævidit DEUS, & per Prophetam prænuntiavit. Paulò post eodem loco ad Simplicianum iterum scientiam mediam asserit de præscito futuro consensu sub aliis auxiliis, quæ tamen noluit DEUS conferre, sic scribens: Quia, si vellet ipsorum misereri, posset ita vocare, quo modo illis aptum esset, ut & moverentur, & intelligerent, & sequerentur.

401. Concludit tandem his verbis notatu dignissimis: Verum est ergo: multi vocati, pauci electi. Illi enim electi, qui congruenter vocati: illi autem, qui non congruebant, neque contempnabantur vocationi, non electi, quia non secuti, quamvis vocati. Item verum est. Non volentis, neque currentis, sed miserationis est DEI: quia etiam si multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quo modo eis vocari aptum est, ut sequantur. Falsum est autem, si quis dicit: Igitur non miserationis DEI, sed volentis, atque currentis est hominis; quia nullius DEUS frustra miseretur. Cujus autem miseretur, sic eum vocat, quo modo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.

Quæ omnia, si sine præjudiciis, intellectum obfuscantibus, legantur, sanè evincunt, S. Augustinum assertorem esse scientiæ mediæ, adeò, ut M. Ferre è Sacro Prædicatorum Ordine dicat, S. Augu-

Augustinum ibi tenere nostram doctrinam, quanquam dein velit, ea S. Doctorem non ex sua mente dixisse, vel ea postea revocasse. At hoc probari minimè potest, & opus est tantum inspicere ipsum S. Augustinum, ubi patebit, eum sua ex mente loqui, & nihil revocasse: præterquam, quòd incredibile sit, S. Doctorem priori parte quæstionis tradidisse falsam doctrinam, disputandi tantum gratiâ, nec tamen ea de re lectorem ullatenus monuisse. Videri meretur P.N. Thyrsus citatus. Cardinalis etiam Sfondratus in *Nodo prædestinationis soluto part. 1. num. 2. in fine* ait, esse certum, quòd nunquam S. Augustinus retractaverit, quæ ad Simplicianum scripsit.

Plura ex S. August. dabimus, itémque ex aliis PP. inferius, ubi de decreto subjectivè absoluto, & objectivè conditionato, ac de ipsa prædeterminatione: omittere tamen nequeo alium adhuc textum S. Augustini *lib. de bono perseverantiae cap. 14.* ubi occasione Tyrionum & Sydoniorum sic ait. *Ex quo apparet, habere quosdam in ipso ingenio Divinum naturaliter munus intelligentie, quo moveantur ad fidem, si congrua suis mentibus vel audiant verba, vel signa conspiciant: Et tamen, si DEI altiore iudicio à perditionis massa non sunt gratie prædestinatione discreti, nec ipsa eis adhibentur vel dicta Divina, vel facta, per quæ possent credere, si audirent utique talia, vel viderent.* Ubi planè supponit dari, & consequenter à DEO cognosci (quia omnia cognoscit) congrua humanis mentibus media, quibus absque omni prædeterminatione converterentur. Nec vel à longè facit mentionem ullius decreti, in quo hæc videantur, vel quod ab illa congruitate supponeretur: ergo supponit dari scientiam mediam.

402. Quod attinet ad Angelicum, omnes ii textus adduci ex eo hinc possunt, quibus docet, voluntatem non ab alio, quàm à se ipsa determinari, qui sunt plurimi: & plures afferemus paulò inferius, agendo de prædeterminatione physica. Hic unicum adduco, qui habetur in 4. dist. 49. *quest. 1. art. 3. quæstionculâ 2. ad 1.* ubi S. Doctor ait. *Potentia rationalis se habet ad opposita in his, quæ ei subsunt: Et hæc sunt illa, quæ per ipsam determinantur. Non autem potest in opposita illorum, quæ sunt ei ab alio determinata: Et ideo voluntas non potest in oppositum ejus, ad quod ex Divina impressione determinatur, scilicet in oppositum finis ultimi: potest autem in oppositum eorum, quæ ipsa sibi determinat, sicut sunt ea, quæ ordinantur in finem ultimum, quorum electio ad ipsam pertinet.* Ex quo habetur, prædeterminationem, quamvis à DEO immisissam, adeoque etiam decretum prædeterminativum illam inferens, tollere voluntati potentiam ad oppositum, hoc est, libertatem. Plures S. Doctoris textus exhibet Platelius de *scientia media*, & alii.

ARTICULUS IV.

Solvuntur objectiones.

403. **O**b. 1. Actus tantum conditionatè futurus nihil est: ergo non potest determinare scientiam DEI. Resp. dist. ant. nihil est per statum, conc. ant. nihil est per alienationem. neg. ant. & conf.

Eadem enim est de his ratio, quæ de futuris absolutis. vide *num. 372. & seq.* Adde tamen hic, DEUS intrinsecè determinatur ad cognoscendum, & quidem infallibiliter, omne cognoscibile per essentiam suam, quæ est infinita vis intelligendi infallibiliter omnia: estque ex se necessitata ad cognoscendum omne cognoscibile: extrinsecè autem terminatur (si objectum est necessarium) vel determinatur (si objectum est contingens, quale est objectum scientiæ mediæ) ab objecto. determinatio intrinseca datur per statum: extrinseca non debet dari per statum ex *num. 329.* Quando igitur dicitur, DEUM actu determinatum esse, vel determinari ad cognoscendum aliquid conditionatè futurum, hoc plus non significat, quàm hic, & nunc dari omnia eo modo, quo necessaria sunt ad cognitionem Divinam, scilicet vim intellectivam Divinam physicè per statum, objectum objectivè per alienationem.

404. Ob. 2. Omnis scientia debet esse, vel necessaria, vel libera DEO: neutrum convenit scientiæ mediæ: ergo hæc omnino non datur. Confir. Quidquid absolutè existit, vel existit necessariò, vel liberè: neutro modo existit scientia mediæ: ergo nullo modo existit. Resp. neg. maj. Ideo dicitur scientia mediæ; quia est medium quoddam inter scientiam necessariam, & liberam ex *num. 284.* Ad confir. dist. maj. in creatis. conc. maj. in Divinis. subdist. ita, ut supponat actuale exercitium libertatis. neg. maj. ut supponat tantum conditionatum exercitium libertatis. conc. maj. & dist. proportionaliter. min. neg. conf. Scientia mediæ nec est absolutè necessaria, nec libera DEO, sed est tantum illi contingens; quia potuisset abesse. Dicitur autem libera creaturæ, non, quòd præsupponat actuale exercitium libertatis creaturæ (quia scientia ista datur de plurimis actibus, qui nunquam sunt absolutè exituri, imò quorum principia, e. g. homines, nunquam sunt exituri) sed, quòd præsupponat tantum exercitium libertatis conditionatum; quia scilicet in potestate creaturæ, si existat, est, sub ea conditione dissentire, vel consentire: qua ratione DEUM suo modo determinat ad hanc potius, quàm illam scientiam mediam habendam.

405. Ob. 3. Scientia mediæ non est impedibilis à DEO: ergo implicat. prob. conf. Quod non est impedibile à DEO, non cadit sub providentiam DEI: ergo nec scientia mediæ: atqui omne contingens cadit sub providentiam DEI: ergo etiam scientia mediæ contingens cadit sub illam: ergo cadit, & non cadit, consequenter implicat. Resp. neg. conf. ad prob. omisso primo enthymemate. dist. subsumpt. omne contingens in creatis. conc. in Divinis. neg. subsumptum, & conf. Si supponitur scientia mediæ, quamvis contingens, adæquatè identificari cum DEO, non debet cadere strictè loquendo sub providentiam DEI; quia illa terminatio libera non præsupponit decretum DEI: sicut neque cadit sub eam scientia visionis de existentia hujus scientiæ mediæ, quæ tamen non est plùs, quàm formaliter, distincta ab ipsa scientia mediæ. Neque tamen idèò scientia hæc cadit sub providentiam creaturæ; quia nec istius actualis electio, vel volitio requiritur, sed tantum conditionata quadam determinatio: non autem propriè disponit, aut ordinat de aliquo ille, qui sæpe non existit,

existit, vel cujus saltem nulla physice, & actualiter existens dispositio, vel ordinatio requiritur, ut patet in omnibus aliis. Si autem supponatur scientia media compleri per aliquid creatum, tunc istud sufficienter cadit sub providentiam DEI, quatenus à potestate libera DEI, ejusque ordinatione dependet, ut absolute illud complementum existat, vel non: potestque DEUS etiam, ut volunt Patroni hujus complementi, pro suo libitu idem complementum ordinare ad varios fines sibi placitos.

406. Ob. 4. Creatura potest impedire scientiam mediam: ergo etiam DEUS. prob. conf. Sicut creatura potest, stante conditione, oppositum facere, ita etiam potest DEUS: sed propterea potest illa impedire scientiam mediam: ergo idem potest DEUS. maj. prob. DEUS debet ad omnes actus creaturæ concurrere: ergo, quemcunque potest facere creatura, eundem potest etiam facere DEUS. Resp. neg. conf. ad prob. neg. maj. quoad particulam *sicut*; creatura enim id potest facere per liberam immediatam determinationem, quod DEUS non potest. Et ex hac immediatè libera determinatione oritur, aut positio, aut impeditio scientiæ mediæ; ille enim tantum potest eam impedire, in cujus libera electione est, ut detur, vel non detur; alias dicemus, quod etiam habitus, vel circumstantiæ quæcunque, constituentes actum primum, possint impedire scientiam mediam.

Dices 1. Et si DEUS non influat liberè in actum absolute existentem, tamen potest eum impedire, & scientiam visionis de illo: ergo à pari &c. Resp. neg. paritatem. Actus actualiter existens exigit pro priori actum primum proximum etiam actualiter existentem, quem si DEUS, uti liberè potest, non velit ponere, impeditur actus, & ejus visio. At actus conditionatè futurus non exigit actum primum proximum absolute existentem, sed tantum conditionatè existentem, quæ existentia non impeditur, impedita actuali existentia actus primis; quia tamen semper manet verum, quod actus daretur, si illa, vel illæ circumstantiæ forent. Unde mediata libertas DEI circa actus liberos (quæ est immediata circa actum primum) potest impedire scientiam visionis, non autem mediam. Certè, quando DEUS noluit absolute fieri miracula coram Tyriis, & consequenter impedit actum primum ad hanc specie conversionem illorum, non propterea impedit scientiam mediam de conversione conditionata eorum; alias non potuisset eam revelare.

407. Dices 2. Absurdum est dicere, quod creatura possit aliquid facere, quod non potest DEUS: ergo etiam absurdum est dicere, quod creatura possit aliquid impedire, quod non potest impedire DEUS. Resp. dist. ant. quod non potest DEUS facere eodem modo, quo creatura, neg. ant. in quod non potest ullo modo influere. conc. ant. & neg. conf. Licet DEUS influat necessariò in omnes effectus creatos, tamen non influat in omnes liberè, vel determinando ad illos; alias deberet esse causa moralis omnium scelerum. Sic etiam DEUS non influat in effectus vitales vitaliter: nec etiam semper sufficit denominationem ab effectu; quia non dicitur vivens ab actu vitali creato, nec currens à

cursum Petri &c. Ut autem dictum *num. preced.* non quicumque influat, sed tantum, qui liberè ad actum conditionatum determinat, potest scientiam mediam impedire.

Dices. 3. Hoc ipsum est absurdum, quod aliquid sit liberum creaturæ, & non sit liberum DEO. Resp. ex suppositione, quod DEUS velit creaturæ relinquere libertatem, non esse absurdum, quod aliqua sint creaturæ immediatè libera, DEO autem tantum mediatè, seu in libertate ponendi, vel non ponendi actum primum; quia non possunt duo esse immediatè liberè agentia respectu ejusdem actus. Si urgeas, actum conditionatum, qui determinat ad scientiam mediam, DEO neque mediatè esse liberum; cum non prærequirat actum primum proximum absolute existentem, circa quem tamen versatur libertas DEI, ut dictum *n. preced.* Resp. actum conditionatum neque esse creaturæ liberum per statum, sed tantum per alienationem, vel ampliationem, eumque nunquam posse absolute existere, nisi priùs DEUS suam libertatem exercuerit, quod sufficit.

408. Dices 4. Si non est impedibilis à DEO omnis veritas conditionata contingens, tunc neque est impedibilis omnis veritas absoluta contingens: sed hoc dici non potest: ergo. prob. maj. Ex veritate hujus propositionis conditionalis: *Si Petrus habuerit hanc libertatem, non eliciet actum bonum*: sequitur hæc absoluta: *Non dabitur actus bonus Petri cum hac libertate*: ergo etiam ista non erit impedibilis, consequenter non omnis veritas absoluta. Resp. Hæc ipsa veritas, seu propositio, quoad modum enunciandi absoluta, est implicitè, vel æquivalenter conditionata, ex hoc ipso, quod prior conditionalis ipsi prorsus æquivalet: unde in forma dist. ma. neque est impedibilis omnis veritas absoluta, quæ est æquivalenter conditionalis, & plus non dicit, quàm conditionalis. om. ma. alia simpliciter absoluta, quæque plus dicit, quàm conditionalis. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Quod veritas contingens debeat posse impediri à DEO, authores consentiunt ideo; quia videtur indecens dicere, quod creatura possit actualiter exercere suam libertatem, antequam suam exerceat DEUS: at hoc non fit in his propositionibus, quoad modum enunciandi quidem absolutis, implicitè autem, & quoad sensum conditionatis; quia circa harum objecta creatura nullam prorsus exercet actualiter libertatem: neque requiritur ad veritatem similium propositionum negativarum, ut creatura ullam libertatem exerceat: sed tantum, ut eam exerceret, si libertatem actualiter collatam haberet: ad quam tamen habendam prius opus est exercitio libertatis DEI eam conferentis.

409. Si fors velles contendere, sensum propositionis objectæ non esse æquivalenter conditionatum, sed omnino absolutum, non posses alium assignare, quàm istum: *Datur absolute libertas, & tamen non datur consensus*. Sed 1. hæc propositio non infertur ex illa conditionalis: *Si Petrus habuerit &c.* ut est clarum. 2. Hanc veritatem potest DEUS impedire; nam, ut vera sit illa propositio, debet jam DEUS exercuisse suam libertatem, dando eam libertatem creatam: quam si dare nolisset, eam veritatem complexam impedivisset. Imò etiam, si adstruatur hic sensus negati-

vus absolutus: *Non datur absolute libertas, neque consensus* (qui tamen iterum ex conditionali, si *Petrus habuerit* &c. non infertur) iterum hæc veritas copulativa est impeditibilis à DEO; cum hic pro libitu suo possit eam libertatem conferre: quamvis eadem veritas complexa etiam sit impeditibilis ab homine; quia hic alteram partem potest impedire, nempe negationem consensûs.

Alii respondent, quod DEUS veritatem illam negativam: *Non dabitur actus bonus Petri cum hac libertate*: non quidem possit impedire: possit tamen ad eam determinare. Hoc sic intelligi debet, quod DEUS possit negare libertatem, qua negata necessario verum est, quod non datur cum illa consensus; & sic ajunt, illam veritatem esse liberam DEO, non impeditivè, sed determinativè. Addunt, DEO etiam liberam esse eandem veritatem quoad modum; nam DEO liberum est, ut hæc veritas detur liberè, vel necessariò; liberè enim veritas dabitur, si DEUS det Petro libertatem prævisam cum negatione actûs; hoc enim casu Petrus liberè actum omittet: necessariò dabitur, si DEUS non conferat libertatem; tunc enim Petrus necessariò omittet actum. Adjungunt, quod, sicut DEUS non debet posse determinare ad omnem veritatem contingentem (e. g. non potest determinare ad istam: *Antichristus peccabit*): ita neque debeat posse impedire omnem veritatem contingentem. Hanc responsionem, nec impugno, nec defendo; solum noto, videri eam urgeri posse, quod, quamvis DEUS ad illam veritatem absolutam de peccato Antichristi non debeat posse determinare, debeat tamen prius suam libertatem exercere, antequam eam absolute Antichristus exerceat: cui tamen replicæ prior responsio clariùs satisfacit.

410. Ex occasione hæc nota duo. 1. Quando dicitur scientia media præcedere omne decretum, non intelligitur, quod prius tempore existat, quam decretum (nam vel decretum nunquam existit, vel ab eadem æternitate existit) sed tantum, quod non connectatur, aut necessariò exigat decretum actu existens. 2. Distinguenda sunt hæc duo *primum liberum, & immediatè liberum*, item *primum determinans, & immediatè determinans*. Primum convenit DEO, non autem secundum; est enim DEUS primum liberum; quia ipse semper debet prius exercere suam libertatem, dando, vel negando actum primum proximum: & tunc primum potest creatura liberè ad aliquid determinare. Eodem modo debet DEUS prius determinare ad actum primum, vel dando, vel saltem permittendo illum, quem dein potest creatura determinare ad actum secundum. Quoad actus autem creaturæ liberos DEUS non potest esse immediatè liber, vel immediatè determinans; quia sic actus non amplius essent creaturæ liberi; cum antecedens inimpedibile tollat libertatem, ut infra agendo de prædeterminatione pluribus probabimus: tale autem esset antecedens libera DEI determinatio; nec dominium DEI in creaturas se extendit ad usus Chimericos: sic etiam DEUS non potest equitare in equo.

411. Ob. 5. Si scientia media præcedit omne decretum, tunc supposita tanquam verâ sententiâ, quæ dicit, non creaturam, sed DEUM determinare ad individuum, DEUS non potest

per scientiam media videre, quisnam actus in individuo sit futurus, sed tantum, quis in specie: hac ratione autem scientia media est confusa, & DEUM dedecens: ergo. Resp. omiſſa pro nunc veritate illius sententiæ, & omiſſa tota maj. negotio. DEUS enim clarissimè videt per scientiam media omnia individua, quæ ex illa conditione sequi possunt, quamvis nullum adhuc in individuo videat determinatum; quia hæc determinatio antecedenter ad decretum non est visibilis: atqui hoc tam parum est videre confusè, quam parum est videre confusè omnia possibilia, sed necdum, quamnam sint ex illis præ aliis determinatè futura: vel videre omnes equos, sed unum non magis necessarium ad equitandum, quam alterum. Sic etiam, quando DEUS præcepit, ut offerrentur sibi duo turtures, vel duo pulli columbarum, non vidit confusè rem præceptam, quamvis non viderit magis unum, quam alterum præceptum.

412. Quidam non improbabiler dicunt, scientiam media etiam non videre determinatè speciem actûs physicè infimam: sed videre determinatè tantum speciem actûs moraliter infimam, eò quod ex parte hypothesis tantum veniant principia per se necessaria, seu illa, sine quibus actus, neque quoad substantiam, dari potest, & quæ non determinatè infertur actum in specie physicè infimam; nam hic etiam dependet à principis per accidens. Explicant se magis sic. Actus contritionis e. g. est quoad substantiam, & moraliter idem, sive producat ab habitu charitatis in justo, sive ab omnipotentia specialiter applicata in peccatore: adeoque (ajunt) scientia media non videt ex parte conditionati actum potius ut dependentem ab habitu charitatis, quam ab omnipotentia specialiter applicata: consequenter non videt eum determinatè in specie infimam: sed tantum videt indeterminatè, seu disjunctivè.

413. Circa hanc sententiam hoc noto. Si principia per accidens sint indifferentia ad quodcunque extremum libertatis, etiam contrarietatis, ita, ut cuilibet possint coexistere, non video, cur scientia media non possit ea videre ex parte hypothesis: & consequenter etiam determinatè actum in specie infima (seu, ut ab ipsis intrinsicè dependentem, aut saltem extrinsecè denominatum liberum) ex parte conditionati. At, si ea principia, licet non trahant post se actum, tamen neque possint coexistere alteri extremo, vel contradictoriè, vel contrariè opposito (sicut e. g. habitus charitatis non potest coexistere peccato) difficultas est major; quia tale principium non potest constituere potentiam liberam e. g. ad peccandum; nam libera potentia debet posse stare cum actu libero; aliàs eum non posset denominare extrinsecè liberum: minus intrinsicè; quia non posset essentialiter respici ut coexistens, sicut tamen actus intrinsicè liber debet omnia constitutiva libertatis respicere. Quæ autem non constituunt libertatem ad utrumque, non videntur ex parte hypothesis scientiæ mediæ; quia hæc hypothesis est formaliter libertas ad utrumque, consequenter neque ex parte conditionati videtur determinatè actus cum iis connexus, seu in specie physicè infima; sic e. g. actus charitatis in specie infima etiam dependet ab habitu charitatis.

tatis, qui, licet non constituat libertatem ad peccandum, constituit tamen potentiam ad actum charitatis eliciendum, & in hunc influit. Videri etiam possunt dicenda inferius. Id hic addo, quod, si actus non tantum sit conditionate futurus, sed etiam absolute futurus, scientia media conjungatur scientia visionis, adeoque scientia DEI tota realiter accepta clarissime videat infimam speciem, & ipsam individuationem actus.

414. Ob. 7. Si scientia conditionalis antecederet decretum DEI, tunc esset casualis respectu DEI: sed hoc est absurdum: ergo, probant. Effet prater intentionem DEI; ergo casualis. Resp. neg. maj. ad prob. neg. conf. Omnia peccata sunt prater, imò contra intentionem DEI, non tamen casualia; casuale enim est, quod inopinato advenit: atqui DEO, omnia perfectissime comprehendenti, nihil inopinato advenit. Imò DEUS in signo priori per scientiam necessariam cognoscit, se debere habere aliquam scientiam mediam, scilicet de ea parte contradictionis, quæ est vera: ergo in signo posteriori adveniens scientia media non potest inopinato advenire. Certè ei, qui prius scit, se debere in gravi periculo, aut mori, aut vincere, neutrum est inopinatum.

ARTICULUS V.

An Scientia Media accedat ad Pelagianismum vel Semipelagianismum.

415. PELAGIUS Monachus è Britannia Majore, seu, ut S. Hieronymus vult, è Scoria oriundus, turbare coepit Ecclesiam, teste Bellarmino in *Chronolog.* circa annum Domini 415. Negavit 1. originale peccatum Adami posteris, præsertim fidelium liberis, nocuisse, nisi forte exemplo malo per illud dato. Hinc dixit, parvulos non baptizandos esse, ut deleatur peccatum, sed tantum, ut aperiat iis janua coeli, quæ non, nisi per aquam renatis, pateat. 2. Docuit, hominem in hac vita posse esse sine omni peccato, quod sæpe S. Augustinus in ipso reprehendit. 3. Erravit præcipue in eo, quod ad opera meritoria vitæ æternæ negaverit necessariam esse gratiam. Origo autem mali in Pelagio, ac postea in ejus sequacibus fuit, quod, ut S. Hieronymus *epist. ad Ctesiphontem* c. 3. scribit, dicerent Pelagiani: *Frustraque dedit DEUS arbitrii potestatem, quam implere non possum, nisi ipse me semper adjuverit; destruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget: maxime si istam debet tantum ex gratuito alterius favore recipere: quod tamen falsum esse, patet ex Concilio Senonensi, Decreto 15. dicente: Neque tamen tanta gratia necessitas libero præjudicat arbitrio; cum illa semper sit in promptu, nec momentum quidem prætereant, in quo DEUS non stet ad ostium, & pulset.*

Accusatus de hæresi ista Pelagius in Synodo, Diospoli in Palaestina habita, Patres ambiguis verbis decepit: admisit enim, gratiam necessariam esse: sed eo nomine libertatem naturalem, homini à DEO collatam, intellexit: atque ita est absolutus. Postea autem detectis fraudibus à Conciliis Africanis, præsertim Millevitano II. damnatus,

atque à S. Augustino vehementer fuit exagitatus: quin & à Summis Pontificibus Innocentio, Zosimo, ac Celestino anathemate percussus, & ab Honorio Imperatore imperiali edicto Romæ, quod, ut Pontificem deciperet, venerat, cum sociis pulsus. Tandem in patriam suam reversus, erroribus suis pertinaciter immortalis est. Ejus scripta dudum interierunt, nisi, ut Bellarminus *de Scriptoribus Ecclesiasticis* agens de S. Hieronymo asserit, ejus opus sint *Commentaria in Divi Pauli epistolas*, S. Hieronymi operibus inserta: itémque *Epistola ad Demetriadem Virginem*, quam etiam S. Augustinus *l. de grat. Christi* c. 22. eidem attribuit, atque impugnat.

Semipelagiani, qui etiam Massilienses vocantur, eoquod plures eorum fuerint presbyteri illius Ecclesiæ, rejectis pluribus Pelagii erroribus, in hoc tamen ei consentiebant, quod initium meritoria fidei, ac desiderii salutis haberi possit naturalibus viribus, nulla gratia præveniente adjutis: quo initio volebant, nos posse mereri auxilium ulterius ad observanda mandata Divina, & obtinendam æternam salutem: quod teste S. Hieronymo *epist. ad Augustinum* explicabant similitudine ægri, qui, licet seipsum sanare non possit, tamen possit vocare medicum, & hac ratione sanitati initium dare &c. Hunc eorum errorem fuisse, fusè ostendit S. Augustinus *l. de Prædestin. SS. c. 2. & sequent.* item *l. de bono persever. c. 23.* Hi tamen Semipelagiani, saltem principes eorum Cassianus, & Faustus Regiensis, dici non possunt, fuisse formales hæretici; nam eorum tempore necdum hæc res erat, ut nunc est, articulus fidei. Quin Cassianus, & Faustus à quibusdam Diocesibus inter Sanctos coluntur. videri hac de re tota potest Theodorus Eleutherius in *Historia de auxiliis Appendice de erroribus Pelagii & Semipelagianorum.*

Jam nos asserimus, atque etiam, DEO volente, ostendemus, scientiam mediam esse longe remotam ab his erroribus, & esse omnino conformem doctrinæ S. Augustini, ut à n. 399. non inefficaciter est monstratum. At contra adversarii scientiam mediam multum impugnant, tantum his erroribus nimis propinquam: & inprimis ajunt, Consultores Romanos tempore Clementis VIII. Cardinales, etiam Paulum V. Pontificem Summum, censuisse, systema scientiæ mediæ esse Semipelagianum: quin imò jam confectam fuisse Bullam condemnatoriam nostræ opinionis, nihilque ei defuisse præter solemnem promulgationem. Sed hæc, partim sunt falsa, partim infirma: & hinc per ea nihil probatur.

Censura Consultorum non fuit sat maturo judicio confecta. Damnavit 1. Coronellus in libro Molinæ 61. propositiones: tum Consultores communi nomine 49. & inter has plures communiter in scholis receptas. Quare SS. D. Clementis VIII. admonitione perstricti, restrinxerunt censuram ad 42. tum omnino ad 20 tantum: & tandem tota censura neglecta est. Bullæ illius mentio primum est facta post 40. & aliquot annos à morte Pauli V. quando scilicet omnes, qui testari oppositum possent, mortui jam erant. Nituntur autem assertores ejusdem Actis Pegnæ, & Lemosii, quibus nullam fidem habendam dum

dum decrevit Innocentius X. Similis autoritatis est, quod dicitur de Bellarmino, ac aliis magnis à Societate viris, scientiam mediam exosis, & prædeterminationem amplexis: quæ omnia fusiùs refellere non est animus, ne vel invito acius quid contra adversarios excidat. Videri autem possunt refutata apud Theodorum Eleutherium.

416. Dices 1. Tamen Semipelagiani admiserunt scientiam mediam: ergo non est admitenda. Resp. etiam admiserunt scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis: item mysterium SS. Trinitatis: num ideo ista negemus? Non sunt reprehensi à SS. Patribus, quòd scientiam conditionalem admiserint, sed quòd ea abusi fuerint; cum enim dicerent, initium salutis dari ex meritis naturalibus, præcedentibus gratiam, & afferrent illud. *Nisi præscientia exploraverit, prædestinatio nil decernit*: quo dicere volebant, debere præcedere scientiam absolutam de meritis, per vires naturales factis (ut probat. P. N. Thyrsus tom. 1. *select. quæst. disp. 36. sect. 11. §. 1.*) oppugnarent eos SS. PP. quærendo, cur ergo his potiùs, quàm aliis regionibus prædicatum sit Evangelium? cur isti potiùs, quàm illi veniant ad baptismum? cum in his casibus nulla appareant antecedentia merita. Reposuerunt Semipelagiani, DEUM prævidisse, quinam credituri essent, quinam non: quinam parvuli, si usum rationis acquirerent, bene acturi essent, & quinam non. Hæc quidem non male.

At addiderunt, ob ista merita, conditionatè prævisa, DEUM aliquibus concessisse gratiam vocationis, aut baptismi: negasse autem aliis, in quibus hæc merita non prævidebat: & hæc pessimè. Si enim ob merita, vel demerita tantum conditionatè futura quis præmiatur, aut punitur, quilibet hominum debet in cælum assumi, & in infernum detrudi; cum quivis conditionatè prævideatur in innumeris circumstantiis bene, & in innumeris malè acturus. Rursus Semipelagiani ex parte conditionis tantum ponebant actum primum, ex meris naturalibus constitutum: at omnes nostri ex parte conditionis ponunt gratiam supernaturalem, quamvis non prædeterminationem. Unde nimium quantum distamus.

417. Dices 2. Scientia media non adhibetur à S. Augustino ad conciliandam gratiam cum libertate humana: ergo, vel eam ignoravit, vel improbavit: primum asserere est immodestum: ergo dicendum est alterum. Resp. dist. ant. scientia media non adhibetur quoad vocem, conc. ant. quoad rem, neg. ant. recolantur dicta num. 399. *§ seq.* & judicent eruditi, an magis fa-veat S. Doctor scientiæ mediæ, an prædeterminationi: quam vocem etiam tam parum adversarii invenient in S. Augustino, præsertim in sensu, quem ipsi ei attribuant, quàm vocem scientiæ mediæ. Certè Franc. Aravio Episcopus Segobien-sis ex S. Ordine Prædicatorum tom. 2. in 1. 2. n. 41. sic scribit de prædeterminatione physica: *Cujus nec Concilia, nec SS. PP. aliquando meminerunt.* Ipse autem tantum moralem admit-tit.

418. Ut autem systema scientiæ mediæ melius intelligatur, & quibusdam difficultatibus apparentibus occurratur, notandum 1. juxta nos

posse DEUM quamlibet creaturam pro libitu convertere ex num. 398. saltem in hac provi-dentia, in qua nullam producet creaturam, quam non prævidet alicui auxilio consenturam: quod implicite eo ipso revelavit, dum revelavit, se omnium corda in manu sua habere. Nec Dicas, DEUM non habere potestatem convertendi hominem independentem à scientia media: hæc autem habere ab ipso homine, adeoque accipere debere potestatem ab homine; nam scientiam mediam DEUS non habet ab homine; non enim homo est objectum physicè motivum, vel influens in actum DEI, sed DEUS habet eam scientiam à se ipso, & à sua essentia, tanquam principio metaphysico, & specie intelligibili (si hæc necessaria est) objectum autem est tantum conditio objectiva, sine qua DEUS non haberet scientiam à se ipso: sed istud non tribuit scientiam: sicut scilicet possibilitas rerum non tribuit DEO omnipotentiam. An autem possibili sit in alia providentia, creaturæ prævisa omnibus dissensura, infra disputabimus: interim SS. PP. de hoc nihil decernunt.

Notandum 2. DEUM quemcunque actum posse promittere: & sic promississe Abrahæ fidem posterorum; quia, dum vidit, sub quibus auxiliis essent credituri, & voluit ea auxilia dare, potuit infallibiliter promittere fidem, quam erat ipse factururus, hoc est, gratiam daturus, ut ipsi longè magis, quàm credentibus deberet adscribi fides eorum: sicut scilicet quilibet actus bonus magis debet adscribi DEO, quàm ipsi actum elicienti, ut alibi solet ostendi. Ubi obiter addo, S. Augustinum, quando ait, promississe DEUM hanc fidem de sua prædestinatione, eamque præscivisse, non loqui de scientia conditionali, sed absoluta.

419. Notandum 3. quando dicitur, DEUM dare gratiam; quia videt consensum secuturum, per hoc non significari, consensum secuturum ex viribus purè naturalibus; quia hoc esset accedere ad errorem Pelagii: sed secuturum ex gratia; quia hypothesis scientiæ mediæ, seu conditio, semper involvit gratiam, & sic tendit. *Si Petrus habuerit gratiam* &c. Rursus: non significatur, consensum habere rationem causæ moralis, sed finalis; non enim DEUS dat gratiam; quia consensus aliunde existit: sed, ut sit, seu per ipsam gratiam eliciatur. Ita expressè S. Thomas 1. part. quæst. 23. art. 5. ad 1.

Notandum 4. DEUM non debere expectare creaturam, ut eam vocet, vel excitet per gratiam (hic enim esset error Semipelagianorum, qui dixerunt, DEUM expectare merita naturalia, tanquam dispositiones ad gratiam) at aliquo modo, non tamen strictè proprio, expectare vocatam, ut consentiat; sic enim ait *Apocal. 3. v. 20. Ego sto ad ostium, & pulso. Ista 1. c. 5. vers. 2. Expectavit, ut faceret uvas, & fecit labruscas.* &c. 30. v. 18. *Expectat Dominus, ut misereatur vestri.* Verum, strictè loquendo, DEUS nihil expectat ad habendam scientiam mediam; cum ad hanc non debeat præsupponi quidquam absolute existens, sed tantum objectivè: quæ existentia objectiva jam datur ab æterno. Unde per expectare tantum intelligitur præsupponere pro priori rationis ad scientiam: quæ expectatio non dedecet DEUM, cum tantum sequatur,

quatur ex ea, quòd ideo DEUS cognoscat; quia res sunt futurae: nec cæco modo suam conferat gratiam.

420. Notandum 5. ipsum nostrum consensum supernaturalem esse gratiam, & donum DEI, ita, ut magis debeat adscribi ipsi, quàm nobis: & hinc in ipsum actum debet DEUS influere gratiosè, adeoque non tantum juvare ad posse, sed etiam ad agere. Not. 6. ex S. August. Pelagianos fecisse gratiam pedissequam naturæ ideo; quia volebant, quòd natura debeat præcedere suis actibus naturalibus, & his gratiam mereri, seu tanquam meritis post se eam trahere: quod nos detestamur, & tantum admittimus, quòd scientia media, à qua habetur infallibilitas gratiæ, præsupponat, tanquam suum objectum, consensum conditionatè futurum, & quidem non futurum viribus solius naturæ, sed etiam gratiæ.

Notandum 7. propositionem quartam Janfenii: *Semipelagiani admittunt prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei*: & in hoc erant hæretici, quòd velent, eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare: hanc, inquam, propositionem non tantum damnatam esse copulativè: sed quodlibet membrum illius; nam, si primum, se solo sumptum, non est damnatum, sed dici potest, Semipelagianos gratiam interiorem etiam ad initium fidei admisisse, dic, circa quid, vel in quo hæretici fuerint circa materiam gratiæ, circa quam tamen hæreticos fuisse, negari non potest? Certè nihil invenies aliud, quàm quòd gratiæ resisti, aut obtemperari posse docuerint: quod tamen dici non posse, ex 2. di. membri damnatione constat.

421. Quare, quando Gonetus ex S. Prospero vult evincere, aliquos Semipelagianos necessitatem gratiæ prævenientis interioris ad initium fidei admisisse, incassum laborat; nam S. Prosper in celebri epistola ad S. August. expressè ait, Semipelagianos negasse gratiam præviā, quæ sanè eadem est cum præveniente. Manifestum est autem legenti, S. Patrem de his iisdem, & non de aliis Semipelagianis loqui, dum ait, eos non negare, voluntates secundum suam phantasiam à gratia esse præventas: per quod intelligit, juxta ipsos voluntates præveniri à gratia, non quoad initium fidei, sed quoad sequentia merita: hæc enim erat phantasia hæretica Massiliensium.

Verbis autem illis sub finem epistolæ: *Quia finem uniuscujusque prævidet, & sub ipso gratiæ adjutorio, in qua futurus esset voluntate, & actione, præscierit*: S. Prosper non loquitur de Semipelagianis, sed aliis antiquioribus Doctoribus, ante Augustini ætatem; quia præmittit hæc verba: *Retractatis priorum de hac re opinionibus, penè omnium par reperitur, & una sententia* &c. Quia autem tempora tunc erant valde periculosa, & hæc verba eum dubium reddebant, an adjutorio gratiæ tantum finis, seu observatio legis totius, subderetur, quo casu erant hæretica: an verò etiam initium fidei, quo casu erant Catholica, petiit S. Prosper à S. Augustino explicationem.

422. Notandum 8. Pelagium nunquam admisisse, necessariam esse gratiam supernaturalem interiorem ad simpliciter posse meritoriè operari; sed tantum aliquando ad faciliùs posse. Et

quamvis Alvarez de auxiliis lib. 1. disp. 1. oppositum probare contendat, non probat. Certè S. Augustinus l. 1. de gratia Christi cap. 41. contra Pelagium, & Celestium, postquam per plura capita refulset lecta à se opuscula Pelagii, hanc tandem crisin universalem subjungit: *Ab illo enim suo manifestissimo dogmate non recedit omnino. & post pauca: Ipsum verò auxilium, quo possibilitatem naturalem perhibet adjuvari, in lege constituit, atque doctrina, quam nobis fatetur etiam S. Spiritu revelari, propter quod & orandum esse concedit. Sed hoc adjutorium legis, atque doctrinæ, etiam prophetis fuisse temporibus: adjutorium autem gratiæ, quæ propriè gratia nuncupatur, in Christi esse arbitratur exemplo. Quod nihilominus ad doctrinam pertinere perspicitis, quæ nobis Evangelica prædicatur.*

Ex quibus patet, Pelagium non admisisse gratiam interiorem, sed tantum exteriorem legis, ac doctrinæ, seu exempli Christi, & Evangelii, quod ait nobis prædicari, scilicet exterius proponi. De qua lege S. Aug. cap. 24. dixerat, quòd DEUS in cordibus nostris non operetur lege, ac doctrina insonante forinsecus: patetque insuper ex aliis capitibus sequentibus ejusdem libri, S. Augustinum tantum requirere, ut gratiam interiorem, quæ ipsam voluntatem, seu actionem bonam operetur, Pelagius admittat: nam cap. 45. multis probat, Christum non corporalibus oculis respexisse S. Petrum: sed ait: *Intus actum est, in mente actum est, in voluntate actum est*; quod parum ad mentem S. Augustini probaret, si plus, quàm interiorem gratiam, scilicet intrinsecè efficacem requireret. Tandem cap. 47. ait, si Pelagius admittat gratiam per Jesum Christum, quæ non tantum juvet posse, sed etiam det ipsum vellet, ita, ut sine ipsa nihil bene velimus, nihil amplius controversiæ relinquit.

423. Nec te turbet, quòd textu citato num. præced. S. Augustinus dicat, Pelagium admisisse legem, atque doctrinam Spiritu Sancto revelari, & propterea orandum esse; nam, ut manifestum est ex pluribus locis S. Augustini, Pelagius verbis æquivocis sæpissimè usus est, quæ dein discipulis suis in malum sensum exposuit. Hinc, licet ejus verba possent catholicè accipi, tamen ab eo non ita accipiebantur: & sic ipse non intellexit revelationem internam in mente, sed externam, quæ fit per libros sacros, & prædicatores fidei, aut pœnitentiæ &c. per quos etiam dicitur Spiritus Sanctus cordis aures aperire, revelare, illuminare. Et hæc quoque ejus, per suos Ministros, vel instrumenta, facta revelatio, est aliqua gratia: sed ordinis inferioris, propter quam etiam agenda sunt gratiæ, & orandum Spiritus Sanctus: sed non est illa gratia, quam SS. PP. ad meritum necessariam dicunt. Hanc revelationem agnoscit etiam Gonetus tom. 4. de Hæres. Pelag. tr. 7. disp. 1. art. 4. n. 47. vocatque illuminationem, quæ se teneat ex parte objecti, seu sit objectiva, stetque in applicatione, seu propositione aliqua objecti, & pertineat ad legem, atque doctrinam: adeoque est tantum naturalis.

Plura de Pelagianorum, & Semipelagianorum, seu Massiliensium erroribus videri poterunt apud Theodor. Eleutherium in appendice, vel in Lucubrat. S. August. Doctor gratiæ, & libertatis part. 1. à num. 39. Hucusque allata abunde

abunde sufficiunt pro defendenda præfenti conclusionē.

ARTICULUS VI.

An admittendum Decretum subjective absolutum, & objective conditionatum.

424. **D**ico. Decretum istud, de quo aliquo modo jam actum *n. 381.* & magis explicatum *n. 396.* non debet admitti circa actus creaturæ liberos. Non nego posse, vel etiam debere aliquando admitti in quibusdam casibus, soli DEO liberis, (de quibus *n. 381.*) tale decretum, vel talia decreta, sive virtualiter, sive formaliter distincta: circa quæ tamen non semper eodem modo discurrendum; nam vel conditio illorum fuit prævisa implenda, ut illa *Joan. 16.* vel non, ut altera *4. Reg. 13.* (vide cit. *n. 381.*) Si primum: DEUS non habet duo decreta, quorum prius sit conditionatum, & alterum absolutum, sed tantum unum, idque rem absolutè decernens; nam, cum in casu purificatæ conditionis absolutum decretum elicere velit, ad quid quasi cunctabundus prius conditionatè decernat, quod supposita scientia simplicis intelligentiæ, ac media directâ potest statim, & in tali casu vult, absolutè decernere?

425. Cum autem ex tali decreto absoluto, respiciente aliquam conditionem absolutè etiam ponendam, legitimè inferatur hæc veritas, quod DEUS decreverit id facere, & facturus sit, si ea conditio ponatur, adeoque decretum objective conditionatum, virtualiter, vel eminenter, continetur in absoluto; ideo DEUS, qui non tenetur sua decreta quoad omnes formalitates, seu totaliter revelare, potest tale decretum revelare tanquam objective conditionatum, præsertim si id profit ad excitandos homines, ut eas conditiones ponant, vel evitent. Sic DEI decretum salvandi omnes homines, si bene vivant (sicut dicemus inferius, quando de eo agemus) non est conditionatum respectu prædestinatorum, nec effectivè inefficax: & tamen id DEUS revelavit tanquam voluntatem conditionatam. Si autem fiat secundum, sive, si conditio prævideatur non implenda, ut in casu superiori *4. Reg. 13.* & iterum *Gen. 18.* in decreto parcendi ad preces Abraham Sodomitis, si decem in ea urbe sint probi; tunc talia decreta, quamvis sint subjective absoluta, tamen respectu illius effectus conditionati manent objective conditionata, hoc est, continent aliquam inclinationem, vel præparationem animi in DEO, vi cuius poneretur effectus, si poneretur conditio: re ipsa tamen etiam hæc decreta sunt absoluta, & absolutè decernunt negationem effectus; quia absolutè prævidetur conditio non ponenda.

426. Quamvis autem aliqua Decreta, juxta modò datam explicationem, subjective absoluta, & objective conditionata admittenda sint, non tamen admitti debent in DEO talia Decreta infinita circa omnia possibilia, etiam in alio, vel infinitis aliis mundis: quibus decretis DEUS Angelos, & homines tunc creandos prædestinaret, vel reprobaret, talia, vel talia bella, regimina, peccata

permitteret &c. quæ tamen omnia ut conditionatè futura DEUS scire debet: ad quid enim DEUS infinitis decretis, etiam tantum formaliter distinctis, omnes creaturas in infinitis aliis mundis possibiles, quas nunquam producturus est, jam prædestinet, vel reprobet, eorum actus bonos & malos prædeterminet &c. præsertim, cum hæc decreta conditionata non videantur bene convenire cum decreto absolutè prædeterminante, & hæc omnia excludente: ad quid DEUS dicat? Ego prædetermino, quod, si Judas in his vel illis circumstantiis (quæ essent plurimæ) ponatur, convertatur: quando absolutè dicit: Ego prædetermino, ut non convertatur.

Dicunt aliqui: DEUS habet totum actum primum proximum ad elicienda ea decreta, & quidem circa actus creaturæ non liberos, inimpedibilia, circa actus creaturæ liberos, saltem impedibilia: ergo ea elicit. Ita aliqui ex nostris, contra quos modò ex primaria intentione non pugnamus, & utique admittit impedibilitate decretorum potissimæ nostræ rationes vim amittunt: sed quia tamen tot talia decreta, etiam impedibilia, non censo admittenda, Resp. neg. conf. Non est imponenda DEO necessitas, etiam tantum ad elicienda decreta indeterminatè sumpta, nisi apertè monstretur; perfectior enim est libertas in actu 1mo, quæ potest liberè purè omittitur.

Sed contra hoc iidem iterum dicunt: DEO debet tribui perfectissimum exercitium libertatis, quod est positivum; ergo non potest purè omittitur. Resp. dist. ant. debet DEO tribui exercitium formaliter perfectissimum, conc. ant. perfectissimum materialiter, subdist. si velit libertatem suam positivè exercere. conc. si hoc non velit. neg. ant. & conf. Si DEUS ex jure suæ libertatis in actu 1mo se habeat tantum negativè, erit hoc pro his circumstantiis formaliter perfectissimum; quia Divinæ voluntati tunc præ aliis maximè conforme. Et sic etiam alia, quamvis materialiter minus perfecta, dicimus formaliter perfectiora; quia sunt magis conformia regulæ omnis honestatis, nempe Divinæ voluntati. Nec tamen propterea DEUS manet irresolutus; quia per puram omissionem liberam est negativè determinatus, nec jam manet indifferens; quia status indifferentiæ non dicit negationem, sed tantum præcisionem; quia debet esse, & est compossibilis cum decreto, & ejus negatione. Aliqui videntur velle scientiam reflexam evitare, ejusque difficultates, admittendo ista decreta: sed in primis eam non evitant; quia hoc ipsum decretum, non tantum ut absolutè, sed etiam ut conditionatè existens est cognoscibile, consequenter per scientiam mediam reflexam. Dein hoc ipsum decretum cum scientia media directâ, vel collatione auxilii, habet easdem difficultates, quas scientia media reflexa, ut patebit consideranti.

427. Probatur jam assertio, quod non debeat admitti tale decretum explicatum *num. 396.* seu inimpedibile circa actus creaturæ liberos, de quibus potissimum instituitur hic quæstio. Probatur autem 1. sic. Decretum hoc repugnat libertati: ergo non datur, prob. ant. Decretum hoc est antecedens, à creatura inimpedibile, & ex se necessarîo connexum cum actu conditionatè futuro: insuper, si accedat purificatio conditionis, quam etiam creatura impedire non potest, est absolutè

absolutè necessariò connexum cum actu absolutè futuro: sed quidquid est tale, repugnat libertati: ergo. maj. est adversariorum. min. prob. Quidquid est essentialiter connexum cum uno libertatis extremo, & impedibile, facit, ut actus primus proximus non possit esse indifferens ad utrumque; quia est essentialiter determinativum ad unum, & impedimentum inaufertibile, ne voluntas possit amplecti extremum alterum, non minus, ac catena ferrea facit, ut potentia ambulativa, per illam ligata, non possit esse indifferens ad ambulandum: ergo repugnat libertati, quæ est potentia ad utrumque pro libitu amplectendum. Plura in hanc rem asseremus inferius, agendo de ipsa prædeterminatione.

Probatur 2. Juxta assertores hujus decreti Christus Matth. 11. v. 21. malè reprehendisset Corozaim, & Bethsaidam, sive earum urbium incolæ præ Tyriis & Sidoniis, eoquod ad visa tot Christi miracula conversi non fuerint, cum tamen conversi fuissent Tyrii, & Sidonii, si ea prodigia coram ipsis facta fuissent: hoc dici non potest: ergo. prob. ma. Corozaitæ potuissent se excusare, dicendo: DEUS efficaciter decrevit conditionatè, & decrevisset absolutè conversionem Tyriorum: at respectu nostri decrevit oppositum: atque hinc nobis negavit prædeterminationem, quam dedisset Tyriis: his autem positis, Tyrii non potuissent non converti: nos è contra habuimus impedimenta inaufertibilia conversionis. Nec retorqueri potest in assertores scientiæ mediæ hoc argumentum, dicendo, etiam juxta hos Corozaitis non defuisse excusationem; cum potuerint dicere, se non habuisse gratiam prævisam cum consensu; nam facile refelli potuissent, reponendo, hoc ipsum imputandum ipsis esse ad culpam; cum potuissent facere, ut hæc gratia prævisa fuisset cum consensu; si scilicet ei cooperari voluissent, ut potuissent.

428. Probatur 3. DEUS deberet in hoc decreto quoque videre actus peccaminosos, etiam quoad formale peccati; quia etiam formalem malitiam revelavit, tam absolutè, quàm conditionatè in SS. Scripturis, ut constat ex n. 383. & seq. ergo deberet prædeterminare conditionatè (& sæpissime etiam absolutè, quotiescunque scilicet absolutè sunt peccata) ad ipsam formalem malitiam, quod nemo admittit; sic enim DEUS esset author peccati, magis, quàm, si istud præciperet; nam consilium, vel præceptum non ita efficaciter determinaret. Quidquid autem sit de formali malitia, quæ fortè dicitur, non videri in decreto, tanquam aliquid prædeterminatum, sed tantum, tanquam aliquid consequens ad materiale peccati prædeterminatum, tamen hoc decretum DEO minimè dignum est; nam determinare ad aliquid essentialiter, & impedibiliter connexum cum alio est æquivalenter determinare etiam ad hoc alterum: quod DEUM in nostro casu utique dedecet. Si hoc neges, dic, quare DEUS non potest suadere, aut præcipere materiale peccati? quod tamen DEUM posse, asserit nemo. Discrimen quidem aliquod conatur Gonet assignare: sed illud non subsistere, patebit inferius n. 463.

Confirmatur. Juxta adversarios DEUS circa quodvis peccatum habet duo decreta, scilicet conditionatum, & absolutum (nam si, ut aliqui

volunt, circa actum absolutè futurum non prius habuit decretum conditionatum, DEUS illum non prævidit conditionatè futurum, adeoque eum quasi cæco modo absolutè prædeterminavit, quod inconvenientissimè dicitur) quomodo ergo DEUS potest, ut sæpe in Scripturis facit, protestari, non esse voluntatis suæ peccata hominum, ea in cor suum non ascendisse, &c.? Certè, si homo sic loqueretur, dum taliter determinaret, nemo ei crederet, præsertim, si adderet aliquid impedibiliter inferens actum, quale est prædeterminatio.

429. Probatur conclusio 4. ex SS. Patribus. Hi varias movent quæstiones de rebus, quas DEUS, licet de illis præciverit, quod ex ipsis securum sit aliquod malum, tamen posuit, e. g. quærunt, cur DEUS produxerit Luciferum, quem præciebat lapsurum: cur Adamo imposuerit præceptum, quod præciebat esse violandum: cur Christus Judam elegerit in Apostolum, quem præciebat, se proditurum &c. (textus SS. PP. Damasceni, Chrysostomi, Nisseni, Basilii, Augustini, Cyrilli &c. vide apud Suarez in *Opusculis* l. 2. de scient. futur. condit. c. 2. n. 2.) ergo supponebant, hæc præcisa fuisse scientia conditionali, qua directus DEUS potuisset ea impedire: atqui non scientiâ fundatâ in decreto conditionatè prædeterminante: ergo. prob. subsumptum. alias enim, ut rectè ait Banholzer de *Scientia Dei* q. 4. a. 3. n. 95. non debuissent Patres laborare, ut ostenderent, malum non fuisse, posita eâ præscientiâ, res eas ponere, e. g. Adamum creare; sed potius laborandum ipsis fuisset, ut ostenderent, non fuisse malam præscientiam fundatam in decreto, conditionatè ad malum, & lapsum prædeterminante. Certè nullo ullius Patris effato probari potest, DEUM mala ita conditionatè decrevisse. Et quis credat S. Augustinum, quando tr. 73. in Joannem ait: *Malè ergo usus eo, quod vult accipere, DEO potius miserante non accipit*: quis, inquam, credat, eum supponere, quod DEUS talem hominem conditionatè prædeterminaverit ad malum usum donorum suorum, & propterea absolutam collationem negaverit? Quis credat, SS. PP. dum cum Scripturis citatis n. 383. dicunt, raptum esse justum, ne malitia mutaret intellectum ejus, supposuisse, quod ex decreto Divino malitia deberet pervertere ejus intellectum, posita conditione, cujus positio penderet à solo DEO; quia scilicet erat omissio raptus? Quis credat, quod S. Augustin. supposuerit, DEUM peccata conditionatè prædeterminasse, quando de prædest. Sanctorum c. 10. ait: *Prædestinatio est, quæ sine præscientia non potest esse: potest autem esse sine prædestinatione præscientiæ; prædestinatione quippe DEUS ea præcivit, quæ fuerat ipse facturus: unde dictum est: fecit, quæ futura sunt: præscire autem potens est etiam, quæ ipse non facit, sicut quæcunque peccata.*

430. Unde ex mente Sanctorum Patrum præscientia ista conditionatè futurorum non fundatur in tali decreto: insuper ipsa præcedit decretum absolutum, adeoque est ante omne decretum, & consequenter est scientia media. Quod autem præcedat omne decretum absolutum, ipsi Patres sæpissime docent, dum ajunt, multa esse præcisa, quæ non sint prædestinata, (nam prædestinatio est absolutum decretum) & præscientiam latius patere,

tere, quam prædestinationem: item hanc non posse esse sine præscientia, quamvis ista possit esse sine prædestinatione: sic docet Augustinus loco paulò ante cit. de prædest. SS. c. 10. Idem c. 9. sic ait: *Utrum tantummodo eos præscierit, an etiam prædestinaverit DEUS, querere, ac differere, tunc necessarium non putavi.* Iterum in expositione quarundam propositionum in Ep. ad Rom. propositione 55. *Nec prædestinavit aliquem, nisi quem præscivit crediturum:* ubi planè supponit præscientiam præcedere prædestinationem, adeò, ut fateatur Alvarez, ex hoc textu inferri scientiam mediam; sed simul neget, esse verba S. Augustini, & velit, esse cujusdam Arborei: verum opus est tantum, inspicere locum citatum, & clarè videbitur, loqui S. Augustinum. Similia habent S. Fulgentius, & S. Prosper ad capitula Gallorum c. 15. Angelicus autem in c. 8. ep. ad Rom. lect. 6. sic scribit: *Non quia omnes præscitos prædestinet, sed quia eos prædestinare non poterat, nisi præsciret.* Idem 3. p. q. 1. a. 3. ad 4. ait: *Dicendum, quòd prædestinatio præsupponit præscientiam futurorum.* Ex his abunde claret, ex mente SS. Patrum scientiam conditionatè futurorum antecedere eo modo, quo in DEO fieri potest, ipsa decreta, adeòque esse scientiam mediam. Quidam hoc loco etiam agunt de Decreto Concomitante Scotistico: sed de hoc nos agemus inferiùs.

ARTICULUS VII.

Solvuntur Objectiones.

431. **O**B. 1. S. Augustinus l. 2. de bono persever. c. 18. ait: *quòd, quando apud aliquos verbi DEI tractatores reperitur nomen præscientiæ, & agitur de vocatione electorum, nomine præscientiæ intelligi debet prædestinatio:* ergo (inquit Gonetius tom. 1. tr. 3. de scientia DEI disp. 6. a. 7. §. 2. n. 187. quando S. Augustinus, à nobis n. 401. citatus, ait, DEUM vocare sic hominem, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat: *Hoc ita intelligendum est, DEUM sic eos vocare, quomodo prædestinat eis congruere, ut vocantem non respuant.* sive, quomodo præscivit scientia fundata in decreto, & prædestinatione: ergo S. Augustinus admisit decretum subjektivè absolutum, & objectivè conditionatum.

Resp. Verba S. Augustini habentur c. 19. at non habentur, ut citantur: sed sic: *Quid ergo nos prohibet, quando apud aliquos verbi DEI tractatores legimus DEI præscientiam, & agitur de vocatione electorum, eandem prædestinationem intelligere?* Ex his autem non inferitur, voluisse S. Augustinum, omnem præscientiam fundari in aliquo decreto; nam in primis oppositum apertè desumitur ex initio antecedentis capitis 18. ubi sic habetur: *Unde aliquando eadem prædestinatio significatur etiam nomine præscientiæ: ecce dicitur aliquando, non semper: 2dò in verbis paulo ante n. præced. citatis clarè præscientiam, & prædestinationem distinguit: item eodem libro c. 14. dum ait: Prædestinatio Sanctorum nihil aliud est, quam præscientia scilicet, & preparatio beneficiorum DEI, quibus certissimè liberantur, quicumque liberantur: manifestè supponit, præscientiam nudè sumptam nondum esse prædestinationem.* Unde ad summum voluit, per præsci-

entiam intelligendam prædestinationem tunc, quando ad hoc aperta nos ratio cogit, uti cogit circa textum, quem ibi affert ex ep. ad Rom. c. 11. v. 2. *Non repulit DEUS plebem suam, quam præscivit:* ubi Apostolus clarè innuit electionem, seu prædestinationem Israëliti populi.

432. Nullo modo autem inferitur, præscientiam conditionalem, seu scientiam conditionatè futurorum fundari in decreto; cùm de hac re ibi proflus non agat: insuper scientia ista prædestinatio dici non possit; quia, posità etiam scientià de conditionatè futuris plurimis bonis operibus, DEO adhuc liberum est, ea opera bona, vel hominem prædestinare. Certè, licet de Juda DEUS præsciverit, eum sub certis conditionibus plurima bona opera facturum fuisse, tamen nec illa bona opera, nec ipsum prædestinavit. Ex quo ulterius inferitur, quòd, quoad præscientiam conditionalem, electi & reprobi sint pares, & indiscreti (cùm tamen prædestinatio ex mente S. Augustini, & omnium, sit discretio inter istos) adeòque saltem sit certum, quòd non omnis præscientia conditionata sit prædestinatio, seu decretum. Quare S. Augustinus loc. cit. de decreto hoc Thomistico non cogitavit. Intendit ibi monstrare, merita non præcedere gratiam, sed hanc præviā esse ad omnia merita: item prædestinationem ad gratiam (de qua eum ibi loqui est clarum) gratuitam esse; ex occasione autem dicit, à DEO præsciri bona opera in prædestinatione: & clarum est, tum ex c. 17mo tum ex 18vo tum ex hoc ipso 19no, eum loqui de operibus absolutè futuris, quæ sola in sensu strictiore asserit præsciri S. Augustinus citatus n. 394. quæque in decreto, ea prædestinante, seu prædefiniente, posse videri non negamus: quamvis simul etiam videantur in se ipsis. Nos autem hic non agimus de scientia absolutè futurorum, sed tantum de scientia conditionatè futurorum, de qua S. Augustino ibi nulla est mentio; sed mentio est hoc ipso libro c. 14. ex quo textum adduximus n. 401. utpote scientiæ mediæ sat clarè faventem: & adhuc copiosior mentio est l. 1. ad Simplicianum q. 2. vide à n. 399.

433. Ob. 2. Nihil potest concipi futurum, nisi concipiatur ut præsupponens suas causas: ergo neque conditionatè futurum potest concipi, nisi concipiatur ut præsupponens decretum DEI subjektivè absolutum. Conf. Futurum absolutum prærequirit decretum absolutum actu existens: ergo futurum conditionatum prærequirit decretum conditionatum actu existens. prob. conf. aliàs posset etiam dici, quòd futurum absolutum non requirat decretum actu existens, sed tantum futurum, sive existens per ampliationem. Resp. omiff. ant. dist. conf. nisi concipiatur, ut præsupponens decretum DEI absolute actu existens, neg. conf. conditionatè tantum existens, hoc est, quòd daretur, si res absolute esset futura. omit. conf.

Si enim res est tantum conditionatè futura, tunc sicut nunquam absolute existet, ita nunquam prærequirit causas absolute existentes. At si aliquando realiter actu est extitura, tunc causas pro sua temporis differentia actu existentes prærequirit: & quia decretum DEI, quod aliquando debet dari, debet ab æterno dari, quodlibet

Est absolute futurum prærequirit decretum ab æterno actu existens. Ad conf. neg. conf. ad prob. neg. illatum ex ratione modo assignata, quam etiam Pontius Scotista assertit apud Martinez contr. 4. disp. 3. sect. 5. Eodem modo futurum conditionatè non debet esse determinatum in causis per statum existentibus, sed tantum existentibus conditionatè, & per alienationem. Ubi nota, quando voci determinatum additur de futuro, vel conditionatè, hæc esse addita diminuentia, ut verbum est non sumatur pro statu, sed per alienationem, vel ampliacionem. vide Martinez contr. 4. disp. 2. sect. 4.

434. Dices. Futurum conditionatum non præsupponit decretum merè possibile: ergo actu existens. Confirm. Futurum conditionatum jam ab æterno transit à statu puræ possibilitatis ad statum futurationis conditionatæ: ergo jam ab æterno debuit dari causa ejus translativa: atqui nulla datur ab æterno, nisi decretum DEI: ergo. Resp. Supposito, quòd illud non sit etiam absolute futurum, dist. ant. non præsupponit decretum merè possibile per statum. neg. ant. per alienationem. conc. ant. & neg. conf. A parte rei non magis datur per statum decretum conditionatè existens, quàm merè possibile; quia utriusque nunc datur negatio. Discrimen tantum est, quòd negatio decreti merè possibilis semper detur; negatio autem decreti conditionatè existentis absolute quidem semper detur, non tamen detur semper conditionatè; si enim poneretur conditio, non amplius daretur negatio, sed existeret ipsum decretum: & quidem tunc, cum res absolute esset futura, existeret decretum jam ab æterno.

Ad confirm. neg. suppositum; neque enim pura possibilitas, neque futurity conditionata propriè loquendo sunt status, sed utraque est alienatio; & hinc etiam transitus fit tantum per alienationem, atque in utroque casu verbum est sumitur tantum in vi copulæ. Hinc potest etiam distinguere ant. transit per statum. neg. ant. per alienationem. conc. ant. & dist. conf. debuit dari causa per statum. neg. conf. per alienationem. conc. conf. hoc est, si sic. et, deberet dari causa: at quia absolute non fit, neque absolute debet dari causa. Nec dicas, hac ratione futurum conditionatum esse tantum ens rationis, & nihil reale. Resp. enim, esse aliquid reale, sicut scilicet possibile, non quidem per statum, sed per alienationem. Sed neque ex eo, quòd conditionatè futurum debeat (si velit absolute existere) dependere à decreto, debet haberi à DEO decretum jam existens; nam etiam omne possibile debet dependere à decreto, si velit existere, quin tamen DEUS habeat decretum actu existens circa omnia possibilia.

435. Ob. 3. Actus conditionatè futurus, & absolute futurus, imò & actu existens, sunt unus, idemque realiter actus: sed actus absolute futurus, vel existens non potest videri ante decretum DEI: ergo neque actus conditionatè futurus potest videri ante decretum DEI. Quidam videntur negare, quòd sint idem, res possibilis, conditionatè futura, absolute futura, & existens: sed hoc puto, non satis congruere cum communi in nostris scholis sententia, quòd essentia, & existentia realiter identificentur. Insuper exi-

stentia non est forma physica, seu physice distincta ab existente: sed tantum est forma metaphysica, ut animalitas respectu animalis; est enim impossibile, & imperceptibile, quòd aliquid existat per existentiam sibi superadditam, & realiter à se distinctam, ut cuilibet consideranti patet, & saltem in nostris scholis est indubitatum. Nec replicari potest, quòd tantum essentia possibilis, & existentia possibilis, non verò essentia possibilis, & existentia actualis identificentur; nam hac ratione esset tantum quæstio de nomine inter nostros, & Thomistas, qui facile dicere possent, se per essentiam intelligere possibilem, per existentiam verò intelligere actua-lem, adeoque realiter distinguere possibilitatem rei, & existentiam actualem ejusdem, quòd tamen nostri non concedunt, neque concedere possunt.

436. Probatur. Si inter se realiter distinguuntur possibile, & actualiter existens, tunc non existit id, quòd fuit, vel est possibile, sed aliquid realiter distinctum: neque producitur, quòd fuit possibile, adeoque non Antichristus, qui nunc est possibilis, sed aliquis ab eo distinctus existet. Nec dici potest, eundem quidem esse Antichristum, sed non eandem possibilitatem; nam sic possibilitas non esset intrinseca, sed extrinseca, contra quàm sentiunt isti, quibuscum disputamus. Uterius, si possibilitas est distincta ab existentia actuali, tunc ex eadem ratione erit distincta cognoscibilitas, ut videtur clarum: ergo DEUS non cognoscit defacto Antichristum, qui existet, sed aliquid distinctum, scilicet cognoscibilitatem ejus realiter distinctam: quæ mihi saltem videntur minimè vera.

Rursus, si possibile, & actualiter existens distinguuntur, tunc etiam distinguuntur futurum, non tantum quidditative (sic enim involvit negationem utique distinctam) sed etiam denominative sumptum, ab actualiter existente: ergo alius est Antichristus nunc, quàm sit ille, in fine mundi venturus: vel certè est aliud: ex quo sequeretur, quòd non iste in fine mundi, sed alius à DEO prævideatur, & consequenter, quòd DEUS nondum habeat scientiam visionis de Antichristo illam, quam habebit coexistentem Antichristo jam extra causas posito. Item sequeretur, quòd non sit prædictum illud Antichristi peccatum, cujus mensura temporis, seu existentia, est finis mundi, sed aliud distinctum: vel debet admitti, quòd DEUS videat duo entia distincta, quorum unum sit peccatum nunc futurum, alterum sit peccatum tunc existens. Si diceres, haberi duplicem quasi scientiam visionis, unam de futuro, alteram de existente, in primis hoc gratis dices: dein redit argumentum de cognoscibilitate existentia, seu præsentia; si enim hæc est distincta, tunc non cognoscitur præsens: si non est distincta, debes ipse solvere argumenta tua.

437. Adde: si actus conditionatè futurus, est distinctus realiter ab absolute futuro, vel existente, debet admitti, quòd scientia media videat aliquid distinctum ab eo, quòd Deus postea decernit, vel permittit: cum scientia media videat conditionatè futurum, & DEUS decernat actum absolute futurum, vel existentem: quæ omnia mihi videntur durissima. Quare facile concedo maj. & admitto, quòd idem realiter objectum sit scientia simplicis intelligentia, me-

diæ (saltem quoad conditionatum) ac visionis, supposito, quod res realiter existat, vel absolute existura sit; alias enim scientia simplicis intelligentiæ, & media, habent plura objecta, scilicet omnia etiam absolute non existura: at verò in hoc casu omnes tres istæ scientiæ vident possibilitatem rei, & existentiam actualem: nec est diversitas ex parte objecti materialiter sumpti, sed tantum ex parte modi tendendi, uti expresse, & fuse docet Martinez *controv. 2. disp. 5. sect. 2. § 3.* cui consentit Banholzer de DEO sciente *quest. 2. art. 2. num. 26. ob. 3.* Platelius *part. 1. cap. 3. num. 91.* Henna de Scientia Media theologicè propugnata *part. 1. sect. 145. num. 1498.* ubi per objectum affirmatum intelligit formaliter distinctum, ut patet ex contextu, & explicat Martinez *loco cit.* Rhodes *disp. 3. de DEO quest. 2. sect. 1. §. 2.* Arriaga de DEO *disp. 24. num. 40. § 43.* Nec inveni ullum ex nostris impressum, qui admittat possibilitatem intrinsecam, & in hoc puncto contrarium teneat.

438. Scilicet scientia simplicis intelligentiæ tendit conditionatè, sed sub conditione necessaria: scientia media tendit etiam conditionatè, sed sub conditione contingentis; scientia visionis tendit absolute, sed in idem objectum. e. g. hæc propositio: *Antichristi peccatum in his circumstantiis est possibile*: quæ æquivaleret huic conditionali: *Si existat actualiter peccatum Antichristi, existit actualiter nihil repugnans*: est simplicis intelligentiæ. Altera propositio: *Si Antichristus existet in his circumstantiis, existet ejus peccatum*: est scientiæ mediæ. Tertia *Antichristus existet in his circumstantiis, & ejus peccatum absolute existet*: est scientiæ visionis. En omnium trium est idem objectum, scilicet peccatum Antichristi. Ne autem dicas, scientiam mediam habere pro objecto etiam circumstantias &c. jam præoccupavi dicendo, hanc scientiam habere idem objectum cum aliis, sumendo tantum ejus conditionatum: quamvis etiam hæ ipsæ circumstantiæ ut possibiles sint objectum scientiæ simplicis intelligentiæ, & ab hac affirmantur conditionatè; sed non sub illa conditione, sub qua eas affirmare potest scientia media.

Replicant, tamen esse realiter separabiles istas veritates objectivas: *Antichristus est possibilis*: *Antichristus est existens*: & quidem possibilitatem Antichristi jam nunc dari, non verò ejus existentiam. Resp. neg. quod hæ veritates sint realiter separabiles, si sumantur in eodem sensu; nam, sicut possibilitas, ita existentia datur nunc per alienationem, vel ampliationem, & neutra nunc datur per statum: & quicquid de possibilitate est affirmabile, eodem modo est affirmabile de existentia actuali.

439. Dicunt, objectum simplicis intelligentiæ esse necessarium: objectum scientiæ visionis esse liberum. Resp. utrumque esse eodem modo necessarium, scilicet conditionatè, si existat: & esse contingens, vel liberum, ut existat absolute. Hinc, cum scientia simplicis intelligentiæ affirmet objectum tantum conditionatè, & hoc sit conditionatè necessarium, ipsa etiam est necessaria: at, quia scientia visionis est scientia absoluta, & affirmat objectum absolute: objectum autem absolute non est necessarium,

sed contingens; hinc etiam ipsa non est scientia necessaria, sed contingens.

Dicunt iterum, Antichristum de facto habere, quicquid requiritur ad terminandam scientiam simplicis intelligentiæ, non autem habere, quicquid requiritur ad terminandam scientiam visionis. Resp. propriè loquendo Antichristum nunc nihil habere per statum: sed etiam nihil requiri existens per statum ad terminandam scientiam simplicis intelligentiæ.

Sed petes, quomodo ergo jam vera est propositio: *Antichristus est possibilis*: non autem altera: *Antichristus existit*? Resp. priorem esse implicite conditionatam, & verbum *est* sumi tantum in vi copulæ: at verò alteram ex communi acceptione esse absolutam, & verbum *est* sumi in vi verbi: adeoque unam non affirmare aliquid, quod non affirmet altera, nec affirmare alium modum objectivum seu se tenentem ex parte objecti, & realiter distinctum: sed affirmare alio modo, se tenente ex parte propositionis, seu alio modo tendendi. Neque ad hoc, ut una propositio sit vera, altera falsa, requiritur, ut habeant diversum objectum: sed tantum, ut habeant diversum modum tendendi, ut patet in contradictoriis, quæ juxta omnes debent habere idem subjectum, & prædicatum, hoc est, idem objectum ex parte subjecti, & prædicati. Idem saltem communiter admittitur in propositionibus, quarum una est conditionalis, altera absoluta. Et hoc Martinez *locis cit. num. 437.* putat esse clarum, & certum. probatque ex paritate cum actibus voluntatis, quæ, licet habeant idem objectum, tamen propter modum tendendi diversum, unus est malus, alter bonus, e. g. bonus actus est amor DEI, malus actus est ejus odium.

440. Dices, Aliud est à parte rei, rem dari per statum, & aliud eandem rem dari per alienationem: sed scientia visionis habet pro objecto rem per statum: scientia simplicis intelligentiæ habet eam per alienationem: ergo. Resp. neg. suppositum, quod aliquid à parte rei detur per alienationem; nam, ut dictum *num. 329.* alienatio non est realis status, sed præcisivus ab existentia, & non existentia: seu est status indifferentiæ (extrinsecæ, quam in simili explicavimus *num. 372.*) ad existendum, vel non existendum: quæ indifferentia formalis non datur, saltem adæquatè, à parte rei; omnis enim res à parte rei, vel actu determinatè existit, vel determinatè non existit, adeoque semper est determinata: datur tamen indifferentia fundamentalis, hoc est, res contingens ratione suæ contingentiae præbet fundamentum intellectui, ut possit eam concipere, præsciindendo, an existat, an non existat; quæ tamen præcisio non datur à parte rei, hoc est, independentè ab intellectu, sed fit per cognitionem. Et hinc scientia simplicis intelligentiæ, formaliter accepta, est suo modo præcisiva: quamvis non sit præcisiva realiter accepta; quia semper habet secum identificatam scientiam visionis, vel de existentia, vel de non existentia objecti, sicut scientia media, de qua re vide *num. 387. § 389.*

Aliud est, si dicas, objectum dari tantum per alienationem; nam particula *tantum* significat, dari nunc suo modo per statum negationem obje-

objecti, quòd hîc, & nunc præcîsivè, vel conditionatè cognoscitur: & unque aliud est à parte rei negatio, & res, quàm sola res. Sed hæc negatio, suo modo per statum existens, non est objectum scientiæ simplicis intelligentiæ, cum sit objectum contingens.

441. Habet itaque scientia simplicis intelligentiæ pro objecto rem, præcîsivè, an per statum, an per alienationem existat; quia vera est, quocunque modo objectum existat. Quòd autem scientia visionis non attingat objectum, nisi per statum existat, non probat, eam habere aliud objectum, quàm habeat scientia simplicis intelligentiæ: sed tantum, quòd minùs latè pateat, ut jam insinuat *num. 437.* sicut etiam terminus homo minùs latè patet, quàm terminus animal. Addendum tantum, quòd scientia visionis de re absolutè quidem futura, necdum tamen existente, sit quasi propositio duplex, quarum una DEUS affirmat negationem pro tali temporis differentia, alterà verò existentiam pro alia: & hæc altera tantum habet idem objectum cum scientia simplicis intelligentiæ de possibilitate rei, ut per se patet.

His propter inferiùs dicenda fusiùs deductis, Resp. ad objectionem *num. 435.* propositionem, conc. maj. dist. min. actus absolutè futurus non potest videri ante decretum DEI absolutè, conc. min. non potest videri conditionatè, neg. min. & conf. ad hoc enim, ut eadem res affirmetur tantum conditionatè, non requiritur absoluta voluntas illud faciendi, quamvis requiratur ad hoc, ut affirmetur absolute. Sic ad hoc, ut verè affirmes absolute, quòd velis te convertere, opus est absoluta voluntate, vel decreto; ut tantum affirmes id conditionatè, si libereris à morbo, non requiritur absoluta voluntas, nec etiam absoluta liberatio.

442. Ob. 4. Si non datur decretum prædeterminativum Thomisticum, vel Scotisticum, debet dari decretum indifferens, applicativum omnipotentia Divinæ: sed hoc non potest admitti: ergo. prob. min. Decretum hoc haberet hunc sensum: *Concurrat, si creatura agat*: sed hunc sensum habere non potest: ergo. prob. min. vel intelligitur: si creatura agat per actionem distinctam: & non potest dari actio, in quam DEUS non influat: vel intelligitur: si agat per eandem actionem: & esset sensus: *Concurrat, si concurrat*: indignus decreto DEI: ergo. Resp. neg. maj. Inferiùs, quando explicabimus applicationem omnipotentia Divinæ, patebit, non esse necessarium decretum taliter indifferens. Juxta Patronos decreti sic indifferens, istud non habet unum ex dictis, sed hunc alium sensum: *Volo concurrere ad actum bonum: nolo impedire actum malum.* Alii dicunt, habere hunc sensum: *Volo concurrere pro jure electivo creaturæ ad actum ab ea determinandum*: in quo posteriore, si non involvatur aliqualis inclinatio ad actum malum (ut opponit Sagara in manuscriptis) nihil est DEO indignum. In nulla autem harum explicationum decretum hoc est conditionatum, sed semper absolutum.

ARTICULUS VIII.

An detur Prædeterminatio Physica.

443. **N**on abs re judicavi, quæstioni de decreto conditionatè præde-

terminante subungere controversiam de ipsa Physica Prædeterminatione, de qua, & Scientia Media, lis diuturna agitata est inter RR. PP. Dominicanos, & nostros, primò coram Cardinali Madruto, deinde coram Clemente VIII. ac tandem coram Paulo V. Pontificibus Maximis. Hæc juxta Antonium Goudinum, ex Ordine S. Dominici, acrem ejus defensorem, 4. p. *Philosophiæ q. 3. a. 2. est influxus causæ primæ, in causis secundis receptus, quo illa istas physice, activè, & (ut statim explicat) præviè, movet, applicat, & ad agendum determinat.* Requiritur autem hæc prædeterminatio, seu præmotio, juxta suos Patronos ad omnes actiones creaturarum, tam naturales, quàm supernaturales, tam necessarias, quàm liberales: & in ordine ad actiones supernaturales est supernaturalis.

444. Cæterum, non quidem ab omnibus ejus assertoribus, omnia eadem prædicata ei tribuuntur: attamen in his communiter conveniunt: 1. Prædeterminatio est entitas quædam creata, five absoluta, five modalis, 2. Distincta ab actione causæ 2dæ: & hinc etiam non est actio vitalis, ut patet: item est à DEO liberrimè causæ 2dæ immissa; quia ratione hujus DEUS debet esse primum liberum, primum agens, primum determinans: & si præmotio etiam causæ 2dæ libera foret, ruerent omnia argumenta, quæ contra nos afferre solent adversarii, ut patebit consideranti: 3. Est creaturæ impressa transeunter, non permanentè; quia non est per modum habitus. 4. Præmotio est essentialiter necessaria, ut repugnet dari ullam actionem, & non dari prædeterminationem; cum aliàs auferretur DEO, ut ajunt, perfectio primi determinantis, & primi liberi. 5. Est essentialiter connexa cum actione creaturæ, ita, ut posita prædeterminatione sit metaphysicè impossibile, non dari actionem; aliàs enim non posset DEUS in decreto prædeterminante infallibiliter videre actiones liberas creaturarum absolutè futuras. Tandem 6. non est prior tempore ad actionem creatam: an sit prior naturâ, seu ex parte actus primi proximi (hæc enim synonyma sunt, nisi omnia nova quæstione de nomine obscureretur) modò in dubium vocatur; quamvis id antiquiores Thomistæ admiserint, atque etiam Goudin loc. cit. *num. præced.* ubi sic habet: *Quia motio, & applicatio virtutis activæ ad agendum est prius naturâ, quàm ipsa actio, sicut omnis via est prior suo termino, & omnis causa suo effectui; ideo motio illa dicitur prævia motio: seu præmotio.* item Gonet *tom. 4. tr. 7. de hæres. Pelag. disp. 1. a. 3. n. 27.* ubi docet, non dari in homine potestatem perfectam, atque completam ad actus salutares, nisi ei conferatur supernaturalis aliqua virtus, qua voluntas, saltem prius naturâ, physice moveatur ad eos eliciendos. Sed de hoc inferiùs iterum.

445. Hanc Præmotionem ita explicatam acriter iuventur Thomistæ, & quidam etiam addunt præcipuos Societatis Doctores, Bellarminum, Suarezium, Pererium, & alios plures: ipsum etiam Molinam, qui tamen aliàs apud eosdem ob scientiam mediam, ut ajunt, inventam minimè honorificè audit; sed ista, & alia plura, quæ hinc inde sine fundamento sparguntur, refutata abunde sunt à Theodoro Eleutherio, & aliis, qui

insuper plures insignes Dominici Ordinis Doctores prædeterminationem dictam rejecisse testantur: neminem autem ex nostris, saltem qui alicujus nominis sit, eam defendisse commostrant. Mihi, cui fixum est scribere sine amaritudine animi, & sine aliorum offensione, non lubet similes controversias ingredi, quæ sæpe sunt causæ, ut lites non intra limites intellectus consistant, sed ad voluntatem etiam transeant, non sine omni charitatis mutuae vulnere. Tantum dico, Bellarminum in Asceticæ Opusculo *De Ascensione mentis in DEUM* (quod senex ultimis annis scripsit) ita habere *Gradu 12. c. 4. Posset fortasse responderi, DEUM videre cogitationes istas futuras in eternitate sua, cui omnia sunt præsentia, vel in prædeterminatione voluntatis sue. Sed, si ita esset, non esset mirabilis scientia ista; nam & nos possumus facile scire, quæ facturi sumus, vel quæ nobis præsentia sunt.* Alludit autem ad illud *Psalm. 138. v. 6.* quod præmiserat: *Mirabilis facta est scientia tua ex me.* De cætero omnis hæc, & restringendo insuper assertionem ad actus liberos creaturatum,

446. Dico cum omnibus nostris, & plurimis aliis. Non datur prædeterminatio physica. Probat. 1. auctoritate S. Thomæ, qui pluribus locis docet, voluntatem in actionibus liberis non ab alio, sed à se ipsa determinari. 1. mō de omni motione DEI universaliter loquens sic ait *Quodlibeto 1. a. 7. ad 2.* Sic DEUS movet mentem humanam ad bonum, quod tamen potest huic motioni resistere: at non potest, si vera est sententia opposita, ut infra pluribus ostendetur. 2. dō. l. 1. contra Gentiles c. 68. sic habet: *Dominium autem, quod habet voluntas supra suos actus, per quod in ejus est potestate velle, vel non velle, excludit determinationem virtutis ad unum, & violentiam cause externæ agentis.* Ecce! non tantum violentiam, sed etiam determinationem excludit libertas, quamvis non excludat, ut ibi ait, influxum causæ superioris: ergo hic non determinat ad unum. 3. tō. l. 3. contra Gentiles c. 159. *Cum hoc sit in potestate liberi arbitrii impedire Divine gratie receptionem, vel non impedire: atqui prædeterminationis immisionem, & hac posita consensum, impedire nemo potest.* 4. tō in 2. sentent. dist. 28. q. unica. a. 1. in corp. *Non enim esset homo liberi arbitrii, nisi ad eum determinatio sui operis pertineret, ut ex proprio judicio eligeret hoc, aut illud: ergo non DEUS, sed homo determinat.* 5. tō iterum in 2. dū. dist. 39. q. 1. a. 1. in corp. *Ipsa enim potentia voluntatis, quantum in se est, indifferens est ad plura: sed quod determinatè exeat in hunc actum, vel in illum, non est ab alio determinante: ita habet teste Gormaz de DEO n. 634. exemplar Parisinum: & ita etiam habet exemplar, quo ego usus sum, Gothicis typis excusum: adeoque non legendum ab alio determinatè: ut aliqui volunt; quia esset sensus hiulcus, nec etiam adversariis favens, juxta quos esset à DEO determinatè.* 6. tō eadem questione 1. a. 2. in corp. scribit: *Hoc autem (dominium in actus) est in homine secundum illam potentiam, quæ ad plura se habet, nec ad aliquod eorum determinatur, nisi ex seipsa, quod tantum voluntati convenit.* 7. mō in 4. dist. 49. a. 3. questiuicula 2. ad 1. ait: *Potentia rationalis se habet ad opposita in his, quæ ei subjunt, & hæc sunt illa, quæ per ipsam de-*

terminantur: non autem potest in opposita illorum, quæ sunt ei ab alio determinata: & ideo voluntas non potest in oppositum ejus, ad quod ex Divina impressione determinatur, scilicet in oppositum finis ultimi; potest autem in oppositum eorum, quæ ipsa sibi determinat, sicut sunt ea, quæ ordinantur in finem ultimum, quorum electio ad ipsam pertinet. Plures similes textus videre potes apud Platellium de scientia media. Ex quibus patet, Angelicum asserere, quod voluntas habeat dominium suorum actuum liberorum, nec ad hos ab alio, quam à seipsa determinetur: & si etiam à DEO, seu Divina impressione ad aliquid determinetur, non possit oppositum liberè facere: ergo juxta S. Thomam prædeterminatio physica non stat cum libertate, adeoque non datur.

447. Confirm. S. Augustinus l. 12. de civit. DEI c. 6. ait, quod si duo sint æqualiter animo, & corpore affecti, & æquali tentatione ex aspectu pulchritudinis corporalis tenerentur, si unus succumbat, alter non, ratio alia non sit, quam, *unum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere:* ergo S. Doctor supponit, omnia in lapso, & stante, antecederent fuisse æqualia in animo, & corpore; aliis non probaret suum intentum, quod erat, ipsam voluntatem se facere malam; si enim non omnia forent æqualia, & uterque non habuisset æqualem libertatem, seu æqualibus constitutivis constantem, facile posset assignari disparitas, ut est clarum: atqui hæc non stant cum sententia adstruente prædeterminationem; nam juxta illam neutiquam sunt paria omnia in his duobus tentatis; cum unus haberet prædeterminationem ad vincendum, alter ad succumbendum: quæ esset disparitas plusquam palmaris. Huc spectant etiam omnia illa S. Augustini dicta, adducta à n. 399. ubi adstruit scientiam mediam, quæ posita non datur prædeterminatio.

S. Chrysostomus homil. 12. in epist. ad Hebræos post medium de DEO, ejusque efficaci decreto sic ait: *Non antecedit nostras voluntates, ne ledatur liberum arbitrium.* S. Damascenus (ut eum citat Angelicus 1. p. q. 23. a. 1.) in 2. lib. de fide orth. c. 30. in principio: *Omnia quidem præcognoscit DEUS, non autem omnia prædeterminat: præcognoscit enim ea, quæ in nobis sunt, non autem prædeterminat ea: sed merita & demerita humana sunt in nobis, in quantum sumus nostrorum actuum domini per liberum arbitrium.* Ubi tamen addo, versionem S. Damasceni, quæ ego usus sum, non habere prædeterminat, sed præfinit.

De cæteris SS. Patribus sufficit in memoriam revocare, quod supra n. 429. de variis questionibus ab iis propositis diximus, dum de decreto objective conditionato egimus; nam sicut ibi diximus, quod ipsi, non de aliis excusandis, quod non sint mala, fuisset laborandum: sed potius de eo, quod non fuisset mala præscientia in decreto illo fundata: ita hic dicimus, quod ipsis etiam fuisset potissimum laborandum, ut excusarent prædeterminationem ad illos eventus, si hanc à DEO immitti censuissent.

448. Prob. conclusio 2. ratione. Prædeterminatio physica non stat cum libertate: ergo non potest admitti. prob. ant. Ille non est liber ad agendum, vel non agendum, (quæ est libertas contradictionis) vel ad oppositum agendum, (quæ est libertas contrarietatis, quæ utraque in homi-

homine saltem sapissime, imò fermè ordinariè debet admitti) qui non habet pro libitu suo aliquid essentialiter requisitum ad agendum, & simul habet essentialiter impedimentum actionis: atqui habens prædeterminationem e. g. ad amorem, non habet pro libitu suo prædeterminationem essentialiter requisitam ad odium, sed habet essentialiter impedimentum odii, scilicet prædeterminationem ad amorem: ergo non est liber ad agendum, seu ponendum odium. Eodem modo facile probatur, talem hominem non esse liberum ad amorem, si habeat prædeterminationem ad odium. minor syllogismi est adversariorum: major habet duo membra (quorum tamen quodlibet sufficeret ad probandam conclusionem) & probatur utrumque à pari. Pone tyro nem pictorem, aut scribam, qui, ut lineam rectam ducat, essentialiter indigeat manu ductione Magistri, qui liberrimè, & inevitabiliter possit ejus manum ad rectam, vel curvam lineam determinare: pone insuper, quòd Magister discipulum dirigat ad ductum lineæ curvæ: num quis prudenter censere poterit, discipulum liberum esse ad lineam rectam ducendam, vel etiam non necessitatum ad lineam curvam? Certè nemo id dicet, & certius nemini, si quis id etiam dicat, persuadebitur.

449. Probatur conclusio. 3. Ne hic misceatur quæstio, in quo stet libertas, certum est ex Scripturis, & Patribus, hominem ita esse liberum, ut ei actiones, vel omissiones sint imputabiles ad laudem, vel vituperium, ad præmium, vel poenam: atqui prædeterminatus e. g. ad amorem objecti inhonesti tam parum potest castigari propterea, quòd eum amorem non omiserit, vel objectum illud non oderit, quàm parum tyro, inevitabiliter directus à Magistro ad lineam curvam, potest castigari, quòd non duxerit rectam, vel omiserit curvam. Confirmatur. Juxta opinionem adversam saltem non posset quis reprehendi comparative, e. g. non potuissent merito reprehendi à Christo *Matthæi ii. v. 21.* incolæ urbium Bethsaida, Capharnaum, & Corozaim, præ Tyrus, & Sydonis (qua de re egimus supra *num. 414.*) quia illi facile excusare se potuissent, eo quòd non fuerint prædeterminati ad conversionem, uti tamen prædeterminati fuissent Tyrus. Sicut tyro, determinatus ad lineam curvam, facile ostenderet, se non esse vituperandum præ alio, qui manu tractus ad rectam, non duxisset curvam.

Non autem potest retorqueri argumentum in nostram sententiam dicendo, Corozaitas etiam juxta nos excusationem potuisse prætere, eo quòd non fuerint positi in iis circumstantiis, in quibus DEUS prævidit, eos convertendos, sicut tamen positi fuissent Sydonii; nam refelluntur facile, reponendo, eos positos fuisse in iis circumstantiis, in quibus fuissent ponendi Sydonii, & habuisse gratiam æqualem, cui, si voluissent, non minùs, ac illi, cooperari potuissent, quo casu prævisi fuissent consensuri: adeoque culpam omnem penes ipsos manere, ob quam merito vituperentur. Confirmatur 2. In adversa sententia non potest explicari, quòd, & quomodo detur auxilium purè sufficiens: atqui hoc debet explicari (nam etiam, qui non bene agit, adeoque prædeterminatus non est, debet sepe vi præcepti Divini, vel humani bene agere,

adeoque debet habere auxilium purè sufficiens, hoc est, quod non conjungitur cum effectu: & certè post decreta Innocentii X. & Alexandri VIII. non potest negari, quòd sapissime tale auxilium detur) ergo. prob. ma. Si datur prædeterminatio, e. g. ad amorem præceptum, tunc essentialiter sequitur actus amoris, & auxilium non est purè sufficiens: si no. datur prædeterminatio ad amorem, tunc deest aliquid essentialiter requisitum, quod pro libitu hominis non potest acquiri: ergo non est explicabile, quomodo, aut quando habeatur pura sufficientia, seu auxilium purè sufficiens.

450. Probatur conclusio 4. Prædeterminatus non tantum (quod hucusque probatum) non habet potentiam ad oppositum, sed habet necessitatem ad actum prædeterminatum: ergo non habet libertatem. Antec. quidem fuit ex jam dictis, probatur tamen adhuc clariùs. Qui non potest impedire præmissas syllogismi legitimi, neque potest impedire conclusionem ex iis rite illatam: sed juxta adversarios prædeterminatus non potest impedire præmissas, ex quibus legitime inferitur actio: ergo neque potest hanc impedire: ergo est necessitatus ad eam. ma. negari non potest; qui enim non potest impedire identitatem in tertio, neque potest impedire identitatem inter se. Sanè, qui non potest impedire veritatem istarum præmissarum: *Omnis in peccato mortali mortuus damnatur: sed Petrus est in peccato mortali mortuus:* neque potest impedire, quòd minùs vera sit conclusio: *ergo Petrus damnatur.* probatur jam min. superioris syllogismi. Juxta adversarios nullus homo potest impedire circa se veritatem istarum præmissarum: *Omnis prædeterminatus consentit: sed ego sum prædeterminatus:* ergo neque potest impedire conclusionem: *ergo ego consentio:* subsumo: sed consensus, quem non possum impedire, est mihi necessarius: ergo.

Idem argumentum brevius sic proponitur. Qui habet antecedens inimpedibile, & essentialiter connexum cum aliqua actione, necessariò eam ponit: sed prædeterminatus habet tale antecedens: ergo. ma. si negetur, etiam negabo, ligatum vinculis insolubilibus necessariò manere in loco, cui alligatus est: negabo etiam, Beatos in cælo necessariò amare DEUM &c. Confirm. solidè ex Tridentino. Hoc *sess. 6. c. 5.* docet, quòd homo possit gratiam illam, cui hic & nunc cooperatur, abjicere. & *Can. 4.* quòd possit ei dissentire, si velit: ergo hæc gratia non stat in prædeterminatione physica (ut tamen adversarii supponunt, & ex SS. Patribus, præsertim Augustino, & Thoma probare contendunt) prob. conf. Est impossibile, ut prædeterminatio sit sine suo actu: ergo non potest ei homo dissentire, nec eam abjicere; quia dissentire est conjungere cum illa dissensum: & abjicere significat hic idem, ac rejicere, seu non assentiri; hoc enim est rejicere incitamentum ad aliquid. Quod si etiam abjicere intelligi vellent in sensu physico, tamen prædeterminatio non posset abjici; quia nec potest expelli ab homine, nec impediri.

451. Prob. conclusio 5. Ex principiis adversariorum sequitur, debere etiam dari prædeterminationem ad actum malum; sed hoc non potest admitti: ergo. ma. negat Zummel cum

paucis, de quo vide Theodorum Eleutherium *Histor. de auxiliis* l. 2. c. 12. sed non servat consequentiam doctrinæ; nam rationes, quæ pro prædeterminatione afferuntur, e. g. ratio primi liberi, primi determinantis in DEO &c. vel universaliter probant, vel nihil. Unde alii distinguunt inter formale, & materiale peccati, sive inter formalem malitiam, & inter physicam entitatem actûs: & concedunt quidem, dari prædeterminationem ad physicam entitatem actûs, sed non ad formalem ejus malitiam, quam plures statuunt, esse negationem debitæ bonitatis in actu.

Verum omisâ hac distinctione actûs, & ejus malitiæ (de qua in tract. de peccatis) sic prob. mi. Juxta adversarios DEUS liberrimè immitteret talem prædeterminationem, qua determinaretur homo ad actum, ex quo sequeretur necessitate metaphysica formalis malitia, in quocunque tandem hæc consistat: ergo per ipsum staret, atque ab ejus voluntate proveniret, ut peccatum potius detur, quam non detur: ergo ipsi peccatum imputabile esset, & non homini, qui se conformaret voluntati Divinæ, adeoque potius bene, quam malè ageret. Nec adversarii distinguant iterum materiale peccati informaliter sumptum, & materialiter sumptum; quia quomodo-cunque distinguatur, aut sumatur, semper manet metaphysica connexio cum formali peccato, saltem mediata: unde sicut, qui trahit primum annulum catenæ, trahit etiam ultimum, qui mediata colligatus est primo: ita DEUS prædeterminans ad entitatem actûs, sive immediatè, sive mediata, attamen metaphysicè connexam cum formali malitia, etiam ad hanc imputabiliter, quia scienter, determinat: & non homo, qui nec malitiam formalem ab actu separare potest, nec ad entitatem actûs determinare: DEUM autem, & non hominem, imputabiliter determinare ad malum, adversarii constantissimè negant cum Tridentino sess. 6. can. 6. anathema dicente illi, qui dixerit, non esse in potestate hominis, vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, DEUM operari. ergo debent etiam negare id, unde hoc sequitur.

452. Conf. 1. DEUS non potest præcipere, aut suadere materiale peccati; quia esset author peccati: ergo multò minùs potest ad illud prædeterminare. prob. conf. Longè minùs determinant præcepta, & suasiones, quæ non necessariò inferunt actum, quam physica prædeterminatio: ergo. Confir. 2. DEUS juxta adversarios præciperet impossibilia, & quidem sub poena ignis æterni; dum ex una parte præciperet, ne peccaremus: & ex altera nobis immitteret determinativum metaphysicè connexum cum peccato: hoc de DEO ne quidem cogitari potest: ergo. Planè, si quis ligato vinculis insolubilibus, præciperet sub poena capitis, ut ambularet, aut tyroni, à Magistro inevitabiliter determinato ad lineam curvam, præciperet, ut duceret rectam, censeretur immitissimè impedire Chimærica. Confirm. 3. Saltem ridiculè, & imprudenter eo in casu immisâ prædeterminationis DEUS nos interiùs, & exteriùs hortaretur ad non peccandum, ut consideranti facilè patet: & tamen hoc semper facit, quandocunque peccamus: ergo.

ARTICULUS IX.

Expenduntur Responsa Adversariorum.

453. PRout variè à nostris Patroni prædeterminationis impugnantur, ita varias hinc inde responsiones, quibus vim argumentorum se evitare posse sperant, opponunt, quarum plures hic afferemus. Itaque primò plures, Recentiores præsertim, negant, prædeterminationem se tenere ex parte actûs primi: sed ajunt, eam se tenere, vel ex parte actûs secundi, vel ex parte actûs intermedii inter primum, & secundum, & esse tantum aliquam applicationem, seu determinationem causæ secundæ ad agendum, ita, ut sine illa habeatur totus actus primus proximus completus, seu tota potentia expedita, adeoque tota libertas. Addunt, hinc voluntatem, etiam non prædeterminatam, habere omnia requisita ad posse, licet non habeat omnia requisita ad agere. Sed in primis non videntur ita locuti antiquiores, neque etiam Gonetius, ut indicavimus suprà num. 444. 2dò hac ratione pro ipsis non stant SS. Patres, quos nobis opponunt, quasi gratiam efficacem physicè prædeterminantem adituant; nam hi eam gratiam vocant vires efficacissimas, & Catechismus Romanus (quem adversarii sibi valde favere existimant) virtutem intimam & vim occultissimam appellat: sed planè vis, vires, & virtus simpliciter dicta, se tenent ex parte actûs primi; cum synonyma sint cum potentia; nisi antiqua eorum significatio penitus invertatur: 3iò Prædeterminatio est essentialiter requisita ad actionem, non quidem pro priori temporis, tamen pro priori naturæ, estque ab actione creaturæ realiter distincta: est applicatio causæ ad agendum: cur ergo non constituat actum primum; cum alia, ita se habentia, præsertim omnis applicatio causæ, constituent semper actum primum? Sic etiam dici posset, manuuctionem Magistri, vel morum, ab hoc in manu tyronis scribæ productum, non constituere actum primum, adeoque dari potentiam totam expeditam ad scribendum, vel lineam ducendam absque ea manuuctione. Adde, quòd adversarii explicare non possint actum primum expeditum ad posse, in quantum diversus est ab expedito ad agere, nisi per illum intelligant tantum potentiam remotam, vel impeditam, qualem habet lapis e. g. ad decidendum, dum actu projicitur sursum: quæ potentia utique non est proxima, nec sufficiens ad liberè merendum, vel demerendum.

454. 4tò. Dato, & non concessio, quòd prædeterminatio non se teneat ex parte actûs primi, est saltem effectus simultaneus, cum actione creaturæ essentialiter connexus, & ad hanc essentialiter requisitus, à DEO tamen liberrimè producendus, ita, ut creatura eum pro libitu suo acquirere non possit: atqui, cui non est liber unus effectus ita simultaneus, illi nec est liber alter effectus connexus: ergo creatura non est libera sua actio. minor patet intelligenti terminos. sic e. g. qui non potest movere unam rotam in curru, vel horologio, non potest movere alias inter se implicatas: & sic de aliis.

5tò. Saltem ex parte actûs primi debet esse omni-

omnipotentia parata ad concursum: sed, si DEUS prædeterminet e. g. ad amorem, non potest omnipotentia esse parata ad concurrendum ad ejus omissionem, vel ad odium; quia vellet metaphysicè opposita: ergo saltem non habetur actus primus expeditus. 6to. Etsi prædeterminatio non se teneat ex parte actus primi ad amorem, tamen est impedimentum essentiale, & inauserbile ad ejus omissionem: adeoque cum illa non datur actus primus liber, seu expeditus ad utrumque; sic, licet vincula, quibus quis ligatus est ad fellam, non dent potestatem sedendi; quia potest aliquis sine illis sedere; tamen tollunt potentiam liberam ad ambulandum, non tollendo pedes, sed ponendo impedimentum. Unde talis nec est liber ad sedendum; quia non potest non sedere. Ad ultimum additamentum dico, nisi quis abutatur verbis, planè non esse intelligibile, quomodo quis habeat omnia prærequisita ad posse, si non habeat prærequisita ad agere. Est quidem ad agere etiam requisita actio: sed non est prærequisita; quia est ipse actus secundus: at prædeterminatio est prærequisita: vel, si dicatur esse effectus simultaneus, non est effectus liber creaturæ, nec in hujus potestate, eaque negatâ non potest voluntas agere, adeoque est requisita ad posse.

455. Respondent alii 2do, prædeterminationem ab homine esse obtinibilem, & impedibilem, & plenè in potestate creaturæ: quod si verum sit, utique ruunt potissima nostra argumenta. Quæstio igitur est, quomodo impedibilis, vel obtinibilis sit. Goudinus dicit, nos posse eam semper à DEO accipere. Sed etiam possumus à DEO accipere potentiam volandi; quia tamen hanc DEUS non dat pro libitu nostro, non sumus liberi ad volatum. Addit idem Auctor, axioma esse, quod, quæ per amicos possumus, censeamur posse per nosmetipsos. Sed hoc tantum est verum, quando amici sunt ita dispositi, ut nobis semper velint dare, quod cupimus. At DEUS inprimis non est amicus peccatoribus: sed hoc omisso, juxta adversarios semper habet efficax decretum non dandi prædeterminationem ad bonum, quotiescunque homo istud non agit, vel peccat.

Alii dicunt, prædeterminationem ad bonum esse obtinibilem per preces, & impedibilem per peccata. Sed, quod attinet ad preces, quomodo eas fundet, qui ad eas prædeterminatus non est, ut plurimi non sunt? si dicant, prius jam debuisse orasse, ut ad posteriores preces prædeterminaretur: reponitur, ad illas quoque priores preces defuisse prædeterminationem, quotiescunque quis non oraverit (aliàs infallibiliter orasset) & sic ascendendo usque ad primum instans morale usus rationis; in quo si data fuit prædeterminatio, officio suo homo non defuit: si tunc data non fuit, ex illa negatione, tanquam radice, omnes omissiones precum, & negationes prædeterminationum secuta fuerunt; adeoque re ipsa prædeterminatio non est liberè obtinibilis ab homine. Insuper multum facient adversarii, si probent, DEUM semper orantibus infallibiliter dare gratiam efficacem, seu juxta ipsos prædeterminantem, quamvis det semper, vel immediate, vel saltem mediatè sufficientem,

456. Jam quod attinet ad impedibilitatem prædeterminationis ad bonum per culpam, inprimis difficulter explicatur, quomodo prædeterminatus ad materiale peccati culpam contrahat, ut probatum superius; cum actionem præcedentem omittere non potuerit, utpote ad eam etiam prædeterminatus, & sic ulterius ascendendo iterum usque ad primum instans morale usus rationis. Et quæso, quâ culpâ suâ quis caret illa prædeterminatione, qua primâ vice aliquid boni, graviter præcepti, omittit? vel quâ culpâ promeruit prædeterminationem ad materiale peccati, quo prima vice DEUS offenditur? Si dicant, talem saltem non satis orasse, vel aliter non fecisse, quantum fuit in se, redit argumentum; nam, vel ad hoc prædeterminatus fuit, vel non; si ita, omnia fecit: si non, tunc neque liberè omisit. Si vellent recurrere ad originale peccatum, urgeri efficaciter possent ex eo, quod hac ratione ad demeritum, vel peccatum, sufficeret libertas habita in Adamo; cum tamen inter 31. propositiones ab Alexandro VIII. damnatas prima hæc sit: *In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in causa sua, peccato originali; & voluntate Adam peccantis.* Præterquam, quod hæc quæstio posset transferri ad ipsum Adamum, respectu ejus etiam DEUS fuit primum agens, primum liberum &c.

457. Alii recurrunt ad mutuam prioritatem naturæ, volentes, actionem creaturæ esse priorem naturâ ad illam ipsam prædeterminationem, quæ prior naturâ est ad ipsam actionem. Neque volunt, actionem esse priorem in genere morali; quia, ut actio esset ita prior, deberet aliunde existere, quod est impossibile: præterquam quod hac ratione daretur prædeterminatio, seu gratia propter actionem, seu ex merito hujus, quod esset Pelagianum. Neque etiam volunt, actionem tantum esse priorem in genere causæ finalis (quam aliqui valde improprie dicunt esse naturâ priorem) nam hac ratione creatura non potest determinare DEUM ad dandam prædeterminationem; cum DEO liberrimum sit hunc finem intendere, vel non: & in infinitis non intendat; nam omnes bene agerent, si DEUS eos ad id prædeterminaret: præterquam quod absurdè diceretur, DEUM ab actione mala, tanquam fine à se intento, determinari ad dandam prædeterminationem ad materiale peccati. Quare adversarii volunt, actionem creaturæ, & prædeterminationem DEI esse mutuo ad se naturâ priores in genere physico quoad primum esse.

Verum primò ad homines: Si creatura æqualiter determinat per suam operationem DEUM ad dandam prædeterminationem, DEUS non magis, quàm creatura est primum agens, primum liberum, primum determinans: quod tamen eum esse debere toties nobis inculcant. Si dicant, creaturæ actionem esse tantum priorem in genere causæ passivæ, respondeo: vel creatura tamen per hanc causalitatem liberè determinat ad prædeterminationem; & manet argumentum: vel non determinat, & physica prioritas nihil prodest ad salvandam libertatem. Et sanè causa passiva non potest ex se liberè determinare ad effectum producendum, sed tantum jam productum recipere: unde claret, quod

quòd quidem creatura possit prædeterminationem recipere, non verò DEUM ad eam dandam determinare. Secundò. Creatura non potest pro libitu suo determinare ad dandam prædeterminationem, maxime ad bonum, quæ esset efficax gratia; nam hæc non est *volentis, neque eurrentis, sed miserentis DEI*. Tertiò. Hæc mutua prioritas esset in eodem genere physico, qualis à nemine admittitur (cùm nihil possit physice ad seipsum mediare, vel immediate præsupponi: quod ex Physica hinc merito suppono) ergo non debet hæc adstrui: prob. ant. Actio esset prior tanquam dispositio ad prædeterminationem, ut ajunt, adeoque prior ut recepta in voluntate: quæ prioritas, mea pace, poterit reduci ad prioritatem causæ, vel quasi causæ materialis, seu passivæ: sed in eodem genere esset prior prædeterminatio: ergo. prob. min. Ista etiam nihil efficit; aliàs esset causa, manifestè spectans ad actum primum, & quidem causa necessaria: sed tantum est applicatio, vel determinatio voluntatis, tanquam causæ efficientis, & in hac recepta: ergo in eodem genere physico esset prior naturâ.

458. Alii cum Reverendissimo Godoio dicunt, libertatem nostram eminenter contineri in libertate Divina, adeoque hanc esse eminenter libertatem nostram: consequenter, cùm prædeterminatio sit terminus libertatis Divinæ, etiam esse terminum libertatis nostræ: adeoque, quando eam DEUS liberè dat, nos etiam liberè eam recipere. Contra est. Licet libertas Divina sit eminenter libertas nostra, tamen exercitium libertatis Divinæ non est exercitium libertatis nostræ, imputabile nobis. Sic, licet omnipotentia DEI sit eminenter potentia nostra, tamen ejus exercitium non est exercitium nostrum; aliàs etiam patratio miraculorum nobis posset adscribi, seu imputari. 2. Sic DEUS per omnem suam potentiam non posset nos ad aliquid necessitare, neque per visionem beatificam ad se amandum; quia semper, quod ille liberè fecit, etiam nos liberè fecissemus: quod est absurdum.

459. Alii reponunt, prædeterminationem tantum asserre necessitatem ex suppositione, quæ non tollit libertatem, uti eam juxta omnes non tollit actio. Contra est. Alia est suppositio antecedens, & independens à libero arbitrio: alia est suppositio consequens, & dependens ab illo: ista utique non tollit libertatem; quia est ejus exercitium: & talis est ipsa actio; altera verò tollit libertatem; nam ex S. Anselmo, necessitas, quam non facit actio, sed quæ facit actionem, est necessitas antecedens, & tollens libertatem: & talis est prædeterminatio; aliàs nec visio beatifica necessitabit ad amorem.

Alii dicunt, DEUM prædeterminare non tantum ad actionem, sed etiam ad ejus modum, seu libertatem, sive prædeterminare, ut libera sit: consequenter prædeterminationem non tollere, sed promovere libertatem. Idem volunt, qui dicunt, DEUM prædeterminare voluntatem, non per modum naturæ, sed per modum liberi, hoc est, non prædeterminatione, quæ conveniat causis necessariis, sed quæ congruat liberis. Contra est. DEUS non potest prædeterminare ad contradictoria: atqui hæc duo sunt contradictoria, actionem creaturæ esse liberam, & esse à DEO prædeterminatam; quia, si argumenta nostra quid probant, liberum est idem, ac non

prædeterminatum, seu expeditum quavis aliena determinatione. Si dicas, hoc ipso argumenta nostra nihil probare, eoquod DEUS determinet etiam ad modum actionis, respondes, quod vel maxime est in questione; quia vel maxime lis de hoc est, an talis prædeterminatio congruat causis liberis. Certè pari modo posset dici, DEUM etiam visione sua beatifica determinare ad modum amoris beatifici, seu ad eum liberum.

460. Alii satis communiter asserunt distinctionem inter sensum compositum, & divisum, dicentes, prædeterminatum habere libertatem ad oppositum, non quidem in sensu composito, sed in sensu diviso. Contra est 1. Ut voluntas sit libera in sensu diviso, debet habere potestatem faciendi sensum divisum, sive se dividendi, & separandi à præmotione: hanc autem non habet; quia non potest eam impedire, nec à se abjicere: ergo, maj. patet ab exemplis. sic licet non sim liber in sensu composito actionis, ut non agam, tamen sum liber in sensu diviso; quia possum actionem omittere, & me ab illa dividere, sic ligatus funibus, quos potest ipsemet solvere, est liber in sensu diviso; quia licet manente aligatione non possit fugere, potest tamen eam solvere, & abire. At verò, si vincula sint ab ipso insolubilia, non est liber, nec in sensu diviso: & quamvis licet possit ea solvere, si tamen ligatus non potest pro suo libitu eum ad illa solvenda inducere, propterea liber non est. Contra est. 2. Tridentinum, n. 450. citatum, ait, hominem posse resistere gratiæ jam receptæ, & quidem efficaci, cui scilicet cooperatur, atque posse eam abjicere, quæ clarè denotant sensum compositum: quis enim dicitur resistere ei, qui non est præsens? quis abjicere id, quod non habet? Nec dicas cum aliis, voluntatem, etiam stante prædeterminatione, sive in sensu composito illius, esse liberam ad oppositum, potentiâ possibilitatis, non futuriæ, hoc est, posse quidem oppositum facere, sed non facturam; nam contra: inexplicabile est, & imperceptibile, quod prædeterminatus possit oppositum facere, saltem potentiâ proximè expeditâ, ut fusè probatum. Certè eodem modo dicam, ligatum vinculis insolubilibus habere potentiam liberam ad fugiendum.

461. Quidam dicunt, non tolli libertatem per prædeterminationem, eoquod per ipsam non tollatur judicium indifferens, hoc est, quod proponat rem, ob aliquas rationes eligendam, ob alias negligendam. Addunt, etiam DEUM esse liberum eo ex capite; quia habet judicium indifferens, & consequenter etiam liberam fore creaturam, si id habeat. Sed contra. Nemo hucusque ethnicus, vel hæreticus negavit judicium indifferens, & tamen negarunt libertatem; quia scilicet putarunt, libertatem etiam non advertentibus posse tolli. Equidem universaliter judicium illud non est componibile cum necessitate; aliàs consilia, præcepta, minæ &c. essent frustranea: at nondum video, quòd essentialiter in nullo casu, etiam per accidens, possint componi. e. g. qui nescit, se jam circumdatum custodiâ, sub specie servorum adstante, potest putare se liberum, & deliberare, an velit aliò abire: item qui, dormit, dum ligatur insolubili vinculo, si evigilet, potest non statim illud advertere, & se liberum putare. 2. vel judicium, illud est componibile cum

cum necessitate, vel non: si primum, non infert dari libertatem: si secundum, ex hoc ipso probatur, quod non detur prædeterminatio, quæ non potest stare cum libertate, adeoque nec cum iis, quæ supponunt, vel post se trahunt libertatem. Quod additum de DEO, negatur; non enim ideo formaliter est liber, sed propterea, ut habet Angelicus in 2. dist. 25. q. unica a. 1. ad 1. Quod determinatio sui actûs non est sibi ab alio, sed à seipso: unde ipse verissime sui operis dominus est. Quando iterum dicunt, voluntatem non posse ferri necessariò in bonum indifferenter propositum, id tantum est verum, si supponatur cum illo iudicio nullum posse stare antecedens necessariò connexum cum uno, & inimpedibile; alias enim intellectus, iudicans posse utrumque fieri, deciperetur: & voluntas deberet necessariò unum determinatum facere.

462. Sed dicent, has paritates desumptas à ligato vinculis, à puero scriptore, & ductu Magistri indigente, esse nullas ex hac ratione; quia hæc impedimenta se tenent ex parte actûs primi. At repono: vel etiam prædeterminatio se tenebit ex parte actûs primi, vel neque ista se ex parte illius tenebunt; quia eodem modo de his loqui poterò. Dicent, potentiam locomotivam non esse formaliter liberam, adeoque esse disparitatem inter ipsam, ac voluntatem. Respondeo 1. me non tantum attulisse paritatem à vinculis, seu impedimentis potentia locomotivæ, sed etiam à visione beatifica, & à gratia necessitante, quam hæretici adstruunt, & adversarii constantissime, & optimè negant: interim tamen disparitatem non satis assignare videntur; quia si eorum distinctionibus, & responsis uti velim, de nulla gratia, quam heterodoxi adstruunt, poterit monstrari, quod libertatem tollat. Dein, etsi homo non agat formaliter liberè per ambulationem, eoquod formale exercitium libertatis sit sola volitio, tamen ab omnibus absolute dicitur liber ad ambulandum, & est etiam liber, saltem mediata: ergo, sicut vincula tollunt libertatem mediatam, ita prædeterminatio tollit immediatam, illa impediendo potentiam locomotivam ab ambulatione, hæc potentiam volitivam à volitione.

463. Ad argumenta nostra, præsertim contra prædeterminationem ad materiale peccati, respondent 1. DEUM tantum determinare ad unam formalitatem, non verò ad alteram: sed, etsi hoc omitteretur, tamen saltem formalis malitia, utpote metaphysicè connexa, necessariò sequeretur, foretque ab homine inimpedibilis: & hoc DEUS infallibiliter sciret: ergo tamen ipsi malitia imputabilis esset. Et quæso, cur non posset DEUS eodem modo suadere, vel præcipere materiale peccati, præcindendo à formali? Respondet Gonetius tom. 1. tr. 4. disp. 8. de voluntate DEI. a. 6. §. 11. per totum maxime autem num. 247. prædeterminationem physicam esse præcisivam, & sistere intra ordinem physicum, at non ita esse consilium, aut præceptum. Sed quis credat, actionem, seu entitatem purè physicam, præcindere posse unam formalitatem effectûs ab altera, & hoc non posse actionem intentionalem? Sanè multò perceptibilis est, præcipientem præcindere à variis prædicatis operis præcepti, quæ dein præcipienti imputari non possint (nec enim omnia prædicata actionum, quæ à Legato nomine Prin-

cipis, vel etiam à ministro Sacramentorum nomine Christi, non sine peccato fiunt, Principi, aut Christo Domino imputantur) quam ita posse præcindere physicè, & scienter determinantem ad ad aliquam actionem. Si ergo DEUS nequit præcipere materiale peccati, minus poterit ad illud physicè prædeterminare.

Resp. Gonetius tom. 3. tract. 5. de vitis & peccat. disp. 3. a. 1. §. 4. n. 64. Divinam causalitatem, seu præmotionem posse præcindere entitatem materiale peccati ab ejusdem formalis malitia; quia malitia formalis non est intra sphaeram causalitatis, vel determinationis Divinæ, bene verò entitas materialis: sicut scilicet productio in Divinis terminatur ad Personalitatem Filii, & non ad naturam Divinam; quia scilicet hæc est extra sphaeram productionis Divinæ, non autem Personalitas. Sed contra. Inprimis hoc etiam omisso non evitatur, quod non metaphysica necessitate, & inimpedibiliter, sequatur ex entitate materiali formalis malitia: adeoque DEO imputabilis esset, ut modò dictum. 2. Singularis illa, & humano intellectui incomprehensibilis perfectio SS. Trinitatis, quæ stat in eo, quod de duobus realiter identificatis verificentur prædicata contradictoria, non debet attribui enti vilissimo, scilicet peccato: imò nulli rei debet attribui, quando fides non cogit: at in nostro casu omnia possunt absque omni distinctione virtuali satis faciliter salvari, dicendo, DEUM moraliter tantum permittere suum concursum, quamvis in aliquo sensu physico eum ponat, seu producat. Dicunt quidem, ex hoc ipso, quod DEUS suum concursum (qui juxta nos est realiter formalis malitia) physicè ponat, hoc ipso illum ponere ut agens morale; quia agit cum perfecta cognitione. Sed resp. DEUS, licet in talem actum influat cum perfectissima cognitione, tamen non influit liberè, sed ut determinatus à creatura: adeoque non influit ut agens strictè morale: per quod intelligitur id, cui actio est imputabilis, vel ad laudem, vel ad vituperium. Aliud est, quod DEUS ut agens morale permittat eum actum: at hoc, nec ex se necessariò trahit post se actum, nec est inhonestum; sicut neque est inhonestum permittere occasiones peccandi, in quibus homo videtur lapsurus; quia in his homo liberè labitur, nec DEUS eas permittit ex intentione lapsus, sed victoriæ, quam consequendam intendit, & ad eam hortatur, ac gratias sufficientes confert.

464. Respondet idem tom. 1. tr. 4. de volunt. DEI. disp. 8. n. 247. prædeterminationem physicam venire à DEO, ut provisorie universali, dante necessaria: consilia verò, aut præcepta, venire ab ipso, ut provisorie speciali, dante non tantum necessaria, sed etiam utilia. Sed contra 1. Inprimis prædeterminatio ad bonum non est à DEO ut provisorie universali; quia non universaliter eam omnibus dat: neque videtur absolute necessaria; cum sine ipsa detur etiam juxta adversarios gratia sufficiens: & par est ratio de prædeterminatione ad malum; quia nec ista universaliter datur, nec necessaria est: certè, etsi nemo peccaret, DEUS tamen impleveret officium causæ primæ, & universalis provisoris. Contra est 2. Si dedecet provisorum specialem dare medium tantum utile ad peccandum, dedecerebit

etiam proviforem univerfalem, dare medium effentialiter determinans ad aliquid faltem effentialiter poft fe trahens peccatum.

465. Quidam Clariſſimus Recentior Salisburgenſis ait, DEUM poſſe quidem phyſicè, non tamen moraliter, determinare ad malum; nam ſic faceret moraliter actionem malam, quod non poteſt, ex hoc capite; quia ſic non tantum faceret actionem propriè modo ſuo, ſive indefectibili: ſed cauſaret, ſeu efficeret, ut creatura faceret actionem modo ſibi proprio, hoc eſt, defectuoſo: atqui DEUS non poteſt facere, ut creatura actionem faciat modo defectuoſo: ergo. Sed contra 1. Tamen DEUS poteſt moraliter facere, ut creatura faciat actionem bonam modo creaturæ proprio, qui defectibilis eſt. Contra 2. DEUS juxta adverſarium tamen phyſicè determinat creaturam, ut ipſa agat modo defectuoſo, & peccaminoso: ergo redit tota quæſtio, quare non poſſit ad idem determinare moraliter; cum plus videatur eſſe phyſicè agere, & determinare, quam tantum moraliter ſuadendo, hortando, præcipiendo &c.

466. Dicunt iterum, DEUM determinare tantum ad actum, qui malus eſt, non quæ malus eſt: conſequenter eſſe tantum cauſam phyſicam, non moralem, & influere effectivè, non defectivè. Contra. Etiam à voluntate creata ſapiffime elicitur, & intenditur actus tantum, qui malus eſt, non quæ malus eſt: certè pauci ſunt ita ſcelerati, ut velint peccatum; quia peccatum eſt: communiter autem voluntas in iſtud tendit; quia delectabile, vel utile eſt: & tamen, quia ſcienter illud agit (uti etiam DEUS ſcienter determinat) ipſi imputatur, eſtque cauſa illius mali, non tantum phyſica, ſed moralis: non ſolum effectiva, ſed defectiva. Nec dicas, DEUM non poſſe agere defectivè, & actionem, prout procedit à DEO, non poſſe eſſe defectuoſam; nam ex hoc ipſo, quod iſtud veriſſimum ſit, inferitur, DEUM non poſſe ad talem actum prædeterminare. Et ſanè necdum perceptibile eſt, cur DEUS, ſi poſſit phyſicè determinare ad malum, quin agat defectuoſè, non etiam poſſit idem ſuadere, quin ſuadeat defectuoſè, & quin etiam ſuaſio, prout procedit à DEO, ſit defectuoſa: & cur actio magis imputetur ſuadenti, quam phyſicè ad eam prædeterminanti.

467. Goudinus aſſerit voluntatem creatam ex eo, quod mutabilis ſit, exigere quandoque determinari ad bonum, quandoque ad malum, etiam morale. Sed hoc non eſt verum; aliàs voluntas ex ſua natura exigeret eſſe moraliter mala, quæ ipſa exigentia eſſet jam moraliter mala; adeoque à DEO creatore non potuit voluntati identificari. Quare voluntas non exigit, determinari ad malum, ſed, quia libera eſt, exigit, poſſe ſeipſam determinare, ſeu poſſe deficere: quod non eſt malum morale, ſed poteſt eſſe origo maximi boni, ſcilicet meriti ſupernaturalis, quando voluntas, potens deficere, tamen non deficit, ſed tentationem vincit. Neque hîc aſſerat Goudinus paritatem de tibia clauda, quam anima movens determinet ad claudicationem; ſi enim tibia eſſet indifferens ad motum rectum vel claudum, imputaretur animæ, eam determinanti ad claudicationem, ſi claudicaret: cum autem

tibia ſupponatur jam diſtorta & clauda, non eſt paritas cum voluntate indifferente.

Alii dicunt, formale peccati eſſe extra ſphæram omnipotentiae DEI, non verò materiale. Contra. Etiam formale peccati eſt extra ſphæram voluntatis Divinæ, non verò juxta adverſarios materiale, ad quod DEUS liberè volens determinat; ergo etiam poterit amare, & ſuadere materiale, quin amet, aut ſuadeat formale. 2. Hoc ipſo, quod formale ſit extra ſphæram DEI prædeterminantis, etiam materiale, quod illud prius effentialiter ſecum trahit, eſt extra eandem ſphæram. Nec dicant, actum phyſicè ſumptum non eſſe effentialiter connexum cum malitia, eo quod poſſit ſupponi extrinſecè liber, adeoque ſeparabilis à malitia morali; nam reſpondetur, actum illum, ſaltem in circumſtantiis libertatis eſſe neceſſariò malum, adeoque DEUM in illis circumſtantiis non poſſe ad eum prædeterminare.

468. Tandem ad illud, quod loco ultimæ confirmationis addidimus n. 452. nempe, fore ridiculas, & imprudentes exhortationes DEI ad bonum, dicunt, hoc eſſe falſum; cum iſtæ, uti & præcepta, proveniant à DEO; quia fortè DEUS adhortans dabit prædeterminationem ad bonum. Contra eſt 1. DEUS ſuppoſito jam decreto prædeterminativo, & immiſſa prædeterminatione ad malum, non poteſt dare prædeterminationem ad bonum: hocque decretum, & hæc prædeterminatio ſemper inimpedibiliter datur, quandoque peccatur: & tamen ſapiffimè, dum actualiter peccatur, DEUS intus monet, & dehortatur à malo, ſaltem per remorſum conſcientiæ: ergo ſapiffimè imprudenter ageret. 2. Licet homines inſcii, quid DEUS factur ſit, poſſent alios hortari ad bonum, non tamen poſſet DEUS, omnium præſcius, prudenter hortari eos, quibus non vult prædeterminationem ad bonum immittere. 3. Sic etiam ij, qui negant omnino libertatem, dum impugnantur ex eo, quod fruſtra darentur conſilia, præcepta, &c. poſſent dicere, fortè DEUM neceſſitaturum homines ad bonum. 4. Saltem forent adhuc imprudentes, & nimis duræ poenæ omnes, actum malum prædeterminatum ſubſequentes, ut patet conſideranti.

ARTICULUS X.

Solvuntur Objectiones.

469. **O**B. 1. Si prædeterminatio phyſica tolleretur libertatem, id fieret; quia eſt inimpedibilis, & connexa cum actu ſecundo: hæc ratio nil probat: ergo. prob. min. Hæc propositio Petri de Rivo Licentiatii Lovaniensis: *Quidquid per neceſſariam conſequentiam ſequitur ex inimpedibili, hoc eſt inimpedibile, & neceſſarium*: eſt damnata à Sixto IV. ergo actus, neceſſariò ſequens ex prædeterminatione inimpedibili, tamen non eſt inimpedibilis, & neceſſarius: ergo eſt liber, adeoque prædeterminatio non tollit libertatem. Reſp. neg. min. ad prob. neg. antec. Eſti Auguſtinus le Blanc in ſua *Hiſtoria de auxiliis* id dicat, tamen Theodorus Eleutherius in ſua *Hiſtoria*, & Cardinalis de Lugo

Logo de Incarnatione disp. 26. sec. 6. ostendunt contrarium: & his plus fidei tribuendum est, quàm priori, qui potissimum nititur autoritate Actorum Pegnæ, atque Lemosi, quibus nullam fidem habendam Innocentius X. dudum decrevit, ut probat Eleutherius. Meretur hac de re legi ipse de Lugo loc. cit. ubi refert, primò Didacum Alvarez, deinde etiam se scripsisse Lovanium, & tandem post multam indagationem inventum quendam librum, ex quo intellectum, propositionem Lovanii rejectam, aut Romæ proscriptam, fuisse non supradictam (quæ neque fuit reperta inter censuratas, aut à Rivo revocatas) sed aliam, scilicet: *Quod necessarium sequitur ex aliquo precedenti ordine successivæ durationis, necessarium, & inevitabile est*: quæ utique falsa est; cum sic præscientia DEI, præcedens duratione nostros actus liberos, eos redderet necessarios, & inevitabiles: & hinc Rivus videbatur non bene sensisse de præscientia DEI, ut fusiùs apud memoratum Cardinalem videre est.

470. Dices 1. Christus habuit præceptum grave moriendi, simulque unionem hypostaticam, ac visionem beatificam, per quas erat impeccabilis: & tamen fuit liber ad mortem, seu præceptum illud implendum: ergo antecedens inimpedibile, & essentialiter connexum cum morte, seu adimplitione præcepti, non fustulit libertatem. Respondent aliqui negando tamen partem antec. dicuntque, Christum Dominum non habuisse præceptum rigorosum: quo posito, ruit argumentum. Alii distinguunt 2dam partem antec. & dicunt, Christum fuisse liberum, non ad ipsam mortem in substantia, sed tantum ad modum mortis, qui non fuit præceptus; qua ratione tamen potuerit mereri. Alii, & forte optimè, dicunt, præceptum moriendi fuisse à Christo impedibile per petitionem dispensationis. Alii alia afferunt, sed nemo ex nostris admittit, datum fuisse antecedens inimpedibile, & essentialiter connexum cum illo, ad quod Christus fuit liber: quid absolute tenendum, statuendum est in tractatu de Incarnatione.

Dices 2. Saltem Christus habuit visionem beatificam, quæ necessitat ad bene agendum, & tamen fuit liber ad bene operandum: ergo. Resp. dist. 2. p. antec. fuit liber quoad genus bene operandi, neg. antec. quoad speciem, conc. antec. & neg. conf. Non potuit Christus malè agere, sed debuit bene: fuit tamen liber ad hoc potius bonum, quàm aliud faciendum, ad magis, vel minus intensè operandum; quia visio beatifica non necessitat ad actum bonum in infima specie. Nec liber fuit Christus ad omnem amorem DEI, sed tantum ad magis, vel minus intensum: quæ libertas etiam sufficit ad meritum.

471. Ob. 2. Tridentinum à nobis adductum n. 450. definit, libertatem stare cum illa gratia, cum qua eam stare negabant Lutherus, & Calvinus: sed hi negabant, eam stare cum gratia antecedente, & essentialiter inferente actum: ergo, ma. prob. Concilium loquebatur de gratia, de qua loquebantur illi hæretici; aliàs non istos, sed alios, aut phantasma, damnasset: ergo, min. etiam negari non potest. Resp. retorqueo argumentum. Concilium Nicænum definivit, Filium DEI, de quo loquebatur Arius, esse consubstantialem Patri Divino: sed Arius loqueba-

tur de Filio DEI creato, & juniore, quàm fuerit Pater: ergo Concilium definivit, Filium DEI creatum, & juniorem, esse consubstantialem Patri. In forma dist. ma. Tridentinum definivit, libertatem stare cum illa gratia, accepta secundum prædicata certa, & dogmatica, conced. ma. cum illa gratia, accepta secundum omnia prædicata, quæ illi affingebant isti hæretici. neg. ma. & conc. vel om. mi. neg. conf. ad prob. ma. sub eadem distinctione. conc. vel neg. antec. atque etiam conf. Sicut Concilium Nicænum tantum definivit, verum Filium DEI, & non aliquem fictum, habentem prædicata puræ creaturæ, esse Patri consubstantialem, ita Tridentinum definivit, veram gratiam Christi stare cum libertate: non verò definivit, etiam stare, si affingantur ei qualiacunque prædicata, à Lutero, vel Calvino ei malè attributa.

Dices: Si non staret libertas cum prædeterminatione, deberet hæc dici condemnata à Tridentino: sed hoc dici non potest; cum sit à Summis Pontificibus permissa doceri, & prohibita censurari: ergo, prob. ma. Si est damnatum consequens, etiam est damnatum antecedens, ex quo illud consequitur: atqui damnatum est hoc consequens: *Non datur libertas*: ergo debet etiam esse damnatum hoc antecedens: *Datur prædeterminatio*. prob. ma. Ex vero non potest sequi falsum: ergo, si consequens est falsum, etiam tale est antecedens. Resp. retorqueo argumentum. Si scientia media inferret Pelagianismum, vel Semipelagianismum, deberet etiam dici damnata ab Arausicano, & Tridentino: at non potest dici damnata; cum pari jure sit permissa doceri: ergo. In forma dist. ma. si esset hoc evidens, conc. ma. si tantum sit probabilis, neg. ma. & conc. min. neg. conf. ad prob. dist. ma. debet dici damnatum antecedens, ex quo evidenter inferitur damnatum consequens. om. ma. ex quo tantum probabilis inferitur. neg. ma. & conc. mi. neg. conf. Juxta adversarios nulla sententia, adhuc probabilis, posset impugnari ex Scripturis, aut Conciliis; quia semper posset fieri exceptio hæc, quòd non sit sententia condemnata, adeoque non sit Scripturæ, vel Concilii contraria. Nempe Ecclesia non statim condemnat propositiones, aut sententias Doctorum, quando non evidenter constat esse contrarias Conciliis, vel Scripturæ, aut communi Patrum testimonio: econtra Doctores, similium opinionum defensores, conantur ostendere, Scripturam, aut Concilia &c. non esse sibi contraria.

472. Ob. 3. Sacra Scriptura sæpius dicit, DEUM corda nostra movere: ad se convertere: cor regis esse in manu DEI: DEUM omnia operari: sed hæc indicant prædeterminationem physicam: ergo. Resp. neg. min. DEUS per scientiam mediam scit, quibus mediis, & in quibus circumstantiis quodlibet cor humanum infallibiliter consensurum sit: unde, si velit hominem convertere, opus tantum est, ut pro libitu suo ea media conferat, eumque in iis circumstantiis ponat, in quibus juxta S. Augustinum cit. n. 399. repertus est auxiliis capiendis idoneus. Cumque omnipotentia Divina in suis thesauris habeat auxilia saltem syncategorematicè infinita, quæ, licet in se indifferentia, ita, ut homo iis specifi-

cificativè tantum sumptis possit resistere, tamen per scientiam mediam videntur cum consensu conjungenda; hinc habet cor Regis, & cuiuslibet alterius in manu sua: imò habet, ut Augustinus docet l. de corr. & grat. c. 14. *humanorum cordium, quò placeret, inclinandum omnipotentissimam potestatem.* hinc etiam minimè nobis contrarium est illud ejusdem S. Augustini effectum in *enchiridio* c. 98. *Quis porro tam impiè desipiat, ut dicat, DEUM malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere?* Imò DEUS magis habet in sua potestate voluntates nostras, quàm nos ipsi, qui non possumus aliquid velle, imò nec cogitare ex nobis sine gratia DEI: neque est in nostra potestate habere, aut actum primum proximum, aut circumstantias congruas. Aliqua, quæ serviant adhuc dicta magis explicanda, dabimus inferiùs, ubi de Prædestinatione ante merita conditionatè prævisa.

473. Ob. 4. Catechismus Romanus p. 1. de 1. artic. *Symboli non longè à fine (mibi n. 20. aliis 22. quia varia est divisio) de DEO dicit: Quæ moventur, & agunt aliquid, intimè virtute ad motum, atque actionem ita impellit, ut quamvis secundarum causarum efficientiam non impediat, præveniat tamen, cum ejus occultissima vis à singula pertineat:* hæc doctrina salvari non potest sine prædeterminatione physica: ergo. Confirm. S. Augustinus variis locis tradit, DEUM physice prædeterminare ad bonum: ergo. Resp. neg. min. In primis si verba Catechismi omnino strictè acciperentur, non tantum prædeterminatio (si hæc intelligeretur) deberet esse ex parte actus primi, utpote virtus, & vis: sed deberet vi impellere ad actionem: quod utique adversarii non concedent. Insuper, ut rectè notat Suarez p. 2. de grat. l. 3. c. 37. n. 11. est incredibile, authores Catechismi voluisse loqui de prædeterminatione Thomistica; cum enim vellent doctrinam proponere communem, quæ à Parochis proponeretur populo, utique non voluerunt miscere quæstionem tam controversam, & à pluribus Parochis minimè intellectam. Tandem tota difficultas reducitur ad vocem *impellit*, quæ cum in sensu stricto accipi nequeat ex modo dictis, rectè explicatur de impulsu, aut motu proportionato causarum naturæ, qui efficientiam his propriam, hoc est, in causis necessariis necessariam, in liberis liberam, non impedit, aut tollat; sive qui causas impellat, vel moveat, conformiter ad earum actiones, & hinc ad liberas motionem, vel impulsu indifferente. Et sanè intentio Catechismi ibi est, docere, DEUM ad omnia opera concurrere, & nullam creaturam operari sine DEO, & præviè per datum actum primum proximum, & concomitanter per concursum simultaneum, operante. Ad confirmationem interim neg. antec. Textus S. Augustini, ne bis explicari debeant, necdum afferimus, allaturi in tractatu de Gratia disp. 1. q. 3.

474. Ob. 5. Multiplex auctoritas S. Thomæ, quæ tamen reduci potest ad sex ejus assertiones. 1ma. DEUS movet causas secundas ad agendum. ita p. 1. q. 105. a. 5. in corp. 2da. DEUS applicat causas secundas ad operandum. ita *ibidem* ad 3. 3tia. Causæ secundæ agunt in virtute causæ primæ. ita *loc. modò cit. in corp.* 4ta. Causæ

creatæ sunt instrumenta causæ primæ. ita *de verit. q. 24. a. 1. ad 5. & l. 3. contr. gent. c. 70. 5ta.* A providentia DEI omnia sunt prædeterminata. p. 1. q. 23. a. 1. 6ta. DEUS causis secundis non solum dat posse, sed etiam agere. ita Angelicus ex S. Augustino, qui hoc frequentissimè repetit: hæc assertiones stare non possunt sine prædeterminatione physica: ergo. Resp. Comparat æquus Lector hos textus cum citatis à n. 446. pro nostra sententia: & judicet, pro qua parte stet Angelicus. In forma. neg. mi. & explicat textus. Quod ad 1mum spectat: eo articulo, unde tres primi desumpti sunt, S. Doctor vult probare, quòd DEUS operetur in omni operante, & hoc probat ex eo, quòd DEUS moveat causas secundas &c. per movere autem intelligitur, ut ibidem explicat Angelicus, hoc, quòd scilicet DEUS non tantum applicet formas, & virtutes causarum ad operationem, sed eas etiam formas, seu virtutes creaturis agentibus tribuat, easque conferet: quod nullatenus est physice prædeterminare.

475. Quod ad 2dum, qui de applicatione agit, per applicationem probabilissimè intelligi potest cum Suarez p. 2. de gratia l. 3. c. 38. & 39. concursus simultaneus; sicut enim causæ liberæ dici possunt, se ipsas per actionem suam applicare ad agendum, ita potest etiam DEUS per suum concursum eas applicare. Ulteriùs, ut rectè Eximius loco modò citato docet, applicatio ista talis debet intelligi, ut per eam DEUS operetur omnia in omnibus, & omnes nostras actiones etiam ipse producat; hoc enim eo articulo S. Doctor intendit contra Durandum probare, ut est manifestum ex probatione ex *Isaia* c. 26. & *Job. c. 10.* adducta, & ex responsis ad objectiones: & hinc per operari in operante non intelligitur, quòd DEUS in ipso aliquid præviè producat, sed quòd eidem operanti intimè præsens, simul cum ipso, omnes ejus actiones operetur. Hæc autem applicatio, per quam DEUS omnia operatur, habetur per concursum simultaneum. Accedit, quòd, nisi per applicationem intelligeretur hic concursus, S. Thomas de isto nullam mentionem faceret eo ipso loco, ubi eum vel maximè vult probare, quod est incredibile; item quòd præter collationem virtutis, ejusque conservationem, duo adhuc motus à DEO provenientes, semper deberent dari, nempe influxus præviè, & concursus simultaneus; cum tamen S. Doctor nunquam duorum meminerit, nec etiam quidquam contra illos, e. g. quòd unus superfluum foret, vel quid simile, sibi objecerit.

476. Confir. S. Thomas non loquitur de applicatione in rigore dicta, seu materialiter tali (nam nec prædeterminatio talis est) sed tantum de aliqua sic dicta per similitudinem, & quidem spectante ad actum secundum, utpote propter quam DEUS dici possit immediatè omnia operari; cum ibi S. Doctoris intentio tota sit probare, quòd DEUS immediatè omnia operetur: cumque id DEUS non faciat per collationem, aut conservationem virtutis; quia per hanc tantum mediatè operatur; debet immediatè operari ratione applicationis, quæ sola superest: talis autem applicatio est concursus simultaneus, qui rectè applicatio dicitur, tum, quia, ut *num. 475.* dictum, causæ liberæ se ipsas applicant per actionem idem-

identificatam concurrui, tum, quia per ipsum fit, ut causa creata in actu secundo immediatè sua actione contingat passum: & sine qua eadem causa creata non potest ita actione sua passum contingere. Sicut autem applicatio potest in hoc concursu stare, ita & motio, saltem inadæquate; quia hæc ex S. Doctore præter applicationem dicit etiam collationem, & conservationem virtutis. Et sanè DEUS præter collationem, & conservationem virtutis, movet causas secundas concursu simultaneo, quatenus eas reducit ad actum, non per aliquid prævium causaliter, sed per ipsum concursum formaliter. Nec objicias, S. Thomam l. 3. contr. gentil. c. 149. dicere: *Motio moventis præcedit motum mobilis ratione & causæ*; tantum enim per hæc significatur prioritas aliqua formalis, ut patet ex eo, quod S. Doctor 3. Physic. lect. 5. ait: *Est manifestum, quod actio & passio non sunt duo motus, sed unus, & idem motus*: cum tamen illa sit motus moventis: ista autem motus mobilis. Hinc Ferrariensis, optimus Commentator, textum objectum exponit dicendo, motum moventis priorem esse ratione; quia prius intelligitur actio produci, quam recipi: & esse priorem causâ; quia prior concipitur causa agens, quam patiens.

477. Si velis, potes cum Suarez loc. cit. & Didaco Ruiz de scientia DEI disp. 49. sec. 4. a. n. 2. addere concursui volitionem Divinam, ordinantem causas ad hos, vel illos effectus: qua ratione etiam dici potest DEUS eas applicare. Difficultati, quæ ex hoc oritur circa actiones malas, ad quas DEUS per suam volitionem creaturas applicare non potest: responderi potest, quod DEUS possit, malas actiones pravitas ad varios providentiæ suæ fines dirigere, & ob hos illas permittere: sicque causas negativè applicare, hoc est, non impedire, qua non impeditio posita cum concursu simultaneo creaturæ agunt, & aliâ non.

Hæc explicatio placet præ altera, qua qui dant per hanc applicationem volunt intelligi collationem actûs primi proximi, in quo etiam involvit applicatio, sive physica, sive intentionalis, prout requiritur pro varietate causarum e. g. ignis per approximationem localem applicatur stupæ ad comburendum, & voluntas applicatur per cognitionem obiecto ad illud amandum; nam per hanc applicationem DEUS non operatur. Si quis tamen velit modò dictam applicationem, in collatione actûs primi proximi positam, defendere, non me opponam, & omnia transmittam, modò non asseratur, S. Doctorem adstruere aliquam applicationem, quæ necessariò determinet, vel post se trahat effectum liberum; nam hæc est contraria S. Doctori, qui longè aliter loquitur in 2. disp. 25. q. unica a. 1. ad 3. ubi explicat hoc ipsum, (quod articulo obiecto docet, & cuius occasione motionem, & applicationem adstruit) scilicet, quomodo DEUS in omnibus operetur; sic autem ait: *Dicendum, quod DEUS operatur in omnibus, ita tamen, quod in unoquoque secundum ejus conditionem: unde in rebus naturalibus operatur sicut ministrans virtutem agendi: & sicut determinans naturam ad talem actionem: in libero autem arbitrio hoc modo agit, ut virtutem agendi sibi ministret, & ipso operante libero arbitrio agat: sed tamen determinatio actionis, & finis in potestate liberi arbitrii constituitur*:

unde remanet sibi dominium sui actûs: sed non ita sicut primo agenti, scilicet; quia hoc habet virtutem agendi à seipso. Similia habet 1. 2. q. 10. a. 4. in corp. unde motio, & applicatio DEI operantis in arbitrio libero, non est determinatio, vel prædeterminatio ad actionem.

478. Quod spectat ad 3tium textum, hic juxta quosdam tantum probat, creaturas agere in virtute, vel per virtutem à DEO acceptam: & sic ipsi Thomistæ dicunt, causam instrumentalem agere in virtute causæ principalis: non quod ista physice illam determinet; cum sapissimè non amplius existat: sed quod virtutem alteri contulerit. Suarez tamen loc. cit. existimat, mentem Angelici esse, quod causæ secundæ agant in virtute DEI, non per hoc, quod agant per virtutem acceptam à DEO, sed, quod nitantur virtute DEI cooperante, qua indigent: & hoc ex eo vult evincere, quod S. Doctor ibi velit probare, quod DEUS omnia immediatè operetur, (hoc enim S. Doctor ultimò infert) quod non inferretur ex collatione virtutis, quæ tantum probaret influxum mediatum in actiones creatas. Sic quoque ait, creaturas dici instrumenta DEI; quia ab eo ut primâ causâ pendent, & illius cooperatione tanquam præcipua motione indigent. Et certè S. Thomas celebri loco. quæst. 3. de potentia a. 7. (ubi probat, quomodo causa prima sit altior, & aliæ sint instrumenta ipsius, atque agant per virtutem ipsius) concludit tandem, DEUM in qualibet re operari, in quantum quælibet res ejus virtute indiget ad operandum, & ejus virtute (hoc est, ipso cooperante) omnis alia virtus agit: sicut, ait, instrumentum non agit, nisi per virtutem artificis, hoc est, eo movente, ac cooperante. Explicatio hæc est bona, quamvis non ausim rejicere priorem, eoquod S. Thomas cit. 1. p. q. 105. a. 5. dicat, DEUM etiam per hoc operari, quod det virtutem, eamque conservet, adeoque videatur etiam loqui de mediata operatione.

479. Ex 4to. non infertur, causas liberas esse, vel se habere ut instrumenta inanimata, e. g. securis, & ferra, quæ ab impressione causæ principalis necessariò ad actionem determinantur (hoc enim esset contra Tridentinum, quod sess. 6. canon. 4. anathema dicit asserenti, liberum arbitrium velut inanime quoddam se habere) sed tantum, quod se habeant, ut instrumenta animata, & libera: sicut servus est instrumentum domini; quia liberè ejus voluntati cooperatur, eamque exequitur. Unde DEUS causis liberis utitur accommodatè ad earum conditionem, ut ipse ait S. Doctor cit. n. 477. Paritas tamen inter instrumentum liberum, & necessarium stat in hoc, quod utrumque debeat habere virtutem, & applicationem à DEO, & quod neutrum possit gloriari de rectè factis, nisi in DEO. Huc spectant etiam quæ n. 478. ex Suarez attulimus, quæque explicant, qua ratione creaturæ dicantur instrumenta DEI.

Textus istus loco citato non habetur, neque æquivalenter. Ibi S. Doctor vult probare, dari prædestinationem, & objicit sibi dictum S. Damasceni dicentis: *Omnia quidem præcognoscit DEUS, non autem omnia prædeterminat*: & respondet ad 1mum. Damascenus nominat prædeterminationem impositionem necessitatis: quasi diceret: Etsi DEUS non prædeterminet homines, tamen

prædestinat eos (hoc enim eo articulo quaeritur) quia, licet prædeterminatio ex mente S. Damasceni imponat necessitatem, tamen eam non imponit prædestinatio, & hinc magnum est inter eas discrimen: unde, concludit, *prædestinatio non excluditur*: cumque Angelicus nullo verbo refellat S. Damascenum, quasi sensum incongruum vocibus *prædeterminatio*, vel *prædeterminare* tribueret, signum est, quod non neget, à prædeterminatione imponi necessitatem: sed potius, neget, hanc ipsam prædeterminationem in ordine ad actus liberos: quod roboratur ex eo, quod eodem loco solas causas naturales, (hoc est, necessarias) dicat, esse prædeterminatas ad unum. Sextum textum congruentius explicabo in *Tractatu de Gratia*. Interim certissimum teneo, DEUM non tantum dare posse, sed etiam agere: nec est ulla difficultas id in systemate scientiæ mediæ explicandi.

480. Urgent. Saltem, quæ habet Angelicus *q. 3. de Potentia a. 7. in corp.* cogunt admittere prædeterminationem physicam: ergo, prob. ant. Docetibi, quod DEUS operetur in operatione naturæ multipliciter 1. quia dat vires, per quas agere possunt creaturæ. 2. quia eas vires conservat. 3. in quantum voluntatem movet ad agendum, in quo, ait, *non intelligitur collatio, aut conservatio virtutis activæ, sed applicatio virtutis ad actionem, sicut homo est causa incisionis cultelli ex hoc ipso, quod applicat acumen cultelli ad incidendum movendo ipsum*. Respondeo, ad hæc tria responsum esse facilem ex modò dictis de collatione virtutis activæ, de motione, applicatione &c. ut consideranti patebit. At, instant: saltem sine prædeterminatione physica exponi non possunt, quæ S. Doctor subiungit ad 7. *um*. dum ulterius explicat, quid sit illud, quod DEUS tribuit causæ secundæ, quando illam movet, & applicat ad agendum, atque ita ait: *Id quod à DEO fit in re naturali, quo actualiter agat, est ut intentio sola habens esse quoddam incompletum per modum, quo colores sunt in aëre, & virtus artis in instrumento artificis*. At si S. Doctor hic vellet, prædeterminari creaturam à DEO, & non determinari à se ipsa, eodem articulo bis sibi contradiceret; nam ad 12. sic ait: *DEUS non dicitur hominem dereliquisse in manu consilii sui, quin in voluntate operetur: sed quia voluntati hominis dedit dominium sui actus, ut non esset obligata ad alteram partem contradictionis*. & ad 13. sic ait. *Voluntas dicitur habere dominium sui actus, non per exclusionem causæ primæ, sed quia causa prima non ita agit in voluntate, ut eam de necessitate ad unum determinet, sicut determinat naturam*. Et ideo determinatio actus relinquitur in potestate rationis, & voluntatis. unde Angelicus verbis in objectione allatis non adstruit prædeterminationem physicam, sed aliquid aliud, quod determinationem actuum voluntati relinquit: quid autem id sit, controversatur.

481. P. Evangelista Ralsler in sua *Concordia Prædeterminationis* verè Thomistica cum Libertate existimat, S. Doctorem verbis in objectione adductis velle, quod DEUS cuilibet creaturæ, seu liberæ, seu necessariæ, habenti jam cætera omnia ad agendum requisita immittat aliquam entitatem realem, fluentem tamen, & incompletam, quæ constituat actum primum, & ultimò determinet causam, non ad

speciem, sed ad genus: adeoque indifferentiam causæ liberæ non tollat. At quamvis authoris huius ingenium maximopere æstimem, non potui tamen hucusque inducere animum, ut huic ejus opinioni assentiret, ob sequentes in contrarium rationes.

Primò. Ista entitas realis ad intentionem S. Thomæ non servit; quia finis ipsius hoc præfertim articulo *7. q. 3. de potentia*, & *1. p. q. 105. a. 5.* ac etiam aliis, quibus potissimum docere deberet eam opinionem, est, tantum ostendere, quod DEUS in omnibus operetur, hoc est, ad omnes actiones concurrat: ad quem finem longe magis servit concursus simultaneus. 2. Si per illam entitatem fluentem, incompletam, non intelligitur concursus simultaneus, tunc (ut suprà jam diximus *n. 475.* & author hic ipse agens de Suarezio ostendit) S. Doctor nunquam mentionem fecit huius concursus, quem tamen ibi principaliter probare intendit: quod utique incredibile est. 3. Si Angelicus per illam *intentionem* &c. intelligit entitatem verè realem, & pro priori impressam causæ secundæ, eique intrinsicam, tunc etiam per vim, vel virtutem spiritualement incompletam, quam *3. p. q. 62. a. 4. in corp.* ait, inesse Sacramentis ad efficiendam gratiam, intelligit entitatem realem Sacramentis intrinsicam; nam eodem modo de ista, ac de priori loquitur: sed etsi Ralsler hoc positivè asserat, tamen hæc vis, vel virtus ex S. Thoma non est aliquid realiter intrinsicum Sacramentis: sed est aliquid tantum extrinsecè denominans Sacramenta, sive est denominatio merè extrinseca proveniens ab ordinatione DEI ordinantis Sacramenta ad effectum spiritualem; ita hunc locum celeberrimus Angelici interpres Cajetanus exponit dicens, *vim spiritualement consistere in hoc, quod Sacramenta ordinantur à DEO ad effectum spiritualem*. & ipse S. Thomas loc. modò cit. ad 1. ait: *Vis spiritualis est in sacramentis, in quantum ordinantur à DEO ad effectum spiritualem*. Dein S. Doctor ibidem dicit, hanc vim spiritualement talem esse, qualis est vis spiritualis in voce sensibili ad excitandum intellectum hominis, nempe ad producendam intellectionem: atqui hæc vis in voce est præcisè denominatio extrinseca proveniens ab institutione hominum: nec est credibile, voluisse S. Thomam voci externæ, quam etiam psittacus, æquè aptam ad excitandum intellectum, efformare potest, attribuire aliquam vim spiritualement verè realem, quamvis in ipsius sensu (de quo infrà) incompletam; quia est inexplicabile, quam vim, vel entitatem spiritualement possit psittacus voci suæ imprimere.

482. 4tò. S. Doctor eodem modo ait, loco in objectione adducto, virtutem artis esse in instrumento, quæ sanè in hoc non est per entitatem ipsi intrinsicam, sed tantum per extrinsecam denominationem à directione intellectuali artificis: seu quatenus instrumento intrinsicè est motus ab arte directus; cum perceptibile non sit, quomodo ars aliter, & intrinsicè recipiatur in instrumento. Adde, quod S. Doctor ibidem dicat, virtutem artis non posse esse permanentem in instrumento, nisi hoc haberet intellectum: sed eadem ratio probat, quod nec possit ei realiter intrinsicè inesse transeunt, nisi habeat intellectum, ut rectè observat Ruiz *disp. 49. de*

49. de scient. DEI sec. 4. n. 7. aut, si illa virtus transiens possit intrinsecè denominare instrumentum agens ex arte, quin hoc sit artis intelligens, cur non possit similis entitas dari, & conservari diutius à DEO, quæ denotet instrumentum permanentè saltem potens agere, ut ars denominat artificem? Quare S. Thomas tantum intelligit transeuntem artificiosam intentionem, & directionem artificis, quæ, cum involvat aliquam cognitionem, si intrinsecè inhaereret ipsi instrumento, deberet in hoc dari intellectus, tanquam subiectum necessarium cognitionis: qui non debet in instrumento dari, si huic tantum extrinsecè adjungatur directio: quæ simul est transiens cum motu, quem dirigit, adeoque transeuntes datur. Et sic iterum interpretatur S. Doctorem Cajetanus, dum in 3. p. q. 13. a. 2. ait, per usum artificiosum instrumenti (qui est idem cum motu instrumenti) ingredi artem in instrumentum, & propterea hunc usum habere rationem vis, & virtutis, & intentionis artis: utique non somniat Cajetanus, artem physicè ingredi, & physicè intrinsecè recipi: ergo hæc omnia tantum afferunt denominationem extrinsecam.

483. 5to. Videtur mihi entitas superaddita omnino superflua; cum enim non determinet ad speciem, non habet, quod agat; nam causa creata ex seipsa jam est determinata ad genus; imò causa necessaria jam est determinata ad speciem, consequenter multò magis ad genus: causa autem libera jam est determinata ad genus: e.g. voluntas jam est determinata ad bonum, verum vel apparens; ad genera autem, vel species subalternas seipsam determinat. Quod si etiam contendas, causam liberam ad supremum genus boni determinari à DEO, respondeo, eam ad hoc ex mente S. Doctores determinari permanentè, sicut intellectus per prima principia est permanentè determinatus ad verum: vide S. Thomam in 4. dist. 49. q. 1. a. 3. *quæstiuncula 2.* ubi harum potentiarum determinationes æquiparat. Si quis urgeat, hanc entitatem necessariam esse ad complendum actum primum. Respondetur, hoc gratis dici, & causam esse satis expeditam ad agendum per principia habentia esse completum, unà cum omnipotentia DEI parata ad concurrendum, quin talis entitas fluens requiratur, quæ nec experientiâ, nec ratione probatur; aliàs posset quis nescio quæ necessaria fingere. Nec dicant, species coloris, & virtutem artis, quibus S. Doctör comparat hanc intentionem, necessarias esse ad actum primum. Respondetur enim, aliunde probari, has necessarias esse, & actum primum constituere, non autem superadditam illam entitatem. Addo tantum: etsi aliqua inter ista disparitas esset, parum referret; cum inter hæc non detur identitas, sed similitudo, quæ omnis claudicat.

484. Itaque textus q. 3. de potentia a. 7. sic exponitur. Id quod fit in re naturali, quo ista non tantum fit potens agere, sed quo actualiter agit, seu, per quod actualiter educitur à potentia ad actum, est actio, seu concursus simultaneus; nam non nisi per actionem, seu concursum, fit causa actualiter agens. Debet autem hic concursus concipi à DEO per suam intentionem, vel decretum directus, aut ordinatus: & sic con-

ceptus cum hac directione, vel ordinatione, est ut intentio sola, hoc est, habet se, sicut secunda intentio, seu res secundò intentionaliter accepta: & ideo habet esse incompletum, seu diminutum, sicut etiam colores in aëre, & virtus artis in instrumento, habent esse incompletum.

Nota. Per intentionem solam, ut probat Ruiz *loc. cit.* S. Thomas intelligit intentionem secundam; nam intentio simpliciter sumpta, nisi addatur terminus distrahens *prima*, significat intentionem secundam: consequenter multò magis eam significat *intentio sola*. Juxta S. Thomam autem in 1. dist. 33. q. 1. a. 1. ad 3. *intentiones ipsæ non sunt in rebus, sed in anima tantum: sed habent aliquid in re respondens, scilicet naturam, cui intellectus hujusmodi intentiones attribuit.* Unde colligitur, quod intentio secunda concretivè, seu quidditivè, vel secundum rectum, & obliquum, materialiter & formaliter, accepta involvat rem, & conceptum, vel intentionem animæ: & sic res secundò intentionaliter acceptæ vocantur secundæ intentiones. Hinc etiam talis secunda intentio potest dici concursus simultaneus ut à DEO intentus, vel decretus, aut ad suos fines ordinatus: quam disjunctionem hic pono propter actus multos, qui non possunt dici à DEO intenti, sed tantum aliquo modo permissivè decreti, & ad certos fines ordinati: quod tamen sufficit, ut etiam concursus simultaneus ad actum malum possit dici secunda intentio; præsertim, cum ordinatio DEI, quæ est aliqua providentia, probabilius dicat, etiam actum, vel conceptum intellectus Divini; nam actus intellectus absque dubio dicuntur intentiones, quod ad nostri instrumentum sufficit: quamvis non dubitem, actus voluntatis, cum etiam sint in anima, posse quoque dici intentiones.

485. Hic autem concursus simultaneus, ita acceptus, habet esse incompletum in sensu Angelici ex duplici capite. 1. quia est actio seu motus. *Motus autem* (sunt verba S. Thomæ in 4. dist. 1. q. 1. a. 4. *quæstiuncula 2. in corp.*) *non est ens completum, sed est via in ens quasi medium quid inter potentiam puram, & actum purum.* 2. quia est intentio: de intentionibus autem, seu de ente in anima, dicit S. Doctör loco modò citato: *Quod est ens diminutum: & statim ad 1. ait: Ens incompletum, quod est in anima, dividitur contra ens distinctum per decem genera, ut patet in 6. metaphys. & ideo talia entia incompleta per se loquendo non sunt in aliquo genere.* Sic etiam habet esse incompletum virtus artis in instrumento, quæ, ut jam diximus, est motus artificiosus, atque est denominatio extrinseca involvens intellectualem directionem artificis, adeoque conceptionem mentis, seu intentionem, quæ habet esse incompletum ex dictis: imò, cum etiam sit motus, etiam ex hoc capite, ut modò diximus, habet esse incompletum. Pariter colores in aëre habent esse incompletum; circa quos tamen rectè advertit Ruiz *cit. disp. 49. sec. 4. n. 20.* S. Thomam non dicere, *per modum, quo species coloris sunt in aëre: sed, quo colores sunt in aëre;* nam species habent esse reale, & completum in aëre, ut alia accidentia: non ita colores, qui non existunt in aëre, nisi intentionaliter, & per denominationem extrinsecam, seu ut repræsentata per species: quæ repræsentatio, & ipsæ etiam species sunt coloribus

loribus extrinsecæ. Et licet hæc representatio non sit strictissime intentio (hæc enim est in anima) est tamen, & dicitur, ob similitudinem inter species istas externas, & internas in anima, etiam intentio, seu existentia intentionalis; & ipsæ species externæ vocantur etiam, saltem quandoque, intentionales. Verbo: sicut objecta existunt intentionaliter in speciebus, vel conceptibus intellectualibus, hoc est, ab his representantur, similiter colores existunt intentionaliter in speciebus externis; quia etiam ab his representantur: consequenter habent etiam esse intentionale, id est, incompletum.

486. Dices: sæpius adducta q. 3. de potentia a. 7. in corp. dicit Angelicus, creaturam non posse per virtutem propriam in effectum causæ primæ, hoc est, non posse istum producere. Resp. illam causam ab omnibus simpliciter dici non posse effectum per virtutem propriam producere, quæ id se solâ non potest: atqui hoc creatura non potest; quia nil potest, nisi moveatur à DEO, non quidem per motum prævium in causa productum, sed per concursum simultaneum, pro priori rationis præsuppositum, quatenus bona est illatio: datur actio creaturæ: ergo datur concursus DEI, & non vicissim; quia DEUS potest operari absque causâ secundæ concursu. Instabis: *ibidem ad 3.* Angelicus dicit, in operatione DEI non operari naturam. Resp. S. Doctor hic vel vult, creaturam non operari per virtutem propriam, ut modò explicatum: vel vult, naturam non operari in priori, vel etiam in eodem signo cum DEO, licet operetur eandem actionem; nam *ad 4um* ait, quod tam DEUS quam natura immediatè operentur, licet secundum prius, & posterius: vel vult, naturam non operari eundem effectum similiter, seu secundum formalitatem universalissimam entis; sic enim ibi in corp. S. Thomas dicit: *Ipsam enim esse est communissimus effectus, primus, & intimior omnibus aliis effectibus: & ideo soli DEO competit secundum virtutem propriam talis effectus.*

487. Urgebis. Concursus non potest dici vis & virtus; nam istæ, ut ipsimet diximus n. 453. spectant ad actum primum: ergo non intelligitur hic à S. Thoma. Resp. dist. antec. concursus in se materialiter, denominativè, & primò intentionaliter acceptus, conc. antec. concretivè, vel quidditivè, aut secundò intentionaliter unâ cum conceptu DEI, & ejus volitione, aut ordinatione ad suos fines. neg. antec. & consequ. Scilicet ut concursus artificiosus artificis cum instrumento, e. g. mulico, est virtus artis secundum obliquum, secundum quem dicit artem in intellectu artificis existentem: ita etiam concursus DEI, ut ordinatus à DEO, secundum obliquum, secundum quem dicit ordinationem DEI (intentionem respectu actûs boni, permissivam respectu actûs mali, & directivam ad suos fines respectu utriusque) potest dici virtus causæ primæ, ut dirigentis, vel providentis. Et hæc ordinatione DEI, cum sit aliqua providentia, stat verosimilius in intellectione, & volitione Divina: quæ quidem non obsunt libertati, ut patebit ex dicendis infra de providentia, (& multò minùs ipse concursus, adeoque in toto complexo nil obest libertati) attamen se tenent ex parte actûs primi, saltem remoti. Quod autem existentia co-

lorum in aère, & virtus artis videantur non tantum secundum obliquum, sed etiam secundum rectum stare ex parte actûs primi; è contra concursus à DEO ordinatus &c. tantum secundum obliquum acceptus stet ex parte actûs primi, etiam si transmittatur, parùm refert; quia, ut notum est, omnis similitudo claudicat. Et hæc de hoc S. Thomæ textu, per se non adeò claro, ob quem nollem, S. Doctori aliquam sententiam, oppidò difficilem, & incredibilem attribuere, quam nec ipsi author, qui eam S. Thomæ adscribit, defendere vult: & mallem ejus verba, si quandoque opus esset, minùs propriè explicare.

ARTICULUS XI.

Solvuntur reliquæ objectiones.

488. **O**B. 1. DEUS est causa prima: ergo debet agere ante omnes causas secundas: ergo debet eas physicè prædeterminare. Confirm. Aristoteles. *l. 8. physic. 2. text. 33.* ait, à primo moveri ultimum, sed non ab ultimo primum, & ultimum sine primo non movere. Rursus *text. 50.* docet, agentia creata non movere, nisi ut mota: ergo. Resp. neg. ult. consequ. DEUS semper debet agere ante causas secundas, eas producendo, conservando, actum primum proximum conferendo &c. non autem debet eas physicè prædeterminare. Ad confir. neg. consequ. vel per moveri intelligitur, causam concursu juvari, ut diximus supra n. 474. & seq. vel intelligitur eam produci: & utrumque DEO tribui potest absque eo, quod physicè dicatur prædeterminare.

489. Ob. 2. Causæ creatæ superiores, quando operantur cum inferioribus, semper imprimunt aliquid in causas inferiores: ergo magis DEUS. Confir. Quælibet creatura habet aliquod prædicatum universalissimum, quod non potest tribui à creatura: ergo debet DEUS ad illud determinare. Resp. antec. non videtur universaliter verum: cur enim sol, producens cum igne alium ignem, priùs illi imprimat aliquam qualitatem? sed, eo omisso, neg. conf. Si enim antecedens est verum, ideo est; quia sine illa qualitate non haberetur expeditus totus actus primus proximus: at hic haberetur absque prædeterminatione: quæ si daretur, eum tantum impediret. Ad confir. Resp. 1. om. antec. neg. consequ. Ratio illa tantum probat, DEUM debere concurrere; nam e. g. habitus fidei tribuit actui fidei prædicatum supernaturalitatis, quod voluntas non habet; nec tamen habitus voluntatem determinat. Resp. 2. dist. antec. quod non potest tribui formaliter, om. antec. quod non potest tribui realiter. neg. antec. & conf. nam etiam prædicatum entis identificatur realiter cum aliis essentialibus, ut suppono ex Physica.

490. Ob. 3. DEUS est primum liberum: ergo debet ipse determinare ad omnem actum liberum. Confirm. Juxta nos determinatio creaturæ esset prior naturâ ad concursum DEI: sed hoc est absurdum; sic enim ageremus, antequam DEUS ageret: ergo. Resp. neg. conf. ex antecedenti tantum sequitur, quod DEUS semper priùs debeat exercere suam libertatem, antequam

quam suam exerceat creatura: atqui hoc fit; quia DEUS prius liberrimè confert creaturæ actum primum proximum. Hinc DEUS debet semper esse primum exercens libertatem, & primum determinans ad aliquid: at non debet esse respectu cujuscunque actionis immediatè liberum, & immediatè determinans: sed quando ipse suam libertatem exercuit, relinquit dein in ordine ad actus liberos immediatam determinationem creaturæ. Ad confirm. neg. maj. cum enim actio creaturæ, & actio DEI sint realiter unum & idem, non potest una formalitas ejusdem entitatis esse realiter prior naturâ ad alteram: sed tantum hoc verificatur, quòd actus ille procedat à creatura, ut determinante, & eligente: non verò ita procedat à DEO.

491. Dices. hoc ipsum non potest capi, quòd in eandem actionem una causa possit influere eligendo, & non altera. Resp. neg. illatum. Omnes hoc capere debemus in anima influente cum habitu in aliquem actum, etiam ab habitu causatum: quo casu anima eligit, & determinat, non autem habitus. Urgebis, disparitatem esse magnam, eoquòd habitus non sit principium liberum, nec cognoscens, adeoque facillè intelligi possit, quòd non eligat, aut liberè influat. Resp. certum esse, quòd voluntas etiam influat in motus primò primos, quos tamen non eligit, nec determinat, etsi sit principium liberum: item Beati in cælo nec eligunt, nec determinant ad visionem, vel amorem beatificum. Instabis, nec voluntatem, nec Beatos esse in ordine ad hos actus principia libera. Resp. nec DEUM esse principium immediatè liberum respectu actuum nostrorum liberorum; quia prius libero suo decreto concessit voluntati libertatem, & reliquit determinationem: quo posito non potest amplius ipse immediatè liberè determinare.

Si petas, cur potius voluntas, quàm DEUS, dicatur liberè determinare, cum simul influant. Resp. etiam DEUS & anima simul influant in actum vitalem, aut meritorium, quin tamen DEUS per hunc vivat, aut mereatur; quia nempe DEUS non influit modo sibi immanenti, vel cum intentione obsequium suum deferendi, quod requireretur, ut per illum actum viveret, vel mereretur: sic etiam simul influunt DEUS, & voluntas in eundem actum liberum, vel eandem liberam determinationem, quin DEUS liberè determinet; quia non influit modo requisito ad recipiendam hanc denominationem, qui modus est, ut principium influat cum jure eligendi, & exercendo hoc jus: qua ratione in actus nostros liberos influit voluntas, non autem DEUS.

492. Ob. 4. In nostra sententia DEUS subordinaretur voluntati creatæ: hoc est falsum: ergo. Confirm. 1. Actus nostri essent tantum nobis liberi, non autem DEO: hoc est absurdum: ergo. Confirm. 2. DEUS subjeceret nobis suam omnipotentiam: hoc est damnatum ab Innocentio XI. ergo. Resp. neg. maj. Subordinari DEUM, vel gratiam nobis, strictè loquendo, non tantum significat, quòd voluntas ex viribus gratiæ, à DEO benignè collatis, habeat potestatem eidem gratiæ cooperandi, vel non cooperandi: sed significat aliquam superioritatem in

DEUM, & gratiam, & ut voluntas, quando bene agit, agat præcipuè nomine suo, & non nomine, vel virtute gratiæ dantis posse, & agere. At juxta nos habet quidem voluntas ex beneficio DEI potestatem cooperandi, vel non cooperandi gratiæ: at non habet superioritatem in DEUM, vel gratiam: sed tantum agit ut instrumentum animatum, nomine, & virtute gratiæ, nec habet à se, sed à DEO per gratiam, potentiam agendi. Sic servus à Domino jussus occidere alium, quando mandatum exequitur, non subordinat sibi mandatum, aut dominum suum, licet habeat potentiam physicam, & liberam, exequendi mandatum, vel non exequendi.

Nec dicas, quòd talis servus saltem sibi subordinet gladium, vel sclopum, quo dominus eum ad occisionem instruxit: consequenter etiam voluntas sibi subordinet gratiam. Resp. enim, dubitari posse, an, si dominus gladium dedit ad hunc unicum usum, eum servo strictè subordinaverit. Sed quidquid de hoc sit, disparitas tamen est inter gladium, & gratiam, quòd gladius sit causa instrumentalis minùs principalis: non enim tam dicitur occidisse gladius, quàm servus: at gratia est causa principalior actus boni; unde quilibet dicere debet juxta Apostolum: *Non ego autem, sed gratia DEI mecum* 1. Cor. 15. v. 10. Econtrà ridiculè servus occidens diceret: *Non ego occidi, sed gladius mecum*.

Ad 1. confir. dist. maj. actus essent tantum nobis immediatè liberi conc. maj. mediatè liberi neg. maj. & dist. sic mi. neg. conf. sufficit autem DEO mediata libertas ad hoc, ut tamen quemlibet actum possit pro libitu obtinere, ut exposuimus suprà n. 398. § 418. Ad 2. confir. neg. ma. *subjicere*, aut *subordinare*, significat aliquid amplius, ut modò explicavimus. Et quis dicat, quòd Rex subjiat alteri regiam suam potestatem, si promittat e. g. quòd velit eum in certo negotio ad finem deducendo juvare: maximè, si ita se habeat, ut licet relinquat alteri electionem modi, quo res facienda sit, tamen ipse Rex sit principalis agens, cui potius, quàm illi alteri attribuitur actio, uti se habet DEUS respectu actuum nostrorum bonorum.

493. Ob. 5. Actus elicited post cognitionem necessariam, vel necessitantem, e. g. visionem beatificam, non est liber: ergo elicited post cognitionem indifferentem non est necessarius: ergo modò, prædeterminatio non tollat judicium indifferens, salva est libertas. Confirm. Voluntas necessitata ad actum stante judicio indifferenti non dirigeretur ab ulla cognitione ad illum actum: sed voluntas non potest elicere actum, nisi à cognitione præviè illustrante dirigatur ad illum: ergo. prob. ma. cognitio necessaria in hoc casu non adest: indifferens non potest dirigere ad actum necessarium: ergo. Resp. neg. conf. Modò unum principium necessitet, vel aliquid necessarii desit, jam actus non est liber; hinc posita cognitione necessitante liber esse non potest: at, licet cognitio non necessitet, posset necessitare prædeterminatio, vel aliquid aliud: consequenter cum cognitione indifferenti potest actus esse necessarius. Sic omnis ligatus vinculis insolubilibus non potest fugere: non tamen omnis non ligatus potest fugere; quia potest a-

liis modis teneri, e. g. ægitudine, carcere clauso, appositâ custodiâ &c. Ad confir. neg. ma. ad prob. neg. 2. p. antec. cognitio indifferens jam faceret, ut voluntas non ferretur in rem incognitam, adeoque sufficienter dirigeret: neque enim voluntas veller necessitatem objecti, quam non cognosceret; sed tantum ipsum objectum, quod sufficienter cognosceret. Deceptio autem, qua putaret voluntas, se liberam esse, non impediret, quo minus objectum amplecti posset.

494. Ob. 6. DEUS prædeterminat voluntatem ratione dominii sui: ergo non tollit libertatem. prob. conf. Voluntas ipsa, quando ratione dominii sui determinat seipsam, non tollit sibi libertatem: ergo neque DEUS. Confir. 1. DEUS prædeterminans ordinat ad effectum causas contingentes: ergo actus manet liber. Confir. 2. Voluntas est per se indifferens: sed ab indifferenti non potest procedere actus determinatus, nisi indifferentiâ prius determinetur: ergo. Resp. neg. conf. ad prob. nego iterum conf. Voluntas exercendo suam libertatem non quidem hanc sibi tollit: at si per hoc exercitium determinaret alium, ut hic ejus determinationem non posset evitare, vel impedire, tolleretur istius libertatem, ut est per se clarum. Sic etiam DEUS prædeterminando non tolleretur sibi libertatem Divinam, sed eam exerceretur: at tolleretur libertatem creaturæ, quam prædeterminaret. Ad 1. confir. dist. antec. jungendo causis aliquid necessitans, vel tollendo aliquid essentialiter requisitum ad oppositum conc. antec. nil tale jungendo, vel tollendo neg. antec. & conf. Licet igitur causæ in se manerent contingentes, tamen totus actus primus non maneret contingens; quia vel sola prædeterminatio ipsum redderet necessitatum ad unum, & impeditum ad alterum; ut enim diximus, non sufficit, unum, vel plura constitutiva actus primi esse indifferentiâ, si vel unum non sit tale. Ad 2. confir. dist. maj. voluntas est indifferens indifferentiâ passivâ, neg. maj. indifferentiâ activâ. conc. ma. & dist. mi. nisi determinetur ab ipso principio activè indifferenti conc. mi. nisi determinetur ab alio. neg. mi. & conf. Voluntas non est indifferens ad volitionem, ut murus ad albedinem; nam ad hanc iste se habet tantum passivè, non autem voluntas ad volitionem se habet tantum passivè; hoc enim damnatum est à Tridentino sess. 6. can. 4. sed habet se activè, hoc est, potest eligere, & seipsam determinare.

495. Ob. 7. DEUS, ut habetur Act. 2. v. 23. prædefinit mortem Christi: sed hæc ex parte Judæorum fuit peccatum Deicidii: ergo prædefinit peccatum, saltem quoad materiale peccati. Confir. Caiphas, ut habetur Joan. 11. v. 50. ex instinctu Spiritus Sancti prophetavit, & dixit, expedire, ut Christus moreretur pro populo: consequenter ex eodem instinctu hortatus est Judæos, ad necem Christo inferendam: ergo. Resp. Argumenta hæc, si quid probarent, manifestè probarent, quod DEUS possit suadere materiale peccati, quod Adversarii minimè volunt. In forma dist. ma. DEUS prædefinit mortem à Christo acceptandam, sive ejus acceptationem, conc. ma. à Judæis inferendam, sive sceleratissimam ejus illationem, neg. maj. & conc. mi. neg.

conf. Suppositâ scilicet scientiâ mediâ de pessima voluntate Judæorum, inferendi necem Christo, si tales, vel tales darentur circumstantiæ, DEUS permisit eas circumstantias, & simul permisit hoc scelus: supposita jam hac permissione, & prævisa nece inferenda prædefinit, ut Christus patienter eam acceptaret, quæ acceptatio fuit infinitè bona. Ad confir. neg. 2. dum membrum antecedentis. S. Spiritus non intendit, Caipham movere, ut hic hortaretur Judæos, ad necem Christo inferendam: sed tantum intendit, eum movere ad explicandam utilitatem mortis Christi: Caiphas autem non intellexit sensum prophetiæ à Spiritu S. intentum: & hinc occasionaliter (occasione ex prophetia desumpta) ex suo privato malo spiritu hortatus est Judæos ad occidendum Christum: Spiritus S. autem hunc ejus errorem tantum permisit. Sed hæc, & similia potius spectant ad Tractatum de peccatis, ubi solet agitari questio de auctore peccati.

ARTICULUS XII.

An detur Scientia Media Reflexa.

496. Sensus questionis potest esse duplex, 1. modus, an DEUS, sicut per scientiam mediam videt actus liberos creaturæ conditionatè futuros, ita etiam videat actus sibi liberos conditionatè futuros, e. g. an habeat hunc actum intellectus: Si crearem alterum mundum, crearem tot Angelos, vel, tot homines prædestinarem. Hæc autem non est scientia media reflexa, strictè dicta, sed est directâ, de actibus Divinis. Hinc addo sensus questionis esse potest, an DEUS sciat, quid ipse esset facturus, positâ hâc, vel illâ scientiâ mediâ directâ de actu libero creaturæ: e. g. an habeat hunc actum intellectus: Si viderem, Petrum in his circumstantiis cum hoc auxilio bene acturum, darem ipsi hoc auxilium. Et hæc dicitur scientia media reflexa strictè dicta; quia assumit pro conditione scientiam mediam directam, & reflectendo se suo modo in illam videt, quale conditionatum sequatur.

Notat autem Ulloa, scientiam hanc debere dicere: Si viderem, vel, si haberem libertatem constitutam per hanc scientiam mediam &c. non autem debere dicere: Si videro, si habuero &c. quia hoc exprimeret aliquam expectationem in DEO &c. de quo vide ipsum Ulloa tom. 1. de DEO, disp. 3. num. 165. Equè bene etiam notat Pater noster Thyrsus tom. 1. select. quest. disp. 21. sect. 2. num. 11. scientiam hanc, quatenus versatur circa actus DEI liberos, non videre propriè conditionatè futura; quia in DEO nihil potest esse futurum, sed, vel est præsens, vel impossibile: unde hæc scientia in DEO videt conditionatè præsentia.

497. Dico cum Suarez in Opusculis lib. 2. de scientia condition. cap. 8. num. 5. Ruiz de Scientia DEI disp. 77. per totam. Granado in 1. part. controuv. 2. tract. 5. disp. 3. sect. 4. num. 29. Arrubal quest. 14. art. 13, disp. 47. cap. 2. Ulloa tom. 1. de DEO disp. 3. n. 165. & seq. Gormaz de DEO. num. 728. & seq. Martinez de DEO Scientie. controuv. 4. disp. 5. sect. 2. & communiore nostrorum

strorum. Datur hæc scientia media reflexa in utroque sensu. Prob. conclusio rationibus iisdem, quas num. 397. adduximus pro scientia media directa; nam etiam actus DEI conditionatè futuri habent aliquam veritatem, sicut actus conditionatè futuri creaturæ, & tam parùm potest dari suspensio veritatis circa illos, quàm circa istos. DEUS etiam est infinitè cognoscitivus non tantùm creatorum, sed etiam Divinorum actuum, & insuper necessitatus ad cognoscendam omnem veritatem: ergo.

Certè, ut non malè ait Martinez, qui adstruunt scientiam mediam directam, & negant reflexam, videntur iterum subruere, quod priùs exstruxerunt. Sanè, si nulla ratio efficax est negandi DEO hanc scientiam, debet admitti: atqui, licèt afferantur in oppositum rationes valde subtiles, tamen non sunt absolute efficaces; quia potest cuique sua solutio congruè reddi: ergo.

498. Ob. 1. ex Molina. Ad cognoscendum, quid liberum arbitrium in omni hypothese esset facturum, requiritur, ut arbitrium supercomprehendarur: at non potest à DEO supercomprehendi arbitrium suum Divinum: ergo. maj. prob. Etsi Angelus comprehendat arbitrium humanum, tamen, quia non supercomprehendit, non cognoscit, quid ipsum in omni hypothese esset facturum: ergo requiritur supercomprehensio. Resp. neg. maj. sed requiritur, ut illud futurum sit aliqua veritas, & intellectus sit necessitatus ad omnem veritatem cognoscendam, quod utrumque datur etiam circa actus DEI. Ad prob. imprimis fortè Angelus, saltem supremus, habet cognitionem supercomprehensivam de homine; quia multò inferior jam habet comprehensivam. Verùm, hoc omitt. neg. ant. sed ratio est; quia quicumque Angelus non est infinitè cognoscitivus, adeoque non est necessitatus ad omnem veritatem cognoscendam.

499. Ob. 2. dō ex Haunoldo. Si possibilis est scientia media reflexa, tunc possunt simul dari istæ duæ scientiæ mediæ, scilicet directa. Si Petro darem auxilium A, dissentiret: & altera reflexa. Si Petrum viderem dissensurum auxilio A, non darem ei auxilium A: ex quibus inferitur hæc conclusio impossibilis: ergo si Petro darem auxilium A, non darem ei auxilium A.

Resp. 1. retorq. arg. in hoc casu, quo sciam, quodd, si Paulo redderem suum gladium, is seipsum occideret, & consequenter nolim ei reddere gladium, ex qua voluntate absoluta bene inferitur hæc conditionata: Si seipsum Paulus occideret, tunc ei gladium non darem: ergo construitur hic syllogismus sophisticus similis priori, quem efformarem: Si Paulo darem gladium, tunc se occideret: sed si is se occideret, non darem ei gladium: ergo, si Paulo darem gladium, non darem ei gladium.

Resp. 2. omitt. quodd scientia directa dicat, si darem &c. nam non ita tendit, de quo infra. neg. conf. Sicut ex duabus præmissis probabilibus, sed quæ simul, dempro modo, non possunt esse veræ, nihil inferitur, ita nihil inferitur ex duabus propositionibus conditionatis, quarum altera est negativa, & invertens priorem, hoc est, habens pro conditione id, quod prior habuit pro conditionato: & vicissim pro conditionato,

quod prior habuit pro conditione; nam semper inferitur contradictio, ut patet consideranti. Et ratio ulterior est: omnis syllogismus bonus hypotheticus, debet posse reduci ad unum, vel plures syllogismos categoricos bonos, ut reductus à nobis est syllogismus hypotheticus demonstrativus DEI num. 87. atqui hunc syllogismum Haunoldi in æternum non reduces ad unum, vel plures syllogismos legitimos categoricos, in quorum ullo hæc conclusio, vel æquivalenter tantùm inferatur. Videri etiam potest Ulloa de DEO disp. 3. num. 172. ubi examinat similem objectionem.

500. Ob. 3. ex P. Thyrsio tom. 1. select. quest. disp. 21. sect. 3. num. 17. Scientia media strictè reflexa, deberet esse prior scientiæ mediæ directæ: sed non est ulla ratio prior: ergo. maj. prob. ex eo, quodd de objecto jam existente non detur scientia conditionata, sed absoluta, seu visionis, prob. etiam minor. non est prior tempore; quia utraque, si datur, est æterna: non causalitate, aut origine; quia ex reflexa non oritur directa, nec ab ea causatur: non prioritate majoris necessitatis; quia reflexa est magis libera DEO, quàm directa: ergo.

Resp. Inprimis hoc argumentum vim non habet contra scientiam reflexam, quæ versatur circa scientiam mediam directam non absolute, sed tantùm conditionatè existentem, ut patet consideranti. Resp. 2. neg. min. & dico, esse sufficienter priorem prioritate aliqua rationis per hoc, quodd in illo signo rationis, in quo est cognoscibilis scientia media directa, ut conditionatè existens, jam detur actu scientia media reflexa, quamvis nondum concipiatur actu dari directa; quia quodlibet, quando concipitur ut conditionatè existens, nondum concipitur ut absolute existens.

add. Est etiam scientia media reflexa prior directæ à subsistendi consequentia, non quidem ita, ut ex sola scientia media directa inferatur scientia media reflexa (non enim esset bona illatio: si Petrus habet hanc gratiam, consentit: ergo si DEUS hoc videt, dat eam gratiam) sed, ut ex complexo scientiæ mediæ, tanquam conditionis, & decreti, seu dationis, tanquam conditionati, absolute posito, bene inferatur scientia media reflexa. Et sic est bona illatio: DEUS videt, quodd, si Petrus habeat hoc auxilium, consentiet, & propterea dat hoc auxilium: ergo, si DEUS hoc viderit, dabit hoc auxilium. Non autem vicissim: si DEUS viderit, quodd, si Petrus habeat hoc auxilium, consensurus sit, dabit hoc auxilium: ergo DEUS jam illud videt, & dat auxilium. Sic etiam, & non aliter, scientia media directa, tanquam veritas conditionalis, est prior scientiæ visionis, tanquam veritate absoluta; neque enim bona est hæc illatio ex sola conditione absolute posita: Datur Petro hæc gratia: ergo, si habuerit hanc gratiam, consentiet: sed tantùm bona est hæc ex complexo. Datur Petro hæc gratia, & ipse consentit: ergo, si Petro detur hæc gratia, consentit.

501. Dices, scientia media reflexa est libera DEO: scientia directa est necessaria DEO: sed in DEO necessaria sunt priora liberis: ergo scientia directa est prior reflexæ. Resp. dist. 2. p. ma. est necessaria absolute, etiam quoad existentiam, neg. ma. est necessaria, hoc est, non est libera.

libera. conc. ma. & dist. min. sunt priora necessaria absolute, sive, quæ non possunt non existere; conc. min. tantum necessaria in hoc sensu, quod non sint DEO libera, interim tamen sunt absolute contingentia, sive possunt abesse à DEO. neg. min. & conf. Scientia media non est necessaria DEO, sicut omnipotentia, aut aternitas, quæ non possunt à DEO abesse; sed tantum in hoc sensu, quod non sit libera DEO, quamvis sit contingens. Quare scientia directa potest saltem à subsistendi consequentia esse posterior, ut supra explicatum. Neque obstat huic responsioni, quod scientia directa, tanquam objectum reflexa, sub ratione objecti sit aliquo modo prior reflexa; quia hæc duæ prioritates intentionales diversi generis non implicant.

ARTICULUS XIII.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

502. **O**B. 4. Scientia media reflexa deberet esse libera DEO: sed non potest esse DEO libera: ergo. prob. min. nihil est DEO liberum, nisi præcedat liberum decretum DEI, quo DEUS illud velit: atqui scientiam mediam non potest præcedere liberum decretum DEI; est enim de ratione scientiæ mediæ, ut ipsa sit ante omne decretum: ergo. Resp. omisâ interim maj. propter inferius dicenda de impedibilitate scientiæ mediæ reflexæ. dist. min. non potest esse libera DEO immediatè, & ratione sui. conc. min. mediæ, & ratione objecti. neg. min. & conf. ad prob. dist. maj. nihil DEO est liberum immediatè in se, aut ratione sui, nisi præcedat decretum DEI. conc. maj. nihil est liberum mediæ, & ratione objecti. neg. maj. & conc. min. neg. conseq.

Scientia ista reflexa, utpote actus intellectus, qui est potentia necessaria, non est immediatè, & in se libera, sed tantum mediæ, seu earum, quatenus repræsentat objectum DEO liberum, hoc est, ipsum decretum, quod DEUS pro sua libertate potest ponere, vel non ponere. Quia autem hoc non repræsentat ut actu existens, sed tantum ut conditionatè existens, non exigit illud jam actu physice existens, sed tantum conditionatè, seu objectivè existens. Unde hæc scientia antecedit omne decretum actu existens (quod solum requiritur ad scientiam mediam) quamvis non præcedat decretum conditionatè, seu objectivè existens: quod non requiritur ad scientiam mediam reflexam, quæ conditionatè decretum affirmat. Sic etiam scientia media directa, & non aliter, est libera creaturis, scilicet quatenus objectum illius scientiæ creaturis est liberum.

Si autem ulterius quæras, quomodo objectum, seu actus sit DEO liber. Resp. esse liberum DEO in ordine ad scientiam mediam reflexam, sicut nobis liber est actus noster in ordine ad scientiam mediam directam. Ut autem actus noster in ordine ad scientiam mediam sit nobis liber, non requiritur, ut objectum scientiæ, seu actus noster sit nobis liber per statum; nam etiam scientia media, cujus conditio nua-

quam purificabitur, eoque nunquam dandus sit actualiter per statum actus primus proximus liber, tamen dicitur nobis libera, e. g. scientia media, qua DEUS vidit, quod, si haberet Judas auxilium A, conversus fuisset, est, & dicitur Judæ libera; quia potuisset auxilio cooperari, vel illud negligere, quamvis nunquam datum fuerit illud auxilium, adeoque Judas nunquam habuerit per statum actum primum proximum liberum. Quare sufficit, ut objectum sit nobis liberum per alienationem, seu conditionatè, hoc est, ut, si daretur actus primus proximus liber, esset in nostra potestate, actum ponere, vel omittere.

503. Ob. 5. Si datur scientia media directa, & reflexa, sequitur, quod aliquis possit esse absolute prædestinatus ante omne decretum DEI: hoc est falsum: ergo. prob. maj. possunt dari istæ duæ scientiæ: Si Petrus consentiret auxilio A, darem ipsi hoc auxilium, & eum prædestinarem. & altera: Si Petrus haberet auxilium A, consentiret: sed ex his ambabus manifestè sequitur, Petrum esse absolute prædestinatum; nam scientia directa est purificatio conditionis respectu reflexæ, & hæc, posita conditione, transit in absolutam: ergo. Resp. neg. maj. ad prob. dist. maj. possunt dari, quin detur etiam decretum absolutum. neg. maj. ita, ut etiam detur decretum absolutum; conc. maj. & dist. mi. ex his sequitur, Petrum esse prædestinatum ante decretum; neg. min. per decretum, quod geminæ scientiæ inferunt, conc. mi. & neg. conf. Scientia media reflexa inferit decretum conditionatè; quia hoc est objectum conditionatum; & scientia directa, utpote purificatio conditionis, illud inferit absolute.

Nec dicas, scientiam mediam non exigere decretum absolute existens; nam quamvis id non exigit præcisè, ut scientia media est, exigit tamen in hoc casu, ut purificatio conditionis est. Et quamvis neutra ex his, seorsim sumpta, exigit decretum, exigunt tamen simul, sicut neutra præmissa se solâ inferit conclusionem, inferunt tamen simul.

504. Dices. ergo jam antecederet ad decretum haberetur aliquod complexum essentialiter connexum cum gloria danda Petro. Resp. dist. illatum. cum gloria danda per decretum adhuc prius naturâ ad gloriam. omitt. illatum. in alio sensu. neg. illatum. Prima scientia jam dicit: *Eum prædestinare ad gloriam*, hoc est: *Elicere decretum conferendi gloriam*: unde nunquam Petrus est, aut videtur consecuturus gloriam, quin priori ad dationem gloriæ videatur decretum. Et multò minus videtur absolute prædestinatus antecederet ad decretum; nam prædestinatus idem significat, ac affectus decreto prædestinativo. Si replices, saltem antecederet ad decretum haberi antecederet infallibiliter inferens gloriam. Resp. dist. ita tamen, ut per illud priori inferatur decretum; omitt. secus. neg. illatum. Ubi nota, quod, cum DEUS omnia comprehensive cognoscat, videat, quæcunque possunt inferri: & quidem; si unum pro priori inferatur ad alterum, etiam hanc prioritatem videat.

Dixi: omitt. illatum; nam hoc complexum, saltem quatenus constituitur ex scientia media reflexa,

reflexa, non est antecedens, nisi prioritate aliqua rationis, ut explicatum est *num. 500.* non autem prioritate quasi naturæ; quia non constituit actum primum metaphysicum ad eliciendum decretum DEI: sicut scilicet scientia directa non constituit actum primum ad nostras actiones liberas; sed est impedibilis pro libitu DEI ista scientia reflexa, sicut directa est impedibilis à nobis. Insuper hoc quaecunque antecedens nunquam facit, ut ulla creatura videatur exitura, quin existat, aut etiam pro priori videatur exiturum decretum DEI: & sic semper est salvum liberrimum DEI dominium in creaturas.

505. Ob. 6. Scientia ista reflexa tollit libertatem DEI: ergo non datur. prob. ant. vel DEUS esset liber ante ipsam, vel post ipsam: neutro modo est liber: ergo nullo. prob. min. non ante; quia scientia media præcedit omne decretum, seu exercitium libertatis Divinæ: non post; quia posita semel scientiâ, non potest non poni decretum; aliâs falsificaretur scientia. Resp. retorq. argumentum in scientia media directa, & quæro, quomodo creatura sit libera circa actum suum. Dein neg. ant. ad prob. neg. min. ad hujus prob. dist. 1. partem antec. scientia media præcedit omne decretum absolute existens, conc. conditionatè existens. neg. Dist. etiam 2dam partem antec. posita scientiâ, non potest non poni decretum in sensu composito. conc. in sensu diviso; neg. Inprimis ante scientiam mediam reflexam DEUS est absolute liber in actu 1mo; quia hæc libertas est prædicatum absolute necessarium, quod præcedit omne contingens, adeoque etiam quamcunque scientiam mediam. Dein ante scientiam mediam, sive in priori signo rationis, DEUS est liber in actu 2do, non quidem absolute, sed conditionatè, quia ipsum decretum, seu actus liber DEI, non quidem, ut absolute, sed tamen ut conditionatè existens, præsupponitur tanquam objectum ad scientiam mediam. Rursus DEUS est liber in actu 1mo, & 2do etiam stante scientiâ; quamvis enim non possit oppositum agere in sensu composito; potest tamen in sensu diviso, quem sensum divinum potest facere; quia potest eam scientiam impedire. Videri potest de his Martínez de DEO scientie. contr. 4ta disp. 5. sect. 4. ubi ait, actum liberum, ut absolute existentem, non esse priorem ad scientiam mediam; quia ista ad sui verificationem non exigit, eum absolute existere: neque scientiam esse priorem ad actum absolute existentem; quia non est causa illius: quod respectu DEI circa scientiam mediam reflexam facile concedo; quia independentè ab illa scientia DEUS jam habet totum actum 1mum proximum: at non concedo respectu creaturæ circa scientiam mediam directam; nam creatura dependentè ab ista habet actum primum proximum; cum enim DEUS à scientia media directa dirigatur ad actum 1mum conferendum, ista scientia media ad hunc est prior naturâ, saltem mediâtè.

Quod autem scientia media reflexa sit intrinseca DEO, non impedit libertatem; nam tamen manet purè speculativa, & præsupponit objectum suum conditionatè futurum, ac est impedibilis. Sic omnes admittunt, quod Christus ab instanti suæ conceptionis habuerit sibi intrinse-

cam scientiam visionis de actibus à se efficiendis, & perficienda redemptione humana: & tamen ejus libertas propterea læsa non fuit.

506. Ob. 7. Scientia media reflexa tollit libertatem creatam: ergo non datur. prob. ant. iste actus scientiæ reflexæ: *Si viderem, Petrum: non consensurum auxilio A, non darem auxilium A.* juncta datione auxilii, seu hac altera propositione: *Sed do ipsi auxilium A.* infert necessario consensum: atqui nec scientia media reflexa, nec collatio auxilii est impedibilis à creatura; quia utraque est DEO libera: ergo datur necessitas à creatura inimpedibilis, quæ juxta nostra principia semper tollit libertatem. Resp. neg. ant. ad prob. neg. min. saltem quoad 2dam partem (nam quoad primam mox plura) & dico, collationem auxilii in his circumstantiis esse impedibilem.

Cum enim DEUS ponatur nosse conferre auxilium, nisi ut conjunctum cum scientia media directa de consensu, & homo possit impedire istam conjunctionem, utpote potens impedire illam scientiam mediam de consensu, etiam potest impedire, ne DEUS absolute conferat auxilium; DEUS enim in his circumstantiis non vult utri absolute sua libertate circa collationem auxilii, sed eam suo modo alligat conditioni, scilicet consensui, quem quia homo potest impedire, etiam potest impedire absolutam voluntatem conferendi auxilium: impedita autem collatione auxilii non amplius datur antecedens necessario connexum cum actu: & sic, ut quidam ajunt, evitatur scientia media, seu declinatur; quia ipsa manente tamen non incurritur necessitas; quia aliâ viâ hæc vitatur, scilicet impediendo auxilium.

507. Dices. Petrus non potest impedire scientiam, nisi jam habeat auxilium: sed quando hoc actu jam habet, non potest impedire ejus collationem: ergo. Resp. dist. maj. non potest impedire physice, seu per actionem physicam, conc. maj. non potest impedire tantum objective, seu per actionem tantum objective existentem; subdist. nisi habeat auxilium absolute per statum. neg. maj. nisi habeat conditionatè per alienationem. conc. maj. & omiff. mi. neg. cons. Sicut diximus *num. 358.* quod impenitentia Judæ ut objective existens impediens scientiam visionis de ejus salute, sic etiam dicimus, quod Petrus cum auxilio objective existens impediens scientiam mediam.

Rursus auxilium ipsum ut objective conditionatè existens, non quidem nudè, seu specificativè sumptum, sed ut conjunctum cum dissensu, seu prævisum cum isto conjungendum, impediret seipsum, ne per statum, sive absolute detur, supposito, quod DEUS habeat decretum de illo absolute non ponendo, si prævideat cum illo dissensum. Nec est absurdum, quod aliquid ita impediatur seipsum; quia, sicut finis intentionaliter causat se ipsum, bonitate sua alliciendo, & movendo, ita potest aliquid impedire intentionaliter se ipsum, deterrendo, vel displicentiam causando. Sic ipsa turpitudine peccati ut existens objective conditionatè, vel intentionaliter, sapissime movet ad id absolute non ponendum.

508. Dices: Impeditio tantum auxilii, & sequens

sequens evitatio, seu, ut ita dicam, declinatio scientiæ mediæ, non sufficienter salvat libertatem: ergo, prob. antec. Ex Tridentino sess. 6. c. 5. *can. 4.* debemus posse resistere ipsi auxilio efficaci, illudque abjicere: ergo debemus in sensu composito illius, seu illi ut collato, posse dissentiri: ergo non tantum debemus posse illud impedire. Nec dicas, debere nos tantum posse illi resistere, si non detur scientia mediæ reflexa de eo non dando, nisi consensus sequatur; nam DEUS prædestinatis eas gratias actu seligit, & dat, quibus prævidet consensuros, daturus alias, si videret his non consensuros: (ita docere nostros jussit P. Claudius, an. 1613, de quo decreto plura inferius, n. 654. quando agemus, an prædestinatio sit certis mediis alligata) ergo saltem circa collationem gratiæ prædestinatis factam datur hæc scientia, & tamen etiam isti collato jam auxilio debent posse dissentire: ergo hæc scientia debet esse à prædestinatis impedibilis: ergo etiam ab aliis; quia nulla est ratio in oppositum.

Uterius ponatur casus, quod DEUS habeat hanc scientiam reflexam: *Si non viderem consensum, non darem hoc auxilium*: simul per directam videat consensum, & det auxilium: in tali casu non potest evitari auxilium, postquam illud collatum jam est: & tamen etiam tunc in statu physico debet homo, quando jam habet auxilium, esse liber: ergo neque potest evitari scientia, sed debet posse impediri. prob. ant. auxilium constituit actum primum proximum: ergo non potest impediri salva libertate; quia libertas evitando, vel impediendo auxilium, impediret, vel destrueret seipsam. verbo: debet homo esse liber, non quidem in sensu composito cujusque scientiæ, sed tamen in sensu composito cujusque auxilii, si libertas ei per statum, sive actualiter, collata est: ergo ad salvandam libertatem non sufficit impeditio auxilii, seu evitatio scientiæ mediæ reflexæ. Resp. concedo, quod responsio prior, nempe, posse impediri auxilium, & evitari scientiam dictam, non sufficit pro omni casu: est tamen bona pro casu, quo nondum ponitur collatum auxilium: in altero autem casu debet scientia mediæ esse impedibilis: quod quomodo fieri possit, ostendetur solutione sequentis objectionis.

ARTICULUS XIV.

Solvitur ultima objectio.

509. **O**B. ultimò. Prædictus actus scientiæ mediæ reflexæ se solo tolleretur libertatem hominis, saltem quoad speciem: & simul esset inimpedibilis: ergo non potest dari. prob. ant. libertas quoad speciem est, quod Petrus habeat potentiam consentiendi, & dissentendi auxilio; atqui, data eâ scientiâ mediâ, potest quidem Petrus consentire, vel etiam pure non consentire, & non consentiendò impedire collationem auxilii, tamen nunquam potest dissentire, seu conjungere cum auxilio dissentium positivum; quia alias falsificaret scientiam DEI: ergo non habet libertatem quoad speciem.

Objectio hæc Hispanorum Recentiorum

est valde subtilis. Et potest quidem hæc difficultas objici, supponendo omnia in statu pure conditionato seu objectivo, ita, ut etiam collatio gratiæ concipiatur tantum conditionatè existens; quia reipsa est eadem difficultas, nisi quod tunc Petrus non debeat ostendi absolute liber ad impediendam scientiam reflexam, sed tantum conditionatè. Si tamen ostensum fuerit, quod Petrus, si absolute acceperit gratiam, possit absolute liberè eam scientiam impedire, facile inde inferetur, quod futurus sit etiam conditionatè liber ad eandem impediendam, si ponatur gratiam tantum conditionatè accepisse, & non ipsam gratiæ collationem impeditam fuisse: qua ratione, ut supra diximus, scientia reflexa evitata fuisset.

Et hinc (quia sic clarior videtur futura hujus rei satis ex se obscuræ solutio) supponamus, Petrum actu habere auxilium, datum sub scientia mediæ reflexa, de eo non dando sub prævisione dissensûs, & simul sub scientia mediæ directæ de futuro consensu; si enim ostendatur, Petrum ut actualiter instructum eo modo gratiâ, posse absolute impedire dictam scientiam mediam reflexam, facile inferetur, eundem etiam posse idem conditionatè sub conditione: si esset instructus tali gratiâ sub tali scientia. Ubi insuper noto (quod est aliàs clarum) Petrum, si actu gratiâ instructus non sit, non habere actu ullam libertatem, nec ad speciem, nec ad exercitium: consequenter nec potentiam impediendi scientiam mediam reflexam. Et si ponatur nec conditionatè instructus gratiâ, nec habeat in statu conditionato, vel objectivo, talem libertatem, aut potentiam impediendi eam scientiam. His positus

Resp. neg. ant. ad prob. conc. maj. dist. min. quoad 2dam partem. Petrus non potest dissentire in sensu composito scientiæ. conc. min. in sensu diviso, neg. min. & insuper nego, hanc scientiam esse inimpedibilem à Petro, si detur in DEO. ita Gormaz de DEO num. 890. Thyrsus Gonzalez tom. 1. select. quæst. disp. 21. sect. 3. num. 15. & alii contra Martinez de DEO contro. 4. disp. 6.

§ 10. Ad hæc intelligenda notandum, quod veritatem propositionis conditionalis non possit impedire ille, qui tantum potest impedire purificationem conditionis. e. g. veritatem hujus propositionis: *Si Paulus mihi daret gladium, ego ipsum occiderem*: non potest impedire Paulus, licet possit negare gladium; nam, etsi neget, & sic impediatur veritatem absolutam, seu occisionem absolute factam, non tamen impedit veritatem conditionatam, seu occisionem conditionatè faciendam; quia tamen manet verum, quod occiderem, si gladium daret.

Unde veritatem supradictæ scientiæ mediæ reflexæ: *Si viderem, quod Petrus dissentiret, si haberet auxilium A, non darem hoc auxilium*: non potest Petrus impedire, præcisè ex eo, quod possit impedire purificationem conditionis, seu scientiam mediam directam de dissensu; quia semper manet vera propositio conditionalis, licet non purificetur conditio. Igitur, ut quis possit impedire veritatem conditionalem, requiritur, ut possit impedire, ne, posita etiam conditione, sequatur conditionatum. e. g. in superiore exemplo, debet posse impedire occisionem, etiam

am posita datione gladii: quod posset ille, qui me instructum gladio e. g. ligaret, ne gladio uti possem: & in nostro exemplo scientia mediæ reflexæ, ut quis possit eam impedire, debet posse facere, ut, posita etiam scientiâ mediâ directâ de dissensu, tamen DEUS non negaret auxilium: seu debet posse facere, ne detur auxilium tantum per decretum prædefinitivum: sed ut etiam daretur per decretum purè permissivum. Uno verbo: decretum DEI de non dando auxilio, nisi sub prævisione consensûs, debet esse impedibile à Petro: at hoc quomodo?

§ 11. Resp. Petrum quidem non posse antecederet ad omnem suppositionem impedire decretum DEI de dando auxilio: sed tamen id posse, supposita voluntate Divina, qua DEUS Petrum voluit liberum; hac enim supposita, potest impedire omne decretum essentialiter connexum cum actu suo libero, ne scilicet evertatur ejus libertas: ergo casu, quo detur ipsi aliquod auxilium in ordine ad eliciendum actum liberum per decretum essentialiter connexum cum eo actu, debet illud posse impedire: ergo etiam debet posse impedire decretum DEI conferentis auxilium ita, ut id non conferret, si prævideret dissensum: sive hoc decretum debet esse à Petro impedibile, & Petrus debet posse hoc auxilium conjungere cum dissensu. Qua ratione etiam potest impedire scientiam mediæ reflexam ex dictis *num. 510.* quia potest facere, ut stante scientia media directâ de dissensu, tamen detur auxilium. Dico: debet posse hac facere, quamvis nunquam sit facturus: sicut etiam potest impedire scientiam mediæ directam, quam DEUS habet, quamvis nunquam impediturus sit.

§ 12. Dices 1. Petrus tantum potest impedire scientiam mediæ directam, vel ad eam determinare; adeoque tantum potest impedire, vel purificare hypothesin scientiæ mediæ reflexæ; ergo non potest impedire veritatem conditionalem, seu scientiam mediæ reflexam. Resp. neg. ant. Hoc ipso, quod possit Petrus, etiam facta jam collatione gratiæ, pro libitu impedire, vel verificare quamlibet scientiam mediæ directam, potest veritatem scientiæ mediæ reflexæ impedire; nam si habens gratiam impediret scientiam directam de consensu, eo ipso conjungeret gratiam cum dissensu, adeoque faceret, ut verum sit, quod gratia hæc collata sit per decretum, etiam post prævisionem dissensûs; quia sine omni decreto gratia conferri non potest.

Hoc autem non potest verum esse, stante scientia media reflexa sæpius dicta: ergo ipsam impediret: atqui Petrus post acceptam gratiam potest illam scientiam mediæ directam pro libitu impedire; ergo. Unde in casu collati auxilii Petrus, determinando DEUM ad scientiam mediæ de dissensu, non impediret conditionem, seu hypothesin, sed eam purificaret; faceret tamen, ut hac posita non sequeretur conditionatum, seu negatio auxilii; quia supponitur jam collatum, adeoque impediret veritatem propositionis conditionalis.

Quare, licet is, qui præcisè potest impedire, vel etiam ponere conditionem, non possit impedire veritatem conditionalem, tamen potest eam is impedire, qui potest facere, ut pu-

rificata etiam conditione non sequatur conditionatum: quod Petrus potest, si auxilium sit collatum. Nempe in hoc casu res ita quasi contingit. Habet DEUS scientiam mediæ reflexam de non dando auxilio sub scientia media directâ de dissensu: habet dein scientiam mediæ directam de futuro consensu: consequenter auxilium confert. Hoc collato Petrus est liber ad impediendam scientiam mediæ directam de consensu, & determinandum DEUM ad scientiam de dissensu: quod si faceret, haberet gratiam cum prævisio dissensu, adeoque per decretum permissivum; consequenter impedita fuisset scientia media reflexa de non danda gratia per decretum permissivum (non enim falsificari posset) ergo. Repeto iterum, Petrum posse impedire ista, sed non impediturum, & scientiam impedibilem esse, sed non impediendam.

Dices 2. Scientia media directâ non est prior, nec præsupponitur ad scientiam mediæ reflexam: ergo ista non potest per illam impediri. Resp. dist. ant. non est prior, nec præsupponitur ut physicè, vel actu existens. conc. ant. non est prior, nec præsupponitur ut conditionatè, vel objectivè existens. neg. ant. & conseq. Scientia media reflexa est quidem prior ad directam prioritate aliqua rationis, & suo modo à subsistendi consequentia, ut explicatum *num. 500.* at verò sub alia ratione scientia media directâ est prior, & præsupponitur ad reflexam, scilicet ut conditionatè, & objectivè existens: in qua mutua prioritate diversi generis nullum est inconveniens: sicut nullum est in eo, quod scientia visionis sit prior tempore ad actum absolutè futurum, & idem actus sit objectivè prior ad eam scientiam. Et par est ratio de actu conditionatè futuro respectu scientiæ mediæ directæ.

Jam verò sicut actus noster liber conditionatè futurus præsupponitur objectivè ad scientiam mediæ directam, & ratione hujus actûs potest voluntas libera impedire scientiam mediæ directam: sic hæc ipsa scientia media directâ præsupponitur objectivè, seu tanquam objectum conditionatè existens, ad scientiam mediæ reflexam, & ratione ipsius potest homo (ut supra jam explicatum) scientiam mediæ reflexam impedire; nam scientia media directâ est objectum reflexæ: & quidem non tantum ex parte hypothesin, sed etiam, ex parte conditionati; cum conditionatum sit decretum, sive prædefinitivum, sive permissivum, quod utrumque est essentialiter connexum cum scientia media: adeoque ista, saltem tanquam terminus connexionis, ex parte conditionati videtur.

§ 13. Dices 3. Scientia media reflexa est de actibus soli DEO liberis, sicut scientia media directâ est de actibus soli homini liberis: ergo, sicut scientia media directâ non est impedibilis à DEO, ita reflexa non est impedibilis ab homine. Resp. dist. ant. scientia reflexa, latius dicta, omitt. ant. strictè dicta, subd. est de actibus liberis DEO, respicientibus tamen, & suo modo præsupponentibus exercitium libertatis humanæ. conc. ant. est de actibus non ita respicientibus exercitium libertatis humanæ. neg. ant. & conf. nam sicut DEUS, supposito, quod hominem velit liberum (quod hæc; & nunc supponitur) non potest circa actus liberos hominis facere.

facere decreta connexa cum actibus, & inimpedibilia, sed debet facere impedibilia, & suo modo respicientia libertatem humanam; ita neque potest per scientiam mediam reflexam prævidere, se elicitorum decreta connexa, & inimpedibilia, sed tantum impedibilia, vel non connexa.

Dices 4. Petrus nihil potest impedire ex actu primo proximo requisito ad scientiam mediam reflexam: ergo neque potest impedire ipsam; prob. conf. qui non potest impedire potentiam completam, neque potest impedire ejus actum: ergo. Resp. neg. antec. potest enim impedire statum objecti ita se habentis, prout scientia affirmat, qui status vel maxime spectat ad actum primum scientiæ necessariò veræ; cum hæc dari non possit, nisi objectum se habeat, ut ipsa affirmat. Hic autem status in nostro casu est conjunctio conditionis, & conditionati talis, ut sine illa hoc non daretur. Potest autem (ut modò ostensum) Petrus facere, ut conditionatum tamen daretur, etsi non daretur conditio, adeoque potest statum objecti necessariò prærequisitum ad veritatem illius scientiæ impedire, consequenter aliquod constitutum actus primi.

Dices 5. Petrus non potest hunc statum impedire, nisi habeat libertatem: sed hanc non habet antecederet ad scientiam hanc reflexam: ergo. prob. mi. Petrus non habet libertatem, nisi per decretum DEI: sed hæc scientia præcedit omne decretum: ergo non habet libertatem antecederet ad hanc scientiam: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. iterum neg. mi. in sensu mox exponendo. Hæc scientia media non dirigit ad decreta Divina, neque præsupponitur pro priori naturæ ad ista, sed potius ipsa supponit decreta saltem objectivè existentia: & præsertim ista numero scientia ex parte hypothesis supponit collationem libertatis; hypothesis enim est ista: Si Petrus cum hac libertate constituta ex hac gratia Es. libere dissentiret, non darem ei hanc gratiam Es. ergo jam supponitur conditionatè habens libertatem, & consequenter etiam supponitur decretum collativum libertatis, saltem mediatè, vel implicite: ergo jam est Petrus sufficienti libertate instructus ad impediendam hanc scientiam in statu objectivo, in quo libertatem habet conditionatè. Poterit autem illam impedire absolute, si absolute acceperit libertatem per decretum neutiquam à priori dependens à scientia media reflexa, ut jam dictum. Quod autem scientia media reflexa sit sub alia ratione prior directâ, ut dictum num. 500. non refert; neque enim ulla est implicantia in hac mutua prioritate.

Non tamen ex hoc sequitur, quod scientia media reflexa, strictè dicta, etiam sit libera homini; nam, licet hic possit eam impedire, non tamen potest eam verificare; quia ad quamcunque scientiam mediam directam homo determinet, non potest DEUM potius ad hoc, quam aliud decretum determinare, neque ad ipsam collationem auxilii; unde hæc verificatio est in potestate DEI. Potest etiam DEUS quamcunque scientiam mediam reflexam determinatè sumptam immediatius, quam homo impedire; quia potest, posita quacunque scientia directâ, plena libertate hoc, vel illud decretum elicere. Quare absolute dicenda est hæc scientia libera DEO, sed cum aliquo respectu ad libertatem creatam, si-

cut etiam prædefinitio subsequens scientiam mediam est ipsi libera: sed etiam cum tali respectu. Adde insuper, quod homo, ut eam scientiam possit impedire, debeat id habere ex concessione DEI, libertatem ei gratuito concedentis.

Explicatur ulterius responsio. DEUS confert auxilium, vel per decretum indifferens, vel per decretum permissivum, vel per decretum prædefinitivum. Primum est, quo DEUS confert auxilium indifferenter, & est conjungibile tam cum consensu, quam cum dissensu. Hoc autem decretum (si datur) non est conditionatum illius scientiæ mediæ reflexæ, ut est manifestum; quia per hoc DEUS dat, etiam daturus cum dissensu. 2dum est, quo DEUS dat auxilium prævisum cum dissensu. Et neque hoc potest esse conditionatum in nostro casu, ut patet, sed ejus negatio; quam tamen negationem non minus potest homo impedire, quam ipsum decretum: consequenter potest DEUM determinare ad dandum auxilium per decretum permissivum ex suppositione, quod auxilium det, (nam non potest dare absque omni decreto) si enim Petrus instructus auxilio, sicut potest, dissentiret, & consequenter verificaret scientiam de dissensu (quo casu purificaret conditionem scientiæ mediæ reflexæ) eo ipso haberet auxilium per decretum permissivum, secus, ac affirmat scientia media reflexa: adeoque hanc impediret, cum falsificare non possit.

Ubi obiter noto, DEUM nunquam dare auxilium prævisum cum dissensu, ita, ut non daret, si prævideret cum consensu; hoc enim decrederet DEUM; quia esset æquivalenter velle dissensum. 3tium, seu prædefinitivum est, quo DEUS dat auxilium prævisum cum consensu: at hoc juxta nostros, cum quibus etiam infra sentimus, est impedibile ab homine: ergo à primo ad ultimum nunquam DEUS dat auxilium, nisi vel per decretum non connexum cum auxilio, vel per impedibile.

P. Martinez de DEO scientie contr. 4. disp. 6. sect. 1. § 2da præludens suis principiis de prædefinitione antecedente scientiam mediam directam contendit, hanc scientiam mediam reflexam esse inimpedibilem: sed rationes ejus positivas jam solvimus. Addenda tamen aliqua ejus quasi responsio ad nostra argumenta. Sic autem discurrit. Ista argumentatio est mala: Petrus potest credere fide Divina, Spiritum Sanctum non fuisse incarnatum: sed, si hoc credit fide Divina, Spiritus sanctus non est incarnatus: ergo potest facere, ut Spiritus sanctus non sit incarnatus: ergo etiam ista nostra est mala: Petrus potest dissentire huic auxilio: sed si dissentit huic auxilio, non datur scientia illa media reflexa: ergo potest facere, ut non detur scientia illa media reflexa. Sed si hæc argumentatio est mala, scientia illa non est impedibilis: ergo.

Resp. conc. ant. neg. conf. disparitatem assignat ipse Author sub finem citatæ sectionis 2de §. interim. In prima argumentatione potentia credendi in Petro sequitur negationem incarnationis Spiritus Sancti, & hæc jam præsupponit; nisi enim hæc præsupponeretur, non posset credi; unde non sequitur, quod Petrus possit eam negationem facere; quia non debet posse facere,

facere, quod aliunde supponit jam factum. At in 2da argumentatione potentia dissentendi in Petro præcedit scientiam mediam reflexam; quia præcedit decretum prædefinitivum; hoc enim dari non potest, nisi Petrus consentiat, qui tamen potens est dissentire: adeoque habet potentiam suo modo antecedentem impediendi hoc decretum; quo impedito impediretur scientia illa reflexa; quia impediretur conditionatum stante conditione.

Hoc tamen concedendum Patri Martinez, quod Petrus non possit collationem auxilii, nudè sumptam, impedire, vel etiam acquirere; quia, stante quacunque scientia media directâ, potest illud DEUS conferre, vel negare (at hæc collatio, nudè sumpta, non est connexa cum actu) potest tamen facere Petrus, ut ex suppositione, quod DEUS velit auxilium dare, det potius per decretum prædefinitivum, quam permissivum, vel econtra, Insuper DEUS ipse per suam voluntatem, qua voluit hominem liberum, facit, ut, si auxilium dare velit, non possit illud dare per decretum simul connexum cum uno libertatis extremo, & inimpedibile.

DISPUTATIO IV.

De Voluntate DEI.

516. **T**Res potissimum quæstiones complectitur hæc disputatio; sed quarum quælibet in suas quæstionculas subdividi posset. Ima agit de Libertate DEI, præsertim in actu 2do, adeoque de complementis, & distinctionibus actuum contingentium DEI. 2da de Providentia DEI in genere, & actibus eam constituentibus: itémque effectibus in omnes creaturas inde profluentibus. 3tia de Providentia DEI in specie, scilicet prædestinatione, ac reprobatione: qua occasione agendum de Decretis prædefinitivis, aut permissivis: itémque de antecedentia, vel consequentia meritorum ad prædestinationem, vel peccatorum ad reprobationem. Materia ampla est, & apud plures adimplet grandes tomos: nos eam, quantum fieri poterit, succinctius trademus.

QUÆSTIO I.

De Libertate DEI.

ARTICULUS I.

Exponitur difficultas circa Libertatem DEI.

517. **S**uppono 1mò, in DEO dari Voluntatem; hæc enim definitur à Philosopho. 1. Rhetor. 10. appetitus boni cum ratione, qualis utique datur in DEO, tum respectu sui, tum respectu creaturarum: non tamen est potentia physica; sed tantum metaphysica, vel logica volendi: quæ probari debent proportionaliter, sicut probatum est à num. 278. dari in DEO scientiam, intellectum &c. Accedit, quod Scripturæ, & PP. passim DEO attribuant voluntatem, tum per modum actus

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

primi, tum etiam actus 2di, seu volitionem, amorem, odium &c. Distinguuntur etiam in DEO voluntas signi, & voluntas beneplaciti, de qua distinctione S. Thomas 1. part. quæst. 19. art. 11.

Objectum autem materiale voluntatis Divinæ, & quidem primum, ac necessarium, est ipse DEUS à se necessario amatus: 2darium autem, & liberum sunt creaturæ, quas DEUS, saltem efficaciter, non debet amare (quidquid sit de inefficaci complacentia, de qua vide Arriagam de DEO disp. 24. sect. 6. an autem eam num. 44. rite probet, ipse tecum statues) nec enim voluntas infinita necessario rapitur ad amandas efficaciter creaturas limitatæ perfectionis. Objectum autem formale, non physicè, sed intentionaliter motivum, iterum primum est DEUS: 2darium etiam aliquando creaturæ, quas DEUS, licet amet propter se, tanquam finem ultimum, tamen etiam amat propter ipsam earum bonitatem, tanquam finem non ultimum: quæ iterum proportionaliter accipienda sunt, sicut dicta num. 301. & sequentibus de objecto cognitionis Divinæ.

Suppono 2dò, DEUM esse liberum, tum ex dictis num. 130. tum quia Scripturæ passim DEO tribuunt libertatem, & electionem. Sic psal. 93. v. 1. DEUS ultionum liberè egit. 1. Reg. 16. v. 8. Nec hunc elegit Dominus &c. & consentiunt unanimiter Patres apud Ruiz, & Petavium. Suppono 3tiò, DEUM esse simplicissimum omnis compositionis expertem ex n. 131. adeoque nullam ei volitionem posse uniri (nam sic daretur compositio) sed vel debere esse identificatam, vel non posse ei inesse, sicut tamen nobis insunt actus vitales per unionem. Quod idem etiam infertur ex immutabilitate DEI, quam probavimus num. 132. quia esse subiectum receptivum alicujus actus vitalis, per unionem intrinseci, esset mutari; hac enim de causa creaturæ mutantur.

518. Ex his jam oritur difficultas gravissima, cui nullus Theologus hucusque plenè satisfacere potuit: Arriaga autem de ejus solutione prorsus desperavit; unde imprudenter à me expectaretur aliquid, cui intellectus omnino acquiesceret. Scilicet difficultas est maxima, combinare simplicitatem DEI cum libertate, seu ens absolute necessarium cum decretis, seu volitionibus contingentibus, aut defectibilibus. Et eadem est ratio de actibus scientiæ mediæ, vel visionis creaturarum absolute existentium, etiam defectibilibus, ut faciliè patet consideranti.

In hoc tamen Theologi communissimè conveniunt, quod volitiones liberæ DEI, vel scientiæ contingentes, non sint realiter adæquatè distinctæ à DEO; cum enim sint actus vitales DEI, adeoque ipsius vita in actu 2do, debent saltem inadæquatè esse intrinseci, adeoque identificati; cum uniri non possint, uti diximus num. 517. & confirmant SS. PP. ex quibus Augustinus tract. 99. in Joannem paulò ante medium scribit. Et ideo non est ista substantia humana verissimè simplex, cui non hoc est esse, quod nòsse; potest enim esse, nec nòsse: at illa Divina non potest; quia id, quod habet, est: ac per hoc non sic habet scientiam, ut aliud illi sit scientia, qua scit, aliud essentia, qua est, sed utrumque unum est. Accedit, quod DEI

P

VO

volitio, & scientia debeat dari ab æterno; nihil autem à DEO distinctum ab æterno detur, ut habetur ex primis statim S. Scripturæ verbis: *In principio creavit DEUS cælum, & terram*: quæ ab omnibus ita exponuntur, ut nihil creatum detur ab æterno: item ex Concilio Rhemenſi contra Gilbertum Porretanum præſente Eugenio III. ubi dicitur: *Credimus, ſolum DEUM, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum æternum eſſe, nec aliquas omnino res, ſive relationes, ſive ſingularitates, vel unitates dicantur, & huiusmodi alia à DEO eſſe, quæ ſint ab æterno, & non ſint DEUS.*

Arriaga quidem videtur velle, iſta eſſe tantum verba S. Bernardi: at quamvis Otto Friſingenſis id aliquo modo videatur aſſerere, aliter tamen habet Goſſridus in vita S. Bernardi, de quo videri poteſt Severinus Binius *tom. 3. Conciliorum part. 2da. in editione Colonienſi fol. 1334.* Eſt inſuper hæc receptiſſima Theologorum doctrina, ſolo fortè excepto Cajetano, quem tamen alii aliter explicant. Quæſtio igitur tantum eſſe poteſt, an volitiones Divinæ contingentes (& idem eſt de intellectionibus) ſint adæquatè intrinſecè DEO, adeoque adæquatè identificatæ: an verò tantum inadæquatè, ita, ut præter eſſentiam Divinam involvant pro conſtitutivo aliquid aliud, quod communiter vocatur complementum extrinſecum.

§ 19. Ribadeneira (teſte Gormaz *de DEO n. 787.*) reſert *diſp. 15. de voluntate DEI.* quindecim diverſas ſententias, Izquierdo *tract. 10. de DEO diſp. 31. quæſt. 4. num. 82.* ad quinque claſſes reducit omnes hæc de re diverſas opiniones. Gormaz adhuc preſſius *diſp. 14. ſect. 1.* ad quatuor claſſes reducit omnes hæc de re diverſas opiniones. Prima eſt dicentium, volitionem DEI eſſe ens accidentale, creatum, DEO adjectivè unitum, quo Divina voluntas denominetur contingenter volens, ſicut Perſona Verbi denominatur adjectivè unita humanitati Chriſti per unionem hypotaſticam. Sed, cum nihil creatum poſſit eſſe ab æterno *ex num. 518.* DEUS autem ſit ſciens, & volens ab æterno, non autem unitus ab æterno humanitati, hæc ſententia, vel ex hoc ſolo, non poteſt ſuſſistere.

Altera eſt quorundam, adſtruentium entia diminuta, ſeu purè denominativa, quæ neque ſint ſimpliciter identificata cum DEO, neque ſimpliciter diſtincta, quamvis ſint ante operationem intellectus diſtincta diſtinctione diminuta, uti etiam identificata identitate diminuta. Sed iſtæ entitates diminutæ, mediæ inter realiter tales, & præciſè in conceptu tales, nec ſimpliciter identificatæ, nec ſimpliciter diſtinctæ, in noſtris ſcholis dudum exulare juſſæ ſunt, utpote imperceptibiles. 2dò. Vel talis entitas eſt ſimpliciter DEUS, vel non eſt DEUS: ſi eſt DEUS, tunc non eſt opus dicere ens diminutum, ſed erit realiter ens perfectiſſimum, quamvis denominativè, vel terminativè contingens, de qua ſententia poſtea: ſi non eſt DEUS, debet admitti, quòd aliqua creatura ſit ab æterno; qua ratione hæc ſententia coincidit cum prima, modò impugnata. Confirm. Hæc entitas, vel habitudo, non eſt ſimpliciter identificata cum DEO: ergo non eſt vera hæc propoſitio: *Hæc entitas eſt DEUS*: adeoque vera eſt ejus contradicторia: *Hæc entitas non eſt DEUS*: ſed quidquid aliquid eſt per

ſtatum, & non eſt DEUS, eſt creatura: ergo hæc entitas eſſet creatura ab æterno. Rurſus, vel talis entitas poteſt deficere: & actus contingens DEI etiam poterit deficere; quòd tamen iſti Authores videntur nolle: vel non poteſt deficere: & actus DEI contingentes confundentur cum neceſſariis.

§ 20. Itaque controverſia maximè ſolet eſſe circa reliquas duas opiniones, quarum una actum contingentem DEI vult inadæquatè tantum identificatum DEO, ita, ut præter eſſentiam DEI involvat adhuc creatum complementum: e. g. decretum liberum creandi mundum præter eſſentiam, aut voluntatem Divinam neceſſariam involvit adhuc aliquid aliud creatum: in quo tamen aſſignando Authores iſti variant, dum alii ipſum mundum, alii actionem productivam mundi, alii aliquam aliam entitatem modalem adſtruunt. In hoc tamen ſatis communiter conveniunt, quòd iſtud complementum aſſerant, non eſſe neque partialiter formam, vel quaſi formam volendi, ſed tantum eſſe applicationem formæ ad denominandum hoc potiùs, quàm aliud objectum volitum: formam autem adæquatam dicunt eſſe volitionem DEI neceſſariam.

Ultima verò, ſeu quarta opinio, aſſerit, quòd volitiones DEI liberæ ſint adæquatè identificatæ cum DEO, ita tamen, ut, licèt DEUS neceſſarius ſit, volitiones tamen illæ deficere poſſent, non quidem conſequenter, ſeu ex ſuppoſitione, quòd jam exiſtant: ſed antecedenter in primo ſigno libertatis Divinæ in actu æmo: & quidem in hoc ſigno tantum deficere poſſent terminativè, non verò eſſentialiter, hoc eſt, ſecundum aliquam terminationem, formalitatem, virtualitatem, habitudinem, reſpectum (quæ hic ſunt ſynonyma) non verò ſecundum eſſentiam: eo ferè modo, quo Filiatio Divina eſt realiter identificata cum natura Divina, ita tamen, ut, licèt natura Divina non ſit producta, tamen Filiatio ſit producta: & hinc juxta hanc ſententiam admittitur in libertate Divina myſterium ſimile myſterio SS. Trinitatis. Utrique difficultates ſunt maximæ. Quia tamen aliquid dicendum eſt, ſit

ARTICULUS II.

Quid in hac quæſtione dicendum videatur.

§ 21. Videtur interim, donec clarior lux caliginem iſtam diſcutiat, dicendum, actus contingentes DEI eſſe adæquatè identificados cum DEO. ita Aldrete *tom. 2do diſp. 9. ſect. 4. n. 1.* & Authores plurimi citati ab Izquierdo *tract. 10. de DEO diſp. 31. quæſt. 4. num. 95.* quibus ipſe accedit, & poſtea acceſſere adhuc alii multi, ut Gonetius, Eſparza, Antonius Perez, Comptonus, Haunoldus, Illſung, Ulloa, Viva, Gormaz, & apud hunc adhuc alii necdum ab Izquierdo allati: & poſſent addi adhuc inſignes Recentiores in hac noſtra, & Dilingana Academia hanc ſententiam amplexi: quamvis non negem, etiam oppoſitam magna auctoritate firmari. Videtur tamen ſententia noſtra conformior Angelico; nam *quæſt. 6. de verit. quæ eſt*

de prædestinatione art. 3. ad 9. admittit, missionem Personæ Divinæ, eoquod involvat aliquem effectum temporalem, licet involvat etiam aliquid æternum, tamen etiam ipsam esse temporalem: attamen vult, prædestinationem DEI esse æternam, & hinc dat disparitatem his verbis: *Sed prædestinatio non importat productionem alicujus effectus temporalis secundum suum nomen, sed tantummodo ordinem ad aliquid temporale, sicut voluntas, potentia, & hujusmodi*: ergo decretum prædestinativum non completur per extrinsecam productionem rei temporalis. Rursus *quest. 23. de veritate. art. 4. ad 2. de Divinæ voluntatis respectu ad creatura sic ait: Dicendum, quod illa habitudo importata est necessaria, & æterna ex suppositione, non autem absolute, & non solum secundum quod terminatur ad volitum, prout est exemplariter in ratione volendi, sed prout est temporaliter in propria natura*: ergo respectus iste ad temporale, in propria natura acceptum, est jam ab æterno, licet non absolute necessarius, sed liberè, & ex suppositione, quod DEUS velit: atqui creatum complementum non est ab æterno: ergo in hoc non stat ille respectus.

Idem *quest. eadem de veritate & eodem articulo ad 1. tum de eadem voluntate Divina ait: Voluntas ad volitum habet duplicem respectum. Primum quidem habet ad ipsum, in quantum est volitum, 2. tum verò habet ad idem, in quantum est producendum in actum per voluntatem*: & hic quidem respectus præsupponit primum. Primum enim intelligimus, voluntatem velle aliquid, deinde ex hoc ipso, quod vult illud, intelligimus, quod producat ipsum in rerum natura, si voluntas sit efficax: ergo respectus DEI producentis, seu actio, quæ esset complementum creatum, est posterior respectu DEI volentis, adeoque non sunt idem, sed totum velle præsupponitur ad producere, consequenter volitio non constituitur per productionem, & multò minùs per terminum productum. Rursus *1. part. quest. 23. art. 2. in corpore ait: Prædestinatio non est aliquid in prædestinatis, sed in prædestinante tantum*. Item *quest. 34. art. 3. ad 2. tum ait: Quædam nomina important relationem DEI ad creaturam, quæ consequitur actionem DEI in exteriorem effectum transeuntem, sicut creare, & gubernare: & talia dicuntur de DEO ex tempore. Quædam verò relatio est, quæ consequitur actionem non transeuntem in exteriorem effectum, sed manentem in agente, ut scire, & velle: & talia non dicuntur de DEO ex tempore*: quibus verbis docet, scientiam, & volitionem DEI non constitui ex actionibus ad extra transeuntibus, seu ad extra productivis creaturarum: sed ex actionibus metaphysicis ad intra. Item *1. ma parte quest. 20. art. 3. ad 3. ubi facit discrimen inter amare, & velle, sic ait: Intelligere, & velle significant solum actus, non autem in sua significatione involvunt aliqua objecta, ex quorum diversitate possit dici DEUS magis, vel minùs scire, aut velle, sicut circa amorem dictum est*: ergo actus intellectus, aut voluntatis Divinæ non constituuntur ex objectis, quæ DEUS scit, & vult: & affectus ille, quo DEUS unum præ alio amat, est totus DEO intrinsecus. Plures alios textus breviter gratiâ omitto.

522. Ut tamen ritè percipiatur conclusio nostra, sciendum, juxta nos actus DEI contingentes, sive voluntatis, sive intellectus, realiter adæquatè esse DEO identificados, sine ulla distinctione reali inter essentiam DEI, & illos actus, ita tamen, ut antecederet potuissent dicti actus deficere, sive non esse, non quidem quoad essentiam, sed tantum quoad terminationem, vel, ut infra milles distinguemus, non essentialiter, sed tantum terminativè. Quare concipi debet in signo libertatis Divinæ in actu 1. mo essentia Divina indifferens indifferentiâ liberâ ad identificandam sibi, aut terminationem volitionis, aut terminationem nolitionis e. g. mundi, ferè sicut nostra voluntas in signo libertatis in actu 1. mo est indifferens ad uniendam sibi volitionem, aut nolitionem objecti. Ex quo sequitur, quod in illo signo priori nec una, nec altera terminatio, concipiatur DEO identificata, adeoque utraque adhuc antecederet defectibilis. Pariter in illo priori signo neutra concipitur ut Divina; quia neutra concipitur ut identificata, vel metaphysicè connexa cum essentia Divina.

In posteriori verò signo, seu libertatis Divinæ in actu 2. do, DEUS sibi identificat pro lubitu suo ex his terminationibus unam, e. g. terminationem volitionis præ nolitione: qua ratione redditur volitio mundi Divina, & consequenter indefectibilis; quia, quod DEUS vult, immutabiliter vult. Hinc actus DEI contingentes, etsi sint antecederet, seu in primo signo libertatis, aut quasi in actu 1. mo, defectibiles, non sunt defectibiles consequenter, seu in signo posteriori, aut ex suppositione, quod semel existant. Proportionaliter discurrendum est de actibus conringentibus DEO non liberis, e. g. scientiâ mediâ; nam in signo libertatis creatæ in actu 1. mo, quando voluntas creata adhuc concipitur indifferens ad faciendum e. g. peccatum sub conditione, essentia Divina etiam concipi debet ut indifferens ad hanc, vel oppositam scientiam: at in signo posteriori, in quo peccatum est determinatè futurum, DEUS sibi identificat, non pro lubitu, sed ex necessitate suæ omniscientiæ infallibilis, hujus potius, quàm oppositæ scientiæ terminationem.

523. Quod si contingentiam, vel defectibilitatem sumamus rigorosius, ut accipitur communius, (quia communius dicitur de creaturis) si, inquam, sumamus pro corruptibilitate, pro qua accipit S. Thomas 2. contra Gentil. cap. 25. arg. 3. actus isti DEI nullo modo sunt defectibiles; quia nullatenus sunt corruptibiles; corruptio enim significat, rem priùs existere, & rursus destrui, quod in hos actus non cadit. Imò, si etiam defectibilitatem sumamus minùs rigorosè pro eo, quod tantum antecederet ad existentiam possit non esse quoad essentiam, tamen actus Divini, quos DEUS habet, non sunt dicendi simpliciter defectibiles; quia non sunt antecederet defectibiles quoad suam essentiam, sed tantum quoad terminationem: quæ est tantum defectibilitas secundum quid; nam ex communi acceptione simpliciter defectibile dicitur id tantum, cujus etiam essentia, & existentia potest deficere: atqui essentia horum actuum, quæ

est ipsissima essentia Divina, non est defectibilis.

Non tamen ex hoc velis inferre, quod Filius Divinus non sit simpliciter, sed tantum secundum quid productus; quia essentia eius non est producta; nam non est paritas ab una denominatione ad alteram, ut patet in millenis exemplis: & debent denominationes explicari juxta communem acceptionem Authorum, præsertim SS. PP. juxta quam illud dicitur productum, cujus hypostasis, vel Persona producit. Quod autem hinc sequatur, aliquid realiter identificatum cum necessario, seu indefectibili, esse terminative contingens, & defectibile, est quidem mysterium superans caput nostrum: sed hoc mysterium non gratis admittitur.

§24. Nam in primis per complementa extrinseca non videtur, posse explicari libertas Divina, nisi admittendo aliqua, quæ partim ipsi adversarii alibi, saltem in Philosophia, negant, partim SS. PP. planè non videntur admittere, partim etiam, quæ alias difficultates gravissimas inferunt, ut colligere licebit ex probationibus nostræ sententiæ. 2dò. Omnes Theologi agnoscunt mysterium ingens in eo, quod DEUS sit simul perfectissimè liber, ac perfectissimè simplex: quare, ut ait Elparza *quæst. 21. art. 2. in solut. objection.* intellectus instructus fide circa unum mysterium, debet sequi ductum fidei circa alterum: & sic nos mysterium libertatis explicamus ad modum mysterii SS. Trinitatis; ut enim in isto identificatur realiter Filius productus cum natura Divina non producta, ita in altero identificatur terminatio contingens cum natura, seu essentia non contingente: & sicut ex eo, quod DEUS cum necessitate unitatis sit fecundus ad intra, unitas naturæ identificatur cum multiplicitate Personarum: ita ex eo, quod DEUS cum necessitate simplicitatis sit liber, identificatur necessitas, vel indefectibilitas naturæ cum contingentia, vel defectibilitate terminationis. Et hinc etiam Angelicus *1. part. quæst. 25. art. 1. ad 3.* videtur dicere, quod operatio DEI (quod intelligendum est de interna, & contingente) se habeat ad potentiam (scilicet intellectum, & voluntatem) sicut Persona ad naturam, 3tò. Debet admitti in DEO plus quam unum mysterium; nam datur mysterium Dualitatis, seu Spiratoris activi, quod prædicatum identificatur realiter Patri, & Filio, realiter inter se distinctis. Nec dubito, dari adhuc plura, quam ista, quæ patefient in cœlis. Sed & SS. PP. non sunt valde difficiles in admittendo aliquo mysterio in DEO: & saltem mihi videtur, quod longè citius admisissent mysterium aliquod ineffabile, quam ea, quæ adversarii dicunt. Interim tamen hoc etiam verum est, quod de hac quæstione apud PP. altum silentium.

§25. Sicut autem suprà num. §22. diximus, quod in signo libertatis Divinæ in actu primo nulla terminatio concipiatur identificata, ita etiam dicendum, quod tunc nulla concipiatur distincta; quia, cum illud signum sit signum indifferentiæ Divinæ, neque concipitur ulla terminatio identificata, neque ulla distincta, sed indifferens, ut identificetur, vel distinguatur: neque ulla concipitur strictè jam negabilis, aut affirmabilis: sicut etiam in creatis in signo primo, seu actu imò ad volendum, vel nolendum, ne-

que concipitur volitio, neque negatio ejus: sed præscinditur ab utraque. Equidem in creatis, quidquid est distinguibile, est etiam distinctum; at non ita in Divinis, sed tantum illud est distinctum, quod non est identificabile: siue sine quo DEUS non tantum in aliquo signo rationis concipi potest; sed sine quo actu aliquando existit. Et hinc defectio nolitio mundi est distincta à DEO; quia non est amplius identificabilis, non, quod natura Divina ex se sola antecederet exclusisset ejus identitatem, sed quod consequenter ad identificatam volitionem non amplius possit identificari. Et hinc Haunoldus ait, naturam Divinam non per se ipsam, sed per volitionem esse formaliter separatam à nolitione. Quare nunquam DEUS identificat sibi aliquid antecederet distinctum.

Neque etiam DEUS potuisset nolle per nolitionem distinctam; quia in signo priori nondum concipi potest nolitio distincta, sed primum in 2do, in quo data fuit volitio, quæ posita DEUS non potuit amplius nolle. Si autem in hoc signo DEUS noluisse, exclusa eodem modo, & consequenter impossibilis reddita fuisset volitio. Nolitio autem mundi, si fuisset DEO identificata, non habuisset aliam essentiam, & existentiam, quam modò habeat volitio, scilicet essentiam Divinam: sicut tres Personæ habent eandem. Non autem inferas: ergo actu datur nolitio; ad hanc enim illationem non sufficit, dari essentiam, & existentiam nolitionis; sed debet dari etiam terminatio: sicut ad hoc, ut Filius Divinus sit Pater, non sufficit, ut essentia Filii sit Pater; sed deberet etiam Filiatio esse Paternitas. Neque enim in Divinis essentia, & existentia communicant omnia sua, aut recipit omnia prædicata identificabilium.

§26. Addendum hinc aliquid circa sententiam Cajetani, cui consentire quibusdam nefas videtur. Hic Author commentans in *1. part. quæst. 19. art. 2do.* paucis verbis, sine probatione, & objectione, docet, quod volitio contingens DEI sit perfectio voluntaria, & libera, quod prædicatum voluntariæ, ac liberæ, ait esse conditionem diminuentem: unde, licet DEO potuerit deesse hæc perfectio, non tamen, ait, potuisse ei deesse perfectionem, scilicet simpliciter talem. Dein super art. 3. vocat hanc perfectionem non intensivam, sed extensivam. Hanc sententiam, teste Haunoldo *lib. 1. tractatu 1. num. 324.* quidam exponunt, quasi voluerit Cajetanus, volitionem DEI esse DEO superadditam realiter, saltem modaliter. Alii putant, eum voluisse, quod talis perfectio sit simpliciter etiam quoad essentiam, & existentiam defectibilis. In utroque sensu rejicitur à nobis. Alii aliter eum explicant, & ab omni censura vindicant, de quo non debemus multum esse solliciti. Vide Izquierdo *tract. 20. disp. 31. num. 107.* Hic etiam adverto, quod per Congregationem IX. Generalem nostram in nostris scholis prohibitum sit doceri, *actum liberum DEI dicere aliquam rationem positivam DEO intrinsicam, & in existendo contingentem.* Hæc autem propositio debet intelligi, ut habet Gormaz *num. 831.* de ratione, vel prædicato simpliciter quoad existentiam contingentem, non autem tantum quoad terminationem &c. nam hoc secundo modo contingentem de-

sendunt plurimi ex nostris etiam Romæ in facie Generalis, & nuperrimè Ulloa. Quare etiam nobis non erit prohibitum, cum plurimis nostris sentire. His præmissis.

ARTICULUS III.

Probatur nostra conclusio.

527. **P**robatur autem sic. Volitio libera DEI (& proportionaliter est eadem ratio de aliis actibus contingentibus) non potest compleri per aliquid complementum extrinsecum: ergo debet esse adæquatè intrinseca: sed neque potest stare in solis prædicatis sub omni ratione necessariis: ergo debet stare in prædicato secundum quid, seu terminativè defectibili. Prima consequentia post rejectas *num. 519.* duas priores sententias non indiget alia probatione: subsumptum autem probatur ex eo, quod prædicata necessaria sint prorsus indifferentia ad volendum, vel nolendum contingenter, adeoque ipsa sola non possint DEUM potius denominare volentem, quam nolentem. Nec dicas, prædicata necessaria posse hanc denominationem tribuere propter eminentem suam æquivalentiam; quia non minus æquivalent nolitioni, quam volitioni: unde, nisi aliud accedat, est inintelligibile, quomodo determinatè hanc præ opposita denominationem tribuant. Dein denominatio DEI volentis e. g. hunc mundum, potuisset deficere, sicut defacto non datur denominatio nolentis: atqui nihil ex prædicatis necessariis potest deficere: ergo. Dices, potuisse deficere connotationem ad objectum. Sed hæc connotatio, vel est aliquid extra prædicata necessaria, vel nihil: si prius: deferis sententiam tuam: si 2dum: etiam hæc non potest deficere; quia non deficiunt prædicata necessaria.

Si dicas, esse aliquid virtualiter distinctum, non autem realiter, facile convenimus; quia etiam nos non dicimus, terminationem esse realiter distinctam: sed ad summum dicimus, esse virtualiter distinctam ex suppositione, quod existat, quamvis antecederet potuisset à parte rei deficere. vide Gormaz de DEO à *num. 801.* Nec dici potest, superaddi debere tantum respectum, seu relationem rationis; vel enim intelligitur tantum cognitio aliqua, quæ DEUM cognoscit liberè volentem: vel fundamentum ejus cognitionis. Primum est falsum; quia DEUS volens præsupponitur ad nostram cognitionem, imò datur, etsi nemo cognoscat. Si 2dum dicitur; explicandum est, in quo consistat illud fundamentum. Ultima consequentia etiam legitime sequitur: restat probandum 1mum antecedens, in quo tota stat difficultas.

528. Prob. igitur primum ant. Volitio libera DEI (idem est de scientia contingente) datur ab æterno adæquatè per statum: ergo non completur per aliquid extrinsecum. consequentia patet ex *num. 518.* ant. prob. DEUS ab æterno est adæquatè liberè volens per statum: ergo volitio libera debet adæquatè dari ab æterno. conf. iterum non potest negari. ant. prob. ex communi sensu, quem omnes habent de

DEO antecederet ad hanc controversiam: & hinc omnes apprehendunt magnum mysterium in libertate Divina, conjuncta cum simplicitate. Et quæso quis non præoccupatus opinione contraria sibi imaginaretur, quod denominatio DEI volentis, e. g. existere hunc annum 30. non magis detur per statum, quam ipse annus; nec aliter possit dici DEUS volens, quam annus 30. existens, adeoque una, & altera denominatio sit tantum successiva, & neutra simultanea, neutra existat adæquatè per statum, sed tantum utraque denominativè, sicut existit veritas propositionum de futuris contingentibus.

Certè omnes apprehendimus concretum liberè volentis, & scientis, tanquam concretum adæquatè vitale, physicè inexistens voluntati, vel intellectui: & nemo sibi persuadet, quod ipsum objectum, e. g. truncus, vel saxum, possit esse pars hujus concreti; aut quod denominatio DEI necessariò volentis, & liberè volentis, differat tantum ratione objecti, & quidem necdum existentis, & fortè nunquam exituri.

Conf. 1. Wicleffus, & alii hæretici, aut ethnici, non negarunt DEO scientiam necessariam: neque negarunt rem, vel actionem productivam suo tempore exituram; non enim, ut ait Arriaga, fuere tam stupidi, ut de hac re dubitarent: & tamen negarunt DEO præscientiam futurorum, atque ut eam negantes sunt damnati: ergo scientia contingens est aliquid aliud, quam tantum scientia necessaria, & objectum extrinsecum; nisi velimus dicere, illos hæreticos quidem rem admisisse, nomen autem negasse, adeoque Concilia, & Patres tantum de nomine cum illis certasse.

529. Confir. 2. ex Izquierdo. Quamvis ratione complementi extrinseci fortè DEUS posset aliquo modo denominari liber ab æterno, sicut de facto Antichristus potest denominari aliquo modo liber in ordine ad peccatum, scilicet per alienationem: tamen DEUS non potest denominari ab æterno exercens libertatem; quia exercere libertatem planè significat actuale exercitium, quod, cum ab æterno in hac sententia non detur, non potest ab æterno DEUS dici exercere libertatem: atqui debet ab æterno dici exercens libertatem, ut videntur omnes SS. PP. & Theologi cum communi omnium sensu unanimiter dicere, & ipsi adversarii in explicandis aliis quæstionibus: ergo.

Confirm. 3. Exercitium libertatis Divinæ præsupponitur ad exercitium omnipotentia Divinæ, seu est causa illius: sed hoc in ista sententia non esset verum: ergo. min. puto admitti ab adversariis; quia sive per actionem, sive per effectum productum compleatur volitio libera, utrumque est exercitium omnipotentia Divinæ, & nihil potest ad se præsupponi. maj. saltem in aliis materiis ab ipsis adversariis videtur supponi: item clarè traditur à S. Thoma cit. *num. 521.* insuper à Scripturis, & Patribus adstruitur, ut multis allatis textibus probat Izquierdo *tract. 10. de DEO disp. 31. quæst. 4. num. 195.* Sic *Psalm. 134. vers. 6. Omnia quæcunque voluit, Dominus fecit. Psalm. 17. v. 20. Salvum me fecit, quoniam voluit me. Ecclesiastici 39. v. 8. Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentia replebit illum.*

illum. Certè, ut notat Izquierdo, SS. PP. hos textus ita exponunt, ut non causa formalis, sed moralis, aut efficiens, seu saltem efficientem applicans, aut expediens, significetur: sanè ita exponunt, ut prorsus videantur dicere, voluntatem DEI completam præsupponi ad effectum extrinsecum. Accedit, quod aliàs sensus esset hic: *Omnia, quaecunque DEUS fecit, ea fecit. Salvum me fecit, quoniam salvum me fecit. Si Dominus magnus posuerit actionem repletivam spiritus intelligentiæ, tunc replebit illum spiritu intelligentiæ: quæ videntur omninò inconvenientia.*

§30. Confirm. 4. Si DEUS potest denominari ab æterno volens absolute, etiamsi complementum absolute ab æterno non existat, sed tantum per alienationem; tunc etiam, & magis poterit denominari volens conditionate, seu habens decretum subjective absolute, & objective conditionatum, etiamsi complementum tantum existat per alienationem: sed hoc, saltem in nostrorum principis, non videtur admittendum: ergo. maj. videtur ab adversariis admitti, imò cum aliqua talia decreta in Scripturis legantur expressa, ut illud, de quo n. 387. cui adjungi potest illud *Psalm. 131. v. 11. Juravit Dominus David veritatem. . . si custodierint filii tui Testamentum meum. . . Et filii eorum sedebunt super sedem tuam*: hæc, inquam, decreta videntur ipsi explicare debere per essentiam Divinam, & per statum conditionatum objecti, tanquam complementum.

Prob. jam min. Inprimis, ut observat Izquierdo *tract. 10. disp. 31. num. 181. Et num. 258.* dantur hac ratione infinita decreta subjective absolute, & objective conditionata, quot scilicet dantur scientiæ mediæ; quia sicut scientia mediæ actu existens ab æterno, & DEUM denominans actu scientem, juxta adversarios nihil dicit, nisi intellectum Divinum necessarium, & statum conditionatum objecti, ita etiam decretum subjective absolute, & objective conditionatum, nihil aliud dicit, quam voluntatem Divinam, vel simplicem complacentiam necessariam (si hæc datur) & statum conditionatum objecti &c. tot autem decreta de rebus omnibus, in quavis providentia conditionate futuris, nostri saltem communis, negant. Accedit aliquid aliud adhuc difficilius: scilicet, non videtur posse explicari libertas DEI circa hæc decreta; nam nec voluntas, nec ipse status conditionatus objecti DEO est liber, quandocunque agitur de actibus liberis creaturæ, sicut scilicet objectum scientiæ mediæ: ergo talia decreta non magis essent libera DEO, quam scientia mediæ directæ de nostris actibus, quæ nobis, non autem DEO libera est: hoc autem dici non potest: ergo.

§31. Confir. 5. ex P. Francisco Rhem in *Theibus anno 1678. Dilingæ editis.* In sententia adversariorum difficillimè, aut omnino non potest assignari discrimen aliquod à parte rei inter scientiam mediæ, & scientiam visionis: & consequenter neque inter unum decretum subjective, & objective absolute: & alterum subjective absolute, objective tamen conditionatum; nam sunt eadem prorsus constitutiva, scilicet voluntas DEI necessaria, & objectum, seu actio: atqui objectum, vel actio conditionate existens, & absolute existens sunt realiter idem, ut pro-

batum num. 435. Si respondeant, etiam nos admittere num. 412. quod objectum scientiæ visionis, & objectum scientiæ mediæ, non sint idem: replico distinguendo illatum: non sunt idem adæquatè, omitt. inadæquatè, neg. nam omne, quod est objectum scientiæ visionis, est etiam objectum scientiæ mediæ: sed non vicissim; quia scientia visionis videt actum absolute futurum determinatè in specie physice infima, imò in individuo: scientia verò mediæ non videt eum determinatè, aut solum, sed indeterminatè, disjunctivè, seu cum pluribus aliis ejusdem speciei.

Verum per hoc adversarii non evitant vim istius argumenti; nam etsi actus scientiæ mediæ tendens in plura objecta, juxta ipsos dici possit habere tot complementa, quot habet objecta, tamen nihilominus semper manet verum, quod, quando datur scientia mediæ, detur etiam complementum scientiæ visionis, & consequenter detur etiam ista scientia, quod admitti non potest. prob. illat. inter plures illos actus indeterminatè acceptos, qui sunt objectum scientiæ mediæ, est etiam ille determinatè acceptus, qui est objectum scientiæ visionis: cumque hic non debeat existere per statum ad hoc, ut compleat scientiam visionis: per alienationem autem jam detur, nihil deest ad scientiam visionis, seu, ut DEUS actu denominetur sciens scientiæ visionis. Minus adhuc hæc exceptio adversariorum valet in ordine ad decreta DEI, quæ tendunt determinatè ad individuum, quod decernunt, & ad quod determinant: adeoque decretum conditionatum, & absolute habent idem objectum, consequenter etiam idem complementum. Interim tamen istæ scientiæ, atque decreta, sunt, saltem antecederent, realiter separabilia, & potest una sine altera, ac unum decretum sine altero dari, ut negari non potest (& ex hac separabilitate putant adversarii, sententiam nostram efficacissimè impugnari) unde concedere nequeunt, quod sint realiter identificate: quin si identificata forent, sequeretur, DEUM habere innumera decreta omnino absolute contingentia circa res nunquam exituras, & quidem non libera: quæ urique non possunt admitti.

§32. Prob. ant. superius 2. DEUS non tantum vult res quomodocunque, sed vult propter certos fines, vel suo modo motiva, aut quasi causas morales: vult aliqua tantum permissivè, alia intentivè: hoc est, quædam tantum decernit permittere, alia etiam prædefinit: sed hi respectus decreti Divini ad fines, vel motiva, explicari non possunt per complementa extrinseca: ergo. maj. videtur innegabilis, & oppositum dicere, ait Izquierdo *tract. 10. disp. 31. num. 213.* est DEUM conjicere in indignissimas angustias. min. prob. res ipsa per se, e. g. beatitudo hominis, est prorsus indifferens, ut detur propter merita præcedentia, vel non: peccatum est indifferens, ut permittatur ad ostendendam misericordiam, vel ad ostendendam justitiam; actus aliquis externus, non peccaminosus, est indifferens, ut à DEO intendatur; quia potest esse occasio boni: vel ut tantum permittatur; quia potest homini esse occasio mali: vel etiam; quia DEO magis placeret, poni alium: ergo per ipsa sola objecta non determinatur DEUS ad decernenda ista ob hunc

potius, quàm alium finem, ob hoc, vel aliud motivum, intentivè potius, quàm permissivè.

Respondent adversarii primò. Quando DEUS vult aliquid propter alterum e.g. sanitatem conferre homini propter preces; tunc determinatio, vel connexio sanitatis cum precibus fundatur in hac veritate conditionata: *Si non darentur preces, non daretur sanitas.* Sed contra: hoc est falsum; nam sæpius DEUS concedit aliquid propter preces, tamen concessurus, etiam si non rogaretur, ut est innegabile; aliàs deberemus dicere, quòd, quando DEUS hominibus orantibus ante mensam dat cibos, eos nunquam daret, si non orarent. Item DEUS dat gratiam, ut homo consentiat, daturus tamen etiam illam, quamvis homo non consentiret: & hoc semper contingit, quando dat gratiam sufficientem, quam etiam dat eo fine, ut homo bene agat, quamvis iste non velit. Dein potest utique DEUS simul intendere duos fines, saltem in actu primo adæquatos, ita, ut, quamvis deficeret unus, tamen non deficeret effectus. Saltem est innegabile, quòd DEUS possit ita intendere finem, vel rem velle propter duo motiva: quo casu decretum habet specialem modum tendendi, qui non est explicabilis per illam veritatem conditionalem.

Respondent secundò alii, dari in DEO complacentias necessarias de quibuscunque combinationibus possibilibus unius cum altero, tanquam finis cum medio, formaliter infinites (saltem syncategorematicè) distinctas, prout scilicet possibiles sunt combinationes syncategorematicè infinitæ: in actionibus verò dari respectus essentialis, vel transcendentales ad has complacentias, adeoque ipsis actionibus inesse respectum aliquem immediatum ad complacentias, hoc est, cuique actioni speciali ad specialem complacentiam, & consequenter inesse mediatum respectum ad varios fines, unum, vel plures &c. ita, ut una actio habeat respectum ad hunc, vel hos fines, alia verò ad alios &c. ideoque rem produci ex hoc potius, quàm alio fine, esse produci per talem, & non aliam actionem.

Sed quidquid sit de hac complacentia, de qua pauca *num. 517.* isti respectus transcendentales communiter, saltem à nostris, in Philosophia non admittuntur, quando agitur de causa finali, vel morali: unde etiam non tantum quælibet actio non debet respicere omnes has complacentias, sed nullas; sicut juxta adversarios effectus ipse indifferens per actionem productus nullas respicit: & planè hi respectus gratis adstruuntur; quis enim credat, esse physicè aliam actionem, si producantur pluviae propter preces in siccitate, quàm si producat propter peccata ad puniendos homines inundantia imbrium? quis credat, meam ambulationem esse intrinsecè aliam, si ambulem propter visitationem templi, quàm si purè propter sanitatem? aliam intrinsecè comestionem, si propter honorem DEI, quàm si propter gustum meum comedam?

533. Conf. Visio beatifica datur propter merita: estque ipsa actio vitalis, non producta per aliam actionem: ergo juxta adversarios ipsa debet habere essentialem respectum immediatum essentialem ad complacentiam de his meritis, ut dictum est, & consequenter media-

tum ad hæc merita: adeoque deberet non tantum quoad intensionem, sed etiam quoad essentialitatem aliud prædicatum physicè differre visio concessa ob duo merita ab alia collata ob tria: item deberet differre multò magis visio beatifica parvulorum, qui eam acceperunt ut hæreditatem, à visione adultorum, qui eam acceperunt, ut coronam, quod nemo admittit. Conf. 2dò. DEUS peccatum aliquando decernit permittere ad ostendendam suam misericordiam in condonatione: aliquando ad ostendendam justitiam in æterna punitione: ergo peccatum, quod etiam est actio aliqua vitalis, deberet habere essentialem connexionem, aut cum ostensione misericordiae, seu condonatione, aut cum ostensione justitiæ, & punitione æterna: ergo unum esset essentialiter impunibile poenâ æternâ, alterum esset essentialiter irremissibile: cumque aliquem ex his finibus DEUS semper intendat, omnia peccata, aut unum, aut alterum prædicatum haberent: quod tamen adversarii non facillè admittent, nec possunt admittere in hac providentia.

Confirm. 3. Anima nostra rationalis creatur, adeoque ex communi, saltem nostrorum, non producit per actionem distinctam: ergo ipsa deberet habere intrinsecum essentialem respectum ad finem supernaturalem, ob quem de facto producta est: adeoque ipsa esset ens supernaturale, quod non potest ullo modo admitti. Iterum: non potuissent isti homines Adamus, & alii, cum suis animabus, produci in statu puræ naturæ, quod non convenit cum definitionibus Pontificum. Eadem difficultas est in materia prima. Nec dicas, animas tantum esse essentialiter ordinabiles, non autem ordinatas ad finem supernum; nam posito, quòd ipsæ existant, datur necessariò totum decretum actu ordinans: ergo ipsæ post se trahunt actualem ordinationem, nec possunt sine hac esse: imò, etiam si actu non existerent, cum tamen jam ab æterno detur decretum eas ordinans ad finem supernaturalem, deberent jam esse ita ordinatæ.

Confirm. 4. In hac sententia explicari non potest condonatio peccati habitualis purè extrinseca; cum DEUS, ut hanc faciat, prorsus nihil producere debeat. Dicunt, ipsam revelationem hujus condonationis posse esse complementum decreti condonativi. Sed in primis revelatio supponit condonationem jam factam, & non constituit. Dein, unde probatur, quòd DEUS id semper revelare debeat; cum utique, saltem absolute, plures casus sint possibiles, in quibus talis revelatio dari non debeat? Certè non video, cur non saltem in statu puræ naturæ potuisset revelationem omittere, maxime circa peccatum leve. Eadem difficultas esse videtur in explicanda purè extrinseca relaxatione, vel remissione voti.

534. Probatur idem anteced. 3. DEUS non tantum est liber ad volendum, sed etiam ad nolendum, & quidem ad positivè nolendum omnia: sed hoc non potest explicari in adversa sententia: ergo, maj. est S. Thomæ 1. contra Gentil. c. 81. ubi sic ait. *Potest igitur DEUS velle non esse quamcunque rem aliam præter se: & loquitur de quacunque re collectivè; hoc enim clarè probat ejus ratio, quòd scilicet, quacunque re deficiente, non tollatur totaliter ratio boni resp.*

respectu DEI, quæ nunquam tollitur à DEO, si maneat ipse, etiam sublati omnibus collectivè creaturis. Eadem maj. planè videtur supponi à SS. Patribus, qui certè libertatem DEI perfectissimam statuunt circa creanda, vel omittenda, inque eandem voluntatem Divinam referunt facta, & non facta &c. qui certè nunquam negassent DEO possibile hoc decretum positivum: *Nolo creare ullam creaturam; quia nulla indigeo.* Sed hæc maj. confirmabitur adhuc magis ex paulò post dicendis, min. videtur satis clara; cum pura negatio non aliud præstaret, quam puram omissionem; nisi quis velit dicere contra communem, quòd negationes sint aliquid positivum, scilicet ens diminutum.

Conf. DEUS est liber ad nolendum aliquid, vel omnia ex hoc potius, quam alio fine, ex uno, vel pluribus: ergo est liber ad positivè nolendum omnia, & ad decretum, quod non potest compleri per aliquid extrinsecum. ant. negant Quiros, Platelius, & alii: sed Izquierdo *tract. 10. disp. 31. num. 244.* ait, hoc esse dare manus, & devorare absurdum, pro quo vitando tam multa sint inventa. Arriaga autem *disp. 28. sect. 1. subsect. 6. num. 42.* ait, hanc responsionem esse improbabilem. Et sanè nunquam credam, SS. PP. hoc DEO negaturos fuisse: certè longè citius admisissent aliquid mysterium in DEO (cum alias in admittendis mysteriis non fuerint adeò difficiles) quam ita restrinxissent libertatem Divinam, in qua tamen omnes agnoscunt magnum mysterium. Et quis neget, DEUM posse intendere hos, vel illos fines, dum nullus, neque ad velle, neque ad nolle, necessitat? Et quæso (ut rectè Haunoldus *l. 1. num. 342.* ait) cur DEUS non potuisset sic decernere: *Nolo creare mundum; quia video lapsurum Adamum, quamvis non curarem lapsum Luciferi?* cum præsertim, ut ait Arriaga, nolitio alicujus rei possit esse utilis ad diversos fines.

535. Unde non potest recurri ad puram omissionem liberam; per hanc enim nunquam explicari potest, quòd DEUS aliquid nolit ex hoc potius, quam ex alio fine; quia ad hoc requiritur manifestè specialis modus tendendi. Si fors dicas, DEUM tantum cognoscere illos fines, non tamen actu voluntatis in illos tendere, ut dicitur de pura omissione libera voluntatis creatæ. Resp. 1. redire difficultatem de ipsa scientia, ut paulò post patebit: 2. esse valde absurdum dicere, quòd DEUS necessariò debeat purè omittere, & non possit positivè nolle; cum utique DEO debeat possibile esse etiam materialiter perfectius exercitium libertatis suæ, & utique perfectius sit positivè nolle, quam purè non velle: imò ex hac ratione Arriaga *disp. 27. num. 87. de DEO. § disp. 29. num. 23.* infert, in DEO non posse dari puram omissionem liberam, quamvis *n. 426.* ei quoad hoc non consenserimus.

536. Conf. Casu, quo DEUS nihil creasset, & in æternum nihil creare voluisset, habuisset tamen eandem scientiam mediam, quam modò habet, positivè talem, & quidem contingentem: per quid autem tunc fuisset completa? Adversarii videntur respondere per statum conditionatum objecti. At præter jam dicta *num. 530. § 531.* hæc responsio videtur mihi valde difficilis ex eo, quòd hac ratione denominatio

DEI scientis nunquam per totam æternitatem fuisset data tota per statum, & tamen DEUS debuisset ab æterno, & in æternum dici actualiter sciens scientia contingenti: unde neque fuisset denominatio successiva, sicut annus, & mensis, quorum partes saltem successive debent omnes realiter existere: sed DEUS actualiter sciens scientia contingenti per totam æternitatem nihil habuisset per statum, nisi scientiam necessariam: quòd sanè est magnum, & mihi imperceptibile mysterium.

537. Argumenta hucusque allata putat se vitare Martinez in *manuscriptis*, & alii, præsertim Recentiores, confugiendo ad certum modum, quem asserunt habere omnes illos respectus, & quasi tendentias, quas nos tribuimus terminationi: & isto volunt compleri volitionem Divinam. Nec sunt solliciti, in quo subjecto recipiatur, quamvis in DEO recipi non possit; nam etsi esset in concavo lunæ, parum eorum interesset. Alii verò hunc modum vix non explodunt. At ego eum, non quidem explodendum, sed nec sufficientem existimo huic difficultati solvendæ. Et inprimis unus tantum adstrui nequit; nam deberet saltem unus complere scientiam mediam, quæ compleri non potest tantum per statum conditionatum objecti, ut non inefficaciter hucusque videtur ostensum: quo posito, scientia media debet habere aliud complementum, quam decretum, aut scientia visionis; quia tota separabilis est, & etiam tota præsupponitur ad decretum DEI: & hic etiam modus complens scientiam mediam, deberet esse impedibilis, & determinabilis ab homine; aliàs manifestè rueret libertas humana: alter deberet complere decretum DEI, & scientiam visionis. At modus complens scientiam mediam non levem patitur difficultatem ex eo, quòd esset creatura, saltem aliquando absolute existens, vel exsistita antecedenter ad omne liberum decretum DEI: nec esset liber DEO; quia scientia media DEO libera non est, & decretum liberum antecedit. Et quamvis fortè dici posset esse subjectus libertati Divinæ quoad tempus existentie (quia juxta adversarios denominatio scientis est successiva, nec exigit omnes partes simul existere) tamen non esset subjectus libertati Divinæ quoad existentiam simpliciter talem; quia tandem deberet aliquando necessariò existere: cum denominatio successiva saltem exigat aliquando omnes partes dari: hoc autem non puto conforme esse menti SS. PP. 2dò difficillimè explicatur, quomodo hic modus non præsupponat jam scientiam DEI de futuris, ut (cum absolute necessarius non sit) possit à DEO, directo per illam scientiam, contingentem produci: & quidem potius hic habens connexionem cum tot infinitis conditionatè liberè futuris, quam alius habens connexionem cum aliis, & insuper salva libertate. Certè juxta adversarios videtur cæco modo debere produci, vel quasi resurgere ab omnipotentia DEI, supposita futuritione, conditionata actuum, vel effectuum creatorum, quæ videntur nullatenus admittenda.

538. Ulterius argumenta nostra, saltem plura, hunc, vel hos modos, quicumque admittantur, impugnant; nam & isti non possunt existere ab æterno: & in tempore deberent esse

exer;

exercitium non tantum libertatis, sed eodem modo omnipotentiae Divinae: nec videntur congruere communi opinioni, existimanti, totum concretum volentis, scientis &c. esse vitale: minimè autem per hos modos explicari potest decretum DEI omnia nolentis; quia tunc etiam nollet hunc ipsum, vel hos ipsos modos: quo casu etiam nullatenus posset per eos compleri scientia media, ut patet consideranti. Antequam autem dicerem (ut aliqui videntur dicere) quoddam DEUS, quando nollet quidquam producere, tamen debeat producere modum aliquem, qui compleat ejus volitionem, adeoque, quoddam DEUS non possit esse per omnem aeternitatem à parte post sine omni creatura: antequam, inquam, hoc dicerem, malletm admittere, nescio, quot mysteria in DEO; quia videtur mihi nullo modo congruere hac assertio SS. PP. aut communi Theologorum opinioni, de quo videatur Izquierdo *tract. 10. disp. 31. num. 68.* ubi ait, se existimare, esse de fide, quoddam DEUS potuerit per totam aeternitatem nihil extra se producere.

Confirm. Si DEUS nihil crearet præter illum modum, deberet hic esse identificatus cum sua duratione, adeoque ab intrinseco aeternus: item cum sua ubicatione, adeoque immobilis: vel deberet dici, DEUM debere, plura, & plura entia modalia semper producere. 2. Hic modus non haberet subiectum, quod videtur esse contra essentiam modi: vel DEUS deberet etiam substantiam aliquam producere. Si etiam dicas, eum supernaturaliter conservari posse sine subiecto, tamen non esset, nec substantia, nec accedens, adeoque in genere entis incognito antiquis, prob. non esset substantia; quia hæc exigit accidentia, quamvis iis possit supernaturaliter spoliari: hic autem modus omnia à se distincta excluderet: neque esset accedens; quia hoc saltem exigit naturaliter inesse subiecto substantiali: hic autem modus omnem substantiam excluderet.

Varia alia argumenta adducit Izquierdo *loco cit.* Ulloa, & alii, quæ brevitas causa omitto. Addo solum, quoddam adstruentes complementa extrinseca hinc inde magnas difficultates incurrant circa varias Theologicas opiniones, &, ut ait Izquierdo *tract. 10. disp. 31. quest. 4. num. 262.* quasi compedibus præpediti incedant: unde, cum utrinque occurrant difficultates maximæ, malim saltu uno eas transilire, post quas planior dein via occurrit, quæque, saltem mihi, existimatur à SS. PP. magis indigerari: & hinc mihi videtur nostra sententia præ opposita defendenda; quia aliqua defendi debet. Quid absolute verum sit, patebit, ut speramus, in cælis.

ARTICULUS IV.

Respondetur objectionibus.

539. **O**B. 1. Evidens signum distinctionis realis est mutua separabilitas: sed inter essentiam Divinam, & volitionem liberam mundi, datur mutua separabilitas: ergo datur distinctio realis. Confirm. Separabilitas quoad locum, vel tem-

pus, est evidens signum distinctionis realis: ergo etiam separabilitas quoad existentiam. Resp. dist. maj. est signum distinctionis separabilitas essentialis, seu quoad essentiam. conc. maj. separabilitas tantum terminativa, seu quoad terminationem, aut denominationem, & quidem separabilitas tantum antecedens, non consequens. neg. maj. & dist. min. datur separabilitas essentialis, seu quoad essentiam. neg. min. tantum terminativa, seu quoad terminationem, vel denominationem, & quidem tantum antecedens, non consequens, conc. min. & neg. conf. Sensus distinctionis patet ex *num. 522.* Hoc argumentum, ut Gormaz, ait, est petitio principii; quia adversarii assunt tanquam principium, quoddam aliquid tantum terminativè separabile non possit esse identificatum DEO, idque ulterius non probant.

Ad confirm. neg. conf. Quæ separantur quoad locum, vel tempus, sunt necessariò creaturæ; DEUS enim est necessariò aeternus, & immensus: ergo separantur simpliciter quoad essentiam; neque enim in creatis admitti debet mysterium simile mysterio Trinitatis. Ubi tamen nota, nos non admittere, quoddam terminatio, & essentia Divina distinguantur quoad existentiam, in hoc sensu, quasi darentur duæ illarum existentiarum separabiles; hoc enim est falsum: sed tantum, quoddam essentia sit necessariò identificata existentia, terminatio verò potuisset illi existentia non identificari, adeoque nullam habere existentiam. Dices: ergo juxta nos aliquid, quoddam de facto est DEUS, scilicet volitio mundi, potuisset non esse, & quoddam de facto non est, scilicet nolitio, potuisset esse DEUS: hoc est imperceptibile: ergo. Respondet iterum Gormaz, hoc argumentum esse petitionem principii: ego dist. 1. part. illati, potuisset non esse essentialiter. neg. tantum terminativè. conc. dist. etiam 2. part. anteceder. conc. consequenter. neg. illatum. & dist. sic min. subsumpta, neg. conf.

540. Ob. 2. Mysterium SS. Trinitatis est longè aliud, quàm nos fingimus mysterium libertatis Divinae: ergo non est paritas ab uno ad alterum, prob. ant. In illo mysterio tantum verificatur, quoddam duo realiter distincta identificantur realiter in tertio: non verò, quoddam duo realiter distincta sint divisim identificabilia eidem tertio, ita, ut unum sit, & alterum non sit, seu non existat: ergo. Resp. dist. ant. est aliud materialiter. conc. ant. formaliter. neg. ant. & conf. ad prob. neg. conf. Utique non conveniunt duo hæc mysteria quoad omnia, sed in eo, quoddam duo realiter identificata non conveniant quoad omnia prædicata: e. g. in priori *Natura est communis*, filiatio non est communis; natura non est producta, filiatio est producta. in 2do *natura est necessaria*: terminatio est contingens.

Quoddam autem in mysterio priori omnia realiter identificata simul existant: in 2do autem etiam quidem realiter identificata simul existant, seu simul sint: non verò simul sint, quæ realiter anteceder. identificabilia fuerunt, ostendit quidem, esse hoc mysterium materialiter, sed non formaliter aliud; neque etiam difficilius; quia, ut rectè Ulloa *de DEO disp. 1. num. 79.* in contradictoriis non datur magis, & minus: ergo si possunt in Divinis vinci prædicata priora, poterunt etiam po-

Q

posteriora: nec videtur minùs difficulter perceptibilis mediata distinctio à se ipso, quàm separabilitas à se ipso; quia tota difficultas etiam separabilitatis à se ipso oritur ex eo, quòd idem non possit simul esse, & non esse: quòd eodem modo apparenter opponitur mediata distinctio: vide P. Rhem *num. 39.* Differentiæ autem materialis inter hæc mysteria ratio est, quòd Relationes Divinæ non sint oppositæ quoad existentiam; sed potius essentialiter petant coexistere: at verò terminationes liberæ opponuntur quoad existentiam; quia DEUS non potest simul idem velle, & nolle: Ubi nota axioma illud: *In DEO omnia sunt communia*: hoc est, identificabilia, vel identificata: utique intelligendum esse de iis, quæ simul existunt: non verò de iis, quæ non existunt: quare nolitio, & volitio non debent posse invicem identificari.

541. Ob. 3. Non existere essentiam est non existere rem ipsam: ergo etiam existere essentiam, est existere rem ipsam: atqui essentia actuum contingentium omnium possibilium in DEO existit: ergo existunt omnes actus contingentes DEI possibiles, adeoque etiam nolitio mundi: & quidem necessariò; quia ejus essentia necessariò existit: quòd est falsum. Resp. retorquendo argumentum. Produci essentiam, est produci rem ipsam: ergo non produci essentiam, est non produci rem ipsam: ergo, cum essentia non producat, neque producit filiationem. Resp. 2dò, dist. 1. conf. in creatis, conc. in Divinis, neg. conf. non enim omnia prædicata sunt communia. Ant. concedi potest; quia nulla deficit, aut producit essentia, nisi sit creata, in qua non admittitur distinctio virtualis.

542. Ob. 4. Quòd existit, ut potuisset non existere, producit: sed sic existit libera volitio DEI: ergo. Confir. 1. Quòd existit, ut potuisset non existere, imperfectè existit, & est imperfectio: ergo non potest identificari DEO. Confir. 2dò ex Pallavicino. Talis volitio posset à DEO contemni: ergo non est aliquid Divinum. Confir. 3. Talis terminatio haberet existere, sive esse, ex beneficio DEI: ergo esset creatura. Resp. dist. maj. Quòd existit, ut potuisset non existere quoad essentiam, conc. maj. quoad terminationem tantum, neg. maj. & dist. sic min. neg. conf. Adde, quòd omne, quòd producit tantquam creatura, vel ens ab alio, possit etiam consequenter iterum destrui, vel non existere, saltem de absoluta DEI potentia, quòd non convenit huic terminationi.

Ad 1am confir. redit eam distinctio; cum enim libera volitio DEI, supposito, quòd existat, habeat identificatam essentiam, & existentiam Divinam infinitè perfectam, non potest imperfectè existere. Neque contingentia, aut defectibilitas tantum terminativa, & secundum quid, atque duntaxat antecedens, ut ait Gormaz *num. 278.* est imperfectio: sed aliquid requisitum necessarium ad conciliandam libertatem Divinam cum simplicitate. Neque est opposita perfectioni simpliciter infinitæ ex hoc ipso, quòd cum ea sit identificabilis. Sed neque esset in DEO major perfectio, si volitio non esset terminativè defectibilis; quia tunc ipse non esset liber.

Ad 2am confir. dist. ant. posset contemni

quoad essentiam, neg. ant. quoad terminationem; subdist. antecedenter, aut quando non existeret. omitt. ant. consequenter, & quando existit. neg. ant. & dist. conf. non est aliquid Divinum antecedenter, & quando non existit, conc. conf. consequenter, vel quando existit, neg. conf. Responsonis explicatio habetur ex *num. 522.* & seq. Ad 3. confir. dist. ant. haberet ex beneficio DEI esse indistinctum ab essentia Divina, omitt. ant. distinctum, neg. ant. & conf. Haunoldus *num. 360.* ait, non terminationem accipere beneficium: sed per eam aliis tribui beneficium, eamque se habere ut quo, non ut quod. Verbo: si per hos terminos non intelligitur aliud, quàm esse in libera potestate DEI, ut potius detur terminatio volitionis, quàm nolitio, totum admittitur: si aliquid amplius, explicetur etiam clarius.

543. Ob. 5. Implicat, ut DEUS sit indifferens ad esse DEUM, vel non esse DEUM: atqui hoc juxta nos contingeret: ergo. prob. min. Volitio Divina est DEUS: sed volitio Divina est indifferens, ut sit DEUS: ergo DEUS est indifferens, ut sit DEUS. Resp. retorq. arg. Implicat, ut DEUS sit distinctus ab essentia Divina: sed hoc contingeret juxta adversarios, utpote Catholicos: ergo. prob. mi. Filius est essentia Divina: sed Pater est distinctus à Filio: ergo Pater est distinctus ab essentia Divina: atqui Pater est DEUS: ergo DEUS est distinctus ab essentia Divina. Scilicet hic modus argumentandi non procedit in Divinis, ubi non semper identificata conveniunt in omni prædicato. In forma conc. maj. neg. min. ad prob. dist. maj. volitio est DEUS, cum aliqua tamen distinctione virtuali ab essentia, vel cum discrepantia in aliquo prædicato. conc. maj. sine ista, neg. maj. & dist. min. est indifferens volitio essentialiter sumpta. neg. min. terminativè sumpta. subdist. antecedenter. conc. mi. consequenter, neg. mi. & conf. Nec dicas, purè Divinum esse purè necessarium; hoc enim ipsum est, quòd negamus, addita tamen semper solita modificatione.

544. Ob. 6. Si possunt identificari essentia simpliciter necessaria, & actus contingens, possunt etiam identificari ens æternum, & temporale: sed hac ratione volitiones Divinæ non deberent esse ab æterno: ergo. Resp. retorq. arg. Si potest identificari Filius productus, & natura non producta: id quòd est Pater, & Filius realiter distinctus à Patre &c. potest etiam identificari ens temporale, & æternum: quæcumque adversarii dabunt disparitatem, serviet illa etiam nobis. In forma neg. maj. Ratio negandi inprimis est ipsa autoritas gravissima SS. PP. & Theologorum, asserentium, quòd, quidquid in DEO est, æternum sit, à qua recedere non licet: imò neque contra istam autoritatem admittenda sunt mysteria in DEO, aut distinctiones virtuales, vel discrepantiæ in prædicatis. Cum ergo, quidquid in DEO est, habeat existentiam æternam, nec sit ulla prorsus ratio dicendi, quòd existentia æterna non communicet prædicatum æternitatis cuilibet identificato, non est ulla ratio dicendi, quòd non omnia sint æterna: temporale autem æternum esse non potest, adeoque nec æterno identificari. Rursus, si temporale identificaretur DEO æterno,

æterno, deberet ipse prius existisse sine illo temporali, & postea per identitatem acquirere illud: hoc autem esset apertè mutari, quod DEO repugnat: ergo.

545. Dices: Juxta nos DEUS esset mutabilis: ergo, prob. ant. DEUS potuisset habere nolitionem mundi: sed tunc fuisset alius DEUS, adeoque mutatus: ergo, Conf. 1. Si DEUS in tempore identificaret sibi aliquam nolitionem, mutaretur: ergo, si potuit ab æterno eam sibi identificare, potuit ab æterno mutari. Confir. 2dò. Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, esset alius, & mutaretur: ergo etiam mutaretur DEUS, si haberet nolitionem, quam modò non habet, Resp. Quomodo ergo adversarii ostendunt, DEUM esse magis immutabilem, quam sit homo, ex quo capite eos impugnat Izquierdo? nam immutabilitas tandem stat juxta ipsos in hoc, quòd detur DEUS, & verum semper sit, rem fuisset, vel esse: quæ immutabilitas datur ferme in quolibet homine. 2dò quomodo non mutatur juxta ipsos volitio DEI, quando objectum destruitur? Sed quidquid de hoc sit, neg. ant. ad prob. neg. min. Sicut non est alius DEUS Pater, & alius Filius, quamvis ille habeat Paternitatem, & iste Filiationem: ita non est alius DEUS nolens, & alius volens, quamvis sint diversæ terminationes; quia scilicet manet eadem essentia Divina, antecedenter capax identificandi sibi terminationem, aut volitionis, aut nolitionis.

Ad 1mam confirm. conc. ant. ex dictis num. 544. neg. conf. & paritatem. Non mutatur illud, quod à parte rei semper eodem modo se habet: atqui DEUS semper à parte rei, in omni instanti imaginabili, eodem modo se habet, & solum in signo aliquo rationis potuisset aliter, terminativè tantum, se habere, non transiendo ab uno statu ad alium, vel ab una terminatione ad aliam, aut à privatione unius ad habitum; sed unum statum præ alio immutabiliter assumendo, unam terminationem præ alia pro tota æternitate sibi identificando. Ad 2dam confirmat. retorqueo arg. & quæro, quare Pater, non procedens à Filio, non sit alius DEUS, quam Spiritus Sanctus ab eo procedens. Debet responderi; quia est in ipso eadem immutata essentia; at si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, mutaretur essentia DEI; quia hæc, ut ex fide habemus, modò tantum est capax identificandi sibi unam Personam procedentem à solo Patre: in altero autem casu esset capax identificandi sibi duas. At verò essentia Divina est antecedeatè capax sibi identificandi non tantum unam, sed duas terminationes, non quidem simul, sed divisim; nam essentia Divina exigit posse, tum velle, tum nolle. In forma neg. conf. Hæc responsio suo modo etiam applicari potest ad 1mam confirmat.; nam etiam essentia Divina non est capax identificandi sibi aliquid temporale.

546. Ob. 7. Ariani, ut probarent, Verbum Divinum, seu Filium DEI, esse creaturam, dicebant, eum contingenter, & liberè existere: at verò SS. PP. ut tuerentur, eum esse DEUM, & Patri consubstantialem, defendebant, eum necessariò existere: ergo SS. PP. admittebant, quòd omne contingenter existens, non sit DEUS: sed volitio libera ita existit: ergo. Resp. cum Haulnoldo, Gormaz, & aliis dist. 1mam. part. ant.

dicebant, eum contingenter existere tantum quoad terminationem aliquam. neg. etiam quoad essentiam. conc. dist. etiam partem 2. ant. SS. PP. defendebant, eum necessariò existere quoad essentiam. conc. quoad omnia prædicata Filii quæ talis; subdist. inferendo id præcisè ex reali identitate cum DEO. neg. ex aliis rationibus. conc. ant. & neg. conf. at subsumptum dist. volitio libera contingenter existit quoad essentiam. neg. secundum quid, quoad terminationem, & tantum antecedenter. conc. & neg. ult. conf.

547. Ariani, ut refert D. Athanasius, ita discurrebant cum mulierculis. Habuistine filium, antequam pareres. Illis respondentibus, quòd non: inferebant: ergo tu major natu es filio tuo: ergo etiam Pater Divinus major natu est Filio suo, seu Verbo. Quare, ut Filium Patre minorem facerent, voluerunt, eum nasci in tempore, & liberè, non aliter, ac generantur homines à suis parentibus. Econtra SS. PP. ut tuerentur Filium Patri æqualem, dicebant, esse generatum ab æterno, & necessariò, ac esse inseparabilem à Patre. Sic Toletanum XI. Nam si attendamus illud, quod Scriptura sancta dicit de sapientia: splendor est lucis æternæ: sicut splendorem lucis videmus inseparabiliter inherere, sic confitemur, Filium à Patre separari non posse. S. Augustinus contra Maximinum Arianorum Episcopum l. 3. c. 14. paulò ante medium de Filio Divino ait: Non natus ex tempore, sed gignenti coæternus, sicut splendor ab igne genitus gignenti manifestatur æquævus: qua ratione PP. ostenderunt, Patrem Divinum non necessariò esse priorem tempore, quam Filium.

Tam Ariani, quam SS. PP. loquebantur maximè de Filio, concretivè sumpto, hoc est, de ipso, ut involvente essentiam; de quo utraque pars maximè erat sollicita: illi, ut probarent, Filium habere essentiam, & substantiam aliam à Patre: isti, ut monstrarent, Filium esse Patri consubstantialem. Ariani volebant, Filium, concretivè sumptum, esse generatum in tempore; sic enim fuisset alterius essentia; quia nihil temporale potest identificari essentia Divina ex num. 544. SS. PP. maximè contendebant, ut Filium tuerentur æternum, & ab æterno genitum, & hoc maximè probant textus allati ab Aldrete disp. 9. de voluntate DEI sect. 3. quod minimè negamus.

548. Quòd si quæstio instituat de ipsa Personalitate Filii ut distincta ab essentia, etiam concedo, assertam esse à Patribus necessariam, & indefectibilem: at nego, hoc eos intulisse præcisè ex eo, quòd ipsa sit realiter identificata cum essentia Divina: sed intulerunt tum ex hac identitate, tum ex aliis rationibus, saltem implicite, aut tacite subintellectis, scilicet illis, quibus in tractatu de Trinitate probatur, Filium à Patre non liberè, sed naturaliter, adeoque indefectibiliter genitum. e. g. ex eo, quòd Filius sit sapientia, & virtus Patris, & Pater non potuerit esse sine sapientia, ac virtute, probant SS. PP. (quos tacito nomine refert, & sequitur S. Augustinus de Trinitate l. 6. c. 1.) quòd non potuerit esse sine Filio &c. de quibus rationibus vide Ruiz de Trinitate disp. 92. per totam.

Rursus Patres saltem subintellexerunt, Personalitatem Filii non esse exercitium liberum volun-

luntatis Divinæ, neque supponere exercitium libertatis creatæ, aut Divinæ, ut supponunt actus contingentes intellectus Divini: aliunde autem esse realiter identificatam essentia, nec esse ullam necessitatem admittendi in ea Personalitate novum mysterium defectibilitatis, etiam tantum terminativæ, & secundum quid, ac etiam duntaxat antecedentis. Tandem necessitas Personalitatis Divinæ, si non haberetur ex ratione, sufficientissime haberetur ex traditione, quæ est aliqua species revelationis Divinæ: & ex hac potuerunt Patres asserere, Personalitatem Filii necessariam esse: quæ tamen traditio, vel revelatio non habetur circa terminationes contingentes, de quibus loquimur. Imò, an terminatio libertatis volitionis DEI, talis vel talis sit, Patres formaliter non examinarunt, nec declararunt: quamvis ita de libertate Divina passim loquantur, ut putemus, eos potius nostram, quam adversam sententiam amplexuros fuisse, si quam amplexi fuissent.

549. Dices. 1. SS. PP. contra Arianos ita argumentabantur: Filius est DEUS: ergo necessariò existit: ergo non potuit non esse: ergo non potuit liberè produci: sed hæc argumentatio juxta nos esset nulla: ergo. Respondeo. Ariana quidem ait, SS. PP. ita argumentatos fuisse, sed non probat: nec etiam textus adducti ab Aldrete citato num. 547. id probant: & SS. Patres potius volebant probare, quod Filius sit DEUS, quam ex hoc alia prædicata inferre; nam, si Ariani admisissent, Filium esse DEUM, de aliis difficultas non fuisset. Unde Filium esse necessariò genitum, fuit responsio data à SS. PP. ad argumenta Ariatorum: cum enim isti vellent probare, eum esse Patre minorem quoad ætatem, eoquod voluntariè, seu liberè genitus sit, sicut productæ sunt creaturæ in tempore, SS. PP. respondebant, Filium esse necessariò genitum, sicut nascitur splendor ex luce, vel etiam lux ex sole, adeoque non debere esse ætate minorem.

Dein, si etiam ita argumentati fuissent, maxime volebant inferre, quod existentia ipsius sit necessaria, & indefectibilis, adeoque eadem cum substantia, vel essentia Patris, quod negabant Ariani: nos verò facile admittimus; nam etiam essentia volitionis libertatis est necessaria, ut sæpe jam dictum est. Nec dicas, PP. supposuisse, quod nulla terminatio, vel prædicatum possit identificari essentia Divinæ, quod non sit æternum, ac necessarium; nam quod nihil non æternum, possit DEO identificari, hoc quidem facile concedimus: quod nihil non absolutè, & antecederet etiam necessarium possit DEO identificari, negamus, Patres supposuisse: sed ad summum supposuerunt, quod nihil, quod sit Filiatio, & non sit absolutè necessarium, possit DEO identificari. Cur autem potius Filiatio, quam aliud prædicatum, debeat necessaria esse, desumendum est, ut dictum n. 548. ex aliis rationibus, & vel maxime ex traditione, vel revelatione. In forma om. prim. enthym. dist. mi. subsumpt. argumentatio est nulla, si sumatur in sensu legitimo neg. min. in alio sensu. omitt. min. & neg. conf. Scilicet debent subintelligi illa, quæ diximus, & argumentatio erit optima. Quod autem SS. PP. eas rationes non expresserint, idèd factum; quia non erat opus; nec enim erat de

his controversia, & si Ariani admisissent, Filium Patri esse consubstantialem, non fuissent difficiles in admittendo, Filium à Patre esse inseparabilem; cum mysterium libertatis Divinæ non facile transtulissent ad Filiationem. Imò de hoc forte Ariani non cogitarunt, qui de essentia Filii maxime cum SS. Patribus contendebant.

Dices 2. Ariani docuerunt, Verbum esse Filium voluntatis DEI, seu esse liberè productum: SS. Patres hoc negarunt: ergo nihil liberè productum potest DEO esse intrinsicum: atqui terminatio contingens esset liberè producta, & intrinseca DEO: ergo. Resp. conc. 1. mo. enthymemate. neg. min. subsumpt. quia terminatio non est producta; aliàs foret nova Persona, distincta à producente: sed tantum est identificata. Dein jam responsum à n. 546. ad id, quod obiectum de Filiatione, seu Verbo liberè producto. Ut tamen pateat, quid Ariani voluerint dicere per hoc, quod Verbum sit Filius voluntatis, adscribo verba S. Hilarii Pictaviensis libro contra Constantium jam vitâ sanctum circa med. editionis Parisiensis a. 1685. folio 293. ubi de Conciliabulo Seleuciensi, & de vocibus *Homousios* & *Homiosios* scribens, refert responsum cujusdam Ariani ad suam quætionem: Ego, ait, quendam eorum, qui forte ad me pertentandum accesserat, quasi ignorans rerum gestarum percontatus sum, quid sibi vellet istud, ut, qui unam substantiam Filii esse cum Patre damnassent, vel esse similis substantiæ denegassent, dissimilitudinem damnaverent. Tunc mihi ait, Christum DEO similem non esse, sed similem Patri esse. Rursus hoc obscurius mihi videbatur. De quo cum iterum interrogarem, tunc hæc ita locutus est. Dico, eum dissimilem DEO esse, similem Patri posse intelligi; quia Pater voluisset creaturam istiusmodi creare, quæ similia sui vellet, & idcirco similem Patri esse; quia voluntatis esset potius Filius quam Divinitatis: dissimilem autem DEO esse; quia neque DEUS esset, neque ex DEO, id est, de substantia DEI natus esset. Hæc audiens hebui, neque credidi, donec publicè ex consensu omnium eorum probanissime hujus similitudinis ratio predicaretur. Ex quo patet, Arianos per Filium voluntatis non intellexisse, nisi creaturam voluntati Divinæ conformia volentem productam: qualem esse Christum negasse Patres nemo dubitat.

550. Ob. 8. Volitio DEI necessaria, est simpliciter infinita involendo: ergo sine alia terminatione etiam vult contingentia. Confir. Juxta nos DEUS posset crescere quoad velle: hoc non potest dici: ergo. Resp. dist. ant. est infinita involendo intra suam lineam. conc. ant. extra illam. neg. ant. & neg. conf. Simile quid respondemus de scientia Divina num. 299. Ad conf. neg. maj. Crescere significat additionem successivam, quæ in DEO non datur. Si autem per crescere tantum intelligas habere ab æterno plura decreta, in primis minus propriè loqueris: dein in nostro systemate tantum est unum realiter, & virtualiter decretum, quo DEUS potuit plura, vel pauciora pro libitu decernere, in quo nihil est absurdum. Si etiam supponas decreta virtualiter distincta, juxta Autores ea admittentes non est absurdum, admittere, quod DEUS possit habere pro libitu plura, vel pauciora talia decreta.

551. Ob. 9. Si terminatio contingens volitionis esset realiter identificata DEO, deberet habere omnes perfectiones simpliciter simplices, vel absolutas: atqui istas non potest habere: ergo, prob. mi. Inter perfectiones simpliciter simplices, & absolutas etiam est esse absolute necessarium: item posse identificari nolitioni actu existenti: atqui has perfectiones non potest habere terminatio contingens volitionis, ut patet: ergo. Resp. retorq. arg. Inter perfectiones absolutas etiam est esse communicabile tribus, esse identificabile cum Filio: sed has non potest habere Paternitas: ergo. In forma dist. maj. terminatio deberet eas perfectiones habere identice, substantivè, & neutraliter. conc. maj. deberet habere denominativè, vel adjectivè. neg. maj. & dist. sic mi. neg. conf. ad prob. dist. iterum mi. ut prius, & neg. conf.

Prædicata, quæ competunt naturæ, ut virtualiter, vel certè, ut quidam volunt, speciali modo formaliter, distinctæ à Personalitatibus, vel terminationibus contingentibus, non debent haberi à Personalitatibus, vel terminationibus denominativè, vel adjectivè, seu ita, ut illa prædicata possint eas terminationes, vel Personalitates, immediatè denominare, vel tanquam adjectiva istis attribui; neque enim verum est: *Paternitas est communicabilis tribus: est identificabilis Filio: & pariter neque verum est: Volitio mundi est absolute necessaria: est identificabilis nolitioni ejusdem mundi.* Sed ea prædicata debent tantum haberi ita, ut per modum substantivi possint prædicari: & sic verum est: *Paternitas est communicabilis cum tribus: Volitio est absoluta necessitas existendi: item Volitio est antecedens identificabilitas cum nolitione:* scilicet est essentia Divina, quæ est communicabilis tribus, absolute necessaria, & identificabilis antecederet nolitioni. Hæc responsio supponit distinctionem virtutalem inter prædicata necessaria, & contingentia, quam dari infra probabimus *disp. 5. de Trinitate.* Qui eam distinctionem negant, distinguunt maj. deberet habere eas perfectiones ipsa terminatio formaliter accepta. neg. realiter accepta. conc. Sed hanc responsionem non sufficere, infra ostendemus.

552. Ob. 10. Vel terminatio contingens, ut distincta ab essentia, est perfectio, vel non est perfectio: neutrum potest dici: ergo. prob. min. Si est perfectio, tunc tam terminatio volitionis, quam terminatio nolitionis erit perfectio: sed utramque DEUS habere non potest: ergo dabitur in DEO privatio alicujus perfectionis, e. g. nolitionis, quod dici non potest; cum DEUS debeat esse summè perfectus. Si autem non est perfectio, tunc erit imperfectio, quæ DEO repugnat: dein videtur ex se absurdum dicere, quod id, quod est realiter DEO identificatum, non sit perfectio. Resp. conc. maj. neg. mi. ad prob. aliqui admittunt, illam terminationem, ut distinctam ab essentia, esse perfectionem: alii negant, prout scilicet sentiunt de Paternitate, ac Filiatione, & Spirazione passiva in Divinis, quas aliqui volunt esse perfectiones, etiam prout sunt distinctæ ab essentia: alii negant, esse perfectiones, prout sunt distinctæ: sed ajunt, esse quidem perfectas, vel habere perfectionem, sed tantum illam, quæ est essentia, sicut sunt

existentes per unam existentiam, non autem habent plures existentias, de qua re videatur *Munieffa de essentia, & attributis DEI disp. 3. sect. 4. & Ulloa de DEO disp. 2. cap. 6. & seq.* Cum his, & aliis inferius *disp. 5. de Trinitate* dicam & ego, non esse perfectiones virtualiter distinctas ab essentia: neque tamen propterea sunt imperfectiones; sed ad summum erunt prædicata neutra. Hac ratione facile ostenditur, in DEO nunquam dari privationem perfectionis. Sed de hoc plura suo loco.

553. Qui admittunt has terminationes, etiam ut virtualiter distinctas, esse perfectiones, ad primam part. illius probat. minoris omittunt maj. & conc. mi. negant autem conf. quæ non est legitima; quia tamen non datur in DEO privatio alicujus perfectionis, ut ait Gormaz; hæc enim est carentia in subiecto capaci: DEUS autem non caret unquam ulla perfectione, cujus est capax; nam in signo priori, seu indifferentiæ, non est capax nolitionis; aliàs non esset indifferens, sed jam determinatus: neque in signo posteriori DEUS est capax nolitionis; quia tunc habet jam volitionem, quæ essentialiter excludit nolitionem: neque etiam deinceps est ejus capax ob suam immutabilitatem.

Si dicas, saltem admittendam in DEO carentiam alicujus perfectionis. Respondent isti auctores, non esse absurdum, admittere carentiam perfectionis alicujus, cujus capax non est. Sic datur in DEO carentia omnium perfectionum mixtarum. Si urgeas, non debere admitti in DEO carentiam perfectionis simpliciter simplicis. Respondent, terminationem illam, ut distinctam, non esse perfectionem simpliciter simplicem (de qua re *num. 12. & seq.*) quia melior non est, quam omnis alia cum ipsa non identificabilis; nam, si etiam nolitio perfectio est, ut argumentum supponit, cum ea volitio neque in tertio identificari potest. Si dicas: neque admittendam in DEO carentiam perfectionis simpliciter talis. Resp. dist. ill. si ei determinatè debeatur, vel non aliunde compensetur. conc. secus, neg. illatum. perfectio autem nolitionis compensatur per volitionem. Sic etiam loquuntur de Patre, & Filio, quorum prior non habet filiationem, posterior non habet paternitatem, quin sint imperfecti, aut careant perfectione debita. Si autem ulterius objiceretur, DEUM saltem cariturum aliqua perfectione non compensata per æquivalentem, si haberet puram omissionem liberam, fors respondebunt cum Arriaga *disp. 27. de DEO num. 81. & disp. 29. num. 23.* (cujus rationem obiter adduximus *n. 535.*) non esse possibilem puram omissionem liberam in DEO.

ARTICULUS V.

An Decreta DEI distinguantur inter se virtualiter.

554. QUAESTIO est, an inter varia decreta DEI, e. g. collativum auxilii, prædestinativum, permissivum, reprobativum, prædestinativum &c. detur distinctio plus quam formalis, seu rationis rationatæ, ita, ut verè contradictoria de ipsis verificentur.

centur, an non: ad quam resolvendam prænoto imò, licet in creatis actus intellectus, & voluntatis plùs quàm formaliter sint distincti, non etiam in DEO debere ita esse distinctos; nam in primis in actibus Divinis realis distinctio dari non potest: virtualis autem secum affert mysterium simile mysterio SS. Trinitatis; unde nec ista admitti debet, nisi, ut ait Munieſſa *disp. 8. sect. 1. n. 7.* mysteria fidei eam cogant admittere, aut, nisi efficacissimis rationibus probetur: atqui ratio, quòd unus sit actus intellectus, alter voluntatis, non est efficacissima ad probandam distinctionem istam: ergo. In hoc communiter nostri consentiunt, dum negant distinctionem virtuales inter prædicata Divina absoluta, & necessaria: qualia etiam sunt cognitio necessaria DEI de sua existentia, & amor sui ipsius: quorum unus est actus intellectus, alter voluntatis.

§§5. Neque dicas, cognitionem debere præluere, & dirigere ad volitionem, seu amorem, consequenter debere ad hunc pro priori naturæ præsupponi; nam non est cognitio Divina à parte rei prior ad amorem, sed est tantum specialis modus tendendi actus Divini, ex natura sua simul cognoscentis, & amantis, tali tamen modo, ut amet; quia cognoscit: non vicissim cognoscat; quia amat. Unde illa præsentia, vel directio non est formalis, sed tantum eminentialis: & non præcedit pro priori naturæ, sed tantum pro priori rationis; atque consistit in dicto speciali modo tendendi actus Divini. Sic quoque, & non aliter admitti debet in ordine ad actus Divinos illud axioma, *Nihil volitum, quin præcognitum.*

Unde etiam reduplicationes, quæ solent hic fieri, à parte rei plus non significant, quàm eundem actum esse simul cognitionem, & volitionem, & habere specialem illum modum tendendi. Eadem ratione etiam explicari debet, quòd cognitio alliciat ad amorem, scilicet allicientia æquivalenter tali, seu eminentiali, contenta in speciali illo modo tendendi, ferme sicut quando voluntas creata uno eodemque actu vult finem, & media, volitio finis allicit, & determinat formaliter ad volitionem mediorum. Videatur Munieſſa *de essentia, & attributis Divinis disp. 8. sect. 1.* Quod autem dictum hic de scientia visionis necessaria, & amore necessario, idem dicendum de scientia visionis contingente, & amore, seu volitione contingente, ut patet consideranti. Dico: scientia visionis, non scientia media; quia, cum scientia media constituat libertatem DEI in actu imò, non potest esse per identitatem etiam virtuales connexa cum actu 2do, sed debet esse separabilis ab actu secundo, seu potens existere sine isto; alias tolleretur libertas: quæ autem sunt inter se separabilia, sunt virtualiter distincta, utpote verificativa prædicatorum contradictoriorum.

§§6. Prænoto 2do, DEUM posse objecta disparata, vel etiam, quorum unum dependet ab altero, tanquam effectus à causa, vel finis à medio, aut vicissim, unico realiter, & virtualiter indivisibili decreto decernere; nam id potest etiam homo; quamvis enim hic possit per duos actus talia objecta successivè velle, e. g. prius sanitatem, postea medicinam, tamen est innegabile, quòd per unicum actum possit simul velle sani-

tatem tanquam finem, & medicinam tanquam medium. Quare ex eo, quòd objecta sint inter se distincta, aut unum sit causa, alterum effectus, unum finis, alterum medium &c. non sequitur, quòd etiam volitio unius sit distincta à volitione alterius, vel causa volitionis alterius &c. nisi fortè in sensu purè formali. His notatis

§§7. Dico. DEUS unico realiter, & virtualiter indivisibili actu omnia simul decernit, nec datur distinctio plùs quàm formalis inter decreta Divina. ita S. Thomas 1. part. quest. 19. art. 5. in corp. dicens de DEO. *Uno actu vult omnia.* Sequuntur Granadus, Molina, Valentia, Antonius Perez, Borull, Aranda, Haunoldus, Rhem, Sagarra, Elparza, Munieſſa *de essentia, & attributis DEI disp. 8. sect. 4. num. 58.* & alii ab hoc citati. Sententiam hanc probat Elparza l. 1. q. 27. de DEO a. 3. § seq. fusè ex Scripturis, & PP. ut videri potest. Ego probo ratione, & imò negativa. Distinctio virtualis admitti non debet, nisi, ubi fides, aut gravissima ratio nos cogit: atqui in nostro casu neutra nos cogit: ergo. maj. admittitur. min. prob. solutione objectionum. Accedit, quòd admittendæ forent, saltem juxta plurimum sententiam, plurimæ tales distinctiones ratione scientiarum mediarum, visionis, decretorum indifferentium, efficacium, obsectorum sibi invicem subordinatorum, disparatorum &c.

§§8. Prob. conclusio 2do. DEUS antecedenter ad omne exercitium libertatis suæ habet scientiam mediam de omnibus sub quacunque conditione contingenti futuris, adeoque est instructus plenissima, & comprehensiva notitia rerum omnium decernibilium: simul etiam omnipotens est: ergo potest simul omnia decernere unico virtualiter actu: ergo defacto ita decernit. prob. ant. DEUS non potest aliquid decernere faciendum, vel omittendum, nisi sciat illud possibile, & compossibile cum aliis, adeoque cognoscat etiam alia omnia; alias cæco modo decerneret, & cæco modo eligeret unum ex infinitis aliis generibus, speciebus, & individuis possibilibus, si hæc antecedenter non cognosceret: ergo debet antecedenter ad decretum habere omnem completam scientiam simplicis intelligentiæ de omnibus possibilibus. Et de hoc nemo dubitat, etiam ex eo, quòd hæc scientia sit prædicata absolute necessarium; talia autem prædicata ex omnium sententia præcedant prædicata contingentia, & libera.

Insuper DEUS nihil potest decernere, nisi ut gubernator infinite sapiens, atque prudens: ad hoc autem requiritur, ut, antequam aliquid decernat, sciat non tantum, quid ex illa re, sed quid etiam ex qualibet alia, imò ex infinitis cujuslibet rei cum alia combinationibus, aut coexistentia, vel oppositione, aut omissione sequatur, alias non infinite sapienter decerneret; quia alius cum majore notitia sapientius decerneret, ut est ex se clarum; ergo debet DEUS ante omne suum decretum habere totam scientiam mediam de omnibus conditione futuris. Addo tamen 1. hanc necessitatem habendi ante omne decretum scientiam mediam, ita latè acceptam, non oriri ex eo, quòd aliter libertas creata non salvaretur; nam tamen salvaretur sufficienter per partialem, ut ita dicam, scientiam mediam, de eo, quòd hic & nunc

& nunc concernit libertatem creatam. 2. licet decretum DEI, ut ponitur, indivisibile, sit realiter acceptum impeditibile à creatura, non tamen est impeditibile formaliter acceptum, saltem quoad omnes formalitates; nam multæ formalitates decreti non habent connexionem cum libertate creata; quis enim dicat, impeditibilem fuisse à creatura e. g. eam formalitatem decreti, qua DEUS decrevit, tot condere stellas, tot species animalium, aut herbarum &c. Hinc si creatura e. g. aliter ageret, quàm fuerit prævisum, & prædefinitum, foret tunc quidem aliud realiter decretum, sed tamen plurimas formalitates haberet easdem cum hoc decreto, quod modò datur.

Probatur jam prima conf. Qui plura comprehendit, & scit de eventibus conditionatè futuris, potest plura uno actu decernere; quia objectorum dependentia, causalitas, vel successio &c. non impedit unitatem decreti ex num. 556. ergo. Sic, ut ait Granadus, quò magis architectus comprehendit totam structuram palatii, eò plura simul jubet parari: sic, ut ait Sagara, quò plura Rex prævidet circa expeditionem bellicam, eò pluribus simul providet: ergo, cum DEUS prævideat omnia, simul omnia potest decernere. Et certè assignari non potest, quid DEO omniscio, & omnipotenti desit, quò minùs simul omnia decernere possit. Secunda conf. prob. 1. Possè decernere omnia simul, & id non facere, provenit, vel ex imperfectione potentie physica, aut morali, vel ex levitate animi, aut morositate, vel irresolutione, quæ DEO repugnant. 2dò. Omnia simul decernere est modus in genere volendi comprehensivus, perfectissimus, & simplicitati Divinæ conformissimus, ac ipsa sui propositione videtur pulcherrimus, & DEO dignissimus, adeoque debet ipsi tribui. Certè, si Angelis perfectioribus (ex S. Thoma 1. part. quest. 55. art. 3. & aliis) tribuuntur species universales, ut uno intuitu plura cognoscant, debet DEUS omnia unico intuitu simul cognoscere, quæ cognosci unico actu possunt: cumque voluntas non degeneret à nobilitate intellectus, debet hæc omnia, quæ decernere vult, & unico actu decernere potest, simul per istum decernere. videatur Muniesla loco cit. num. 557. Omitto hinc brevitas causa argumenta, quæ decretis divisibilibus adhuc obijci possunt, quæque difficilem habent solutionem.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

559. **O**B. 1. Decretum dandi præmii propter merita, præsupponit pro priori aliud decretum: ergo non tantum unum decretum datur in DEO. prob. ant. Decretum dandi præmii supponit existere merita absolute prævisa; aliàs merita non essent causa moralis, sed finalis: atqui merita non possunt ita existere sine præsupposito aliquo decreto; cum nihil possit absolute esse futurum, vel etiam ut absolute futurum prævideri ante decretum absolute existens: ergo decretum dandi præmii propter merita supponit aliud

decretum antecedens, & decernens existentiam meritorum. Resp. neg. ant. intellectum de prioritate plùs quàm formali, seu inferente distinctionem virtualem. ad prob. dist. maj. supponit merita absolute prævisa per visionem plùs quàm formaliter distinctam à decreto. neg. maj. per visionem formaliter tantum distinctam. conc. maj.

Distinguo etiam minorem. merita non possunt ita existere sine præsupposito decreto ad eorum existentiam physicam in se actualem. conc. min. ad existentiam eorum tantum intentionalem, quæ est ipsa scientia visionis. subdist. sine decreto formaliter præsupposito. omitt. min. sine decreto realiter, aut virtualiter præsupposito. neg. min. & conf.

560. Quare decretum non debet plùs quàm formaliter præcedere scientiam visionis, nec magis distinguì: & actus ille Divinus in se complectitur hæc prædicata, formaliter tantum inter se distincta. 1. Quò decernat existentiam meritorum. 2. Quò videat ea absolute futura. 3. Quò velit præmii conferre merenti, & quidem tali affectu, vel modo tendendi, quo velit præmii propter merita, & non vicissim, quique respiciat merita tanquam causam præmii, non vicissim, in quibus nulla est contradictio.

Unde hic actus Divinus est tam causa meriti, quàm præmii; sed, ut ita dicam, priùs causans meritum tanquam causam secundam, & pro posteriori causans præmii tanquam effectum tam causæ primæ, scilicet decreti, quàm causæ secundæ, scilicet meriti: merita autem sunt causa quidem præmii; sed non sunt causa affectus, seu decreti Divini: neque hic à meritis causari potest, aut debet. Sic etiam casu, quo quis unico actu intendat tam sanitatem, quàm medicinam, et si sanitas sit causa finalis medicinæ, non tamen intentio sanitatis est causa finalis intentionis medicinæ. Et quamvis in hoc eodem casu medicina sit causa physica sanitatis, non tamen intentio medicinæ est causa intentionis sanitatis; cum unicus actus non possit esse causa sui ipsius. Sed neque propterea merita sunt causa finalis præmii; quia non datur præmii, ut existant merita; sed quia hæc existunt independentè à præmio, quamvis non independentè à decreto, cuius causa non sunt.

561. Dices. 1. Est inexplicabile, quomodo merita sint causa præmii, nisi ut absolute prævisa causent affectum Divinum, seu decretum dandi præmii propter merita: sed absoluta prævisio jam supponit decretum: ergo ad causandum suo modo hunc affectum præsupponitur jam aliud decretum, adeoque unum ad alterum: consequenter virtualiter distinguuntur; quia causa debet distinguì ab effectu. Resp. neg. maj. Causalitas meritorum respectu præmii stat in hoc, quò DEUS velit præmii, non quomodo, sed per talem tendentiam, quæ respiciat merita tanquam causam præmii, sive digna præmio, cui dignitati, seu exigentiæ velit se DEUS conformare: quæ tendentia est cuique nota ab experientia. Sic actus, volens simul medicinam, & sanitatem, vult medicinam ut medium, & sanitatem ut finem, non per hoc, quò intentio sanitatis causet intentionem medii (non enim

enim potest actus causare se ipsum) sed per specialem tendentiam.

Hæc responsio est ad mentem Angelici 1. part. quæst. 19. a. 5. ubi quærit, an voluntas DEI habeat causam, & respondet negativè. tum in corp. ait, quodd, si quis unico actu intendat finem, & medium, intentio finis non sit causa intentionis medii, quamvis per talem actum medium ordinetur ad finem, & consequenter ille sit causa istius. Docet ulterius, quodd, sicut DEUS non discurret intellectivè, nec cognitio unius in DEO est causa cognitionis alterius, ita nec discurret affectivè, nec volitio unius sit causa volitionis alterius: sed quodd DEUS velit utrumque simul, ordinando, non unam volitionem ad alteram, sed unum objectum creatum ad alterum: & concludit his verbis: *Vult ergo hoc esse propter hoc, sed non propter hoc vult hoc*: quæ aliter reddit ad 1. dicens. *Non quodd aliquid sit DEO causa volendi, sed in quantum vult, unum esse propter aliud.*

562. Dices 2do, Juxta nos scientia visionis esset etiam virtualiter identificata cum decreto: ergo esset causa rerum, quod tamen communiter nostri negant, quibus nos non opposuimus num. 361, prob. conf. Decretum est causa: ergo etiam scientia realiter, & virtualiter identificata. Resp. conc. ant. dist. conf. scientia visionis in sensu formali accepta. neg. conf. in sensu reali, vel virtuali. omitto, vel conc. conf. Scientia hæc non est causa in sensu formali; quia res non futura sunt; quia prævidentur: sed ideo prævidentur; quia futurae sunt, ut fuscè probatum à num. 360. & seq. In sensu tamen reali, vel virtuali accepta scientia est causa, sicut decretum, quod est causa remota, & impedibilis respectu actuum liberorum creaturæ, ut infra dicemus. Ubi nota, etiam res futuras non esse causam scientiæ visionis strictè dictam; quia hæc est incausabilis.

563. Urgebis. Est imperceptibile, quodd scientia visionis realiter, & virtualiter sumpta possit dici causa remota; cum subsequatur objectum creatum. Resp. nego illatum. Scientia visionis non sequitur objectum physicè jam existens: sed tantum objectivè existens: atqui non est absurdum, quodd causa, præsertim remota, sequatur effectum objectivè existentem. Sic cognitio finis supponit finem objectivè existentem, & tamen causat illum saltem remotè; quia causat ejus intentionem.

Si dicas, causam non posse subsequi effectum absolute futurum, quamvis tantum in intentione volentis, aut tantum objectivè existentem. Resp. dist. non potest subsequi sub omni formalitate, conc. sub aliqua tantum. neg. Debent hoc omnes admittere in quocunque decreto efficaci DEI, quod tanquam causa præcedit: tanquam medium autem, in quo videtur necessario effectus absolute futurus, & à quo hic representatur, eundem objectivè existentem aliquo modo subsequitur, sive aequaliter supponit. Nec in hac prioritate, vel posterioritate, tantum rationis, qualicunque mutua, est ulla implicancia: imò, si etiam esset plus quam prioritas rationis mutua, esset ad summum inter causam physicam & intentionalem, vel duas intentionales, quæ per se præcisè non repugnaret; quamvis aliun-

de repugnet, aliquid reverà esse ad scientiam divinam plus quam ratione prius.

Paucis sic habe. Postquam DEUS per scientiam simplicis intelligentiæ prævidit, rem esse possibilem: & per scientiam mediam, quodd sub his, vel aliis conditionibus sit, vel non sit futura: tunc liberè identificat sibi terminationem volitionis, vel nolitionis, prædefinitionis, vel permissionis &c. Jam casu, quo DEUS rem vult, terminatio illa simul, & inseparabiliter, est representatio objecti futuri, tam in seipso, quam in seipsa terminatione, seu modo formaliter duplici. Talis terminatio, vel actus prærequiritur ad quodcunque objectum creatum, absolute futurum, licet non prærequiritur sub omni formalitate; nam non ideo prærequiritur, ut representatio objecti est: & hinc sub ista ratione dicitur formaliter sequi objectum absolute futurum (intelligi sequi negativè, seu posterioritate rationis, seu ita, ut non ideo sit objectum absolute futurum; quia datur formalitas scientiæ; sed potius ideo detur hæc formalitas; quia datur objectum: non autem positivè, ut ab ea producat, vel eam pro priori naturæ strictè dicto, aut magis, quam pro priori rationis, præsupponat) at verò idem actus, seu terminatio realiter sumpta, objectum tanquam causa saltem mediata antecedit.

564. Dices 1. Ideo res datur; quia DEUS eam vult, vel permittit: non ideo datur; quia eam cognoscit: ergo verificantur contradictoria de decreto, ac scientia. Resp. hæc tam parum esse contradictoria, quam ista: ideo contritio tendit in peccatum; quia est odium: non ideo tendit; quia est amor. Sensus tantum est iste: actus ille contingens DEI est causa rerum; quia volitio est: non est causa rerum; quia cognitio est: in sensu autem reali, vel virtuali, decretum, & scientia sunt causa eodem modo ex n. 562. Dices 2. Decretum non supponit objectivè objectum absolute futurum, sed tantum conditionatè futurum: scientia visionis supponit illud absolute futurum: ergo iterum verificantur contradictoria. Resp. dist. ant. non supponit, ut decretum est, conc. ant. ut scientia est, neg. ant. & conf.

Urgebis. Ergo antecedenter ad decretum DEI potest aliquid dici absolute futurum. Resp. neg. illatum ita simpliciter prolatum; quia neque potest simpliciter dari aliquid futurum ante scientiam visionis realiter acceptam; nam tam decretum, quam scientia visionis, realiter accepta, debent semper præcedere positivè tanquam causa physica remota, & impedibilis respectu actuum liberorum creaturæ. Hoc tamen admitto, quodd ens, absolute futurum, sit aliquo modo intentionaliter prius, & præcedat negativè ad decretum, non quidem sub omni formalitate acceptum, sed sub formalitate scientiæ: adeoque detur prioritas aliqua, quæ tamen non repugnat, ut dictum num. 563. Accedit, quodd scientia visionis non videat effectum futurum independentem à se ipsa.

565. Quod autem spectat ad id, quodd dictum est, decretum supponere tantum objectum conditionatè futurum, recolenda sunt dicta num. 435. & seq. scilicet quodd idem sit objectum absolute futurum, & conditionatè futurum. Et quamvis dici deberet, quodd decretum haberet obje-

vel respiceret objectum alio modo, hic modus non se teneret ex parte objecti, sed ex parte decreti, nec aliud inferretur, quam, ad hoc, ut res decerneretur, non praequiri scientiam visionis: ut autem absolute videatur, praequiri decretum; hoc est, unam formalitatem praequiri formaliter ad alteram, & eminentialiter dirigere ad alteram, ex dictis *num. 555*. Si quæras, quid aliud sit à parte rei cognosci objectum conditionatè futurum ab eo, quando cognoscitur absolute futurum. Resp. esse aliam realiter cognitionem DEI, quæ habet identificatam sibi hanc terminationem, quam potuisset non habere: in objecto autem non est diversitas. Hoc tamen etiam notandum, quòd idem sit objectum, siue existat, siue non existat: & hinc non datur aliud, quando res existit, quam prius cognitum fuerit: sed id, quod prius non existit, nunc existit. Unde nunc non datur à parte rei objectum scientiæ de Antichristo (nec enim negatio est objectum ejus scientiæ) sed primum postea dabitur. Nec aliud præsupponit scientia visionis, aliud scientia media: sed tantum præsupponit alio modo: qui tamen modus non se tenet ex parte objecti, sed ex parte potentiæ intellectivæ. Nempe, ut possit dari absoluta scientia visionis, requiritur, ut intellectus sit pro priori rationis expeditus formalitate decreti: quæ formalitas non requiritur, ut sit expeditus ad scientiam mediam.

566. Ob. 2. Repugnat decretum positivè reprobativum hominis ante peccatum absolute prævisum: ergo absoluta prævisio, seu scientia visionis de peccato, debet præcedere decretum reprobativum: sed ante illam scientiam jam debet dari decretum permissivum: ergo unum decretum debet præcedere alterum: ergo debent esse virtualiter distincta. Resp. dist. conf. prævisio debet præcedere positivè. neg. conf. debet præcedere negativè, hoc est, non sequi. conc. conf. & dist. subsumpt. decretum permissivum debet præcedere positivè. neg. subsumpt. debet præcedere negativè. conc. subsumpt. dist. etiam 1. conf. unum decretum debet præcedere alterum positivè. neg. 1. conf. negativè, seu tantum formaliter. conc. 1. conf. & neg. 2dam.

Scientia visionis, sumpta formaliter, non præcedit rem, cujus est scientia, neque præcedenti illà eminentialiter, quam explicavimus *num. 555*, at verò aliquando præcedit rem aliam præcedenti negativà, hoc est, ut ratione sit prior, & illa res sit; quia datur scientia visionis de alia re: sic datur decretum reprobativum; quia datur scientia visionis de peccato, non vicissim: & sic scientia hæc eminentialiter præcedit decretum istud: nunquam autem præcedit hæc scientia decretum realiter, aut virtualiter. Et de hoc decreto reprobativo, seu puniendi propter peccata, ferme discutendum est, ac de decreto glorificandi propter merita, de quo *num. 559*. *§ seq. Dixi ferme*; nam quale sit discrimen inter reprobationem, & prædestinationem, inferiùs dicemus: quod tamen discrimen, quaecunque sit, non infert aliam distinctionem inter decreta, quàm formalem. Habet ergo actus reprobativus hæc prædicata: 1. quòd permittat peccatum. 2. quòd videat hoc absolute futurum. 3. quòd velit pœnam peccati. 4. quòd velit per talem tendentiam, quæ tendat in pœnam propter peccatum, non

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

vicissim: inter quæ nulla datur profus contradictio.

567. Dices. Juxta dicta DEUS eodem indivisibili decreto decernit absolute hominem creare, & damnare: hoc non stat cum Divina clementia: ergo. prob. min. Fuisset eligibilis homini relinqui in suo nihilo: ergo. Resp. Cur DEUS sit magis clemens, quando hominem damnat per secundum decretum, tamen jam ab æterno coexistens priori, quàm, si eum damnet statim per primum? & cur complexum hoc decretorum sit eligibilis, quàm unum decretum? Respondebis, alterum subsequi libertatem hominis, & existere propter liberam hominis malitiam. Sed idem tenendum de nostro decreto, quod formalitatem damnationis habet identificatam ex determinatione libera malitiæ humanæ, & impedibilem ab homine. In forma neg. min. ad prob. dist. ant. fuisset eligibilis antecederet ad liberum abusum beneficii creationis. neg. ant. consequenter ad liberum abusum. conc. ant. & neg. conf. Certè plurimis beneficiis, etiam ipso summo Incarnationis, abutuntur homines: quin propterea simpliciter sit eligibilis carere illis, quàm ea habere: sufficit igitur, si antecederet ad abusum sint magis eligibilia; nec propter abusum cessant esse maximi favores DEI.

568. Ob. 3. DEUS sapissime permittit peccatum subsequens propter aliud præcedens: hoc non stat sine multiplicatione decretorum: ergo. Conf. 1. DEUS Petrum amat, dum est in statu gratiæ: odit autem, dum est in statu peccati: hoc explicari non potest sine virtuali distinctione volitionum, scilicet amoris, & odii: ergo. Conf. 2dò. Causæ finales, & morales fiunt priores naturâ ad effectum per decretum DEI: ergo etiam decretum DEI debet esse prius naturâ: adeoque constituere actum primum proximum. Resp. neg. mi. Decretum puniendi debet suo modo explicari, ut decretum præmiandi, de quo *num. 559*. Nec scientia visionis de peccato priore causat decretum permissivum posterioris, sed tantum permissionem passivam, seu formalem non impeditionem: quæ siue stet in negatione auxilii efficaci, siue in alio quocunque, non identificatur cum DEO.

Ad 1. confir. neg. min. Difficultas hæc communis est omni sententiæ; quia oritur ex immutabilitate affectûs Divini: nec tollitur per distinctionem virtualem; quia hæc non potest facere, cessare priorem affectum, quod tamen rudibus videtur requiri ad hoc, ut Petrus modò sit amicus, modò inimicus DEI. Imò nec per realem distinctionem decretorum, vel affectuum tolleretur hæc difficultas; quia nihil horum consequenter esset defectibile. Solutio communis est, quòd DEUS ab æterno, simul, & semel, pro certo tempore, vel pro certis circumstantiis, Petrum amet, pro aliis autem odio habeat absque ulla distinctione decreti. Sic etiam homo potest aliquid velle pro aliquo tempore, pro quo e. g. delectabile est, cum proposito illud postea alienandi, vel omnino destruendi.

Ad 2dam conf. neg. ant. Oviedo *controv. 9. de anima punct. 5.* & alii. ego omitt. ant. neg. conf. Non omnis forma, quæ tribuit denominationem subiecto, est etiam capax illius denominationis. Sic effectus posterior tribuit causæ

R

de-

denominationem prioris, quin sit prior. Saltem decretum non debet esse immediate prius naturæ: sufficit, si sit remotè prius; nam tamen sufficienter connectere unum cum altero poterit, eritque hæc dependentia effectus ab his causis impedibilis, sicut ipsa causalitas. Quare, sicut DEUS per decretum suum vult e. g. dispositiones: & simul vult propter eas paratus esse ad concurrendum (in quo juxta hanc sententiam stat prioritas dispositionum ad effectum) ita vult, vel permittit istas causas, finales, morales &c. & dein propter istas vult, paratus esse ad concurrendum, quin ista volitio, vel decretum, debeat poni ex parte actus primi proximi. Imò nec ipsæ causæ morales, vel finales, debent esse immediate priores, seu constituere actum primum proximum, sed tantum cognitio, vel amor earum, nondum efficax, sed tantum complacentia (aliàs ipse amor tolleret libertatem, utpote efficaciter post se trahens actum subsequenter) atque sic causa moralis ad actum sæpe est voluntas DEI, seu decretum, quod non constituit actum primum proximum.

§ 69. Dices. Scientia visionis de peccato Petri constituit libertatem DEI ad puniendum, vel parcendum; quia, supposita illa, DEUS est adhuc liber ad utrumque: ergo est distincta virtualiter à decreto punitivo: ergo etiam decretum permissivum peccati est ab hoc posteriore distinctum. Resp. neg. ant. Scientia visionis, non quidem formaliter sumpta, attamen realiter, aut virtualiter sumpta, determinat DEUM ad puniendum, casu, quo DEUS punit; quia ipsa est identificata etiam virtualiter cum illo decreto. Quare libertatem DEI in actu primo constituit tantum scientia simplicis intelligentiæ, & scientia media directæ, quibus suppositis, DEUS est liber ad determinandum se, ut velit potius absolute habere decretum permissivum, identificatum scientiæ visionis de peccato, vel prædeterminativum, seu collativum auxilii efficacis, identificatum cum scientia visionis de negatione peccati: item est liber, ut, si velit permittere peccatum, habeat scientiam visionis de peccato, identificatam decreto puniendi, vel decreto parcendi: non autem est liber ad habendam scientiam distinctam.

Quando igitur Authores aliqui dicunt, DEUM, supposita scientiæ visionis de peccato, esse liberum ad puniendum, aut parcendum: vel loquuntur juxta sententiam nobis oppositam, & non debemus eos sequi: vel loquuntur tantum in sensu formali, hoc est, quod formalitas scientiæ visionis, præcisivè sumpta, non determinet DEUM ad puniendum, sed hic adhuc sit præcisivè liber; cum hæc formalitas, præcisivè sumpta, sit indifferens ad utrumque decretum, sicut scilicet animal ad rationale, & irrationale: item quod scientia visionis formaliter præcedat, & sit prior ad decernendam pœnam, vel veniam.

§ 70. Ob. 4. DEUS habet voluntatem antecedentem effectivè inefficacem omnes homines salvandi: hæc voluntas distinguitur virtualiter, tum à decreto prædeterminativo, tum à reprobato: ergo, prob. min. Repugnat, idem decretum virtualiter indivisibile velle idem efficaciter, & inefficaciter: ergo illa voluntas debet esse distincta à decreto prædeterminativo. Rursus, si non

esset distincta illa voluntas antecedens à decreto reprobato, DEUS omni sua voluntate vellet damnationem hominis: ergo nullum faceret beneficium reprobis, quod est falsum. Resp. dist. maj. ita, ut sit inefficax etiam respectu prædeterminatorum. neg. maj. tantum respectu reproborum. conc. maj. & neg. min. ac conf. ad 1^{am} partem probationis omitto ant. & nego conf. vel potius suppositum, quod decretum illud, seu voluntas antecedens, respectu prædeterminatorum, sit inefficax. ad 2^{am} partem prob. dist. ant. ita, ut simul eadem omni voluntate velit etiam eorum salutem. conc. ant. ut hanc non velit, neg. ant. & conf.

Suppono, idem decretum DEI posse esse efficax respectu aliquorum objectorum, & inefficax respectu aliorum; quia in hoc nulla est prorsus contradictio; sæpe enim homo vult aliquid efficaciter facere; quia facile potest: & aliud inefficaciter, si non esset nimia difficultas. Suppono etiam, DEUM velle salutem omnium, non decreto confusè tendente in omnes (quod esset imperfectum) sed clarè, & distinctè in quemlibet. His suppositis, facile capitur, quomodo idem decretum respectu prædeterminatorum sit absolute efficax, tum quoad media salutis, tum quoad ipsam salutem: respectu reproborum verò sit efficax quoad media salutis sufficientia, quæ effectivè confert, & quæ utique sunt beneficia DEI, ratione quorum hoc decretum etiam reprobis est valde beneficium: item quod sit efficax saltem affectivè quoad eorum salutem; quia DEUS sincerè vult eos salvari, quantum est ex parte sua, & in hunc finem dat media: nec per ipsum stat, quod minus salventur: quamvis id decretum non sit respectu ipsius salutis efficax effectivè; quia DEUS non decernit eis absolute gloriam: sed hoc provenit ex eorum culpa, ut omnes dicere debent.

§ 71. Ob. 5. Singulæ creaturæ, etiam ut invicem coexistentes, habent suam unaquæque peculiarem amabilitatem, & peculiarem contemptibilitatem: ergo quælibet, etiam ut alteri coexistens, est amabilis à DEO separabiliter, seu per amorem ab aliis separabilem: ergo volitiones DEI, & decreta sunt separabilia, prob. conf. Quælibet res per suam contemptibilitatem potest retrahere affectum Divinum à se: ergo potest amorem sui separare ab amore aliarum rerum: ergo potest etiam amari per affectum separatim ab amore aliarum; quia potest attrahere affectum Divinum, dum aliæ retrahunt. Confir. Juxta nos, si vel mulca, quæ de facto existit, non daretur, tunc DEUS totum mundum, ejusque ordinem, ac omnia alia, aliter, seu per aliud decretum decrevisset: hoc est incredibile: ergo.

Resp. Hæ phrasæ paulò obscuriores, in antecedente positi, tantum significant, quamcunque creaturam posse amari, vel non amari, quin ametur, vel non ametur altera: quod totum conceditur, & dist. conf. quælibet creatura est amabilis separabiliter, seu per amorem, qui sit separabilis ab amore alterius simul existente. neg. conf. qui non sit amor alterius. conc. 1^{am}, & neg. 2^{am} conf. Potest quælibet creatura amari, vel non amari; potest enim DEUS elicere amorem, qui tendat in plures, vel pauciores creaturas

ras pro libitu: at non potest amari creatura per amorem, qui tendat in ipsam solum, nisi DEUS velit eam solum, & nullam aliam amare; quando enim vult plures amare, aut decernere, debet omnes uno amore amare, & uno decreto decernere. ad prob. dist. eodem modo. Ad conf. dist. mai. aliter, hoc est per decretum habens aliam terminationem, conc. maj. aliter statuens, subdist. de musica illa, conc. maj. de aliis rebus. neg. maj. & sic dist. min. neg. conf.

§72. Ob. 6. Leges Divinae constituunt actum primum proximum liberum: sed hæc sunt decreta DEI; quia lex constituitur ex voluntate legislatoris: ergo. Resp. neg. maj. Actum primum constituit sola cognitio legum, quæ potest dari, quando lex non est, nec essentialiter connectitur cum existentia certæ legis. Dices. Hæc cognitio saepe stat in actu fidei, essentialiter præsupponente legem, seu decretum. Resp. dist. in actu supponente hoc decretum in individuo. neg. in specie. om. nam hic actus fidei potest dari, sive decretum præcipiens sit prædefinitivum, sive permissivum, modò habeat formalitatem præcepti: unde nihil est ex parte actus imi essentialiter connexum cum actu 2do; nam actus fidei est indifferens, decretum est impedibile: & quidem stante actu fidei; hic enim potest dari, seu componi cum utroque decreto, sive prædefinitivo, quod infert actum secundum præceptum, sive permissivo, quod infert ejus omissionem, modò, ut dictum est, habeat formalitatem legis, seu præcepti: quæ formalitas etiam non connectitur cum actu, sed est adhuc omnino indifferens. Superest difficultas de applicatione, seu præparatione omnipotentiae ad concurrendum, pro qua explicanda sit

ARTICULUS VII.

An Applicatio Omnipotentiae constitutiva actus primi proximi stet in decreto DEI.

§73. Notandum 1mo, libertatem in actu primo esse potentiam, quæ positis omnibus ad agendum prærequisitis, potest agere, & non agere: intellige, in sensu diviso; quia homo liber debet habere similitudinem potentiae, quamvis non potentiam simultatis. Et siquidem potest agere, & purè non agere, seu purè omittere, dicitur libertas contradictionis: si autem potest agere aliquid positivè oppositum, dicitur libertas contrarietatis. Ex hoc autem sequitur, quod neque ille sit liber, qui non habet, vel non potest pro libitu habere omnia necessaria ad agendum: neque ille, qui habet impedimentum inauferibile agendi: neque etiam ille, qui est necessitatus ad agendum, ut patet. Unde, ut quis sit liber, requiritur, ut habeat principia requisita ad utrumque cum exclusionem, tum impedimentorum, tum etiam necessitantium ad unum determinatum exercitium. Hæc supponenda ex tractatu de act. bum.

§74. Notandum 2do, ad actum liberum, præsertim, si supponatur extrinsecè liber, non prærequiri tantum principia, à quibus ipse pro-

cedit, seu, quæ in ipsum influunt, sed etiam alia, à quibus non procedit, quæque non influunt. Sic e. g. ad actum amoris DEI liberum non tantum prærequiritur motivum alliciens ad DEUM amandum, sed etiam aliud retrahens, licet hoc nec physicè, nec moraliter influat in actum amoris. Ratio est; quia actus liber ut talis debet procedere à potentia expedita ad utrumque: ergo ab habente principia non tantum ad unum, sed etiam ad oppositum. Unde, licet amor DEI ut sic non exigit motivum retrahens, ut patet in Beatis, qui amant DEUM intensissimè sine motivo retrahente: at exigit hoc ut liber. Hinc actus primus liber componitur ex duobus actibus primis partialibus, quorum unus involvit principia e. g. ad amorem: alter involvit principia ad omissionem amoris, vel odium. Licet autem aliquid non sit influxivum in unum e. g. amorem, tamen potest constituere actum primum liberum ad illud: sicut econtra etiam, licet aliquid non sit activum, potest tamen impedire actum liberum, e. g. catena pedibus injecta non est activa respectu fugæ, sed impeditiva.

Infert ex his Sagara in manu scriptis, non omnia constitutiva actus primi liberi esse priora naturæ ad actum liberum; quia e. g. motivum retrahens non est prius naturæ ad amorem; nam ad illum non determinat, neque ut causa, neque ut dispositio, aut conditio, nec in genere physico, nec in morali: sed tantum est prius naturæ ad omissionem, vel odium. Si dicas, motivum retrahens saltem esse prius naturæ ad amorem ut liberum, responderet hic auctor negando illatum, stando in sententia statuente libertatem extrinsecam actus; nam amor ut liber est idem, ac complexum ex amore, & actu primo: adeoque illud motivum, cum non sit prius ad amorem, deberet esse prius ad actum primum, seu ad se ipsum, quod repugnat. Quare istud motivum est tantum concomitans actum liberum; quia scilicet, ut voluntas possit dici liberè agere, debet durante sua actione habere motivum retrahens; nam hoc necessariò exigitur à iudicio indifferente. Hinc non omne illud est prius naturæ ad actum 2dum, quod constituit quomodocunque actum unum totalem: sed quod ita constituit, ut influat, vel certè determinet ad actum 2dum. Quidquid autem sit de hac doctrina, de qua etiam potest videri Gormaz de act. bum. num. 328. 329. & 472. saltem juxta eos, qui docent actus extrinsecè liberos, non sunt omnia ita priora, ut actus 2dus ea essentialiter respiciat, etiam tantum disjunctivè.

§75. Notandum 3tio, constitutiva actus primi liberi diversimodè se habere ad actionem liberam; nam 1mo aliqua sunt indifferentia, ut conjungantur cum utroque extremo, & in utrumque influant: ita se habet voluntas, omnipotentia, cognitio motivi alliciensis, & retrahentis, si sit unica; nam, si alia esset cognitio motivi alliciensis, & alia retrahentis; tunc ista non influeret in actum, e. g. amorem. 2do alia sunt quidem indifferentia, ut conjungantur cum utroque: non tamen in utrumque, sed in unum tantum influunt: ita se habet cognitio duplex, quarum una repræsentat tantum motivum alliciens, altera retrahens; item gratia actualis, quæ non

non influit in peccatum. 3to alia sunt indifferencia, ut conjungantur cum utroque, sed in neutrum influunt: ita se habent negationes impedimentorum, & necessitantium, quæ dicuntur constitutiva negativa: neque constituunt potentiam in ratione activæ, sed liberæ. 4to voluntas præter conjungibilitatem, & potentiam influendi in utrumque, habet insuper indifferentiam electionis, & privativè jus determinandi se, & alia conprincipia ad agendum, vel non agendum &c.

Notandum 4to, etsi quis actu non habeat omnia prærequisita, si tamen possit ea pro libitu habere: vel, etsi adsint impedimenta, si tamen possit quis ea pro libitu remove, talem esse sufficienter liberum. Sic, licet de nocte non possis legere sine lumine, si tamen hoc pro libitu possis accendere, liber es ad legendum: & sic de aliis; libertas enim, maximè in consideratione Theologica, stat non tam in potestate physice proxima ad agendum, e. g. legendum, sed in potestate moraliter imputativè proxima, quæ constituitur sufficienter per potestatem acquirendi prærequisita, vel tollendi impedimenta, ut patet in modo adducto exemplo.

576. Notandum 5to, alium esse actum primum remotum, alium actum primum proximum. Ille est causa actus primi proximi, & hunc non constituit, saltem non necessario, nisi forte consideretur quoad omnipotentiam DEI, quæ constituit omnes actus primos creatos remotos, & proximos, ut consideranti patebit. Iste est causa, vel potentia expedita ad ipsam actionem: e. g. actus primus proximus ad legendum est potentia videndi, & legendi, lux, liber, cognitio &c. actus primus remotus est, pater hominis legentis, typographus, bibliopegus &c. qui non constituunt actum primum proximum; nam modò daretur homo potens legere, etiam per creationem, & sine patre, itemque liber sine illis artificibus, daretur tota potentia proximè expedita ad legendum.

Notandum 6to, alium esse actum primum proximum libertatis creatæ, alium actum primum metaphysicum libertatis Divinæ; quia aliud est, DEUM esse liberum, aliud hominem. Actus primus proximus liber DEI involvit e. g. omnipotentiam, scientiam simplicis intelligentiæ, & mediam directam de actibus nostris conditionatè futuris; quia DEUS nihil potest decernere nisi post plenissimam, & comprehensivam notitiam finis, mediorum, congruentiæ, disconvenientiæ, proportionis &c. de quo plura supra n. 558. At vero actus primus liber hominis involvit quidem omnipotentiam, sine cujus concursu nil potest fieri: sed non involvit scientias illas; quia modò homo haberet sufficientia auxilia, & omnipotentiam ad concurrendum paratam &c. etsi per impossibile DEUS nullam scientiam haberet de futuro eventu, jam ille esset liber ad operandum.

577. Si petas, quid igitur libertas creatæ, seu actus primus proximus liber creaturæ, dicat formaliter, seu quid constitutivè involvat? Resp. Involvit imò ipsam voluntatem creatam, quæ est rectum libertatis, & subjectum recipiens denominationem liberi in actu primo. 2do cognitionem indifferentem, seu boni, & mali, aut al-

licientem, & retrahentem: sive jam una cognitio utrumque motivum repræsentet, sive sint duæ, aut plures pro diversitate motivorum. 3to carentiam omnis impedimenti inaufertibilis à voluntate, vel necessitantis ad unum, & inimpedibilis. 4to præsentiam omnis prærequisiti à voluntate pro libitu inacquiribilis: tales sunt gratiæ excitantes ad actum supernaturalem, habitus virtutum, vel locò istorum omnipotentia specialiter applicata &c. 5to ipsam omnipotentiam, non quidem ut productivam ipsius voluntatis, vel auxiliorum &c. (nam sub hac ratione omnipotentia constituit actum primum remotum) sed ut concursivam cum voluntate ad actum, quem voluntas eligit.

578. Jam verò omnis causa constituens actum primum proximum debet esse applicata, sive præparata ad agendum; alias non est proximè expedita; cum tamen actus primus proximus sit idem, ac proximè expeditus ad agendum: ergo etiam omnipotentia Divina, ut constituit actum primum proximum, debet esse ita applicata, seu præparata. Et hæc applicatio debet constituere libertatem proximam: quæstio autem jam est, in quo hæc applicatio, seu præparatio consistat; si enim decretum sit virtualiter unicum, non videtur posse constitui in decreto; quia deberet admitti, quòd hoc decretum constitueret actum primum proximum liberum, quod non videtur posse dici.

Ratio est. Sive decretum hoc sit prædefinitivum, sive permissivum (præcendens enim, sive indifferens indifferentiæ conjungibilitatis cum utroque extremo, in hoc systemate non datur) est semper essentialiter connexum, vel cum actu, vel cum omissione ejusdem: nihil autem essentialiter connexum cum uno extremo libertatis videtur posse constituere actum primum proximum indifferentem, etiam si esset impedibile; quia tamen tolleret libertatem; vel enim voluntas esset libera in sensu composito talis entitatis, e. g. decreti: vel in sensu diviso: non in sensu composito; quia non potest omitti actus, stante illa entitate, vel decreto: non in sensu diviso; quia eatenus daretur sensus divisus, quatenus impediretur ea entitas, vel decretum: sed sic non daretur amplius libertas: ergo, prob. min. Sublato, vel impedito aliquo constitutivo libertatis, per se requisito, tollitur libertas ipsa; nam, ablata parte, aufertur totum: ergo.

579. Quidam ingeniosus Recentior in *the-sibus de libertate creatæ Dilingæ anno 1711. editis* disputat, an non possit dici, quòd actus primus proximus liber constituatur per aliquod decretum disjunctum, seu indeterminatè sumptum, sicut e. g. libertas equitandi constituitur per aliquem equum indeterminatè sumptum; atque ingeniosè multa ibi pro affirmativa sententia congerit. Et siquidem defendi id posset, nostræ sententiæ non obesset: at non fido speciosè dictis, quibus ipse auctor non fidit, dum sub finem negativam amplectitur: nam actus primus proximus liber totus est hypothetis, seu conditio scientiæ mediæ, ut est in confesso apud nostros: at non potest DEUS ex parte hypothetis scientiæ mediæ videre, sive disjunctim, sive divisim, decretum prædefinitivum, aut reprobativum: ergo. Prob. min. DEUS deberet ita di-cere

cere e. g. Si Petrus habuerit hanc gratiam, vel omnipotentiam applicatam per aliquod decretum, tunc consentiet: sed DEUS non potest ita dicere per scientiam mediam: ergo. prob. min. DEUS non tendit confusè in aliquod decretum, sed clarè distinguit prædefinitivum, ac permissivum: adeoque, quamvis disjunctim affirmaret ista decreta, tamen sic diceret: Si Petrus habuerit gratiam, vel omnipotentiam applicatam, sive per decretum prædefinitivum, sive permissivum, consentiet: atqui DEUS non potest sic tendere per scientiam mediam: ergo. prob. facile min. Hæc propositio, ut rectè Revisores Romani rescripserunt anno 1709. est DEO indigna, & ridicula; quia esset similis huic: Si muro induceretur color, sive albus, sive niger, dealbaretur: vel huic: Si haberem equum, vel navim, equitarem, vel: Si Petrus ad me veniret, sive vivus, sive mortuus, me verberaret: quæ sunt ridicula, & inepta; nam omnia, quæ ponuntur ex parte hypothese propositionis conditionalis, sive determinatè, sive disjunctim, debent esse conducentia ad conditionatum, sicut quilibet equus, etiam disjunctim, conduit ad equitandum: atqui decretum permissivum tam parum conduit ad consensum, imò fortè minus, quam color niger ad dealbandum, vel navis ad equitandum.

§80. Dein dicta propositio partim esset necessario vera: partim esset falsa. prob. Prima pars propositionis: Si Petrus habuerit gratiam per decretum prædefinitivum se tenens ex parte hypothese, consentiet: est necessario vera, adeoque non affirmabilis per scientiam mediam, sed per scientiam simplicis intelligentiæ: altera verò: Si habuerit gratiam per decretum permissivum se tenens ex parte hypothese, consentiet: est necessario falsa: ergo non potest ullo modo à DEO affirmari. Et certè eodem modo posset dici, gratiam necessitantem, & insufficientem posse, disjunctim acceptas, constituere hypothese scientiæ mediæ, adeoque sufficere ad libertatem humanam: & DEUM posse per scientiam mediam dicere: Si Petrus habuerit aliquam gratiam, consentiet &c. ergo gratia Jansenistarum non tollet libertatem.

Si dicas, non esse in potestate hominis, habere gratiam potius hanc, quam illam. Resp. 1. fors posse dici, esse in potestate hominis, sicut in hoc systemate decretum. Resp. 2. Si res bene consideretur, juxta hoc systema non esse in potestate libera hominis habere decretum; nam non potest homo determinare DEUM ad ullum decretum collativum gratiæ; quia DEUS potest nullam dare. Sed neque juxta adversarios posset homo impedire decretum; quia hoc eatenus posset, quatenus posset determinare ad scientiam mediam de consensu, quæ posita DEUS, volens dare auxilium, illud non posset dare per decretum permissivum: vel vicissim, posita scientiâ mediâ de dissensu, non posset illud dare per decretum prædefinitivum: sed juxta hoc systema DEUS non posset habere scientiam mediam de consensu, aut dissensu, ut jam ostensum; quia nunquam daretur hypothese apta scientiæ mediæ: ergo.

Quare, ut salvetur libertas creata, debent ea omnia, quæ ex parte hypothese scientiæ mediæ necessario per se requiruntur, sive quæ con-

stituunt actum primum proximum immediatum & necessario requisitum, esse indifferentia, sive dein determinatè, sive indeterminatè sumpta requirantur, modò per se requirantur, & non tantum per accidens se habeant, seu ita, ut, iis pro libitu voluntatis ablati, tamen adhuc maneat totus actus primus liber, per se, & necessario requisitus; si enim ita se haberet, etsi essent connexa cum uno extremo, modò essent impedibilia, non tollerent libertatem.

§81. Scio, hæc dictis opponi paritatem habitus charitatis, influentis in actum sub gravi præceptum, pro instanti determinato, quo casu habitus est impossibilis cum omissione, utpote graviter peccaminosa. Sed resp. Omnipotentia Divina in eo casu deberet esse parata ad supplendum quodcumque aliud principium, si quod deficeret ex necessariis ad libertatem: cumque hæc sit conjungibilis cum utroque extremo, per illam in eo casu sufficienter constitueretur libertas, & habitus eo casu se haberet tanquam aliquid per accidens tantum constitutivum actus primi proximi. Quare est ingens disparitas inter hunc, & priorem casum, ubi nullum decretum est indifferens, & per nullum seorsim constituitur libertas.

Quòd si tamen fingatur casus esse prorsus æqualis (quod difficile fieret, eoquòd omnipotentia ex se semper sit indifferens) tunc etiam influxus ille habitus eodem modo posset negari: & negant eum plurimi cum Gormaz de actib. human. à num. 292. ubi fusissimè hanc quæstionem examinat. Quare nollem dicere, quòd aliquod decretum, etiam tantum disjunctim sumptum, constituat actum primum proximum liberum creaturæ, etiam ex eo, quòd anno 1709. Revisores nostri Romani hanc sententiam non permittendam censuerint. Unde in alio reponenda est formalis applicatio, seu præparatio omnipotentiae Divinæ in actu primo: quamvis facile concedam, quòd applicatio, vel præparatio causalis, quæ non ingreditur actum primum proximum, sed remotum, possit in aliquo decreto statui.

§82. Dico igitur. Formalis applicatio, seu præparatio omnipotentiae Divinæ ad concurrentem cum creatura stat, imò in ipsa omnipotentia Divina ex se, seu ex conceptu causæ primæ ita constituta, ut, quodcumque creatura agit, etiam ipsa necessario agat: sicut immensitas DEI exigit, ut, ubicunque, etiam de novo, est locus, statim adsit: vel æternitas, ut, ubicunque de novo est creatura, ei statim coexistat. addò stat in ipso actu primo proximo creato completo, qui exigit concursum omnipotentiae Divinæ cum voluntate creata, ita, ut sine miraculo negari non possit ille concursus; sicut enim hunc concursum exigunt causæ 2dæ necessariæ, ita etiam liberæ. 3tio in negatione omnis impedimenti, sive hoc sit decretum miraculosum, impediens actionem creaturæ, & consequenter concursum omnipotentiae, sive aliquid aliud. His tribus positis, habetur, quidquid requiritur ad hoc, ut omnipotentia Divina sit præparata, & applicata ad operandum. ita Sagara, Munieffa disp. 9. de omnipotentia DEI sect. 12. & communiter illi authores, qui decretum DEI virtualiter indivisibile statuunt,

§83. Prob. concl. Physicè omnipotentia Divina est applicata per immensitatem identificatam: moraliter autem applicatur sufficienter per ista tria, ex quibus tamen nullum est decretum DEI: ergo. Unde aliquo modo omnipotentia Divina se habet, ut habitus, qui, quodcumque adest, semper cum voluntate, pro huius determinatione, concurrunt, quin per decretum DEI formaliter, & positivè applicetur, aut reddatur expeditus ad concurrendum; sic enim etiam omnipotentia, intimè creaturæ agentis præfens, & physicè applicatissima, semper parata est cum voluntate pro huius determinatione concurrere, quando hæc per reliqua conprincipia (quæ ipsa etiam exigunt concursum omnipotentia) est expedita; quin debeat per decretum positivum, se tenens ex parte actus primi proximi, determinari: sed sufficit decretum se tenens ex parte actus primi remoti, per quod, sicuti debet DEUS conferre habitus, & reliqua principia necessaria voluntati, ita debet etiam nolle impedire omnipotentiam. Dixi tantum, omnipotentiam habere se aliquo modo, sicut habitus; nam habitus, etiam realiter sumptus, non potest impedire actionem voluntatis, neque potest nolle concurrere: potest tamen hoc omnipotentia realiter sumpta, utpote identificata cum voluntate Divina.

§84. Confirm. conclusio positivè, saltem contra nostros, & plurimos alios, negantes prædeterminationem ad materiale peccati. Decretum indifferens, quod ipsi statuunt, non applicat formaliter omnipotentiam ad actionem peccaminosam: ergo debet ipsa per se, vel per aliquid aliud esse applicata, ut agat: atqui nihil assignari potest, nisi ea, quæ à nobis assignata sunt: ergo. prob. ant. Decretum indifferens non potest habere hunc sensum, ut DEUS dicat: *Volo concurrere, vel ad actum bonum, vel ad actum malum*: nam sic voluntas DEI eodem modo se haberet ad bonum & malum, quod est falsum, & contra Tridentinum. Et sanè, ut ait Sagara, si homo diceret: volo ditari, vel per fas, vel per nefas: malè vellet: ergo etiam malè vellet DEUS, si diceret: volo exercere omnipotentiam, vel per actum bonum, vel per actum malum.

§85. Nec dicas, decretum sic tendere: *Volo concurrere, vel ad actum bonum cum inclinatione, vel ad malum contra inclinationem*; nam, si positivè vult concurrere ad malum, hoc ipso non agit contra inclinationem efficacem; ipsa enim volitio positiva est efficax inclinatio ad malum. Quod autem simul jungatur inefficax volitio, non excusat à malo; nam etiam, qui negat fidem metu mortis, habet inefficacem volitionem suæ negationis; quia autem eam absolute vult, tamen graviter peccat. Igitur decretum tantum posset habere hunc sensum: *Volo concursum ad actum bonum: permitto concursum ad actum malum*: sed hoc decretum tantum non impedit omnipotentiam à concursu: hoc autem non est eam applicare, ut patet millenis exemplis.

Sic, si tantum non impedio, ut alter meo instrumento, vel etiam mea manu, alterum percutiat, ego neutrum applico ad percussionem: qui tantum non impedit peccatum alterius, non positivè illum applicat ad peccandum: neque

est causa physica peccati: imò nec moralis, si non tenetur impedire: ergo, si alter non impeditur peccet, debet supponi aliunde applicatus, aut determinatus: ergo etiam, si DEUS per decretum indifferens, ab adversariis assertum, tantum non impedit omnipotentiam à concursu ad actum malum, debet illa aliunde jam esse formaliter applicata, & præparata ad illum. Quod si autem formalis applicatio omnipotentia ad actum malum non stet in decreto DEI, nulla est ratio efficax dicendi, quod applicatio, vel præparatio necessaria ad actum bonum, debeat in decreto consistere, ut patet consideranti, & magis patebit ex solutione objectionum.

ARTICULUS VIII.

Solvuntur Objectiones.

§86. **O**B. 1. Omnipotentia Divina, & decretum DEI sunt realiter idem: ergo, si applicata est omnipotentia per se ipsam, est applicata per decretum. Confir. Applicatio agentis creati ad passum non consistit formaliter in entitate causæ, & actu primo proximo: ergo neque applicatio agentis increati, seu omnipotentia. Resp. neg. conf. Etiam natura Divina, & Pater, sunt idem, quin natura generet. Datur scilicet distinctio inter omnipotentiam necessariam, & decretum contingens, similis illi, quæ datur in Divinis inter naturam, & Patrem. Ad confir. neg. conf. Applicatio causæ creatæ neque stat in decreto DEI: ergo neque in hoc stabit applicatio omnipotentia. Scilicet aliquæ denominationes non possunt explicari sine entitate modali, aliæ non sine decreto: aliæ verò sine utroque: & talis est denominatio omnipotentia applicatæ, quæ non est physica (nam physicè applicata est per immensitatem) sed moralis, significatque omnipotentiam esse expeditam, vel præparatam ad concurrendum: quod totum habetur sine decreto, sicut juxta adversarios habetur sine modo.

§87. Ob. 2da. Juxta nos omnipotentia Divina esset applicata antecederet ad decretum DEI: ergo creatura posset absolute agere ante decretum DEI, quod est falsum. Conf. Libertas creata non potest dari sine decreto DEI: ergo nostra sententia est falsa. Resp. 1. neg. conf. quia non solum omnipotentia applicata, sed etiam alia conprincipia requiruntur: neque omnia, etiam ab omnipotentia, suppleri possunt, e.g. cognitio respectu volitionis. Resp. 2. neg. ant. Applicatio formalis omnipotentia, ut dictum, stat partialiter etiam in actu primo, qui non datur ante decretum, sed ab hoc debet causari, licet non debeat constitui. Ad conf. dist. ant. Libertas non potest dari sine decreto eam causante. conc. ant. sine decreto eam constituyente. neg. ant. & conf. Si libertas datur absolute, datur etiam decretum, eam absolute causans: si libertas tantum datur conditionatè, sufficit etiam tantum conditionatè dari decretum.

§88. Ob. 3. Concursus debet esse DEO voluntarius, & liber: talis esse non potest, nisi constituatur per decretum: ergo. Confirm. Si applicatio omnipotentia ad actus creaturæ libe-

ros non involvit decretum DEI, neque applicatio ejusdem ad actus DEO liberos involvet decretum DEI: hoc est falsum: ergo. prob. min. Omnipotentia se habet sicut manus in homine: sed manus non est expedita ad operandum, nisi per volitionem: ergo nec omnipotentia. Resp. om. ma. neg. min. Vel loquimur de concursu in actu primo (hoc est, de applicatione, aut preparatione omnipotentiae) & hic non debet esse liber formaliter, & in se, sed tantum per denominationem extrinsecam à decreto illam causante: sicut actus fidei, vel actus externus, non est liber in se, sed per denominationem extrinsecam ab imperio voluntatis eum causante. Vel loquimur de concursu in actu 2do: & hic non debet esse DEO liber, aut voluntarius; quia potest esse peccaminosus. Ad summum debet esse liberè à DEO permissus, seu permissio ipsius debet esse libera.

Ad confir. om. ma. neg. min. ad prob. om. ma. dist. min. manus non est expedita, hoc est, non est determinata ad agendum. conc. min. non est preparata, ut mox agat pro determinatione voluntatis. neg. min. & sub eadem dist. conc. vel neg. conf. Applicatio omnipotentiae, vel preparatio, plus non dicit, quam, ut ipsa parata sit ad mox agendum pro determinatione voluntatis, non autem, ut actu agat; nam, quamvis omnipotentia sit applicatissima, tamen, si voluntas agere nolit, etiam ipsa non aget: & hinc, licet ad actu agendum omnipotentia exigit, vel pro priori rationis praesupponat, determinationem voluntatis, haec tamen non constituit applicationem. Et sic etiam manus est applicata, hoc est, parata ad agendum, antecederet ad actum voluntatis: quamvis ad hoc, ut actu agat, debeat à voluntate determinari. Quod autem actus primus proximus DEI, non quidem ad volendum, sed ad agendum ad extra, involvat decretum DEI, non probat, idem etiam involvi ab actu primo proximo creaturae; quia aliud requiritur, ut DEUS actum immediate liberè producat, aliud ut eum ita producat creatura.

§89. Ob. 4. Applicatio omnipotentiae ad actus bonos debet constitui ex decreto DEI: ergo aliquod decretum constituit actum primum. prob. ant. aliàs DEUS non magis esset propensus ad bonum, quam ad malum: itémque actus primus proximus ab eo collatus eodem modo se haberet ad bonum, & malum: sed hoc est falsum, & partim etiam contra Tridentinum: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. utrumque membrum maj. In actu primo proximo non involvitur volitio DEI: unde in illo nulla est propositio formalis DEI, neque ad unum, neque ad alterum: in actu autem remoto DEUS utique est magis propensus ad bonum, quam ad malum; quia dat actum primum proximum ex intentione boni, suadendo, & praecipiendo etiam illum: alterum verò prohibendo, & tantum permittendo. Ex quo habetur, neque ipsum actum primum proximum, saltem quoad principia, quae proveniunt à DEO, ad illa determinante, eodem modo se habere ad malum, & bonum; nam illustratio, & inspiratio Divina utique magis tendit ad bonum. Si autem nihil aliud adversarius intelligat, quam actum primum ad neutrum necessitare, facile conceditur maj. & neg. min.

§90. Ob. 5. Saltem applicatio causalis omnipotentiae, quae stat in decreto, se tenet ex parte actus primi remoti: ergo, si decretum est connexum cum uno libertatis extremo, tollit libertatem. prob. conf. Si non possum impedire liberè causam proximam, neque possum liberè impedire causam remotam: sed hac ratione non possum impedire decretum connexum, quod stat ex parte actus primi remoti: ergo ruit libertas. prob. maj. Videtur imperceptibile, quod possum impedire causam remotam, si non possum impedire propinquiorem: ergo. Resp. conc. ant. neg. conf. ad prob. neg. maj. adhuc probationem neg. ant. si sermo sit de causa remota, sine qua potest dari absolute causa proxima; si enim causa remota essentialiter, & determinatè requireretur ad proximam, utique, eam impedire, impediretur etiam causa proxima: at decretum DEI non praerequitur determinatè ad ponendum actum primum proximum; quia hic est indifferens, ut ponatur per decretum praedefinitivum, vel permissivum.

Explicatur ulterius. Si impeditur aliqua causa proxima (quae non sit tantum principium per accidens, de qua re n. §80.) eo ipso impeditur libertas; quia impeditur constitutivum ejusdem (de qua re vide etiam num. §78.) ergo non potest impedi liberè: si autem impeditur tantum causa remota, non necessario, aut determinatè requisita, potest stare tota libertas, ab alia causa remota proveniens: ergo potest causa remota liberè impedi. Neque hic est paritas cum causis necessariis, seu in ordine ad actum necessarium, e. g. cum patre, & avo; quia istae non constituunt ullam libertatem, adeoque non debent esse ullatenus impedibiles.

§91. Si quæras, quomodo decretum DEI, tanquam causa remota, possit impedi. Resp. sicut diximus num. §78. scientiam visionis posse impedi non tam ratione existentiae actualis, & physicae, quam ratione existentiae objectivae; ita etiam dicendum, posse eodem modo impedi decretum. Scilicet in mea potestate est, ut conditionatè ponatur actus, vel non ponatur, adeoque, ut objectivè ab aeterno existat conditionatè vel non existat. Si existit, datur de ipso scientia media: ex qua tamen non infertur, dari etiam decretum praedefinitivum de ipso; quia DEUS non semper decernit, minus debet decernere, seu praedefinire actum, per scientiam mediam praevium futurum. Si autem actus non existit objectivè, non datur de ipso scientia media: ex qua negatione infertur, etiam decretum praedefinitivum non existere; quia DEUS non potest praedefinire, salva libertate, actum, nisi per scientiam mediam praevium: ergo, cum sit in mea potestate impedire scientiam mediam de consensu, est etiam in mea potestate impedire decretum praedefinitivum. Similiter res se habet circa dissensum, quem, quia etiam, quando praevius sum ponere, tamen possum impedire, possum quoque impedire decretum permissivum.

Itaque quodcumque decretum collativum actus primi proximi liberi, determinatè sumptum, est impedibile ab homine. Non tamen ideo etiam est impedibile pro libitu hominis ipsa libertas, seu ipse actus primus proximus; nam,

nam, licet possim impedire seorsim quodcumque decretum determinatè sumptum (quia possum consentire, & dissentire) tamen non possum impedire pro libitu meo utrumque simul. Unde DEUS semper, posita quacunque scientia media, est liber ad dandum actum primum proximum per alterutrum decretum, vel ad eum non dandum: sed tamen homo potest eum determinare aliquo modo disjunctivè, ut, si velit dare, det potius per decretum prædefinitivum, quam permissivum, vel vicissim. Recolantur etiam hinc dicta num. 513.

592. Dices. Actus primus proximus includit etiam illustrationes supernas: sed istæ, tanquam cognitiones, adeoque actus vitales, & identificatæ cum actione productiva sui, essentialiter respiciunt actum primum remotum tanquam suam causam: ergo essentialiter etiam respiciunt decretum DEI: ergo hoc non potest impediri, nisi impediatur ista illustratio, adeoque, nisi impediatur actus primus proximus. Resp. conc. mai. dist. min. istæ illustrationes essentialiter respiciunt actum primum remotum, adæquatè acceptum. neg. min. inadæquatè acceptum. conc. min. & neg. 1^{am}, & 2^{am}. conf. Multa sunt ex parte actus primi, quæ ab actione non respiciuntur essentialiter, e. g. applicatio causæ, causæ morales &c. præsertim sunt multa, quæ actio, etiam vitalis, non respicit determinatè sumpta. Et hinc istæ illustrationes omnino sunt indifferentes, ut conferantur, vel per decretum prædefinitivum, vel per permissivum.

593. Ob. 6. Scientia media debet ex parte hypotheseos attingere totum actum primum proximum, prout est existens à parte rei: sed à parte rei est existens dependentè à decreto determinatè sumpto: ergo scientia media debet eum videre dependentem ab aliquo decreto determinatè sumpto: adeoque debet videre etiam decretum determinatè sumptum ex parte hypotheseos: quod stare non potest cum nostris principiis. Resp. dist. maj. scientia media debet attingere totum actum primum proximum quoad prædicata metaphysica, & identificata. conc. maj. quoad prædicata per accidens ei tantum convenientia. neg. mai. & conc. min. neg. conf.

Est per accidens libertati in actu primo, quod conferatur potius per decretum permissivum, quam prædefinitivum, vel vicissim: unde nullum ex his videri debet per scientiam mediam. Hinc melius explicatur hypothesis scientiæ mediæ dicendo: *Si Petrus haberet hoc auxilium, vel hanc libertatem, consentiret*; quàm dicendo: *Si daretur Petro hæc libertas, vel hoc auxilium, consentiret*: ne scilicet videatur aliquod decretum poni ex parte hypotheseos. Quamvis autem scientia media non videat decretum determinatè sumptum, tamen non est obscura, ut explicatum est num. 411.

594. Dices 1. Ponitur cit. num. exemplum suppositionis confusæ: sed ista hinc non habet locum: ergo non est paritas. prob. mi. Hic non agitur de necessitate aliqua, sed de existentia: ergo non est locus suppositioni confusæ. Resp. neg. min. ad prob. dist. ant. hic agitur de existentia absoluta. neg. ant. de conditionata tantum. conc. ant. & neg. conf. Quando enim

agitur de existentia tantum conditionata, habet locum suppositio confusa, si non quoad conditionatum, saltem quoad conditionem, seu causam, & in eo casu, quando idem conditionatum potest oriri ex variis causis, e. g. ut hæc propositio: *Si Petrus habuerit equum, equitabit*: verificetur, nullus equus, determinatè sumptus, est necessarius; quia quilibet sufficit. Quidquid autem sit, an scientia media, ex parte conditionis, respiciat gratiam in individuo determinatè sumptam, saltem non debet respicere ullum determinatè sumptum decretum; quia ad libertatem utrumque sufficit: imò scientia media etiam ex alio capite notato num. 579. neutrum videre potest. Hinc, per quale decretum Petrus gratiam habiturus sit, non est objectum scientiæ mediæ directæ, sed reflexæ: & quidem ex parte conditionati, non conditionis.

595. Dices 2. Scientia media est supercomprehensiva libertatis: ergo debet omnia ejus prædicata cognoscere. Resp. dist. conf. debet cognoscere omnia prædicata, quæ sunt cognoscibilia in linea scientiæ mediæ. conc. conf. extra eam lineam. neg. conf. cum ergo res in statu conditionato sit adhuc indifferens ad prædicata contingentia non identificata, ista non sunt tunc cognoscibilia, sed primum postea in linea scientiæ visionis.

Dices 3. Scientia media debet saltem attingere omnia prædicata identificata, adeoque omnes respectus transcendentales: sed quodlibet auxilium, vel quivis actus primus proximus habet respectum transcendentalem ad aliquod decretum DEI indeterminatè sumptum: ergo scientia media debet hunc respectum transcendentalem cognoscere: ergo etiam debet cognoscere aliquod decretum indeterminatè sumptum; quia respectus transcendentalis, saltem supercomprehensivè, cognosci non potest, si non simul terminus cognoscatur.

Resp. Posset fors dici, quod scientia media istum respectum transcendentalem jam supponat sufficienter attackum à scientia simplicis intelligentiæ; quia est veritas necessaria, quod omne ens creatum, si exiturum sit, dependeat ab aliquo decreto DEI. Si tamen contendas, hunc etiam debere cognosci à scientia media, cum ista hypotheseos comprehendat quoad prædicata identificata. Resp. 2do. omitto totum primum syllogismum, & dist. 2. conf. ergo debet cognoscere aliquod decretum, tanquam constitutivum hypotheseos. neg. conf. tanquam terminum respectum ab hypotheseos. om. conf. Ex hoc tamen non inferitur, quod decretum aliquod constituat hypotheseos: sicut nec alia, ad quæ hypotheseos dicit relationem potentis coexistere, potentis cognosci, quam dicit ad omnes homines, & Angelos &c. constituunt hypotheseos.

596. Ubi nota magnum discrimen inter hanc propositionem: *Si detur libertas per decretum prædefinitivum, vel permissivum, Petrus consentiet*: & inter hanc: *Si detur libertas, quæ debet conferri, vel per decretum prædefinitivum, vel per permissivum, consentiet*: prior enim ponit immediatè ex parte hypotheseos aliquod decretum; quia idem significat, ac: si detur collatio libertatis, vel prædefinitiva, vel permissiva: ita, ut posita sola libertate, sine prædefinitione, vel permissio-

missione, seu sine utraque, non compleretur tota hypothesis: quod admitti non potest ex dictis num. 579. Altera verò propositio libertatem solam ponit ex parte hypothesis, ita, ut si hæc sine decreto poneretur, compleret totam hypothesis, quamvis simul dicat, libertatem sine omni decreto poni non posse, eoquod decretum sit causa necessaria libertatis; unde ista propositio 2da tantum attingit decretum in obliquo, tanquam terminum ab hypothesis distinctum, sed tamen ab ea respectum ut suam causam, adeoque se tenentem ex parte actus primi remoti.

Si velles litigare, & dicere, quod etiam prior propositio plus non dicat, planè contraires longè communiori; nam & qui admittunt decretum indifferens, propositionem priorem omnes ita explicant, ut ipsa collatio auxilii, seu decretum sit constitutum hypothesis, & ex hoc volunt probare necessitatem decreti indifferens: qui autem nobiscum decretum indifferens excludunt, non admittunt illam primam propositionem; sed scientiæ mediæ tendentiam potius hanc statuunt: si Petrus habeat libertatem, vel auxilium, præcendendo à decreto, aut certè hoc non nisi in obliquo, & ut terminum ab hypothesis respectum cognoscendo. Quod si autem pertinaciter tuam opinionem velis defendere, tandem in quaestione hac vocabularia non multum lingabo, modò hoc saluum sit, quod decretum DEI non constituat hypothesis, seu conditionem scientiæ mediæ.

597. Ob. 7. DEUS potest supernaturaliter extrinsecè elevare voluntatem nostram ad actus supernaturales, quæ elevatio dicitur communitè consistere in omnipotentia DEI specialiter applicata: atqui hæc specialis applicatio debet consistere in decreto DEI, volentis supplere defectum principii intrinseci: & insuper debet constituere actum primum proximum: ergo in casu valde frequenti decretum DEI debet constituere actum primum proximum, adeoque distingui virtualiter ab alio decreto, actum primum non constituyente. Resp. neg. 1. part. min. Etiam ista applicatio non stat formaliter in decreto; sed in ipsa omnipotentia, negatione impedimenti, & actu primo proximo creato, qui in casu elevationis extrinsecæ exigit, ut omnipotentia Divina parata sit concurrere speciali modo, hoc est, supplendo defectum alterius conprincipii, ita, ut non, nisi per miraculum, hic concursus negari possit. Certè quævis illustratio supernaturalis, dum proponit vel obligationem aliquid faciendi, vel saltem complacentiam DEI de aliqua refacienda, cum sit necessariò vera, exigit omnipotentiam DEI præparatam ad concurrendum, prout pro variis circumstantiis necessarium est, sive supplendo defectum principii intrinseci, si hoc desit; sive eum non supplendo, si adit principium; aliàs non posset proponere obligationem, aut complacentiam DEI de re facienda, quæ tunc fieri non posset.

Imò in hoc casu supernaturali non videtur DEUS posse impedire omnipotentiam suam à concursu, casu, quo verè obliget, vel complacentiam suam verè per illustrationem ostendat. Si autem DEUS reverà non obligaret, sed homo tantum putaret se obligari, deberet omnipotentia saltem esse parata concurrere ad con-

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

tum faciendi id, ad quod homo putaret se obligari; quia ad istum conatum ratione sui dictaminis tunc verè homo obligaretur: quamvis omnipotentia non deberet esse parata concurrere ad rem ipsam, ad quam etiam homo tunc non deberet esse liber.

Nec dicas, si homo habeat intrinsecam illustrationem &c. non fore elevationem purè extrinsecam. Resp. enim, per hanc non intelligi, quòd nihil habeatur intrinsecum (utique enim ad actum liberum, vel etiam voluntarium, debet esse intrinseca cognitio; cum nihil volitum, quin præcognitum) sed intelligi tantum, quòd principium elevans non sit intrinsecum; seu quòd defectum principii, aliàs intrinseci, hic suppleat omnipotentia extrinseca.

598. Quæres, quid fieret, si DEUS extrinsecè elevaret creaturam, e. g. hominem, ad actus plures simul liberè eliciendos. Resp. casum hunc esse miraculosum, seu supernaturalem; quia natura non exigit hanc elevationem extrinsecam: insuper, ut homo sit liber, debet cognoscere, quòd tales actus possit producere (nam libertas, & electio non dantur sine cognitione) hæc autem cognitio etiam ipsa esset indebita homini; quia esset de potestate agendi indebita, & supernaturali, adeoque supernaturalis, & quidem ordinariè Theologicè, semper saltem Philosophicè, adeoque necessariò vera. Jam dico: si elevatio daretur ad actus plures, sive diversæ speciei, sive ejusdem, deberet dari supernaturalis cognitio de potestate eos eliciendi: quæ cognitio, seu illustratio, exigeret specialem concursum omnipotentiae: atque adeò in illa illustratione posset stare specialis illa pars applicationis.

Si intes, posse fieri, ut homo tantum confusè cognoscat, se ad aliquos actus esse liberum. Resp. in tali casu tamen DEUS sciet, ad quot actus homo sit liber: & illa cognitio confusa exigit concursum ad tot actus, ad quot homo est liber. Sic etiam gratia exigit concursum DEI ad actus supernaturales juxta suam intensionem, licet nobis illa intensio incognita sit, & nos toti intensionis gratiæ ordinariè non cooperemur.

Si urgeas, saltem non implicare casum, in quo formalis applicatio omnipotentiae stet in decreto. Resp. multum te facturum, si casum afferas, in quo applicatio ista aliter explicari nequeat. Dein omiſſa possibilitate casus, dico, tunc hominem ad illum actum, vel ad ejus modum, ad quem omnipotentia formaliter applicatur per decretum, non fore liberum: neque hoc est absurdum; quia homo sæpe est liber ad unum actum, non ad alterum: vel etiam ad actum, sed non ad ejus modum, e. g. intensionem, quam non cognoscit, & ad quam e. g. in ira eum necessariò determinat effervescencia sanguinis.

ARTICULUS IX.

Solvitur objectio ultima.

599. **O**B. ultimò. Actus primus proximus liber creaturæ involvit determinationem ad individuum.

\$

um: sed hæc stat in decreto DEI ergo prob. mai. Creatura non potest omnia individua simul producere: neque potest ex infinitis possibilibus aliquod determinatè eligere: ergo non est expedita ad agendum, nisi sit determinata ad individuum. Hæc obiectio est fortè difficillima. Resp. neg. maj. quam videntur negare communiter sententiæ nostræ Patroni: & præsertim Recentior Dilinganus cit. num. 579. in suis thesibus de libertate creaturae num. 199. & seq. multis probat, quòd determinatio ad individuum non se teneat ex parte hypothese scientiæ mediæ, adeoque neque constituat actum primum proximum.

Primò; quia scientia media tamen non est obscura, nec præcisiua, etsi non videat ex parte hypothese determinationem ad individuum, ut jam ostensum num. 411. Secundò; quia scientia directiva decreti liberi non debet inter membra eligibilia unum præ altero futurum enunciare; nam scientia directiva est aliquod constitutivum actûs primi Divini liberi necessariò requisitum: ergo, si esset connexa cum uno extremo, scilicet illo individuo, tolleret libertatem illius decreti, vel electionis inter individua, ex dictis num. 578. atqui scientia directiva decreti Divini, eligentis unum individuum præ altero, est scientia media directiva, sicut scientia simplicis intelligentiæ est scientia directiva decreti, eligentis creare unam creaturam possibilem præ altera: & omnia individua actuum liberorum possibilem, & conditionatè futurorum, sunt membra à DEO eligibilia: ergo scientia media non debet unum individuum præ alio enunciare futurum: sicut neque scientia simplicis intelligentiæ unum præ alio possibili creandum enunciat. Hinc unum individuum præ alio futurum non enunciat scientia media directiva, sed reflexa, quæ non est directiva: neque etiam ad electionem ex pluribus omnino similibus indiget DEUS alia directione, quàm scientiæ simplicis intelligentiæ, & scientiæ mediæ directivæ.

600. Quare dici potest, determinationem ad individuum fieri per ipsum decretum prædefinitivum, aut permissivum, quatenus DEUS, posita scientiâ mediâ, decernit, ad hunc solum in individuo actum ex hac specie concurrere, vel hunc solum ex altera specie permittere, & ideo actum primum proximum dare: atque nolle impedire omnipotentiam suam à concursu ad unum actum ex qualibet specie, ad quam datur libertas: velle autem eam impedire ad alios actus.

Unde, sicut decretum collativum actûs primi creati, non constituit actum primum proximum liberum creaturæ, sed tantum constituit remotum, ut hucusque sæpius diximus; ita etiam decretum determinans ad individuum dici potest, non constituere actum primum proximum, sed tantum remotum. Ulteriùs, sicut creatura libera potest determinare DEUM, ut, si velit dare auxilium, vel actum primum proximum, potius det per decretum prædefinitivum, quàm permissivum, vel vicissim, ita etiam potest eundem determinare, ut det per decretum determinans ad individuum unum, vel aliquando ex eadem etiam specie plura, prout creaturam ad unum, vel plura simul producenda

vult constituere liberam: (semper tamen intra numerum finitum; cum infinitum implicet) Et hinc creatura sufficienter est libera: sicut si quis filius acceperit facultatem à patre, ut equitet in equo, quem ei famulus determinaverit, est liber ad equitandum, si potest famulum determinare, ut aliquem equum determinet: & sicut sum liber ad exeundum, quando porta est clausa, si sum liber ad eam aperiendam, scilicet sufficienter moraliter imputativè, ut dictum num. 575.

Dices 1. Creatura nihil potest agere, quia DEUM determinet ad determinandum ad individuum, sicut tamen filius potest famulo exponere iussu parentis, ut equum determinet: ergo non est paritas, nec datur in creatura moralis libertas. Resp. dist. ant. creatura nihil potest agere in statu absoluto, & reali. conc. ant. nihil potest in statu conditionato, vel objectivo. neg. ant. & conf. In statu objectivo potest creatura ponere actum in specie, hoc est, potest reddere talem actum à DEO cognoscibilem: seu potest facere, ut ipsa prævideatur actum in specie sub conditione positura.

Dices 2. Nihil potest poni tantum in specie, & indeterminatum: Resp. dist. illat. nihil potest poni physicè, & absolute. conc. ill. nihil potest poni conditionatè tantum, objectivè, vel intentionaliter. neg. ill. In statu objectivo, vel intentionaliter aliquid poni, est tantum illud reddere cognoscibile: potest autem aliquid indeterminatum reddi cognoscibile etiam respectu DEI ex num. 411. Quando autem cognoscit DEUS, quòd creatura pro jure suo electivo positura sit aliquem actum ex hac specie, determinatur per hanc scientiam, tanquam per objectivam determinationem creaturæ, ut ipse determinet ad individuum: si tamen DEUS velit ad aliquem actum ex illa specie concurrere.

601. Dices 3. Creatura, positis omnibus aliis ad agendum prærequisitis, non potest agere sine determinatione ad individuum: ergo ita se tenet ex parte actûs primi. Resp. argumentum esse simile huic. Creatura, positis omnibus aliis, non potest agere sine concursu DEI in actu secundo: ergo hic se tenet ex parte actûs primi. Repones, creaturam posse agere sine præsupposito concursu DEI in actu 2do; quia antecedenter habet totam potestatem, & potentiam determinandi DEUM ad concurrendum in actu 2do. Resp. sic etiam creaturam posse agere sine præsupposita determinatione ad individuum; quia antecedenter habet totam potestatem (quæ scilicet est hypothesis scientiæ mediæ) & simul potentiam determinandi DEUM, ut ipse determinet ad individuum.

In forma dist. ant. creatura non potest agere sine determinatione ad individuum, quæ sit constitutivum actûs primi proximi liberi. neg. ant. quæ sit tantum aliquod subsequens actum primum proximum, conditionatè prævisum. conc. ant. & neg. conf. Scilicet hæc determinatio ad individuum est quid consequens ad scientiam mediam, seu ad actum primum proximum, conditionatè prævisum, imò ad actum 2dum, conditionatè, saltem quoad speciem, prævisum; quia sequitur determinationem creaturæ, sicut prædefinitio, cui est identificata: quam.

quavis simul eodem modo, quo prædefinitio, sit prior ad scientiam visionis.

602. Dices 4. Si ergo DEUS vellet ponere omnia alia, sed nollet determinare ad individuum, quid fieret? Resp. nihil fieret, sicut nihil fieret, si DEUS poneret omnia alia, & nollet concurrere. Petes, quid dicitur deesse? Resp. negatio impimenti; quia, si DEUS non vult determinare ad individuum, sine qua determinatione creatura tam parum potest agere, quam sine concursu DEI, hoc ipso non vult eam agere: & tale decretum nolens determinare ad individuum est, vel formaliter, vel saltem realiter decretum non concurrendi; cum utique DEUS non possit velle imprudenter: vellet autem in tali casu imprudentissime concurrere ad actum indeterminatum, hoc est, ad impossibilem. Unde debet in eo casu nolle concurrere, adeoque omnipotentiam suam à concursu impedire. Hoc autem decretum impediens omnipotentiam esset utique impedimentum actus primi, & quidem, in casu DEI efficaciter nolentis, inamovibile à creatura, adeoque tollens libertatem.

Si velis ulterius tritari, & ponere casum, in quo DEUS per puram omissionem liberam non determinaret. Resp. DEUS in eo casu saltem non posset prudenter conferre actum primum proximum liberum, quem videt, absolute non posse producere actum in his circumstantiis à DEO solo positus: non dato autem actu primo proximo, utique non daretur libertas. 2. Per puram omissionem non potest impediri omnipotentia DEI à concursu; hæc enim ex essentia sua exigit esse paratam ad agendum cum libera voluntate creata expedita, absque decreto eam applicante: & pura omisio relinquit intactam totam illam exigentiam, vel preparationem, adeoque, ut illa tollatur, necessarium est positivum decretum DEI, volentis eam impedire. Cum autem DEUS imprudenter ageret in hoc casu, conferendo inutiliter actum primum proximum, & relinquendo etiam inutiliter applicatam omnipotentiam suam, debet hanc impedire, adeoque ponere decretum positivum, quod est positivum impedimentum libertatis.

603. Dices 5. Juxta nos DEUS primum determinaret ad individuum ex suppositione determinationis factæ à creatura: sed sic determinaret per actionem distinctam: ergo. Conf. Est imperceptibile, quomodo creatura determinet ad speciem, antequam DEUS determinet ad individuum: ergo. Resp. hæc omnia solvenda esse in prædefinitione; si enim DEUS actum primum proximum decernit primum post factam determinationem à creatura, (uti fit juxta nostra principia de prædefinitione) etiam videtur debere determinare per aliam actionem, & etiam modo imperceptibili. In forma neg. maj. non ex suppositione determinationis ad speciem, à creatura jam actualiter factæ, vel actualiter jam existentis, sed ex suppositione determinationis conditionatæ faciendæ, sive ex suppositione alicujus determinationis, per scientiam mediam prævisæ, seu ex suppositione prævisæ per scientiam mediam consensûs, vel dissensûs, sub aliqua conditione futuri, determinat DEUS. Res hæc ita facile explicatur.

Videt DEUS ab æterno per scientiam me-

diam, quod, si Petrus hoc auxilium, vel hanc libertatem haberet, ipse aliquem consensum eliceret: ecce determinatio Petri ad speciem, conditionatè prævisæ. Tunc ab æterno pro libitu suo DEUS e. g. decernit eam libertatem, vel auxilium dare, & simul cum Petro ad unum individuum, non ad aliud, concurrere: ecce determinatio ad individuum. Postea in tempore confert Petro actualiter eam libertatem, vel auxilium, & cum ipso per eandem actionem influit: ecce determinatio, seu influxus DEI, non primum consequens, sed simultaneus, per eandem actionem. Ex his patet etiam ad confirmationem responsio.

604. Hæc ex suppositione, quod DEUS determinet ad individuum: quæ tamen sententia non est adeo certa, ut sibi quidam imaginantur. Eam negant Thomistæ omnes cum nostro Vasquez, & pluribus aliis ex nostris. Suarez ab initio eam sententiam rejicit ut non convenientem Philosophis: quamvis autem postea dicat, eam esse valde probabilem, tamen absolute nihil videtur definire. Illi, qui decreta DEI dicunt compleri per complementa extrinseca (qui sunt satis multi) sanè cum hac sententia non valde conveniunt; nam, licet fors possit utcumque dici, quod decretum, seu volitio DEI, etiam quatenus intrinseca DEO, determinet ad individuum, tamen ipsa determinatio, vel exigentia hujus potius, quam alterius individui, non potest in hac sententia identificari volitioni, quatenus intrinseca DEO; cum eatenus sit penitus indifferens: sed debet ea exigentia, vel determinatio stare in complemento creato, adeoque ultima formalis determinatio debet fieri à creatura.

Sed nec rationes pro hac sententia sunt invincibiles; nam, si dicatur, in actu primo proximo creato semper inveniri aliquam entitatem creatam (qualiscunque tandem sit) quæ sit naturaliter compossibilis tantum cum uno individuo, & aliâ ejusdem speciei excludat, ruunt omnia argumenta, ut patet consideranti. Et fortè potest dici, quod talis entitas sit duratio causæ liberæ, ad quam producendam, cum DEUS etiam debeat concurrere, posset ipse ad hunc respectum eam determinare. Nec dicas, durationem esse identificatam cum actione productiva rei; hoc enim à plurimis negatur, & in actione creativa, vel effectibus essentialiter affixis suis causis, non potest admitti; cum actio sit identificata cum ipso effectu; hic autem semper sit indifferens ad durandum pro omni instanti, & indifferens ad omnia instantia, neque possit se ipsum determinare ad instans sequens. Neque gratis fingetur hic respectus essentialis in aliquo ente creato, si absque eo deberet admitti novum mysterium maximum in DEO, unum saltem, vel juxta alios plurima, itemque unum, vel plura decreta, antecedentia scientiam mediam &c. ad hæc enim evitanda utique posset admitti talis respectus; cum ob non majores rationes admittantur alibi modi, qui etiam habent essentialem respectum ad individua singularia. Ego certè, si conclusio de decreto virtualiter indivisibili aliter stare non posset, citius talem respectum admittendum existimarem, quam ei conclusioni contradicendum.

605. Obijciuntur tandem aliquæ propositiones ab A. R. P. Carolo Noyelle Generali nostro proscriptæ anno 1682. 26. sept. quasi eæ vi nostræ doctrinæ necessariò admittendæ sint. Extant apud Gormaz de DEO num. 877. sũntque sequentes. Prima, quæ huc non pertinet, ab Adversariis omiſſa est. Secunda est: *Dum sit consensus bonus, applicatur omnipotentia salva libertate per prædefinitionem efficacem consensus absque ullo decreto indifferenti: & talis prædefinitio non est consequens, sed antecedens consensus.* Tertia. *Hujusmodi prædefinitio omnipotentie applicativa non est necessitas physica, necessitans voluntatem ad consensum: sed solum logicè inferens, quòd consentiet liberè: & relinquit intactam indifferentiã physicam voluntatis, ex vi causarum proximarum potentis physice facere dissensum, & per illum impedire consensum, & prædictam necessitatem logicam, quæ dicitur consequentiæ.* Quarta. *Prædicta prædefinitio efficaciter volens consensum, & efficaciter nolens dissensum, est sufficiens applicatio omnipotentie ad dissensum.* Quinta. *Quamvis, dum sit consensus prædefinitus, non sit decretum indifferens omnipotentie applicativum, est tamen in voluntate sic constituta per hæc principia undecunque provenientia potestas faciendi, quòd esset (puta decretum indifferens) pro casu, quo ipsa dissentiret.* Sexta. *Implicat absolute decretum applicativum omnipotentie ad operationes liberas honestas esse indifferens: sed necessariò debet esse prædefinitio DEI efficax.*

His addendæ sunt quatuor propositiones proscriptæ ab A. R. P. N. Michaële Angelo Tamburino anno 1706. 7. Augusti. Prima. *Quòd DEUS voluntate (seu decreto) efficaci, & absoluta, prædefiniat immediate, & determinatè ad unum omnes, & singulos actus, seu effectus causarum secundarum.* Secunda. *Quòd hæc prædefinitio sit omnino necessaria causis secundis ad agendum.* Tertia. *Quòd nulla in DEO sit voluntas proprie indifferens, nulla inefficax.* Quarta. *Quòd reprobis DEUS non velit salutem ipsam in se, sed in mediis tantum. & adduntur hæc verba: Nec excusatur hoc ultimum per adhibitam distinctionem vulgarem voluntatis signi, & beneplaciti; cum, licet hæc distinctio in se legitima sit, & à D. Thoma, & antiquioribus adhibita, tamen ad hanc propositionem accomodari non possit, nisi per abusum, & sensu planè alieno.*

606. Verùm hæc propositiones non sequuntur ex nostra doctrina, ut patebit consideranti sequentia. Primò. Decretum nostrum indivisibile tantum est prædefinitivum actuum bonorum: malorum autem est tantum permissivum; quia DEUS malos actus non intendit, nec in iis complacentiam habet; & hinc non datur prædefinitio, quæ omnes actus bonos, & malos causarum secundarum decernat. 2dò. Hæc prædefinitio universalis tam actuum malorum, quam bonorum, cum impossibilis sit, non est necessaria causis secundis ad agendum. Sed neque alia prædefinitio, communiter admissa, est necessaria causis secundis ad agendum; tum, quia ad malè agendum non potest dari prædefinitio: tum quia etiam ad bene agendum non est necessaria prædefinitio, necessitate se tenente ex parte causarum secundarum; sed ad summum necessitate se tenente ex parte DEI; nam modò causæ secundæ haberent actum primum proxi-

um, per quaecunque decretum, esset eis consultum: at verò, cum DEUS, si velit conferre actum primum in ordine ad actum secundum bonum, quem per scientiam mediam vidit conditionatè futurum, videatur non posse talem actum primum conferre, nisi ex affectu ad bonum, hoc ipso etiam videretur non posse eum actum primum conferre, nisi per prædefinitionem; nam ipsum decretum conferendi actum primum ex tali affectu est ipsissima prædefinitio: quare videtur esse aliqua necessitas ex parte DEI, ut ad bene agendum detur prædefinitio.

3tò. Ne admittatur tertia propositio proscripta inter posteriores, sufficit, si doceatur, quòd aliqua sit in DEO voluntas indifferens: nec debet ubique in ordine ad actus omnes liberos adstrui voluntas strictissime indifferens. Sic rescriplere Revisores Romani, ita testantibus sæpius citatis thesibus Dilinganis num. 252. Voluntas autem legislativa, formaliter sumpta, in DEO est indifferens, & conjungibilis cum utroque, scilicet cum actu præcepto, vel ejus omiſſione: & respectu plurimorum est inefficax; sicut etiam respectu multorum est inefficax effectivè voluntas omnes salvandi. Rursus qualibet voluntas DEI, seu prædefinitiva, seu permissiva, est indifferens, ut ait Sagara, non quidem indifferentiã conjungibilitatis cum utroque, sed tamen indifferentiã impedibilitatis. 4. DEUS etiam in nostra sententia vult sincerè reprobis salutem ipsam in se ipsa, & non tantum in mediis, ut à n. 570. explicatum.

4tò. Propositiones prohibita anno 1682 citatæ à P. Gormaz de DEO num. 877. loquuntur de prædefinitione efficaci antecedente consensum, adeoque etiam scientiam mediam, qualem prædefinitionem non admittimus. Paret hoc clarè ex propositione 2da, quæ aperte loquitur de prædefinitione antecedente consensum. 3tia, & 4ta per particulas hujusmodi prædicta: referunt se ad prædefinitionem in 2da propositione assertam. 5ta, & 6ta explicari possunt de eadem prædefinitione; quia loquuntur in eodem contextu sine ulla distinctione: cui rationi accedit, quòd prohibitiones odiosæ sint strictæ expositionis. 6ta etiam ad nos non attinet; quia juxta nos non est in potestate voluntatis faciendi, ut detur decretum indifferens; quia vel hoc, in sensu adversariorum acceptum, est impossibile: vel omiſſo, quòd possibile sit, non potest voluntas facere, ut ipsum detur: sed tantum, ut, si DEUS velit aliquid ponere, ponat potius prædefinitivum, quam permissivum, vel vicissim. Ad 7timam resp. Nullum decretum, consequenter nec prædefinitivum, est applicatio formalis omnipotentie: quamvis non implicet, quòd decretum, causaliter applicativum omnipotentie, sit indifferens, non quidem indifferentiã conjungibilitatis, sed indifferentiã impedibilitatis, quæ æquè servat intactam libertatem creatam: vel indifferentiã aliã; quia e. g. realiter est simul voluntas legislativa, de qua supra.

607. Tandem addo, sententiam nostram de decreto virtualiter indivisibili, & applicatione omnipotentie in sensu nostro exposita, esse traditam post prohibitiones istorum Generalium à pluribus nostræ Societatis Doctoribus, e. g. Sagara,

Sagara, ac aliis, scientibus Generalibus. Sed & Munificia primum suam lucubrationem edidit anno 1687. & quidem in Arragonia, ad quam tamen Provinciam prohibitio anni 1682. primò erat directa, teste P. Gormaz. Imò in *Thibibus Dilinganis de libertate creata h. 251.* dicitur, potiore, & præstantiorem partem Auctorum nostram hanc sententiam tenere.

Adde, quòd recentissimè nostri Revifores Romani in sua censura citata num. 581. manifestè supponant, quosdam nostrorum sententiam de decreto, etiam virtualiter indivisibili, tradere; quin vel minimè eam suggillant, sed potius disparitatem ostendant inter hanc, & sententiam ab iis rejectam: ut adeò credibile non sit, nostram opinionem quidquam cum propositionibus illis, à Generalibus nostris prohibitis, habere commune.

QUÆSTIO II.

De Providentia DEI in genere.

ARTICULUS I.

Quid sit Providentia, & an detur.

608. **P**rovidentia, ut habet S. Thomas 1. part. quæst. 22. art. 1. in corp. est Ratio ordinandorum in finem.

& hinc S. Doctor providentiam videtur statuere primariò in actu intellectus, quamvis loco cit. ad 3. admitat, quòd præsupponat voluntatem finis. S. Damascenus autem l. 2. de fide orthodoxa cap. 29. scribit: *Providentia est voluntas DEI, per quam res omnes aptè, congruentèrque gubernantur*: quibus verbis videtur providentiam constituere in actu voluntatis. Hunc sequitur S. Bonaventura, Scotus, & alii. Divisi sunt ergo Authores: quidam providentiam statuunt in actu intellectus, alii in actu voluntatis. Fortè optimè dicitur cum Gormaz, & aliis, providentiam constitutivè involvere utrumque actum; sic enim conciliantur SS. PP. quorum aliqui providentiam ad intellectum, alii ad voluntatem revocare videntur: præsertim autem sic consentitur S. Augustino, qui providentiam constituit in utroque actu; nam cap. 14. de bono perseverantia, ait, prædestinationem, quæ est primaria species providentiæ, esse præscientiam, & præparationem beneficiorum: quarum prima ad intellectum, altera ad voluntatem spectat. Quinam autem actus sit præcipuus, vel veniat in recto, non videtur multum referre; sive enim dicatur ratio ordinandorum cum decreto exequendi, sive decretum exequendi rationem ordinis, utrumque sat bene dicitur. Gormaz de DEO num. 837. ait, providentiam posse considerari, vel ut prudentem, & sic primariò stare in actu intellectus: vel ut liberam, & sic primariò stare in actu voluntatis. Idem putat etiam non male providentiam sic definiri: *Prudens, & libera dispositio DEI, per media proportionata dirigens creaturas ad suum finem.*

609. Dico. Datur in DEO providentia. Constat hoc ex fide, & ratione; nam in primis Sap. 8. vers. 1. dicitur de DEO: *Attingit ergo à*

sine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter. item cap. 12. v. 13. *Non enim est alius DEUS, quam tu, cui cura est de omnibus.* & cap. 14. vers. 3. *Tua autem Pater providentia gubernat.* quin Matth. 6. Christus Dominus fuscè ostendit providentiam DEI circa omnia, etiam minimas volucres, & inanimas flores. Ratio etiam clara est. DEUS habet de omnibus comprehensivam, & prudentissimam notitiam, simulque omnipotentiam, cui omnes creaturæ subjectissimæ sunt: insuper habet voluntatem liberrimam creandi, conservandi, ordinandi ad suos fines omnia: atque etiam actu hoc facit; ergo habet providentiam. Hinc rectè Clemens Alexandrinus l. 5. Stromat. sub initium ait: *Sunt etiam quædam quæstiones dignæ, quæ puniuntur, cujusmodi est quærendo probationes, an sit providentia.* Hinc Epicurus pessimè audit, quòd putaverit, beatitudinem DEI stare in eo, quòd non habeat curam ullius rei. Equidem DEUS est sine sollicitudine anxia: at non est sine cura genericè accepta, seu sine providentia.

610. Providentia alià dicitur *physica*, alià *moralis*. Istà diriguntur creaturæ rationales: alterà reliquæ. Moralis subdividitur in naturalem, & supernaturalem. *Naturalis* est, qua DEUS dirigit creaturam rationalem ad fines naturales. *Supernaturalis*, qua dirigit eandem ad finem supernaturalem. Supernaturalis alià est *communis*, seu *sufficientie*, qua DEUS omnibus dat media sufficientia ad salutem: alià est *peculiaris*, & *efficacia*, qua DEUS dat electis media efficacia. Item alià est *providentia salvandorum*, & dicitur *prædestinatio*: altera *reprobatorum*, & dicitur *reprobatio*. Hæc tamen ultima non ita accipienda est, ac si DEUS ex sua determinatione dirigeret homines ad infernum: sed tantum in hoc sensu, quòd DEUS habeat decretum reprobativum aliquorum hominum, suppositis eorum peccatis.

611. Quæri hîc etiam solet, an providentia DEI semper assequatur suos fines: & respondent nostri communissimè, quòd assequatur quidem semper finem suum universalem, non verò omnes fines particulares. ita S. Thomas quæst. 6. de veritate (que est de prædestinatione) art. 3. in corp. dicens: *Nihil potest deficere à generali fine providentiæ, quamvis quandoque deficiat ab aliquo particulari fine.* Finis universalis providentiæ est gloria DEI, relucens ex eo, quòd DEUS tanquam causa prima apertè gubernet causas secundas, iisque provideat de mediis proportionatis, quibus unaquæque possit obtinere suum finem, nisi impediatur à causis secundis aliis, quas DEUS ut provisor universalis non tenetur impedire: vel nisi ipsamet nolit liberè finem suum assequi: & hunc finem, ut patet, DEUS semper assequitur. Finis particularis providentiæ est ille, quem DEUS specialiter per hæc media intendit, e.g. per gratias supernaturales conversionem peccatoris: quem tamen sæpius non assequitur, non ex defectu, vel determinatione sua, sed ex defectu creaturæ.

612. Quando autem S. Augustinus ait, creaturam non posse vincere voluntatem DEI, non vult dicere, quòd omne, quod DEUS, vel ejus providentia, quomodocunque vult, creatura debeat facere (sic enim non esset libera) sed tantum

tantum vult dicere, quod, quamvis creatura possit impedire finem aliquem particularem providentiæ Divinæ, non possit impedire universalem: & quamvis possit contravenire uni ordinationi, vel voluntati Divinæ, non possit tamen omni. En verba S. Doctoris I. de spir. & littera cap. 33. *Infideles quidem contra voluntatem DEI faciunt, cum ejus Evangelio non credunt: nec ideo tamen eam vincunt, verum se ipsos fraudant magno, & summo bono, malisque penali- bus implicant, experturi in suppliciis potestatem ejus, cujus in domis misericordiam contempserunt.*

Pariter S. Thomas 1. part. quæst. 19. art. 6. in corp. ait. *Unde, quod recedere videtur à Divina voluntate secundum unum ordinem, relabitur in ipsam secundum alium: sicut peccator, qui, quantum est in se, recedit à Divina voluntate peccando, incidit in ordinem Divinæ voluntatis, dum per ejus justitiam punitur.* Neque ea, quæ docet 1. part. quæst. 22. a. 2. his opponuntur: nam in corpore dicit, *omnia debere esse à DEO ordinata in finem.* & ad primum tantum docet, quod nihil possit exire ordinem causæ universalis: intellige omnem; licet enim possit exire unum ordinem, recidit in alium.

613. Ob. 1. Aliæ perfectiones Divinæ involvunt tantum unum actum, pertinentem ad unam potentiam, e. g. misericordia actum voluntatis, omniscientia actum intellectus: ergo etiam providentia non involvit duplicem. Conf. DEUS tantum permittit peccata, non ordinat, aut dirigit creaturas ad illa: ergo vel malè definitur providentia, vel ea non datur circa peccata. Resp. neg. ant. Autoritas DEI loquentis in ordine ad fidem est perfectio Divina, consistens tam in infallibilitate in cognoscendo, quæ spectat ad intellectum, quam in veracitate in dicendo, quæ spectat ad voluntatem.

Ad conf. dist. ant. DEUS non ordinat, aut ita dirigit peccata, ut committantur, conc. ant. non ordinat peccata commissa, aut prævisa committenda, ad suos fines. neg. ant. & conf. Si loquamur de peccatis committendis, unius DEUS ea non dirigit positivè, sed tantum ea prudentissimè permittit ob suos fines, ad quos etiam dirigit actum primum, ex quo videt oriturum peccatum: si autem loquimur de commissis, vel prævisis absolute committendis, DEUS ea ordinat ad magna bona, e. g. ad poenitentiam, vel ad ostendendam justitiam, aut misericordiam suam: imò aliqua absolute prævisa ordinavit ad mortem Christi, & redemptionem generis humani. Hinc nullum peccatum est DEO casuale; quia nullum existit, nisi à DEO prævisum, & permissum; neque enim casuale est, quod fit præter intentionem volentem; sed quod fit præter prævisionem, & intentionem, etiam permittentem, qualiter tamen nullum peccatum fieri potest respectu DEI.

614. Ob. 2. Mali melius habent in mundo, quam boni: ergo non datur providentia. Confirm. 1. Saltem melior foret providentia, si DEUS non permitteret peccata: ergo. Confir. 2. Saltem non datur providentia de mulcis, aliisque minimis rebus: ergo. Resp. neg. conf. plura vide num. 83. Ad 1. confirm. quæstionem hanc fusius examinat Ruiz tract. de providentia DEI. disp. 2da sect. 4. ubi ait, perfectius

reddi universum permissione peccatorum, quam eorum omnimoda exclusionem.

Mihi non vacat hoc examinare. Resp. brevius. neg. ant. quia illud est formaliter melius DEUM agere, quod hic, & nunc, vult agere; ipsa enim voluntas Divina est regula honestatis, vel bonitatis moralis: & DEUS non facit semper, quod est materialiter optimum: sed quod formaliter, sive in his circumstantiis, est optimum: cum autem sæpe aliæ circumstantiæ non adsint, optimum est, quod est conformissimum suæ voluntati: & sic se habet providentia permittens peccata. Ad 2. confirm. dist. ant. non datur providentia specialis de minimis. conc. ant. non datur universalis. neg. ant. & conf. Certè Christus Matth. 6. hanc adstruit de minimis. vide etiam num. 286.

ARTICULUS II.

An DEUS omnes homines velit salvos fieri.

615. Certum est, ex collectione omnium hominum plures reprobos, quam beatos futuros: & hoc desumitur ex verbis Christi Matth. 7. v. 13. *Lata porta, & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt, qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam!* item Matth. 20. v. 16. *Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.* Ex collectione fidelium omnium plures salvantur, quam intereunt; quia plurimi parvuli baptizati ante usum rationis moriuntur. Ex fidelibus autem adultis plures damnari, quam salvari, existimat P. Segneri in *Christiano instructo* part. 1. discursu 5. ubi suam opinionem ex PP. Theologis, & ratione probat: quamvis alii benignius sentiant. Quidquid autem de hoc ultimo sit, certum saltem est, ex omnibus hominibus plures damnari; unde oritur jam quæstio, an Deus omnes homines velit salvos fieri.

616. Distingui solet Divina voluntas à Theologis variè, quæ tamen omnes distinctiones, ex principiis superius positis, non nisi formales intelligi debent. Itaque alia dicitur in DEO voluntas antecedens, alia consequens. Illa, ut hic accipitur, est, ut ita dicam, elicita à DEO, motu proprio, non præsupponendo aliquam determinationem creaturæ, atque est formalitas volitionis, ab homine inimpedibilis; quia, licet possit homo facere, ut DEUS habeat aliud realiter decretum, non potest facere, ut habeat aliud, etiam quoad omnes formalitates diversum, ut dictum jam num. 558. Altera est, quæ præsupponit aliquam determinationem creaturæ. Secundò aliqua voluntas dicitur efficax affectivè: sed inefficax effectivè: hoc est, quæ, quantum est in se, sincerè, & seridè vult aliquid, adeò, ut per ipsam non stet, quod minus res fiat, quamvis hæc possit aliunde impediri. Alia est efficax tam affectivè, quam effectivè: & hæc est, quando effectus, seu res volita, absolute subsequitur.

Tertiò. Aliqua voluntas dicitur voluntas signi, alia voluntas beneplaciti, de qua divisione S. Thomas 1. part. quæst. 19. art. 11. & 12. & sub-

fius adhuc Ruiz de voluntate DEI disp. 17. § 18. Voluntas beneplaciti est verè volitio DEO intrinseca, qua DEUS vult objectum: voluntas signi non est volitio, sed tantum signum volitionis, DEO extrinsecum, ut ait Ruiz cit. disp. 17. sect. 1. solent autem cum S. Thoma cit. a 12. statui signa quinque, *præceptum, prohibitio, permissio, consilium, operatio*, quæ complectitur antiquus versiculus: *Præcipit, et prohibet, permittit, consilium, implet*. Hæc voluntas signi non semper est conjuncta cum voluntate beneplaciti. Sic DEUS præcepit Abraham, ut immolaret Isaacum, quem tamen absolute noluit occidi. Sic juxta multos PP. citatos à Ruiz loco modo cit. Christus prohibuit cæcis, ne vulgarent miracula, non tamen absolute voluit omitti vulgationem; sed tantum præbere exemplum, ut, quantum in nobis est, fugiamus laudes humanas. Solet tamen cum voluntate signi esse conjuncta aliqua saltem voluntas beneplaciti: e. g. voluit DEUS non quidem mortem Isaac, sed tamen obedientiam Abraham, iter, & reliquam præparationem &c. plura vide apud Ruiz cit. loc.

617. Dico. DEUS voluntate antecedenti, non puri signi, sed beneplaciti, vult omnes homines salvos fieri. ita de facto omnes boni Catholici. Prob. primò. 1. ad Tim. 2. v. 1. Apostolus ait: *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, et omnibus, qui in sublimitate sunt, ut quietam, et tranquillam vitam agamus in omni pietate, et castitate; hoc enim bonum est, et acceptum coram Salvatore nostro DEO, qui omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire; unus enim DEUS, unus et mediator DEI, et hominum, homo Christus JESUS, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Ex quo textu habetur primò, orandum pro omnibus, etiam tunc infidelibus Regibus, & quidem ideo; quia acceptum est DEO, volenti, omnes homines salvos fieri: ergo etiam istos vult salvos fieri. Secundò, DEUM velle omnes salvos, etiam infideles, qui nondum ad agnitionem veritatis venerunt. Terriò, Christum se obtulisse pro omnibus, non tantum fidelibus, sed etiam infidelibus, pro quibus scilicet Apostolus vult orari.

Rursus Matth. 18. v. 14. post parabolam boni pastoris, ait Christus: *Sic non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in cælis est, ut pereat unus de pusillis istis.* 1. Joan. 2. v. 1. *Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem JESUM Christum justum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* 2. ad Corinthios 5. v. 14. *Unus pro omnibus mortuus est.* 1. Timoth. 4. v. 10. *Qui est Salvator omnium hominum, maxime fidelium.* Ex quibus textibus habetur 1. nolle DEUM perire etiam pusillos, seu minimos. 2. Christum advocatum etiam esse peccatorum, & quidem mortuum in propitiationem omnium peccatorum totius mundi, adeoque pro peccatoribus omnibus. 3. Eundem esse Salvatorem omnium hominum, non tantum fidelium, quamvis hos magis redemerit in hoc sensu, quod copiosiores eis gratias meritis sit.

Jam, si Christus pro omnibus mortuus est, vult, quantum est in se, omnes salvos fieri;

quæ enim sincerior posset esse volitio alicujus rei, quam si quis pro illa fundat sanguinem. Certè ipse Christus ait Joan. 15. v. 13. *Majorem hæc dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Si Pater æternus voluit pro omnibus tradere filium, quanto magis voluit omnibus dare vitam æternam, quæ est aliquid longè minus? Sic enim argumentatur Apostolus ad Rom. 8. v. 32. dicens: *Qui etiam propriæ filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit?* Hinc etiam S. Augustinus serm. 109. de tempore c. 9. propius ad finem concludit. *Qui nos tanto pretio redemit, non vult perire, quos emit. Non emit, quos perdat, sed emit, quos vivificet.*

618. Prob. conclusio secundò. Tridentinum sess. 6. c. 3. expressè docet, Christum etiam mortuum esse pro iis, qui non recipiunt beneficium mortis ejus, hoc est, qui non justificantur: & cap. secundo præmiserat: *Hunc proposuit DEUS propitiatorem per fidem in sanguine ipsius pro peccatis nostris, non solum autem pro nostris, sed etiam pro totius mundi.* Innocentius X. insuper damnavit hanc propositionem quintam Janseii: *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.* & Alexander VIII. inter 31. hanc quartam: *Dedit semetipsum pro nobis oblationem DEO, non pro solis electis, sed pro omnibus, et pro solis fidelibus.* & quintam. *Pagani, Judæi, heretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt à JESU Christo influxum: adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam, et inermem sine omni gratia sufficiente.* Similia docent passim Concilia alia: quin tota Ecclesia die veneris sancto sic orat: *Omnipotens sempiterna DEUS, qui salvas omnes, et neminem vis perire &c.*

619. Consentiant SS. PP. S. Leo sermone 11. de passione ait: *Mortui pro omnibus impiis Domino, potuisset etiam hic Judas consequi remedium, si non festinasset ad laqueum.* S. Ambrosius in psal. 118. ad v. 64. *Mysticus autem Sol ille justitiæ omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, et omnibus resurrexit.* S. August. 1. de spir. lit. cap. 33. ait: *Vult autem DEUS, omnes homines salvos fieri, et in agnitionem veritatis venire: non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium &c.* Quod autem Jansenius dicere fertur, hunc textum à S. Augustino non ex sua mente positum, sed tanquam objectionem Pelagianorum, est omnino falsum, ut patebit ad oculum cuique legenti. Quando idem Irenæus dicit, eum librum tacite à S. Augustino retractatum, est iterum falsum; nam libro Retractationum facit mentionem hujus libri, & nihil aliud corrigit, nisi unicam voculam: *escarum ceremoniam*: quam ait non esse in usu Scripturarum.

Rursus idem S. Doctor ad articulos sibi falso impositos, vel ejus nomine S. Prosper ad capitula Gallorum, seu objection. Vincentian. ad artic. 2. ait: *Remota ergo hac discretionem, (hoc est, justorum à reprobis per hoc, quod illis de gratias præstas congruas, illis tantum sufficientes) quam Divina scientia intra secretum justitiæ suæ continet, sincerissime credendum est, atque profitendum, DEUM velle, ut omnes homines salvi fiant, siquidem Apostolus, cujus ista sententia est, sollicitissime præci-*

præcipit, quod in omnibus Ecclesiis piissime custoditur, ut DEO pro omnibus hominibus supplicetur. Item ad art. 7. § 14. ait, DEUM neminem deserere, nisi ab ipso prius deseratur. Iterum enarratione in psalm. 95. ait. Totum mundum iudicare habet; quia pro toto pretium dedit. Item explanatione in psalm. 68. p. 2. post medium de Juda ait: Nec agnovit pretium, quo ipse à Domino redemptus erat.

Idem S. Doctor serm. 4. de Sanctis: Quando ergo in cruce pendens orabat, videbat, & providebat omnes inimicos, sed multos ex illis futuros amicos providebat: ideo omnibus veniam postulabat. Et l. 2. de symbolo ad Catechumenos c. 8. inducit Christum Iudicem sic alloquentem reprobos: Vide-tis vulnera, quæ infixistis: agnoscitis latus, quod pupugistis: quoniam & per vos, & propter vos apertum est: nec tamen intrare voluistis. Quando autem addit. Qui non estis redempti pretio mei sanguinis, non estis mei: discedite à me &c. loquitur de redemptione quoad efficaciam; tum quia alias sibi manifestè contradiceret; tum quia post pauca subiungit: Festinet unusquisque, cum vivit, ut vivat: currat, ut ejus pretioso sanguine redimatur, ne, cum non fuerit inventus in numero redemptorum, in numero maneat perditorum.

Iterum S. Augustinus contra Julianum Pelagianum l. 6. c. 4. inculcans illud 2. Corin. 5. v. 14. Unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt. subiungit: Vide, quia consequens esse voluit, ut intelligantur omnes mortui, si pro omnibus mortuus est. Indigna esset hæc illatio S. Paulo Apostolo, & S. Augustino: unus pro omnibus electis, aut fidelibus mortuus est: ergo omnes omnino homines mortui sunt: ut ergo digna tantis autoribus illatio sit, manifestè in antecedenti debet illud pro omnibus intelligi de omnibus omnino hominibus. Similia habent passim S. Anselmus, S. Fulgentius, S. Prosper de vocat. gent. l. 2. c. 1. § c. 19. apud Cardinalem Sfondratum in Nodo prædestinationis soluto p. 1. n. 3. præsertim hanc veritatem confirmant Patres Græci, quos, dum Jansenius ait, in hoc excessisse, injuriam eis infert, quam eisdem olim intulit Calvinus l. 2. institutionum c. 2. S. Thomas variis locis apertissime hæc eadem docet, præsertim lect. 1. in 1. ad Thimoth. 2. item lect. 3. in epist. ad Hebr. cap. 12. item l. 3. contra Gentiles c. 159. & alibi.

620. Prob. conclusio etiam ratione. Sententia opposita tollit fundamentum spei Christianæ: ergo est falsa. prob. ant. Si non sum certus, quod DEUS, quantum est in ipso, velit me salvum, non possum firmissimè sperare ab eo auxilia necessaria ad salutem, consequenter neque hanc ipsam: præsertim, cum plures damnentur, adeoque pro pluribus Christus mortuus non sit, aut auxilia necessaria meritis, & ego facilius possum esse inter plures, quàm inter pauciores: ergo. Conf. DEUS plurima media adhiberet ad finem, quem non intenderet, quod esset imprudens: ergo. prob. ant. Omnibus hominibus dat Angelos custodes, omnibus inspirationes internas, & occasiones bonas externas, omnibus instituit Sacramenta, omnibus proposuit præcepta, consilia, exempla &c. verbo: omnibus dat media tam multa, ut dicere possit Isaia 5. v. 4. Quid est, quod debui ultra facere vineæ mee, & non feci? Nec dicas, per vineam

illam intelligi solos electos; est enim fallum; cum DEUS addat, eam tulisse labruscas, & à se destruendam.

621. Respondetur ex Jansenio 1. DEUM dare quidem omnibus gratias externas, & velle omnibus salutem in mediis, at non in se ipsa; voluntate signi, non beneplaciti: hanc autem voluntatem beneplaciti in DEO non dari ideo, ut DEUS possit, non tantum ostendere misericordiam, sed etiam iustitiam, & facere vasa iræ, non tantum vasa honoris. Hæc responsio clare tollit fundamentum spei nostræ: quid enim profunt media ista, si DEUS efficaci, & inimpedibili decreto me excludit à bono eorum usu? quid prodest voluntas signi? quis credat, DEUM crucifigi voluisse, ut habeamus signum, quasi nos salvare voluisset; cum reverà noluerit? Quod spectat ad iustitiam vindictivam, hæc non exigit manifestari voluntate antecedente, sed tantum consequente, ex suppositione peccati; hinc Ecclesiastici 15. v. 12. dicitur. Non enim necessarij sunt ei DEO homines impij. Non indiget DEUS ad manifestandam gloriam suam reprobationis decreto antecedenti: potest enim DEUS iustitiam ostendere præmiando. Aliud est, si homines sponte sua peccent, tum enim decet, ut DEUS aliquando poenas infligat.

622. Respondetur 2. textum S. Pauli citatum n. 617. posse explicari de voluntate DEI antecedente peccatum Adami; si enim hic non peccasset, DEUS omnes homines salvari voluisset; at nunc non vult. Sed hoc est prorsus falsum; nam Apostolus hortatur homines ad orandum in statu naturæ lapsæ. Dein Apostolus ait, DEUM velle omnes salvos, pro quibus Christus se dedit redemptionem: atqui non se dedit redemptionem pro hominibus, nisi post peccatum, ut est clarum.

Respondetur 3. posse verba illa tripliciter exponi, primò, ut sensus sit: omnes, qui salvantur, eos DEUS vult salvos: sicut (quod est exemplum S. Augustini de natura, & gratia c. 41.) dicitur de Magistro literarum in urbe: Ille omnes docet: hoc est: quicumque in hac urbe docentur, ab isto docentur, quamvis non omnes doceantur. Secundò, ut sensus se extendat, non ad singulos generum, sed ad genera singulorum, hoc est, ut DEUS non velit, quemlibet hominem in individuo salvari, sed tantum aliquot ex quolibet hominum genere, ex Regibus, Ducibus, plebeis, Laicis, Clericis &c. sicut dicitur: omne animal fuit in arca Noë: hoc est, ex omni genere, vel specie aliquod. Tertiò, ut sensus sit metaphoricus, sive, quod DEUS habeat tantum voluntatem signi, non beneplaciti.

De ultimo jam diximus num. 621. duo autem priores sensus rejiciuntur meritò ex eo, quod verba Scripturæ sumi debeant, ut jacent, nisi aut ratio gravissima, aut autoritas, nos aliud facere cogat: cum econtra in nostro casu, & ratio, & autoritas Pontificum, Conciliorum, & Patrum nos cogat, ea verba accipere in sensu omnino universali: ipsaque ratio in textu addita non patiat talem restrictionem, ut observatum num. 617.

623. Dicunt. Tamen S. Augustinus modò citatus hunc textum explicat in distributione accom-

commoda. Idem in *enchyrid.* c. 103. exponit illum de generibus singulorum, non de singulis generum: quod etiam facit de *corrupt.* § *grat.* cap. 14. Hic est lapis offensionis Janfenitarum. Sciendum, secundum S. Augustinum, textum hunc Apostoli diversimodè exponi posse; sic enim habet de *corrupt.* § *grat.* cap. 14. Quod scriptum est, quod vult omnes homines salvos fieri, nec tamen omnes salvos fiunt, multis quidem modis intelligi potest: ex quibus in aliis opusculis nostris aliquos commemoravimus. Subjungit dein explicationem textus de solis prædestinatis, inter quos, ait, reperiri omne genus hominum, scilicet genera singulorum. Iterum *epist.* 107. post medium quasi in 4. p. ita habet de his Apostoli verbis: Ideo dictum est; quia omnes, qui salvos fiunt, nisi ipso volente non fiunt, & si quo alio modo illa verba Apostoli intelligi possunt, ut tamen huc apertissime veritati, in qua videmus tam multos volentibus hominibus, sed nolente DEO, salvos non fieri, contraria esse non possint.

Cum autem locis citatis num. 619. S. Augustinus eundem textum absolute universaliter exponat, debent etiam alia ejus verba ita explicari, ne sibi, aut aliis Patribus, vel Ecclesiæ doctrinæ contradicat. Hoc fiet; si dicamus, quod, quando absolute universaliter loquitur, intelligendus sit de voluntate antecedenti: quando autem aliquos excludit, intelligendus sit de voluntate consequenti. Et ratio ulterior hujus expositionis est, quod, quando S. D. aliquos excludit, loquatur de voluntate etiam effective efficaci, cujus objectum necessarîo fit: sed, quæ jam scientiam de actione creaturæ præsupponit; nam in *enchyrid.* c. 102. antequam textum Apostoli contrahat ad genera singulorum, ei applicat illud *Psalmi* 113. Omnia, quæcumque voluit, fecit. Et talis etiam est voluntas illa, qua DEUS infideles, contra suam antecedentem voluntatem non credentes, vult damnari, de qua num. 612.

Præter hanc autem admittit etiam Augustinus voluntatem DEI, cui homo possit resistere; nam ejusdem *enchyridii* cap. 100. de malis ait: Quantum enim ad ipsos attinet, quod DEUS noluit, fecerunt. Idem patet ex textu cit. num. 612. Et hæc est voluntas antecedens, de qua hac loquitur, quando, omnium omnino salutem DEUM velle, asserit. Quod autem Divus Augustinus ut tunc voluerit hac expositione restricta hujus textus, rationem dat Cardinalis Sfondratus in suo modo soluto p. 1. num. 17. quia hæc expositio apta erat refellendis Pelagianis, quibuscum agebat; cum enim isti dicerent: si viribus naturæ non possumus acquirere beatitudinem, DEUS non vult homines salvari: hoc argumentum istorum hæreticorum expeditiissime refellebatur, negando, DEUM omnes homines salvos velle: intellige, voluntate consequenti.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

624. **O**B. 1. Christus *Joan.* 17. v. 9. ait ad Patrem: Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo: sed pro his,

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

quos dedisti mihi; quia tui sunt: ergo tantum rogavit Christus pro prædestinatis. Conf. *Matth.* 26. v. 28. Christus ait: Hic est enim sanguis meus, novi testamenti, qui pro multis effundetur: ergo non pro omnibus Christus sanguinem fudit, sed tantum pro fidelibus, qui sunt multi. Resp. hæc illationes dudum damnatas fuisse à Pontificibus. In forma neg. conf. licet enim Christus ibi non oraverit pro omnibus speciali illa oratione, quam ibi fudit; tamen pro omnibus oravit alibi, & expressè in cruce, ut testatur S. Augustinus cit. num. 619. Ad conf. neg. conf. Omnes etiam sunt multi: quamvis hoc concedi possit, Christum orasse tantum pro multis specialiter, ut dentur illis gratiæ efficaces; cum aliis tantum impetraverit sufficientes.

625. Ob. 2. S. Paulus *ad Rom.* 9. v. 19. dicit. Voluntati enim ejus quis resistit? ergo, si DEUS omnes vellet salvos, omnes deberent salvari. Conf. ibidem dicitur. v. 16. Non volentis, neque currentis, sed miserentis est DEI: ergo, quamvis homines velint, non possunt omnes salvari. Resp. *Act.* 7. v. 51. etiam dicitur: Vos semper Spiritui Sancto resistitis. In forma dist. conf. si DEUS vellet voluntate etiam consequente, omnes salvari, conc. conf. si tantum velit voluntate antecedente, neg. conf. Ad conf. neg. conf. Verba illa significant, quod sine gratia nihil possumus facere conducent ad vitam æternam, adeoque salus nostra sit à DEO, & non à nobis.

Quamvis autem cooperemur gratiæ, tamen hæc cooperatio respectu illius, quod facit DEUS, est quasi nihil: cui accedit, quod etiam ipsa cooperatio nostra sit ex gratia DEI, nos elevante: adeoque DEO longè magis attribuendæ sunt actiones nostræ bonæ, quam nobis. Rectè tamen advertit Sfondratus in modo soluto p. 1. num. 20. non longè ab initio. quod, cum Hebræi careant comparativis, sæpe, quod dicere volunt, minus esse, dicant esse nihil, sic etiam 1. *Corinth.* 3. v. 7. dicitur: Neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat DEUS: cum tamen etiam plantans, & rigans aliquid sit, quamvis aliquid longè minus, sed hæc ad tract. de Gratia spectant.

626. Dices. *Ad Rom.* cap. 9. v. 13. dicitur in persona DEI: Jacob dilexi: Esau autem odio habui: ergo non omnes homines diligit DEUS, adeoque nec vult salvos. Resp. 1. Sfondratus docet, per odium tantum intelligi minorem amorem, eo quod Hebræi careant comparativis: idque probat variis aliis exemplis ex Scriptura petitis. Sic *Matth.* 5. v. 43. Odio habebis inimicum tuum. *Luc.* 14. v. 26. Si quis venit ad me, & non odit patrem &c. Secundò, textus hic literaliter loquitur tantum de bonis temporalibus, quæ majora accepit Jacob; sic enim habetur *Malach.* 1. v. 3. ex quo Apostolus ea verba desumpsit: Dilexi Jacob: Esau autem odio habui, & posui montes ejus in solitudinem, & hereditatem ejus in dracones deserti: quæ dein Apostolus transfert ad sensum mysticum.

Tertiò, cum textus ille loquatur, non de sola persona Jacobi, & Esau, sed de eorum posteritate, non videtur posse dici, quod in sensu adversariorum DEUS omnes posteros Esau oderit; cum inter eos fuerit S. Job: nec totam posteritatem Jacob dilexerit; cum ex hac plurimi

finis

sint damnati. Si tamen dicas, etiam juxta nostrum sensum non posse ea verba omnino universaliter accipi de tota posteritate, adeoque omnino contendas, Esau ita odio habitum, ut fuerit reprobatus, id factum est voluntate consequenti, non antecedenti; quia & huic antecederet DEUS voluit salutem, quam acquirere potuisset, si voluisset. Audi S. Augustinum l. 1. ad Simplicianum quest. 2. Noluit ergo Esau, & non cucurrit: sed etsi voluisset, & cucurrisset, DEI adjutorio pervenisset: qui ei etiam velle, & currere vocando praearet, nisi vocatione contempta reprobatus fieret.

627. Ob. 3. S. August. epist. 102. ad Evodiu[m] scribit: Non perit unus ex illis, pro quibus mortuus est Christus: ergo non pro omnibus mortuus est. Conf. S. Fulgentius de Incarn. cap. 29. ait: Illud verò Apostolicum, ubi dicitur de DEO: Qui vult omnes homines salvos fieri &c. non sicut oportet, intelligunt, qui hanc DEI voluntatem sicut in vasis misericordiae, sic & in vasis irae accipiendam existimant: ergo vasa irae, sive reprobos, DEUS non vult salvari. Resp. S. Augustinus ea paucula verba vix non incidenter in longè alia questione inserit, quae alibi dictis contraria esse non debent: unde dist. conf. Christus non est mortuus pro omnibus, offerendo pro ipsis mortem ad impetranda auxilia efficaciam. conc. conf. ad impetranda media sufficientia. neg. conf. Ad conf. neg. conf. tantum sequitur ex textu, quòd DEUS non velit reprobos salvos, sicut electos; hos enim vult salvos etiam voluntate consequenti, illos tantum voluntate antecedenti.

628. Ob. 4. Sicut DEUS habet voluntatem conditionatam omnes salvandi, sic habet voluntatem conditionatam omnes damnandi: ergo nihil speciale ponitur in DEO per voluntatem illam antecedentem. Conf. S. Thomas ait, voluntatem antecedentem esse magis velleitatem, quam voluntatem: sed in DEO non potest dari velleitas: ergo. Resp. dist. ant. DEUS habet voluntatem damnandi cum eodem modo tendendi, neg. ant. cum alio modo tendendi. conc. ant. & neg. conf. DEUS ita conditionatè vult homines salvos, ut etiam cupiat poni conditionem, sub qua salvet, id est, vult nostram cooperationem, eam suadet, praecipit &c. at vult conditionatè reprobare, ita ut nolit poni conditionem, eamque prohibeat: unde voluntas Divina longè aliter affecta est ad salutem, quam ad damnationem. Ad conf. dist. maj. & S. Thomas per velleitatem intelligit sinceram voluntatem, quamvis non effectivè efficacem, conc. maj. secus, neg. maj. & dist. sic min. neg. conf.

629. Ob. 5. Sicut in statu innocentiae, ubi nulla fuissent peccata, nulla fuissent decreta supplicia: sic in statu naturae lapsae, ubi dantur peccata, debent aliquibus decerni supplicia: sed istos DEUS non vult salvos: & hinc verificatur illud Psalm. 100. v. 1. Misericordiam, & judicium cantabo tibi Domine: ergo. Confirm. Statui innocentiae tantum fuit propria gratia, non autem statui naturae lapsae: ergo in hoc non datur omnibus gratia sufficiens. Resp. omisso, quòd in statu innocentiae nulla omnino fuissent peccata; (quia, quamvis Adam non peccasset,

adeoque homines cum originali justitia nati fuissent, tamen alii potuissent peccare) dist. 2dam partem maj. debent aliquibus decerni supplicia antecederet, neg. maj. consequenter ad praevia eorum peccata. conc. maj. & pariter dist. min. ac conf. Ad confirm. neg. conf. quamvis enim gratia non sit propria, seu debita huic statui, tamen potuit DEUS eam dare ex misericordia, atque ex meritis Christi Domini: quòdque de facto dare voluerit, infertur efficaciter ex nostris rationibus.

630. Ob. 6. Multae gentes barbarae videntur à DEO neglectae sine omni auxilio sufficienti: ergo. Confirm. DEUS dicitur, aliquos indurare, excacare, deserere: ergo his non dat auxilia sufficientia &c. Resp. neg. ant. Omnes homines habent gratiam, vel proximè, vel saltem remotè sufficientem, ut constet ex propositionibus damnatis cit. num. 618. itémque ex dictis num. 620. Sed etiam ex historiis habetur, ubique ferè fuisse legis Divinae Doctores, & aliqua vestigia verae religionis. Saltem si barbari illi fecissent, quod erat in ipsis, DEUS ipsos non deseruisset.

Ad confirm. dist. ant. DEUS dicitur indurare aliquos voluntate antecedente. neg. ant. consequente. subdist. indurare positivè, neg. negativè, seu permisivè, conc. ant. & neg. conf. S. August. l. 1. ad Simplicianum quest. 2. ita ait. Ut obduratio DEI sit nolle misereri, ut non ab illo irrogetur aliquid, quo sit homo deterior; sed tantum, quo sit melior, non erogetur. Ibidem paulò inferius: Ob hoc dicatur obdurare peccantes quosdam; quia non eorum miseretur: non quia impellit, ut peccent. Sed hæc aliò spectant.

631. Ob. 7. Saltem parvulos, qui moriuntur in utero materno, vel ante baptismum, DEUS, etiam voluntate antecedente, non voluit salvos: ergo non omnes homines. ant. prob. Isti non habent ullum medium salutis: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. dist. ant. isti non habent medium, ipsis immediatè collatum, conc. ant. collatum aliis in bonum ipsorum, neg. ant. & conf. Parvuli, cum nondum sint capaces rationis, neque sunt capaces gratiae, seu illustrationis supernaturalis: igitur auxilium non datur immediatè ipsis, sed aliis, scilicet parentibus, curatoribus &c. ita S. Prosper l. 2. de vocat. gent. in titulo capituli 23. dicens: Parvulis pereuntibus generalis gratia tribuitur, dum ea parentibus datur. Si jam parentes, vel curatores gratias illas negligant, vel etiam absque culpa iis uti omittunt, vel etiam per causas naturales ab iis impediuntur, jam DEO imputari non potest parvulorum interitus; quippe is fecit, quantum ex sua parte potuit exigere: quin ut auctor naturae universalis non debet hujus cursui, ac ordini, nimis frequenter sese opponere.

Dices. DEUS saepe inspirat aliquid matri, ex quo mortem infantis in utero securam praevit: ergo talem infantem non vult salvum. ant. prob. DEUS e. g. inspirat matri ingressum in templum, cujus dein ruit fornix, & matrem cum prole occidit. Resp. dist. ant. DEUS inspirat tale aliquid, si mors jam aliunde secutura esset. conc. ant. secus, neg. ant. & conf. ad prob. dist. eodem modo ant. & neg. conf. Si jam infans aliunde, ex alia causa,

causa, v. g. ex universali terræ motu, esset moriturus, DEUS inspirare potest matri talem ingressum, ut ipsa hoc pium opus faciat. At, si infans alias non esset moriturus in utero, DEUS hoc non inspirat matri, quamvis feminae aliquando sibi falsò imaginentur, quòd à DEO ad aliquid incitentur.

632. Ob. ultimò. Si DEUS vult omnes homines salvos, cur igitur non dat omnibus gratias efficaces? qui enim seriò aliquid vult, facit omnia, quæ potest: & si habeat medium certum illud obtinendi, non omittit hoc adhibere. Hæc obiectio duo tangit. Primum est, an DEUS possit seriò velle omnium salutem, quamvis non omnibus det gratias efficaces. Secundum, cur uni præ alio det gratias efficaces. Ad 1. dico, DEUM tamen efficaciter affectivè, licet non effectivè, velle omnium salutem; licet enim voluntas effectivè efficax determinet ad omnia prorsus media adhibenda, non ita determinat voluntas tantum efficax affectivè; nam etiam seriò dicimur velle ea, in ordine ad quæ tantum facimus, ut non possit nobis imputari, si res non fiat: quamvis non omnia, quæ possemus, faciamus. Sic pater seriò vult filii sui in literis profectum, si ei de libris, ac Magistro provideat, quamvis eum non aliò mittat, etsi ibi spes major esset hauriendæ doctrinæ: & nos omnes seriò volumus olim esse beati, quamvis non omnia, etiam utilissima, media adhibere velimus, modò necessariis utamur.

Ad secundum repono cum SS. PP. illud Apostoli ad Roman. 11. v. 33. *O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ DEI, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus! quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? Addo dictum S. Augustini de Spirit. & lit. c. 34. Jam si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coarctet: cur illi ita suadeatur, ut persuadeatur, illi autem non ita, duo sola occurrunt interim, quæ respondere mihi placeat: O altitudo divitiarum! & Nunquid iniquitas apud DEUM? Cui responsio ista displicet, querat doctores, sed caveat, ne inveniat presumptores. Et tract. 26. in Joannem non longe à principio. Quare illum trahat, & illum non trahat, noli velle judicare, si non vis errare. Semel accipe, & intellige: si non traheris, ora, ut traharis.*

QUÆSTIO III.

De Providentia DEI in Specie.

ARTICULUS I.

Quid sit prædestinatio, & an detur ante merita conditionatè prævisa.

633. **P**ars providentiæ est prædestinatio, ut tradit S. Thomas 1. part. quæst. 23. art. 1. in corp. Hæc autem, prout restringitur ad homines post peccatum originale, definitur à S. August. l. 2. de bono perseverantiæ c. 12. *Præscientia, & præparatio beneficiorum DEI, quibus certissimè liberantur, quicunque liberantur.* Unde prædestinatio involvit actum intellectus, scilicet præscientiam: & a-

ctum voluntatis, scilicet præparationem beneficiorum, seu ordinationem gratiarum. Quando autem in Scripturis prædestinatio videtur reduci ad voluntatem, consideratur tantum inadæquatè, seu ut libera; nam adæquatè considerata, seu ut prudens, & libera electio, utique involvit etiam actum intellectus.

Queritur jam, an actus intellectus prærequisitus ad prædestinationem, inadæquatè sumptam pro actu voluntatis, seu decreto liberandi à malis, aut beatificandi, & quidem ob merita, sit tantum actus scientiæ simplicis intelligentiæ, vel an requiratur etiam scientia media de meritis conditionatè, vel etiam scientia visionis de iisdem absolute futuris. Quod attinet ad scientiam visionis, postea agemus, modò autem de scientia media.

P. Nicolaus Martinez, & post eum aliqui Recentiores, defendunt, posse DEUM post scientiam simplicis intelligentiæ, ante scientiam mediam, hominem prædestinare ad gloriam, tanquam coronam, vel etiam actum bonum prædefinire: quod tamen pluribus modis potest exponi. 1. ut DEUS antecederet ad scientiam mediam ita decernat: *Volo Petrum salvum, vel liberè, & per merita, si ipse liberè bene agat: vel necessariò, & sine meritis, si nolit liberè bene agere.* At hoc decretum non datur in hac providentia, saltem circa eos, quibus usus rationis conceditur (quidquid sit, an DEUS aliquos non sinat pervenire ad usum rationis; quia prævidit eà malè usuros, ut verificetur de iis illud: *Raptus est Esau.* quod ipsum tamen sine scientia media explicari non potest) DEUS enim nullum rationis capacem vult salvare sine actu libero, seu merito: alii autem carentes usu rationis non ob merita propria prædestinantur. 2. Ut DEUS dicat: *Volo Petrum salvum per mediam, quibus per scientiam mediam videro eum liberè consensurum.* 3. Ut DEUS sic tendat: *Volo eum salvum, vel per hunc, vel per illum actum, quem ipse liberè elegerit.*

634. Dico. DEUS non potest habere ullum tale decretum antecedens scientiam mediam. Prob. conclusio. 1. Datur tantum unicuique decretum virtualiter indivisibile, supponens scientiam mediam, ut probatum à n. 557. ergo non datur alterum, antecedens scientiam mediam, quod ex hoc ipso capite differret in aliquo prædicato intrinseco, & virtualiter distinguere-tur. Conf. 1. DEUS nihil potest determinare, nisi plenissimè pro priori comprehendat omnes eventus ex illa re secuturos, ut probatum n. 558. ergo nihil potest determinare ante scientiam mediam.

Probatur Conclusio 2. Hoc decretum, quocunque in sensu ex adductis sumatur, non stat cum ea libertate, quam in hac providentia homines, saltem ordinariè, habent: ergo in hoc decreto non potest stare prædestinatio universalis, & ordinaria: ergo nulla; nec enim dici potest, quòd DEUS B. Virginem, vel adhuc unum, aut alterum Sanctum speciali prædestinatione, & quidem virtualiter distincta, ac novum mysterium involvente, elegerit; quia prorsus gratis id diceretur; cum potuerit DEUS per eandem realiter universalem prædestinationem, modò habeat specialem aliquam formalitatem, eos specialiter

cialiter eligere: adeoque gratis, & incongruè novum mysterium admitteretur.

635. Prob. jam ant. Libertas, quam homines in hac providentia, saltem ordinariè, habent, est non tantum ad modum acquirendi salutem, sed etiam ad ipsam salutem: atqui, posito illo decreto, homines non amplius sunt liberi ad ipsam salutem, sed tantum ad modum, ut scilicet eam acquirant potius per hæc, quam per alia media, aut merita: ergo, maj. habetur ex Scripturis, & Patribus, dicentibus, in hominis potestate esse vitam, & mortem, hoc est; suppositâ gratiâ salvari, aut damnari.

Sic omnes exponunt illud *Deutr. 30. v. 19. Testes invoco hodie cælum, & terram, quod proposuerim vobis vitam, & mortem, benedictionem, & maledictionem: Elige ergo vitam.* & illud *Eccl. 15. v. 14. DEUS ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui: adjecit mandata, & præcepta. Si volueris mandata servare, conservabunt te. ... Ante hominem vita, & mors; bonum, & malum.* An autem B. V. vel unus, aut alter alius Sanctus, tantum habuerit libertatem ad modum; non verò ad ipsam salutem, ita, ut non potuerit impedire formalitatem decreti, volentis ipsi salutem, non est quæstio hujus loci: quamvis difficulter probaretur assertio affirmativa.

Prob. jam min. Decretum independens à scientia media esset impedibile ab homine; quia homo non potest impedire decretum, nisi, quatenus potest impedire scientiam mediam: insuper esset essentialiter connexum cum salute, vel beatitudine; quia per decretum prædefinitivum, uti & per prædestinativum, intelligitur decretum efficaciter intentivum, sive gloriæ, sive actus boni, & consequenter necessariò post se trahens objectum prædefinitum: ergo tale decretum inimpedibiliter esset connexum cum salute hominis, eamque necessitate inimpedibili post se traheret: adeoque talis homo non esset liber ad ipsam salutem, sed ad summum ad hoc, ut eam per hunc, vel illum actum acquirat.

Sicut, (quod est exemplum P. Gormaz) si quis damnaretur ad mortem, sed relinqueretur ei optio, ut fune, vel gladio, aqua, vel igne, sclopo, vel ense &c. pro libitu posset mori: vel, si certissimè projiciendus ex fenestris haberet optionem, ut per quamcunque vellet ex innumeris, & non per aliam, projiceretur: talis non esset liber ad mortem simpliciter, sed tantum secundum quid, seu ad modum mortis.

636. Confirm. Taliter prædestinatus in fine vitæ non esset liber ad actum graviter peccaminosum eliciendum, vel in prius electo habitualiter perseverandum; nam saltem pro eo casu decretum illud esset impedimentum determinatum, & inimpedibile actus graviter mali, ut patet expendenti: atqui homo etiam tunc, quamdiu est rationis capax, debet ordinariè esse liber ad peccandum: ergo. Si quis fortè diceret, quod etiam tunc posset talis homo male agere; sed DEUS deberet ei prorogare vitam, ut iterum poenitentiam ageret: inprimis non satisfieret difficultati, & rediret quæstio de secundo articulo mortis, ac de tertio, ut patet consideranti. Dein deberet admitti, quod hac ratione esset in potestate hominis impedire suam mor-

tem pro libitu: quod est contra communem persuasionem Doctorum, & Patrum, qui à plenissima libertate DEI nostram vitam pendere supponunt.

Rursus, hac ratione deberet salus hominum prædestinatorum non esse alligata ullis mediis determinatis, sed DEUS esse illimitatè paratus ad danda semper alia, & alia media, donec homo alicui consentiat. Hoc autem infra ob graves rationes negabimus: ex quo ipso capite efficaciter etiam impugnari potest decretum P. Martinez. Ex hæcenus autem dictis habetur, multò magis repugnare decretum antecedens scientiam mediam, & prædefiniens actum aliquem determinatè acceptum; quia tunc nulla proflus libertas ad talem actum daretur.

637. Quæres, an in hac providentia aliqui salventur sine prædestinatione formali; nam, ut diximus num. 605. nec prædefinitio, nec etiam prædestinatio formalis, necessaria est causis secundis ad agendum, necessitate se tenente ex parte istarum causarum; quamvis prædefinitio videatur necessaria ex parte DEI. Resp. primò, esse fide certum, quod detur aliqua prædestinatio formalis: quod habetur ex illo ad *Roman. 8. v. 29. Quos præcivit, & prædestinavit, conformes fieri imaginis Filii sui.* item *ait. 13. v. 48. Crediderunt, quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* Hinc S. Prosper ad cap. Gall. resp. 1. ait: *Prædestinationis autem fides multa sanctorum auctoritate Scripturarum munita est.*

Resp. secundò, etiam certissimum esse, quod in hac providentia nemo salvetur sine prædestinatione formali. Sic S. Fulgentius l. de fide ad Petrum (qui habetur inter opera S. Augustini tom. 3.) c. 35. ait, *Firmissime tene, & nullatenus dubites, ... nec quengquam eorum, quos non prædestinavit ad vitam, ulla posse ratione salvari.* Alii quoque Patres, atque Concilia docent, ad vitam æternam præcedere præordinationem ad illam, & hinc universaliter accipitur illud ad *Ephes. 1. v. 5. Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum secundum propositum voluntatis sue: itémque illud ad Rom. 8. v. 28. Diligentibus DEUM omnia cooperantur in bonum, iis, qui secundum propositum vocati sunt sancti.* Et sanè, si per prædestinationem intelligitur decretum efficax collativum gloriæ, implicat, hominem sine tali decreto salvari: si autem etiam intelligitur præparatio, & collatio gratiarum in ordine ad conferendam gloriam, hæc semper datur in hac providentia, videturque necessaria ex parte DEI, quamvis non necessaria sit ex parte hominis, ut dictum.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

638. **O**B. 1. Decretum antecedens scientiam mediam non constituit actum primum proximum, sed tantum remotum, & relinquit omnia principia indifferentia: ergo non obest libertati. Conf. 1. DEUS potest post hoc decretum videre per scientiam mediam, quod Petrus alicui auxilio sit liberè consensus: ergo non tollitur liber-

tas. Confirm. 2. Decretum hoc esset purè intentivum, non influxivum: ergo non obesset libertati. Confirm. 3. Decretum hoc penderet à scientia media: ergo esset sufficienter impediibile. Resp. 1. Si hæc omnia omitterentur, tamen adhuc staret primaria probatio, & confirmatio adducta num. 634. Resp. 2. dist. 1. partem ant. Decretum hoc non constituit actum primum proximum expeditum. conc. ant. non constituit eum impeditum. nego ant. & conf. sicut enim catena non constituit actum primum proximum ad fugam expeditum; quia scilicet eâ appositâ aufertur negatio impedimenti: ita etiam istud decretum &c. dist. etiam secundam partem ant. Decretum relinquit principia indifferentia ad modum salutis. omitt. ant. ad ipsam salutem. neg. ant. & conf. Ad 1. confirm. omitt. ant. dist. conf. non tollitur libertas ad modum. omitt. conf. ad substantiam salutis. neg. conf. Ad 2. confirm. sub eadem distincti. conc. vel neg. conf. Ad 3. confirm. dist. ant. Decretum penderet à scientia media in ordine ad modum salutis. conc. ant. in ordine ad substantiam salutis. neg. ant. & conf. Explicatio harum distinctionum haberi potest ex num. 635.

639. Ob. 2. Potest DEUS dicere: *Nolo Petro dare auxilium efficacæ*; atqui hoc decretum non minus est impediibile, ac connexum cum uno libertatis extremo, quam decretum superius prædefinitivum: ergo. Resp. dist. maj. potest DEUS hoc dicere ante scientiam mediam. neg. maj. post illam, & dependenter ab illa. conc. maj. & dist. sic min. neg. conf. Certè hoc decretum impediret necessariò consensum; cumque impediibile esset, tolleretur libertatem.

Unde DEUS tantum, suppositâ scientiâ mediâ, potest sic dicere: video quidem hæc auxilia ex determinatione Petri esse conjungenda cum dissensu, nolo tamen ipsi alia dare, sed volo dare ista: in hoc casu autem Petrus posset, si vellet, hæc ipsa auxilia conjungere cum consensu, & illud decretum permissivum impedire, ut sæpè jam diximus. Accedit, quòd decretum illud antecedens ex alio etiam capite deceat DEUM; quia determinaret ad dissensum: certè ad hunc DEUS affici videretur: præterquam, quòd nullum decretum possit antecedere scientiam mediam.

640. Ob. 3. DEUS per scientiam simplicis intelligentiæ videt, quòd in cumulo infinitorum auxiliorum possibilem detur necessitas metaphysica vaga ad alicui liberè consentiendum: ergo potest ante scientiam mediam prædefinire aliquem actum bonum liberum, saltem indeterminatè sumptum: ergo potest DEUS Petrum prædestinare per tale decretum: Volo, ut Petrus aliquem actum bonum eliciat, & propter illum volo illi dare gloriam. Hanc necessitatem vagam admittunt aliqui Authores; eam negant alii, & præsertim Gormaz de DEO à num. 894.

Ad clariorem rei notitiam, sciendum, non intelligi cumulum auxiliorum simul collatorum; (in hoc enim non vaga, sed determinata, & à creatura insuperabilis necessitas daretur; quia impossibile est, ut creaturæ vires limitatæ superent infinita, vel certè finita sine fine auxilia,

simul collata) sed intelligi tantum cumulum auxiliorum, quæ possint conferri seorsim ab aliis, & talia sint, ut cuilibet determinatè sumpto voluntas creata resistere possit; si enim seorsim, & determinatè sumpto resistere nequiret, utique libertas rueret. Unde tantum queritur, an non ex isto cumulo aliquod auxilium indeterminatè sumptum possit esse necessitans, sicut, suppositâ implicantiâ infiniti, aliquis homo, indeterminatè sumptus, est impossibilis.

641. Resp. 1. omitt. ant. neg. conf. quia, licet daretur illa necessitas vaga in auxiliis possibiliibus, tamen illa se sola non obesset libertati: sicut non obest cumulus auxiliorum necessitans, si nullum conferatur: at, si accedat decretum impediibile, & essentialiter connexum, simulque conferens tale auxilium, tunc per hoc complexum tollitur libertas, saltem ad substantiam actûs, si non etiam ad circumstantias: & auxilia, quantumcunque intrinsicè indifferentia, redduntur extrinsicè determinata, ac necessitans. Sic etiam funis, & gladius sunt intrinsicè indifferentes, & se solis non tollunt libertatem ad moriendum: at tollunt accedente judicis sententia &c. Unde illi cumulo auxiliorum accedere non posset, stante libertate, decretum antecedens scientiam mediam, prædefiniens actum indeterminatè sumptum, & aliquod ex illis auxiliis conferens: præterquam, quòd tale decretum etiam ex alio capite repugnet ex num. 634.

Responderi potest 2. neg. ant. quia valde inclino in sententiam Doctoris Eximii l. 1. de prædestinatione cap. 7. ubi n. 15, supponit, in multitudine auxiliorum non posse videri effectum necessariò futurum, atque, non implicare, ut ex tota collectione auxiliorum effectus non sequatur. Idem docet Gormaz de DEO n. 894. Arriaga, Martinon, Ripalda, & teste Quirós, communis nostrorum, quòd scilicet illa vaga metaphysica necessitas non detur; nam, si applicaretur homini per decretum antecedens scientiam mediam, tolleretur libertatem: adeoque non servit ad eum finem, ad quem est excogitata, consequenter est superflua, & inutilis. Si autem detur tantum decretum subsequens scientiam mediam, eo ipso non applicatur illa indeterminata necessitas; quia ipsum decretum est impediibile, & quodlibet auxilium conjungibile cum dissensu; præterquam, quòd nulla efficaci ratione necessitas illa probetur. Nec dicas, eam probari ex dominio DEI in actus liberos. Resp. enim, hoc dominium DEI non esse tale, ut libertati obsit, vel media, aut impossibilia, aut inutilia adhibere queat.

642. Dices 1. Necessitas moralis, etiam vaga, unâ cum decreto prædefinitivo, vel permissivo, non tollit libertatem: ergo nec necessitas metaphysica. Resp. dist. ant. necessitas moralis vaga non tollit libertatem, conjuncta cum decreto antecedente scientiam mediam. neg. ant. cum decreto subsequente. conc. ant. & neg. conf. Si decretum subsequitur, eo ipso est impediibile: necessitas autem moralis est physicè vincibilis, non autem necessitas metaphysica: unde illa stat cum libertate physica, non verò ista. Necessitas metaphysica est indivisibilis, nec potest vinci per partes; alias non esset Chi-

maricum, eam vincere. Necessitas moralis est divisibilis, potestque per partes vinci. Hinc, si e.g. necessitas metaphysica daretur in cumulo sex auxiliorum; si quis quinquies fuisset dissensus, tota necessitas devolveretur ad sextum auxilium: & huic deberet quis metaphysicè consentire. Non ita se habet necessitas moralis, quod propter utilitatem doctrinæ pluribus explico ex Gormaz.

643. Necessitas moralis aliud non est, quam fundamentum ad prudenter judicandum, effectum in his circumstantiis exsisturum: quamvis physicè impediri possit, sed non, nisi valde difficulter, & per modum agendi extraordinarium. Fundamentum hoc aliquando desumitur ab intrinseco, e.g. à pravis habitibus, inclinantibus ad malum, vel à virtutibus, inclinantibus ad bonum: sic, si videmus hominem, solitum quotidie nimium bibere, prudenter judicamus, etiam hodie idem facturum. Aliquando stat fundamentum hoc in extrinseco, nimia scilicet difficultate objecti, e.g. in metu gravissimo incusso. Aliquando stat partim in intrinseco, partim in extrinseco, e.g. in intrinseca naturæ fragilitate, & tentationibus extrinsecè allicientibus. Et hac ratione homo moraliter est necessitatus ad peccandum venialiter, saltem aliquando, ut habet Trident. sess. 6. cap. 11. & can. 23. quippe moraliter certum est, fragilem naturam intra plures durationes, accedentibus tentationibus, semel saltem in istis venialiter lapsuram.

Sicut autem una natura fragilis, & plures durationes, dant fundamentum judicandi, illam leviter intra istas peccaturam: ita etiam plures naturæ fragiles, & una duratio, dant simile fundamentum, aliquam, saltem indeterminatè sumptam, ex his naturis intra eam durationem leviter peccaturam. Dixi unam, non omnes; quia in priori casu necessitas tangit unam determinatam naturam, intra plures durationes existentem: in hoc posteriori autem casu necessitas fundatur, non in una, sed in pluribus naturis; hinc nullam naturam determinatè sumptam tangit, aut adæquatè illam respicit; sed tantum in adæquatè quamlibet, & tantum totum cumulum naturarum adæquatè. Cum autem cumulus hominum, adæquatè sumptus, non possit esse necessitatus ad peccandum, nisi vel omnes, vel saltem aliquis ex illo peccet, debet saltem aliquis, indeterminatè sumptus peccare; cum nullus determinatè sumptus peccare debeat.

Est tamen hæc necessitas moralis etiam divisibilis, & vincibilis per partes; hinc si quis, necessitatus moraliter ad peccandum intra diem, per viginti tres horas non peccasset, ultimâ horâ non haberet amplius totam moralem necessitatem vincendam, sed tantum aliquam partem, quam longè facilius, & moraliter potest vincere. Et eodem modo, si ex cumulo centum hominum, intra quos datur necessitas moralis, ut aliquis indeterminatè sumptus peccet, si, inquam, nonaginta novem non peccassent, centesimus non deberet vincere totam moralem necessitatem, sed tantum centesimam partem. Neque haberetur amplius tam prudens fundamentum judicandi, quod hic centesimus esset peccaturus: quare, si etiam iste non peccaret, nullum factum esset miraculum: sed tantum iste modus agendi

horum centum hominum fuisset extraordinarius, quem nemo judicasset eventurum: qui tamen modus extraordinarius non stetit in singulis omissionibus peccatorum, sed in tota collectione omnium. Non ita se res habet in necessitate metaphysica, ut dictum num. 642.

Dices 2. Necessitas vaga peccandi aliquando saltem in vita aliquo veniali indeterminatè sumpto, quæ juxta Trident. sess. 6. can. 23. & cap. 11. omnibus inest, non tollit libertatem ergo neque necessitas vaga, & metaphysica consentiendi alicui auxilio indeterminatè sumpto. Resp. neg. conf. Illa necessitas, ut antecedens, est tantum moralis, nec est metaphysica, nisi ut consequens.

Ut ait Gormaz de DEO num. 897. Tridentinum ibi respicit ad necessitatem moralem antecedentem, quæ libertatem non destruit: dein etiam respicit ad necessitatem metaphysicam consequentem, quæ etiam non obest libertati, quæque stat in eo, quod DEUS prævidens per scientiam mediam, homines non consenturos his auxiliis, ad vitanda per totam vitam venialia omnia sufficientibus, ex inscrutabili tamen judicio, alia dare noluerit, excepta B. Virgine, cui privilegium hac in re concessum sit, divinare non ausim. videatur Gormaz loc. cit.

644. Dices 3. Si non datur illa necessitas metaphysica vaga, posset dari creatura, quæ prævideretur nulli auxilio consensura, adeoque, à qua DEUS non posset obtinere liberum consensum: hoc est contra S. Augustinum Enchirid. c. 98. ubi ait: *Quis tam impie despiat, ut dicat, DEUM malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere?* ergo. Resp. 1. cum Gormaz, & Ariaga tract. de scientia DEI disp. 21. sec. 6. n. 36. neg. maj. Cum hoc ipsum ex moraliter impossibilibus maximum moraliter impossibile sit, rectè dicitur, fieri non posse, adeoque neque à DEO prævideri. Responderi potest 2. cum eodem Gormaz, dist. ma. posset dari talis creatura in hac providentia, neg. maj. in alia providentia. omitt. maj. & dist. sic min. neg. conf.

Quod nulla talis creatura sit possibilis in hac providentia, habetur ex eo, quod DEUS revelaverit, se omnium corda habere in manu sua; hoc ipso enim implicite revelavit, se nullam creaturam in hac providentia producturum, quam non, stante libertate, posset convertere. Et de hac providentia intelligi possunt S. Scripturæ, & PP. nam qui de hac re maxime agit, S. Augustinus, relinquit in medio, an talis creatura absolute, vel in alia providentia possibilis sit; nam l. 1. ad Simplicianum quest. 12. circa medium ait: *Quod si tanta quoque potest esse obstinatio voluntatis, ut contra omnes modos vocationis obdureseat mentis aversio, queritur etiam, utrum de Divina pœna sit ipsa duritia: nihil autem decidit.* Addit quidem S. Doctor: *Quis etiam dicat modum, quo ei tali creaturæ persuaderetur, ut crederet, etiam omnipotenti desuisse?* sed, cum talis creatura ponatur omnibus vocationibus, libertati congruentibus, resistere, hæc verba intelligi debent de modo vocandi necessario.

Sic etiam idem S. Doctor contra Faustum l.

22. c. 28. ait : *Utrum autem sit aliqua rationalis creatura, quam nihil possit illicitum delectare, magna questio est. Quod si est, non in eo genere factus est homo: nec illa natura Angelica, quæ in veritate non stetit.* Ecce hic etiam relinquit in medio, an creatura sit possibilis, quæ à nulla tentatione possit vinci, adeoque omnibus auxiliis ad fugiendum malum, vel faciendum bonum esset consensura: & tantum dicit, tales non esse homines, vel Angelos, factos.

Huc spectat censura, quam affert Amicus tom. 1. in 1. part. disp. 12. sect. 12. n. 238. editam à Revisoribus nostris Romanis, jussu A. R. P. N. Vincentii Carassæ, quæ prohibetur, ne quis in scholis Societatis doceat, etiam Beatissimam Virginem sub nullo auxilio prævisam esse dissentientem; cum omnis creatura libera peccabilis sit, & de facto peccet, nisi adsit auxilium DEI efficax. Additur ibidem, privilegium B. Virginis, à Tridentino assertum, stetit in eo, quod DEUS elegerit gratias prævisas in his circumstantiis (quas etiam elegit) conjungendas à B. Virgine cum consensu.

645. Quod si igitur questio ad aliam providentiam transferatur, & queratur, quid in ea possibile esset, respondent aliqui, quod ad dominium DEI non spectet, ut in omni providentia possit ab omni creatura habere consensum liberum: sed sufficere, si possit habere necessarium. Quo casu tamen posset, creaturam quamlibet facere vas, vel in honorem, vel in contumeliam; nam creaturam, omnibus auxiliis indifferentibus dissentientem, posset facere vas in honorem, dando ei gratiam ad consensum necessarium, & dando gloriam, non quidem ut coronam, sed tamen ut hæreditatem. Eandem posset facere vas in contumeliam, dando ei gratiam sufficientem, & permittendo peccatum, ac eam damnando.

Sicut econtrà creaturam, auxiliis indifferentibus omnibus consentientem, posset facere vas in honorem, ut patet, & vas in contumeliam, non quidem permittendo peccatum, & eam damnando; quia hæc nullum unquam peccatum esset factura: sed non elevando ad statum gratiæ, quo casu esset vas in contumeliam, saltem negativè; quia careret gloria. Imò DEUS probabiliter posset talem creaturam etiam ob peccatum originale, eo modo, quo infantes ante baptismum mortuos, damnare, posito, quod talis creaturæ voluntas potuerit alligari voluntati Adami, in quo necdum video repugnantiam.

Addendum hic, hominem auxiliis omnibus dissentientem, tamen non posse vincere voluntatem DEI; quia non vincit voluntatem DEI ille, qui non facit, quod DEUS vult, sed qui non faciens voluntatem DEI, insuper effugit poenas, quas ei propterea DEUS vellet infligere: ita S. Augustinus de corrept. & gratia c. 14. dicens: *Sic enim velle, & nolle in volentis, aut nolentis est potestate, ut Divinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem; de his enim, qui faciunt, quæ non vult, facit ipse, quæ vult.* & l. de spir. & lit. c. 33. *infideles quidem contra voluntatem DEI faciunt, cum ejus Evangelio non credunt: nec ideo tamen eam vincunt: verum se ipsos fraudant magno, & summo bono, malisque*

poenalis implicat, experturi in supplicitis potestatem ejus, cujus in donis misericordiam contempserunt. Ita voluntas DEI semper irrevocata est.

646. Ob. 4. Potest dici, quod scientia media se habeat ad decretum, sicut scientia visionis, consequenter non, nisi formaliter, distinguatur: sed sic non, est absurdum dicere, quod formalitas decreti antecedit formalitatem scientiæ mediæ, sicut contingit respectu scientiæ visionis: ergo potest admitti decretum, antecedens scientiam mediæ. Resp. 1. omitt. maj. neg. min. quia tamen non potest formalitas decreti præcedere formalitatem scientiæ mediæ; nam scientia media deberet saltem eminentialiter dirigere ad decretum, quam directionem explicavimus num. 555. Resp. 2. neg. maj. Scientia media non potest tantum eminentialiter dirigere DEUM ad decretum; nam eminentialis directio tantum datur tunc, quando cognitio, & volitio sunt inter se inseparabiles, ita, ut non possit dari hæc cognitio, quin detur hæc volitio: quod contingit in cognitione, & volitione necessaria, item in scientia visionis, & decreto: non autem in scientia media, & decreto; nam, cum scientia media constituat actum primum liberum DEI ex num. 576. volitio autem DEI, seu decretum, constituat actum secundum DEI, debet utique scientia media posse antecedenter separari à volitione, & independentem ab hac existere; quia totus actus primus liber debet antecedenter esse separabilis ab actu secundo, & independentem ab hoc posse existere; aliàs enim esset necessariò connexus cum actu secundo, & hic non esset liber. Certè est imperceptibile, quod actus secundus, necessariò connexus cum primo, sit liber. Hinc posita scientiâ mediâ, DEUS adhuc est liber ad decretum (aliàs est inexplicabilis libertas DEI) quamvis non ita sit liber, posita scientiâ visionis. Unde etiam num. 569. negavimus, quod scientia visionis constituat libertatem DEI in actu primo.

647. Nec replices, DEUM quidem esse liberum ad decretum, habens identificatam hanc scientiam mediâ præ alia, sed non ad decretum, nullam habens scientiam mediâ identificatam; contra enim est 1. DEUS non potest sibi identificare ullum decretum liberum, à quo non sit separabilis scientia media quælibet, determinatè accepta, tanquam actus primus à secundo: ergo non potest sibi identificare decretum, virtualiter etiam identificatum cum scientia media determinatè accepta: cumque nulla indeterminatè accepta possit actu existere, non potest DEUS sibi identificare decretum, cum ulla scientia media actu existente identificatum.

Secundò ipsa scientia media non est libera DEO, sed impedibilis ab ipso: ergo DEUS non potest eam pro lubitu suo sibi, vel decreto suo libero identificare; cum hoc ipsum complexum ex scientia media, & decreto non posset esse liberum, nisi antecedenter præsupponeretur scientia media: ergo hæc deberet præsupponi ad se ipsam, nisi quis absurdè adstrueret duplicis generis scientiam mediâ, unam à DEO impedibilem, quæ præsupponatur, alteram à DEO impedibilem, quæ posterior ad priorem sit, & cum decreto identificetur: unde non est paritas cum

cum actu, qui simul esset scientia, & fides, quem multi possibilem admittunt, ut patebit expendenti.

Hinc non tantum in sensu quocunque formali, sed etiam virtuali, scientia media in uno, aut pluribus prædicatis discrepat à decreto, atque etiam à scientia visionis, quæ est realiter, & virtualiter identificata decreto; nam scientia media constituit actum primum liberum DEI: item est antecedenter separabilis à decreto, vel scientia visionis: est necessaria DEO, & impedibilis per impeditionem actus primi proximi, absolute collati: præsupponitur ad actum secundum liberum DEI &c: quæ prædicata non conveniunt decreto, vel scientiæ visionis.

648. Instabis. Complexum ex scientia media reflexa, e. g. *Si Petrus consentiret huic auxilio, illud ei darem*: & ex directa: *Si Petrus haberet hoc auxilium, consentiret*: est inseparabile à decreto conferendi hoc auxilium, & decretum istud ab hoc complexo; quia mutuè ex se inferuntur: ergo non est ratio ea virtualiter distinguendi. subsumo: Si complexum non est virtualiter distinctum à decreto, tunc neque ejus partes: ergo nec scientia media. Resp. 1. dist. ant. hoc complexum formaliter, seu reduplicativè sumptum, est inseparabile. conc. ant. materialiter, seu specificativè sumptum. neg. ant. & conf. Singulæ hujus complexi partes, seu melius termini intrinseci, sunt separabiles, non tantum à decreto, sed etiam inter se; quia scientia media directa potest esse sine reflexa, casu, quo DEUS nolit auxilium etiam visum efficax conferre. Sed & potest dari reflexa sine directa, casu, quo creatura nolit consentire. Et hæc virtualis distinctio scientiarum istarum non tollitur per additionem decreti: adeoque complexum ex his tribus, nempe ex duabus scientiis, & decreto, tanquam tertio, manifestè involvit distinctionem virtuales.

Resp. 2. omitt. ant. neg. conf. Neutra scientia per conjunctionem perdit ullum ex suis prædicatis essentialibus, *nam. priore* relatis, in quibus differt à decreto: ergo huic neutra potest virtualiter identificari. Si autem nulla pars, seu nullus terminus intrinsecus, potest virtualiter identificari decreto, tunc neque totum. Imò ipsi complexo ut tali conveniunt prædicata, in quibus intrinsecè differt à decreto, e. g. quod, saltem inadæquatè sumptum, constituit actum primum liberum DEI: item quod, saltem inadæquatè sumptum, non sit liberum DEO: ergo. Si replices, posse etiam dici, quod totum complexum ex decreto, & scientiis, habeat etiam ista omnia prædicata, nempe, quod inadæquatè sumptum non sit liberum DEO &c. Resp. sic nec in mysterio SS. Trinitatis daretur distinctio virtualis; quia etiam posset dici, quod toti SS. Trinitati in complexo conveniant omnia prædicata, & tota Trinitas in nullo discrepet. Quare hoc ipso, quod non omnibus partibus metaphysicis, seu terminis intrinsecis, conveniant omnia eadem prædicata, hæc ipsæ partes, seu termini intrinseci, inter se virtualiter distinguuntur, & in eo complexo datur distinctio virtualis: sicut etiam datur in complexo ex utraque dicta scientia.

Dices. Quæ in DEO inseparabiliter exi-

stunt, & virtualiter distinguuntur, debent differre in aliquo prædicato reali, quod prædicatum habeat unum ex illis inseparabiliter existentibus, alterum verò ex his illud prædicatum non habeat: hoc autem non potest assignari in nostro casu: ergo. Resp. 1. Non video, cur hoc magis necesse sit in duobus in DEO inseparabiliter existentibus, quam in duobus, vel pluribus separabiliter existentibus. Resp. 2. Jam ostensum est, complexum hoc, saltem materialiter sumptum, esse separabile à decreto. Resp. 3. Ostensa etiam jam sunt prædicata, in quibus differant illæ scientiæ, aut earum complexum, & decretum; quæ prædicata realiter affirmantur de scientiis, aut complexo, & negantur de decreto; si tamen ad distinctionem virtuales semper requirantur contradictoria absolute talia, & non sufficiant conditionate talia, de quare infra, cum de distinctione virtuali Personarum Divinarum ab essentia.

Nulla modo autem timendum, ne prædicatum tale, in quo inseparabiliter in DEO existentia differunt, inserat novam Personalitatem, & consequenter in DEO detur quaternitas; nam, cum persona, ut suo loco dicitur, sit rationalis naturæ incommunicabilis subsistentia, clarè requiritur, ut forma denominans Personam, seu Personalitas, sit realiter ab aliis Personis distincta: atqui, & complexum ex scientiis distinctis, & decretum, omniæque horum prædicata, tam in quibus differunt, quam in quibus conveniunt, sunt realiter identificata tam essentiæ, quam omnibus tribus Personis Divinis, licet ab iisdem, tanquam contingentia à necessariis, virtualiter distinguantur. Hæc aliquanto fufius deducenda erant ad confirmanda dicta n. 539.

ARTICULUS III.

An Prædestinatio sit alligata certis mediis.

649. **H**ujus Controversiæ, quæ ex n. 636. connexionem habet cum præcedenti, sensus est, an, si DEUS vidisset, Petrum e. g. non consentire his auxiliis, dedisset semper alia, donec aliquibus consensisset: an verò non dedisset alia, sed permisisset ejus interitum: quo casu prædestinatio Petri esset alligata his auxiliis. Non autem quærimus de prædestinatione extraordinaria aliquorum maximorum Sanctorum, quibus Lugo existimat, DEUM contulisse auxilia tanto affectu, ut semper alia, & alia dedisset, si hæc inefficacia prævidisset: sed, abstrahendo ab illis, loquimur hic de prædestinatione ordinaria.

Neque etiam quæritur, an cuivis in particulari medio DEUS alligavit salutem; nam, si hoc esset, tunc, qui semel lapsus esset, jam non esset prædestinatus: quod in innumeris falsum est. Quare quæritur, an alicui collectioni determinatæ mediorum, præsertim ad finalem perseverantiam disponentium, sit annexa prædestinatio: & intelligitur prædestinatio ad ultimum, rationis capacium; nam infantes, & amentes, prædestinantur sine respectu ad merita, aut auxilia.

650. Dico. Prædestinatio, saltem ordinata, est alligata certis mediis. ita Haunoldus *l. 1. tract. 1. num. 519.* & hoc teste, Recentiores communiter: item omnes, qui cum Vasquezio sentiunt, prædestinationem fieri post prævisa merita. Prob. 1. 2. Petri 1. v. 10. dicitur: *Fratres magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.* Apocal. 3. v. 11. *Tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* atqui, si DEUS non alligasset prædestinationem certis mediis, sed haberet affectum illimitatum dandi semper plura, & plura auxilia, non deberemus multum satagere, aut anxie curare certitudinem prædestinationis; cum hæc incerta non foret, nec periculum, ne alius coronam nostram acciperet.

Conf. 1. ex SS. PP. S. Damascenus *dialogo adversus Manicheos* propè finem ait: *Quocirca bona agere, ac boni effici contendamus, ut in eorum numero simus, quos DEUS bonos fore prænovit, atque ad æternam vitam præordinavit.* S. August. *serm. 1. de S. Stephano* dicit: *Si S. Stephanus sic non orasset, Ecclesia Paulum non haberet.* Idem S. cit. num. 632. ait: *Si non traberis, ora, ut traharis:* plura vide apud Haunoldum *loc. cit.* at ex his habetur, prædestinationem ex mente SS. Patrum esse connexam cum nostris bonis operibus, & posse à nobis impediri, aut certam fieri: quod non stat cum illo affectu DEI illimitato.

651. Confirm. 2. Saltem in illo, qui oppositam opinionem amplecteretur ut veram, tolleretur, vel multum minueretur studium bonorum operum; nam planè hic uti posset sophismate illo notissimo: vel sum prædestinatus; vel non. si sum prædestinatus; DEUS ex affectu suo illimitato dabit certissimè gratiam finalem; unde non debeo esse sollicitus: si non sum prædestinatus, & prædestinatio non est connexa cum meis bonis operibus, etiam illam non possum acquirere; quia non possum facere, ut DEUS illum affectum erga me habeat: ergo quid frustra volo me fatigare bonis operibus faciendis? Hoc sophisma communiter solvitur, dicendo, quòd sumus prædestinati dependentè à nostris meritis, sive absolute, sive saltem conditionate prævisis, non quidem, quasi opera bona, conditionate prævisa, mererentur prædestinationem; hoc enim esset Pelagianum: sed quòd decretum prædestinativum suo modo connectatur cum bonis operibus conditionate prævisis, tanquam puris terminis: cum iisdem autem absolute prævisis, tanquam meritis ponendis: & quòd ideo in nostra potestate sit, prædestinationem impedire.

Sed hoc adversarii respondere non possunt; cum affectus ille illimitatus impediri non possit, saltem quoad formalitatem prædestinationis; nam volitio Divina non est impedibilis ab homine, nisi ratione scientiæ mediæ, quam homo potest impedire: sed hunc affectum non posset homo impedire ratione scientiæ mediæ; quia, quemcunque consensum, & quancunque scientiam mediam homo impedit, tantum impedit, ne DEUS prædestinet ipsum sub hoc, vel illo auxilio: non tamen impedit, ne ipsum, supposito illo affectu illimitato, absolute prædestinet.

652. Dices. Homo, non prædestinatus, tamen posset salvari; si enim cooperaretur auxiliis colla-

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

tis, prædestinaretur. Resp. tamen nondum ostenditur, quomodo possit absolute prædestinatus impedire suam salutem: quod ipsum jam est absurdum. 2. Est imperceptibile, quòd possit quis facere, ut sit prædestinatus, nisi prædestinatio connectatur cum certis mediis, vel auxiliis. 3. Ex hoc ipso sic instat Haunoldus. DEUS reprobis non dat de industria gratias inefficaces, ita, ut, si videret fore efficaces, eas negaret; alias positivè excluderet eos à cælo: sic si vidisset, Judam his auxiliis, e. g. osculo, convertendum, tamen ea ipsi dedisset, & prædestinasset: ergo tunc Judas fuisset prædestinatus, sed cum alligatione ad hæc media (& idem dicendum de omnibus reprobis) ergo possibile est talis prædestinatio. Unde ergo probant adversarii, quòd nullus cum ea salvetur?

Confirm. 3. ex communi sensu fidelium, qui sæpe, ut observat Lugo, & quidem omnium opinione prudenter, dicunt: si hic non esset factus Religiosus, periisset: si non venisset hic Missionarius, isti barbari periissent: ergo ex sensu communi prædestinatio est alligata certis mediis. Nec dicas, ex sensu fidelium probari, esse alligatam prædestinationem uni medio. Responderi enim potest, esse alligatam aliquando uni principali, quamvis non cuilibet; quia non judicant fideles, quemvis semel peccantem non amplius salvari: modò autem aliquando uni medio, etiam principali, alligetur prædestinatio, jam non datur affectus ille illimitatus.

653. Ob. 1. Qui vult efficaciter finem, ita vult, ut, si videret, per ista media eum non obtinendum, adhiberet alia: sed DEUS prædestinatis vult efficaciter finem, seu gloriam: ergo ita vult media, ut, si videret ista inefficacia, alia adhiberet. Resp. dist. maj. qui vult finem affectu illimitato, ita vult, conc. maj. qui vult affectu limitato ad certa media, neg. maj. & dist. sic min. neg. conf. ut enim observat Haunoldus *l. 1. num. 540.* media, à DEO in ordine ad salutem prædestinatorum adhibita, habent etiam rationem partialis finis; eoquòd DEUS salutem velit, sed per hæc media; sive velit complexum ex gloria, & his mediis; seu gloriam his mediis obtinendam. Unde affectus DEI non est illimitatus, vi cujus sit paratus ad omnia media: sed est affectus suo modo restrictus.

654. Dices. Hic affectus limitatus non est illa specialis benevolentia, quam SS. Patres, & præsertim S. Augustinus, in prædestinatione agnoscunt, quàmque nos jubet docere P. Claudius in suo decreto anno 1613. die 14. Decemb. quo injungit nostris, ut doceant, quòd posita scientiâ conditionalium, ex efficaci DEI proposito, atque intentione efficiendi certissimè in nobis boni, de industria ipse ea media seligit, atque eo modo, & tempore confert, quo videt effectum infallibiliter habitura, aliis usuris; si hæc inefficacia prævidisset. Resp. quidem Platelius p. 1. c. 4. §. 2. n. 174. in hoc decreto esse dispensatum, sed minimè probat: imò, cum primùm anno 1709. Revisores Romani in censura (de qua num. 579.) idem decretum P. Claudii contra illam sententiam, ibi adductam, attulerint, signum est, tempore Platelii, qui diu antè scripsit, in eo minimè dispensatum fuisse: sed nec interea revocatum est.

Declaravit id quidem P. Mutius anno 1616.

U

sed

sed non aliter, quàm sequenti rescripto: *Non intendisse R. P. Claudium hoc suo decreto decernere, DEUM sua voluntate prædeterminasse, vel prædefinivisse aliquod nostrum opus bonum independentè à cooperatione libera nostræ voluntatis: neque etiam, quòd in gratia efficaci sit aliqua entitas realis, aut aliquis modus physicus in actu primo, qui non sit in gratia sufficiente: sed hoc tantum, quòd fuerit speciale beneficium DEI, dedisse uni, v. g. Petro, ex proposito boni in eo faciendi, gratiam eo tempore, & loco, quo scientià conditionalium præcivit, illum eà gratià bene usurum. Quòd beneficium non contulit alteri, v. g. Joanni, cui dedit gratiam eo tempore, & loco, quo præcivit, illum sua culpa eà non usurum.*

655. Resp. igitur 2. affectum, quamvis limitatum, esse tamen specialem prorsus benevolentiam; nam utique specialis benevolentia est, quòd DEUS det auxilia, prævisa cum consensu, & salute hominis; cum liberrimè dare posset alia, prævisa cum dissensu, & interitu. 2. Et si omittatur, DEUM, si hæc media inefficacia videret, daturum alia; non propterea admitti debet, quòd daret alia, & alia in infinitum, sed intra suos limites, quòd admittere possumus: & sic satisfit decreto P. Claudii, juncta præsertim declaratione P. Mutii, quæ rationem specialis beneficii potissimum ponit in collatione auxilii, prævisi ut congrui: satisfit etiam S. Augustino, qui, ne contradicat dictis suis citatis num. 650, non potest alibi exigere affectum DEI omnino illimitatum.

Ubi etiam noto, verba illa in decreto P. Claudii *ex efficaci DEI proposito, atque intentione efficiendi certissime in nobis boni*, significare tantum affectum, seu prædefinitionem, subsequentem scientiam mediam, & non antecedentem; tum quia P. Mutius ita declaravit; tum quia P. Claudius expressè præmisit ea verba: *posità scientià conditionalium*; adeoque significare tantum affectum, seu prædefinitionem impedibilem: & quidem in individuo per dissensum auxilio collato præstitum: in specie autem, (hoc est, ut neque daretur aliud simile decretum, vel etiam plura, quæ conferrent plura auxilia) saltem per plures dissensus prævisos.

656. Ob. 2. Ex nostra sententia sequeretur, quòd detur ex parte hominis causa prædestinationis, vel quòd hæc ipsa sit in ejus potestate: sed hoc est contra communem Theologiam, & videtur accedere ad errorem Massiliensium: ergo, prob. maj. In hominis potestate est uti, vel non uti his auxiliis, adeoque facere, ut sint efficacia, & ipse prædestinatus: ergo. Resp. neg. maj. prædestinatio enim stat præcipuè in speciali illa benevolentia DEI, vi cujus dat potius auxilia, prævisa congrua, quàm incongrua: cujus benevolentia ratio nulla datur ex parte hominis, qui nihil potest ponere, quòd DEUM per modum causæ moralis determinet ad illum benevolum affectum, & dationem potius istorum auxiliorum, quàm aliorum; hoc enim, supposità quavis scientià mediâ, est DEO liberrimum.

Nos autem tantum possumus facere, ut ex illo speciali affectu possint conferri hæc potius, quàm alia auxilia; quia est in nostra potestate, ut DEUS videat ista auxilia conjungenda cum consensu, &, ut DEUS nos possit per illa præ-

destinare: si enim non consentiremus, non posset DEUS ea auxilia per decretum prædefinitionis conferre, ut patet. Quando autem aliqui, citati ab Haunoldo, videntur admittere, quòd prædestinatio aliquo modo sit in nostra potestate, plus dicere non volunt, quàm quòd modo diximus.

ARTICULUS IV.

Qualis admittenda sit Prædefinitio actuum bonorum liberorum.

657. **V**aria à variis adstruitur. Prima dicitur *Prædefinitio Thomistica*, quæ aliud non est, quàm decretum DEI, absolute prædeterminativum ad actum bonum, sic tendens: *Volo hunc actum bonum: & hinc volo dare Petro prædeterminationem, intrinsecè, & metaphysicè connexam cum eo actu.* Hoc decretum, objective etiam absolutum, impugnatur, ut objective conditionatum à n. 424. nam si tollit libertatem decretum objective conditionatum, æquè saltem eandem tollit decretum objective absolutum, præsertim, cum hoc inferat absolute prædeterminationem impossibilem cum libertate, ut facile patebit expendenti. Quare de hac prædefinitione plura dicere supersedeo.

658. Secunda est *Prædefinitio Scotistica*. Hæc à Schola Subtili vocatur aliquando *Decretum Sympathicum*, sapientius autem *Concomitans*, aut *Con-determinans*. Quamvis autem aliqui Scotistæ apud P. Thyrsium tom. 1. *selectarum disp. 11. sect. 12. num. 99.* dicant, suum decretum esse consequens actum liberum creaturæ; cum, ut ait Montepilosus, ideo DEUS ab æterno decernat actum; quia voluntas nostra in tempore se liberè ad eum determinat (qui Authores re ipsa nobiscum conveniunt) Maltrius tamen (quem sequuntur alii) in 1. *sententiarum disp. 3. q. 3. a. 8. n. 167.* negat, decretum esse consequens, atque, esse concomitans, quamvis articulo cit. num. 179. admitrat, quòd DEUS ex sua lege (scilicet statuente, libertatem creaturis conferre) teneatur se accommodare causis secundis liberis, & quòd, ut salvetur libertas creata, non debeat nostra voluntas concordare cum Divina; sed è contra Divina debeat concordare cum nostra, sese illi accommodando in decernendo, ut dicatur velle conformiter nostræ voluntati. Hæc autem planè videntur insinuare, decretum DEI suo modo pendere à libertate creata, & hanc subsequi, adeoque decretum DEI esse subsequens, non concomitans.

659. Quidquid tamen de hoc sit, Maltrius, & ei adherentes Scotistæ, volunt suum decretum, quo DEUS vult cum creatura agere, vel actum prædefinit, esse intrinsecè efficax: non tamen antecedens, ne tollatur libertas: nec consequens, ne admittatur scientia media: sed concomitans, aut condeterminans. Unde immediate liberè, tam DEUS, quàm creatura, simul eligunt, aut determinat ad eundem actum liberum. Verum in primis non video, quomodo hac ratione DEUS magis sit primum liberum, aut determinans, in ordine ad hunc actum, quàm in nostra

nostra sententia; nam non prius determinat in hoc systemate DEUS, quam creatura, nec est prius liberum: unde non videtur hoc decretum servire ad finem, à suis authoribus intentum. Ad summum salvatur, quòd DEUS etiam sit immediatum liberum: at hoc non videtur ita æstimabile: imò nec possibile in DEO, præsertim respectu peccati.

660. Dico 1. Hæc prædefinitio, vel hoc decretum concomitans, non datur. ita Thomistæ, & Nostri, quamvis ex diversis principiis. Prob. Hoc decretum non esset in potestate voluntatis creatæ, simulque esset intrinsecè efficax: ergo esset impedimentum inaufertibile oppositi: ergo tolleretur libertatem. ant. est doctrina Mastrii, qui negat, decretum esse consequens: & sanè consequens dici non potest, nisi admissa, quam Mastrius negat, scientiâ mediâ, ut patet consideranti: prima & secunda consequentia inferuntur ex intrinseca efficacia decreti, atque ex eo, quòd libertas in actu primo excludat omne impedimentum essentialiale, & inaufertibile cujuscunque extremi.

661. Nec dicas, impedimentum hoc non esse antecedens; nam videtur hoc decretum plius quam sufficienter antecedens; cum antecedat actum secundum liberum, eumque inferat: imò omnipotentiam Divinam reddat applicatam, conferat actum primum proximum &c.

Sed dato, & non concesso, quòd non sit antecedens, saltem est aliquid simultaneum, à creatura inaufertibile, & essentialiter impossibile cum altero libertatis extremo: ergo creatura non habet potentiam expeditam ad alterum extremum; non enim habet eam in sensu composito, ut patet: nec in diviso; quia hunc pro libitu habere non potest. Rursus: litud decretum esset saltem actus aliquis DEI liber, & ita simultaneus, ut sine ipso actus liber creaturæ dari non possit: atqui, quando actus aliquis simultaneus, sine quo alter dari non potest, non est mihi liber, neque liber est ipse actus alter: ergo, maj. est innegabilis, min. prob. Qui non potest movere unam rotam in horologio, nec potest movere alias: qui in balance non potest elevare unam, neque potest deprimitere lancem alteram &c: ergo.

662. Prob. conclusio 2. Implicat, duo principia libera circa eundem actum immediatam libertatem exercere: ergo implicat decretum, quo DEUS immediatè liberè eligit, vel decernat actum, quem etiam creatura immediatè liberè eligit, conf. patet. ant. prob. Electio immediatè, & plenè libera, præsertim digna DEO, supponit in eligente privativè potestatem eligendi, vel determinandi: sed hæc non potest dari penes duos: ergo, prob. maj. Qui non habet privativè potestatem determinandi, sed tantum cum alio, potest ab hoc impediri: ergo non est plenè liber; quia debet suo modo expectare determinationem alterius, & huic attemperare suam actionem: vel si hoc non debet, aut si impediri non potest, eo ipso habet privativè dictam potestatem eligendi, min. est clara: quia non potest uterque privativè liberè disponere; nam sic quilibet alterum excluderet: ergo.

663. Confir. 1. Sententia adversariorum infirmam reddit demonstrationem unitatis DEI,

quam Theologi cum magno Athanasio communiter afferunt, quàmque attulimus num. 134. & stat in eo, quòd duo Dii non possent circa gubernationem ejusdem universi esse perfectissimè liberi; consequenter, si plures gubernatores forent, ab invicem penderent; cum videatur lumen naturæ ostendere, quòd non possit una voluntas, reliter distincta ab altera, inevitabiliter esse determinata ad volendum, quod vult altera, quin aliquo modo ab ista pendeat, eique subordinetur: hoc tamen contingeret in sententia adversa, in qua DEUS esset ita determinatus ad volendum, quod vult creatura.

Neque dicas cum Mastrio, DEUM ex liberalitate sua liberè se ad hoc obligasse, dum creaturæ concessit libertatem; nam, licet per hoc explicetur, DEUM esse antecedenter, & mediatè liberum, ad actum creaturæ: non tamen per hoc ostenditur libertas immediata in actu, quam tamen adversarii DEO attribuendam contendunt. Patet hoc in millenis exemplis: e. g. dum liber sum ad promittendum, sum etiam liber ad solvendum; at, facta promissione, non amplius sum immediatè moraliter liber ad non solvendum.

Confir. 2. Est inexplicabile, quomodo electio DEI semper coincidat cum electione libera creaturæ; nisi id fiat per aliquam sympathiam necessariam: quo casu electio DEI non esset libera. Et quamvis fors non omnino casu id fieret; quia DEUS in complexo ex sua voluntate, eminenter continente libertatem creatam, & decreto constituendi creaturam liberam (ut quidam adversarii volunt) videre potest, se semper determinaturum id, quod creatura determinat; tamen cæco modo, adeoque nec liberè, determinaret hoc potius, quàm oppositum, si non prævideat per scientiam mediam, quid creatura sit determinatura; nam in sua voluntate, & decreto constituendi creaturam liberam, non potest videre creaturam ad hoc potius, quàm ad aliud se determinaturam; quia est indifferens, uti & ipsa libertas creata in actu primo, adeò, ut nec in ista unum præ altero possit videri.

Confirm. 3. Si supponitur, hoc decretum compleri per complementum extrinsecum, deberet hoc esse ipse actus futurus: ergo deberet iste in se ipso videri per scientiam mediam; nam in altero hujus decreti constitutivo, scilicet in voluntate DEI, prorsus indifferente, utique videri non posset. Equidem Mastrius hoc non vult; sed sanè aliud assignare complementum non potest; non enim dicet, id complementum esse aliquid antecedens actum; cum enim deberet id necessariò esse connexum cum actu secundo, esset aliqua prædeterminatio physica Thomistarum, quam Scotistæ nolunt. Si autem decretum, ut in nostris principiis, est adæquatè intrinsecum, sic arguo. Vel DEUS per hoc decretum decerneret actionem creaturæ, atque ab eo determinaretur ad eam cum creatura ponendam: & tunc decretum actionem creaturæ præcederet, adeoque esset prius naturâ, quod Scotistæ iterum nolunt: vel DEUS non ita determinaretur à suo decreto ad ponendam actionem creatam cum causâ creata, neque hoc decerneret: & tunc nequit intelligi, quid hoc de-

cretum decernat, aut velit, & quid in eo videri possit.

664. Prob. conclusio. 3. Juxta hanc sententiam DEUS deberet etiam liberè condeterminare ad peccatum, & quidem per decretum efficax, à nobis inimpedibile, ex num. 661. sed hoc non congruit sanctitati Divinæ, & difficulter explicatur, quomodo DEUS non sit æquè auctor peccati, ac creatura: ergo. Retorquet quidem Maftrius argumentum in concursu simultaneo, sed malè; nam si loquitur, ut debet, de concursu in actu secundo, hunc DEUS nullatenus vult, sed tantum permittit, ut à se invito ratione physici influxus habeatur, & à creatura quasi rapiatur: sic enim loquitur S. Anselmus tom. 3. de casu diaboli c. 28. dicens: *Nempe non solum hoc habet aliquis à DEO, quod DEUS sponte dat, sed etiam, quod injustè rapit, DEO permittente.* Confirm. Hæc efficax determinatio planè non videtur posse stare cum sincera intentione actus boni, quem tamen sincere intendit DEUS, conferendo actum primum: ergo.

665. Tertia est *Prædestinatio nixa motivis moraliter infallibilibus*, quam aliqui defendunt cum Francisco Aravio Episcopo Segoviensi, de quo vide Theodorum Eleutherium *Histor. de auxiliis* l. 2. c. 22. Granado, & Ruiz. Sumi autem possunt motiva illa, vel ex necessitate vaga in cumulo auxiliorum, de qua num. 640. vel ex vehementia vocationis, vi cujus DEUS dicitur compellere rebelles etiam voluntates: vel ex complexo illustrationum, & circumstantiarum, genio, & indoli hominis vocati congruentissimarum, adeoque moralem necessitatem consentiendi afferentium: quam moralem necessitatem, utpote veritatem necessariam, ut ajunt, potest cognoscere DEUS per scientiam simplicis intelligentiæ, & hac supposita, actum prædefinire: sed contra hos

666. Dico 2. Non datur prædestinatio dicta, motivis moraliter infallibilibus nixa. Prob. Licet sit veritas necessaria, quod auxilia &c. moraliter necessitent, tamen non est veritas necessaria, quod actus sit absolutè, & liberè secuturus; quia necessitas moralis potest absolute vinci ex num. 643. ergo DEUS per scientiam simplicis intelligentiæ de illis auxiliis &c. nondum habet sufficientem notitiam, ut possit actum, tanquam infallibiliter liberè secuturum, prædefinire: sed debet prius habere scientiam mediam: ergo non est possibilis prædestinatio, antecedens scientiam mediam, fundata in illis motivis. Conf. Non experiuntur homines, etiam quando bene agunt, talem moralem necessitatem ad bonum, sed sæpe magnam difficultatem: ergo universaliter non potest fundari prædestinatio in ista morali necessitate.

667. Quarta assignatur *Prædestinatio subsequens scientiam mediam*: & hanc docent nostri communissimè. Hæc aliud non est, quam decretum effectivè efficax, & intentivum alicujus actus boni, supposita scientiâ mediâ, à DEO elicito. Dico itaque 3. cum communissima Nostrorum. Datur prædestinatio hæc, consequens scientiam mediam. Probatur. In primis ex allatis rationibus habetur, quod alia prædestinatio dari non possit: ergo ista debet admitti. Deinde ista sola non obest libertati creaturæ, utpote im-

pedibilis ratione scientiæ mediæ: nec aliud inconveniens secum trahit, quia tantum datur ad actus bonos, non ad malos &c.

Nec dicas, posse negari, quod detur aliqua prædestinatio; nam, hoc jam probavimus num. 606. & iterum probatur ex Scripturis, & Patribus, qui, prædestinationem dari, apertissime tradunt, quæ sæpe est eadem cum prædefinitione, vel hanc secum trahit. Sic dicitur ad Ephes. 2. v. 10. *Creati in Christo Jesu in operibus bonis, quæ preparavit DEUS, ut in illis ambulemus.* in quæ verba S. Augustinus de prædestinat. SS. c. 10. *Creati in Christo Jesu in operibus bonis: gratia est: quod autem sequitur: Quæ preparavit DEUS, ut in illis ambulemus, prædestinatio est.* S. Prosper ad capitula Gallorum respons. 14. ait: *Fi-des autem, & charitatis opera, atque in eis usque in finem perseverantia, quia homini per DEI gratiam conferuntur, rectè & ista, & quæ eis retribuenda sunt, prædestinata dicuntur ex auctoritate Apostoli.* S. Fulgentius l. 1. ad Monimum longe ante medium: *Propterea sicut Salomon dicit: Quia preparatur voluntas à Domino: sic etiam bona opera nostra Paulus Ephes. 2. à Domino asserit preparata, hæc est, in prædestinatione disposita.* S. Thomas lect. 3. in cap. 2. epist. ad Ephes. ad verba superius citata, ait: *Nihil enim aliud est prædestinatio, quam preparatio beneficiorum DEI, inter quæ beneficia computantur & ipsa bona opera nostra: Dicitur autem DEUS nobis aliqua preparare, in quantum disposuit se nobis daturum.* consentiunt Theologi communissimè.

668. Neminem autem turbet, quod SS. PP. in citatis textibus non utantur voce *prædestinatio*, sed *prædestinatio*, aut *preparatio*; nam nondum tunc erat in usu hæc distinctio; sed in usu erat vocabulum latius patens: at modò per prædestinationem intelligitur decretum, decernens homini simul auxilia, merita, & gloriam: per prædefinitionem autem nunc intelligunt Theologi decretum, purè intentivum actus boni, quale dari etiam potest respectu hominis non prædestinati: qui, licet nunc bene agat, non tamen perseverabit.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones.

669. **O**B. 1. contra 1. concl. pro decreto condeterminante. DEUS potest velle decreto efficaci, & inimpedibili effectum, quem scit, sibi esse possibilem: sed scit, sibi esse possibilem conversionem Petri sub quovis auxilio sufficienti ergo potest eam ita velle. Confir. Implicatio terminis, quod DEUS volendo efficaciter, & inimpedibiliter, impediatur effectum, quem videt sibi possibilem: ergo. ant. licet per se clarum, tamen probatur. Implicat, ut potens donare reddat se impotentem ad donandum per efficacem voluntatem donandi: ergo à pari. Hoc argumentum æquè probaret decretum prædeterminativum, quod tamen Scotista negant, tanquam eversivum libertatis.

Resp. dist. 2. maj. DEUS potest ita velle effectum sibi possibilem ex sola libera determinatio-

tione sua conc. maj. possibilem ex libera determinatione creaturæ. neg. maj. & dist. mi. hæc conversio est possibilis ex sola libera determinatione DEI. neg. min. ex libera determinatione Petri. conc. min. & neg. conf. Non potest DEUS velle aliquid per media improporcionata: unde non potest velle actum liberum per decretum efficax inimpedibile. Ad confirm. dist. ant. ut supra, & neg. conf. ad prob. neg. conf. nam donatio non est libera determinatio alterius; sed est aliquid dependens à sola libera determinatione donantis. Quod si poneretur ea constitutivè involvere liberam acceptionem alterius, tunc quidem esset paritas, sed falsum antecedens, si efficax inimpedibilis volitio donandi post se infrustrabiliter traheret eam acceptionem, ut patet consideranti.

670. Ob. 2. Non potest ostendi repugnantia in sympathia voluntatis Divinæ cum creatura: simul explicatur per eam melius dominium DEI in actus nostros liberos, & libertas creata: ergo debet admitti. Resp. neg. ant. Repugnantia ostenditur per nostras rationes, quibus ostendimus, repugnare talem sympathiam; eoquod 1. libertatem creaturæ tolleretur, quam tamen salvam servare deberet. 2. quod esset cæca, & saltem immediatè in se, necessaria; cum tamen libera DEO esse deberet, qui ex mente adversariorum immediatè liberè omnia decernere debet: insuper alia inconvenientia afferret: dominium autem DEI non debet esse Chimæricum.

671. Dices. In creatis est perfectio, si duo coincident in eandem sententiam, aut voluntatem; nam magna ingenia dicuntur conspirare: ergo. Resp. dist. ant. est perfectio formaliter. neg. ant. aliquando argutivè. conc. ant. & neg. conf. Coincidere duos in idem sine prævisione, sæpe casus est, & nulla perfectio: aliquando autem arguit utrumque prudentem, eoquod uterque rationes, & eventus, ritè ponderant: & hoc casu dicuntur magna ingenia conspirare: aliquando etiam potest arguere imprudentiam, si scilicet volitio, vel electio fuit imprudens. In DEO autem nulla argueretur perfectio; tum quia sæpe electio creaturæ est imprudens; tum quia, quamvis esset prudens, non tamen esset perfectio in DEO condecernere, ex rationibus, modò contra sympathiam adductis.

672. Ob. 3. Etiam si DEUS non prævideat, quid creatura sit determinatura, tamen non cæco modo condecernat: ergo malè ex hoc capite adversarios impugnamus. prob. ant. Determinatio voluntatis creatæ non est objectum voluntatis Divinæ, sed est actus, & effectus ejus: ergo non debet præcognosci; quia non est volita, nisi implicite, & virtualiter. Confir. DEUS, ut primum intelligens, debet omnia à se distincta cognoscere: ergo ut primum liberum debet omnia primò decernere, sive cognoscat, sive non. Resp. neg. ant. ad prob. neg. iterum ant. nam determinatio voluntatis creatæ est actus externus respectu DEI: ergo debet præcognosci, ut debent alia objecta à DEO factibilia.

Non autem sufficit, præcognosci eam determinationem tantum scientiæ simplicis intelligentiæ; quia per hanc non sufficienter cognoscitur.

scit DEUS objectum creaturæ liberum, ut illud possit salva liberrate efficaciter decernere, ut hucusque sapius dictum. Quamvis autem illa determinatio non sit à DEO semper volita; quia aliquando est mala: debet tamen esse permessa, adeoque præcognita. Ad confirm. neg. conf. Cognitio DEI relinquit actum liberum in suo esse: non autem ita relinqueret decretum DEI immediatè liberum, & efficax. Sed neque etiam æqualiter se habent ad objecta creata Divinæ perfectiones; aliàs cur non etiam DEUS, sicut debet omnia cognoscere, ita debet omnia velle, & producere? quare non, sicut debet cognoscere omnia, se solo absque influxu ullo physico creaturarum, ita etiam omnia debet se solo producere?

673. Ob. 4. Libertas Divina eminenter, & virtualiter continet libertatem creatam: quin etiam liberum decretum DEI continet eminenter, & virtualiter, liberam volitionem creaturæ: simul habet DEUS decretum conservandi libertatem creatam: ergo, etiam si condecerneret, non id facit cæco modo. Ita Maiorius. Resp. conc. ant. neg. conf; nam, nisi admittatur scientia media, tamen in dicto complexo non potest DEUS videre, creaturam ad hunc potius, quam illum actum, se determinaturam; nam libertas Divina non minùs continet libertatem creatam ad actum oppositum: & sicut liberum decretum volens continet eminenter volitionem creatam, ita decretum DEI nolens continet nolitionem creatam: quomodo ergo DEUS scit, aut dirigitur, ut potius eliciat nolitionem, quam volitionem, concordem actui libero creaturæ; nisi antecederet præsciat, creaturam se potius determinaturam ad volitionem, quam nolitionem? Certe cæco modo unum eligeret præ altero; vel ex complexo illo resultare deberet in DEO necessitas sympathica eliciendi unum decretum præ alio, quam rejecimus num. 663.

674. Dein non video, quid per illam virtualem, aut eminentialem continentiam libertatis creatæ, vel etiam actus liberi, intelligi possit, quam, quod DEUS habeat libertatem perfectiorem, vel omnipotentiam, potentem producere libertatem creatam, & etiam actum creatum liberum, non quidem ex sua, sed ex creaturæ determinatione: quæ etiam simul sumpta cum decreto conservandi libertatem creaturæ non determinant potius ad eliciendum, vel etiam videndum, hoc potius decretum, quam alterum; quia omnia sunt prorsus indifferentia: adeoque in his non potest DEUS videre unum præ altero futurum: consequenter non potest, nisi cæco modo, aliquid determinare.

675. Dices 1. DEUS per simplicem intelligentiam scit, se posse coincidere cum creatura in eandem determinationem. Resp. dist. ill. scit, se posse coincidere, quin pro priori habeat scientiam mediam, neg. si pro priori habeat scientiam mediam. conc. non enim potest scire, se cæco modo posse aliquid determinare. Dices 2. DEUS ex intentione servandi illasam libertatem creaturæ concidit cum creatura in eandem determinationem: ergo non casu, nec cæco modo. Resp. quamvis per hoc evitetur omni-modi casualitas: non evitatur cæcitas. Sic si ex

intentione sanitatis reparandæ Medicus det pharmacum, nesciens tamen, an sit congruum, vel non, certè cæco modo medetur.

676. Ob. 5. contra 2. conclus. S. Thomas *quæst. 6. de veritate art. 3. in corp.* ait: *Liberum enim arbitrium deficere potest à salute, tamen in eo, quem DEUS prædestinat, tot alia adminicula præparat, quòd vel non cadat; vel si cadat, quòd resurgat*: ergo ex mente Angelici certitudo prædefinitionis fundatur in auxiliis moraliter necessitantibus. Resp. neg. conf. Ex S. Doctore eo loco tantum colligi potest, prædestinationem esse certam, & fundari in scientia media, vi cuius DEUS scit, hominem his auxiliis consensurum, vel dissensurum: & dein ex misericordia sua tribuit illa, quibus videt consensurum, vel certè post aliquem dissensum iterum poenitentiam acturum. videatur totus contextus *loco cit.* & videbitur, plus ex eo erui non posse.

677. Ob. 6. Quod homines certò inferunt ex aliquo medio per discursum, id DEUS cognoscit certissimò in eodem medio: sed homines ex morali necessitate certò inferunt eventum futurum: ergo. Conf. Posita morali certitudine de mediorum efficacia ad finem, homines prudentissimè decernunt finem: ergo etiam DEUS potest eundem decernere, posita morali certitudine, orta ex morali necessitate. Rep. dist. maj. quod homines inferunt certitudine absoluta metaphysica. conc. maj. quod tantum inferunt certitudine morali. neg. maj. & dist. sic min. neg. conf. Medium moraliter certum, cum possit esse falsum, non potest movere ad assensum omnino infallibilem, qualem solum DEUS habere potest: unde in tali medio non potest DEUS videre effectum, quamvis hunc videat tunc in se ipso, casu quo reverà futurus est.

Ad conf. neg. conf. Prudentiæ humanæ sufficit, abesse morale periculum frustrationis: non autem idem sufficit prudentiæ Divinæ, cuius decretum est infustrabile. Nec dicas. DEUS potest defectum principiorum, tantum moralem necessitatem afferentium, supplere per specialem præparationem omnipotentia. Resp. enim neg. illatum; nam omnipotentia Divina, quomodocunque sit parata, debet esse indifferens, & non necessitans: adeoque etiam in hac non potest infallibiliter videri eventus futurus.

678. Ob. 7. contra 3. conclus. S. Damascenus l. 2. de orthodoxa fide cap. 30. ait. *Illud sci re interest, DEUM omnia quidem præscire, sed non omnia præfinire: præscit enim ea etiam, quæ in nostra potestate, atque arbitrio sita sunt: at non item ea præfinit.* Idem S. Pater *Dialogo adversus Manicheos sub finem* ait: *DEUS ea, quæ voluntarie à nobis futura sunt, hoc est, ea, quæ in potestate nostra sita sunt, nimirum virtutem, ac vitium præsciens, ea demum præfinit, quæ in arbitrio nostro minime consistunt*: ergo non datur prædefinitio. Resp. dist. conf. non datur prædefinitio antecedens, & inimpedibilis. conc. conf. subsequens scientiam mediam, & impedibilis. neg. conf. Per prædefinitionem S. Pater non intelligit id, quod nunc Theologi intelligunt (nam nemo admittit ex Theologis, quòd prædefinitio virtuti vim inferat) & hinc S. Damascenus nec intelligit id, quod alii SS. PP. per prædestinationem (nam nec illi admittunt, per prædesti-

nationem vim virtuti inferri) sed singulariter intelligit decretum DEI, independens à libertate creata, & necessitans; nam *citato loco de fide* statim subdit. *Nec enim vitium admitti vult, neque rursus virtuti vim offert.* Similiter discucit contra Manichæos, ut patebit legenti.

Dices. 1. Si prædefinitio, hic asserta, non tollit libertatem, tunc neque eam tolleretur prædefinitio, si eam DEUS conferret post scientiam mediam de consensu aliunde per principia indifferentia futuro: e. g. si DEUS ira diceret: *Quia video Petrum sub hoc actu primo libero consensurum, volo ipsi addere prædeterminationem, quæ essentialiter inferat eum ad id.* Resp. 1. patronos prædeterminationis nunquam concessuros, quòd scientia media antecedit collationem prædeterminationis.

Resp. 2. Ut rectè ait Gormaz de DEO n. 449. potest scientia media DEUM dirigere etiam ad evertendam libertatem, e. g. si ita decerneret: *Quia video Petrum sub his auxiliis indifferensibus dissensurum, volo ei dare absolute necessitantia, ut debeat consentire*; hoc enim casu everteretur libertatem; quia hoc decretum, seu ejus formalitas, intendens actum, non est impedibilis; nam in hoc casu Petrus non potest evitare auxilia necessitantia; quia non conferuntur ei actu auxilia indifferentia. Insuper in hoc casu DEUS absolute vult consensum, & quidem inimpedibiliter: nec finit se ab hac voluntate impediri per scientiam mediam de dissensu, ut patet consideranti. Unde etiam, si DEUS in casu objecto det prædeterminationem per decretum inimpedibile, tollitur libertas.

Sed petes: si DEUS decerneret prædeterminationem dare; quia vidit consensum aliunde futurum, illam non daturus, si hunc non prævidisset: quid tunc dicendum? Resp. vicissim querendo, cur DEUS adhiberet medium superfluum ad finem jam aliunde certò obtinendum? Resp. 2. Si hoc ponatur, videri prædeterminationem taliter collatam non obfuturam libertati; eoquòd se haberet ut prædefinitio: nec esset principium per se, sed tantum per accidens, ac impedibilis per dissensum.

Dices 2. Ergo, si DEUS prævideret, quòd Petrus se præcipitaret in flumen, posset, hac supposita scientia, eum necessario impellere, non impulsurus, nisi hæc scientia daretur: & tamen Petrus liberè se submergeret. Resp. Sicacus ponitur, quòd DEUS solus producat impulsu in aquas, tunc, cum iste non sit actio Petri, neque potest esse libera actio ejusdem; præsertim, cum etiam hypothesis scientiæ mediæ non fuerit actus primus proximus ad hunc impulsu, à DEO solo proveniente: unde per hunc Petrus non se submerget liberè. Et quamvis Petrus potuisset hunc impulsu impedire, tamen non potuit eum liberè producere, tum ex rationibus adductis, tum etiam ex eo, quòd non habuerit ullam cognitionem de eo producendo.

Si autem casus ponatur, quòd DEUS, supposita illà scientiâ, ponat aliquam prædeterminationem in Petro ad se præcipitandum, & Petrus ita prædeterminatus se præcipitet, seu producat impulsu submersivum sui, tunc liberè se præcipitabit, & prædeterminatio hæc, subsequens

quens scientiam mediam, se habebit ut prædefinitio; quamvis ex alio capite; quia scilicet hæc submersio peccatum esset, ea prædeterminatio repugnaret.

Dices 3. Ergo si DEUS sic decerneret: *Quia video, Petrum in his circumstantiis hanc actionem peccaminosam positurum, volo ipsum privare usu rationis*: etiam in hoc casu erit impedibilis privatio usus rationis, & Petrus eam actionem liberè faciet; consequenter sine usu rationis peccabit: quod est aperte falsum. Resp. neg. illatum. Etsi in hoc casu in statu conditionato impedibilis sit privatio usus rationis, tamen tollitur libertas; quia tollitur ex actu primo proximo necessarium ejus constitutivum, nempe ipse usus rationis: nec datur in statu physico libertas, quæ data fuit in statu intentionali, tanquam hypothesis scientiæ mediæ.

Dices 4. Etiam non datur eadem libertas in casu prædeterminationis ad submersionem. Resp. neg. nihil enim aufertur, sed tantum additur prædeterminatio, quæ non constituit actum primum proximum necessarium: & quamvis sit impedimentum, est tamen aufertibile. Dices 5. Actus habet essentialem respectum ad prædeterminationem: ergo, si hæc impeditur, impeditur principium per se. Resp. ant. multos negare: si tamen hoc verum est, debet admitti, quod Petrus non esset liber ad actum in hac specie physice infima; quia hunc non posset liberè producere, sicut non est liber ad producendum hoc individuum: esset tamen liber in specie moraliter eadem, de qua re vide u. 412.

679. Quæres, quem sensum habeat decretum prædefinitivum, à nobis admissum? Resp. posse convenienter sic explicari: *Cum videam per scientiam mediam, Petrum huic auxilio consensurum, volo, ut hunc actum eliciat, & ideo ei confero hoc auxilium ex speciali benevolentia, ex qua nolo ei dare ullum auxilium prævisum cum dissensu*: quo modo implicite, & æquivalenter saltem dicitur: *Darem hic, & nunc aliud; si viderem istud conjungendum cum dissensu*: exponiturque specialis quædam energia decreti benevoli, vi cuius DEUS indicat, quod in casu dissensus dedisset alia auxilia.

Quæ tamen alia auxilia non dedisset DEUS per hoc decretum; quia hoc, quod defacto datur, est essentialiter connexum cum his tantum auxiliis, & hinc non potest conferre alia auxilia: unde tantum ex energia decreti defacto existentis colligitur, quod DEUS habuisset antecederet aliud decretum, per quod alia auxilia contulisset. Nec est absurdum, quod decretum hoc indicet suam impedibilitatem antecedentem, sive indicet, quod, si ipsum fuisset antecederet impeditum, tunc elicitum fuisset aliud decretum: quamvis non possit indicare, futurum aliud decretum consequenter, seu supposito, quod aliquod actu existat; nam hoc clarè diceret mutabilitatem: hæc tamen ipsa benevolentia, & energia decreti, cum sequatur scientiam mediam, est ab homine impedibilis.

Ubi adverro, quod ea energia decreti præcipue detur in ordine ad actus bonos finales prædestinatorum, quos DEUS speciali efficacia intendit: at non detur in ordine ad actus finales

reprobatorum, quos DEUS neque prædefinit. Dubitari autem potest, an hæc specialis benevolentia decreti detur etiam ad omnes actus intermedios bonos prædestinatorum; cum enim DEUS etiam prædestinatos sæpius finat omnino graviter labi, non videtur certum, quod, quando dat gratiam, etiam efficacem, ad actus intermedios bonos, eam semper eo affectu det, ut, si inefficacem prævidisset, aliam daturus fuisset. Et adhuc incertius est, an, quando DEUS reprobis dat gratiam efficacem in ordine ad actus intermedios bonos (nam multi multa bona præstant in vita) eam det eo affectu, ut, si illam inefficacem fore prævidisset, aliam dedisset. Quid autem de his sit, nunquam admittendum, quod DEUS etiam prædestinatis dedisset affectu prorsus illimitato in infinitum alia, & alia auxilia: neque concedendum, quod ea dedisset per decretum inimpedibile, etiam tantum quoad formalitatem prædestinationis, de quo plura num. 649.

680. Hic etiam noto, Gonetum ex Caramuelis *Theologia fundamentali* cap. 1. num. 26. retorque in nostram prædefinitionem argumentum, quod objicimus decreto prædeterminativo; ait enim, nos sic argumentari: si DEUS determinat creaturam, tunc non est libera: ergo etiam (replicat Caramuel) si creatura determinat DEUM, tunc hic non est liber: quod magis est absurdum. Sed resp. facile. dist. conf. DEUS non est liber ad eum actum, ad quem determinatur à creatura. conc. conf. ad actum prævium. neg. conf. Hoc ipsum est, quod milles dicimus, DEUM non immediatè liberè influere in actus creaturæ liberos, ad quos à creatura determinatur: at creatura deberet immediatè liberè influere in actus à DEO prædeterminatos; nam hi ipsi deberent esse immediatè liberi creaturæ; alias nec essent meritorii, nec peccaminosi.

ARTICULUS VI.

An prædestinatio ad gloriam detur ante, vel post prævisa merita.

681. **Q**Uæritur hic, an decretum, prædestinativum hominis ad gloriam, supponat jam scientiam visionis de meritis absolute futuris, saltem ut eminentialiter directivam (de qua directione num. 555.) vel an tantum supponat scientiam mediam de meritis conditionatè futuris, quam supponi jam probavimus num. 634. an scilicet decretum ita tendat: *Quia video, Petrum absolute bene acturum, & in gratia decessurum, eum prædestino ad gloriam*: vel an ita: *Quia video, quod, si Petrus haberet hæc auxilia, bene ageret, & in gratia moretur, eum prædestino ad gloriam, eique in hunc finem hæc auxilia confero*.

682. Non autem hic sermo est de prædestinatione ad gratiam, quæ à Platelio vocatur radicalis, estque decretum DEI, volens homini dare gratiam finalem; quia hanc omnes concedunt, nondari ob merita; sic enim habet S. August. lib. de bono perseverantiæ cap. 17. *Videte jam, à veritate quàm sit alienum, negare, donum DEI*

DEI esse perseverantiam usque in finem huius vite, cum vite huius, quando voluerit, ipse det finem: quum si dat ante imminuentem lapsum, facit hominem perseverare usque in finem: ergo donum perseverantiae, seu prædestinatio ad gratiam finalem datur antecedenter ad merita absolute prævisa: quod etiam probat fuse Bellarminus de gratia, § libero arbitrio l. 2. cap. 12. Gormaz de merito disp. 4. num. 222. Verum de hac modò sermo non est, sed de prædestinatione ad gloriam, seu de decreto immediate decernente gloriam, & quidem ut coronam; nam prædestinatio infantum, ante usum rationis morientium, vel perpetuo amentium, utique est ante merita.

Quamvis autem Haunoldus l. 2. num. 903. contendat, possibilem esse casum, in quo etiam adultus, rationis capax, salvetur sine meritis condignis, e. g. si elicto actu fidei, & attritione baptizaretur, & mox moreretur; posset tamen in dubium vocari, an non talis homo jam antecedenter ante baptismum sub gravi obligatus fuerit, actum charitatis elicere, utpote jam diu habens usum rationis; quem, si non eliciisset, neque actum attritionis veræ supernaturalis elicere potuisset, utpote non volens implere mandatum grave, hic, & nunc obligans. Licet autem supponeretur, post elictum actum iterum in grave peccatum lapsus meritum perdidisse, tamen dein per baptismum id meritum revivisceret. Sed, quid quid de hoc sit, sermo est de prædestinatione ordinaria, & communi: non de ita extraordinaria.

683. Nota hic discrimen inter volitiones; nam una est volitio subjective liberalis, & objective onerosa: altera est volitio subjective, & objective liberalis: tertia est volitio subjective, & objective onerosa. Prima est, quando ipsa volitio liberaliter, seu absque debito concipitur, habet tamen pro objecto aliquod debitum, seu obligationem: e. g. Petrus elicit volitionem, Paulum potius architectum assumendi ad fabricandam domum, quam alium, & postea, constructa domo, eum solvendi. Volitio hæc est subjective liberalis; quia existit in Petro, tanquam subiecto, pure liberaliter; potuisset enim hic liberrimè alium eligere, cui lucrum cederet. At verò habet objectum debitum, seu onerosum, scilicet solutionem præstandam, non ante, sed post constructam domum; adeoque est objective onerosa; quia, finito labore, tenetur Petrus ex iustitia mercedem rependere. Secunda volitio est, quæ neque ex debito, seu onere concipitur, neque habet objectum debitum &c. talis est voluntas pure liberaliter aliquid donandi. Tertia est, quæ concipitur ex obligatione, & habet objectum onerosum: e. g. si quis post contracta sponsalia elicit volitionem, vel consensum matrimonialem, vi cuius se obligat ad onera matrimonii.

Ubi etiam nota, non propterea spectare actum aliquem ad virtutem liberalitatis; quia est subjective liberalis; sed debere etiam objective esse liberalem; quia honestas, specificans actum, desumitur ex ejus objecto. Hinc decretum, subjective liberale, sed objective onerosum, spectat simpliciter ad iustitiam, qualis datur inter DEUM, & hominem; quia pro objecto habet honestatem conferendi coronam iustitiæ: & sic

respicit jus hominis ad gloriam, quamvis non jus ad actum voluntatis Divinæ: sicut scilicet voluntas solvendi architectum etiam spectat ad iustitiam. Sic etiam actus charitatis, quamvis absque præcepto charitatis, liberrimè eliciatur, non spectat ad virtutem liberalitatis. Sic idem actus charitatis, quamvis sit præceptus, non spectat ad obedientiam; quia ejus objectum formale ad eam non spectat; econtrà voluntas solvendi quodecunque debitum spectat ad iustitiam, licet ipsa sæpe non debeatur, eoquod iustitiæ satisfieret, si debitum necessariò solveretur: quamvis, si actus, liberaliter subjective conceptus, reflecteret in se ipsum, & suam hanc honestatem, etiam aliquo modo spectaret ad liberalitatem; quia potest idem actus ad duas virtutes spectare: & idem dici potest de decreto DEI in nostro casu. His præmissis

684. Dico. Prædestinatio ad gloriam, ut coronam, sit ante merita absolute prævisa, ita S. Thomas 1. part. quæst. 23. art. 4. in corp. ubi discrimen facit inter prædestinationem, & electionem: atque per hanc intelligit, quod nos per prædestinationem; per illam autem intelligit actum voluntatis, ordinantis media ad finem: sic autem habet: Prædestinatio aliquorum in salutem æternam præsupponit secundum rationem, quod DEUS illorum velit salutem: & infra: Dilectio præsupponit electioni secundum rationem, & electio prædestinationi: clariùs adhuc in 1. dist. 41. quæst. 1. art. 2. ad 1. dicens. Electio enim Divina est, qua aliqui ex ordine sue sapientiæ ordinantur ad finem beatitudinis: sed prædestinatio est, secundum quod preparantur eis ea, quæ perducunt in finem: & ideo, sicut voluntas ordinans in finem, præcedit actum voluntatis, preparantis ea, quæ ducunt in finem, ita electio prædestinationem præcedit. videatur de mente S. Doctoris Fasolus in 1. part. quæst. 23. art. 1. dub. 3. num. 26. ubi testatur, Thomistas omnes consentire.

Accedit Scotus in 1. dist. 41. quæst. unica, § potest aliter: ubi ait, DEUM ante gratiam, & alia media, velle creaturæ beatitudinem, tanquam finem. Doctorem suum sequuntur Scotistæ. Ex nostris idem sentiunt Bellarminus, Toletus, Suarez, Ruiz, Granadus, Recupitus, Ariaga, Gormaz, Haunoldus, Ulloa de DEO disp. 3. num. 113. P. Thyrsus tom. 2. select. disp. 8. sect. 2. & alii valde communiter. Quamvis autem opposita quoque sententia non destituatur sua autoritate, tamen multos, ab adversariis citatos, non stare pro ipsis, ostendit Fasolus, modò citatus.

685. Prob. conclusio. Ad Ephef. 1. v. 4. dicit Apostolus: Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti, & immaculati in conspectu ejus: ergo elegit, hoc est, ex mente S. Thomæ cit. num. 684. ordinavit ad beatitudinem, non quia eramus sancti, seu habebamus jam merita absolute prævisa; sed, ut essemus, & haberemus merita, adeoque ante scientiam visionis. ita exponit hunc textum S. Augustinus de prædest. 33. c. 19. dicens: Cum dicat Apostolus, non quia futuros tales nos esse præscivit, sed ut essemus tales per ipsam electionem gratiæ suæ. Item S. Hieronymus in hunc locum S. Pauli scribens: Non enim ait Paulus; elegit nos ante constitutionem mundi; cum essemus sancti, & im-

maculati; sed elegit nos, ut essemus sancti, & immaculati, hoc est: qui sancti, & immaculati ante non fuimus, ut postea essemus.

Nec dicas, tantum hoc textu probari electionem immediatam ad gratiam; nam hoc contra S. Thomam (qui per electionem intelligit ordinationem ad beatitudinem) & communio-rem, gratis dicitur. Dein saltem debet hic intelligi electio ad gratiam finalem; quia S. Paulus loquitur de sanctitate finali, per quam immaculati comparebimus in conspectu DEI in cœlis: ergo electio ad gratiam finalem datur ante merita absolute prævisa: sed ante hanc electionem ad gratiam, jam datur electio ad gloriam: ergo multò magis ista datur ante merita absolute prævisa: prob. min. subsumpta. Gratia est medium ad gloriam: ergo, cum ex S. Thoma cit. num. 684. prius DEUS eligat finem, quam media, etiam prius eligit gloriam, quam gratiam, adeoque etiam prius eligit hominem ad gloriam, quam ad gratiam: præterquam, quod nullaratio sit negandi immediatam prædestinationem ad gloriam.

686. Conf. 1. Matth. 24. v. 22. dicit Christus. Sed propter electos breviabuntur dies illi: ne scilicet etiam ipsi electi pervertantur, & gratia excidant: ergo electio non fit propter merita, absolute prævisa. prob. conf. Deberet ea fieri maxime propter merita finalia, seu perseverantiam finalem, ut patet: atqui propter ista non fit: ergo. prob. min. Ipsa electio est causa, ut electi citius moriantur, & habeant perseverantiam finalem; quia idè DEUS eos vult citius mori, seu eorum dies breviari; quia electi sunt: ergo non merita sunt causa electionis, sed electio est causa meritorum, & perseverantiae eorum. Plura ex Scripturis videantur apud Fasolum questione citatâ num. 52. Haunoldum l. 1. num. 500. Gormaz de DEO disp. 16. sect. 3. n. 946.

Conf. 2. ex S. Augustino, qui præter dicta num. 685. relata, iterum de corrept. & gratia c. 7. dicit, hominibus prædestinatione discretis à massa perditionis, seu ab originali damnatione, procurari auxilia ad salutem: adeoque supponit, ipsam prædestinationem ad gloriam esse radicem omnium auxiliorum, consequenter etiam meritorum: & addit: Quicumque enim electi, sine dubio vocati: non autem quicumque vocati consequenter electi: ubi iterum supponit, electionem esse rationem vocationis, seu gratiæ, adeoque meritorum. Ne autem dicatur, eum agere de electione ad gratiam, sub finem capitis se explicat, dicens: Electi autem sunt ad regnandum cum Christo, non quomodo electus est Judas ad opus, cui congruebat. Rursus cap. 12. ait: Nunc verò Sanctis, in regnum DEI per gratiam DEI prædestinatis, non tantum tale adjutorium perseverantiae datur; sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur: ergo non perseverantia est causa electionis, sed hæc illius, adeoque præcedit.

687. Prob. conclusio 2. ex Concilio Valentino XIII. sub Leone IV. Pontifice anno 855. quod sic definit cap. 3. Fidenterque fatemur, prædestinationem electorum ad vitam, & prædestinationem impiorum ad mortem: in electione tamen salvandorum misericordiam DEI præcedere meritum bonum: in damnatione autem periturorum meritum

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

malum præcedere justum DEI judicium. Non autem dicas, sermonem hic tantum esse de meritis naturaliter, vel moraliter bonis: non autem de supernaturaliter bonis; nam & Concilium, & PP. universalissimè loquuntur, nec restringunt sua dicta ad opera naturalia: imò nec restringere possunt; cum loquantur etiam de sanctitate, in qua coram DEO apparere debemus.

Sic S. Fulgentius l. de fide ad Petrum cap. 3. sub finem. Illi autem cum Christo regnabunt, quos DEUS gratuita bonitate sua prædestinavit ad regnum; quia enim tales prædestinando preparavit, ut regno digni essent, preparavit utique secundum propositum vocandos, ut obediant &c. Idem l. 1. ad Monimum multum ante medium: Quos prædestinavit ad gloriam, prædestinavit ad iustitiam: ubi priorem prædestinationem assignat tanquam radicem secundæ. Hugo de S. Victore in epist. ad Roman. quest. 225. ex occasione explicans illud Matth. 22. v. 14. Multi enim sunt vocati, pauci verò electi: docet, effectum prædestinationis esse vocationem specialem, quæ fit, ait, secundum propositum, secundum quam nullus vocatur, nisi electus, & prædestinatus: ergo ista vocatio, scilicet ad merita, supponit prædestinationem ad gloriam. Plura in hanc rem, præsertim ex SS. PP. Prospero, Hilario, &c. vide apud Fasolum loco cit. ubi hanc questionem fusè pertractat.

688. Probatur conclusio 3. etiam aliqua ratione. Prædestinatio, ut subsequens scientiam mediam, non obest libertati humanæ: ut autem antecedens scientiam visionis, magis commendat misericordiam DEI, & specialem benevolentiam erga electos, quam Scripturæ, & Patres adeò commendant: insuper gloria, conferenda ut corona, est finis dignissimus, qui ametur, & intendatur à DEO, potestque immediate post scientiam mediam intendi: nec est ulla ratio, cur DEUS quasi cunctanter, & suspensivè agat, prius una formalitate actûs Divini intendendo media, dein alterâ videndo merita, & terriâ primum decernendo gloriam; cum finis soleat intendi ante media, quando potest: ergo longè convenientius admittitur nostra sententia.

ARTICULUS VII.

Solvuntur Objectiones.

689. Objicitur 1. Matth. 25. v. 34. dicitur: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi; esurivi enim, & dedisti mihi manducare &c: ergo merita præcedunt prædestinationem. Confirm. Eodem capite superius v. 23. dicitur. Euge serve bone, & fidelis; quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: ergo debet præcedere fidelitas, seu merita. Resp. neg. conf. Non prædestinationem, sed collationem gloriæ præcedunt merita. Ad summum absoluta prævisio meritorum debet formaliter præcedere formalitatem decreti ut executionis, seu formalitatem executionis in mente Divina: sicut voluntatem, absolute hic, & nunc præstandi solutionem, præcedit visio fabricæ absolute factæ, vel operum jam exhibitorum: non autem debet ea prævisio præcedere formali-

malitatem decreti intendentis, seu prædestinantis ad gloriam. Ad confir. eadem est responsio.

690. Ob. 2. S. Paulus 2. ad Timoth. 2. v. 21. ait. *Si quis ergo emundaverit se ab istis, erit vas in honorem: ergo emundatio debet præcedere prædestinationem.* Confir. Jacob. 2. v. 5. dicitur: *DEUS elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & hæredes regni:* ergo supponitur, ut paupertas, ita & fides, seu merita, ad electionem. Resp. neg. conf. Ut rectè Bellarminus de grat. & liber. arbit. l. 2. cap. 13. Apostolus non dicit, quòd per emundationem fiant vasa in honorem, sive, quòd emundatio, absolute prævisa, præcedat prædestinationem; sed Apostolus tantum pònit signum, ex quo possit cognosci vas in honorem: sicut, si diceretur: qui portaverit magnum pondus, erit fortis, vel sanus.

Ad confir. retorq. argument. Ergo etiam ante prædestinationem deberent esse hæredes regni; quia, sicut dicitur DEUS elegisse pauperes, & divites in fide, ita etiam hæredes regni. In forma neg. conf. cum S. Aug. de prædest. Sanctorum c. 17. circa finem dicente, ipsam prædestinationem esse causam fidei; ita enim ait: *Elegit ergo DEUS fideles; sed, ut sint; non, quia jam erant.* Apostolus Jacobus dicit: *Nonne DEUS elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & hæredes regni, quod repromisit DEUS diligentibus se? Eligendo ergo facit divites in fide, sicut hæredes regni.* Hæc Augustinus, quibus clarè exponitur pro nobis textus S. Jacobi.

691. Ob. 3. 2. Petri 1. v. 10. dicitur: *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis:* ergo electio sequitur merita absolute prævisa. Resp. neg. conf. Ut rectè Bellarm. l. 3. de justificat. c. 9. sub finem, Apostolus ibi non agit de certitudine ex parte subjecti; quia respectu DEI, quasi subjecti, prædestinatio est subjective certissima: sed agit Apostolus de certitudine objectiva, sive ex parte objecti, seu effectus, ut scilicet faciamus bona opera, per quæ prædestinationem ipsam faciamus certam, hoc est, firmam, & consequenter inimpedibilem; nam antecedenter, utpote dependens à scientia media de bonis operibus, potest à nobis impediri: quod si fieret, prædestinatio, nec firma, nec certa foret. Idem quoad rem docet Fasolus in 1. p. quest. 23. art. 1. dub. 3. n. 70.

692. Ob. 4. S. August. l. 1. ad Simplicianum quest. 2. ait. *Non tamen electio præcedit justificationem; sed electionem justificatio; nemo enim eligitur, nisi jam distans ab illo, qui rejicitur:* ergo merita justificantia præcedunt electionem. Resp. dist. conf. merita præcedunt electionem, de qua ibi S. Augustinus loquitur. omitt. conf. electionem, de qua nos loquimur, & S. Augustinus alibi. neg. conf. Per electionem S. Augustinus ad Simplicianum non intelligit tantum benevolum DEI, uni præ altero gloriam decernentis, affectum, independentem à meritis absolute prævisis conceptum (nam hunc affectum illo libro ad Simplicianum manifestè admittit, dum exemplum Jacobi, & Esau, ad hanc ipsam veritatem adstruendam centies adducit) sed intelligit ibi S. Doctor electionem strictius dictam, quando unus jam dignus, seu, ut ait, distans ab altero, scilicet per merita sua, alteri præfertur: & hinc

dicit, sibi non videri, inter Jacob, & Esau, electionem fuisse: quamvis sub finem ejusdem questionis dicat, si electio in talibus casibus intercedat, eam esse nobis omnino occultam.

Neque nos talem electionem, aut prædestinationem, ante merita absolute prævisa, adstruimus: sed aliam, quæ tantum sit benevolus affectus DEI, hominem ante merita, absolute prævisa, præordinantis ad gloriam: quem affectum S. August. in psal. 30. & illa verba: *In manibus tuis sortes meæ: conc. 2. de medio ejusdem psalmi appellat sortem:* sic enim habet. *Sortes dixit, quantum ego existimo, gratiam, qua salvati sumus. Quare sortis nomine appellat gratiam DEI? Quia in sorte non est electio, sed voluntas DEI; nam ubi dicitur: Iste facit, iste non facit, merita considerantur: & ubi merita considerantur, electio est, non fors.* Quando autem DEUS, nulla merita nostra invenit, sorte voluntatis sue nos salvos fecit; quia voluit, non quia digni fuimus. Hanc autem sortem alibi etiam S. Doctor electionem, scilicet latius sumptam, vocat: & hanc tantum asserimus. Hæc responsio melior est illà, quam tradidit Haunoldus, admittens, S. Augustinum scripta ad Simplicianum alibi retractasse; nam hoc probari nullo modo potest: imò nihil eum circa hæc retractasse probavimus num. 401.

693. Ob. 5. Autoritas aliorum PP. ut SS. Ambrosii, Hilarii, Fulgentii, Prosperii; sed quoniam textus eorum asserre nimis foret longum, & videri possunt apud Bellarminum l. 2. de grat. & liber. arbit. c. 14. ubi Patres etiam explicat, ut pateat, nostræ sententiæ eos nos obesse: vel apud Fasolus in 1. p. q. 23. a. 1. dub. 3. n. 71 & 78. ac seq. ad eos lectorem remitto: solum dico, SS. Prosperum, Hilarium, ac Fulgentium nobiscum sentire, ut probatum: consequenter non existimandos sibi statim iterum contradicere: insuper S. Augustino familiarissimos fuisse, ejusdemque doctrinæ addictissimos, adeoque censendos esse, idem cum illo sentire: & hinc, si aliquando velint, merita prædestinationem antecedere, intelligendos esse de prædestinatione secundum formalitatem executionis juxta dicta num. 689.

Sic S. Ambrosius dum l. 5. de fide c. 2. ante finem scribit: *Non enim ante prædestinavit, quam præsciret; sed quorum merita præscivit, eorum præmia prædestinavit.* exponendus: nam hæc scripsit in illud Matth. 20. v. 23. *Non est meum dare vobis: scilicet sedere ad dexteram, vel sinistram,* ubi, ut ait Fasolus, clarè sermo est de executione gloriæ; cùmque executio gloriæ, ex nostris operibus pendens, nos magis incitare videatur ad opera bona, quam prior Divina intentio, hinc SS. PP. eam sæpius inculcant. Aliquando etiam scientia, vel præscientia quoque, potest significare solam scientiam conditionalem, ut ex Suarez observavimus num. 394.

694. Ob. 6. Quod decernitur ante merita, decernitur gratis dandum: sed gloria non decernitur gratis danda: ergo. Confir. Actualis executio, vel collatio gloriæ sequitur merita absolute prævisa: ergo etiam decretum conferendi gloriam. prob. conf. Sicut merita debent movere ad actualem collationem gloriæ, ita etiam debent movere ad decretum conferendi gloriam: atqui non movent, nisi ut absolute prævisa: ergo. Resp. dist. maj. quod decernitur ante

ante merita, decernitur gratis subjective. conc. maj. semper objective. neg. maj. & dist. sic min. neg. conf. Modo ipsa gloria non detur in executione gratis, jam est corona justitiæ. vide num. 683.

Ad confir. neg. conf. ad prob. neg. maj. merita enim tantum debent causare ipsam gloriam, non autem decretum ex num. 559. *Et seq.* Nec est verum, quod etiam ipsa voluntas præmiandi sit debita juri meritorum; hæc enim esse potest subjective liberalis, & objective onerosa, ut explicatum num. 683. Sed neque verum est, quod decreta Divina servant inter se ordinem, quem servant objecta; nam imprimis est tantum unicum decretum, consequenter non potest servare ordinem plus quam formalem: dein neque hunc debet servare; cum utique formalitas intentiva finis saepe prior sit formalitate intentiva mediorum, quamvis in executione media sint priora.

695. Ob. 7. Præmium est bonum non debitum antecederet ad merita: sed juxta nos, si esset jam decretum ante merita, etiam jam esset ante ista debitum: ergo. Confir. Præmium est aliquid, quod potest negari, etiam posito jam merito, & non sequitur propter necessariam connexionem ex merito: sed non ita se haberet in nostra sententia: ergo. Resp. dist. maj. Præmium est bonum non debitum antecederet, hoc est, non debitum independentem à meritis. conc. maj. nullo modo debitum antecederet, neg. maj. & dist. min. juxta nos esset aliquo modo debitum antecederet, sed tamen dependenter à meritis. om. min. independentem ab his. neg. min. & conf.

Præmium, cum sit merces meritorum, non potest deberi independentem ab istis: potest tamen aliquo modo deberi antecederet ad merita absolute prævisa, si per antecederet deberi nihil aliud intelligatur, quam deberi ratione decreti, suo modo antecedentis merita absolute prævisa, sed tamen non volentis conferre præmium, nisi intuitu meritorum; in hoc enim sensu juxta nos debetur præmium antecederet ad merita; sed non independentem ab illis, quod solum repugnat conceptui præmii. Ad confir. dist. maj. præmium est tale aliquid, si spectetur præcisè quoad prædicata intrinseca. conc. maj. si spectetur etiam quoad prædicata extrinseca. neg. maj. & dist. sic min. neg. conf. In nostra sententia gloria, spectata tantum quoad prædicata intrinseca, posset negari: at non potest negari, si spectetur etiam quoad prædicata extrinseca, sive ut prædefinita, aut promissa à DEO: quod tamen parum obest conceptui meriti, quam parum promissio ducis, facta militi de eo promovendo, si bene se gerat.

696. Ob. 8. Talia sunt decreta DEI interna, qualia nobis manifestantur externè: sed externè tantum nobis manifestantur decreta salvandi homines post merita: ergo decreta DEI interna tantum sunt decreta salvandi homines post merita. Resp. intelligendo decreta tantum formaliter distincta, omitt. maj. neg. min. Sufficiet ex Scripturis, & Patribus (ex quibus debet colligi revelatio) habemus, quod DEUS habeat decretum, antecederet ad merita præde-

stinativum. Quod autem DEUS de aliquo in particulari non revelet, quod sit prædestinatus ante merita, non obest; quia DEUS non omnia revelat, quæ decernit: insuper aliqua revelationes, quæ videntur indicare prædestinationem post merita, ritè explicantur de executione gloriæ, & non præcisè de intentione.

697. Ob. 9. Juxta nostram sententiam non potest quis se facere prædestinatum: ergo, si non est prædestinatus, frustra laborat, nec est in ejus potestate salvari. Resp. retorq. argum. in prædestinatione ad gratiam efficacem finalem, quæ ab omnibus admittitur antecedere merita, & necessariò post se trahit prædestinationem ad gloriam: nec magis est in potestate hominis, quam prædestinatio ad gloriam, adeoque involvit eandem difficultatem, ut patebit consideranti. Resp. 2. ex S. Prospero *responsione 3. ad Capitula Gallorum*, ubi ait: *Non ex eo necessitatem pereundi habuerunt; quia prædestinati non sunt: sed ideo prædestinati non sunt; quia tales futuri ex voluntaria prævaricatione præcisi sunt.* Idem S. Doctor ad objectiones Vincentianas *responsione 12.* ait: *Quia præcisi sunt casuri, non sunt prædestinati: essent autem prædestinati, si essent reversuri, & in sanctitate, ac veritate mansuri: ac per hoc prædestinatio DEI multis est causa standi, nemini est causa labendi.*

In forma dist. ant. Non potest quis se facere prædestinatum, in hoc sensu, quod possit determinare DEUM ad hæc potius auxilia, quam alià danda. conc. ant. non potest se facere prædestinatum, in hoc sensu, quod possit DEUM, quando hic vult dare auxilia, determinare ad ea danda potius per decretum prædefinitivum, quam permissivum. neg. ant. & conf. Unde ex suppositione, quod DEUS det gratiam homini, est in hujus potestate facere, ut sit prædestinatus. videatur Aldrete in 1. part. tom. posteriori *disp. 23. sect. 4.* ubi num. 15. *Et 16.* etiam quærit, an hæc prædestinatio, existens suo modo in potestate hominis, sit prædestinatio antecederet merita absolute futura, an consequens: de quare non sum sollicitus; quia etiam subsequens esset sufficiens ad salvandam libertatem, prout docet Gormaz de DEO n. 964. videatur etiam Haunoldus l. 1. tract. 1. num. 553. ubi ait, esse in potestate nostra, ut DEUS videat hæc auxilia, si conferantur, fore efficacia, nosque per illa prædestinet: & in hoc sensu prædestinationem esse aliquo modo in nostra potestate: additque, sic sentire Molinam, Valentiam, Arrubal, Lugo, Esparzam, Pallavicinum, Granadum, & alios.

Consentit Fasolus tom. 2. in 1. part. *quest. 23. art. 5. dub. 2. n. 19. Et seq.* docens, prædestinationem, formaliter sumptam pro benevolò affectu DEI, non esse in nostra potestate, esse tamen sumptam terminativè, seu in ordine ad executionem; quatenus DEUS nos prædestinavit ad gloriam, executivè ob merita conferendam, quæ merita sunt in nostra potestate. Sicut etiam non est in hominis potestate prædestinatio, ut est collativa gratiæ: sed iterum est in potestate hominis, ut ea gratia conjungatur cum consensu, & sit in actu secundo efficax. Videtur etiam posse dici, quod in nostra potestate sit prædestinatio, non absolute, & determinatè, sed conditionatè, & disjunctivè; quia est in potestate

state nostra, ut, si DEUS det gratiam, det potius per decretum prædestinativum, quam reprobativum.

698. Ob. 10. Juxta nos prædestinatus non posset amplius DEUM graviter offendere: hoc est falsum: ergo. prob. maj. Prædestinatus non posset offendere DEUM usque ad dissolutionem amicitiae: ergo non graviter. prob. ant. DEUS tali homini semper vellet efficaciter summum bonum, independentem à meritis: neque posset illum privare vitâ æternâ, quam decreto immutabili ei jam destinavit: ergo non posset illum odisse, quasi rupta esset amicitia. Hoc argumentum Platellii retorquetur in prædestinatione radicali, seu ad gratiam finalem, quæ etiam juxta adversarios merita præcedit; DEUS enim talem tam parùm potest privare vitâ æternâ, quam parùm immediatè prædestinatum ad gloriam.

Resp. neg. maj. Etiam prædestinatis DEUS aliquando dat gratias tantùm inefficaces; aliàs nemo esset prædestinatus, qui semel mortaliter peccasset. Has tamen gratias Haunoldus vult, non esse effectus prædestinationis; quia non ordinantur ut mediâ efficacia ad illam tanquam finem. Ad prob. neg. ant. dissolveretur enim amicitia pro aliquo tempore, sed esset iterum ante mortem redintegranda. Ad hujus prob. omitt. ant. (de quo posset disputari ex eo, quod prædestinatio sit impediibilis ab homine, & alligata certis mediis) neg. conf. Rupta tamen esset amicitia, sed remaneret benevolentia, vi cujus DEUS talem hominem non privaret gloriâ, sicut juxta adversarios non privaret gratiâ finali, & consequenter nec gloriâ.

Discrimen namque faciendum est inter benevolentiam, & amicitiam. Benevolentia tantùm requirit benevolum affectum amantis erga amatum, & stat cum odio; nam DEUS utique habet benevolum affectum erga peccatores omnes; quia dat omnibus gratias sufficientes, plurimis etiam efficaces: & tamen eos odit, ut est innegabile. Amicitia insuper requirit aliquam proportionem in natura: & hinc inter hominem, ac brutum non potest dari amicitia, sed tantùm benevolentia. Non tamen proportio debet esse arithmetica, sed sufficit geometrica, quæ respectu DEI, & hominis, juxta omnes stat in gratia sanctificante, & in peccatore, etiam prædestinato, non datur, adeoque nec amicitia.

Ob. 11. Juxta nos formalitas Decreti intentiva gloriæ præcederet absolutam visionem meritorum, & esset subjektivè liberalis: at verò formalitas executiva gloriæ, & collativa præmii, esset subjektivè onerosa: ergo daretur distinctio virtualis decretorum, quam non admittimus. ant. quoad 1. p. est nostra conclusio: quoad 2. probatur. Formalitatem decreti absolute conferendi præmium debet præcedere absoluta visio meritorum, & illam, saltem eminentialiter, dirigere: ergo hæc formalitas est subjektivè onerosa. prob. conf. Post visionem absolutam meritorum non potest DEUS non concipere voluntatem præmiandi: ergo hæc voluntas est subjektivè onerosa. Resp. neg. 2. p. ant. ad prob. conc. ant. neg. conf. ad hujus prob. dist. ant. non potest DEUS non concipere voluntatem præmiandi ex suppositione, quod jam antecedenter liberaliter voluerit præmium

promittere. conc. ant. non posita hac suppositione. neg. ant. & conf. Potuisset DEUS absolute nolle præmiare merita: unde ipsa volitio præmiandi est subjektivè purè liberalis; neque enim, ut jam diximus à n. 560, merita possunt causare actum voluntatis Divinæ, sed tantùm hujus objectum, seu passivam collationem præmii.

Urgebis. Formalitas intentiva gloriæ non supponit scientiam visionis de meritis absolute futuris: formalitas executiva gloriæ eam supponit: ergo adhuc distinguuntur virtualiter. Resp. neg. conf. Hæc præsuppositio, vel non præsuppositio, tantùm infert distinctionem formalem, ut jam diximus à n. 560. nam decretum DEI virtualiter indivisibile habet plures formalitates, tum scientiæ, tum volitionis, invicem formaliter, non autem realiter, aut virtualiter, ad se priores, vel posteriores: & decretum, de quo modo agimus habet 1. formalitatem intentivam gloriæ, 2. collativam gratiæ, 3. visionis absolute meritorum, 4. collationis absolute præmii, seu gloriæ, videatur etiam n. 555. & infra n. 709. Ad do tantùm, hanc difficultatem æquè premere eos, qui, admissio decreto virtualiter indivisibili, volunt, ad gloriam prædefiniri homines primùm post merita absolute prævisa; nam hi debent tamen admittere, quod prædefiniantur homines ad gratiam ante merita absolute prævisa, adeoque jam una formalitas decreti, nempe collativa gratiæ, est subjektivè liberalis: consequenter debent isti authores nostris hisce responsis objectioni simili satisfacere.

ARTICULUS VIII.

An reprobatio positiva detur ante peccata absolute prævisa.

699. Sicut Prædestinatio, ita & Reprobatio potest aliqua radicalis, alia formalis dici. Reprobatio radicalis est, qua DEUS vult homini tantùm inefficacem gratiam conferre, non quidem, ut intendatur ab ipso inefficax quâ talis, sed, quæ talis sit ex malitia hominis. Reprobatio formalis est, qua DEUS non vult homini conferre gloriam, & iterum in negativam, & positivam subdividitur. Negativa est pura negatio prædestinationis, seu electionis ad gloriam, quando scilicet DEUS aliquos non eligit. Positiva (quæ intelligitur per reprobationem strictè dictam) est ex Magistro Sententiarum lib. 1. dist. 40. Præscientia iniquitatis quorundam, & preparatio damnationis eorundem: scilicet, ut addit Magister ibidem, DEUS alterum præscit, & non preparat, id est, iniquitatem: alterum præscit, & preparat, scilicet æternam penam. Unde reprobatio, sicut prædestinatio, stat in actu intellectus, & voluntatis. Reprobi autem communiter dicuntur præsciti, non prædestinati: licet aliquando S. Augustinus, & etiam Concilium Valentinum cit. num. 687. dicant, prædestinationem impiorum ad mortem.

700. Dari reprobationem, etiam positivam, est innegabile; quia utique DEUS multos positivè damnat, & propter eos, præsupposita ipsorum iniquitate, præparavit infernum.

Sig

Sic pluribus *Matth. 25. v. 41.* dicit Christus: *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui parati estis diabolo.* Multo minus negari potest reprobatio negativa, quæ ex positiva sequitur, quæque ad minimum infertur ex illo ad *Rom. 9. vers. 22.* ubi quidam vocantur *vasa iræ apta in interitum*, scilicet ij, in quibus DEUS voluit ostendere iram, & notam facere potentiam suam: hoc est, quos voluit damnare. Iterum *Ecclesiastici 9. v. 11.* dicitur: *Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt.* item *1. Corinth. 9. v. 27.* *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar:* Et quamvis fortè vox reprobus possit accipiantum pro improbo, ut observat Suarez l. 5. de reprobatione c. 1. num. 1. tamen etiam optimè cum S. Anselmo exponi potest in significatione Scholasticis usurpata pro reprobo.

701. Jam reprobationis negativæ comparativæ, id est, horum potius, quam illorum, nulla datur causa ex parte hominum. ita S. Thomas citandus num. 705. & alii. Ratio est; quia DEUS pro sua libertate alios eligit, alios non eligit. Certè negatio primæ gratiæ congruæ, ex qua videtur secutura finalis injustitia, non datur ob peccatum præcedens; quia nullum præcedit. Nec recurras ad peccatum originale; quia in primis hoc non est datum in Angelis, inter quos tamen plures fuere negativè reprobati: dein hominibus tam prædestinatis, quam reprobis commune est.

Unde quamvis, ut probat Fasolus tom. 2. in primam partem quest. 23. art. 5. dub. 1. peccatum originale possit esse causa negativæ reprobationis absolutæ, in hoc sensu, quodd DEUS homines in originale lapsos, atque, ut ait D. Augustinus, in damnationis massa inclusos, potuerit justè in ea relinquere: non tamen potuit esse causa, ut DEUS ob illud potius hunc, quam alium, in ea relinqueret. Quare autem DEUS hos eligit, alios negligat, spectat ad abyssum judiciorum Divinorum. videantur dicta n. 632. Reprobationis autem positivæ causa se tenet ex parte hominis, & sunt peccata ipsius, infernum promerita. Quaritur tamen hæc, an decretum DEI, positivè reprobativum hominis, detur ante peccata absolute prævisa, sicut prædestinatio, vel an primum post scientiam visionis de illis.

702. Dico. Repugnat reprobatio positiva ante absolutam prævisionem peccati: unde ea datur primum post peccata absolute prævisa (quamvis jam ab æterno detur; quia nempe omne decretum DEI debet dari ab æterno.) ita S. Thomas quest. 6. de veritate art. 1. ad ultimum. Scotus in primum dist. 41. quest. unica §. potest aliter. Suarez l. 5. de reprobatione cap. 3. ubi plures citat acriter censurantes oppositam sententiam. Fasolus tom. 2do. in 1. part. quest. 23. art. 5. num. 10. & alii communissimè. Probatur 1. autoritate Concilii Valentini citati num. 687. & plurium Patrum, quos citat Suarez. Prob. 2. ratione. Reprobatio positiva est preparatio pœnæ inferni pro homine, & est positiva ordinatio, vel adjudicatio ejusdem ad pœnas inferni: sed hæc repugnat ante absolutam prævisionem peccati: ergo. prob. min. Adjudicare hominem pœnis, vel ordinare ad illas, ante culpam absolute prævisam, ut rectè ait Scotus loco cit. sapit inclinationem

animi ad puniendum, vel crudelitatem, quæ DEO repugnat: ergo. ant. cuilibet intellectui ritè disposito per se patet: certè, sicut ordinare hominem ad præmium, & felicitatem, sapit benignitatem, & liberalitatem, sic econtra ordinare eum ad pœnam sapit proclivitatem ad puniendum.

Hoc magis patet ex ipso modo tendendi decreti, qui esset iste: *Quia video, si Petrus haberet hæc auxilia, dissentiret, & peccaret, ideo volo ipsum damnare ad infernum, & propterea volo ipsi conferre dicta auxilia, & ejus peccatum permittere:* qui modus utique indicat inclinationem ad puniendum, seu crudelitatem; quia intendit pœnam ut finem, auxilia, & peccata, ut media. Quod DEUM insuper etiam ex eo capite dedecere videtur; quia hac ratione amaret, & vellet aliquo modo peccata, ut media ad finem à se intentum, nempe damnationem. Confirm. Si DEUS ante peccata actu puniret, ageret contra benignitatem effectivè: ergo, si ante peccata absolute prævisa jam decernit punire, agit contra benignitatem, saltem affectivè.

703. Jam effectus reprobationis, ut docet Suarez lib. 5. de reprobatione cap. 7. debent esse illius, qui reprobat, adeoque DEI: unde peccata non sunt effectus reprobationis, ut impie docuit Calvinus: sed tantum permissio peccati, & insuper pœna inferni. Permissio peccati, ut habet Suarez, est effectus reprobationis negativæ, saltem, si non sit pœna alterius peccati; quia permissio ista datur ante culpam: adeoque non potest infligi per judicium punitivum, quale est reprobatio positiva. Pœna inferni autem est effectus reprobationis positivæ; quia ob culpam infligitur. Potest etiam reprobationis positivæ effectus esse mors, si infligitur in pœnam peccati, maximè finalis. Non tamen omnis permissio peccati est effectus reprobationis; quia etiam in electis DEUS sæpè permittit peccata gravia: sed tantum illa permissio est effectus reprobationis, quæ connexa est cum finali peccato, & æterna damnatione. Vide Suarez loco citato.

ARTICULUS IX.

Solvuntur Objectiones.

704. **O**B. 1. Ad *Rom. 9. v. 22.* dicitur, *DEUS volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum:* ergo, ante absolutam prævisionem peccati, DEUS aliquos aptat in interitum, ad ostendendam scilicet iram suam. Confir. Ibidem v. 12. dicitur: *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei; quia major serviet minori, sicut scriptum est: Jacob dilexi, Esau autem odio habui:* ergo, sicut independentè à meritis DEUS Jacob dilexit, hoc est, prædestinavit, ita Esau odio habuit, hoc est, reprobavit. Resp. neg. conf. Textus tantum significat, DEUM, etiam post absolute prævisa peccata, non statim punire, sed patienter differre pœnam ad ostendendam clariùs pœnæ justitiam, & iram post peccata. S. Thomas etiam 1. part. quest. 23. art. 5. ad 3. illud *sustinuit* exponit per vocem *permisit*. Ad confir. neg. conf. In primis hoc textu non usi sumus ad probandam præ-

prædestinationem ante merita absolute prævisa: sed, si etiam per eum probaretur prædestinatio illa, non statim probaretur reprobatio; quia non eodem modo de una, ac de altera, accipiendum eum textum probatur ex bonitate DEI. Ad summum probaretur reprobatio negativa. vide etiam de hoc textu num. 626.

705. Ob. 2. Idem Apostolus ad Rom. 9. vers. 17. inducit DEUM loquentem de Pharaone: *Quia in hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam*: ergo Pharaon fuit à DEO antecederet ad peccata ordinatus ad ostendendam iustitiam DEI. Confir. 1. Proverb. 16. v. 4. dicitur: *Universa propter semetipsum operatus est Dominus, impium quoque ad diem malum*: ergo. Confir. 2. ex S. Thoma 1. part. quest. 23. art. 5. ad 3. ubi ait: *Quare hos elegit in gloriam, & illos reproboavit, non habet rationem, nisi Divinam voluntatem*: ergo reprobatio datur antecederet ad merita. Resp. neg. conf. Illud excitavi non significat positivam excitationem, sed tantum permissivam; nam sæpe Scriptura loquitur de permissione DEI, quasi de actione positiva, vel etiam præcepto, ad declarandam ejus certitudinem: unde hic textus communissimè exponitur: *Ego permisi tua scelera, quæ dein ordinavi ad ostendendam meam potentiam*.

Neque etiam particula *ut* ibi accipienda est causaliter, ut significet finem, antecederet à DEO intentum; sed tantum consecutivè, ut significet eventum futurum, non quidem ex intentione DEI antecederet, sed ex alia suppositione. ita Suarez l. 5. de reprobatione c. 4. n. 20. Huc facit S. August. l. 1. ad Simplicianum quest. 2. agens de obduratione Pharaonis, & sic scribens: *Ut obduratio DEI sit nolle misereri: ut non ab illo erogetur aliquid, quo sit homo deterius, sed tantum, quo sit melior, non erogetur*: & paulò inferius: *Ob hoc DEUS dicatur obdurare peccantes quosdam, quia non eorum miseretur, non quia impellit, ut peccent*.

Ad 1. confir. neg. conf. Non operatur DEUS impium quàm talem; aliàs esset auctor peccati: sed tantum operatur hominem, quem negativè reprobando permittit fieri improbum, eumque post absolute prævisa peccata consequenter ordinat ad diem vindictæ malum. Ad 2. confir. dist. conf. reprobatio positiva datur antecederet ad merita. neg. conf. negativa. conc. conf. De hac enim tantum loqui S. Doctorum patet ex verbis his statim subjunctis: *Unde Augustinus dicit super Joannem: Quare hunc trahit, & illum non trahit, noli velle dijudicare, si non vis errare*. Ecce per reprobare intelligit non trahere, seu negare auxilium efficax.

706. Ob. 3. Bonitas DEI non minùs relucet ex pœna peccati, quàm ex præmio boni operis: ergo, si DEUS ad ostendendam bonitatem potest prædestinare ante merita absolute prævisa, poterit etiam ante eadem reprobare. Confir. DEUS ratione supremi dominii potest innocentem cruciare pœnis æternis inferni: ergo etiam ante peccata absolute prævisa damnare. Resp. dist. ant. Bonitas DEI relucet non minùs, & eodem modo. neg. ant. non minùs, sed diverso modo. conc. ant. & neg. conf. Bonitas iustitiæ elucet tunc; quando supponuntur peccata absolute prævisa; si enim hæc non supponan-

tur, elucet in puniendo crudelitas. At bonitas liberalitatis, & misericordiæ, elucet in beneficiando, etiam, imò magis ante merita.

Ad conf. neg. ant. Si homo bestiam ita torqueret, censeretur crudelis. Dein homo ita cruciatus esset in morali necessitate desperandi, in quo DEUS non potest eum ponere ex sua determinatione. Respondent alii 2. omiff. ant. neg. conf. Reprobare positivè, significat per sententiam juridicam destinare ad pœnas illas, tanquam punitionem, seu pœnam, non tantum tanquam ad cruciatum: quam sententiam DEUS ferre non potest, ante peccatum absolute prævisum.

707. Ob. 4. DEUS pro libitu, ante omne prævisum peccatum, potest homini negare bonum indebitum, quale est gloria: ergo potest etiam decernere pœnam. Resp. 1. neg. conf. illud enim non sapit crudelitatem, saperet autem istud. Resp. 2. neg. ant. si sermo sit de hac providentia, in qua negatio gloriæ est conjuncta cum incurfu pœnæ æternæ, & in qua DEUS vult omnes salvos fieri. Dices, posse homines reprobari ratione contracti peccati originalis. Resp. hoc negat Suarez lib. 5. de reprobatione cap. 2. n. 11. & dicit, quòd DEUS in hac providentia neminem positivè excludat à regno ratione peccati originalis, ut præcisè contracti in Adamo; quia DEUS stante inclusione nostrarum voluntatum in Adamo, & hujus peccato, tamen adhuc omnes homines vult salvos fieri; quamvis dein aliquos reprobet, ratione peccati originalis, in iis habitualiter perseverantis usque ad mortem, cujus tamen perseverantiæ causa DEUS non est.

Id certè falsum est, quod Janfenius voluit, nempe omnes reprobos positivè reprobari ob originale peccatum; nam plurimis hoc in baptismo remissum est, & tamen postea ob actualia peccata gravia damnati sunt. Quando autem S. Augustinus variis locis ait, per peccatum originale genus humanum factum esse quandam massam damnatam, plus non vult asserere, quàm, DEUM relictis in ea massa, hoc est, negativè reprobatis, non facere injuriam: extractis autem, seu prædestinatis, exhibere magnam misericordiam.

708. Ob. 5. contra 2. partem conclusionis. DEUS non potest, etiam post peccata absolute prævisa, ante actualem eorum existentiam, jam infligere pœnam: ergo neque potest eam ab æterno decernere. Confir. Ante peccatum absolute existens, nemo est pœnæ dignus: ergo nemo potest damnari; quia injustum est damnare necdum pœnæ dignum. Resp. neg. conf. DEUS non potest primum in tempore concipere decretum, & aliunde est metaphysicè certus de peccato futuro: ergo potest ab æterno hominem damnare; quia per hoc nulla injuria infertur homini; si damnatio non mandetur executioni ante actualem existentiam peccati: secus, si ante commissum peccatum jam sententia mandaretur executioni; nam tunc fortè esset crudelitas: at hoc DEUS non facit. Ad confir. neg. conf. Si cognoscitur infallibiliter futurus pœnæ dignus, potest damnari, præsertim ab eo, qui non potest primum in tempore damnare.

709. Pro coronide tandem, & simul exactiore intelligentia prædestinationis, & reprobationis, revoco in memoriam, quod sæpius suprà dictum, scilicet, solam scientiam mediam, in sensu strictiore, præcedere decretum; quia scilicet sola constituit actum primum metaphysicum ad illud: non autem præcedere scientiam visionis, quæ, ut explicatum num. 555. tantum formaliter præcedit, & eminentialiter dirigit ad decretum. Unde in complexo ex scientia visionis, & decreto, concipi debent formalitates, modò scientiæ, modò decreti; sive, modò formalitates actuum intellectus, modò formalitates actuum voluntatis, inter se succedentes, vel suo modo subordinatæ, ut magis declaratum num. 559.

Series autem istarum formalitatum, supponendo præviam scientiam mediam, sic se habet Loquendo de prædestinatione. 1. DEUS prædestinat, seu eligit hominem ad gloriam, tanquam ad finem. 2. Prædestinit meritum, seu actum bonum, tanquam medium ad gloriam, & tanquam finem gratiæ, & actus primi liberi. 3. Simul prædestinit statim individuum actus, seu ad hoc determinat; ad quid enim tantum indeterminatè prædestinat; cum statim possit determinatè prædestinare? 4. Decernit conferre actum primum liberum creatum, qui includit gratiam prævisam congruam. 5. Ad exigentiam libertatis creatæ collatæ decernit non impedire suam omnipotentiam: quæ ratione hæc applicatur. 6. Videt actum absolutè futurum. 7. Decernit ipsam executionem, seu collationem gloriæ, existentibus jam meritis, suo tempore faciendam.

At in reprobatione aliter se res habet; quia neminem DEUS eligit ad infernum, nec intendit, vel prædestinat actum malum. Unde, primò confert DEUS libertatem creatam, & in hac gratiam. Secundò decernit non impedire omnipotentiam. Tertio permittit peccatum. Quarto, quia hoc facit invitus, non permittit plus, quam necessarium sit ad salvandam libertatem, hoc est unum: adeoque determinat ad individuum. Quintò videt peccatum absolutè futurum. Sextò decernit executionem, seu inflictionem poenæ æternæ, suo tempore executioni mandandam.

DISPUTATIO V.

De Mystério Sanctissimæ Trinitatis.

710. DE hoc Mystério S. Augustinus l. 1. de Trinitate c. 3. rectè ait. *Nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid queritur, nec fructuosius aliquid invenitur.* Circa idem varii hæretici in varios errores prolapsi sunt. 1. Sabellius docuit, unum esse DEUM, ut in natura, ita etiam in Persona: & dici trinum, duntaxat ob diversas operationes, scilicet Patrem, ut Principium omnium, Filium, ut sapientiam, Spiritum Sanctum, ut auctorem sanctitatis. Ex hoc autem, cum inferretur, Patrem etiam esse passum pro nobis, & Sabellii afsectu id concederent, Patropassiani sunt dicti. Hanc hæresin suscitavit denuo Michaël Servetus

Genevæ ob blasphemias in SS. Trinitatem, adnitente etiam Calvino, combustus.

2. Arius distinxit tres Personas, sed solum Patrem voluit esse DEUM, Filium verò esse primam creaturam, ac per hunc Spiritum Sanctum, & reliquas dein creaturas esse productas. 3. Macedonius admisit quidem Filium Patri per omnia similem, sed voluit, Spiritum Sanctum esse creaturam. 4. Græci schismatici Spiritum Sanctum negant à Filio procedere. 5. Tritheistæ dixerunt, tres Personas Divinas esse tres DEOS, etiam quoad essentiam distinctos: cum quibus videtur sensisse quidam Clericus in Francia, ut habet S. Anselmus l. de incarnatione Verbi cap. 1. § 3. 6. Anastasius Imperator edicto sanxit, non Trinitatem, sed Quaternitatem adorandam esse. De his, aliisque hæreticis, mysterium hoc impugnantibus, videri potest Ruiz de Trinit. disp. 19. sec. 1. item disp. 20. sec. 2.

At Catholica Ecclesia contra omnes hos errores in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. C. *Damnamus de summa Trinitate* sic definivit: *Nos autem, sacro approbante Concilio, credimus, & confitemur cum Petro Lombardo, quod una quædam summa res est, incomprehensibilis quidem, & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, tres simul Personæ, ac sigillatim quælibet earundem: & ideo in DEO solummodò Trinitas est, non quaternitas; quia quælibet trium Personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu natura Divina: quæ sola est universorum principium, præter quod aliud inveniri non potest: & illa res non est generans, neque genita, nec procedens: sed est Pater, qui generat: & Filius, qui gignitur: & Spiritus Sanctus, qui procedit, ut distinctiones sint in Personis, & unitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus, non tamen aliud: sed id, quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus, idem omnino, ut secundum orthodoxam, & Catholicam fidem substantiales esse credantur.* Hucusque Concilium.

QUESTIO I.

De Cognoscibilitate hujus mysterii.

ARTICULUS I.

An hoc mysterium, & quomodo possit cognosci.

711. Dico 1. Mysterium hoc ratione naturali non est cognoscibile. ita communissima cum Sancto Thoma q. 10. de veritate (quæ est de mente) a. 13. contra Raymundum Lullum, de cujus doctrina vide Vasquium in 1. p. disp. 133. c. 4. & Ruiz disp. 41. sec. 1. quorum prior eum excusat, alter inculcat. Prob. conclus. 1. Luc. 10. v. 22. dicitur: *Nemo scit, quis sit Filius, nisi Pater, & quis sit Pater, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare:* quod testimonium ad nostram assertionem confirmandam affert Concilium Nicænum: hinc etiam Matth. 16. v. 17. Sancto Petro, Christum Filium DEI profitenti, reposuit Dominus:

nus: Caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus. Hoc idem magno consensu docent Patres, ex quibus Cyprianus (vel quisquis est auctor eruditus, atque antiquus) de Cardinalibus operibus Christi in prologo circa medium de Sanctissima Trinitate dicit: Ad hanc verum adeo profundarum indaginem, nisi incarnati Verbi Magisterium accessisset, humana defecissent ingenia. S. Gregor. Nazianz. oratione 35. quæ est tertia de Theologia, ante medium. Quo autem modo genitus sit, ne ipsis quidem Angelis, nedum tibi intelligere concesserim. Plura vide apud Ruiz disp. 41. sec. 3.

712. Prob. conclus. 2. ratione. DEUS nec ex se ipso, seu unitate ipsius, nec ex creaturis potest inferri Trinus: ergo non potest naturaliter cognosci ut Trinus. consequ. patet; quia intellectus creatus aliud medium naturale non habet. ant. prob. non ex se ipso, seu unitate; nam hæc rationi naturali magis videtur excludere, quam inferre Trinitatem: non ex creaturis; quia ex his non habetur ulla ratio, vel similitudo cum identitate duorum, vel trium, realiter distinctorum in tertio, ut ratione hujus possit simile quid de DEO affirmari: neque etiam ex creaturis, tanquam effectibus, inferretur DEUS Trinus; nam ex his tantum inferretur omnipotens, sapiens, providus &c. Hinc nullum est objectum creatum, quod Angelis, aut hominibus potuisset vel suspicionem movere de hoc mysterio. Confir. Esse unum, identificatum cum tribus realiter distinctis, est tam sublime mysterium, ut intellectui creato, solis naturæ viribus relicto, appareat prima fronte impossibile, utpote de quo non procedunt prima principia, quæ tamen videntur debere universaliter procedere.

713. Dico 2. Mysterium hoc non est contra, sed supra rationem naturalem. ita Catholici. prob. Ratio naturalis in creatis est participatio sapientiæ Divinæ: ergo mysterium hoc, summè conforme sapientiæ Divinæ, non potest esse oppositum ejus participationi; quod enim participatio hæc sit limitata, non facit, ut mysterium sit contra, sed supra ipsam, ita, ut ad id non possit ista pertingere. Confir. Nulla veritas potest esse contra lumen rationis naturalis; alias nos hoc lumen ex natura sua deciperet: sed etiam hoc mysterium est aliqua veritas: ergo. Quod autem quandoque decipiamur in nostris discursibus, inde fit, quod aliquando lumen naturale velimus ultra suos terminos extendere: (quod etiam fieret, si considerarem hoc ipsum mysterium, præcisè secundum rationem naturalem) vel, quod non omnia ritè consideremus: vel, quod fallaci similitudine decepti falsa pro veris accipiamus, ut contingit in pluribus.

714. Dico 3. Hoc mysterium dari constat ex revelatione Divina. ita omnes Catholici. Prob. Matth. 28. v. 19. ait Christus: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. ubi tres Personæ clarè distinguuntur: unitas autem naturæ per verba in nomine designatur; non enim dicitur in nominibus: cum autem hoc nomen (per quod significatur autoritas) debeat esse tantum, ut in eo possit conferri gratia sanctificans, non potest esse creatum; cum in nullius creaturæ auctoritate possit con-

ferri amicitia aut filiatio DEI, vel jus ad gloriam.

Pariter Luc. 1. v. 35. sic habetur: Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ideoque &, quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius DEI. Ubi Filius, & Spiritus Sanctus clarè nominantur: Pater autem per altissimum intelligitur. Rursus Joan. 14. v. 26. Paraclitus autem Spiritus, quem mittet Pater in nomine meo: ubi Pater, & Spiritus Sanctus, clarè exprimuntur: Christus autem loquens per vocem meo intelligitur. 1. Joan. 5. v. 7. Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus: & hi tres unum sunt.

715. In veteri etiam testamento Sanctissimæ Trinitatis mysterium sapius revelatur: & quamvis id aliquoties non adeo clarè fiat, ut in novo: attamen juncta expositione Patrum (quæ etiam debet juvare intelligentiam textuum novi testamenti) satis cognoscibiliter proponitur. Licet autem plurimi, in antiquo testamento, ea testimonia non intellexerint, id non obest; nam nec intellexerunt alia multa de Christo clarè prædicta. Loca autem S. Scripturæ antiqui testamenti sunt. Gen. 11. v. 7. DEUS Pater ait: Venite igitur, descendamus, & confundamur ibi linguam eorum. in quem locum S. Chrysost. serm. de Trinit. ait: Dicendo: venite: pares honore exhortando vocat: neque enim; si Angelis imperasset, dicere debuit: venite: sed imperando: ite. Vide autem, obsecro, quomodo Patris vox Filium, & Spiritum vocet; nam si ad unum solum hoc dictum esset, debebat dicere: veni, & descendamus &c. Quia autem dixit: venite: unius est vox ad duos honore æquales. Rursus Gen. 18. v. 1. dicitur dominus apparuisse Abrahamo, & paulò inferius v. 2. dicuntur: apparuisse ipsi tres viri: & subjungitur v. 3. eum adorantem dixisse: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum: in quæ verba S. Hilarius l. 4. de Trinitate ait: Abraham conspectis tribus unum adorat, & Dominum confitetur. Hoc est, ut communiter explicant, tres Personas, & unam naturam: quod etiam inde deducit S. Athanasius. Jam verò testimonia SS. PP. & Conciliorum sunt innumera ab exordio Ecclesiæ: & omnino loco sufficit definitio Lateranensis cit. n. 710.

716. Ob. 1. contra 1. conclus. Aliqui ex gentilibus Philosophis videntur agnovisse hoc mysterium: ergo agnoverunt naturali ratione. ant. prob. ex Trismegisti, Platonis, & aliorum testimoniis de hoc mysterio. Confir. S. Athanasius videtur dicere, ethnicos fuisse inexcusabiles, quod non agnoverint Verbum: ergo debet esse naturaliter cognoscibile, adeoque etiam totum mysterium. Resp. om. ant. neg. consequ. Vel gentiles illi non habuerunt notitiam: vel habuerunt ex lectione S. Scripturæ, quam Plato fertur legisse: vel ex oraculis Sibillarum, aut demonum: non autem ex sola ratione naturali. Hæretici etiam id non agnoscunt, nisi ex Scripturis, vel testimonio aliorum, supposita revelatione id docentium. Ad confir. neg. consequ. DEUS enim, aut immediatè, aut saltem mediatè, eis obtulit gratiam cognoscendi Verbum; si DEUM, ut oportuisset, coluissent.

717. Ob. 2. Gen. 1. v. 26. dicit DEUS: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram

nostram: ergo homo factus est ad imaginem SS. Trinitatis: ergo ex cognitione hominis, tanquam similitudinis, potest deveniri in notitiam illius mysterii. Confir. Creatura essentialiter connectuntur cum Trinitate Personarum: ergo Angelus, comprehendens creaturas, naturaliter cognoscit hoc mysterium. Resp. dist. conseq. factus est homo ad imaginem obscuram, & imperfectam SS. Trinitatis. conc. conseq. ad claritatem, & quæ ingeneret notitiam illius mysterii. neg. conseq. Ex cognitione hominis tantum inferitur, dari in DEO plures perfectiones, formaliter distinctas: non verò dari Personas, realiter distinctas, & in tertio identificatas.

Ad confir. duplex est responsio: quidam negant antec. voluntque, creaturas tantum connecti cum DEO, ut Uno, non verò ut Trinitate: neque ideo verificantur contradictoria de creatura, sicut non verificantur de unione hypostatica, vel de cognitione cognoscente Patrem, non verò Filium: sed tantum verificantur de ipsa essentia, ac Personis. Alii negant consequentiam; quia ad comprehensionem creaturæ, Angelo naturaliter debitam, non requiritur, ut cognoscantur formaliter, & explicitè omnia prorsus prædicata relativa, formaliter distincta: aut omnes termini, ad quos res comprehensa supernaturaliter refertur: aut etiam omnes termini, ad quos refertur quidem naturaliter, tales tamen sunt, ut totam naturæ cognoscitivæ sphaeram transcendant. Certè aliàs Angelus deberet cognoscere terminos relativos, vel prædicata relativa formaliter distincta infinita. Quare ad cognitionem comprehensivam non requiritur cognitio omnis prorsus relationis, etiam intrinsicæ: sed tantum cognitio tam perfecta in genere cognoscitivi, quam perfectum est objectum in genere cognoscibilis.

718. Ob. 3. Ratione naturali cognoscitur, quòd eadem anima sit tota in toto corpore, & tota in qualibet parte: consequenter in pluribus partibus corporis, realiter distinctis: ergo etiam potest capi, quòd eadem essentia sit in pluribus Personis, realiter distinctis. Confir. Eadem natura humana etiam est in pluribus individuis, realiter distinctis: ergo multo magis natura Divina in Personis. Resp. neg. conseq. Anima pluribus partibus tantum inest per unionem, natura Divina inest per identitatem: ibi non deficit principium: *Quæcunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*: at deficit in secundo casu.

Ad confir. dist. ant. Est in pluribus individuis eadem natura singularis, seu individua. neg. ant. eadem tantum in specie. conc. ant. & neg. conf. Deberet autem eadem individua natura Divina esse in pluribus Personis; aliàs darentur plures Dii, sicut dantur plures homines. Dices. Quòd natura humana sit in pluribus tantum per speciem, vel similitudinem, est imperfectio: ergo natura Divina debet inesse per identitatem. Resp. om. ant. neg. conseq. si enim est imperfectio existere in pluribus per similitudinem, & ista imperfectio est naturæ lumine cognoscibilis, non cognoscitur esse imperfectio ex eo, quòd non existat per identitatem in pluribus; sed ex eo, quòd existat in pluribus: seu

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

quòd non superemineat omnibus, sed habeat æqualem.

719. Ob. 4. Bonitas infinita est infinitè communicabilis: arqui non potest esse communicabilis infinitè ad extra: ergo debet esse communicabilis ad intra. Confir. 1. Generare sibi simile est perfectio: ergo debet DEO tribui: atqui hic non potest generare simile ad extra: ergo debet ad intra. Confir. 2. Perfecta felicitas exigit societatem: ergo debent esse plures Divinæ Personæ; cum non possint esse naturæ. Confir. 3. In DEO dantur actiones immanentes, scilicet velle, & intelligere: sed omnis actio terminatur ad aliquod productum: ergo istæ duæ actiones terminantur ad Filium, & Spiritum S. Resp. dist. ma. & hæc communicabilitas infinita ratione naturali cognoscitur. neg. maj. cognoscitur tantum per revelationem. conc. ma. & conc. mi. neg. conseq. Ratio naturalis plùs non monstrat, quàm DEUM posse infinitè syncategorematicè communicari ad extra.

Ad 1. confir. servit eadem distinctio; quia naturaliter non cognoscitur, posse generari Personam distinctam, habentem tamen eandem individuum essentiam cum generante. Ad 2. confir. iterum rediteadem distinctio; naturalis enim ratio putaret, unam Personam Divinam debere sibi soli esse omnibus modis sufficientissimam ad omnem felicitatem. Ad 3. confir. conc. mai. dist. mi. omnis actio, realiter distincta ab operante, terminatur ad aliquod productum. om. mi. actio etiam indistincta, subdist. & hoc naturaliter cognoscitur. neg. mi. non cognoscitur naturaliter. conc. mi. & neg. conseq. In creatis actio etiam immanens est distincta ab operante, secus in DEO; unde non est paritas. Quare istæ quidem sunt aliquæ congruentiæ, quæ, supposita revelatione, possunt afferri: sed quas ratio naturalis, sibi soli relicta, non excogitaret: & adhuc minùs, dum, saltem apparenter, stant in oppositum principia lumine naturæ nota, illis assentiretur.

720. Ob. 5. contra secundam conclus. Hoc mysterium est contra principium lumine naturæ notum: *Quæcunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*: ergo est contra rationem naturalem. Resp. neg. ant. Mysterium hoc non est contra, sed supra illud principium. In creatis non datur identitas capax discrepantiæ, vel distinctionis in tertio; & hinc circa ista procedit illud principium: at ex fide habemus, quòd in Divinis detur alia species identitatis, quæ admittat illam discrepantiæ, seu distinctionem. Principium illud habetur aliquo modo ex inductione à creaturis; unde in istis debet sistere, nec ad DEUM extendi: & tamdiu similia principia sunt infallibilia, quamdiu intra sphaeram suam, hoc est, intra creaturas, & circa identitatem incapacem discrepantiæ, vel distinctionis in tertio, sistunt: secus, si ultra extendantur. Nec propterea datur ansa sectariis cavillandi Catholicos, quòd evertant principia syllogismorum, quibus tamen velint constringi hæreticos; nam, licet in uno, aut altero casu, debeat admitti aliquid supra captum nostrum, non tamen esset rationabile, ubique mysteria fingere. verbo: omnes scimus, aliqua mysteria supra captum

Y

no-

nostrum debere in religione nostra admitti; non tamen propterea omnia, quæ fides docet, sunt talia mysteria.

QUÆSTIO II.

De Processionibus, Relationibus, ac Notionibus Divinis.

ARTICULUS I.

Quid, & quot sint in DEO Processiones, Relationes, Notiones.

721. **T**heologi statuunt in DEO unam Naturam, seu essentiam: duas Processiones: tres Personas: quatuor Relationes: quinque Notiones. De natura, seu essentia, diximus jam multa in disputationibus antecedentibus: de Personis dicemus inferius. *Processio est emanatio, seu origo unius ab alio.* vocatur alia *activa*, alia *passiva*: scilicet ad aliquam similitudinem actionis, & passionis, quæ concipitur intervenire inter causam, & effectum: secludi tamen debent à processionibus Divinis omnes imperfectiones dependentiæ, mutationis &c. In creatis quidem actio, & passio, realiter identificantur: at in Divinis processio activa, & passiva, realiter distinguuntur: & illa producenti: hæc autem producto identificatur: complexum autem ex utraque dicitur *processio totalis*.

Itaque in Divinis dantur duæ processioness totales ad intra, veræ, vel reales, ut fides docet, scilicet datur una per intellectum, altera per voluntatem: per illam generatur Verbum; per alteram spiratur Spiritus S. Prob. Cum sint tres Personæ, ex quibus una est improducta, debent dari duæ Processiones pro reliquis duabus, maxime, cum tertia sit procedens à duabus. Rursus, cum processioness sint actus vitales DEI ad intra, & isti sint duo, scilicet actus intellectus, & actus voluntatis, etiam tot erunt processioness. Quod autem sint reales, docet fides in Symbolo Nicæno, ubi fatemur, Filium à Patre, Spiritum sanctum verò à Patre, Filioque, procedere. Idem habetur Joann. 8. v. 42. ubi Christus ait: *Ego enim ex DEO processi.* item Joann. 15. v. 26. dicitur de Spiritu S. *Qui à Patre procedit:* quæ verba in sensu literali, & reali accipiuntur à tota Ecclesia. Tandem, quod una processio sit per intellectum, seu intellectionem: altera per voluntatem, seu volitionem, constat ex sacris literis, in quibus Filius vocatur *Verbum*, & *Sapientia*, Spiritus S. *Charitas*, & *Amor*: quorum prius ad intellectum, alterum spectat ad voluntatem: vide Ruiz *de Trinitate disp. 2. sec. 2. n. 5.* Idem unanimiter tradunt PP. & Concilia, de quibus vide Haunoldum l. 1. n. 604. Suarez *de Trinit. l. 1. c. 5.*

Ubi insuper nota, quod, etsi natura Divina, & intellectus, ac voluntas, nec virtualiter distinguantur, tamen processioness dicantur potius esse per intellectum, & voluntatem, seu intellectionem, & volitionem, quam per naturam; quia scilicet ratio formalis procedendi est intellectus, vel voluntas, ita, ut, si natura Divina per impossibile esset in aliis omnibus lineis in-

finite perfecta, si non simul esset infinite perfecta in linea intellectiva, & volitiva, non possent ab ea, tanquam principio ut quo, procedere Filius, aut Spiritus S. Quando autem dicitur, quod Filius tantum procedat per intellectionem, & Spiritus S. procedat tantum per volitionem, tunc intelliguntur intellectio, & volitio notionales, hoc est, ut conjunctæ relationibus, illa generationis, ista spirationis activæ: quæ inter se virtualiter distinguuntur, ita, ut de voluntate, & intellectione notionalibus, seu in complexo cum relationibus, possint verificari prædicata contradictoria.

722. *Relatio est ordo unius ad aliud*, seu est ratio, per quam unum refertur ad aliud. Tales in Divinis, & quidem reales, dari, est de fide: quia datur Pater, & Filius, qui referuntur ad se invicem: Spiritus Sanctus, qui refertur ad Patrem, & Filium: suntque istæ relationes reales, quia sunt identificatæ SS. Personis, realiter existentibus: numerantur autem quatuor, *Paternitas, Filiatio, Spiratio activa, Spiratio passiva*: per duas primas referuntur ad se invicem Pater, & Filius: per posteriores referuntur ad se, ex una parte Spiritus Sanctus, & ex altera parte Pater, & Filius, tanquam unus Spirator. Istæ quatuor vocantur etiam *Origines*, quatenus dantur generans, & generatum, spirans, & spiratum.

723. *Notio* apud Theologos ad mentem SS. Patrum aliud non est, quam *nota*, seu *prædicatum*, quo una Persona discernitur ab alia: communissime autem assignantur quinque, nempe 1. *innascibilitas*, seu *improducibilitas* etiam à principio ejusdem naturæ. 2. *Paternitas*: & hæc duæ conveniunt soli primæ Personæ. 3. *Filiatio*, quæ competit soli secundæ Personæ. 4. *Spiratio activa*, quæ competit primæ, & secundæ Personæ simul, tanquam uni principio spiranti. 5. *Spiratio passiva*, quæ competit soli tertiæ Personæ. Hæc notiones non distinguuntur virtualiter à relationibus, sed tantum formaliter: imò quatuor ex illis sunt formaliter etiam relationes: sola prima, seu innascibilitas, non est formaliter relatio; quia sub hoc conceptu Pater non refertur ad alium. Quamvis autem fors possent notiones plures, vel pauciores statui, non tamen in re gravissima est recedendum à communi.

724. Ob. 1. Productio dicit abaleitatem: ergo non datur in Divinis: ergo neque processio, quæ esset productio. Confr. Productio, & causalitas sunt idem: ista non datur in Divinis: ergo nec illa. Resp. dist. ant. productio dicit abaleitatem secundum naturam, vel essentiam. neg. ant. secundum Personam. conc. ant. & neg. conseq. Productio in Divinis non significat, quod productum sit secundum naturam ens ab alio: & hinc natura non potest dici producta: sed tantum dicit Personalitatem esse ab alio, in quo nihil est absurdum; cum enim Filius sit verè genitus, debet esse genitus ab alio, qui sit Pater. Idem proportionaliter dicendum de Persona Spiritus S. Ad confirmationem neg. ma. Causalitas dicit dependentiam, & imperfectionem: & hinc apud Latinos in Divinis non datur causa, aut effectus. Aliud est apud Græcos, apud quos vox, quæ redditur latine voci: *causa*: non habet eandem omnino significatio-

tionem; quia nullam indicat imperfectio-
nem.

725. Ob. 2. Persona producens esset per-
fectior, quàm producta: ergo non essent æqua-
les, quod est contra fidem. Confir. Filius vel
produceretur ex nihilo, vel ex subiecto: neutro
modo potest produci: ergo. prob. mi. Filius
nec potest creari, nec ex subiecto educi: ergo.
Resp. neg. ant. etiam in creatis causa non est
semper perfectior effectu. Dein omnes Perso-
næ habent eandem Divinam naturam, infinitè
perfectam, adeoque omnem perfectionem ab-
solutam, & essentialiam, per identitatem: omnem
autem relativam (si tamen relatio sit perfectio)
æquivalenter, vel eminenter. Ad confirm.
neg. mai. non enim educitur Filius ex natura
Divina; quia ista non potest esse subiectum; hoc
enim debet esse perfectibile, & distinctum ab
educto: quæ non competunt naturæ Divinæ:
nec etiam Filius producit ex nihilo sui; cum
enim sit realiter, & indefectibiliter identificatus
naturæ Divinæ, seu aseitati, non potuit un-
quam fuisse nihil.

726. Ob. 3. Si processiones Divinæ essent
per intellectum, vel voluntatem, etiam Filius
generaret, & Spiritus S. spiraret: hoc est falsum:
ergo. prob. ma. Intellectus, & voluntas est etiam
ipsis communis: ergo. Confir. Substantiæ intel-
lectivæ non generant, quatenus intellectivæ sunt;
nam etiam non intellectivæ generant: ergo
etiam DEUS non generat ut intellectivus. Resp.
1. retorq. arg. contra Durandum, qui vult pro-
cessiones fieri per naturam; nam & Filius, &
Spiritus S. etiam habent eandem naturam Divi-
nam. In forma neg. maj. ad prob. dist. ant. in-
tellectus ut absolutus est ipsis communis. conc.
ant. ut secundus. neg. ant. & conseq. Non suf-
ficit ad producendum habere tantum intellectum,
& voluntatem, ut perfectiones absolutas; sed
opus est, eas habere ut fecundas, hoc est, con-
iunctas cum generatione, aut spiratione activa.
Ad confir. neg. conseq. Generare ut inficium, seu
ignorantem, est imperfectio à DEO remota.

727. Ob. 4. Processiones sunt actus no-
tionales: intellectus, & volitio non sunt actus
notionales, sed absoluti, & essentialia: ergo non
sunt processiones. Confir. 1. Productiones Perso-
narum realiter inter se distinguuntur: non autem
intellectus, & volitio: ergo. Confir. 2. Natura Di-
vina est prior intellectu, & voluntate: sed Filius,
& Spiritus S. immediatè procedunt per naturam:
ergo non per intellectum, aut voluntatem. Res-
pondet 1. Platelius conc. totum; vult enim,
quod processiones sint aliquid purè notionale,
nec involvant etiam in obliquo actus essentialia
intelligendi, vel volendi: sed istos supponant
tanquam sua principia. Si hoc non placeat, quo-
niam non vacat rem fusiùs examinare,

Resp. 2. cum Ruiz de Trinit. disp. 2. sec.
4. dist. mi. intellectus & volitio, ut præcisè à
relatione producentis ad terminum productum,
non sunt actus notionales. conc. mi. ut con-
iunctæ, & consideratæ simul cum illa relatione.
neg. mi. & conseq. sub hac enim ratione sunt
notionales, & peculiare principio producenti.
Nec necesse videtur, admittere, præter intellectio-
nem, & volitionem essentialiam, alias notiona-
les, ut probat Ruiz disp. 59. sect. 1. Ad 1. confir.

dist. ma. realiter inter se distinguuntur productio-
nes adæquatæ, seu complexa ex intellectione, vo-
litione, & relatione. conc. ma. productiones in-
adæquatæ, seu intellectio, & volitio, ut præcisè
à relatione. neg. ma. & dist. mi. non distinguun-
tur intellectio, & volitio, ut præcisè à relatione.
conc. mi. ut coniunctæ cum intellectione, voli-
tione, & relatione. neg. mi. & conseq. Intellectio,
vel volitio, ut producents, sive productio adæ-
quata, involvit etiam generationem, vel spir-
ationem activam.

Ad 2. confirm. dist. ma. natura Divina, tan-
quam immediatum principium ut quo, est prior
intellectu, & voluntate. neg. ma. tanquam prin-
cipium tantum remotum, om. ma. & dist. min.
Filius, & Spiritus S. procedunt per naturam, tan-
quam principium tantum remotum, seu quatenus
natura formaliter est distincta ab intellectu, & vo-
luntate. neg. mi. per naturam, ut constitutam im-
mediatum principium ut quo per intellectum,
aut voluntatem. conc. mi. & neg. conseq. Na-
tura Divina, nisi intelligatur ut essentialiter in-
cludens intellectum, & voluntatem, vel in-
tellectionem, & volitionem, non intelligitur
principium ut quo proximum Filiationis, aut
Spirationis passivæ. Quando autem aliqui ex
SS. PP. dicunt Filium productum, vel geni-
tum, naturam, non voluntatem, tantum volunt di-
cere, quod sit Filius naturalis, non adoptivus:
necessariò, & non liberè genitus.

728. Ob. 5. Si dantur quatuor relatio-
nes, dantur etiam quatuor Personæ: hoc est
contra fidem: ergo. Resp. neg. ma. Spira-
tio activa non est nova Persona, sed est iden-
tificata cum Patre, & Filio, licet sit ab eisdem
virtualiter distincta (sicut scilicet natura est iden-
tificata cum tribus Personis) & in hoc stat my-
sterium dualitatis. Unde non dantur quatuor
relationes, realiter inter se distinctæ, sed tantum
tres; quia spiratio activa est realiter identifica-
ta cum aliis duabus, ut dictum. Sunt tamen
quatuor relationes reales; quia ad numerum
relationum realium non requiritur, ut ipsæ rela-
tiones sint inter se realiter distinctæ; sed tantum,
ut termini earum sint realiter distincti: atqui
Spiratio passiva est realiter distincta ab activa.
Addo, spirationem activam non esse proprietatem,
saltem in sensu strictiori; quia per hanc
significatur id, quod uni tantum Personæ est pro-
prium: in sensu tamen latiori potest utique dici
proprietatem; si hæc confunditur cum notione, si-
cut etiam innascibilitas: strictissime autem lo-
quendo, tantum dantur tres proprietates; quia
per proprietatem intelligitur id, quod est pro-
prium uni tantum personæ, & simul constituti-
vum Personæ: ita se habent Paternitas, Filiatio,
Spiratio passiva. Unde innascibilitas, cum non
constituat Personam, nec est relatio, nec ori-
go, vide S. Thomam 1. p. q. 32. a. 3. in corp. &
q. 40. a. 1. ad 1.

729. Ob. 6. Naturæ Divinæ etiam compe-
tit innascibilitas, itémque Spirationi activæ:
ergo non est notio Personæ. Confir. Spiratio
activa est communis duabus Personis: ergo
non est notio: Resp. dist. ant. Naturæ compe-
tit aliqua innascibilitas. conc. ant. competit ea-
dem. neg. ant. & conseq. Suarez de Trinit. l. 5.
c. 10. n. 4. rectè ait, per innascibilitatem hæc in-
telligi

telligi aliquam propriam Patri, scilicet improductibilitatem etiam à principio ejusdem naturæ, simulque incommunicabilem: at verò innascibilitas naturæ, vel spirationis activæ, communicabilis est Filio: & in hac intelligentia vocum standum est autoritate. Ad confir. neg. conseq. Non est de ratione notionis, ut non sit communicabilis, sed hoc tantum est de ratione proprietatis: ad illam sufficit, si sit discretiva duarum Personarum à tertia.

Dices. Ergo sunt plures notionēs, quàm quinque; quia ingenerabilitas, & inspirabilitas etiam erunt notionēs, ex quibus prima Patri, & Spiritui Sancto: secunda Patri, & Filio convenit. Resp. neg. illatum. Notio debet esse unum realiter simplex prædicatum; non autem duplex: at non eadem ingenerabilitas, quæ est in Patre, est realiter etiam in Spiritu Sancto (sicut tamen eadem realiter spiratio activa est in Patre, & Filio) sed tantum formaliter per conceptum: sicut humanitas eadem in pluribus individuis. Vide Suarez l. 5. c. 10. & Haunold. l. 1. n. 641. Addo tandem ex Ruiz, & Esparza: ideo istas quinque notionēs potius, quàm alias, aliis nominibus significabiles, poni; quia istæ habent majorem quandam vim ingenerandi audienti apprehensionem specialem dignitatis in Personis Divinis: & consequenter per has Divinæ Personæ decentissimè notificantur, tanquam per aliquid, quod specialiter spectat ad earum dignitatem.

ARTICULUS II.

Quid, & quotuplex sit in DEO Persona, aut substantia?

730. **P**ersona definitur à Boëtio lib. de duabus naturis ante medium, Naturæ rationalis individua substantia: à Richardo à S. Victore autem l. 4. de Trinitate c. 22. definitur Persona Divina: Naturæ Divinæ incommunicabilis existentia: at verò c. 23. ejusdem libri definitur persona creata: Rationalis naturæ individua substantia. Differunt autem suppositum, & Persona, sicut genus, & species; suppositum enim est omne incommunicabile subsistens; nam etiam dicitur suppositum equinum, aut leoninum: at Persona debet esse insuper quid rationale; non enim dicitur persona equi, aut leonis. Tres dari in DEO Personas, inter se realiter distinctas, & eidem naturæ Divinæ realiter identificatas, est de fide (& in hoc stat mysterium SS. Trinitatis) sic enim docemur in Symbolo S. Athanasii: Non confundentes Personas, neque substantiam separantes; alia est enim Persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti: & infra: Totæ tres Personæ coeternæ sibi sunt, & coæquales. Quod autem non sint plures, habetur ex Lateranensi citato n. 710, videri de hac re potest Ruiz de Trinit. disp. 33. sec. 2.

731. Lis olim fuit inter Patres de voce *Hypostasis*; cum aliqui per eam significati velent substantiam, seu essentiam: adeoque unam tantum in DEO admitterent: alii verò vellent

significari Personam: adeoque tres hypostases in DEO adstruerent: de quo videatur Baronius ad annum Christi 362. n. 188. & ann. 372. n. 27. & seqq. Tandem prævaluit secunda sententia, & defecto omnes admittunt, in DEO tres hypostases; quia hæc vox determinata est nunc ad significandum suppositum, vel Personam. Hanc vocem *hypostasis* Latini sæpe exprimunt per vocem *subsistentia*: & hæc sæpe, præsertim antiquioribus Patribus, significatidem, ac suppositum, aut subsistens in concreto: at nunc in scholis sapissime sumitur in abstracto pro forma denominante rem subsistentem.

Multi Theologi inter *suppositum*, & *subsistens* faciunt discrimen. *Subsistens*, dicunt, debet esse substantia, velens per se existens, sive sistens in se, ita, ut non trahatur per unionem ad aliud dignius compositum tanquam pars, vel ad subiectum tanquam forma; hinc nec accidentia, nec partes essentielles, vel integrales compositi naturalis, neque humana natura in Christo, sunt subsistentia, ut patet consideranti; quamvis Verbum in Christo sit subsistens; cum hoc non uniatur digniori. *Suppositum*, seu *Persona* debet insuper esse substantia individua, id est determinata, & incommunicabilis per identitatem pluribus realiter distinctis.

732. Jam dari in DEO tres subsistentias relativas, est de fide; quia quælibet Persona est subsistentia, sicut scilicet quivis homo est animal, sed quæritur ulterius, an præter has tres subsistentias relativas detur absoluta, sive, an ipsa essentia, seu natura Divina, ut distincta à Personalitatibus, dicat aliquam subsistentiam, & in se subsistens dici possit: an vero tantum dici possit subsistens, ratione Personarum. Hæc tamen subsistentia absoluta, nec esset suppositum, nec Persona, hoc ipso, quod esset communicabilis tribus realiter distinctis, & actu communicaretur Personis Divinis: unde ex ea admissa non sequitur quatenitas in Divinitate. His suppositis

733. Dico. Probabilius datur hæc subsistentia absoluta in DEO. ita S. Thomas pluribus locis, ubi non tantum, ut ait Vasquez, agit de existentia, sed de ipsa subsistentia. Sic in 1. dist. 21. q. 2. a. 1. in corp. ait: *Iste terminus DEUS prædicat naturam Divinam de tribus Personis, quæ etiam in se est habens esse subsistens, nulla Personarum distinctione intellecta.* Rursus q. 9. de potentia a. 5. ad 13. ait: *In Divinis autem proprietates personales hoc solum habent, quod supposita Divinæ naturæ ab invicem distinguuntur: non autem sunt principium subsistendi Divinæ essentie; ipsa enim Divina essentia est secundum se subsistens.* Item 1. p. q. 39. a. 4. ad 3. Forma significata per hoc nomen DEUS, scilicet essentia Divina, est una, & communis secundum rem: ergo Deitas, & DEUS, sunt formaliter idem: sed DEUS significat aliquid subsistens: ergo. Plures textus citat Suarez l. 4. de Trinit. c. 11. n. 13. Granadus in 1. p. tom. 3. tract. 4. disp. 5. sect. 3. Sequuntur Thomistæ satis communiter cum Gonet. Accedit Scotus, Suarez loc. cit. Granadus loc. cit. Molina in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3. Bellarminus, & plurimi alii, adeo, ut Suarez ibidem, citatis quibusdam in oppositum, addat, nostram sententiam esse communem aliorum Theologorum: Granadus autem asserat ibidem,

dem, majori Scholasticorum numero comprobata, & communione esse, & Vasquium suale aliquos authores ei abjudicare.

734. Probatur conclus. Subsistere per substantiam propriam aliud non est, quam existere per se, sive sistere in se, & non existere in alio, tanquam partem in toto, neque trahi per unionem ad aliud, tanquam ad dignius totum: sed hoc totum convenit essentia Divinae absolutae, ut praecise à relationibus: ergo. mi. habetur ex eo, quod essentia Divina, utpote infinite perfecta, non possit esse pars, neque existere in digniori. ma. prob. ex eo, quod satis communiter sic explicetur in tractatu de Incarnat. substantia, quando agitur de supposito, praesertim ab iis, qui substantiam creatam constituunt in negatione unionis cum digniori, & ex hoc conceptu inferunt, quod humanitas Christi non subsistat per substantiam propriam, sed per substantiam Verbi, tanquam dignioris.

Favent etiam huic conceptui (uti & ipsi huic conclusioni) SS. PP. S. Hieronymus ep. 57. quae est ad Damasum, & incipit: Quoniam vetusto ait: Una est DEI, & sola natura, quae verè est; id enim, quod subsistit, non habet aliunde, sed suum est. SS. Cyrillus Alexandrinus, & Anastasius Theopolitanus tom. 4. Bibliotheca Patrum in compendiarie orthodoxae fidei explicatione de essentia Divina (de qua ibi totus sermo) sic habent: Quid est autem essentia? Res, quae per se est, neque altero indiget ad hoc, ut ipsa subsistat. S. August. l. 7. de Trinit. c. 4. sub finem ait: Hoc est DEO esse, quod subsistere: & paulò post: Omnis enim res ad seipsam subsistit, quanto magis DEUS.

Agatho Papa in epistola decretali, quae habetur in Synodo VI. actione 4. & inscribitur: Pijssimis Dominis: incipit autem: Omnium bonorum: ante medium ait: DEUM Patrem consistentes, DEUM Filium, DEUM Spiritum Sanctum: non tres Deos, sed unum DEUM, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum: non trium nominum substantiam, sed trium substantiarum unam substantiam. Equidem recentiores editiones Conciliorum non legunt unam substantiam, sed unam substantiam: at non ideo satis probatum est, quod priores editiones per errorem duntaxat habeant vocem substantiam; cum tot auctores stent pro nostra sententia: itemque sine omni absurdo Pontifex potuerit intelligere, trium relationum unam substantiam, esse absolutam. Verum quidem est, nostram sententiam non ideo esse de fide; cum non sit certum, an non error irreperit: attamen est probabilior. Confir. Essentia Divina, utpote infinite perfecta, non debet negari perfectio, vel praedicatum ipsa dignum, nisi positivè probetur, quod ei non possit competere: atqui non potest positivè probari, quod ei non possit competere perfectio, vel praedicatum substantiae absolutae: ergo.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

735. OB. 1. SS. PP. & Concilia, praesertim post litem compositam circa vocem Hypostasis (de

qua n. 731.) non admittunt in DEO aliquam substantiam absolutam: ergo non debet admitti. Resp. Illalis, teste Baronio, fuit jam agitata tempore S. Athanasii, & circa annum 302. quando S. Augustinus vix fuit puer: & S. Cyrillus adhuc junior est S. Augustino; Synodus etiam VI. primum diu postea celebrata fuit. Equidem tempore S. Augustini cuique adhuc licebat loqui suo modo, dummodo in re conveniretur; & tandem consuetudine sola videtur obtinuisse significatio illius vocis, quam nunc habemus: quando autem id contigerit, & lis finita fuerit, non satis compertum est. Adversarii autem non ostendunt, substantiam absolutam fuisse negatam à PP. nec ante, nec post eam litem terminatam: imò, cum eam admittant S. Thomas, Scotus, & alii, in SS. PP. lectione valde versati, non videntur isti eam ullo modo negasse. In forma negant. Quamvis fortè aliqui Patres eam positivè non asserant, tamen neque negant.

Si dicas, aliquos, ut e. g. Sophronium, negasse unam substantiam. Resp. esse manifestum, quod isti substantiam acceperint pro personaliitate; quia statim vocant personam, aguntque contra Sabellianos: verba Sophronii Patriarchae Hierosolymitani in ejus epistola, quae refertur in Synodo VI. actione 11. sunt ista. Neque secundum quod Trinitas unus DEUS est, & agnoscitur, & substantiae tres pronuntiantur, & tres obsecrantur Personae, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, dicitur coarctatus, sive compositus, vel confusus, & in unam seipsum colligens substantiam, in unamque coercens non numerandam Personam (Sabellianorum ista est pravitas, in unam substantiam tres confundere substantias, & in unam Personam easdem tres conspergens Personas) ubi enim est Trinitas, & impiissime, si in unam Personam secundum vos Trinitas ipsa colligitur, & in unam concurrat confusibilem substantiam? Unde nec Sophronius, nec alii, qui minus, quam iste, adversariis favent, loquuntur de substantia in nostro sensu accepta; neque opponuntur sententiae nostrae; nam nos cum aliis SS. Patribus per substantiam absolutam non intelligimus Personam. Et certè SS. Patres, qui dicunt, naturam in se subsistere, non possunt per substantiam intelligere Personam; alias admitterent plures Personas, quam tres in DEO: unde hi formaliter stant pro nobis: at illi, quos adversarii allegant, non stant contra nos.

Quod autem SS. Patres ordinariè trium substantiarum meminerint, ratio est, (ut ait Granadus sect. 6. loco cit. n. 733.) quod agant de substantia tantum relativa, seu personali. Ubi nota, SS. PP. aliquando vocem substantia tribuere Personis, id quod adductis exemplis probat Granadus, praesertim ex edito Justiniani, quod habetur tom. 2. Conciliorum, ubi dicitur, Trinitatem haberi secundum proprietates, vel substantias, sive Personas; item ex S. Hilario l. de synodis, ubi in §. Consequenter Evangelicae, qui desumptus est ex Concilio orientali, Antiochia celebrato, dicitur, nominibus Patris, & Filii, & Spiritus Sancti significari propriam, uniuscujusque nominatorum substantiam, & ordinem, & gloriam, ut sint quidem per substantiam tria: Hilarius autem subjungit: Idcirco tres substantias esse dixerunt, substantiarum Personas per substantias edocentes: attamen haec vox substantia, sine addito prolata, frequen-

quentius fumitur pro essentia. Pariter etiam SS. Patres vocem *subsistentia* tribuunt essentia, quamvis sine addito prolata frequentius fumatur pro Personalitate: & hinc quoque SS. PP. ordinariè per eam vocem, sine addito prolatam, intelligunt relativam subsistentiam, etiam ex eo capite, quod ordinariè agant contra Sabellium, qui unam tantum in DEO Personam, seu subsistentiam relativam admittebat.

736. Ob. 2. Si datur subsistentia absoluta, dantur quatuor Personæ in DEO: hoc est contra fidem: ergo. Confr. Illa subsistentia esset saltem semipersona: hoc ipsum jam est absurdum: ergo. Resp. neg. ma. nam Persona præter subsistentiam dicit incommunicabilitatem: hæc incommunicabilitas in creatis habetur per ipsam limitationem naturæ, quæ non est capax identitatis cum pluribus, realiter distinctis: at in natura Divina, quæ ratione fecunditatis est capax identitatis cum pluribus, habetur incommunicabilitas per Personalitatem, seu subsistentiam relativam. Addo, abstinendum ab his, vel similibus locutionibus: *Dantur in DEO quatuor subsistentia*, aut: *Datur quarta subsistentia*; quia, nisi talia verba restringantur, significant, dari quatuor subsistentias Personales, aut quartam, à tribus relativis realiter distinctam: quod utique falsum est. Ad confr. neg. ma. Sicut enim leo, quamvis habeat animalitatem, quam quoque habet homo, non dicitur semihomo: sic nec subsistentia absoluta, quamvis in aliquo prædicato conveniat cum Persona, non dicitur semipersona, nisi valde improprie.

737. Dices. Subsistentia ista absoluta deberet iterum subsistere per relativam: hoc non potest admitti: ergo. prob. maj. Natura per illas subsistit: ergo etiam subsistentia illa absoluta, realiter, & virtualiter identificata. prob. etiam mi. Forma non potest recipere suum effectum formalem ab alia superaddita forma; nam albedo non potest fieri alba per aliam albedinem, nec actio per aliam actionem produci: ergo neque subsistentia una potest subsistere per aliam.

Resp. cum Granado loco cit. n. 733. sec. 7. n. 41. dist. ma. subsistentia absoluta deberet iterum subsistere per relativam, tantum absolute, neg. ma. deberet subsistere relative, & incommunicabiliter. conc. ma. & dist. sic min. neg. conseq. ad prob. min. in primis S. Thomas cit. n. 733. neg. ant. sed potest etiam distingui: forma non potest recipere effectum formalem, prorsus eundem, ab alia forma. om. ant. alium diversum, quamvis in aliquo genere cum priori convenientem. neg. ant. & conseq. Certè unio naturalis inter animam, & corpus Christi, licet per se ipsam uniatur, tamen iterum unitur per unionem hypostaticam Divinitati; imò ipsa natura Divina, subsistens per subsistentiam Paternitatis, redditur etiam subsistens per subsistentiam Filiationis; quia scilicet Filiatio præter subsistentiam ut sic, tribuit subsistentiam aliquam specificam, scilicet Personæ Filii: sic etiam, licet natura Divina per seipsam subsistat absolute, & communicabiliter, tamen potest per subsistentias relativam subsistere incommunicabiliter.

Ex quo præoccupatur alia obiectio, quod scilicet, vel subsistentia absoluta, vel subsistentia relativam, essent superflue; nam nulla est su-

perflua; cum natura reddatur semper alia ratione subsistens, nempe per absolutam absolute, per relativam relative: quem utrumque modum subsistendi exigit natura Divina: sicut exigit subsistere, non tantum per unam, sed per tres Personalitates. Neque etiam ex eo, quod essentia Divina exigit adhuc tres subsistentias relativam, sequitur, quod ipsa per se non sit subsistens; quia eas exigit, non præcisè, ut subsistat genericè: sed ut specificè, seu relative, & incommunicabiliter subsistat, in tribus suppositis, quibus ratione fecunditatis Divinæ exigit unum. Retorsio iterum est clara in natura, subsistente per Paternitatem, & tamen adhuc exigente subsistentiam Filiationis.

738. Ob. 3. Subsistentia non potest esse communicabilis: ergo nulla absoluta potest dari in DEO. prob. ant. Subsistentia est forma, per quam aliquid subsistit per se, & in se: ergo habens subsistentiam non potest subsistere in alio. Confr. Subsistentia creata est incommunicabilis alteri: ergo multo magis Divina. Resp. neg. ant. ad prob. om. totum. Sicut humana natura, habens suam propriam subsistentiam, sive positivam, sive negativam, dicitur subsistere in se, & non dicitur subsistere in sua subsistentia, ac multo minus in alio: sic etiam natura Divina, seu absoluta subsistentia, habens tres Personalitates sibi debitas, non subsistit in his strictè loquendo, sed potius in se per ipsas: & minimè subsistit in alio. Si autem velis, id, quod per se, & in se subsistit, non posse subsistere per aliam subsistentiam, tunc distinguitur, ut superius, conseq. si sint subsistentia ejusdem ordinis, ac speciei. conc. secus. neg. nullo modo enim subsistentia est in ultimo terminus naturæ, ut hæc non possit communicari alteri subsistentia (alias una subsistentia relativa excluderet alteram) sed tantum, ut non possit communicari alteri, cum quo componat dignius totum. Ad confr. retorq. arg. Subsistentia creata reddit naturam incommunicabilem etiam alteri subsistentia relativam: ergo etiam Divina. In forma neg. conseq. Disparitas fundatur in ipsa infinita perfectione naturæ Divinæ, necessariò exigentis sistere in se, & non potentis trahi ad nobilius compositum, similique exigentis identificari cum tribus Personis.

739. Ob. 4. Si natura Divina independentè à relationibus est subsistens, posset ipsa immediate assumere ad unionem hypostaticam aliam naturam, e. g. humanam: sed hoc est contra SS. Patres: ergo. Resp. cum Granado loco cit. n. 733. sec. 6. n. 36. dist. ma. ipsa posset assumere aliam, ita, ut fieret una natura. neg. ma. ut tantum fieret natura humana subsistens per Divinam, om. ma. & dist. sic mi. neg. conseq.

Patres negantes, naturam Divinam posse assumere naturam humanam, vel ipsi uniri, agebant contra Eutychem, qui volebat, unam tantum in Christo esse naturam, sicut est una tantum Persona: quod utique fieri non potest. Nam, vel natura Divina, vel humana, deberet corrumpi, ut inde nova fieret, sicut ex elementis dicitur fieri mixtum: atqui natura Divina corrumpi non potest: & quamvis humana corrumpi possit, non potest ex ea fieri Divina. Sed neque potest dici, quod Divina, & humana natura

tura, convenient in unam naturam, sicut anima, & corpus; nam natura Divina non potest esse forma, aut subiectum. Quod autem tantum possit fieri, ex natura Divina, & humana, aliquod subsistens, Patres illi non negarunt. Accedit, quod, ut ait idem Granadus, unio in subsistentia absoluta, non quidem immediate esset unio in Persona (nam subsistentia absoluta, ut dictum est, non esset Persona, nec suppositum, nec hypostasis, quæ in rationalibus pro eodem accipiuntur, & significant etiam incommunicabile) sed tamen mediata; quia, si natura humana immediate subsisteret in subsistentia absoluta, eo ipso etiam mediata subsisteret in tribus Personis, videatur etiam Gormaz de Incarnat. n. 718.

740. Ob. 5. Juxta nos, antecederet ad subsistentiam absolutam, natura jam esset subsistens, per suam existentiam perfectissimam, vel per suam simplicitatem: ergo daretur subsistentia ante subsistentiam, vel certe esset superflua subsistentia absoluta. Resp. 1. Si adversarii admittant, antecederet ad Personalitates, jam naturam Divinam, ratione alicujus prædicati absoluti, dici posse subsistentem, tunc quoad rem jam nobiscum conveniunt: neque multum litigabimus, an hoc prædicatum sit existentia, vel simplicitas, vel aliquid aliud: quamvis dici possit, quod perfectissima existentia, in sua ratione formali, dicat tantum perfectissimam actualitatem, non verò existentiam in se sistentem: item, quod simplicitas dicat negationem compositionis, à qua adhuc aliquo modo formaliter diversa est ratio sistendi in se, vel, (ut ait Molina in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3.) ratio existendi independentem ab alio, cui inexistat, quæ est formalitas subsistentiæ. Sic etiam aliæ perfectiones absolutæ, radicaliter, non verò prorsus formaliter, inferunt hanc subsistentiam, ut patebit consideranti.

741. Ob. 6. Juxta nos vera esset hæc propositio: Deitas generat: sed hæc est contra fidem, ut habetur C. Damnamus. de summa Trinitate: ergo. prob. ma. Vera est ista propositio: DEUS generat: sed juxta nos DEUS, & Deitas sunt idem: ergo. Resp. esse de fide, quod Deitas, & DEUS sint idem, ut habetur in Concilio Rhemensi, contra Gilbertum Porretanum sic proficiente: *Credimus simpliciter, naturam Divinitatis esse DEUM: nec aliquo sensu Catholico posse negari, quin Divinitas sit DEUS, & DEUS Divinitas.* Cur ergo non est vera propositio supradicta, etiam juxta adversarios? In forma neg. ma. ad prob. dist. maj. vera est propositio; quia sub nomine DEUS intelligitur DEUS Pater, conc. maj. non subintelligitur DEUS Pater, neg. maj. & dist. etiam, mi. sunt idem DEUS, & Deitas realiter, conc. mi. etiam virtualiter, ut non discrepent in aliquo prædicato, neg. mi. & conseq.

Optimè Angelicus 1. p. q. 39. a. 4. in corp. ait, hoc nomen DEUS per se supponi pro natura communi (ex quo etiam confirmatur nostra conclusio) sed ex adjuncto determinari ejus suppositionem ad Personam: unde cum dicitur DEUS generat, ait Angelicus, supponi hoc nomen DEUS pro Persona, scilicet Patris: videatur etiam Granadus in 1. p. tom. 3. tract. 11. disp. 2. & 3. ubi docet, ex adjuncto prædicato debere colligi, an hæc vox DEUS supponat pro

natura communi, an pro Persona, & quali. Ibidem docet, quod hæc propositio sit vera: *Essentia Divina (consequenter Divinitas) creat, vel producit creaturas;* quia in Concilio Lateranensi C. Damnamus. dicitur: *Essentia, seu natura Divina, quæ sola est universorum principium, præter quod aliud inveniri non potest.* Molina quoque in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3. §. Nulla enim: admittit essentiam Divinam, & subsistere in seipsa, & pariter operari ut quod. Addendum ex Angelico 1. p. q. 40. a. 1. sumpto simul arg. 3. & responsione ad idem, seu atq. non verè dici: *Paternitas est generans.* Idem S. D. in 1. dist. 33. a. 4. in corp. asserit, esse improprie dictum: *Paternitas creat:* sicut &: *Paternitas generat;* quia, ut ait, actiones sunt suppositorum; proprietates autem, seu Personalitates, non sunt supposita; quia non sunt concreta, nec Personæ, sed tantum Personalitates. Unde tantum dicendum: *Pater generat:* & idem est de hac propositione: *Paternitas intelligit:* ut observat Granadus modo citatus disp. 3. num. 3.

ARTICULUS IV.

Quare potius Processio secundæ Personæ sit Generatio, quàm Processio tertiæ?

742. Fide certum est, secundam in Divinis Personam, seu Verbum generari; nam psalmo 2. v. 7. dicitur. *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu ego hodie genui te:* quæ, & similia plura, literaliter esse accipienda, est sensus omnium Conciliorum, & PP. atque totius Ecclesiæ. Fide item certum est, tertiam Personam, seu Spiritum S. non generari; quia sapissime Christus vocatur in Scripturis Unigenitus, e. g. Joann. 1. v. 18. *Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris.* Et licet Salomon etiam vocetur Prov. 4. v. 3. *Unigenitus coram matre:* hæc ipsa tamen verba non significant simpliciter unigenitum, sed tantum dilectum instar unigeniti à matre sua. Quando autem Christus vocatur *primogenitus* (qui videtur debere habere fratres) Suarez l. 11. de Trinitate c. 5. n. 2. ait, communioem esse interpretationem, quod vocetur primogenitus ut homo: estque hæc iterum mens omnium Catholicorum; hinc processio Filii vocatur *generatio:* at verò processio Spiritus S. termino generali, quasi appropriativè, vocatur *processio*, serè sicut Angeli infimi chori vocantur simpliciter Angeli.

743. Jam verò discriminis hujus, inter unam, & alteram processionem, rationem dare perspicuam, & adæquatam, omnino non possumus. Et hoc aperte fatentur SS. PP. apud Granadum in 1. p. tom. 3. tr. 2. disp. 5. sect. 3. ex quibus S. Aug. l. 3. contra Maximinum c. 14. sub initium ait, *Quid autem inter nasci, & procedere intersit, de illa excellentissima natura loquens, explicare quis potest?* & post pauca: *Distinguere autem inter illam generationem, & hanc processionem, nescio, non valeo, non sufficio.* Sed & difficile est, tantum aliquam pro captu nostro rationem congruam discriminis hujus asserere. Unde Haunoldus merito improbat eorum studium, qui toti sunt in

in refutandis aliorum sententiis: quod in materia adeò obscura cuique facile est: potius igitur plures rationes afferemus, quæ, si non seorsim, saltem simul, mereantur prudentem assensum.

744. Intelligitur autem hic non generatio physica, seueductio ex subiecto, quæ utique non competit Filio DEI, ut vel ipsi Ariani sunt falsi, teste S. Augustino l. 3. contra Maximin. c. 14. sed intelligitur *Generatio viventis*, quæ definitur cum S. Thoma 1. p. q. 27. a. 2. in corp. *Origo viventis à vivente, principio conjuncto, in similitudinem naturæ*. Est autem processio Spiritus S. origo viventis à vivente, ut patet: & quidem à principio conjuncto; per hoc enim intelligitur, quòd produciens communicet producto aliquid de sua substantia: & utique Spirator activus communicat Spiritui S. suam substantiam. Quare huic processioni debent non congruere particule in similitudinem naturæ: cum autem Spiritus S. etiam habeat per identitatem eandem naturam Divinam, quam habet Filius, videtur difficile, cur hic, non verò ille, procedat in similitudinem naturæ.

745. Primum igitur discrimen, seu ratio, quare secunda Personæ processio sit generatio, non verò tertiæ, est; quia Filius procedit ab uno, & non à duobus, & sic procedit in similitudinem producentis unius. Hanc rationem insinuat S. August. l. 15. de Trinit. c. 27. ubi ait, nullum filium esse duorum, nisi patris, & matris: Spiritum S. autem non procedere à duobus, tanquam patre, & matre, adeoque non esse filium. Eandem rationem adstruit S. Anselmus in Monologio c. 53. atque etiam amplectitur Magister Sententiarum l. 1. dist. 13. §. 1. Antonius Perez de SS. Trinitate disp. 3. c. 1. eandem quoque adducit, & ulterius sic explicat.

Quotiescunque ad generationem alicujus prolis concurrat duplex persona, tunc utraque tribuit aliquid proli diversum, scilicet aliam partem patris, aliam mater: & proles ratione illius fit similis patri, ratione alterius fit similis matri: adeoque procedit in similitudinem duorum. Cum igitur Spiritus S. necessario à duobus procedat, deberet ab uno aliud accipere, quam ab altero, si generaretur: at non aliud, sed eandem naturam accipit ab utroque: ergo. Aliud est, si ad generationem tantum una persona concurrat; quia tunc generatus tantum ab una debet aliquid accipere, eique esse similis, ut contingit in generatione Christi temporali, & æterna. Huic explicationi opponit Granadus loc. cit. n. 743. sec. 3. cum in generatione Divina multa sint diversa à creata, posse adhuc interrogari, cur in Divinis non possit dari generatio à duobus, quin unus sit Pater, altera Mater.

746. Alterum discrimen affert S. Thomas 1. p. q. 27. a. 2. §. 4. in corp. ubi docet, Verbum generari; quia procedit per modum intelligibilis actionis, quæ actio, seu conceptio, est similitudo rei intellectæ: at verò Spiritus S., ut ait, procedit per modum amoris, qui non est similitudo cum re, sed impulsus, seu motio ad rem: & hinc ista processio non est in similitudinem. Hanc sententiam plures amplectuntur, & fusè exponit Granadus loc. cit. n. 743. Ad ejus meliorem intelligentiam noto, quòd, quamvis Filius, & Spiritus S. accipiant eandem naturam Divinam,

& per hanc non sit unus similis præ altero: tamen non eodem modo procedant in similitudinem naturæ; quia hoc, ut ait Suarez, significat, habere similitudinem in natura, non quomodo-cunque, sed ex vi processionis suæ, seu per productionem formaliter assimilativam, qualis est processio per intellectum, non verò per voluntatem; quia operatio intellectus per se tendit formaliter ad terminum similem suo principio adæquato, id est, intellectui, ut completo per objectum ipsi conjunctum, vel se ipso immediate, vel per speciem vicariam sui.

747. Si dicas, intellectum, & voluntatem in DEO esse realiter, imò virtualiter idem, adeoque, si Filius per intellectum procedat, per eundem procedere etiam Spiritum S. Resp. ab eodem principio posse produci realiter diversa. Certè eadem anima humana producit cognitiones, & volitiones, quæ inter se plurimum differunt: unde quidem tam Filius, quam Spiritus S. procedunt per intellectum, realiter sumptum, sed non per ipsum, ut formaliter sumptum; quia Spiritus S. non procedit ut intellectus, sed ut amor.

Si urgeas, tamen etiam Spiritum S. habere identificatam sibi intellectionem Divinam, adeoque etiam procedere ut intellectionem. Resp. non sufficere præcisè identitatem cum intellectione (nam etiam natura habet identitatem cum illa, quin ita procedat) sed requiri identitatem, realem, & virtuales, cum relatione, specialiter procedente per intellectionem, seu cum Verbo: ab hoc autem Spiritus S. realiter distinguitur: natura verò Divina saltem virtualiter. videantur dicta in simili n. 726. §. seq.

748. Si autem ulterius quæras, unde probetur, quòd secunda Persona procedat specialiter per intellectum, tertia verò per voluntatem. Resp. hoc probari 1. omnibus illis Scripturæ locis, in quibus vocatur Verbum, non vocale, & accidentale, sed mentale, & substantiale, utpote identificatum intellectui Divino. 2. ex iis, in quibus Spiritus S. vocatur amor, & charitas, quæ spectant ad voluntatem: nunquam autem in Scripturis Spiritus S. vocatur Verbum, sed solus Filius. 3. ex omnibus SS. PP. & Conciliis, quibus hæc est certissima fidei veritas. S. Basilii quidem l. 5. contra Eunomium c. 11. scribit, quòd Spiritus S. sit Verbum Filii: sed, ut ait S. Thomas 1. p. q. 34. a. 2. ad 5. est locutio impropria, & figurata, per quam scilicet omne id potest dici verbum alicujus, quod est ejus manifestativum: Spiritus S. autem Filium manifestat.

Hæc differentia inter generationem Filii, & spirationem Spiritus S. assignata, præter auctoritatem Angelici, etiam pro se habet auctoritatem SS. PP. qui generationem Filii ordinariè deducunt ex eo, quòd fit Verbum, consequenter similitudo, & imago Patris &c. Et hinc valde probabilis, & magni ponderis hæc sententia est. Sed fortè tamen adhuc illi objici potest, hæc ratione tantum dici, generationem esse specialem modum procedendi per intellectionem, per quam, realiter saltem sumptam, etiam procedit Spiritus S., & sic non afferri determinatum aliquod, & magis explicitum prædicatum, in quo dif-

différant hæc duæ processiones : videatur Derkennis *tract. de Trinit. disp. 4. c. 4. §. 2.*

749. Tertium discrimen inter processionem Filii, & Spiritus S. assertit S. Bonaventura in *1. disp. 13. a. 1. q. 2. ad 1.* Richardus à S. Victore, Major, Alensis, Hurtadus, Derkennis *tract. de Trinit. disp. 4. c. 4. §. 3.* Platellius, Zuniga, & alii (quos citat, & approbat Haunoldus *l. 1. n. 720.*) & adhuc alii, præsertim Recentiores, qui dicunt, ideo Filium generari; quia procedit in similitudinem naturæ ut facundæ: seu, quia accipit naturam ut facundam, sive productivam alterius Personæ: quo modo naturam non accipit Spiritus S. habet tamen Pater Divinus, atque communicat Filio: adeoque Filius magis procedit in similitudinem naturæ cum Patre.

Declaratur, & probatur ulterius ex Derkennis *loco modò citato.* Similitudo naturæ, quam in humanis accipit per generationem Filius, importat facunditatem; si enim filius non posset per se ex natura sua (aliud est, si per accidens tantum impediatur) producere alium hominem, utique non esset similis suo Patri in natura; at verò, ut rectè observat idem Auctor, in humanis generatio filii in similitudinem naturæ involvit duplicem imperfectionem, scilicet primò, quòd non tantum Pater, & Filius sint similes in natura; sed etiam naturæ sint similes; ex quo inferitur, naturas esse realiter distinctas: in Divinis autem non datur natura similis, sed tantum Pater, & Filius, similes in natura; quia datur identitas naturæ. Secundò, quòd in humanis filius possit generare alium filium: non item in Divinis; cum filiatio sit immultiplicabilis; & si Filius in Divinis posset generare alium filium, eo ipso necessariò generaret: cumque hic iterum posset generare, adeoque necessariò generaret alium, sequeretur infinitas filiorum: quod est absurdum. Demptis autem istis duabus imperfectionibus, manet conceptus generationis, etiam generationi Divinæ conveniens, *Origo vivens à vivente, principio conjuncto, in similitudinem naturæ facundæ.*

750. Hæc sententia videtur etiam esse S. Basilii *l. 5. contra Eunom. c. 12.* ubi docet, Spiritum S. non esse Filium; quia ex eo alius non procedit: itémque Patrum Latinorum in Concilio Florentino, cujus sessione ultima, & primis literis, quibus Latini sententiam suam, de processione Spiritus S. ex utroque, Græcis transcripserunt, sic habetur: *Nam credentes S. Spiritum ex Filio nequaquam procedere, necesse est, ut intelligant, Spiritum ex solo Patre procedere, ac consequenter non esse Filium:* quæ postrema verba non possunt intelligi, quasi dicta de Spiritu S. nam hac ratione intellecta non potuissent Græcis objici, tanquam absurdum aliquod, quod deberent admittere; cum verissimum sit, Spiritum S. non esse Filium.

Imò, si voluissent Latini ea verba de Spiritu S. intelligi, debuissent dicere: *Et consequenter esse Filium.* Sunt quidem aliqui, qui asserunt, textum mendosum esse, ac particulam non per errorem adjectam: sed Vasquez in *1. p. tom. 2. disp. 147. c. 3.* eos refutat ex eo, quòd illa particula negativa in omnibus exemplaribus habeatur: Unde verba illa intelligenda sunt de ipso Filio, quasi diceretur: si Spiritus S. à solo Patre procedit, non

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

datur Filius; hoc autem idem est, ac dicere, de ratione Filii esse, accipere naturam ut facundam.

Addit Platellius *p. 1. n. 248.* certum esse, quòd Filius accipiat naturam ut facundam: incertum autem, an processio ad intra per intellectum sit magis formaliter, & magis per se, in substantialem naturæ similitudinem, quàm processio per voluntatem: adeoque hanc sententiam priori præferendam. Idem adjungit *n. 249.* Patres, qui frequenter docere videntur discrimen secundo loco ex S. Thoma adductum, huic tertio discrimini posse accomodari, dicendo, quòd ideo secunda Persona procedat in similitudinem, seu ut imago patris; quia accipit naturam ut facundam, & ideo accipiat naturam ut facundam; quia origine est prior Spiritu S. ideo autem sit prior; quia procedit per intellectum, seu ut Verbum. Tandem *n. 250.* non malè concludit, priorem, id est, secundam sententiam, esse communiorem, posteriorem verò, seu tertiam, esse faciliorem, & attenda sola ratione, probabiliorem.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones.

751. **O**B. 1. Productio muli est generatio: sed non est in similitudinem naturæ: ergo hæc similitudo non requiritur ad generationem. Resp. 1. cum Granado in *p. 1. tom. 3. tr. 2. disp. 5. sect. 1. n. 1.* neg. ma. Sic etiam in sententia eorum, qui negant, omnia animalia nasci ex seminibus, quando nascuntur vermes ex homine, vel equo, non est generatio vitalis; quia non est in similitudinem naturæ. Qui admittunt, mulum vitaliter generari, dicunt, non requiri similitudinem in specie infima; at neque sufficere in specie quavis subalterna, sed requiri similitudinem in specie propinqua infimæ, vel talem, qualis datur inter mulum, & equum, aut asinum.

Verum ex alio etiam capite videtur mulus non propriè generari; quia non est facundus: quòd tamen requiritur, si subsistere debet discrimen *n. 749.* assignatum. Respondet tamen Derkennis *tract. de Trin. disp. 4. c. 4. n. 27.* quòd, vel muli per se sint facundi, quamvis per accidens hic impediatur (sicut e. g. leones ex defectu calidioris regionis in Germania, imò fors in Europa tota, non generant: & sanè Vasquez in *1. p. tom. 2. disp. 113. c. 1. n. 8.* ex Theophrasto tradit, mulos in Asia frequenter generare) vel, si facundi non sint, non generentur vitaliter, sed tantum in aliquo sensu physico, scilicet producantur ex subiecto.

752. Ob. 2. Verbum non est simile Patri in natura: ergo non generatur, prob. ant. Verbum habet eandem naturam, & non similem; nihil enim est simile sibi ipsi: ergo. Confir. Verbum non est simile cognoscenti, sed cognito: ergo non est simile Patri, qui cognoscit, sed objecto, quod cognoscitur. Resp. cum Haunoldo, & aliis, neg. ant. ad prob. conc. ant. neg. conseq. Non debet dari similitudo naturæ, sed tantum productis, & producti in natura: sic, si eadem albedo

do esset replicata in duplici muro, tamen muri essent similes, quamvis albedo non esset similis sibi ipsi. In creatis quidem etiam natura generati est similis; quia non potest natura identificari pluribus: non autem in Divinis ob contrariam rationem.

Ad confir. om. ant. neg. conf. Objectum cognitum est etiam Pater: nec tamen propterea etiam Pater est Verbum; quia ad Verbum, & imaginem, maximè naturalem, non sufficit similitudo: sed debet simul dari productio, vel processio ab eo, cuius est imago. vide Suarez de Trinit. l. 9. c. 9. n. 1. 2. & 5. Nota insuper, quod productio huius Verbi sit formalissimè productio Verbi loquentis objectum, realiter identificatum cum intelligente, adeoque hoc Verbum formalissimè vi suæ productionis sit simile intelligenti, seu Patri.

753. Dices. Principium productivum Verbi completum est sola essentia Divina; nam potentia cognoscendi, & objectum, & species, quæcunque datur, est essentia Divina: ergo Verbum deberet esse simile essentia Divina: atqui non potest huic esse simile; cum sit identificatum: ergo. Resp. dist. ant. principium ut quo est essentia. om. ant. principium ut quod. neg. ant. & conseq. dein conc. subsumptum, & neg. conseq. Verbum debet esse simile Personæ producenti, seu principio ut quod, quod præter principium formale, seu productivum ut quo, dicit insuper Personam producentis, cui debet esse similis Persona producta. Dixi: om. ant. quia, an principium ut quo, seu potentia productiva, dicat, præter naturam etiam Personalitatem, saltem ut conditionem, seu complementum necessarium: vel, an dicat solam naturam cum negatione productionis, videri potest apud Suarez l. 6. de Trinit. c. 5.

754. Ob. 3. Similitudo ratione intellectio- nis, vel imaginis, quam habet Verbum cum Patre, est tantum similitudo intentionalis: sed hæc non sufficit ad generationem: ergo. prob. ma. Cognitio, qua Angelus cognoscit seipsum, est similitudo intentionalis Angeli, & tamen non generatur eo in sensu, in quo loquimur: ergo. Resp. neg. ma. est enim similitudo naturalis, seu in natura; cum Verbum habeat eandem naturam, quam Pater, & quidem vi productionis, tendentis ad producendum suppositum habens eandem naturam. ad prob. conc. ant. neg. conseq. quia illa cognitio non habet eandem naturam cum Angelo: nec est suppositum substantiale vivens, productum à supposito substantiali vivente.

755. Ob. 4. Spiritus S. est magis similis Patri Divino, quam quivis filius humanus patri humano: ergo etiam est filius. Respondent r. ij, qui secundum discrimen assignant, dist. ant. Spiritus S. est magis similis materialiter, & in facto esse. conc. ant. formaliter, & velut in fieri. neg. ant. & conf. Licet Spiritus S. sit similior in hoc, quod non tantum similem, sed eandem habeat naturam, tamen non est tam similis formaliter, seu ratione processionis; nam generatio filii humani ex sua natura formaliter tendit ad assimilationem filii cum patre: non autem processio Spiritus S. tendit ad assimilationem, sed est quidam impulsus vitalis.

Nec verum est (quod aliqui hinc opponunt)

in humanis generationibus sufficere quæcunque similitudinem; nam debet esse aliqua peculiaris, præsimilitudine cum aliis hominibus, ab hoc Patre non generatis: & hinc intervenit communicatio alicujus partis generantis: quæ communicatio est apta inducere peculiarem similitudinem, & secum fert actionem, specialiter tendentem ad similitudinem geniti cum generante. Resp. 2. ad hanc objectionem, qui tertium discrimen assignant, neg. ant. quia filius in humanis accipit naturam ut faciendam.

756. Ob. 5. Verbum non est simile Patri in fecunditate: ergo discrimen assignatum est nullum. prob. ant. Verbum non potest generare: ergo. Confir. Fecunditas in Divinis nihil dicit præter naturam Divinam, & Paternitatem ex una, & Filiationem ex altera parte: atqui Pater non est similis Filio in Filiatione: ergo tantum est similis in natura: ergo ratione fecunditatis non est magis similis Filio, quam Spiritui S., cui etiam est similis in natura. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conseq. Verbum est simile Patri in fecunditate possibili, non verò impossibili, adeoque non in fecunditate generandi, sed spirandi. vide num. 749.

Ad confir. Respondet Denckens tr. de SS. Trinitate disp. 4. c. 4. n. 29. neg. maj. & dicit, quod fecunditas dicat spirationem activam, quæ determinat naturam in Patre, & Filio ad fecunditatem: sed, quia libenter vito novas quæstiones, qualis hic oriretur, an scilicet spiratio activa spectet ad virtutem spirandi: an tantum eam consequatur, quorum prius vult Denckens loc. cit. posteriori autem Suarez l. 11. de Trinitate c. 6. n. 4. om. ma. dist. mi. Pater non est similis in Filiatione, hoc est, in omnibus ejus prædicatis, conc. mi. in prædicato determinantis naturam ad esse fecundam, neg. mi. & conseq. cum enim hoc prædicatum determinantis naturam ad fecunditatem, seu adtribuendam denominationem fecundi, conveniat tam Paternitati, quam Filiationi, istæ sunt inter se quoad hoc similes, & ratione hujus magis similes, quam spiratio passiva, cui hoc prædicatum non competit. Quod autem Spiritui S. sit realiter identificata fecunditas naturæ, non probat, quod etiam ipse denominetur, aut sit fecundus; tum quia Spiritus S. virtualiter ab ea distinguitur; tum quia non est capax ejus denominationis, ratione suæ Personalitatis, non potentis aliquid ad intra producere.

757. Ob. 6. Prius innouit Filius DEI, quam Spiritus S. ut loquuntur SS. PP. ergo fecunditas non est de conceptu Filii. prob. conseq. alias debuisset statim cognosci terminus fecunditatis, scilicet Spiritus S. Confir. Similitudo Divinarum Personarum non est notionalis, sed essentialis: ergo non involvit fecunditatem, quæ aliquid notionale involvit. Resp. dist. ant. prius innouit Filius, quam explicitè innouit Spiritus S. conc. ant. quam hic implicitè innouit, neg. ant. & conseq. ad prob. dist. eodem modo ant. & neg. conseq. Sæpe aliquid innouescit, quin explicitè innouescant omnia ejus prædicata, aut cur tale, vel tale prædicatum ei conveniat: adeoque etiam potuit innouescere Filius; sed tamen nondum clarè, ob quam rationem ei hoc prædicatum conveniat, an ob fecunditatem, an ob

ob aliam rationem, de quo adhuc disputatur. Ad confir. dist. ant. non est notionalis similitudo communis omnibus tribus Personis. conc. ant. similitudo tantum communis duabus Personis. neg. ant. & conseq. De similitudine autem communi, seu essentiali loquitur S. Thomas 1. p. q. 35. a. 2.

Agitari hæc etiam solet Quæstio, an, si Spiritus S. non procederet à Filio, esset ab hoc realiter distinctus. At quia hæc quæstio non est contenta in Elencho, & Tractatus hic aliàs non est parvæ molis, breviter tantum pro aliquali notitia dico, verosimiliter Spiritum S. in eo casu non fore distinctum à Filio; quia in Divinis non admittitur realis distinctio, ubi non datur oppositio producentis, & producti, qualis in illo casu non daretur inter Filium, & Spiritum S. Neque tunc esset eadem generatio Filii, quæ nunc datur; cum Filius non acciperet naturam ut secundam, seu conjunctam cum spiratione activa: nec essent duæ processiones, sed una tantum, per intellectum, & voluntatem simul: sicut suo modo, non per productionem realem, sed tantum per formalem, seu per emanationem aliquam metaphysicam, ab intellectu, & voluntate, realiter identificatis, emanant cognitio, & volitio DEI, realiter identificatæ: & sicut in homine ab intellectu, & voluntate, juxta nostra principia realiter identificatis, id est, à tota anima, procedit quælibet actio vitalis. Plura, qui cupit, adeat Ruizium, vel Suarezium.

QUÆSTIO III.

De Distinctione inter Predicata DEI Absoluta, & Relativa.

ARTICULUS I.

An detur distinctio plus quam formalis inter predicata absoluta, & necessaria DEI.

758. **H**anc quæstionem ex Disputatione prima, ubi alias solet tradi, in hanc quintam transuli, ut simulagi queat de utraque distinctione, tam absolutorum inter se, quam relativorum inter se, itemque de distinctione relativorum ab absolutis, & contingentium à necessariis. Quid autem sint hæc predicata, & quid discriminis inter illa sit, diximus n. 99. Jam, ut à facilioribus incipiamus, prima conclusio sit circa distinctionem absolutorum inter se.

Dico itaque cum communi nostrorum. Inter predicata absoluta, & necessaria DEI non datur distinctio nisi purè formalis; adeoque nulla de iis verificantur predicata contradictoria. Dixi: inter predicata absoluta, aut necessaria; quia, quid sentiendum de relativis, aut contingentibus, postea trademus. Conclusio autem probatur: Distinctio plus quam formalis, vel etiam talis, ut verificentur predicata contradictoria, infert mysterium aliquod, simile mysterio SS. Trinitatis, imperceptibile nostro in-

tellectui, viribus suis relicto: ergo non debet admitti, nisi, aut fides, aut saltem ratio efficacissima, cogat: atqui neutra nos cogit, ut patebit ex solutione objectionum: ergo. Unde tantum admittenda est distinctio formalis, rationis ratio-cinatæ, seu cum fundamento in re: non quidem cum fundamento, vi cuius possint suscipi contradictoria: sed vi cuius intellectus humanus possit per diversos conceptus præcisivos diversimodè cognoscere Divinam naturam, e. g. ut potentem omnia producere, adeoque formaliter omnipotentiam: vel ut consciam rerum omnium, seu formaliter omniscientiam &c.

759. Ob. 1. Verum est dicere: Misericordia DEI non est justitia DEI: ergo verificantur contradictoria. Confir. 1. Plus distinguitur DEUS justus, & misericors, quam justus, & justitia: sed ista distinguuntur formaliter: ergo illa plus, quam formaliter. Confir. 2. Ordo non datur sine distinctione plus, quam formali: sed in DEO datur ordo: ergo. prob. mi. In creatis datur ordo, & est perfectio: ergo magis datur in DEO. Resp. neg. ant. Propositio hæc, ita simpliciter prolata, non est vera: sed tantum vera est, si limitetur, additâ particulâ *formaliter*.

Ad 1. confir. om. ma. dist. mi. ista distinguuntur formaliter distinctione rationis ratiocinantis. conc. mi. rationis ratiocinatæ. neg. min. & conf. Explicatio non additur; quia supponitur nota ex Logica. Addo tantum, etiam distinctionem rationis ratiocinatæ unam esse majorem, quam alteram, sed adhuc intra limites distinctionis formalis; quia scilicet unum objectum potest præbere intellectui humano majus fundamentum, quam alterum, in ordine ad diversos conceptus. Ad 2. confir. dist. ma. ordo realis non datur sine distinctione plus, quam formali. conc. major ordo purè formalis, & solum in conceptu. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad probationem dist. ant. in creatis, inter quæ datur realis distinctio, datur ordo realis. conc. ant. inter quæ tantum datur distinctio formalis, neg. ant. & conseq. Nec tamen in DEO est aliquid inordinatum; hoc enim significat privatum ordine debito: DEO autem, nec ordo realis debetur, nec ipse est ejus capax quoad predicata necessaria &c.

760. Ob. 2. DEUS est cognitio sui, & objectum suum: sed objectum debet esse proprii ad cognitionem, adeoque plus, quam formaliter, ab ista distinctum: ergo. Confir. DEUS est cognitio, & volitio sui absoluta, & necessaria: sed cognitio est prior naturâ ad volitionem: ergo. prob. mi. nihil volitum, quin præcognitum: ergo. Resp. neg. mi. Potest cognitio habere seipsam pro objecto. Sic statim docemur in summulis, quod se ipsam pro objecto, saltem inadæquato, habeat hæc cognitio: *Omnis intellectus est actus vitalis*. Quare sufficit, objectum esse formaliter prius. Ad confir. dist. mi. cognitio est prior naturâ in creatis. conc. mi. in Divinis, subdist. est prior formaliter. conc. min. plus, quam formaliter. neg. min. & conseq. ad prob. dist. ant. nihil volitum, quin præcognitum, hoc est, formaliter prius cognitum. conc. ant. plus, quam formaliter prius cognitum. neg. ant. & conseq. Plura vide n. 555.

761. Ob. 3. DEUS intelligit per intellectum; non intelligit per voluntatem: ergo dantur prædicata contradictoria: Confir. Cognitio DEI fertur in peccatum: volitio DEI non fertur in peccatum: hæc sunt iterum contradictoria: ergo. Resp. dist. 2. p. ant. DEUS non intelligit per voluntatem, realiter acceptam. neg. ant. per voluntatem, formaliter acceptam. conc. ant. & neg. conseq. Sic etiam homo intelligit per animalitatem, realiter acceptam, & sentit per rationalitatem, realiter acceptam, sine ulla contradictione: sed non intelligit homo per animalitatem, formaliter acceptam, ut suppono notum ex Logica.

Ad confir. dist. eodem modo ma. & mi. & nego consequentiam. Hoc argumentum est simillimum illi de actu contritionis, quod in Logica ad nauseam ventilari solet: scilicet, tam cognitio, quam volitio DEI, realiter sumpta, fertur in peccatum, denominando illud cognitum; non amatum; ad hoc enim, ut denominet amatum, non sufficit quæcunque tendentia; sed requiritur tendentia specialis, vi cuius actus amplectatur motiva, impellentia ad complacendum sibi in peccato: quæ tendentia est longè remota ab actu contritionis in homine, & longissimè ab omni actu Divino.

762. Ob. 4. Pater producit Filium per intellectum, & non per voluntatem: ergo de his verificantur contradictoria. prob. ant. Si Pater produceret Filium per voluntatem, tunc Filius esset volitio, & de linea volitiva: sed hoc est falsum: ergo. Confir. Filius est realiter identificatus cum volitione: ergo, si etiam producitur per voluntatem, erit de linea volitiva: quod tamen competit soli Spiritui S. Resp. neg. 2. membrum antec. in sensu reali acceptum. ad prob. dist. ma. si Pater produceret Filium per voluntatem, tantum realiter acceptam. neg. ma. si per eam formaliter acceptam. conc. ma. & mi. ac neg. conseq. Ad confir. iterum nego consequentiam. Scilicet potest eadem realiter causa, vel idem principium, producere realiter diversa, & ab his etiam diversas denominationes accipere. videantur dicta n. 747. ubi plura in hanc rem diximus. videantur etiam dicta n. 551. ubi explicatum, quomodo prædicata aliqua habeantur adiectivè, alia substantivè &c. Ex his inferes, neque admittendas esse inter prædicata absoluta, & necessaria DEI, præcisiones objectivas; quia non potest realiter cognosci unum, quin realiter cognoscatur & alterum: uti scilicet communiter nostri docent de animalitate, & rationalitate in homine. Reliqua, quæ hic obijci possent, aut jam sunt nota ex Logica, aut inferius melius declarabuntur.

ARTICULUS II.

Explicatio multiplex Identitatis, & Distinctionis in Divinis.

763. **M**ultiplex assignatur divisio distinctionis; alia enim est *distinctio realis*, alia *formalis ex natura rei*, alia *virtualis*, alia *purè formalis*, & hæc vel *rationis ratiocinantis*, vel *rationis ratiocinate*.

quæ omnia supponerem ex Logica nota, si ibi explicarentur hi termini, non tantum, prout affirmantur, vel negantur de creatis, sed etiam prout affirmantur de Divinis, de quibus sæpe aliter loquendum. Juxta quosdam *Distinctio realis est distinctio in aliquo prædicato intrinseco*: at hoc, quam verum sit in creatis, negatur à plurimis in Divinis; nam, ajunt, Pater, & natura Divina realiter identificantur, quamvis in aliquo prædicato dissentiant. Et hinc etiam videtur, difficulter posse admitti, saltem non sine adjecta expositione, illa definitio distinctionis realis *Negabilitas unius de altero in recto*; nam videntur aliqua prædicata in Divinis esse negabilia de natura; cum tamen nullum possit esse realiter distinctum, ut ex dicendis patebit.

P. Ulloa in sua Logica majore disp. 1. c. 1. num. 4. asserit, ea distingui realiter, quæ, independentè ob omni operatione intellectus, talia sunt, ut etiam si existerent in rerum natura, non posset unum affirmari de altero. Supponit autem hic Author, ea, quæ nondum existunt, e. g. possibilitatem, & existentiam Antichristi, non identificari, strictè loquendo; hinc ait, ea negativè distingui. Idem Author cit. c. num. 1. sic ait: *Identitas realis est unitas, seu indivisibilitas in esse . . . Distinctio realis est multiplicitas, seu divisibilitas in esse*: item disp. 1. c. 2. n. 70. inquit: *Identitas realis in genere consistit in eo . . . quod extrema, quæ identificata dicuntur, habeant unicam, simplicem, atque indivisam essentiam à parte rei, quin extrema identificata habeant ullam actualem inter se distinctionem*.

764. Mihi tamen convenienter videtur posse definiri identitas realis, prout abstrahit ab identitate in creatis, & Divinis, *Affirmabilitas determinata unius de altero in recto, vel in concreto, vel saltem in abstracto, metaphysicè accepto*; sive, ut paulò aliis terminis dictum est num. 551. *vel adjectivè, vel substantivè*: hoc est, ut vel per modum adjectivi possit prædicari: e. g. *Natura Divina est communicabilis tribus*: vel saltem per modum substantivi, seu formæ metaphysicæ: e. g. *Natura Divina est generatio*; hæc enim propositio vera est, quamvis vera non sit ista: *Natura Divina est generans*.

Ubi tamen adverte, prædicationem per modum substantivi non satis exactè exponi, dicendo, *Paternitas est id, volitio est id* &c. quamvis enim aliquando pro aliqua objectione solvenda ea responsio sufficiat, universaliter tamen falsum est, illam prædicationem per particulam *id* &c. sufficere ad identitatem realem; nam vera est hæc propositio: *Pater est id, quod est Filius*: quin detur identitas realis inter Patrem, & Filium. Unde melius dicitur: *Pater, vel Paternitas est communicabilitas cum tribus: volitio est absolutæ necessitatis existentie Divine*. Hæc definitio identitatis videtur mihi saltem evitare aliquas tricas, ortas ex eo, quod quidam velint aliqua prædicata esse contradictoria, alii non, de quo forte inferius.

765. Supposita hac definitione identitatis, rectè definitur distinctio realis, quod sit *Negabilitas determinata unius de altero in recto, tam in concreto, quam in abstracto metaphysico*: hoc est, ut possit negari alterum tam ut substantivum, quam ut adjectivum. Et sic Pater in Divinis potest

potest negari de Filio; nam verum est: *Pater non est Filius*: item etiam: *Pater non est Filiatio*. Dixi: in abstracto metaphysico, sive quando forma est metaphysica, quæ scilicet realiter identificatur cum concreto; nam si substantivum esset tantum forma physica, non requireretur ad distinctionem etiam negabilitas in abstracto hoc physico; veræ enim sunt hæc propositiones: *Visio non est visum: Albedo non est album*, &c: *Albedo est distincta realiter, saltem inæquatur, ab albo*: quamvis negari non possit de visione, vel albedine hoc prædicatum tantum in abstracto; non enim verum est dicere: *Visio non est visio: Albedo non est albedo*: at, quia hæc forma est tantum physica, definitio nostra tamen est vera; quia de albedine negabile est tam concretum album, quam quodlibet abstractum metaphysicum, hoc est, realiter adæquatè identificatum cum albo, quæcumque excogitur.

766. Jam *Distinctio Scotistica*, seu *formalis ex natura rei*, juxta suos auctores est illa, quæ datur antecedenter ad operationem intellectus, non inter plures res, sed inter plures formalitates: plures autem res ex Maffio in logica disp. 1. q. 5. n. 2. sunt, quæ habent propriam existentiam, vel producuntur per physicum influxum à causa, & multiplicata faciunt plura simpliciter: formalitates verò sunt, quæ non habent propriam existentiam, sed existunt per existentiam rei, in qua per physicam identitatem radicanur: nec producuntur per productionem physicam, sed tantum per metaphysicam: & multiplicata non faciunt plura simpliciter, sed tantum secundum quid, sive formaliter ex natura rei. Alii verò magis intelligibiliter docent, plures res esse, quæ sunt separata, vel actu, vel potentiâ, vel proportionem: separata autem proportionem vocant, quorum unum est causa, vel principium alterius, ut scilicet defendi possit realis distinctio inter Personas Divinas, quæ reipsa non sunt inter se separabiles, sed tantum se habent proportionaliter, quasi essent separata; quia habent oppositionem producentis, & producti. Alia verò, quæ non sunt ita separata, habent tamen diversas definitiones, ajunt, esse plures formalitates.

767. Sequitur *Distinctio virtualis*, quæ re ipsa ex parte objecti, seu antecedenter ad operationem intellectus, non est distinctio: sed est tantum æquivalentia distinctionis, in ordine ad certos effectus, vel denominationes: sicut (quod est exemplum Ulloæ) prorox non est rex, æquivalet tamen in ordine ad certas functiones regi; nam, sicut realis distinctio tribuit ita distinctis capacitatem recipiendi prædicata, vel absolutè, vel conditionatè contradictoria, vel, ut unum habeat denominationem, quam alterum non habet: ita tribuit distinctio virtualis; sicut enim ob realem distinctionem de patre, & filio in creatis verificantur hæc propositiones: *Pater non est filius. Filius est filius*: ita ob virtuales distinctionem de essentia, ac Patre in Divinis verificantur hæc propositiones: *Pater non est Filius. Essentia est Filius*: videtur autem mihi cum Ulloa in logica maj. disp. 1. n. 78. distinctio virtualis commodè posse definiri: *Identitas realis duorum capacium suscipiendi prædicata, vel absolutè, vel saltem conditionatè contradictoria*: quid autem per prædicata conditionatè contradictoria intelligatur, explicabimus n. 777.

Interim noto ex eodem Ulloa. Quemadmodum sæpe idem effectus potest provenire, tam à causa univoca, quam à causa æquivoca: ita potest capacitas ad prædicata contradictoria, vel denominationes diversas, provenire, tam à distinctione reali (vel, si datur, à formali ex natura rei, quæ etiam se tenet ex parte objecti) tanquam à causa univoca, quam à distinctione virtuali, tanquam causa æquivoca. Unde distinctio realis, Scotistica, & virtualis, conveniunt in effectu, hoc est, in capacitate ad prædicata contradictoria: at differunt ex parte causæ; nam realis, & Scotistica, est causa univoca: virtualis autem est causa æquivoca: prior utraque est rex, posterior prorox.

768. Hinc est, quòd S. Thomas, & alii, præsertim antiquiores, etiam SS. Patres, atque Concilia, quamvis prædicata contradictoria inter Personas, ac naturam Divinam admittant, tamen easdem Personas, ac naturam, tantum ratione inter se distingui, asserant: non utique tantum eo modo, quo animalitas, & rationalitas in homine distinguuntur ratione; aliàs non admitterent verificari contradictoria de ipsis, uti tamen admittunt: neque mysterium SS. Trinitatis esset ineffabile, ac supra nostrum captum; cum etiam tyro Logices capiat illam distinctionem: sed ita, ut quidem à parte rei, seu ante operationem intellectus, non detur vera distinctio; sed primùm nos cognoscendo imperfectè naturam Divinam, & Personalitates, eas per nostros conceptus, hoc est, *ratione, ac secundum nostram intelligentiam* (ut loquitur Joannes Theologus in Concilio Florentino sess. 18. post medium) distinguamus: interim tamen detur à parte rei æquivalentia distinctionis, seu capacitas ad suscipiendi prædicata contradictoria.

769. Jam *Distinctio rationis*, seu *formalis genericè accepta*, definitur communiter *distinctio realis, vel æquivalenter talis, duorum conceptuum idem objectum diversimodè representantium* cujus explicationem suppono ex Logica, uti & notitiam divisionis in distinctionem rationis *ratiocinantis*, sive sine fundamento in re, & distinctionem *ratiocinatæ*, sive cum fundamento in re. Sed quia in uno objecto datur longè majus fundamentum ad diversos conceptus faciendos, quam in altero; hinc etiam unum magis distinguitur hac distinctione, quam alterum. Inter alia autem fundamenta est etiam capacitas subjecti ad suscipiendi prædicata contradictoria, quæ capacitas vel maximè præbet fundamentum ad diversos, imò oppositos conceptus: & hinc inter distinctiones rationis *ratiocinatæ*, ea, quæ est cum fundamento hujus capacitatis, est maxima, eamque Ulloa disp. 1. c. 2. n. 57. vocat distinctionem rationis *Theologicam*, ut contradistinguat à Logica.

770. Hæc quidem distinctio in creatis non admittitur: admittitur tamen in Divinis, ex SS. PP. & Conciliis, cum S. Thoma, & aliis, qui distinctionem, quæ modò frequentius vocatur virtualis, reducant ad distinctionem rationis, tanquam speciem ad genus. videatur Ulloa in logica majore disp. 1. c. 2. n. 58. & c. 4. n. 145. & seq. maximè n. 148. Et juxta hæc dicta explicandi sunt omnes textus Conciliorum, SS. PP. S. Thomæ, & aliorum antiquiorum, qui dicunt,

naturam Divinam, & Personas non re, sed tantum ratione differre, præsertim dicta Patrum Latinorum, & Joannis Theologi in Concilio Florentino, quos exhibet Ulloa in modò citata logica n. 146.

Sic sanè exponendus est S. Thomas, qui 1. p. q. 39. a. 1. ad 2. ita loquitur: *In quantum essentia, & Persona in Divinis differunt secundum intelligentie rationem, sequitur, quòd aliquid possit affirmari de uno, quòd negatur de altero.* Ecce admittit S. Doctor, quòd vi distinctionis formalis hujus specificæ in DEO, scilicet virtualis, possint verificari affirmatio, & negatio de realiter identificatis, hoc est, contradictoria. Et certè secundo loco sibi objecerat, quòd affirmatio, & negatio non simul, & semel verificentur de eodem, & tamen verificentur de essentia, & Persona, adeoque istæ non sint identificate: nec respondet, non affirmari, & negari, realiter idem, sicut fit circa animalitatem, & rationalitatem, quando concipiuntur ut distinctæ: sed ait, posse idem affirmari, & negari ob distinctionem rationis, scilicet peculiarem, quæ vocatur virtualis. Similia habet S. Doctor in 1. diff. 34. q. 1. a. 1. ad 2. *Salibi.* Quando autem S. Doctor videtur dicere, quòd in ipsa perfectione essentia Divinæ contineatur, & Verbum, & principium Verbi, & omnia ad ejus perfectionem pertinentia, plus certè non vult dicere, quàm omnes Personas esse realiter naturæ identificate, & Filium non accepisse à Patre naturam distinctam.

771. Huc spectat etiam, quod fusè tradit Ulloa de DEO disp. 2. c. 3. scilicet, quòd antiquitus cognita tantum fuerit una species identitatis, nempe, quæ excluderet omnem discrepantiam in tertio, vel capacitatem ad prædicata contradictoria, & quæ datur in creatis: at, sicut multa modò per experientiam nobis innotuerunt, quæ antiquos latebant, e. g. alius major numerus planetarum, alius motus solis, vel Mercurij &c. ita nobis multa innotuerunt per fidem, quæ Aristoteli, & præcis illis sapientibus, incognita fuerunt: & inter alia innotuit nobis species identitatis realis, quæ simul esset capacitas ad prædicata opposita, vel discrepantia in tertio: item alia species distinctionis realis, quæ staret simul cum identitate in tertio. Quare modò distinguimus inter *identitatem tantum realem*, & inter *identitatem etiam virtuales*, de qua re Aristoteles nihil scivit. Per illam intelligimus identitatem quamcunque realem duorum, quamvis cum discrepantia in tertio: per istam intelligimus identitatem exclusivam discrepantiæ in tertio (intellige, vel absolute, vel conditionate talis) utraque datur in Divinis, attamen respectu diversorum prædicatorum; in creatis autem tantum datur posterior.

772. Ubi etiam notandæ ex eodem Ulloa de DEO disp. 2. c. 3. n. 24. sunt sex veritates, ab Ecclesia definitæ, quæ in hac materia semper præ oculis habendæ sunt. Prima: *Personæ Divine sunt realiter ab invicem distinctæ.* ita definitum in pluribus Conciliis contra Sabellium, docentem, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, esse tria vocabula, significantia unam Personam, sed diversa munera. Secunda: *Una, indivisa, & singularis est substantia, seu natura Divina.* ita defi-

nitum in Lateranensi sub Innoc. III. C. *Damnatus* contra Joachimum Abbatem, docentem, Divinas Personas esse unum DEUM unitate collectionis, sicut multi homines sunt unus populus. Tertia: *Nulla Persona Divina realiter distinguitur à natura.* ita definitum in Concilio Rhemeni, & Lateranensi contra Gilbertum Porretanum, docentem, Personas Divinas realiter distingui à natura. Quarta: *Filius est DEUS, & Patri consubstantialis,* ita definitum in Nicæno I. contra Arium, docentem, quòd Filius sit creatura. Quinta: *Spiritus S. est DEUS,* ita definitum in secundo Generali Concilio, seu Constantinopolitano I. contra Macedonium, docentem, quòd Spiritus S. sit creatura. Sexta: *Filius procedit à solo Patre, & Spiritus S. ab utroque.* ita definitum in Florentino contra Photium, jam olim damnatum, & contra Marcum Ephesinum, atque sequaces Græcos Schismaticos.

Addendum, quod Ruiz citatus in thesibus Dilinganis, de SS. Trin. myster. an. 1709. editis, q. 3. a. 3. n. 142. asserit, & per se clarum esse videtur, nempe, quòd ex communi Doctorum sensu Theologus in suis discursibus circa SS. Trinitatem eò propius accedat ad veritatem, quòd difficultates hujus mysterii explicat conformius ad fidei propositiones: è contrario autem eò magis recedat, quòd laboriosius luctari debet, ut, nescio quibus limitationibus, aut difficillimis, si non etiam periculosis, expositionibus, opinioniones suas cum veritatibus fidei conciliet.

ARTICULUS III.

Qualis distinctio detur inter Naturam, & Personas Divinas.

773. **D**ico 1. Inter Personas Divinas, & Naturam, non datur ulla distinctio realis. ita certissima omnium; quamvis enim secundum fidem distinguantur inter se realiter ipsæ Personæ, nulla tamen distinguitur realiter à natura. Probatur primò ex Lateranensi cit. n. 710. ubi definitur, quòd omnes tres Personæ sint essentia: & antecederet damnatur Joachim Abbas oppositum docens, de quo n. præced. Secundo ex Concilio Rhemeni apud Severinum Binum tom. 3. p. 2. edit. Colonienf. fol. 1333. *non longe autem finem,* ubi refertur Pontifex Eugenius III. definivisse: *Ne aliqua ratio in Theologia inter naturam, & Personam divideret, neve DEUS Divina essentia diceretur ex sensu ablativi tantum, sed etiam nominativi.* Idem supponitur in Concilio Florentino, in quo sess. 18. Joannes Theologus sic pronunciat: *Divina substantia, & Persona re quidem sunt idem: secundum autem modum intellectus nostræ differre videntur.*

Tertiò S. Augustinus de Trinitate l. 7. c. 6. ait: *Non enim aliud est DEO esse, aliud Personam esse, sed omnino idem.* Ibidem sub medium ait: *Tres Personas ejusdem essentia, vel tres Personas unam essentiam dicimus: tres autem Personas ex eadem essentia non dicimus, quasi aliud ibi sit, quod essen-*

essentia est, aliud, quod Persona. Similia habent etiam alii SS. PP. & Concilia passim; itemque Sanctus Thomas cit. n. 770. & alii auctores, qui communissime docent, tantum dari distinctionem rationis inter Personas, ac naturam: imò in hoc stat difficultas mysterii SS. Trinitatis; si enim inter essentiam, & Personas daretur distinctio realis, non esset minus perceptibilis natura Divina in tribus Personis, quam natura humana in tribus individuis. Confirm. ratione S. Bernardi apud Ulloam *disp. 1. log. major. c. 2. n. 28.* Si Paternitas est distincta ab essentia, vel est major, vel minor, vel æqualis essentia Divina: major esse non potest, ut patet: nec minor; quia aliàs esset creatura: nec æqualis; quia aliàs essent duo Dij æquales.

774. Dico 2. Inter Personas Divinas, & naturam, non datur distinctio Scotistica, seu formalis ex natura rei. Ita extra scholam subtilem reliqui Theologi communissime. Prob. Hæc distinctio juxta suos auctores est major, quam distinctio rationis: atqui ex Conciliis, & PP. habetur, tantum dari distinctionem rationis in Divinis, ut ex dictis probatum est: ergo. Nec dicas, terminum ratione à Conciliis, & PP. usurpari pro ratione objectiva, seu quidditate rei: nam hæc est violenta expositio; cum enim dicant PP. sola ratione, aut intelligentia differre, & vox intelligentia significet modum nostrum cognoscendi, hoc solo, non autem etiam objectivè, distingui naturam à Personis asserunt. Confir. Major distinctio, quam rationis, admitti non debet, nisi probetur: sed non probatur, ut patebit ex solutione objectionum: ergo.

775. Dico 3. Datur inter naturam Divinam, & Personas distinctio virtualis propriè dicta, ita Valentia *tom. 1. disp. 2. generali q. 1. punct. 2. in fine.* Tannerus *tom. 1. disp. 4. q. 3. dub. 2. num. 12.* Ulloa *in log. major. disp. 1. c. 2. num. 37.* & plurimi recentiores. Arriaga autem de SS. Trinit. *disp. 42. sect. 5. n. 51.* ait, non posse negari re ipsa nostram sententiam à Catholicis: quamvis negari non possit, etiam magnam auctoritatem stare in oppositum. Dixi: inter naturam Divinam, & Personas; quia, si de his verificantur contradictoria, tunc multò magis verificantur de ipsis Personis inter se; quod notandum propter aliquos, qui etiam inter Personas negant contradictoria, etiam si realiter distinctæ sint. Dixi autem insuper: distinctio virtualis propriè dicta; nam Ulloa *in log. mai. disp. 1. c. 1. n. 7.* distinguit triplicem distinctionem virtuales. Prima est quæcunque distinctio rationis ratiocinata, seu cum fundamento in re, in ordine ad diversos conceptus de re illa formandos. Secunda est æquivalentia rei in ordine ad plura munera, aliàs realiter distinctis convenientia: sic, ait: virtualiter distinguitur sol; quia potest calefacere, & illuminare, quæ munera præstat calor, & lux inter se realiter distincta: sed hæc iterum est distinctio tantum rationis ratiocinata logica, quamvis cum majore fundamento. Tertia est æquivalentia rei in ordine ad suscipienda prædicata contradictoria absolute talia, vel saltem conditionatè talia, seu, ut Ulloa vocat, illativa.

776. Per prædicata contradictoria absolute talia intelliguntur illa, quæ sunt negatio, & af-

firmitio ejusdem prædicati, e. g. Homo est rationalis: Lapis non est rationalis: item Titius est doctus: Cajus non est doctus. Ubi statim noto discrimen inter prædicata contradictoria, & propositiones contradictorias; nam prædicata contradictoria possunt verificari, ut manifestum est in realiter distinctis: at propositiones contradictoriæ non possunt unquam verificari, ut suppono; quia sunt negatio, & affirmatio ejusdem prædicati de subiecto omnino eodem: hoc est, nec realiter, nec virtualiter distincto. Dico: nec virtualiter distincto; nam cum subiectum, virtualiter distinctum, in ordine ad suscipienda prædicata contradictoria, æquivalent duobus realiter distinctis, ut dictum n. 767. possunt utrique de tali subiecto contradictoria verificari: adeoque vera esse de tali subiecto affirmatio, & negatio ejusdem, sine contradictione propositionum; tunc enim tales propositiones se habent, ac si haberent duo subiecta realiter distincta, de quibus absque dubio prædicata contradictoria verificari possunt. Unde etiam principium: Idem non potest simul esse, & non esse: tantum procedit, quamdiu manet intra suam spheram, scilicet intra identitatem tam realem, quam virtuales, qualis datur in creatis: non autem, quando altius, quam decet, vult ascendere ad identitatem tantum realem, cum virtuali distinctione. Quare in illo principio intelligendum est, idem, tam realiter, quam virtualiter acceptum: par est ratio de aliis hujusmodi principiis, ut observat rectè Ulloa de DEO *disp. 2. c. 3. n. 30.*

777. Per prædicata contradictoria conditionatè talia, seu illativa, Ulloa *in log. major. disp. 1. c. 2.* intelligit illa, quæ hic, & nunc contradictoria quidem non sunt: essent tamen, nisi in illo subiecto daretur distinctio virtualis. Exemplum sit in his propositionibus (ut docet hic auctor) *Essentia Divina communicatur: Paternitas non communicatur*, vel: *Essentia est communicabilis: Paternitas non est communicabilis*: hæc prædicata communicabilis, non communicabilis in his propositionibus, ait Ulloa, non sunt prædicata contradictoria. Probatur. In prima propositione, sub termino communicabilis intelligitur communicabilitas essentia: in secunda verò intelligitur communicabilitas Paternitatis: illa est prædicatum reale, & verum: ista est Chimæricum: ergo non affirmatur, & negatur idem prædicatum, adeoque non sunt contradictoria absolute talia.

Probatur ant. ab Ulloa cit. *disp. 1. n. 76.* De essentia non prædicatur quælibet communicabilitas; non enim prædicatur communicabilitas alicujus e. g. qualitatis, vel rei cujuscunque creatæ; sed tantum communicabilitas essentia: item de Paternitate non negatur quælibet communicabilitas; nam Paternitas est realiter communicabilitas essentia: sed tantum negatur communicabilitas Paternitatis: adeoque affirmatur, & negatur communicabilitas diversa, una possibilis, altera Chimærica, consequenter absque contradictione prædicatorum. Et eodem modo videtur hic auctor loqui de propositionibus: *Pater generat: Essentia non generat.* quia etiam in prima intelligitur generatio vera, à Patre, tanquam Principio ut quod, proveniens: in secunda intelligitur generatio Chi-

merica, proveniens à natura, tanquam principio ut quod. Quod autem ita intelligantur propositiones illæ, habetur ex ipso usu, ac intelligentia Ecclesiæ, & ex ipsa ratione modò adducta.

778. Si dicas, ergo saltem dici potest: *Pater est communicabilis communicabilitate essentia: Natura est generans generatione Patris.* Resp. mihi non videri has propositiones simpliciter ita proferendas; quia ex usu, & communi acceptione non significant, quod Pater secundum essentiam, seu quod essentia Patris sit communicabilis, aut quod natura tantum sit identificata cum generatione activa; sed videntur significare, quod communicatio essentia sit ratio communicandi ipsam Paternitatem: & natura sit principium ut quod, generans per generationem Patris: quæ non sunt vera. Vide Ulloam de DEO disp. 2. c. 3. num. 38. ubi ait, has propositiones implicare, eoquod conjungatur utraque communicabilitas, vide etiam eundem disp. 1. c. 2. num. 95.

Quare ad mentem Ulloæ ista prædicata *generans: non generans: communicabilis: non communicabilis*, in supradictis propositionibus, non sunt absolute contradictoria, sed conditionatè; hoc est, essent talia; nisi daretur inter essentiam Divinam, & Paternitatem distinctio virtualis; nam, si essentia, & Paternitas essent realiter, & virtualiter identificata, tunc communicabilitas essentia esset realiter etiam communicabilitas Paternitatis, & utraque esset possibilis, vel utraque impossibilis. Quod autem realiter diversa sint hæ communicabiles, habetur à distinctione virtuali, sine qua tam parum communicabilitas essentia esset diversa à communicabilitate Paternitatis, quam parum similitudo animalis est realiter diversa à similitudine rationalis, in eodem individuo, & respectu ejusdem termini relativi. His explicatis

779. Probatur conclusio. Esse Filium Divinum, & non esse Filium Divinum, sunt prædicata contradictoria absolute talia: Esse communicabile, & non esse communicabile, sunt prædicata contradictoria saltem conditionatè talia: atqui antecederet ad omnem operationem intellectus datur capacitas ad ea verificanda in essentia Divina, & Persona e. g. Patris (& omnino similis est ratio circa alias duas Personas) realiter inter se identificatis: quin etiam hæc prædicata contradictoria, vel absolute, vel conditionatè talia, actu verificantur de essentia, ac Persona: ergo ex num. 767. datur inter illas distinctio virtualis strictè dicta. maj. quoad secundam partem, seu quoad prædicata *communicabile, & non communicabile* est jam explicata num. 778. quoad primam partem, seu quoad esse *Filium, & non esse Filium*, probatur. Prædicata contradictoria sunt illa, quorum unum est contradictoriè oppositum alteri, vel exclusivum alterius, & hinc juxta omnes sunt contradictoria prædicata, *albus, non albus, homo, non homo*: ergo etiam ista sunt contradictoria *Filius, non Filius*. Confirmatur. Istæ duæ propositiones: *Homo est rationalis: Equus non est rationalis*: habent prædicata contradictoria: ergo etiam istæ duæ propositiones: *Essentia Divina est Filius: Pater non est Filius*.

780. Respondent quidam apud Vasquez (ut citat Ulloa in log. ma. disp. 1. c. 2. num. 45.)

propositionem hanc: *Pater non est realiter à parte rei Filius*: esse falsam; eoquod sensus sit: *Pater non est quidpiam, quod est Filius*: cum tamen sit essentia Filii. Confirm. Ista Propositio: *Essentia non est ingenta*: ideo est falsa; quia sensus est: *Essentia non est id, quod est ingentum*: cum tamen essentia sit Pater, qui est ingentus. Sed contrà. Hac ratione etiam falsa esset hæc propositio: *Essentia non distinguitur à Filio*; quia etiam haberet sensum: *Essentia non est quidpiam, quod distinguitur à Filio*: quod est falsum; cum essentia sit Pater, qui distinguitur à Filio.

Dein falsum est, quod propositio negativa semper significet, quod id, de quo negatur alterum, non sit quidpiam illius; nam juxta omnes est vera propositio: *Anima non est homo*: licet anima sit aliquid hominis. Rursus saltem verificabuntur ista contradictoria: *Pater non est Filiatio: Essentia est Filiatio*. Si replicare velles, Filiationis essentiam esse in Patre, urgeri potest argumentum de eo, quod saltem reale superaddit essentia Filiatio; nam, quidquid dicatur, saltem in Filio est aliqua realitas, realiter distincta à Patre (alias non distinguerentur inter se realiter) & tamen illa ipsa est essentia, non verò est Paternitas: ergo redeunt contradictoria: *Pater non est realitas, quæ est in Filio realiter distincta à Patre: Essentia est realitas, quæ est in Filio realiter distincta à Patre*.

Ad confirm. neg. ill. illa propositio non ideo est falsa; aliàs esset falsa & ista: *Essentia non est genita*: si sensus esset: *Essentia non est id, quod est genitum*; cum essentia sit Filius, qui est genitus. Unde ratio falsitatis illius propositionis est definitio Ecclesiæ, cui occasionem dedit sequens ratio: Si natura, propter identitatem cum generante, deberet dici generans, etiam, ob identitatem cum generato, deberet dici genita: atqui non potest dici generans, & genita; quia inter prima principia hujus mysterii est, oppositionem generantis, & geniti, inducere distinctionem realem: & consequenter, si naturæ utrumque conveniret, deberet esse realiter distincta à se ipsa, quod implicat.

781. Respondent alii, etiam in his propositionibus: *Pater non est Filius: essentia est Filius*: prædicari duo diversa: in priore Filius Chimæricus, qui deberet esse identificatus cum Patre: in secunda Filius verè Divinus, qui sit identificatus cum essentia. Sed hac ratione neque essent prædicata contradictoria: *Homo est rationalis: Equus non est rationalis*; quia posset dici, in priore propositione prædicari veram, in secunda tantum Chimericam rationalitatem: & sic nunquam prædicatum, quod affirmatur de uno, negaretur de alio: quod est contra omnem Philosophiam. Dein est certum ex fide, quod Pater non sit verus Divinus Filius: ergo hic potest de eo negari: adeoque propositio: *Pater non est Filius*: intelligendo verum Filium, est verissima: & tamen etiam vera est altera: *Essentia est Filius verus Divinus*: unde non negatur Filius Chimæricus identificatus; sed negatur identitas inter verum Filium, & Patrem: nam habet quidem Filius identitatem secum ipso, & cum essentia: non autem cum Filio identitatem habet Pater. Sic etiam, quando dico: *S. Petrus non est S. Paulus*: non venit ex parte prædicati Chimæricus

cus S. Paulus, sed verus, qui tamen negatur de S. Petro; aliàs nunquam negaretur aliquid possibile de altero possibili, sed tantum de impossibili, quod est omnino falsum. Quare semper verum est, quod essentia habeat aliquam identitatem, quam non habet Paternitas: quæ iterum sunt contradictoria.

782. Neque dicas, suprà ex Ulloa dictum, propositiones: *Essentia communicatur: Paternitas non communicatur*: non habere prædicata contradictoria; nam, etiam supposita illa doctrinâ, est disparitas magna inter illas propositiones, & istas; ibi enim saltem abstractum prædicati, scilicet communicabilitas naturæ, non potest negari de Paternitate: at in his propositionibus potest, & debet negari; nam verissimum est, non tantum: *Pater non est Filius*: sed etiam: *Pater non est Filiatio*. Accedit, ut advertit Ulloa, quod similibus explicationibus adversariorum tandem tota difficultas mysterii reduceretur termè ad distinctionem purè formalem, quod est contra omnem sensum Catholicorum.

Sanè, si admitatur cum aliquo Recentiore, relato in cit. *Theob. Dilangan. de SS. Trinitate n. 142.* ista propositio: *Essentia realiter spectata est eodem, sed non alio modo, generans, genita, & procedens, quo Pater est generans, Filius est genitus, & Spiritus S. procedens*: tunc difficultas in mysterio hoc capiendo, non est major, quam illa, quam capit Logicus quilibet in animalitate, & rationalitate, eodem, & non diverso modo, cognita. Uterius, admissa ista propositione, vix videtur, servatâ doctrinâ consequentiâ, posse negari ista: *Essentia realiter spectata est eodem modo, sed non alio, distincta, quo est distinctus Pater, Filius, & Spiritus S.* quæ tamen admitti neuiquam potest. Et cur non etiam admittitur ista: *Pater realiter est Filius*? quæ propositio utique, ut prior, admitti nequit; quamvis referatur loco citato Recentior ille eam non omnino horere.

783. Confirmatur conclusio 1. SS. PP. & fideles videntur sanè inter naturam Divinam, & Personas agnoscere aliquam oppositionem prædicatorem; aliàs cur ita extollerent sublimitatem huius mysterii? cur ita inculcarent necessitatem captivationis intellectus; si non superaret principia lumine naturæ nota, & omnia possent salvari per distinctionem purè formalem, qualis datur in creatis, & quæ certè suprà captum non est? Sanè nostra sententia videtur longè simplicius, ad mentem Conciliorum, & Ecclesiæ, atque etiam longè conformius conceptui, quem de hoc mysterio habent fideles, explicare propositiones fidei, dum adversarii, nescio quas, expositiones adhibent, de quibus apud SS. PP. & Concilia nulla est mentio: est autem, si verba saltem simpliciter accipiantur, frequens assertio prædicatorem contradictoriorum: ergo nostra sententia ex n. 772, est præferenda.

Confirmatur conclusio 2. negativè. Si de natura, & relationibus non possent verificari prædicata contradictoria, tunc ideo; quia etiam deberent verificari propositiones contradictoriæ: sed hoc non sequitur: ergo minor probata jam est n. 776. Nec dicas, nos facere circulum vitiosum, dicendo, ideo verificari tantum prædicata contradictoria, & non propositiones con-

tradictoria; quia datur distinctio virtualis: & ideo dari distinctionem virtuales; quia verificantur de eodem realiter ente prædicata contradictoria. Resp. enim, nos quidem assignare distinctionem virtuales, tanquam rationem à priori, quare sola prædicata, non autem propositiones contradictoriæ verificentur: non tamen hæc prædicata contradictoria assignare, tanquam rationem à priori distinctionis virtualis; huius enim ratio (si tamen aliqua à priori esse potest) est ipsa sublimissima essentia Divina, capax sibi identificandi tres Personas realiter distinctas, vel terminationes diversas &c. quæ capacitas innouit nobis per fidem.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

784. **O**B. 1. contra primam conclusionem. Relationes, seu Personalitates sunt modi essentia Divina: sed modi sunt realiter distincti à modificato: ergo relationes ab essentia, ma. habetur ex Patribus, quos citat Ruiz. Confir. Ubi datur contradictio, debet dari realis distinctio: atqui juxta nos inter essentiam, & relationes datur contradictio: ergo etiam realis distinctio. Resp. disting. ma. Relationes sunt modi physici, neg. ma. metaphysici, sive tantum ratione distincti, conc. mai. & dist. sic min. neg. conseq. Nec plus volunt Patres, qui tunc pugnant contra Arianos, negantes, posse communicari naturam sine Paternitate: atque dicebant, cum Paternitas sit modus essentia, ratione distinctus, (hoc est, juxta nostram explicationem virtualiter) posse unum sine altero communicari. Ad confir. neg. ma. de contradictione tantum prædicatorem acceptam; nam hæc capacitas potest provenire etiam à distinctione virtuali, de qua re n. 767. jam dictum.

785. Ob. 2. contra 2. conclus. *Essentia est in Patre: Filiatio non est in Patre*: sunt veræ propositiones, antecedenter ad operationem intellectus: ergo inter eas datur distinctio antecedenter ad operationem intellectus, seu formalis ex natura rei. Confir. Unum actu ex natura rei distingui ab alio, est actu ex natura rei non esse istud: sed hoc verificatur de essentia, & Paternitate: ergo. Resp. 1. cum Ulloa in *logica majore disp. 1. c. 2. n. 32.* Paternitas, vel Filiatio, & essentia suscipiunt realiter, simpliciter, & absolute contradictoria: ergo, si distinctio deberet proportionari susceptioni contradictoriorum, deberent realiter distingui. vide etiam eundem de *DEO disp. 2. c. 3. n. 25.*

Resp. 2. in forma neg. conf. ex jam sæpe dictis. Ad confir. Major iterum probat, vel omnino realem distinctionem, vel nullam obiectivam: quare dist. ma. unum ita distingui est actu non esse istud, ita, ut negari de ipso possit omnis identitas, tam realis, quam virtualis; vel unum de altero, tam in concreto, quam in abstracto metaphysico, conc. ma. ut tantum negari possit identitas virtualis, vel tantum in concreto quomodocunque, neg. ma. & distincta sic mi. nego conseq. Accedit, quod nondum

videam, quomodo immediatè possit dici, quòd essentia ex natura rei non sit Paternitas: quamvis de aliquo identificato cum essentia possit dici, quòd non sit Paternitas, scilicet de Filiatione, quæ tamen est realiter distincta à Paternitate: unde etiam videtur posse negari minor.

786. Ob. 3. Capacitas ad verificanda prædicata contradictoria, seu distinctio virtualis, datur à parte rei: ergo est aliqua distinctio objectiva, seu antecedens operationem intellectus: non autem est realis: ergo formalis ex natura rei. Confir. Distinctio Scotistica nihil est aliud, quàm capacitas ad contradictoria, antecedens operationem intellectus: sed hanc nos admittimus: ergo. Resp. retorq. argum. Etiam capacitas objecti, ad recipiendas denominationes diversas à conceptibus diversis, datur à parte rei, quin sit distinctio ipsius objecti à parte rei: & si aliqua esset, cum capacitas detur realiter, esset distinctio realis. In forma neg. conseq. quia non est distinctio objectiva, sed tantum virtualis; quamvis realiter, sive à parte rei existens. Ad confir. neg. maj. Juxta Scotistas datur vera aliqua distinctio, antecedens operationem intellectus, quæ est causa illius capacitatis contradictoriorum. Sic etiam in creatis distinctio realis non est formaliter capacitatis verificandi contradictoria: sed est causa, seu radix hujus capacitatis. vide Ulloa in log. mai. disp. 1. c. 2. n. 33.

787. Ob. 4. In DEO non datur tantum una perfectio, sed plures: non plures realiter: ergo plures formaliter ex natura rei, prob. mai. In DEO non tantum datur sapientia, aut tantum justitia &c. sed sapientia, & justitia &c. ergo. Confir. S. August. 1. 6. de Trin. c. 5. fertur dicere (quamvis ibi non inveniatur) *Non eo Pater, quo DEUS, neque eo DEUS, quo Pater.* S. Damascenus de fide l. 1. c. 4. ait, sapiens, justus &c. non esse naturam DEI, sed circa naturam: ergo distinguuntur ista saltem formaliter ex natura rei. Resp. neg. conseq. Illæ perfectiones sunt tantum pure formaliter, seu per conceptum nostrum distinctæ, ad prob. conc. ant. neg. conf. non quidem datur tantum sapientia, seu perfectio, tantum habens formalitatem sapientie: sed tamen perfectio, quæ in DEO datur, est realiter tantum una: attamen complectitur in se reipsa omnes formalitates omnium perfectionum DEO possibilem, sine ulla distinctione plus quam pure formali. Ad confirm. nego consequentiam. S. Damascenus tantum adstruit distinctionem pure formalem, S. Augustinus ad summum virtualem. vide Ulloam in log. maj. disp. 1. c. 2. n. 36.

788. Ob. 5. contra 3. conclusionem. Si verificantur prædicata contradictoria de essentia, & Personis, tunc debet aliquid verè negari de essentia, quod verè affirmatur de Personis, & vicissim: sed hoc non potest dici: ergo. prob. mi. Quod verè affirmatur de Persona, & verè negatur de essentia, debet esse realiter distinctum ab ista: sed nullum prædicatum in Divinis potest esse realiter distinctum ab essentia: ergo. mi. prob. Nihil est in DEO, quod non sit realiter DEUS ex n. 518, ergo nullum prædicatum Divinum potest esse realiter distinctum ab essentia: Confir. Si Pater est realiter generans, & oppositus Filio: natura autem realiter non est gene-

rans, nec oppositus Filio, debent prædicata generantis, & oppositi esse realiter distincta à natura: ergo hæc prædicata non erunt DEUS.

Responderi potest 1. insistendo principiis Ulloæ, neg. mai. nam tantum de Persona, non autem de essentia debet aliquid negari; quia, si prædicata sint verè contradictoria, non negatur aliquid de essentia, e. g. non negatur Pater, aut Filius. Quando verò negatur aliquid de essentia, tunc prædicata non sunt absolute contradictoria; sed tantum conditionatè. e. g. esse generans, non esse generans: esse oppositum, non esse oppositum, ut explicatum n. 777, nam etiam hic negatur tantum oppositio essentie, non Paternitatis; nam oppositio Paternitatis est realiter identificata essentie, ad prob. mi. omittitur totus syllogismus, & negatur suppositum, quòd prædicatum generantis generatione essentie, vel oppositi oppositione essentie detur in Divinis. ad prob. mi. secundæ, iterum omittitur totum. Ad confir. dist. antec. si ista prædicata sint absolute contradictoria, conc. ant. si non sint. neg. antec. & conseq.

Responderi potest 2. dist. maj. si verificantur contradictoria, debet negari aliquid de essentia tantum in concreto, om. ma. debet negari etiam in abstracto metaphysico, neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad prob. mi. disting. ma. quod verè negatur de essentia tam in concreto, quam in abstracto, debet esse distinctum, conc. mai. quod tantum negatur in concreto, neg. mai. & conc. mi. neg. conseq. ad prob. min. 2dæ concedo totum; quia non est contra nos. Ad confir. dist. ant. si natura non est generans &c. nec est generatio in abstracto, om. antec. si saltem est generatio in abstracto, neg. antec. & conseq. Explicatio responsionis petenda est ex n. 764.

Ne quis autem putet, hanc responsionem esse inusitatam, Ulloa in log. majore disp. 1. c. 2. n. 77. ait, à plerisque negari, vel certè distingui hanc propositionem: *Omne, quod verè negatur de altero, existente in rebus, distinguitur realiter ab illo altero.* Videtur etiam coincidere cum his P. Junius apud Ulloam in log. mai. disp. 1. c. 1. n. 17. ubi distinguit inter *identitatem predicativam*, & *identitatem entitativam*: atque, entitativam stare in eo, quòd duo conceptus objectivi dicant easdem entitates, quamvis de se invicem prædicari nequeant; nam si prædicari possint, ait, dari etiam identitatem predicativam. Quare etiam ad talem negationem videtur sufficere distinctio virtualis.

789. Dices. Si aliquid potest prædicari de essentia substantivè, vel in abstracto, non autem concretivè, eo ipso debet concretum aliquid involvere, quod in essentia non datur: sed illud debet realiter ab essentia distingui: ergo debet juxta nos adhuc admitti prædicatum aliquod in Divinis, quod realiter distinguitur ab essentia. Resp. 1. om. ma. neg. mi. Non debet distingui ab essentia prædicatum, quod realiter datur in Divinis; sed tantum debet deesse forma concreti, requisita ad denominandam essentiam e. g. generantem: hæc autem non datur in Divinis; nam ad denominandam essentiam generantem non sufficit generatio quæcunque activa; hæc enim propositio: *Essentia est generans*: ex communi acceptione Conciliorum, & ex di-

Dis. n. 777. & 778. significat, quod essentia sit generans, generatione respiciente ipsam essentiam, tanquam principium ut quod: quæ generatio est Chimærica, & nullatenus datur in Divinis: deficiente ergo forma deficit concretum.

790. Responderi etiam potest 2. cum aliis, & quidem in ordine ad hanc objectionem circa essentiam, & Personalitates bene, quamvis fors aliis casibus de terminationibus contingentibus aliquanto difficilius applicetur responsio: responderi, inquam, potest, ad hoc, ut concretum possit prædicari, vel dare suam denominationem, requiri formam denominantem, unionem formæ, & simul capacitatem subjecti ad eam denominationem: & quacunque ex his deficiente, deficere denominationem, seu concretum non possit prædicari.

Sic, licet color uniretur Angelo, non posset hic dici coloratus; quia, licet haberet formam, & unionem ipsius, tamen non haberet capacitatem ad eam denominationem, quæ stat in materialitate: sic etiam, licet Christo Domino unita sit gratia sanctificans ejusdem speciei cum nostra, quæ est forma denominans Filium adoptivum, tamen Christus Dominus, neque ut homo, potest dici Filius adoptivus, ut habet Concilium Francofordiense sub Adriano Papa; quia scilicet deest Christo capacitas ad hanc denominationem, nempe natura extranea, seu non unita Divinæ, de qua re solet agi in tract. de incarn. Quare, etiam si naturæ, seu essentiæ Divinæ, sit non tantum unita, sed etiam realiter identificata forma, seu quasi forma, denominans generantem, scilicet generatio activa, tamen deest ipsi capacitas ad hanc denominationem, quæ stat in eo, quod generans sit realiter distinctus à generato, sive quod non sit Filius.

Utenim rectè ait Ulloa in log. major. disp. 1. c. 2. n. 47. unus ex cardinibus hujus mysterii est, necessariò intercedere distinctionem realem inter principium producents, & productum: atqui essentia Divina non est realiter distincta à producto, seu generato, sive est Filius: quare non deficit ei aliquid positivum, ad eam denominationem requisitum, sed tantum aliquid negativum, scilicet negatio prædicati Filii: adeoque non sequitur, quod aliquid positivum prædicatum sit in Divinis, quod non realiter identificetur cum natura. In forma disting. ma. debet concretum involvere aliquid negativum, quod in essentia non datur. om. ma. aliquid positivum. neg. ma. & om. mi. disting. conseq. debet admitti in Divinis aliquod prædicatum negativum, quod non datur in essentia. conc. conseq. debet admitti aliquod prædicatum positivum. neg. conseq. Quod autem Persona habeat aliquam negationem, quam non habet natura, innegabile est. Tandem essentia Divina ad minimum, quicquid est in Divinis, habet substantivè, si non adjectivè.

791. Ob. 6. Si inter naturam, & Filium verificarentur contradictoria, tunc Filius esset verè realiter productus, natura non esset verè realiter producta: sed hac ratione realiter distinguarentur: quod est contra fidem: ergo illa contradictoria non verificantur. prob. mi. Producentis, & productum in Divinis realiter distinguuntur: sed productum, & non productum

magis opponuntur, quam producents, & productum: ergo multò magis debent realiter distinguì productum, & non productum. Confir. Ideo producents realiter distinguitur à producto; quia producents non potest esse productus; neque enim potest produci à seipso, neque ab eo, quem producit: & hinc necessariò est non productus: sed etiam productum non potest esse non productum: ergo etiam productum realiter distinguitur à non producto: ergo, si verè in sensu reali ista contradictoria verificarentur de essentia, & Filio, etiam deberent realiter inter se distinguì Filius, & essentia: quod est contra fidem: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. neg. mi. saltem sumptam de producente Divino; quia hic necessariò est non productus. Quamvis autem in creatis possit idem esse productum, & producents (intellige, quod possit esse producents respectu alterius) quin idem simul possit esse productum, & non productum, & sic ista videantur magis inter se distinguì: tamen, cum in creatis nihil sit necessariò non productum, & nihil necessariò distinguatur pro semper à producto: in Divinis autem producents sit necessariò non productus, & necessariò pro semper distinguatur à producto, hinc magis distinguitur in Divinis producents, & productus, quam in creatis productum, & non productum.

Dices: Saltem ista sunt æqualiter opposita, ergo debent esse æqualiter distincta. Resp. om. ant. neg. conseq. De hac re agit Ulloa in log. maj. disp. 1. c. 2. n. 65. & seq. atque distinctionem virtuales ex principiis fidei deduci: & ex iisdem etiam debere desumi, ad quæ prædicata se extendat, ad quæ non, cum ergò ex fide habeamus, producents, & productum, seu Patrem, & Filium realiter distinguì, debemus dicere, ad ea prædicata distinctionem virtuales se non extendere; cum iterum ex fide habeamus, naturam non productam, & Filium productum, realiter identificari, debemus dicere, ad hæc prædicata se extendere distinctionem virtuales.

792. Ad confir. dist. mi productum non potest esse id, quod est quomodocunque non productum. neg. mi. non potest esse id, quod simul est producents, & non productum. conc. mi. & neg. utramque conseq. Productum non distinguitur in Divinis ab omni non producto, ut est fide certum; quia Filius non distinguitur realiter ab essentia: sed tantum distinguitur ab aliquo certæ speciei non producto, hoc est, ab illo non producto, quod simul est producents. Quænam autem prædicata contradictoria in Divinis inferant distinctionem realem, quænam tantum virtuales, non potest desumi ex lumine naturali solo; quia hoc caligat ad illa mysteria: sed debet desumi ex lumine naturali, ut illustrato per principia fidei; hæc autem nobis per suam illustrationem monstrant, quod producents, & productum, in Divinis dicant distinctionem realem, non verò productum, & non productum, quamvis videantur æqualem haberet oppositionem.

Jam, an aliqua prædicata sint contradictoria absolute talia: an tantum conditionate, seu illative talia: vel omnino nulla, debet, ut ait Ulloa in log. maj. disp. 1. c. 2. n. 51. desumi ex legitima terminorum expositione, juxta communem

nem acceptionem, & usum, ex quo defumendum, quatenam intelligatur forma concreti. Difficillimè autem, vel omnino non potest probari, quòd aliqua contradictio prædicatorum sit major, quàm altera; quia tandem omnis oppositio, & contradictio, reducit ad esse, & non esse. Quamvis autem etiam probaretur, una esse major, quàm altera, tamen fides adhuc juberet quiescere, & dicere, quòd una, quam fortè apparenter major, tantum exigit distinctionem virtualem, altera realem. Si dicas, sic respondere esse confugere ad latibula, & mysteriorum sacraria. Resp. istud non esse in hac materia absurdum; cum veritas, seu cognitio naturæ distinctionis virtualis, ut ait Ulloa in *log. mai. disp. 1. c. 2. n. 68.* lateat in sacrario fidei, ibique quæri debeat.

793. Ob. 7. Quælibet Persona est totum id, quod est in DEO: ergo non potest differre in aliquo prædicato ab essentia. antec. prob. Sic SS. PP. passim loquuntur: & S. Bernardus *epist. 190. ad Innocentium Papam cap. 2.* sic ait: *Totum nempe est Pater, quod Pater, & Filius, & Spiritus S. totum Filius, quod ipse, & Pater, & Spiritus S. totum Spiritus S. quod & ipse, & Pater, & Filius.* ergo. Resp. dist. ant. quælibet Persona est totum id, quod est in DEO essenziale, conc. ant. est totum id, quod est in DEO personale. subdist. est totum id formaliter, ita, ut una Persona sit formaliter altera. neg. ant. (hoc enim est clarè falsum) est totum id eminenter, vel æquivalenter. conc. ant. & neg. conseq. ad prob. disting. ant. ut suprà. S. Bernardus *loc. cit.* manifestè, & fusè loquitur de essentia, vel substantia DEI, quam ait omnibus communem: agitque contra Petrum Abailardum, quem, ait, negare, Spiritum S. esse de Patris, & Filii substantia: & statim post verba objecta sic ait: *Nec enim verum, summumque bonum, quod sunt, inter se particulariter dividunt, quoniam nec participaliter id possident, sed hoc ipsum essentialiter sunt:* & mox ulterius distinctionem Personarum sine præjudicio unitatis affirmat. Quando autem idem S. Pater *l. 5. ad Eugen. c. 8.* ait, Personarum proprietates non aliud esse, quàm Personas, ipsasque non aliud, quàm unum DEUM esse, iterum (ut manifestum est legenti contextum) plus non vult, quàm omnes Personas esse realiter identificatas cum Divinitate, quamvis inter se realiter distinguantur, & numerum faciant: quæ fusè ibi deducit.

794. Ob. 8. Propositiones: *Essentia est Filius: Pater non est Filius:* possunt exponi, quin verificentur contradictoria: ergo nostra probatio est nulla. antec. prob. Prima propositio sic potest exponi: *Datur in DEO identitas, qua Verbo communicatur cumulus omnium perfectionum absolutarum, & tota ratio boni simpliciter infiniti:* secunda propositio autem sic: *Pater, quæ præcisè Pater est, non est Filius quæ Filius:* hæ propositiones non habent prædicata contradictoria: ergo. Confir. Ut hæc secunda propositio negativa verificetur, debet aliquid ostendi, quod dicatur non dari, & quod reverà non detur: sed hoc non potest esse Persona Filii, quæ reverà datur: ergo debet esse aliquid aliud, scilicet Chimærica identitas, quæ daretur inter Patrem quæ Patrem, & Filium quæ Filium: ergo.

Resp. neg. ant. ad prob. nego, posse dari hanc explicationem primæ propositionis; quia illa non tantum significat, quòd essentia communicet omne bonum Filiationi, sed etiam quòd Filiatio se communicet essentia: adeoque deberet addi *Et vicissim cumulo omnium perfectionum absolutarum communicatur formaliter Filiatio.* Resp. 2. pro nunc omiſsa primæ propositionis explicatione, nego explicationem secundæ:

Vel enim tantum intelligitur Pater quæ Pater, hoc est, ut subsans certo nostro conceptui, non est Filius quæ Filius, hoc est, non est subsans alteri nostro conceptui, diverso modo eum representanti: & nullo modo est sensus ab Ecclesia intentus in illa propositione: *Pater non est Filius;* quia antecedenter ad omnem operationem intellectus, Pater non est Filius: & essentia communicatur: Paternitas non communicatur. Certè negare, istas propositiones esse veras, antecedenter ad operationem intellectus, videtur non posse conciliari cum propositionibus fidei; nam sic evacuatur totum mysterium SS. Trinitatis, ut patet ex dictis num. 782.

Vel intelligitur: Pater quæ Pater à parte rei: at quid est discriminis à parte rei inter Patrem quæ Patrem, & Filium quæ Filium? Saltem erit hoc, quòd Paternitas, & Filiatio sint realiter distinctæ. Bene: ergo sunt ista prædicata contradictoria. *Essentia est Filius, vel Filiatio: Paternitas non est Filius, vel Filiatio:* reditque totum argumentum. Ad confirm. dist. ma. debet aliquid ostendi, quod non detur, hoc est, non existat in rerum natura. neg. ma. quod non detur in Patre, vel Paternitate. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. Sic, quando dico: *Petrus non est Paulus* non nego Paulum existere, neque etiam necesse est Paulum non existere: sed tantum necesse est, eum non inesse Petro. vide etiam n. 781.

795. Dices 1. Propositio: *Pater non est Filius:* tantum significat: *Non datur inter Patrem, & Filium tanta identitas, ut admittatur ipsis vera oppositio generantis, ac geniti.* Resp. neg. illat. licet enim ommitteretur, aliquo modo æquivalere has propositiones, vel saltem unam ex altera inferri, tamen formaliter non idem sonant; nam nonidentitas, sed Filius ipse est prædicatum illarum propositionum, ut observat bene Ulloa in *log. ma. disp. 1. c. 2. n. 92.* (ubi loco terminis *identitas* ponit terminum *communicatio*, quæ hic synonyma sunt) aliàs neque rationale erit prædicatum in his propositionibus: *Homo est rationalis: Equus non est rationalis:* contra communissimam. Dein, etiamsi ommitteretur illa explicatio propositionis, deberet ab adversariis tamen admitti etiam hæc propositio: *Datur inter essentiam, & Filium, tanta identitas, ut admittatur ipsis, vel non detur inter ipsos, vera oppositio generantis, & geniti:* at hæc ipsa oppositio, denominans Patrem non identificatum, sed oppositum genito: essentiam autem identificatam, & non oppositam genito, infert prædicata contradictoria, ex dictis n. 777. & 778.

Dices 2. Propositio: *Pater non est Filius:* vel est copulativa, ut sensus sit: *Pater non est natura, & Filiatio:* vel est disjunctiva, ut sensus sit: *Pater, vel non est natura, vel non est Filiatio:* in utroque sensu est falsa: ergo non est à parte rei,

rei, sed tantum in sensu formali vera. Confir.
1. Pater, & Filius communicant sibi omnia prædicata: ergo non dantur contradictoria. Confir.
2. Filius etiam potest prædicari de Patre in recto; nam vera est hæc propositio: *Pater est id, quod est Filius*: ergo propositio prior est tantum in sensu formali vera.

Resp. neg. ma. quia propositio illa, nec est disjunctiva, nec strictè copulativa; non enim supponit distributivè, ut sensus sit: *Pater nec est natura, nec est Filiatio*: sed est propriè collectivæ: ut sensus sit: *Pater non est natura, & Filiatio simul*, quæ propositio est verissima. Ad 1. confir. dist. ant. communicant sibi omnia prædicata absoluta. om. ant. quia melius diceretur, quod Pater communicet omnia Filio per generationem, communicant omnia prædicata etiam relativa. neg. ant. & conseq. Certè Didymus Alexandrinus l. 2. de Spiritu S. longè post medium. Paternitatem expressè excipit. Ad 2. confir. neg. ant. Filius non potest prædicari in recto de Patre; quia non potest dici: *Pater est Filius, vel Filiatio*: sed tantum potest de Patre prædicari aliquid realiter identificatum cum Filio, sed tamen virtualiter distinctum ab eodem: quæ ipsa virtualis distinctio secum fert distinctionem realem Filii à Patre, & affert prædicata contradictoria inter hos duos. vide n. 764. ubi dictum, talem prædicationem: *Pater est id &c.* non sufficere in Divinis ad identitatem.

796. Ob. 9. Distinctio virtualis inter essentiam, & Paternitatem, ideo admitteretur; quia de una negatur aliquid, quod de altera affirmatur: sed hoc totum salvari potest per distinctionem purè formalem: ergo. prob. mi. Etiam distinctio purè formalis exigit affirmationem, & negationem ejusdem de eodem: ergo. Confir. Posset dici, naturam in Divinis se habere per modum speciei, Personas verò per modum individuorum: sicut natura humana est species, & Petrus, ac Paulus sunt individua: sed inter speciem, & individua datur distinctio purè formalis: ergo. prob. ma. Aliqui SS. PP. apud Ruiz de SS. Trinitate disp. 22. sect. 1. ita loquuntur: ergo. Resp. dist. ma. admitteretur illa distinctio; quia negatur aliquid immediatè, & directè in seipso. conc. ma. quia tantum negatur aliquid reflexè in conceptibus, vel quia tantum negantur diversi conceptus. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad prob. dist. eodem modo. ant. & neg. conseq.

Ad confirm. neg. ma. hac ratione non esset amplius ullum mysterium SS. Trinitatis, contra unanimem fidelium sensum. ad prob. fateor, quod aliqui Patres videantur alicubi ita loqui: sed ibi potissimum volunt probare, quod Verbum, quamvis à Patre genitum, non sit minoris perfectionis, quàm Pater: sicut quando dicunt, DEUM non esse singularem, agunt maximè contra Sabellianos, adstruentes singularitatem Personæ unius in DEO. Cæterum iidem Patres apud eundem Ruiz cit. disp. sec. 3. clarè adstruunt unitatem individuum naturæ Divinæ: & in Concilio Florentino sess. 18. Joannes Theologus sic loquitur de Divina Natura: *Que cum una numero sit, idcirco non eâ ratione communis dicitur esse, quæ est humanitas: sed rationem tantum habet communis, quatenus communicabilis est.*

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

797. **O**B. 10. Distinctio virtualis non potest admitti sine processu in infinitum prædicatorum: hunc

nemo admittit: ergo. prob. ma. Ideo hoc prædicatum *communicabile pluribus* distinguitur virtualiter ab essentia; quia ex una parte realiter identificatur cum essentia: ex altera parte est negabile de Paternitate, de qua non est negabilis essentia: sed rursus hoc prædicatum *negabile de Paternitate* debet virtualiter distingui ab esse communicabile; quia communicabile affirmatur de essentia, non item negabile: & sic in infinitum: ergo. Resp. neg. ma. ad prob. inprimis hoc prædicatum *communicabile*, neutraliter acceptum, non est negabile de Paternitate: præsertim, si sit subjectum propositionis; quia verum est: *Communicabile est Paternitas*; hinc potest negari suppositum. Secundo, ex doctrina Ulloæ relata n. 777. ista prædicata, *esse communicabile, non esse communicabile: esse negabile, non esse negabile*, non sunt absolute contradictoria; quia non intelligitur eadem communicabilitas, vel negabilitas, in utraque propositione, ut cit. numero est observatum. Unde nego ma. hoc enim prædicatum non est negabile, saltem in abstracto metaphysico, de Paternitate, sed tantum aliud Chimæricum, scilicet *communicabilitas Paternitatis*. verbo: quando dicitur: *Essentia est communicabilis*, adjectivum *communicabilis* pro recto habet ipsam essentiam, saltem implicite: quia significat: est id, quod est communicabile: per hoc id autem in hac propositione intelligitur essentia: quando autem dicitur: *Paternitas est communicabilis*, adjectivum *communicabilis* pro recto habet Paternitatem, ex eadem ratione, & communiceptione; si enim intelligeretur idem rectum, quod fuit in priori propositione, tunc hæc propositio esset vera: nam significaret: *Paternitas est essentia communicabilis*: quod est verissimum. Hinc istud prædicatum non distinguitur virtualiter ab essentia, sed supponit distinctionem virtuales essentia, & Paternitatis, propter Filiationem realiter distinctam à Patre, & tamen realiter identificatam cum essentia.

798. Dices 1. De ipsa Filiatione redit argumentum; nam hæc, ut virtualiter distincta, debet habere prædicatum, quod realiter iterum est identificatum cum essentia, & virtualiter ab eadem distinctum, de quo iterum redit quæstio. Resp. Filiationem non habere prædicatum positivum, quod natura, vel essentia, non habeat, saltem realiter in abstracto metaphysico: sed habere negationem alicujus prædicati, scilicet Paternitatis, quæ est realiter identificata cum natura, & virtualiter distincta: quæ Paternitas etiam habet negationem prædicati, scilicet Filiationis. Verbo: Pater est virtualiter distinctus à natura; quia non est Filius: & Filius est virtualiter distinctus; quia non est Pater; nec in eo, quod sibi mutuo sint ratio distinctionis virtualis à natura, est ullum inconveniens.

Dices 2. Sunt tamen prædicata contradictoria communicabile, non communicabile, saltem conditionatè talia, & fundant distinctionem virtualem, ex definitione data num. 767. item communicabile pluribus saltem non potest prædicari in concreto, seu adjectivè de Paternitate ex num. 777. § 778. ergo debet habere aliquod constitutivum, quod realiter identificatur naturæ, & virtualiter ab ea distinguitur. Resp. om. interim conseq. & ostendo tale prædicatum absque processu in infinitum; habet enim essentia prædicata Filii, & Spiritus S. quæ Pater non habet: quæque sunt ratio mutua distinctionis virtualis naturæ à Personis: atque in his sistitur processus: & quæcunque tandem excogitentur prædicata, communicabile, negabile &c. eorum qualiscunque distinctio, ratione hujus mysterii, reducitur ad hoc, quod natura possit dici Pater, & Filius, & Spiritus S. non autem isti possint prædicari omnes de quavis Persona.

799. Ob. II. argumentum hoc transferendo a mysterio SS. Trinitatis ad mysterium libertatis Divinæ. Absolutè antecedenter necessarium, est virtualiter distinctum ab essentia, eò quod possit prædicari de essentia, non autem de terminatione contingente, realiter identificata: ergo debet esse prædicatum aliquod affirmabile de absolutè necessario, non autem de essentia: & sic ulterius. R. I. ut suprà, neg. ant. Falsum est, quod absolutè antecedenter necessarium neutraliter non possit prædicari de terminatione; nam verum est: Absolutè antecedenter necessarium est terminatio contingens: item: Terminatio contingens est absolutè antecedenter necessarium: hoc est, est id, quod est absolutè antecedenter necessarium: vel est absoluta antecedens necessitas essentia: vel est essentia absolutè necessaria (nam in propositione: *Essentia est absolutè necessaria*: adjectivum vel in recto significat essentiam, vel in obliquo non necessitatem quamcunque, sed necessitatem essentia: quamvis non possit concretivè, seu adjectivè dici: *Terminatio contingens est absolutè antecedenter necessaria*).

Si urgeas argumentum in his propositionibus: *Essentia est absolutè antecedenter necessaria: Terminatio non est absolutè antecedenter necessaria*: Resp. iterum ex doctrina Ulloæ, has propositiones non esse absolutè contradictorias; quia in prioris propositionis prædicato intelligitur antecedens necessitas essentia: in prædicato verò secundæ propositionis intelligitur necessitas antecedens terminationis. vide n. 777. § 778. nam falsum esset dicere: *Terminatio contingens non est absoluta antecedens necessitas essentia*. Si istæ propositiones sunt saltem conditionatè contradictoria: ergo adhuc redit argumentum. Resp. neg. conseq. quia hoc ipso nihil affirmatur de uno, quod negatur de altero; sed tantum negatur aliquid aliud distinctum ab essentia, & terminatione, scilicet absoluta necessitas terminationis in seipsa, seu ratione sui: quod tamen ipsum potest sufficere ad distinctionem virtualem, ut diximus numeris modò citatis.

Hinc Ulloa in logica majore disp. I. c. 2. à n. 72. & iterum à n. 87. fusè contendit, ad distinctionem virtualem non requiri distinctionem

realem in tertio, neque immediatam disconvenientiam in aliquo prædicato: sed sufficere mediam, quam n. 87. asserit tunc dari, quando prædicatum, verè affirmatum de uno, distinguitur realiter à prædicato negato de altero, ita tamen, ut non posset distingui, nisi daretur distinctio virtualis: talia prædicata sunt *absoluta necessitas essentia*, *absoluta necessitas terminationis*: quarum una dari non posset sine altera, nisi daretur distinctio virtualis inter essentiam, & terminationem ex n. 777. § 778. Fors etiam dici posset, sufficere disconvenientiam conditionatam, ita, ut scilicet daretur absoluta contradictio vel disconvenientia prædicatorum, nisi in subjecto daretur distinctio virtualis.

800. Si petas: quare ergo non possit in concreto prædicari, & dici terminatio absolutè necessaria. Resp. conformiter ad dicta n. 789, hæc propositio simpliciter prolata, ex communi acceptione, itémque ex dictis n. 777. § 778. significat, quod ipsa terminatio in ratione terminationis sit necessaria: sive, quod detur absoluta necessitas ipsius terminationis ut talis: quod tamen est falsum; quia hæc necessitas est Chimærica: unde non datur forma requisita ad hanc denominationem: sicut tamen datur forma requisita ad denominandam essentiam absolutè necessariam; quia datur absoluta necessitas essentia.

Si ulterius quæras, an non etiam possit dici, deesse capacitatem subjecti. Resp. me jam dixisse n. 790. eam responsum difficilius applicari ad hunc casum; cum nullum prædicatum actu sit in essentia Divina, quod non realiter, saltem substantivè, & tanquam abstractum metaphysicum, sit prædicabile de terminatione, adeoque asseri non possit distinctio in tertio realiter existente. Verum quidem est, quod essentia antecedenter potuerit habere Prædicatum, quod terminatio, e. g. volitio, habere non potest, scilicet nolitionem: at nolitio actu non datur, potentia autem habendi nolitionem est realiter etiam identificata volitioni; est enim vera hæc propositio: *Volitio est potentia habendi nolitionem*: quare non video, quale prædicatum actu habeat essentia, & realiter, saltem abstractivè, aut substantivè, non habeat etiam terminatio.

Si tamen quis vellet, defectum capacitatis in subjecto posse refundi in prædicatum possibile, sive in possibilitatem alicujus prædicati, potentis excludere volitionem, non autem potentis excludere essentiam, adeoque asserat, capacitatem, ad denominandam essentiam absolutè necessariam, dicere etiam negationem, seu potius impossibilitatem prædicati, excludentis essentiam: econtra capacitatem, ad denominandam terminationem contingentem, dicere possibilitatem prædicati, excludentis volitionem: talis deberet admittere (quod fortè alicui durum videbitur) denominationem necessariam non esse adæquatè DEO intrinsecam: sed formaliter, & non tantum arguitivè, dicere aliquid negativum extrinsecum, nempe impossibilitatem Chimæra, seu prædicati excludentis essentiam Divinam (de possibilitate nolitionis abstrahere; quia disputari posset, an possit DEO dici extrinseca, de quo vide num. 522. § 525.) unde fortè prior responsio in hoc casu est expeditior.

Hoc

Hoc tamen addo, eos etiam, qui non admittunt distinctionem virtualem sine distinctione reali in tertio (de quo vide Gormaz de DEO n. 129. & seq.) asserere, quod non debeat dari realis distinctio in tertio actu existente: sed sufficere, si detur in tertio possibili, seu præscindente à reali existentia, & possibilitate: & hinc isti dicunt, essentiam Divinam, & volitionem contingentem, distingui realiter in nolitione, & inter volitionem, & nolitionem, illam existentem, hanc verò possibilem, dari distinctionem impediens, & impediti: quæ non sit minor, quàm producentis, & producti, attamen non exigit terminos coexistere, eo ipso, quod unus sit impediens: quos tamen terminos coexistere exigit distinctio, vel oppositio producentis, & producti; cum produciens, & productum necessario semel, & in Divinis semper coexistant.

801. Ob. 12. Potest dici, quod detur inter essentiam, & Paternitatem distinctio aliqua inadæquata realis: ergo non debet admitti virtualis. Resp. quærendo, quid intelligatur per distinctionem inadæquatam: certè non distinctio partis à parte; quia in DEO non dantur partes: ergo tantum intelligitur talis distinctio, vi cuius unum prædicatum, realiter identificatum essentia, tamen non realiter identificatur Paternitati, e. g. Filiatio: sed hæc non est distinctio realis essentia à Paternitate, sed tantum est distinctio realis Filiationis à Paternitate: quæ Filiatio, si intelligatur ut præcisa ab essentia, est realiter adæquata distincta à Paternitate. Unde nulla datur distinctio realis, saltem immediata, inter Paternitatem, & essentiam, sed ad summum datur mediata aliqua in tertio, eaque adæquata. Dein ex hac ipsa (ut adversarii vocant) inadæquata distinctione essentia à Paternitate, sequitur distinctio, ut modò explicatum, adæquata Paternitatis, & Filiationis, ex qua oritur distinctio virtualis inter essentiam, & Personas.

802. Ob. 13. Istæ propositiones: *Tota essentia Patris identificatur cum Filio: Tota essentia Patris non identificatur cum Filio totaliter*: non habent prædicata contradictoria: ergo non verificantur prædicata contradictoria, neque inter ipsas Personas, multò minus inter essentiam, & Personas. prob. ant. Non sunt contradictoria prædicata in his propositionibus: *Tota anima hominis est in pede: Tota anima hominis non est in pede totaliter*: ergo neque in prioribus. prob. etiam conseq. Tantum verificantur dictæ illæ propositiones; nam Filius habet quidem totam essentiam Patris, sed non totaliter; quia essentia etiam est Paternitas, quam Filius non habet. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conseq. Isti termini *totum, non totaliter*, non habent locum in expositione huius mysterii; aliàs non magis ineffabile, vel supra captum esset hoc mysterium, quàm unio totius animæ simul cum capite, & simul cum pede: quam tamen unionem quilibet facile capit. Et quamvis fortè existentiam animæ totius, simul in pluribus membris realiter distinctis, attamen unitis, non capiat homo sensibus immerfus, tamen facile capit naturaliter quivis Angelus, qui tamen non capit naturaliter hoc mysterium. Unde tota essentia Patris est totaliter identificata Filio; quia Paternitas,

utpote virtualiter distincta ab essentia, est suo modo, ut ita loquar, extra totalitatem essentia, prout hæc identificatur cum Filiatione.

803. Ob. 14. Distinctio virtualis deberet fundari in infinitate perfectionis Divina: sed in hac non potest fundari: ergo. prob. mi. Infinitas illa non potest esse causa, cur aliqua perfectio negetur de infinitè perfecto: atqui, si fundaretur in ea distinctio virtualis, deberet esse causa, cur de Paternitate, infinitè perfecta, negatur Filiatio, quæ est perfectio: ergo. Resp. 1. Istud quoque debent solvere adversarii, qui utique etiam admittunt, distinctionem realem inter Personas fundari in infinita perfectione; si ergo potest infinita perfectio esse causa, cur ab infinitè perfecto possit realiter distingui perfectio, poterit etiam esse causa, quod eadem de illo negetur. Resp. 2. neg. mi. ad prob. (om. interim, quod falsum est, Filiationem, aut Paternitatem, ut distinctas ab essentia, esse perfectiones) neg. mi. quia ex fide habemus, Patrem, licet infinitè perfectum, tamen realiter non habere Filiationem. Ex quo tamen non sequitur, eum esse imperfectum, etiam tantum negativè; quia, quamvis non habeat Filiationem formaliter, habet tamen vel æquivalenter, vel, ut alii ajunt, eminenter; quia habet essentiam infinitam, quæ est realiter identificata etiam Filiationi.

804. Ob. 15. Contradictoria prædicata non possunt habere identitatem inter se: ergo non possunt convenire eidem realiter enti. Confir. Contradictio excludit omnem identitatem: ergo, ubi datur aliqua identitas, scilicet realis, non potest dari contradictio. prob. ant. Tantum isti duo termini contradictoriè opponuntur *aliquis, nullus*: ergo etiam tantum isti: *aliqua identitas, nulla identitas*: ergo ubi datur aliqua identitas, non potest dari contradictio, seu nulla identitas: Resp. disting. ant. contradictoria non possunt habere identitatem immediatam inter se, om. ant. mediatam in tertio. neg. ant. & conseq. quia in eodem realiter ente potest dari tertium, virtualiter distinctum. Ad confir. disting. ant. contradictio excludit omnem identitatem immediatam, om. ant. mediatam. neg. ant. & conseq. ad prob. dist. 1. conf. tantum contradictoriè opponuntur aliqua identitas, & nulla identitas ejusdem rationis, conc. diversæ rationis. neg. 1. conf. & neg. suppositum ultimi consequentis, quod scilicet quælibet prædicata contradictoria tam universalem oppositionem inferant, ut excludatur omnis identitas; nam in Divinis quædam prædicata contradictoria tantum afferunt oppositionem aliquam minorem, qua excludatur tantum identitas immediata, vel virtualis. Sic etiam, licet sint contradictorii termini *aliquis homo, nullus homo*: tamen non omnis contradictio inter homines excludit omnem hominem: e. g. *Petrus, non Petrus*: non excludit identitatem cum Paulo.

805. Ob. 16. Quando dicimus, verificari contradictoria de eodem ente, identificato cum duobus realiter distinctis, vel volumus tantum, quod verificentur de illis duobus realiter distinctis, vel de eodem ente indivisibili: neutrum potest dici: ergo. prob. mi. Non potest dici primum; quia sic non verificarentur de virtualiter distincto, sed tantum de realiter distinctis:

dis: non secundum; quia sic verificarentur de eodem realiter, & virtualiter indivisibile ente, quod nec nos admittimus. Confirm. Essentia Divina, & Paternitas sunt una simplicissima entitas: ergo non possunt de iis verificari contradictoria. Resp. neg. mi. & dico secundum, ad prob. neg. ill. non de eodem, etiam virtualiter indivisibili, sed tantum de realiter indivisibili, & virtualiter multiplici (quale est complexum ex natura, & Paternitate) verificantur contradictoria.

Ad confirm. neg. conseq. hac enim entitas simul est virtualiter multiplex: unde de ipsa essentia, non quidem virtualiter, sed tamen realiter accepta, sive de ipsa, & predicato, realiter ipsi identificato, e. g. Patre, possunt verificari predicata contradictoria. Dices: ergo eadem natura identificatur cum esse Patrem, & non esse Patrem: hoc clare implicat: ergo. Resp. dist. ma. ita, ut natura identificetur cum Patre, & formali ejus negatione, neg. ma. cum negatione tantum radicali, hoc est, cum aliquo positivo, à Patre distincto, conc. ma. & dist. sic minore, neg. consequent. Quando autem dicitur, non posse dari simul, esse & non esse, intelligitur formale ejusdem rei; quia non esse radicale, seu aliquid non identificabile cum altero, datur in quovis, realiter ab altero distincto.

806. Ob. 17. Juxta nos vera essent istae propositiones: *Paternitas non est virtualiter DEUS: Paternitas est virtualiter Chimera*: sed hoc nequit admitti: ergo. prob. ma. quoad primam propositionem: Hæc propositio est vera: *Paternitas non est virtualiter Divinitas*: ergo etiam illa prior. prob. etiam ma. quod secundam propositionem. Virtualis distinctio æquivalens reali: ergo vera est hæc propositio: *Paternitas æquivalenter est realiter distincta ab essentia Divina*: atqui Paternitatem esse realiter distinctam ab essentia est esse Chimeram: ergo Paternitas est æquivalenter, vel virtualiter Chimera. Resp. neg. ma. quoad secundam, & probabiliter etiam quoad primam propositionem.

Prima enim propositio videtur habere hunc sensum: *Subsistentia Patris non est virtualiter subsistentia terminans naturam Divinam*: quod falsum est; quia subsistentia Patris est realiter, & virtualiter secum identificata. ad prob. conc. ant. neg. conseq. nam, ut jam dictum, terminus *DEUS*, quando predicatur de Patre, vel Paternitate, videtur in recto dicere subsistentiam Patris; quia sicut ex num. 741. nomen *DEUS* per adjectionem predicati determinatur ad certam Personam, ita etiam per adjectionem subiecti videtur ad eandem determinari. Si tamen effaciter probares, per nomen *DEUS* hic tantum intelligi Divinitatem cum subsistentia absoluta, de qua num. 733. tunc Paternitas distingueretur virtualiter, nec foret absurdum dicere, quod Paternitas non sit virtualiter *DEUS*, sicut non est virtualiter Divinitas.

Ad probationem secundæ propositionis dist. ant. virtualis distinctio æquivalens reali quoad aliqua. conc. ant. quoad omnia. neg. ant. & disting. etiam consequens. est vera propositio: Paternitas est æquivalenter realiter distincta in ordine ad aliqua predicata. conc. conseq. in ordine ad omnia. neg. conseq. concedo deum subsumptum, & neg. conseq. Sic etiam est nul-

la argumentatio: *Esse virtualiter distinctum ab omnipotentia, est esse æquivalenter realiter distinctum ab ea: sed esse realiter distinctum ab omnipotentia, est non esse omnipotentem*: ergo esse virtualiter distinctum ab omnipotentia, est æquivalenter non esse omnipotentem. Jam vero in ordine ad quæ predicata æquivalent hæc distinctiones, debet desumi ex principiis fidei.

807. Ob. 18. Ista propositio: *Essentia est Filius*: necessario involvit sensum formalem: ergo non verificantur contradictoria, nisi tantum formalia. prob. ant. Filio non identificatur essentia, nisi ut præcisa à cæteris Personalitatibus: ergo natura, ut identificata Filio, involvit præcisionem formalem. ant. prob. Filio non identificatur natura, ut involvens reliquas duas Personalitates: ergo. Resp. neg. ant. prob. neg. ant. quia utique antecederet ad omnem operationem, seu præcisionem intellectus, essentia Divina realiter identificatur cum Filiatione. ad prob. quid intelligitur per illud *ut involvens*? non enim essentia involvit Personalitates ut partes, vel constitutiva; quia essentia non constituitur ex Personis: ergo tantum intelligi potest *ut identificata*.

Jam istud, *ut identificata*: si facit sensum formalem istum, ut significetur, quod identitas cum aliis Personis sit ratio formalis immediata identitatis cum Filio, conc. ant. neg. conf. quia, licet non identificetur essentia Filio, ut identificata Patri, vel Spiritui S. modò identificetur Filio essentia, quæ est identificata Patri, & Spiritui S. habentur omnia, quæ requiruntur, ut propositio: *Essentia est Filius*: in sensu reali sit verissima, absque omni præcisione formali: neque inde sequitur, etiam Patrem identificari Filio, propter distinctionem virtualem. Si autem adversarii intelligunt alium sensum, explicent, & respondebimus.

808. Ob. 19. Ista propositio: *Pater non est Filius*: ideo juxta nos est vera in sensu reali; quia Pater non est omne, quod est Filius: sed etiam non est omne id, quod est essentia: ergo etiam vera esset propositio: *Pater non est essentia*: quod est omnino falsum. Resp. dist. mai. tantum ideo est vera. neg. ma. ex alia etiam ratione. conc. ma. & om. mi. neg. conseq. & paritatem. Propositio affirmativa: *Pater est Filius*: ex communi acceptione Conciliorum, Patrum, & Theologorum, est suo modo collectiva, & significat identificari Patri, non tantum naturam, seu essentiam Filii, sed omnia, quæ identificantur Filio, & præcipue Filiationem ipsam; quia hæc venit in recto predicati: unde est falsa: consequenter contradictoria ejus est vera, scilicet: *Pater non est Filius*, ut dictum n. 795. Ubi obiter noto, licet propositionis copulativæ contradictoria debeat esse disjunctiva, non tamen ideo etiam contradictoriam propositionis collectivæ debere esse disjunctivam, ut cuique consideranti facile patet: unde objici non potest, propositionem: *Pater non est Filius*: non posse esse collectivam, contra quod diximus n. 795. Econtra ista propositio: *Pater est essentia*: ex eadem communi acceptione non significat, Patri identificari omnia, quæ sunt realiter identificata essentia: imò oppositum supponunt omnia Concilia, PP. &c. sed tantum significat, identificari ipsam essentiam, quæ venit in recto: ergo

ergo vera est ista propositio, adeoque falsa eius contradictoria: *Pater non est essentia.*

809. Ob. 20. Si de essentia, & Personis verificatur praedicata contradictoria, verificabuntur etiam aliqua de creaturis: hoc est impossibile: ergo. prob. ma. Dabitur cognitio creata cognoscens essentiam, & non cognoscens e. g. Filium: ergo cognoscens idem, & non cognoscens idem: item unio hypostatica creata uniet immediate Filiationem humanitati: non uniet immediate naturam: ergo dabitur unio immediate uniens, & non immediate uniens idem: ergo &c. Resp. neg. ma. ad prob. dist. ult. conf. & hac contradictoria cadunt in cognitionem, vel unionem creatam. neg. conseq. cadunt in idem Divinum. conc. conseq. Cum eadem realiter entitas DEI, virtualiter distincta, se habeat in ordine ad certa praedicata contradictoria, quasi esset realiter duplex, seu quasi essent duo, potest eadem creatura virtualiter indistincta habere respectum ad unum, & non ad alterum: sicut eadem unio Petri virtualiter prorsus indistincta habet essentialem respectum ad Petrum, non ad Paulum, realiter distinctum. Sic etiam explicari debet connexio creaturae cum DEO ut uno, non vero ut trino, si hac secunda non detur.

ARTICULUS VI.

An Personalitates Divinae sint perfectiones virtualiter distinctae ab essentia.

810. **D**ico. Personalitates Divinae sunt realiter ipsa infinita perfectio essentiae: sed non sunt perfectiones virtualiter distinctae ab essentia. ita S. Thomas, quem teste Gonetio tom. 2. tract. 6. disp. 3. de relat. Divin. n. 132. sequuntur communiter Thomistae, (quibus etiam ipse Gonetius consentit n. 133.) & plurimi alii, praesertim antiqui, cum pluribus Recentioribus. Accedit Scotus ex professo quodlibeto 5. sub initium, & fusius art. 2. atque Scotista, teste Maffrio disp. 7. de SS. Trinit. q. 1. n. 1. Ex nostris Molina in 1. p. q. 42. a. 6. disp. 2. ubi ait, esse communio Scholasticorum, & plures citat, praesertim ex Thomistis. Becanus tr. 2. de SS. Trinitate c. 2. q. 6. Ulloa de DEO disp. 2. c. 6. n. 70. & plures alii. Quamvis autem non negem, quod etiam opposita sententia suam habeat magnam auctoritatem, tamen, ut mihi videtur, tantam non habet, quantam nostra. Suppono etiam hanc necessariam terminorum quorundam intelligentiam ex n. 99. § 122.

811. Prob. conclus. 1. auctoritate SS. Patrum, atque etiam Angelici, qui dicunt, dari in DEO unam tantum bonitatem, magnitudinem, dignitatem, veritatem &c. qui termini sunt convertibiles cum perfectione: & si quavis relatio, vel terminatio contingens, ut distincta, & seorsim, esset perfectio distincta a perfectione essentiae, essent sane plures.

Dicta SS. Patrum sunt sequentia. S. August. l. 5. de Trinit. c. 8. Bonus Pater, bonus Filius, bonus Spiritus Sanctus, nec tres boni, sed unus est bonus. item l. 7. de Trinitate c. 2. Pater igitur, & Filius simul, una essentia, & una ma-

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

gnitudo, & una veritas. S. Damascenus l. 1. de orthodoxa fide c. 11. Una enim est essentia, una bonitas, una potestas, una voluntas, una facultas, una auctoritas, una, & eadem: non tres inter se similes. S. Bernardus serm. 30. in Cantica. Pater est verus, id est, veritas, Filius est verus, id est, veritas, Spiritus S. est verus, id est, veritas. Et hi tres unus verus, id est, una veritas. S. Fulgentius lib. de fide orth. ad Donat. paulo post medium: Una quippe veritas unus veri DEI, imò una veritas unus verus DEUS. Boëtius ad Joannem Diaconum: an Personarum nomina de essentia praedicantur. Pater veritas est, Filius veritas est, Spiritus S. veritas est. Pater, Filius, Spiritus S. non tres veritates, sed una veritas. S. Thom. quest. 2. de potentia a. 4. ad 14. Sicut Paternitas in Patre, & Filiatio in Filio, sunt una essentia, ita & sunt una dignitas, & una bonitas. Rursus 1. p. quest. 42. a. 4. ad 2. Dignitas est absoluta, & ad essentiam pertinet: sicut igitur eadem essentia, quae in Patre est Paternitas, in Filio est Filiatio, ita eadem dignitas, quae in Patre est Paternitas, in Filio est Filiatio: dein ex hoc ad 3. sic infert: Unde neque omnes relationes sunt majus aliquid, quam una tantum: nec omnes Personae majus aliquid, quam una tantum; quia tota perfectio Divinae naturae est in qualibet Personarum.

Nec dicas, S. Doctorem in 1. dist. 25. q. 1. a. 4. admittere tres res; nam repono: ibidem negat, in DEO dari tria entia, atque, terminum ens, si sumatur substantivè, non posse in plurali dici de DEO: unde terminum res etiam ibi non accipit substantivè, sed adjectivè, ut significet tres reales (intellige relationes) & sanè se ipsum explicat ibidem ad 3. dum ait, per rem se intelligere relationem, in DEO realiter existentem, quae multiplicetur in DEO: verbo: non intelligit per terminum res, in his circumstantiis positum, aliquam entitatem, vel perfectionem, quae multiplicetur in DEO. Confr. 1. A Concilio Lateranensi C. Damianus admittitur tantum una quaedam summa... res, quae... est Pater, & Filius, & Spiritus S. nec fit ulla mentio de pluribus rebus: ergo Concilium tantum agnoscit unam rem, consequenter etiam tantum unam perfectionem.

812. Respondent adversarii, istos textus intelligendos esse, tantum de magnitudine, bonitate, re &c. absoluta, non autem relativa; sed contra, ut ait Ulloa, mirum est, quod ista distinctio fugerit Concilium Lateranense, etiam post accuratum examen hujus controversiae; cum tamen, si ritè adhiberi potuisset, valde conduxisset ad componendam litem, inter Petrum Lombardum, & Joachimum Abbatem: quin sine illa mancama nobis doctrinam Patres illi dedissent. Eandem etiam distinctionem, inter bonitatem relativam, & essentialem, non asserit S. Augustinus, quamvis hinc inde uratur termino: relativè. Dein, si possunt admitti plures entitates, res, perfectiones, &c. relativae, poterunt etiam admitti plures Divinitates, essentiae, existentiae, substantiae relativae, item infinitates, increationes, immensitates, aeternitates. &c.

Nam eodem modo possumus adversarios urgere, ut illi nos. Personalitates, ut distinctae

B b

ab essentia, non sunt creaturæ, non sunt accidentia, non sunt nihil, non sunt finitæ, non sunt creatæ, non sunt loco terminatæ, non sunt temporales: adeoque debent esse Divinæ, seu habere aliquam Deitatem, esse substantiæ, ac essentia, esse existentes &c. ergo, ut vix non jocatur Ulloa de DEO disp. 1. c. 5. n. 71. habebimus quatuor Deos, unum absolutum, tres relativos: item quatuor substantias, essentias, ac existencias Divinas: item quatuor infinitos, & increatos, immanentes, ac æternos. Erista multiplicabuntur non tantum adjectivè: sed etiam substantivè; quia conereta etiam substantia multiplicabuntur; si subiectum, & forma multiplicabuntur, quod in hoc casu fieret: hoc autem videtur prorsus absurdum, nec satis conforme symbolo S. Athanasii, ubi profiteamur tantum unum DEUM, unum increatum, unum immanens, unum æternum, unam Divinitatem, essentiam, ac substantiam. Est etiam apertè contra Angelicum, qui q. 2. de potentia a. 6. in corp. ait: *Non est concedendum, quod aliquid absolutum in Divinis multiplicetur, sicut quidam dicunt, quod in Divinis est duplex esse, essentiale, & personale; omne enim esse in Divinis essentiale est: nec Persona est, nisi per esse essentiale.*

813. Confir. ex Ulloa de DEO disp. 2. n. 79. In DEO uno non debet admitti multiplicitas, nisi quam ex Scripturis, aut Ecclesia, vel Patribus docemur; quia mysteria in DEO non sunt regulanda per metaphysicas rationes, quibus omnibus superiora sunt: atqui ex illis docemur, tantum multiplicari in DEO Personas, hypostasies, substantias, relationes, proprietates, notiones, origines, processiones: non verò essentiam, existentiam, Divinitatem, substantiam, entitatem, rem, perfectionem: ergo. Quamvis autem intellectus noster non capiat, unum multiplicari sine altero, non refert; quia etiam non capit, quomodo multiplicentur realiter Personæ, sine multiplicatione essentia, realiter identificate. Quod si dicas, istud utcumque explicari ope distinctionis virtualis; respondendo, etiam beneficio ejusdem exponi illud superius.

814. Probatur conclusio 2. Omnis perfectio in DEO debet esse infinita; nihil enim limitatum potest esse in DEO, omnimodè infinito: ergo juxta adversarios præter essentiam dabuntur tres aliæ perfectiones, in sua saltem linea infinitæ: sed hoc admitti non potest: ergo. prob. mi. subsumpta. Relationes, vel Personalitates non sunt de ratione essentia, ut est communis, & facillè probatur; nam tota ratio essentia debet esse communis tribus; cum tamen Personalitates non possint esse communes: ergo ratio essentia non esset tam perfecta, quam ratio Personæ, saltem in concreto, seu ut dicentis Personalitatem, & naturam, e. g. ratio Filii concretivè sumpti, quod est valde absurdum.

Rursus tota Trinitas esset perfectior, quam quilibet Persona seorsim, contra S. Augustinum cit. n. 146. item tam Pater, quam Filius essent perfectiores Spiritu S. quia hic tantum haberet unam perfectionem relativam, scilicet spirationis

pallivæ; cum Pater habeat duas, scilicet generantis, & spirantis: Filius etiam duas, geniti, & spirantis. Taceo, quod vel hoc absurdum multis videatur, quod in una Persona non sit aliqua perfectio infinita, quæ revera in DEO existit; cum hac ratione non sit perfecta omni modo possibili. Videatur Molina in 1. p. q. 42. a. 6. disp. 1. & 2.

815. Dicunt quidem adversarii, essentiam Divinam continere eminenter omnem perfectionem, adeoque non esse perfectius complexum ex ipsa, & relationibus, quam ipsam solam, neque unam Personam perfectiorem esse, quam alteram; cum quilibet habeat essentiam. Sed contra: quamvis sat facillè percipi possit, quod essentia Divina eminenter contineat aliquam perfectionem creatam, limitatam, & respectu infinitæ perfectionis quasi nihil computandam, tamen non potest infinita perfectio contineri eminenter; nam, ut rectè advertit Mastrius disp. 7. de SS. Trinitate q. 1. a. 1. num. 4. eminenter continere, de rigore sermonis, est continere aliquid demptis imperfectionibus, vel aliquid perfectius, adeoque dicit excessum, seu eminentiam perfectionis supra rem contentam: quæ utique dari non possunt in nostro casu. Addit Mastrius num. 5. hac ipsa de causa creaturam, additam DEO, nullam addere perfectionem ipsi; quia eminenter continetur à DEO, consequenter nec Personalitatem addere eidem perfectionem, si eminenter contineatur.

Conclusio hæc de Personalitatibus Divinis extendi etiam debet ad terminationes contingentes actuum voluntatis, & intellectus Divini; nam & istæ non sunt perfectiones ab essentia distinctæ, ut ex prima probatione facillè colligitur. Quamvis autem secunda ratio in ordine ad has terminationes non sit efficax (nam, cum omnes Personæ à quolibet terminatione eodem modo afficiantur, nunquam ex his potest probari, quod, si essent perfectiones, propterea una Persona posset esse perfectior altera) attamen saltem, cum possibilis sit pura omisio libera in DEO ex num. 426. sequitur, quod, si hæc terminationes sint perfectiones, essentia Divina possit carere aliqua perfectione intrinseca, sibi possibili: quod non videtur posse admitti.

ARTICULUS VII.

Solvuntur Objectiones.

816. **O**B. 1. Concilia, maxime Nicænum II. & SS. PP. dicunt, in DEO dari tres perfectas substantias, vel tres perfectos: item dari personalem perfectionem: item tria perfecta &c. quos textus vide apud Mastrium disp. 7. de SS. Trinitate q. 1. a. 4. n. 42. ergo ipsæ Personalitates sunt perfectiones. Confirm. SS. PP. etiam dicunt, DEUM absque relationibus fore imperfectum: ergo. Resp. conc. ant. neg. conseq. Una, eademque perfectio essentialis, cum sit in pluribus per identitatem, reddit plures perfectos; sicut, si eadem albedo per replicationem esset plu-

pluribus muris unita, redderet omnes albos: & defacto eadem cognitio denominat plures cognitos. Quando autem in Synodo VI. seu Constantinopolitana III. *act. 18. in editio Constantini Pogonati Imp. dicitur: Credimus . . . unitatem quidem propter naturalem unionem, ac dominationem: Trinitatem vero propter substantiarum perfectionem:* hoc ipso, quod non dicitur Perfectiones, innuitur, tantum esse unam, scilicet essentialem, quae tamen sit tribus communicata, & propter quam ita communicata credenda sit Trinitas; quia sine Trinitate ita communicari non posset: nec aliis verbis admittitur ibi perfectio in substantiis, ut oppositis unitati.

Quod attinet ad Personalem perfectionem, de ea S. Damascenus l. i. de orth. fide c. n. sic habet: *Quantum ad causam* (fuit enim Græcus, & ideo causam in DEO admittit) *et ea, quae à causa proficiuntur, ac Personae perfectionem, hoc est, existendi modum, discrimen animadvertimus:* cum autem eodem loco, ut citavimus num. 811. idem S. Pater non admittat in DEO tres bonitates, sed unam tantum: neque hic admittit propriè dictas perfectiones, sed tantum latius aliquo modo dictas, seu aliquos modos existendi, scilicet substantias. Tria perfecta admittit S. Epiphanius *heresi 69. circa medium*; verum intelliguntur tria supposita, sed una, eademque perfectione perfecta. Plus certè ex eo textu, sine omni ulteriori explicatione posito, inferri non potest.

817. Ad confir. neg. conf. Per illum loquendum tantum innuunt SS. PP. essentiam Divinam fore imperfectam, si non esset communicabilis pluribus, aut fecunda: & hoc est, quod vult S. Cyrillus Alexandrinus l. x. thesauri c. 6. paulo ante medium, ubi sic ait de Patre Divino: *Perfectus autem est, non solum; quia DEUS, sed etiam; quia Pater:* nam immediatè addit: *Quare, qui DEUM negat Patrem esse, is secunditatem aufert à Divina natura, ut iam perfecta non sit, cum generandi virtute careat:* quod ulterius pluribus probat. Idem etiam vult, ut patet legenti l. 2. thesauri c. 1. dum ait: *Non enim potest esse perfecta Deitas, nisi Filium habeat.*

Eodem modo exponendus est S. Athanasius *orat. 2. contra Arianos circa medium*: item S. Hilarius l. 12. de Trinit. circa medium: item S. Ambrosius l. 4. de fide c. 4. quos vide apud Mastrium loco citato. S. Gregorius Nazianzenus *orat. 5. de Theol. sub initium*, scribit quidem, *Deitatem non fore perfectam, si careat sanctitate, hanc autem habere non posse, nisi habeat Spiritum Sanctum:* sed utique Pater est etiam Sanctus per identitatem, etiam si non habeat per identitatem Spiritum Sanctum, unde S. Doctor non vult dicere, Spirationem passivam, ut distinctam ab essentia, esse sanctitatem: sed tantum, Divinam naturam, ut sanctam, exigere etiam Spirationem passivam, & si hanc non haberet, caritatem eam infinitudine sanctitatis, quae ipsi debetur, quaque necessario se debet per identitatem effundere, seu communicare Spiritui Sancto.

Citatur & alius textus ex hoc S. Patre *orat. 3. ubi dicitur de Paternitate sic scribere: Est gloria audio, non diminutio, quemadmodum Spiritus*

productorem esse: sed longo labore hunc textum invenire non potui: certè loco citato non habetur. Si contextum legero, respondebo. Interim Ulloa respondet, quod, sicut rationale in homine dicit perfectionem ultra animalitatem; non quia dicit distinctam, sed quia eandem clariùs explicat: ita etiam DEUS Pater dicat perfectionem, quam non dicit solus DEUS; quia eandem clariùs explicat. S. Athanasius autem *oratione contra gregales Sabellii post medium*, dum sic ait: *Universa enim plenitudo, et integritas Deitatis est Pater, ut Pater: universa item plenitudo Deitatis est Filius, ut Filius:* est pro nobis; quia vult, omnem plenitudinem perfectionis esse in qualibet Persona, ut distincta ab altera, adeoque stare in sola essentia: quod patet ex hac adjecta ratione, dum ait: *Quando quidem amborum una forma intelligitur, quae integrè se in utroque, et solidè exhibet.*

818. Ob. 2. Relationes, vel Personalitates, ut distinctae ab essentia, adorantur: ergo debent esse perfectio, ant. probatur. Ecclesia in praefatione festi SS. Trinitatis sic canit: *Ut in confessione vera, sempiternaque Deitatis, et in Personis proprietates, et in essentia unitas, et in maiestate adoratur aequalitas:* ergo adorantur proprietates, seu Personalitates, ut distinctae. Confir. 1. Si relationes non essent perfectiones, non esset ratio, cur darentur in DEO: ergo. Confir. 2. Videtur ex se absurdum dicere, quod in DEO detur aliquid, quod non sit perfectio: ergo.

Resp. dist. conseq. Personalitates debent esse perfectio essentialis, conc. conseq. debent esse perfectio distincta ab essentia, nego conf. ad prob. dist. conf. adorantur ut distinctae ab essentia tantum virtualiter. conc. conseq. ut plùs, quàm virtualiter, distinctae. neg. conseq. Personalitatem esse virtualiter distinctam ab essentia, & perfectione essentiali, non impedit, quò minùs ipsa sit verissimè, & realissimè, perfectio essentialis; quia distinctio virtualis, cum non sit distinctio à parte rei ex n. 767. non excludit, imò supponit identitatem realem: consequenter adorari Personalitatem, ut virtualiter distinctam, est adorari ut realiter identificatam cum perfectione essentiali, seu, ut habentem istam per identitatem realem, quam cum aliqua discrepantia in aliquo praedicto. Ex quo tamen nullatenus inferitur, adorari aliquam perfectionem distinctam ab essentiali; quia nulla datur. ita Ulloa, & quoad substantiam etiam Molina, atque Becanus.

Mastrius *disp. 7. de SS. Trinit. a. 4. n. 48. et 49.* ex Scoto addit, omnes tres Personas Divinas adorari, & quidem adoratione, specialiter terminata ad unam prae altera, ut patet ex Litaniis: sed unicam, & eandem esse rationem adorandi in omnibus; quia omnes adorantur ut unus DEUS, & sic explicari potest S. Epiphanius in *Ancorato non longè ab initio* dicens: *Honoratur autem Pater, secundum quod Pater est: honoratur Filius, prout Filius est: honoratur Spiritus S. prout Spiritus verus est, et Spiritus DEI:* hoc est, honoratur unus, etiam ut distinctus ab alio, quamvis sit eadem ratio omnes adorandi. Quod confirmatur ex eo, quod illa Praefatio Ecclesiae sit maxime composita ad haeticorum errores confu-

tandos, qui volebant, aut non esse realiter plures, aut non eodem modo adorabiles SS. Personas, de quo Molina *loc. cit. n. 810. sub finem.* Ad 1. confir. neg. ant. Ratio, cur dentur relationes, est ipsa essentia Divina, exigens se per identitatem communicare tribus realiter distinctis, in quo stat infinita, & incomprehensibilis perfectio. Ad 2. confir. disting. ant. videtur absurdum, quod datur aliquid in DEO, quod non sit perfectio essentialis. conc. ant. quod non sit perfectio distincta ab essentiali perfectione. neg. ant. & conf. Recolantur hic probationes nostrae sententiae.

819. Dices 1. Persona Verbi sanctificat humanitatem Christi, & infinite dignificat ejus merita: ergo debet esse perfectio. Resp. cum Ulloa, ut supra. dist. conseq. debet esse perfectio essentialis. conc. conseq. debet esse perfectio distincta ab essentiali. neg. conseq. In primis Verbum, vel Persona Verbi, seu Filius in concreto, dicit etiam naturam Divinam. Sed, si loquamur etiam tantum de Personalitate, hæc, cum sit tantum virtualiter distincta ab essentia, secum realissime affert perfectionem essentialem, adeoque sanctificat humanitatem, & dignificat merita: ipsa tamen non est distincta sanctitas, neque (ut S. Thomas citatus *n. 811. docet*) est distincta dignitas. Et hic iterum id sub oculis habendum, quod jam sepe dictum, nempe, distinctionem virtuales non esse à parte rei distinctionem, sed tantum æquivalentiam ejus in ordine ad aliqua prædicata.

Dices 2. Verbum magis sanctificat humanitatem, aut dignificat merita Christi, quam Pater: ergo non sola essentia sanctificat, vel dignificat. Resp. conc. totum; nam etiam Verbum dignificat, sed non nisi per dignitatem essentialem: quod autem per hanc Pater non sanctificet, sicut Verbum sanctificat, ratio est; quia ipse non unitur humanitati, nec constituit suppositum elicent illa merita. Nec est bona argumentatio: Natura Patris dignificat: ergo etiam Pater; alias deberet Pater etiam esse Filius; quia ejus natura est Filius.

820. Dices 3. Persona Verbi (& eadem est ratio de Persona Patris, ac Spiritus S.) ut distincta ab essentia, habet aptitudinem, & capacitatem, ad identitatem cum essentia Divina: sed hæc ipsa aptitudo, vel capacitas, est perfectio: ergo. mi. prob. Incapacitas ad eam identitatem est imperfectio: ergo capacitas est perfectio. Confir. Talis capacitas non potest oriri, nisi ex illimitatione Personalitatis; quia in nullo ente finito est reperibilis: ergo. Resp. 1. insistendo principiis Ulloæ. om. ma. dist. mi. hæc aptitudo est perfectio essentialis. conc. mi. est distincta ab ult. neg. mi. & conseq. ad prob. om. ant. dist. conseq. ut prius. Persona, ut virtualiter distincta ab essentia, est realissime ipsa essentia, nec habet aliam capacitatem ad identitatem cum essentia, quam qualem habet ipsa essentia ad identitatem secum ipsa, quæ est tantum capacitas latius dicta in aliquo sensu pure formali: sicut autem capacitas essentiae non est perfectio distincta ab essentia, ita etiam capacitas Personalitatis. Ad confirm. om. totum in sensu modo explicato.

Respondent alii cum Mastro ad hanc objectionem neg. mi. nam capacitas, non exigens

identitatem, sed tantum potens recipere perfectionem, seu, ut ipse explicat, non positiva, sed tantum suo modo negativa, non est perfectio. ad prob. conc. ant. negant consequentiam; datur enim medium, scilicet prædicatum neutrum: & sicut Angelus, nec est frigidus, nec calidus, & lapis, nec rationalis, nec irrationalis: sic relatio, nec est perfecta, nec imperfecta. Ad confir. negant ant. dicuntque, capacitatem illam oriri ex ente, nec finito, nec infinito, quales esse Personalitates, volunt Mastro, Molina, atque Becanus: & Molina addit, divisionem entis in finitum, & infinitum, esse tantum entis, à Philosophis cogniti: Becanus verò assert similitudinem puncti, quod nec sit finitum, nec infinitum in extensione; cum nullam habeat. Responsio Ulloæ est expeditior.

821. Ob. 3. Relationes, ut distinctæ ab essentia, non sunt nihil, sed sunt ens: ergo perfectio. prob. conseq. Omne ens est bonum: ergo bonitas, atque perfectio est, quæ sunt synonyma. Ad hanc objectionem in primis retorquetur argumentum in omnibus illis, quæ adducta sunt *n. 812. e. g.* Relationes non sunt creatæ, finitæ, temporales, loco terminatæ &c. ergo sunt Divinitates, æternitates, immensitates &c. Dein non minus sunt termini transcendentales, veritas, bonitas, quam ens, & tamen non multiplicantur in DEO: ergo nec ens. Certè S. Thomas *in 1. dist. 25. q. 1. a. 4.* negat, in DEO dari tria entia, & quamvis admitat tres res, videtur intelligere terminum illum adjectivè, hoc est, tres reales; cum enim dicat, non dari tria entia, videtur supponere, terminum *res* adjectivè prædicari: nam si substantivè accipiatur *res*, tunc *res*, & *ens* sunt idem, & ex Lateranensi, citato *n. 811.* tantum datur *una res*. In forma varii variè respondent.

822. Molina respondet dist. ant. Relationes, ut distinctæ, sunt ens, quale tantum cognoverunt antiqui Philosophi. neg. ant. sunt ens alterius rationis. conc. ant. & neg. conseq. ad probat. dist. eodem modo ant. & neg. conseq. ait enim hic auctor, relationes Divinas non esse capaces perfectionis ex rationibus pro conclusione allatis. Idem ferme volunt Scotistæ, cum distinguunt inter ens quantum, & non quantum, seu inter ens, quod habet quantitatem, si non molis, saltem virtutis, & inter ens non quantum, quod neutram quantitatem habet, quale ens dicunt esse relationes. Respondent alii neg. ant. ajunt enim, dari medium inter ens, & nihil: scilicet, esse connexum cum ente: quod non significat perfectionem, sed tantum esse connexum cum perfectione.

Resp. cum Ulloa *de DEO disp. 2. c. 6. n. 71.* Relationes sunt ens entitate essentiae. conc. ant. entitate distincta ab essentia. neg. ant. & sub eadem dist. conc. vel neg. conseq. ad prob. eadem adhibetur distinctio. Ut enim jam diximus *n. 819.* distinctio virtualis affert secum identitatem realem cum essentia: unde etiam relationes, ut virtualiter distinctæ, sunt ens, aliquid, verum, bonum, perfectum, substantiale &c. sed entitate, aliquid ditate, veritate, bonitate essentiae, vel substantiae: sicut sunt existentes, æternæ, & immensæ &c. sed existentia, æternitate, & immensitate essentiae. Paritas aliquis est cum muro, qui, etiam ut distinctus ab albedine, est albus, dummodo

modo albedo sit unita; sic etiam relatio, ut virtualiter distincta ab ente, & perfectione, tamen est existens, & perfecta, modo sit realiter identificata. Si quaeras, quid ergo concipiatur, quando concipitur id, quod habet Pater, & non habet Filius. Resp. non concipi entitatem, vel perfectionem: sed concipi relationem, Personalitatem &c. de quibus *n. 813*. Si dicas, omne id esse ens, cui non repugnat existere. Resp. cum Personalitati repugnet existere per aliam existentiam, quam essentialiam, vel absolutam, hoc ipso repugnare, ut sit ens distinctum ab essentia. Si urgeas, Personalitatem concipi ut aliquam perfectionem distinctam: Respondet Ulloa, se apprehensiones non morari; cum etiam DEUS Pater concipiatur ut senex.

823. Dices. Relationes realiter inter se distinguuntur: ergo debent esse res, seu entia. Confir. 1. Quod realiter producit, aut producit, debet esse res: sed Paternitas producit, & Filius producit: ergo. Confir. 2. Filiatio realiter unitur humanitati: & ipsa est terminus immediate unitus, non autem essentia ei identificata: ergo debet esse res. Resp. neg. conseq. non enim in Divinis distinguitur una res ab altera, sicut nec una Divinitas ab altera; nam una summa res ex Lateranensi est omnes tres Personae: unde istae, quatenus inter se distinguuntur, non sunt res; quamvis sint reales, scilicet relationes, proprietates &c. vide supra *n. 813*. & Ulloam *disp. 2. de DEO c. 7. n. 81*. Ad 1. confir. retorq. arg. Quod producit, aut producit, debet esse aliqua essentia. Si neges hoc in Divinis, cur mihi non etiam liceat negare illud? Unde neg. ma. saltem quoad secundam partem, intelligendo id, quod formaliter potest dici productum; sufficit enim, ut productum sit reale, seu realis Filiatio, quamvis non sit res distincta ab essentia: sicut etiam, quod formaliter producit, non est formaliter aliqua essentia.

Quod attinet ad 1. partem minoris: ex S. Thoma cit. *n. 741*. non debet dici: Paternitas generat: sed: Pater generat. Pater autem non tantum habet ipsam essentiam, quomodocunque per realem identitatem, sed dicit eam constitutivè; quamvis ipsa natura, seu res, non generet, de qua re actum *n. 789*. & seq. Si hoc tibi non placet, dic cum Ulloa cit. *disp. 2. de DEO c. 6. n. 70*. produciens, & productum, esse aliquid reale, perfectum &c. sed realitate essentiae. Ad 2. confir. neg. conseq. intelligendo illam de termino immediate unito: sufficit enim, si hic sit aliquid reale: vel dist. debet esse res realitate essentiae. conc. conseq. realitate relativa. neg. conf. Nec tamen ideo res immediate unitur humanitati, sed tantum id, quod est illa res, seu quod est reale; nam jam saepe dictum, non omnia praedicata in Divinis convenire omnibus realiter identificatis. vide Ulloa de *DEO disp. 2. c. 7. n. 88*.

824. Ob. 4. Terminationes contingentes actum intellectus, & voluntatis Divinae, debent esse res, & perfectiones, etiam ut distinctae ab essentia: ergo multò magis Personae. prob. ant. Ista terminationes sunt exercitium intellectus, & voluntatis: sed exercitium est aliqua res distincta ab essentia, quae non exercetur, seu elicitur: ergo. Confir. Si possunt tres Personae, aut duae, vel plures

terminationes, identificari in DEO, poterunt etiam plures res: prius est verum: ergo. Resp. ut supra, quod sint res, non tamen realitate alia, quam essentiae; sed sint ipsa res essentialis. Unde sub hac distinctione conc. ant. & etiam conseq. ad prob. iterum dist. min. ut prius, & sub eadem distinctione conc. vel neg. conseq. Scilicet terminationes illae sunt exercitium, quamvis essentia identificata non exerceatur, seu eliciatur: sicut Filiatio est producta, quamvis natura identificata non producat, de qua re *n. preced.* Ad confir. neg. ma. Quid multiplicetur in DEO, & quae plura possint identificari essentiae, debemus habere ex principiis fidei, ex quibus habemus, plures Personas posse identificari essentiae, vel etiam plures terminationes: non autem plures res, vel perfectiones, ut probatum.

825. Ob. 5. Virtualiter distincta debent sub aliquo conceptu apparere ut duo: atqui juxta nos e.g. Paternitas, & essentia, sub nullo conceptu apparerent ut duo: ergo. prob. mi. Sub nullo conceptu apparerent ut duae res; quia semper essent tantum una res, scilicet essentia: ergo. Confir. Relationes constituunt, & distinguunt Divinas Personas: ergo debent esse aliquid praeter essentiam: prob. conseq. Ipsa essentia sola non constituit totam Personam, nec distinguit unam ab altera; aliàs non esset eadem essentia in omnibus: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. neg. conseq. non enim debent sub conceptu duorum entium apparere: sed sufficit, si sub alio conceptu ut duo appareant; & sic essentia apparet tanquam essentia, relatio tanquam relatio. Si etiam dicas, relationem constitui ex essentia, vel istam includere, ut vult Ulloa de *Deo disp. 2. c. 7. n. 81*. tamen apparent ut duo, scilicet ut includens, & inclusum, constituens, & constitutum.

Ad confir. dist. conf. relationes debent esse aliquid praeter essentiam, hoc est, aliud ens. neg. conseq. aliquid, id est relatio, hypostasis, proprietates &c. conc. conseq. ad prob. conc. ant. neg. conseq. Nec dicas, rationes distinctivas Personarum inter se, vel unius ab alia, non posse habere eandem essentiam; nam hoc non est verum; cum utique Personalitates omnes habeant eandem essentiam, & ex Lateranensi eandem rem: & tamen haec sunt vel maxime rationes distinctivae Personarum. Nempe eadem essentia, ratione distinctionis virtualis potens verificare praedicata contradictoria, vel contraria, potest per identitatem esse essentia istorum praedicatorum, consequenter contrariorum distinctivorum.

826. Ob. 6. Relationes ut tres dicunt entitatem; non enim sunt entia rationis: ergo dicunt tres entitates. Confir. Adjectivum tres debet cadere super aliquod substantivum: sed quaecunque assignetur, semper erit entitas, & non phantasma: ergo debent admitti tres entitates. Resp. 1. retorqueo argumentum. Relationes non minus dicunt veritatem, bonitatem, quin & Divinitatem, de quibus *num. 813*. ergo etiam ista debent multiplicari. Resp. 2. dist. ant. Relationes dicunt entitatem essentiae. conc. ant. distinctam ab essentia. neg. ant. & conseq. Propterea tamen non sunt entia rationis, sed sunt reales, ut saepe jam dictum, vel, ut ait Molina, sunt tres adjectivè, non substantivè. Nec dicas. Si per impossibile essent realiter

distincta ab essentia, tamen forent aliqua res; nam resp. tunc essent Chimæra, & non res. Ad confir. dist. ma. Adjectivum debet cadere super nomen substantivum quaecunque. om. vel conc. ma. super substantiam, seu entitatem, vel super nomen substantivum, quod significat entitatem aliquam, quæ multiplicetur. neg. ma. quia potest cadere super relationem, proprietatem &c. quæ sunt eadem unica, & neutiquam multiplex entitas. dist. etiam min. erit entitas distincta ab essentia. neg. mi. Indistincta. conc. mi. & neg. conseq.

827. Ob. 7. Si Relationes, vel terminationes contingentes, virtualiter distinguuntur ab omni sua entitate, tunc sunt Chimæra: consequens est falsum: ergo & antecedens. prob. ma. Nihil est magis intimum cuique rei, quam entitas sua: ergo prorsus repugnat eam distingui ab omni ista: ergo saltem præter entitatem absolutam videtur admittenda entitas, vel existentia relativa. Resp. Utrique etiam adversarii admittere debent, quod ipsa entitas absoluta, seu essentia, sit revera intimè realiter identificata relationibus, sitque verè earum essentia, & tamen ab iis virtualiter distinguatur: & vicissim relationes ab essentia, seu entitate. Et par est ratio de terminationibus contingentibus. In forma neg. ma. ad prob. dist. ant. nihil cuique magis est intimum realiter, quam entitas sua. conc. ant. nihil magis est intimum virtualiter. neg. ant. & conf.

828. Ob. 8. Personalitatibus nihil deest in sua ratione ipsis debitum: ergo sunt perfectæ. Confir. 1. Ipsæ sunt objectum amabile à voluntate Divina: ergo sunt bonæ, atque perfectæ. Confir. 2. Eadem conveniunt essentiæ Divinæ: ergo sunt illi bonæ. Resp. disting. conseq. Personalitates sunt perfectæ perfectione essentiæ. conc. conf. aliā distinctā. neg. conseq. Personalitates etiam ut virtualiter distinctæ (quod jam sæpe dictum) habent realiter identificatam essentiam: quam si non haberent, utique ipsis deesset aliquid, vel maximè debitum; quia essent Chimæra: adeoque perfectæ sunt; quia habent perfectionem essentiæ. Nec retorqueas dicendo, etiam essentiam fore Chimæram, si non haberet relationes, adeoque etiam hanc esse perfectam, non perfectione sua, seu essentiæ, sed perfectione relationum; nam, cum certum sit, dari in DEO bonitatem, veritatem, perfectionem unam in omnibus, quæ debet esse essentialis, utique essentia jam est perfecta perfectione sua, seu essentiali: neque exigit relationes tanquam perfectiones: sed tanquam hypothesas, quibus perfectionem suam communicet.

Ad 1. confirma. Resp. cum Mafrio, Molina, & Becano dist. tant. Personalitates sunt objectum amabile, amabilitate essentiæ. conc. ant. amabilitate distincta. neg. ant. & sub eadem distinctione conc. vel neg. conseq. si enim essentiam non haberent, amabiles non forent. Adde, quod à voluntate amari etiam possit pura negatio, seu id, quod non est perfectio physica. Unde etiam ex hoc capite, saltem, nisi aliud in antecedente subintelligeret, ur, posset negari consequentia. Ad 2. confir. neg. conseq. Licet essentiæ conveniant, tamen eam non perficiunt, neque sunt ei bonæ, ita, ut afferant bonitatem distinctam; sed tantum sunt

bonæ quasi negativè, seu non malæ: sicut suo modo est homini conveniens negatio improprio- nis in membris, quamvis non sit positivè bona; cum non sit bonitas physica.

829. Ob. 9. Paternitas in creatis est perfectio: ergo multò magis in Divinis. prob. conf. Paternitas in creatis est participatio Paternitatis Divinæ ex illo ad Ephes. 3. v. 15. Ex quo omnis paternitas in cælis, & in terra nominatur: ergo. Confir. Relatio in genere, abstrahens à creatà, & in-creata, est perfectio: ergo etiam increata. Resp. neg. conf. intellectam de perfectione distincta ab essentiali. Paternitas creata est actio generativa, quæ habet aliam essentiam, seu realitatem distinctam ab homine, qui est Pater, consequenter utique est perfectio illius hominis, præsertim cum etiam essentia hominis finita sit, & perfectibilis: at in Divinis Paternitas, sicut non habet aliam essentiam, quam Divinam, ita nec debet, aut potest esse alia perfectio. Ad prob. rectè ait Becanus, paternitatem creatam non esse tam participationem Paternitatis Divinæ, quam totius SS. Trinitatis, hoc est, esse hujus effectum; nam non est particula Paternitatis Divinæ, sed tantum effectus, accipiens suum esse à tota SS. Trinitate; cum omnia opera DEI ad extra sint communia. Addit Molina, Apostolum dicere, non Paternitatem creatam esse à Paternitate Divina: sed à Patre, qui includit essentiam. In forma, concedo antec. neg. iterum conf. in sensu superiore; sufficit enim, ut Paternitas, seu Pater, aut SS. Trinitas, sit perfectio essentialis.

Eodem modo responderetur, quando obijci- tur. Omne id, quod in creatis dicit perfectio- nem limitatam, in DEO dicit illimitatam. Responderetur enim dist. illat. dicit in DEO perfectio- nem illimitatam essentialem. conc. aliam, neg. illat- tum. Ad confir. dist. ant. Relatio in genere est perfectio semper distincta ab essentia. neg. ant. in- distincta. om. ant. & sub data distinctione conc. vel neg. conf. Ubi addo, personalitatem in creatis, seu subsistentiam, si sit negatio tantum, non esse perfectionem physicam: si autem diceretur, esse modus aliquis, erit perfectio ex ratione tali, ex quali Paternitas creata: de qua modò dictum.

830. Ob. 10. Si Relationes Divinæ non sunt perfectiones, non sunt incomprehensibiles à creatura: hoc est falsum: ergo. Confir. 1. Est perfectio essentiæ, posse subsistere in tribus Personis: ergo etiam ipsæ Personalitates sunt perfectiones, prob. conf. Non esset perfectio subsistere in pluribus, non dicentibus perfectionem: ergo. Confir. 2. Personalitates sunt subsistentiæ, redduntque naturam subsistentem, præsertim Filiatio reddit subsistentem naturam humanam: ergo debent esse perfectiones. Resp. cum Mafrio, Molina, & aliis neg. ma. nam Relationes realiter sunt Divinitas, quæ comprehendi non potest: item involvunt mysterium SS. Trinitatis, quod apparenter opponitur principiis naturalibus, & naturaliter comprehendi non potest. Addit Molina, relationem comprehendi non posse, quin comprehendatur etiam fundamentum, adeoque essentia Divina.

Ad primam confir. conc. ant. neg. conf. ad prob. neg. ant. hoc enim ipsum est infinita perfectio, posse suam perfectionem communicare tribus Personis realiter distinctis, easque reddere perfectas. Ad secundam confir. conc. ant. neg. conf. Hoc non probat, quod Personalitates sint entitates, seu perfectiones distinctae ab essentia; sed tantum, quod sint reales, ac perfectae, realitate, & perfectione essentiae, & constituent Personam incommunicabilem. Quod autem non sit idem, multiplicari substantias, & multiplicari perfectiones in Divinis, quodque ratio Personae, addita essentiae, non sit addita perfectio, hucusque jam saepe diximus: cumque insuper dixerimus à n. 733. ipsam naturam Divinam esse substantiam absolutam, ac jam in se substantiam, quamvis non incommunicabiliter, minor adhuc videtur ratio dicendi, substantiam, quae superaddit incommunicabilitatem, addere perfectionem distinctam ab essentia. Quod autem spectat ad naturam humanam, ea imprimis non perdidit aliquid positivum; cum substantia humana probabilitatis stet in negatione unionis cum ente digniori. Si etiam perdidisset aliquid positivum, sufficientissime id compensaretur per substantiam Divinam, quae, licet non sit perfectio, distincta ab essentiali, est tamen infinitè perfecta, per ipsam perfectionem essentiae.

Opponunt tandem aliqui, Personalitatem non minùs esse perfectionem, quàm sapientiam, o-

mnipotentiam, vel aliud attributum: at hoc negat Maltius disp. 7. a. 4. n. 25. ego respondeo ad nostrae scholae principia melius, sapientiam, vel omnipotentiam non esse aliam perfectionem, quàm essentialem, seu perfectionem essentiae, à qua tantum formaliter distinguitur. Quod autem formaliter per conceptum distinguatur, non refert; quia tamen re ipsa est ipsa essentia, & tantum concipitur, ut aliquid formaliter, sive per conceptum superaddens essentiae; sed non aliquid, plùs quàm formaliter distinctum, sive non rem distinctam, sed tantum formalitatem. Et sic etiam Persona addit essentiae aliquid virtualiter distinctum, quod tamen non est res, aut perfectio, sed realis relatio, proprietas &c.

Hæc de ineffabili hoc Mysterio dicta sufficiant; quia tandem aliquando finem facere debemus; cum infinitum exhaustire non possimus. Toti autem Tractatui id, quod Sanctus Augustinus l. 1. de Trinitate c. 3. pro sua modestia, ego pro necessitate subjungo: Quisquis hæc legit, ubi pariter certus est, pergat mecum: ubi pariter hesitat, quærat mecum: ubi errorem suum cognoscit, redeat ad me: ubi meum, revocet me. Et paucis interjectis subjungit. Quisquis ergo, cum legit, dicit: hoc non bene dictum est, quoniam non intelligo, locutionem meam reprehendat, non fidem: Et fortè verè potuit dici planius: veruntamen nullus hominum ita locutus est, ut in omnibus, ab omnibus, intelligeretur.

INDEX

Disputationum, Questionum, & Articulorum

In Tractatu de DEO.

DISPUTATIO I.

De Essentia & Existentia Dei. 4

QUÆSTIO I.

De Essentia, sive Demonstratione DEI.

Art. I. An existentia Dei sit per se nota, vel debeat, aut possit demonstrari. 5

Art. II. An Deus possit ignorari. 17

Art. III. An Deus possit demonstrari à priori, vel quasi à priori. 31

Art. IV. Solvuntur Objectiones. 38

Art. V. An, & Quomodo Deus possit demonstrari à posteriori. 63

Art. VI. Solvuntur Objectiones. 78

Art. VII. Solvuntur reliquæ Objectiones. 88

QUÆSTIO II.

De Essentia & Attributis Divinis.

Art. I. Quanam prædicata formaliter constituent essentiam metaphysicam Dei. 99

Art. II. Solvuntur Objectiones. 105

Art. III. An Deus sit infinitè perfectus. 122

Art. IV. Solvuntur Objectiones. 135

Art. V. Solvuntur Objectiones contra corollarium. 149

DISPUTATIO II.

De Cognoscibilitate Dei. 169

QUÆSTIO Unica.

De Visione DEI, Modo, Objecto, & Causis ejusdem.

Art. I. An sit possibilis visio Dei. 171

Art. II. An visio Dei possit alicui creature rationali esse connaturalis. 179

Art. III. An Deus possit comprehendi ab intellectu creato. 192

Art. IV. Quid videatur in Deo per visionem, & an necessariò per eam videatur ut Trinus. 199

Art. V. An Deus possit videri oculo corporeo. 217

Art. VI. An sit possibilis, vel ad visionem necessaria species impressa Dei. 223

Art. VII. An detur lumen gloriæ, & quomodo ad visionem sit necessarium, aut influat. 244

Art. VIII. An perfectior intellectus cum equali lumine videat perfectius Deum. 260

DISPUTATIO III.

De Scientia Dei. 732

QUÆ-

QUÆSTIO I.

De Scientia DEI in genere.

<i>Art. I. An & quotuplex detur scientia in Deo.</i>	274
<i>Art. II. Solvuntur Objectiones.</i>	286
<i>Art. III. Quale sit objectum scientiæ Divinæ.</i>	301
<i>Art. IV. Solvuntur Objectiones.</i>	309

QUÆSTIO II.

De Scientia Simplicis Intelligentiæ.

<i>Art. I. Quomodo Deus cognoscat creaturas possibles.</i>	319
<i>Art. II. Solvuntur Objectiones.</i>	325

QUÆSTIO III.

De Scientia Visionis.

<i>Art. I. Quid sit futuritio, contingentia, & necessitas.</i>	338
<i>Art. II. Solvuntur Objectiones.</i>	342
<i>Art. III. An, & quomodo Deus videat absolute futura.</i>	352
<i>Art. IV. Solvitur Obiectio primaria contra primam conclusionem.</i>	356
<i>Art. V. Solvuntur Objectiones contra 2. conclus.</i>	366

QUÆSTIO IV.

De Scientia Media.

<i>Art. I. An Deus videat contingentia conditionate futura.</i>	380
<i>Art. II. Solvuntur Objectiones.</i>	386
<i>Art. III. An Deus futura contingentia conditionata videat per scientiam mediam.</i>	396
<i>Art. IV. Solvuntur Objectiones.</i>	403
<i>Art. V. An scientia media accedat ad Pelagianismum, vel Semipelagianismum.</i>	415
<i>Art. VI. An admittendum Decretum subjective absolutum, & objective conditionatum.</i>	424
<i>Art. VII. Solvuntur Objectiones.</i>	431
<i>Art. VIII. An detur Prædeterminatio Physica.</i>	443
<i>Art. IX. Expenduntur responsa adversariorum.</i>	453
<i>Art. X. Solvuntur Objectiones.</i>	459
<i>Art. XI. Solvuntur reliquæ Objectiones.</i>	488
<i>Art. XII. An detur scientia media reflexa.</i>	496
<i>Art. XIII. Solvuntur Objectiones.</i>	502
<i>Art. XIV. Solvitur ultima Obiectio.</i>	509

DISPUTATIO IV.

De Voluntate DEI.

QUÆSTIO I.

De Libertate DEI.

<i>Art. I. Exponitur difficultas circa libertatem Dei.</i>	517
<i>Art. II. Quid in hac questione dicendum videatur.</i>	521
<i>Art. III. Probatur nostra conclusio.</i>	527
<i>Art. IV. Respondetur Objectionibus.</i>	539
<i>Art. V. An Decreta Dei distinguantur inter se virtualiter.</i>	554
<i>Art. VI. Solvuntur Objectiones.</i>	559
<i>Art. VII. An applicatio omnipotentie constitutiva actus primi proximi stet in decreto Dei.</i>	573

Art. VII. Solvuntur Objectiones.

Art. IX. Solvitur Obiectio ultima.

QUÆSTIO II.

De Providentia DEI in genere.

<i>Art. I. Quid sit providentia, & an detur.</i>	608
<i>Art. II. An Deus velit omnes homines salvos fieri.</i>	615
<i>Art. III. Solvuntur Objectiones.</i>	624

QUÆSTIO III.

De Providentia DEI in specie.

<i>Art. I. Quid sit prædestinatio, & an detur ante merita conditionate prævisa.</i>	633
<i>Art. II. Solvuntur, objectiones.</i>	638
<i>Art. III. An prædestinatio sit alligata certis mediis.</i>	649
<i>Art. IV. Qualis admittenda sit prædestinatio actuum bonorum liberorum.</i>	657
<i>Art. V. Solvuntur Objectiones.</i>	669
<i>Art. VI. An prædestinatio ad gloriam detur ante, vel post prævisa merita.</i>	681
<i>Art. VII. Solvuntur Objectiones.</i>	689
<i>Art. VIII. An reprobatio positiva detur ante peccata absolute prævisa.</i>	699
<i>Art. IX. Solvuntur Objectiones.</i>	704

DISPUTATIO V.

De Mystério SS. Trinitatis.

QUÆSTIO I.

De Cognoscibilitate hujus Mysteriorum.

<i>Art. I. An hoc mysterium, & quomodo possit cognosci.</i>	711
---	-----

QUÆSTIO II.

De Processionibus, Relationibus, ac Notionibus Divinis.

<i>Art. I. Quid, & quot sint in DEO Processiones, Relationes, Notiones.</i>	721
<i>Art. II. Quid, & quotuplex sit in DEO Persona, aut substantia.</i>	730
<i>Art. III. Solvuntur Objectiones.</i>	735
<i>Art. IV. Quare potius processio secundæ Personæ sit generatio, quam processio tertiæ.</i>	742
<i>Art. V. Solvuntur Objectiones.</i>	751

QUÆSTIO III.

De Distinctione inter Prædicata DEI, Absoluta, & Relativa.

<i>Art. I. An detur distinctio plus quam formalis inter prædicata absoluta, & necessaria Dei.</i>	758
<i>Art. II. Explicatio multiplex identitatis, & distinctionis in Divinis.</i>	763
<i>Art. III. Qualis distinctio detur inter naturam, & Personas Divinas.</i>	773
<i>Art. IV. Solvuntur Objectiones.</i>	784
<i>Art. V. Solvuntur reliquæ Objectiones.</i>	797
<i>Art. VI. An Personalitates Divinæ sint personæ virtualiter distinctæ ab essentia.</i>	810
<i>Art. VII. Solvuntur Objectiones.</i>	816

INDEX

RERUM MEMORABILIVM SEPTEM PRIORVM TRACTATVVM.

Opus hoc Theologicum in duodecim tractatibus divisum est, quot nempe intra quadriennium à geminis Professoribus prælegi solent: ex quibus tamen aliqui aliis multò sunt breviores, prout nempe plus in uno, quàm in altero, materiæ, ex more pertractandæ, occurrit: & hinc aliquoties idem Professor binos, semel etiam ternos, unum intra annum absolvit. Tractatus huiusmodi tomulis in forma octava comprehenduntur, quorum quilibet eam materiam continet, quæ ab eodem Professore uno anno solet absolvi: in forma verò majore tomus sunt duo, ex quibus quilibet quadriennium, seu dimidium totius operis exhibet. Non autem cuique tractatui index rerum in eo contentarum subjunctus est; eoquod materiæ quædam à diversis diverso ordine, & in diversis tractatibus aguntur; unde, si tot indices fierent, sæpe plures eorum essent lustrandi, donec quæsitum occurreret. Geminus autem index est factus, ut copia rerum non parva divideretur, & cuique tomo formæ majoris suus index posset subnecti. In hoc autem indice numerus Romanus tractatum, Arabicus autem marginalem ejusdem tractatus numerum signat: qua ratione visa est inventio rei cujusque expeditissima fore.

A.

Acceptio personarum vitiosa in quo consistat. VI. 51.

Actus externus non affert novum meritum. IV. 164. error Abailardi qualis in hac materia fuerit. IV. 167. si actus externus sit malus, debet in confessione exponi. IV. 168.

Actus imperatus voluntatis internus, ab alio actu efficaci adhuc existente, non est immediatè in se liber IV. 150. si tamen sit intrinsecè bonus, & honestus, affert novum meritum IV. 151. qualem libertatem mediatam exigit, ut sit meritorius. IV. 163.

Actus naturalis neque potest esse dispositio positivè conducens ad meritum, seu præmium supernaturale. VI. 43.

Actus peccaminosi, alii sunt interni, alii externi, alii consummati, alii non consummati V. 183. alii tendentes in plura objecta totalia, alii in plura objecta partialia V. 184. alii continui, alii interrupti V. 184. & quot modis fiat interruptio V. 184.

Actus peccaminosi interni etiam similes, sunt plures moraliter, si per contrariam voluntatem interruptantur V. 185. actus interni interrupti per liberam, aut necessariam cessationem, aliquando sunt moraliter plures, aliquando non. V. 186. & seq. & quænam hac in re regula. V. 189. & seq.

Actus peccaminosi voluntatis interni, & externi oris similes, consummati, vel non consummati, quando unum, vel plura moraliter peccata constituent V. 191. quando actus externi operis non consummati. V. 192. quando actus ex-

terni consummati V. 193. & 194. quando actus externi oris, vel operis similes. V. 195. & seq. quando actus plures ad eundem finem tanquam media ordinati V. 199.

Actus prævi ad copulam nondum intentam an, & quando unum peccatum cum ipsa constituent. V. 201. & seq. quando actus copulam sublequentes V. 202. & seq.

Actus tendens in plura objecta numero distincta an habeat tot malitias moraliter distinctas, quot sunt objecta V. 204. an actus tendens in plura objecta specie distincta habeat tot malitias specificas V. 206. & seq. an debeat numerus talium objectorum in confessione distinctè exponi V. 210. si etiam non deberet talis numerus distinctè exponi, non posset tamen negari. V. 188.

Actus secundus quomodo debeat esse distinctus ab actu primo IV. 147.

Actus supernaturalis bonus in statu gratiæ elicitus est meritorius de condigno beatitudinis æternæ. VI. 314. an sit possibilis actus supernaturalis essentialiter in præmiabilis. VI. 307.

Adjuvium sine quo non, & adjuvium quo, quid sint VI. 197. & seq. adjuvium, vel auxilium possibilitatis quid sit. VI. 200.

Adorare an possimus creaturas propter DEUM, sicut propter ipsum eas possumus amare VII. 755.

Adulterium, si sit commissum cum complice etiam ligato, debet specialiter exponi. V. 228.

Aequivocationes, & amphibologiæ aliquæ sunt licitæ VII. 58. & quales VII. 80.

Aternitas DEI non est successiva. I. 129. & 149. ac seq.

Agi, & regi à DEO quid sit. VI. 21. & 22. item 34.

Alcoranus fabulis & absurditatibus plenus est. VII. 249.

Amicitia vera datur inter DEUM & hominem. VII. 753. quid requiratur ad amicitiam VII. 753. & seq.

Amor DEI super omnia naturalis potest elici sine gratia superna VI. 95. & qualis VI. 97. an debeat positivè obfirmare animum contra omnes etiam gravissimas tentationes, & difficultates. VI. 115.

Amor objecti in circumstantiis non necessariò est etiam amor circumstantiarum. VII. 15.

Ampliatio, alienatio, status, quid sint. I. 329.

Angelus quid significet II. 1. & 3. Angeli defacto existunt II. 4. non tamen potest eorum existentia naturaliter demonstrari II. 5. numerus eorum est incertus, sed tamen maximus II. 6. quando creati sint II. 12. sunt puri spiritus II. 14. penitus simplices II. 15. immortales, & incorruptibiles II. 16. aliqui saltem inter se specie differunt II. 17. non tamen omnes II. 19. eorum chori sunt novem, & hierarchiæ tres II. 18. quomodo fugenter, vel alliciantur rebus corporalibus II. 24. & seq. quomodo assument corpora II. 26.

Angeli non sunt in loco circumscriptivè, sed descriptivè

QUÆSTIO I.

De Scientia DEI in genere.

- Art. I. An & quotuplex detur scientia in Deo. 274
Art. II. Solvuntur Objectiones. 286
Art. III. Quale sit objectum scientiæ Divinæ. 301
Art. IV. Solvuntur Objectiones. 309

QUÆSTIO II.

De Scientia Simplicis Intelligentiæ.

- Art. I. Quomodo Deus cognoscat creaturas
possibiles. 319
Art. II. Solvuntur Objectiones. 325

QUÆSTIO III.

De Scientia Visionis.

- Art. I. Quid sit futuritio, contingentia, &
necessitas. 338
Art. II. Solvuntur Objectiones. 342
Art. III. An, & quomodo Deus vident ab-
solutè futura. 352
Art. IV. Solvitur Obiectio primaria contra pri-
mam conclusionem. 356
Art. V. Solvuntur Objectiones contra 2. conclus. 366

QUÆSTIO IV.

De Scientia Media.

- Art. I. An Deus videat contingentia conditio-
natè futura. 380
Art. II. Solvuntur Objectiones. 386
Art. III. An Deus futura contingentia conditio-
nata videat per scientiam mediam. 396
Art. IV. Solvuntur Objectiones. 403
Art. V. An scientia media accedat ad Pelagi-
anismum, vel Semipelagianismum. 415
Art. VI. An admittendum Decretum subjective
absolutum, & objective conditionatum. 424
Art. VII. Solvuntur Objectiones. 431
Art. VIII. An detur Prædeterminatio Physica. 443
Art. IX. Expenduntur responsa adversariorum. 453
Art. X. Solvuntur Objectiones. 459
Art. XI. Solvuntur reliquæ Objectiones. 488
Art. XII. An detur scientia media reflexa. 496
Art. XIII. Solvuntur Objectiones. 502
Art. XIV. Solvitur ultima Obiectio. 509

DISPUTATIO IV.

De Voluntate DEI. 516

QUÆSTIO I.

De Libertate DEI.

- Art. I. Exponitur difficultas circa libertatem
Dei. 517
Art. II. Quid in hac questione dicendum vi-
deatur. 521
Art. III. Probatur nostra conclusio. 527
Art. IV. Respondetur Objectionibus. 539
Art. V. An Decreta Dei distinguantur inter se
virtualiter. 554
Art. VI. Solvuntur Objectiones. 559
Art. VII. An applicatio omnipotentie constitu-
tiva actus primi proximi sit in decreto Dei. 573

Art. VIII. Solvuntur Objectiones. 586

Art. IX. Solvitur Obiectio ultima. 599

QUÆSTIO II.

De Providentia DEI in genere.

- Art. I. Quid sit providentia, & an detur. 608
Art. II. An Deus velit omnes homines salvos
fieri. 615
Art. III. Solvuntur Objectiones. 624

QUÆSTIO III.

De Providentia DEI in specie.

- Art. I. Quid sit prædestinatio, & an detur
ante merita conditionatè prævisa. 633
Art. II. Solvuntur objectiones. 638
Art. III. An prædestinatio sit alligata certis
mediis. 649
Art. IV. Qualis admittenda sit prædestinatio
actuum bonorum liberorum. 657
Art. V. Solvuntur Objectiones. 669
Art. VI. An prædestinatio ad gloriam detur
ante, vel post prævisa merita. 681
Art. VII. Solvuntur Objectiones. 689
Art. VIII. An reprobatio positiva detur ante
peccata absolutè prævisa. 699
Art. IX. Solvuntur Objectiones. 704

DISPUTATIO V.

De Mystério SS. Trinitatis. 710

QUÆSTIO I.

De Cognoscibilitate huius Mysterii.

- Art. I. An hoc mysterium, & quomodo possit
cognosci. 711

QUÆSTIO II.

De Processionibus, Relationibus, ac
Notionibus Divinis.

- Art. I. Quid, & quot sint in DEO Processio-
nes, Relationes, Notiones. 721
Art. II. Quid, & quotuplex sit in DEO Per-
sona, aut substantia. 730
Art. III. Solvuntur Objectiones. 735
Art. IV. Quare potius processio secundæ Perso-
næ sit generatio, quam processio terciæ. 742
Art. V. Solvuntur Objectiones. 751

QUÆSTIO III.

De Distinctione inter Prædicata DEI,
Absoluta, & Relativa.

- Art. I. An detur distinctio plus quam formalis
inter prædicata absoluta, & necessaria Dei. 758
Art. II. Explicatio multiplex identitatis, &
distinctionis in Divinis. 763
Art. III. Qualis distinctio detur inter naturam,
& Personas Divinas. 773
Art. IV. Solvuntur Objectiones. 784
Art. V. Solvuntur reliquæ Objectiones. 797
Art. VI. An Personalitates Divinæ sint perfe-
ctiones virtualiter distinctæ ab essentia. 810
Art. VII. Solvuntur Objectiones. 816

I N D E X

RERUM MEMORABILIU SEPTEM PRIORUM TRACTATUUM.

Opus hoc Theologicum in duodecim tractatus divisum est, quot nempe intra quadriennium à geminis Professoribus prælegi solent: ex quibus tamen aliqui aliis multò sunt breviores, prout nempe plus in uno, quàm in altero, materiæ, ex more pertractandæ, occurrit: & hinc aliquoties idem Professor binos, semel etiam ternos, unum intra annum absolvit. Tractatus hi octo tomulis in forma octava comprehenduntur, quorum quilibet eam materiam continet, quæ ab eodem Professore uno anno solet absolvi: in forma verò majore tomuli sunt duo, ex quibus quilibet quadriennium, seu dimidium totius operis exhibet. Non autem cuique tractatui index rerum in eo contentarum subjunctus est; eoque materiæ quædam à diversis diverso ordine, & in diversis tractatibus aguntur; unde, si tot indices fierent, sæpe plures eorum essent lustrandi, donec quæsitum occurreret. Geminus autem index est factus, ut copia rerum non parva divideretur, & cuique tomo formæ majoris suus index posset subnecti. In hoc autem indice numerus Romanus tractatum, Arabicus autem marginalem ejusdem tractatus numerum signat: qua ratione visa est inventio rei cujusque expeditissima fore.

A.

Acceptio personarum vitiosa in quo consistat. VI. 51.

Actus externus non affert novum meritum. IV. 164. error Abailardi qualis in hac materia fuerit. IV. 167. si actus externus sit malus, debet in confessione exponi. IV. 168.

Actus imperatus voluntatis internus, ab alio actu efficaci adhuc existente, non est immediatè in se liber IV. 150. si tamen sit intrinsecè bonus, & honestus, affert novum meritum IV. 151. qualem libertatem medietatem exigit, ut sit meritorius. IV. 163.

Actus naturalis neque potest esse dispositio positivè conducens ad meritum, seu præmium supernaturale. VI. 43.

Actus peccaminosi, alii sunt interni, alii externi, alii consummati, alii non consummati V. 183. alii tendentes in plura objecta totalia, alii in plura objecta partialia V. 184. alii continui, alii interrupti V. 184. & quot modis fiat interruptio V. 184.

Actus peccaminosi interni etiam similes, sunt plures moraliter, si per contrariam voluntatem interruptantur V. 185. actus interni interrupti per liberam, aut necessariam cessationem, aliquando sunt moraliter plures, aliquando non. V. 186. & seq. & quænam hac in re regula. V. 189. & seq.

Actus peccaminosi voluntatis interni, & externi oris similes, consummati, vel non consummati, quando unum, vel plura moraliter peccata constituent V. 191. quando actus externi operis non consummati. V. 192. quando actus ex-

terni consummati V. 193. & 194. quando actus externi oris, vel operis similes. V. 195. & seq. quando actus plures ad eundem finem tanquam media ordinati V. 199.

Actus prævii ad copulam nondum intentam an, & quando unum peccatum cum ipsa constituent. V. 201. & seq. quando actus copulam subsequentes V. 202. & seq.

Actus tendens in plura objecta numero distincta an habeat tot malitias moraliter distinctas, quot sunt objecta V. 204. an actus tendens in plura objecta specie distincta habeat tot malitias specificas V. 206. & seq. an debeat numerus talium objectorum in confessione distinctè exponi V. 210. si etiam non deberet talis numerus distinctè exponi, non possit tamen negari. V. 188.

Actus secundus quomodo debeat esse distinctus ab actu primo IV. 147.

Actus supernaturalis bonus in statu gratiæ elicitus est meritorius de condigno beatitudinis æternæ. VI. 314. an sit possibilis actus supernaturalis essentialiter in præmiabilis. VI. 307.

Adjutorium sine quo non, & adjutorium quo, quid sint VI. 197. & seq. adjutorium, vel auxilium possibilitatis quid sit. VI. 200.

Adorare an possimus creaturas propter DEUM, sicut propter ipsum eas possumus amare VII. 755.

Adulterium, si sit commissum cum complice etiam ligato, debet specialiter exponi. V. 228.

Æquivocationes, & amphibologiæ aliquæ sunt licitæ VII. 58. & quales VII. 80.

Æternitas DEI non est successiva. I. 129. & 149. ac seq.

Agri, & regi à DEO quid sit. VI. 21. & 22. item 34. **Alcoranus** fabulis & absurditatibus plenus est. VII. 249.

Amicitia vera datur inter DEUM & hominem. VII. 753. quid requiratur ad amicitiam VII. 753. & seq.

Amor DEI super omnia naturalis potest elici sine gratia superna VI. 95. & qualis VI. 97. an debeat positivè obfirmare animum contra omnes etiam gravissimas tentationes, & difficultates. VI. 115.

Amor objecti in circumstantiis non necessariò est etiam amor circumstantiarum. VII. 15.

Ampliatio, alienatio, status, quid sint. I. 329.

Angelus quid significet II. 1. & 3. Angeli defuncti existunt II. 4. non tamen potest eorum existentia naturaliter demonstrari II. 5. numerus eorum est incertus, sed tamen maximus II. 6. quando creati sint II. 12. sunt puri spiritus II. 14. penitus simplices II. 15. immortales, & incorruptibiles II. 16. aliqui saltem inter se specie differunt II. 17. non tamen omnes II. 19. eorum chori sunt novem, & hierarchiæ tres II. 18. quomodo fugenter, vel alliciantur rebus corporalibus II. 24. & seq. quomodo assumant corpora II. 26.

Angeli non sunt in loco circumscriptivè, sed definitivè

- nitivè II. 34. sunt in loco per ubicationem modalem II. 35. & spirituales II. 38. attamen divisibiles II. 39. quare ratione dicantur esse in loco per operationem II. 36. & seq. non possunt esse simul in pluribus spatiis adequatis II. 40. neque in discontinuis II. 41. neque semper necessario occupant totum suum spatium adequatum II. 42. plures possunt simul esse in eodem loco II. 44. & 45.
- Angeli possunt moveri II. 46. motu continuo, & discreto II. 47. & quidem instantaneè in alium locum adequatum II. 48. non tamen de loco in locum non transito medio II. 50. sive medium sit communicans, sive non communicans. II. 51. Angeli possunt etiam movere alia a se distincta II. 52. tam spiritus, quam corpora II. 53.
- Angeli intelligunt, sive intellectualiter cognoscunt II. 54. & quidem seipsos sine speciebus II. 55. alia verò sibi non unita non cognoscunt sine speciebus II. 56. etiam si objecta sint presentia II. 58. unde, & quando species necessarias accipiant II. 59. & 60. habent etiam species rememorativas II. 62. ab actibus suis relictas II. 62. & quidem Angeli perfectiores habent species universales II. 63.
- Angeli naturaliter possunt cognoscere DEUM, seipsos, & alios Angelos, quin omnes substantias, materiales, & spirituales existentes II. 67. præterita, & futura, presentia, & distantia II. 68. singularia, & universalia, plura confusè, & distinctè II. 69. possunt etiam cognoscere discurrendo, & componendo II. 80.
- Angeli naturaliter non possunt evidenter cognoscere supernaturalia quoad substantiam II. 70. nec possunt certò cognoscere futura strictè contingentia II. 74. nec secreta cordium, aut actus liberos II. 75. neque illa, ex quibus possent venire in noticiam actuum liberorum II. 78. & 79.
- Angeli naturaliter non cognoscunt evidenter suos actus supernaturales II. 86. & si relinquerentur solis viribus naturalibus, dubitarent, an non in actus quoad ultimam differentiam sibi occultarentur II. 86.
- Angeli quando acquirant species actuum liberorum II. 97. an habeant species rerum ut possibilia II. 99.
- Angeli possunt loqui II. 103. DEO, & hominibus, ac inter se II. 104. per signa materialia II. 105. aut per hoc, quod unus velit suum conceptum esse alteri manifestum II. 106. quomodo unus angelus malus possit alteri mentiri II. 109. illuminatione Angelica quid sit II. 107.
- Angeli omnes in primo instanti habuerunt gratiam sanctificantem II. 112. ad eam per actus proprios se disposuerunt II. 114. omnes etiam in primo instanti meriti sunt gratiam, & gloriam. II. 117. gratiam quidem de congruo, gloriam autem de condigno II. 118.
- Angeli quamdiu fuerint in statu viæ II. 120. quid sit instans Angelicum II. 121.
- Angeli quidam deputati sunt ad custodiam hominum II. 127. non tantum universalem, sed particularem II. 128. singuli sunt attributi singulis hominibus II. 128. & quidem omnibus omnino hominibus II. 132. in quo stet custodia Angelica II. 134. quando incipiat II. 130. quando desinat II. 131. an Angelus post mortem prioris clientis alium custodiendum accipiat. II. 129. quinam Angeli destinentur ad custodiam hominum. II. 133.
- Angeli in primo instanti suæ creationis habuerunt potentiam physicam peccandi, non verò moralem II. 135. nullus ex iis in primo instanti peccavit II. 137. primum eorum peccatum fuit superbia II. 138. & probabiliter fuit appetitus
- ambitosus unionis hypostaticæ II. 140. potuit etiam simul esse superbus neglectus beatitudinis supernaturalis II. 141. quomodo Angeli ante peccatum non habuerint errorem II. 147. & seq. an potuerint agere poenitentiam II. 151.
- Angeli damnati, seu demones patiuntur non tantum poenam damni, sed etiam ignis II. 153. nec tantum cruciantur alligatione ad ignem II. 155. sed qualitate aliqua, supernaturaliter ab igne physice producta II. 157. & 158. quæ qualitas an in hominibus etiam sit perseverantia post reunionem corporum, est dubium II. 162. & seq.
- Anima purgata post mortem statim admittuntur ad visionem DEI I. 172.
- Appellatio a Papa ad Concilium Generale hæreticis consueta, & perniciofa VI. 258. & VII. 413. nullo modo legitima VII. 403. sed frivola, & frustratoria VII. 411.
- Appetitus an licitè fruatur suis actibus. IV. 201. & seq.
- Appetitus sensitivus quomodo feratur in bonum delectabile VI. 160.
- Applicatio causæ constituit actum primum proximum I. 578. unde in ordine ad actus liberos non potest esse decretum DEI I. 578. neque distinctum acceptum. I. 579.
- Applicatio motivi an possit juvare ad assensum firmiorem, quam mereatur ipsa applicatio VII. 171. & seq.
- Approbatio libri quid ei conferat VI. 219.
- Arbor scientiæ boni, & mali, unde sic dicta. V. 339.
- Argumentatio à sensu distributivo ad collectivum quando sit evidenter bona I. 72.
- Ariani quomodo docuerint, Verbum esse filium voluntatis DEI I. 549.
- Assensus primi principii qualis esse debeat VII. 49.
- Attingi ab habitu quid sit. VII. 4.
- Attributa Divina an sint formaliter ens à se. I. 119.
- Augustinus Janfenii qualis sit liber VI. 221. & seq.
- S. Augustini autoritas quanta sit in materia de gratia VI. 211. ejus autoritate probatur gratia sufficiens VI. 186. ejusque textus apparenter oppositi explicantur VI. 188. cur ordinariè tantum faciat mentionem gratiæ efficacis. VI. 204. quid intelligat per veras virtutes. IV. 196. & seq. nullatenus docuit, DEUM velle peccatum, aut illud causare. V. 55. & 58. ac seq.
- B.
- B**aji retractatio, ac submissio ergo Papam VII. 357.
- Basileense Concilium quid circa Papam statuerit, & quanti æstimandum. VII. 339.
- Beati vident ea, quorum utpote ad statum suum pertinentium cognitionem rationabiliter desiderant III. 106. & juxta quosdam ea vident in Verbo III. 107. quid sit videre in Verbo, tantum in speculo voluntario III. 107. & seq. Beati habent omnes scientias naturales III. 109. carent omni ignorantia, & errore III. 115.
- Beati etiam gaudent de DEO ut bono sibi ipsis III. 110. sunt impeccabiles III. 111. & seq. possunt quidem aliquo tempore pati malum aliquod physicum, sed non perpetuò. III. 116. quantum sint dotes animæ gloriose III. 119. & seq. quantum corporis gloriosi. III. 123. quid sit aureola Beatorum, & quotuplex III. 128. cur minus beati aliis magis beatis non invident. III. 129.
- Beatitudo formalis quid sit III. 43. stat in complexo ex visione, & amore beatifico III. 46. & seq. ad eam non spectat satietas potentiarum inferiorum III. 54. quomodo debeat involvere omnem satietatem intellectus, & voluntatis III. 55. non sola visio est possessio III. 67. sed etiam amor, & qualis III. 71. beatitudo est æterna

I N D E X

na III. 80. & perpetuitas est de ejus essentia III. 83. quin etiam certitudo de perpetuitate III. 86. an visio representet hanc perpetuitatem III. 98. & seq.

Beatitudo objectiva creaturæ rationalis in statu elevationis est DEUS III. 28. & fuisse etiam in statu puræ naturæ III. 29. beatitudo non potest stare in bonis creatis III. 30. & seq. Beatitudo naturalis fuit possibilis III. 34. & seq.

Captivitas sub diabolo in quo stet. VI. 168. Casus conscientie circa respectuosum silentium quis fuerit. VI. 230. & seq.

Causa formalis an indispensable post se trahat effectum formalem, seu denominationem VI. 284. ac seq.

Censuræ variæ, & damnationes Pontificiæ certarum propositionum, quomodo intelligenda. VII. 398.

Ceremoniæ legis antiquæ quomodo ab Apostolis adhibita. VII. 650.

Certitudo est metaphysica, physica, & moralis: & hæc perfecta, vel imperfecta IV. 293. item formalis, objectiva, subjectiva, seu adhesiva VII. 509.

Charitas triplicem habet significationem VI. 268. charitatis Theologicæ actus qualis sit VII. 745. an præcindat ab omni proprio interesse VII. 746. sæpius debet elici ex præcepto VII. 607. & seq. etiam per accidens aliquoties VII. 612. actus charitatis potest amare propter DEUM omnes creaturas, exceptis damnatis in inferno VII. 750. & 761. non justificat formaliter VII. 777.

Charitatis habitus quid sit VII. 745. quomodo possit influere in actum sub gravi pro determinato instanti præceptum I. 581. habitus hic datur in omnibus iustis, etiam in Christo Domino: non verò in gravibus peccatoribus VII. 709. an sit perfectior lumine gloriæ, sicut est perfectior fide, & spe VII. 752. an sit inferior gratia sanctificante VII. 752. habitus charitatis augetur cum gratia VII. 766. intenditur etiam per actus remissiores VII. 768. & quidem statim, quando actus eliciuntur VII. 771.

Charitatis habitus objectum formale est bonitas Divina ut sibi ipsi bona VII. 751. & quidem sola VII. 752. objectum materiale primum est DEUS: secundaria objecta sunt aliæ res amate propter DEUM VII. 748.

Charitatis præceptum, quomodo possit, & debeat impleri VII. 631. præcepti hujus, & etiam aliorum finis, quomodo cadat, aut non cadat sub præceptum VII. 632. ex hoc præcepto debet actus charitatis elici saltem semel intra annum VII. 609. item in initio, & sine vitæ moralis VII. 610. non tamen in instanti physice primo, vel ultimo vitæ moralis VII. 611.

Christus est unigenitus, & primogenitus I. 742. an fuerit sub potestate Pilati VII. 371. an Christus, & B. Virgo venissent, etiam si Adam, aut mundus non fuisset creandus V. 330.

Circumstantiæ, quæ faciunt rem laudabilem, vel vituperabilem, non etiam ipsæ sunt semper laudabiles, vel vituperabiles IV. 133. & seq.

Cognitio rei est multiplex, in se, in alio, propter aliud, ex alio, ad modum alterius I. 320. cognitio comprehensiva qualis esse debeat I. 192. cognitio plurium formalitatum non hoc ipso est perfectior, quam cognitio pauciorum I. 195. cognitio quomodo debeat præluere, vel dirigere ad volitionem I. 555. cognitio naturalis congrua, seu conjungenda cum bono opere naturali an semper sit gratia VI. 99. & seq. item 178.

Comestio carnis die jejunii est peccatum specie

diversum à comestione secunda ad satietatem. V. 181.

Communione sacram distribuire, vel sacramentum penitentiae pluribus administrare in statu peccati, non interrupta functione, an sint peccata plura distinctè in confessione exponenda V. 229.

Concilium Generale qualem habeat potestatem tempore schismatis VII. 311. absque auctoritate Summi Pontificis legitimi existentis celebratum est nullum VII. 325. Canones Conciliorum Generalium sunt infallibilis regula fidei VII. 322. non verò omnia alia in acta eorum relata VII. 324. Canones etiam debent esse approbati à Pontifice VII. 325. hanc approbationem Concilia semper solita sunt petere VII. 328. & 406. quando censeantur à Papa approbari VII. 330. Concilia Generalia quare sint convocanda VII. 350. eorum convocatio difficillima VII. 358. & 413. ac 414. Concilia Provincialia quam habeant auctoritatem VII. 322.

Conclusio Theologica quomodo differat ab actu fidei VII. 588.

Concretum ut possit prædicari, quid requirat I. 790. concretum quidditative, seu concretive, & denominative sumptum, quomodo differant. VII. 13.

Concupiscentia quid sit IV. 42. auget intensivè voluntarium IV. 47. & causat purè voluntarium IV. 48. & 51. ejus subjectio non est debita naturæ puræ, sed est donum gratiæ VI. 157. & seq. an homo in statu puræ naturæ potuisset produci cum eadem concupiscentia, quæ datur in statu naturæ lapsæ VI. 162. & seq.

Concursus DEI ad actum malum non amatur à DEO V. 80.

Condonatio peccati alia est formalis, alia radicalis, vel arguitivè talis, & in quo stet. V. 264.

Confessarius quomodo se debeat gerere circa sententias probabiles IV. 394. an possit dicere, licitam esse actionem juxta sententiam notabiliter minus probabilem. IV. 397.

Conscientia actualis quid sit IV. 218. quid remorsus, aut testimonium conscientie IV. 218. conscientia dicitur multipliciter: recta, seu vera: falsa, seu errans, aut erronea, & vel vincibiliter, vel invincibiliter erronea, IV. 219. certa, dubia, scrupulosa, probabilis, improbabilis &c. IV. 219.

Conscientiæ invincibiliter erroneæ præcipienti debet obediri, etiam si præcipiat aliquid materialiter malum IV. 219. eadem excusat à peccato ex S. Thoma IV. 274.

Conscientia vincibiliter erronea debet deponi: si autem non possit deponi, non excusat à peccato IV. 219. si tamen culpa, quæ fuit causa erroris, adhuc moraliter perseveret IV. 219. an peccatum tale habeat novam imputabilitatem IV. 219.

Constantiens Concilium, quid circa Papam decreverit, & quanti sit æstimandum VII. 337. & seq.

Constitutio: Unigenitus: qua de causa sit edita VI. 255. an sit acceptata in Gallia VI. 256. & seq.

Contingentia rei quid sit I. 340.

Contradictoria oppositio an, & quomodo inferat, unam propositionem præ altera esse veram I. 369. & seq. contradictoria prædicata absolute & conditionatè talia I. 776. & 777.

Creatura nulla prævidetur omnibus auxiliis dispensura, neque consensura I. 664.

Credere explicitè quid sit VII. 604.

Credibile, & credendum quid sit VII. 175.

Credibilitas apparens tanta, sive tanta apparentia credibilitatis non potest dari pro articulo falso,

fo. quanta pro vero VII. 102. & 284.
 Credibilitatis motiva nostrae religionis sunt, auctoritas Christi Domini VII. 227. clades, & interitio Judaeorum VII. 230. auctoritas praedicatorum nostrae fidei VII. 231. puritas, & sanctitas doctrinae VII. 232. propagatio mirabilis ejusdem religionis VII. 234. fortitudo Martyrum VII. 235. miracula VII. 236. prophetia VII. 238. Sybillarum vaticinia VII. 242. defectus talium motivorum in aliis sectis VII. 246
 Credibilitatis judicium praecedens actum fidei, an debeat esse judicium formaliter tale, vel an sufficiat aequivalenter tale VII. 487. non sufficit tantum probabile VII. 489. sufficit tale, quale habetur a doctis post perpenſa motiva credibilitatis VII. 490. non tamen est necessarium VII. 491. omnes etiam rudes habent judicium credibilitatis practice moraliter certum VII. 493.
 SS. Cypriani, & Stephani controversia de baptismo haereticorum an obſit infallibilitati Summi Pontificis VII. 365. & seq.

D.

Decretum subjective absolutum, & objective conditionatum quid sit I. 396. tale decretum inimpedibile non est admittendum circa actus liberos creaturae I. 424. quamvis aliqua talia decreta formaliter distincta sint admittenda circa aliquos actus liberos DEL. I. 425. tamen non sunt admittenda quasi infinita, sed potest DEUS liberè pure omittere I. 426.
 Decretum, quo DEUS omnia simul decrevit, est realiter, & virtualiter indivisibile I. 557. nulum potest dari antecedens scientiam mediam, etiam tantum praedestinativum ad gloriam. I. 634. decretum praedestinativum quem habeat sensum I. 679. ordo, & series formalitatum, in decreto indivisibili, praedestinativo, & reprobativo I. 709.
 Decretum P. Claudii de affectu DEL erga praedestinos, & explicatio ejusdem à P. Mutio data, quomodo intelligi debeant I. 654. & seq.
 Demonstratio alia est propter quid, seu à priori, vel logico, vel physico, vel metaphysico: alia est quia, sive à posteriori: alia est quasi à priori I. 31.
 Demonstratio DEL est possibilis I. 7. eaque est à posteriori I. 63. ex argumento etiam physico I. 68. omisso etiam aliquo processu in infinitum I. 71. quamvis non omittantur omnia ad infinitum consequentia I. 96. at demonstratio DEL à priori, vel quasi priori, solida, hucusque non est allata I. 32. neque per terminum entis perfectissimi, qui utpote complexus, nec in hac quaestione dividi potest, nec si dividatur, aliquid demonstrat I. 43.
 Determinans liberè ad effectum quanam causa dicatur V. 77. & seq.
 Determinatio ad individuum non constituit actum primum proximum liberum, si consistat in decreto DEL. I. 599. quod tamen non est factis certum I. 604.
 Deus existens, sive existentia Dei, est per se nota quoad se, non quoad nos I. 5. Deus non potest diu invincibiliter ignorari ab homine rationis capace I. 17. neque vincibiliter I. 21.
 Deus rectè definitur ens à se I. 101. & melius, quam si dicatur cumulus omnium perfectionum I. 107. & seq. aut sufficientia adaequata habendi omnem perfectionem simpliciter simplicem I. 121.
 Deus est spiritus I. 130. liber I. 130. simplex I. 131. immutabilis I. 132. purus actus I. 132. unicus I. 133. & seq. aeternus I. 128. immensus I. 129. omnipotens I. 130. omniscius I. 130. infinite perfectus I. 125. incomprehensibilis ab intellectu creato I. 192. oculo corporeo neque

supernaturaliter visibilis I. 217. quomodo magis excedat unam creaturam, quam alteram I. 141. cur complexum ex Deo, & creatura, non sit aliquid perfectius, majus, aut melius, quam solus Deus I. 146.
 Dei actus contingentes non sunt ab ipso realiter adaequate distincti I. 518. sed cum ipso adaequate realiter identificati I. 521. sunt defectibiles antecedenter, non consequenter I. 522. & quidem tantum terminative, non essentialiter I. 523. neque simpliciter, sed tantum secundum quid I. 523. antecedenter non sunt distincti à Deo, sed indifferentes I. 525. etiam non sunt perfectiones ab essentia virtualiter distinctae I. 815. quanam de his actibus Dei fuerit sententia Cajetani I. 526.
 Deus seipsum comprehendit, alia verò supercomprehendit I. 306. per cognitionem non pure reflexam I. 314.
 Deus non potest falli VII. 52. nec fallere VII. 52. neque mentiri asserendo, aut promittendo VII. 56. neque per se, neque per alium VII. 56. neque potest uti restrictione pure mentali VII. 57. potest tamen uti amphibologia, & equivocacione VII. 58.
 Deus non potest homini infundere errorem, vel habitum erroneum VII. 56. nec potest causare omne malum physicum VII. 67.
 Deus immediate influit in omnes effectus creatos V. 65. & seq. sed non in omnes liberè V. 78. & 79.
 Deus non est causa peccati V. 49. & 67. neque causa per se ejusdem V. 72. quoniam haeretici oppositum docuerint V. 48. Deus saepe dicitur facere, quod tantum permittit V. 53. quomodo dicatur obdurare, aut excacare V. 54. non potest velle peccatum, adeoque nec laum concursum in actu secundo ad malum V. 80. & 81. an, & quomodo, determinet ad individuum V. 73. & seq.
 Deus qua ratione sit causa prima I. 488. primum liberum I. 490. cur non Deus, sed creatura in actum liberè influat I. 491. an offerat creaturae concursum indifferentem V. 76. non subordinatur voluntati creatae, neque subicit illi omnipotentiam suam I. 492.
 Deus vult omnes homines salvos fieri I. 617. vultque omnibus salutem, non tantum in mediis, sed in seipsis I. 621. etsi non omnibus det gratias efficaces I. 632. quas liberrimè dat quibusdam, non aliis VI. 82. gratias sufficientes dat omnibus I. 620. & seq. etiam parvulis, seu propolis I. 631.
 Deus potest prohibere quamlibet creaturam convertere I. 418. item quemcunque actum liberum e.g. fidei promittere I. 418. nec debet expectare creaturam, ut eam volet I. 419.
 Dictamen conscientiae aliud est remotum: aliud proximum, seu ultimum IV. 220. ultimum de honestate actionis requisitum ad licitè agendum non debet necessariò esse evidens IV. 222. debet tamen ordinariè esse moraliter certum IV. 224. aliquando tamen potest sufficere dictamen probabilis, vel unice probabile IV. 225. quomodo praehabita sententia probabilis possit formari dictamen moraliter certum IV. 223. ad actum inhonestum non requiritur dictamen etiam tantum probabile de inhonestate ejusdem IV. 226.
 Diligentia moralis in veritate indaganda, quae, & quanta sit necessaria IV. 391. & seq.
 Discursus formalis, & virtualis quid sit VII. 581. discursus formalis, vel etiam potentia discurrendi non datur in Deo I. 281. neque discursus virtualis proprie dictus I. 282.
 Distinctio est multiplex, realis, formalis ex natura

INDEX

rarei, virtualis, purè formalis : & hæc ratio-
nis ratiocinantis, & rationis ratiocinata l. 763.
distinctio realis, quid sit l. 763. & 765. purè
formalis quid sit l. 769. formalis ex natura rei
quid sit l. 766. & quid juxta Scotistas sint res,
& formalitates l. 766. distinctio virtualis, quid
sit l. 767. hæc est maxima inter formales, seu
rationis l. 769.

Distinctio, quæ datur inter prædicata DEI abso-
luta, & necessaria, est purè formalis. l. 758.

Distinctio realis nulla datur inter Personas, & na-
turam Divinam l. 773. nec in adæquata l. 801. ne-
que distinctio formalis ex natura rei, seu Scoti-
stica l. 774. datur tamen distinctio virtualis stric-
tè dicta l. 775. quæ non infert processum in
infinitum l. 797. an ad hanc requiratur distin-
ctio in tertio. l. 799.

Dubium quid sit IV. 241. positivum, & negati-
vum IV. 242. quid sit dubium probabile IV.
242. dubium juris, & facti IV. 243. speculati-
vum, & practicum, & remotè, vel proximè
practicum IV. 243. agere cum dubio practico
est peccatum IV. 244. agens cum dubio an se
exponat periculo peccandi IV. 283. certus de
lege, & dubius de dispensatione, debet sequi
tutus IV. 263. dubius, an lex existat, debet
diligenter in eam inquirere IV. 264. post factam
diligentiam adhuc dubius non tenetur ad tuti-
us, seu ad legem observandam IV. 265. etiam-
si sit lex Divina, aut naturalis IV. 268. in du-
bio voti an quis teneatur ad tutius IV. 287. du-
bius de valore matrimonii an possit petere de-
bitum. IV. 288.

E.

Ecclēsia quid significet VII. 219. & 294. Ecclesia
non est unus, sed plures VII. 294. est triplex, tri-
umphans, militans, purgans VII. 294. in terris
militans quomodo definiatur VII. 295. quo-
modo dicatur sancta. VII. 302.

Ecclesia est regula infallibilis credendorum VII.
306. ejus definitio non est strictè verbum DEI
VII. 449. & assistentia Spiritus Sancti impedi-
ens falsitatem non facit, ut locutio semper sit
verbum DEI VII. 451. unde multò minùs lo-
cutio parochi, vel concionatoris, est verbum
DEI VII. 458. Ecclesia non facit novas revela-
tiones, sed tantum antiquas applicat VII. 458.

Ecclesia vera semper debet esse visibilis. VII. 287.
quid sit Ecclesiam esse visibilem VII. 286.

Electio, & fors quid significant ad mentem S. Au-
gustini. I. 692.

Ens morale non etiam est bonum morale. V. 42.
& 43.

Ens rationis metaphysicum, physicum, & logi-
cum quid sit VII. 162.

Episcopi in Conciliis sunt veri iudices. VII. 350.

Erronea persuasio an sit necessaria ad virtutem.
I. 80.

Erronea sententia, vel opinio quæ sit. IV. 294. &
VII. 398.

Essentia alia physica, alia metaphysica I. 100.

Evidentia in attestante potest stare cum actu fidei
VII. 459. non tamen ipsa, vel iudicium evidens
de veritate religionis est necessarium ad actum
fidei VII. 461. quin imò fideles tale iudicium
ordinariè non habent VII. 463.

Excommunicati non sunt membra Ecclesiæ.
VII. 295.

F.

Faciendi quod est in se, DEUS non denegat gra-
tiam: quomodo sit intelligendum VI. 58. &
seq. item 67. & seq. axioma hoc non tantum est

verum de necdum lapsis, sed etiam de lapsis
VI. 81. quid sit facere, quod est in se VI. 80.

Fideles etiam rudes non resolvunt suam fidem in
authoritatem Ecclesiæ, sed DEI. VII. 456.

Fides quid significet VII. 33. & seq. alia est huma-
na, alia Divina VII. 35. item alia objectiva, alia
habitualis, alia actualis. VII. 35.

Fidei actus alius dicitur actus fidei formalis, alius
actus fidei objectivæ, vel virtualis VII. 43. à
quo principio producat actus fidei objecti-
væ VII. 44.

Fidei actus necessariò exigit objectum, seu moti-
vum formale VII. 38. non potest niti sola au-
thoritate humana VII. 36. necessariò nititur in-
fallibili testimonio DEI VII. 104. & seq. hoc au-
tem redditur infallibile à veritate in cognoscen-
do, & dicendo VII. 104. & seq. & non a Deita-
te formaliter sumpta VII. 106. & 118. an actus
fidei possit niti simul testimonio DEI, & ratione
naturali evidente VII. 673.

Fidei Catholica, seu publicæ, & privatæ, quinam
sint actus VII. 143. quo in sensu omnis actus fi-
dei Divinæ, seu Theologicæ sit actus fidei Ca-
tholicæ. VII. 151.

Fidei actus est essentialiter verus VII. 658. omni-
no certus VII. 660. certior quovis actu natura-
liter evidente VII. 661. tam certitudine forma-
li, quàm ad hæsitiva VII. 662. & 663. est liber, adeo-
que conjunctus cum captivatione intellectus.
VII. 468. & seq. supernaturalis quoad modum,
& substantiam VII. 680. & seq. quomodo ob-
scurus VII. 464. & seq. item 713. non est ne-
cessariò discursivus VII. 581. potest tamen esse
VII. 583. actus, seu assensus fidei, semel elicitus
non potest prudenter repudiari VII. 524.

Fidei actus, & quidem formalis, est adultis neces-
sarius necessitate mediæ VII. 595. & quidem su-
pernaturalis VII. 595. ac in re, & non tantum
in voto VII. 596. unde desumat suam superna-
turalitatem VII. 700.

Fidei actus necessarius necessitate mediæ est fides
explicita de DEO remuneratore supernatura-
li VII. 598. probabiliter tamen non est necessa-
ria necessitate mediæ fides explicita mysterii SS.
Trinitatis, aut incarnationis VII. 600.

Fidei actus necessarius omnibus, necessitate præ-
cepti gravis, est fides explicita eorum, quæ in
symbolo Apostolorum continentur, saltem
quoad substantiam acceptorum VII. 602. quæ-
nam censeantur spectare ad substantiam articu-
lorum symboli VII. 603. debet insuper quivis
fidelis sub gravi nōsse quoad substantiam ea sa-
cramenta, quæ debet suscipere VII. 605. item
præcepta decalogi, & Ecclesiæ VII. 605. qui-
dam autem debent ratione sui statûs longè plura
scire VII. 606.

Fidei actus de his mysteriis &c. debet non tantum
semel elici VII. 607. sed singulis saltem annis de-
bet aliquis actus fidei elici VII. 609. item in ini-
tio, & fine vitæ moralis VII. 610. non tamen in
instanti physice primo, vel ultimo vitæ VII. 611.
debet etiam sæpius elici actus fidei per læci-
dens VII. 612.

Fides habitualis, seu habitus fidei, necessariò re-
quiritur ad servandam diu legem naturæ VI.
128. hic habitus est infusus, & supernaturalis
quoad substantiam VII. 678. non infunditur an-
te gratiam VII. 701. manet tamen sine gratia
VII. 703. an maneat ex natura sua in peccato-
re, an tantum ex ordinatione Divina. VII. 704.
& 707.

Fidei habitus datur in quovis puro homine viato-
re semel justificato, & manet, donec per pec-
catum infidelitatis expellatur VII. 711. non fuit
in Christo, nec amplius est in Beatis VII. 713.
nec in damnatis VII. 714. attamen datur in ani-

INDEX

mabus purgantibus VII. 715. fuit etiam in Angelis adhuc viatoribus. VII. 714.

Fidei objectum formale increatum est completum ex veritate Divina in cognoscendo, & dicendo VII. 104. objectum autem formale creatum est revelatio DEI externa, & passiva VII. 130. interna autem, & activa, non est objectum formale fidei VII. 130.

Fidei objectum materiale est omne revelatum: at necdum revelatum nondum est objectum materiale fidei proximum VII. 531. sunt autem objectum materiale fidei, non tantum revelata explicitè, sed etiam revelata implicitè VII. 532. quam dicantur implicitè revelata VII. 532. conclusio objectiva, deducta ex duabus præmissis de fide, ut plurimum est de fide VII. 545. item conclusio objectiva, deducta ex maiore universali revelata, & minore particulari naturaliter evidente, ut plurimum est de fide VII. 549. at conclusio objectiva, deducta ex maiore universali naturaliter nota, & minore particulari revelata, non est semper de fide VII. 554. pariter conclusio objectiva, deducta ex una præmissa de fide, & altera tantum probabilis, non est de fide VII. 557. quæ intelligenda sunt de conclusionibus syllogismorum categoricorum VII. 548. quid dicendum de syllogismis hypotheticis VII. 558.

Fidei præceptum positivum, seu præceptum positivè confitendi exterius fidem, per se obligat aliquoties VII. 637. & præsertim tunc, quando alias honor auctoris fidei, DEI, aut Christi, periclitaretur, aut minueretur: vel si periclitaretur ipsa fides hominis VII. 638. varii casus huc spectantes VII. 639. & seq. licitum tamen est fidelibus tempore persecutionis fugere VII. 641. quandoque etiam licet fidem occultare VII. 642. quinam modi occultandi fidem sint liciti VII. 643. & seq. an etiam ingressus in templum hæreticorum VII. 646. ad hoc, ut quis teneatur fidem profiteri, debet interrogari in particulari, & in odium fidei: aut taciturnitas debet esse indicium negatæ fidei VII. 647. præceptum positivum Ecclesiasticum profitendi exterius fidem, etiam in variis casibus obligat VII. 648.

Fidei præceptum negativum, seu præceptum non negandi exterius fidem, obligat pro semper VII. 635. uti etiam præceptum non simulandi falsam religionem VII. 636. an certæ quædam actiones sint negatio veræ, aut simulatio falsæ religionis VII. 650. & seq. item an vestes &c. VII. 656.

Finis quid sit III. 3. quid finis cui, finis qui, finis quo III. 4. finis qui est ultimus, & non ultimus III. 5. ultimus alius est positivè, seu simpliciter ultimus, alius negativè tantum ultimus III. 6.

Finis positivè ultimus creaturæ rationalis est DEUS III. 7. ista tamen non in omnibus suis actionibus moralibus illum intendit III. 8. habere se pro fine cui utilitatis respectu DEI, vel ipsum amare ut bonum sibi amanti, non est inordinatum III. 12. & seq.

Forma expellens alteram quam sit. V. 292.

Formosus Papa à Stephano VII. injustè post mortem damnatus VII. 441.

Formularium clericis in Gallia quale ab Alexandro VII. præscriptum. VI. 227.

Fornicationem DEUS non potest facere licitam. VII. 61.

Furtum non potest reddi licitum VII. 61.

Futurum alia est extrinseca, seu causalis: alia intrinseca, seu formalis I. 338. eaque probatur ex S. Thoma I. 339.

Futurum quomodo distinguatur à possibili I. 350.

item futurum certum à dubio, vel casuali I. 350. quomodo aliquid sit futurum respectu DEI I. 353. absolute futura cognoscuntur, seu prævidentur à DEO ab æterno I. 352. & quidem in seipsis I. 354. non autem strictè loquendo videntur ut ab æterno coexistentia æternitati DEI I. 374. & seq.

Futurum conditionatum quomodo præsupponat suas causas, etiam decretum DEI I. 433. & hoc non merè possibile I. 434. quomodo tale futurum transeat à statu possibilitatis ad statum futuritionis I. 434.

G.

Gallia an acceptaverit constitutionem: Unigenitus: VI. 256. & seq. Gallia paulò antiquior quid censuerit de Romani Pontificis auctoritate, & infallibilitate VII. 345. & 356. item 366. & 373. rursus 409.

Generatio in Divinis cur potius sit processio Filii, quam processio Spiritus S. variæ Doctorum sententiæ I. 745. differentia autem primaria videtur esse, quod Filius procedat in similitudinem naturæ ut fecunda I. 749. an Spiritus S. si non procederet à Filio, esset ab hoc distinctus I. 757.

Gratia quid grammaticaliter significet VI. 4. gratia, prout accipitur pro dono gratuito, alia est naturalis VI. 5. alia supernaturalis VI. 6. & supernaturalis alia est increata, alia creata VI. 7. gratia creata est alia gratis data, alia gratum faciens VI. 8. quam sint gratiæ gratis datæ VI. 9.

Gratia gratum faciens est habitualis, & actualis VI. 10. & alia gratia DEI, alia gratia Christi VI. 11.

Gratia actualis est gratia sanitatis, & medicinalis VI. 12. item excitans, adjuvans, præveniens, comitans, subsequens, operans, cooperans, sufficiens, efficax, gratia sive auxilium, sine quo non, & auxilium quo VI. 13.

Gratia actualis interna excitans, aut præveniens, consistit in illustrationibus intellectus, & affectionibus voluntatis VI. 16. quomodo DEUS eas faciat in nobis sine nobis VI. 18. an gratia excitans necessariò etiam sit actus voluntatis, & non tantum actus intellectus VI. 55. & seq.

Gratia actualis excitans non influit physicè in actus salutes, seu meritorios VI. 27. sed moraliter, & quomodo VI. 35. datur tamen alia gratia physicè influens VI. 37.

Gratia pro gratia quam dicatur VI. 37.

Gratia non est necessaria ad vitandum quodcumque peccatum VI. 83. neque ad quemlibet actum naturaliter honestum VI. 84. est tamen necessaria ad servandam diu legem naturæ VI. 126. gratia supernaturalis est simpliciter necessaria ad omnem actum supernaturalem, etiam ad initium fidei. VI. 40.

Gratia sufficiens, & purè sufficiens quid sint VI. 181. & 182. datur gratia sufficiens VI. 183. eaque probatur etiam ex S. Augustino VI. 186. non statim motibus bonis debilibus, quam sint motus concupiscentiæ VI. 202.

Gratia justificans, seu sanctificans, aut justificatio ipsa, quomodo explicetur à Catholicis VI. 262. errores Lutheri circa gratiam istam, aut justificationem VI. 261. gratia sanctificans est quasi natura in ordine superno VI. 263. est participatio Divinæ naturæ, & quomodo VI. 264. est accidens VI. 265. inherens, seu permanens VI. 265. & hinc dicitur habitualis VI. 265. distinguitur realiter ab habitu charitatis VI. 266. est necessaria ad servandam diu legem naturæ VI. 128.

I N D E X

Gratia sanctificans quomodo expellat peccatum V. 262. opponitur physice peccato gravi VI. 279. non tamen metaphysice. VI. 281.

H.

Habitus unde specificentur VII. 3. qui sunt infusi, quinam acquisiti: qui per se, qui per acciden-
dens infusi VII. 21. & discrimen inter eos nota-
bile VII. 22. an habitus, & qualis relinquatur ab
actibus supernaturalibus VII. 45. & seq. an de-
tur in DEO I. 279.

Hæreses plures à Romanis Pontificibus extra Con-
cilium damnatæ VII. 355. auctores hæresum
quales fuerint VII. 263. hæresis interior, vel oc-
cultata non tollit jurisdictionem VII. 305. & 437.

Hæretici non sunt membra Ecclesiæ VII. 295.

Honestas, vel inhonestas, alia radicalis, alia forma-
lis IV. 179. radicalis in quo sensu dici possit for-
malis IV. 181. an aliquando dependeat ab opi-
nionibus humanis IV. 338.

Honorius I. Papanon fuit Monothelita. VII. 388.
& seq.

Hostia particularis non est de fide credenda conse-
crata VII. 430.

Hypostasis quid sit I. 731. dantur tres in DEO
1731. & VII. 205.

I.

Jansenius Cornelius Yprensis quis fuerit VI. 221.
ejus propositiones damnatæ VI. 223. conti-
nentur aperte in ejus Augustino VI. 224. &
seq. qualis liber hic sit VI. 221. & seq. ex iis
propositionibus quarta damnata est, non tan-
tum copulative, sed quodlibet ejus membrum
I. 420. Jansenii submissio erga Pontificem VII.
357. systema Jansenianum duarum delecta-
tionum quale sit VI. 237. nullo modo est con-
forme S. Augustino VI. 241. sed accedit ad
systema Calvini VI. 249.

Identitas realis quid sit I. 764. datur duplex, una
capax discrepantiæ in tertio, altera hujus inca-
pax I. 720. & 771.

Idololatriæ initium VII. 247.

Jejunium, ratione vigiliæ, & quadragesimæ, seu ex
duplici titulo præceptum, violare, an sit pecca-
tum specie diversum à violatione alterius jejunii,
uno tantum titulo præcepti V. 167.

Ignorantia quid sit IV. 53. alia est privationis, alia
præ dispositionis IV. 53. facti, & juris IV. 54.
vincibilis, & invincibilis IV. 54. vincibilis alia
crassa, vel lata, alia affectata IV. 54. ignorantia
vincibilis non tollit voluntarium IV. 55. at ve-
rò ignorantia invincibilis tollit voluntarium IV.
56. cujusunque sit juris, vel facti IV. 57. & S.
Augustinus contrarium minime docuit IV. 68.
& seq. datur etiam ignorantia invincibilis juris
naturæ IV. 61. at verò non datur ignorantia
DEI, quando peccatur V. 18.

Ignorantia mysteriorum SS. Trinitatis, & incar-
nationis, an reddat incapacem absolutionis sa-
cramentalis VII. 624. & seq.

Illustratio Spiritus S. an sit motivum fidei VII. 165.
regulariter non habetur illustratio Divina discerni-
bilis, se habens ut quod VII. 502. nec sunt ne-
cessaria talia discernicula VII. 504. illustratio
Divina non est semper locutio DEI VII. 495. &
seq. & illustratio prærequisa ad actum fidei
non debet habere rationem locutionis Divinæ.
VII. 518.

Imaginaria spatia an etiam occupet DEUS I. 156.
Imago datur triplicis generis, & qualis imago
DEI sit homo V. 293.

Immensitas DEI non est extensa I. 129. nec est lo-
calis I. 155.

Impossibilia quomodo cognoscantur I. 287.

Incestus in diversis gradibus an differant specie
V. 174.

Indifferens actus in hoc sensu, quod sit medius in-
ter peccatum, & meritum supernaturale, certò
datur IV. 188. datur etiam actus indifferens in
specie, hoc est, qui ex specie sua, nec sit natura-
liter honestus, nec peccaminosus IV. 189. per
accidens etiam est possibilis actus indifferens in
individuo IV. 190. imò etiam per se IV. 191.
actus indifferens in individuo non videtur ne-
cessario esse imperfectio moralis IV. 211. &
seq.

Infinitum implicat in causis successivis I. 69. an
detur in mente DEI I. 133.

Innocens non potest à DEO damnari ad poenas
æternas V. 100. imò nec istis cruciari V. 100.

Innocentius XII. quid statuerit in causa Jansenii.
VI. 229.

Intellectus creatus non habet proportionem natu-
ralem, etiam tantum partialem, ad visionem in-
tuitivam DEI I. 253. intellectus perfectior cum
æquali lumine gloriæ non potest elicere visio-
nem perfectiorem, quam intellectus minus
perfectus I. 263. sicut etiam docti per se non
eliciunt meliores actus fidei, quam indocti. I. 267.

Juramentum DEI non facit rem magis credibilem,
quam simplex ejus assertio VII. 54.

Jus naturale an sit dispensabile à DEO VII. 61.

Justitia originalis quid sit. V. 290.

L.

Labor servilis, pluribus imperatus die festo pro
brevis tempore, an sit peccatum mortale V. 132.
Lex an aliqua sit æterna V. 11. ex quibus signis
dignoscendum, an lex graviter, an leviter obli-
get V. 91. & seq. quomodo lex constituat a-
ctionem præceptam in materia necessaria vir-
tutis V. 175. & seq. lex Divina an constituat a-
ctum primum proximum liberum creaturæ.
I. 572.

Libellatici quinam fuerint dicti. VII. 655.

Libertas est triplex, à necessitate, à peccato, à mi-
seria, seu libertas naturæ, gratiæ, & gloriæ IV.
75. libertas naturæ alia est à coactione, alia à
necessitate, seu libertas indifferentiæ IV. 76. li-
bertas indifferentiæ quid sit IV. 77. datur liber-
tas indifferentiæ in homine IV. 95. eaque rectè
probat à philosophis ex judicio indifferente,
& propositis poenis, ac præmiis IV. 96. unde
non potest DEUS universaliter negare suum
concursum habentibus judicium indifferens IV.
106. neque bruta veris poenis, aut minis, nec ve-
ra laude, ob suas actiones afficiuntur IV. 107.

Libertas in actu primo quid sit I. 573. quanam
sint ejus constitutiva I. 577. non omnia respi-
ciuntur essentialiter ab actu extrinseco libero I.
574. & diversimodè se habent ad eum actum
I. 575. libertas in actu primo non necessario
exigit potestatem physice proximam, sed tan-
tum, vel physice, vel moraliter proximam I.
575.

Libertas moralis in quo sensu requiratur ad pec-
catum grave. VI. 143.

Libertas non est intrinseca actu libero IV. 127.

Liberum arbitrium ad diligendum DEUM an per
peccatum fuerit perditum VI. 111. liberum ar-
bitrium sanum quid sit ex S. Augustino VI. 46.
& seq. item 107. ac seq.

Loci Theologici quinam sint. VII. 306.

Loquens dicit exercitè, se loqui, & esse sapientem,
ac veracem VII. 159.

Lumen gloriæ quid sit I. 244. datur in Beatis I.
245. est necessarium ad visionem DEI, non ta-

INDEX

men indispensabiliter l. 246. non producit se solo visionem DEI, sed intellectus quoque concurrit. l. 247.

M.

Machometismi turpitudine VII. 249.
Malum simpliciter quid sit in sensu restricto S. Thomæ V. 47. malum quomodo indirectè, & per accidens possit præcipi à DEO VII. 73. malum tantum in genere cognitum an refundat malitiam mortalem in actum V. 121. & seq.
Medium ad aliud quid sit. V. 46.
Membrum Ecclesiæ non tantum sunt prædestinati, & iusti, sed etiam peccatores VII. 296.
Mendacium DEUS non potest facere licitum VII. 61. an tamen possit aliquando indirectè, & per accidens illud præcipere V. 10. Scripturæ apparenter approbantes mendacium, vel deceptionem, ritè exponuntur VII. 63. & seq.
Meritum communius dicitur de actu bono VI. 297. quid sit meritum supernaturale VI. 298. quomodo distinguatur à satisfactione, satisfatione, & impetratione VI. 308. datur meritum propriè dictum hominis erga DEUM VI. 300. nec præjudicat meritis Christi VI. 306. meritum præmii supernaturalis debet esse intrinsecè supernaturale VI. 299. an exigat plenam libertatem V. 113.
Meritum aliud est de condigno, aliud de congruo VI. 309. prius dicitur etiam meritum simpliciter tale, alterum secundum quid VI. 309. meritum de condigno debet esse æquale præmio VI. 309. constituitur etiam suo modo ex dignitate præmiantis VI. 309. & seq. quid ulterius requiratur ad meritum de condigno VI. 321. meritum de congruo non debet esse æquale præmio VI. 311.
Meritum impetratorium, & compensativum quid sint VI. 313. item meritum, latè, strictè, & strictissime dictum VI. 327. ad meritum latè dictum non requiritur promissio, vel ordinatio DEI VI. 328. ad meritum strictè dictum requiritur ordinatio VI. 328. ad meritum autem strictissime dictum requiritur ordinatio, & promissio DEI VI. 329. an requiratur etiam acceptio promissionis. VI. 334.
Meritum primæ gratiæ sanctificantis non potest esse de condigno, sed tantum de congruo. VI. 316.
Meritum vitæ æternæ non tantum sunt actus charitatis: sed etiam actus aliarum virtutum, in statu gratiæ elicti VI. 319. etiam si non sint imperata charitate VI. 321.
Meritum an etiam possit esse opus materialiter malum. VII. 75.
Merita quomodo præmii DEUS, & quomodo intelligendum axioma: DEUS punit infra condignum, & præmiat ultra condignum. VI. 312.
Metus quid sit IV. 42. quis gravis, vel cadens in constantem virum, probabilis, & iustus, respectivè gravis, absolute levis IV. 42. quando excuset ab observatione legis, quando non IV. 49.
Metus causat simpliciter voluntarium IV. 44. & qui causat voluntarium, non causat formaliter, sed tantum materialiter involuntarium secundum quid IV. 45. & neque hoc semper causat. IV. 45.
Miraculum deturpativum naturæ quid sit VI. 294.
Miracula vera quomodo discernantur à falsis VII. 100. non sunt strictè dictum verbum DEI VII. 450. sed sunt motivum credibilitatis VII. 236.
DEUS non potest patrare vera miracula in contestationem falsæ doctrinæ VII. 89. imò neque potest permittere, ut quis alius abutatur potestate faciendi miracula ad confirmationem fal-

sitatis. VII. 92. saltem si nemo prudenter suspicari possit illum abusum VII. 93. miracula gentilium qualia fuerint VII. 100. & 247. item hæreticorum VII. 91. & 269.
Morale quid sit IV. 174. quid sit actus moralis IV. 174. regula moralitatis est lex æterna DEI IV. 176. nec potest esse natura rationalis. IV. 178. & V. 16. & seq.
Motivum actus fidei, & applicatio ejusdem, quomodo differant VII. 155. & 156.
Motivum an detur respectu DEI. l. 315.

N.

NAaman post conversionem suam non adoravit idolum. VII. 653.
Natura, ejusque status multiplex à Theologis consideratur VI. 153. & III. 24. & seq. status naturæ puræ nunquam quidem existit, possibilis tamen fuit VI. 6. & III. 27. natura pura quomodo habuisset potestatem moralem servandi totam legem VI. 171. & seq. natura lapsa non est debiliior naturâ purâ VI. 155. quia naturalia manserunt integra VI. 155. tamen natura lapsa est vulnerata in naturalibus. VI. 170.
Necessitas quid sit I. 340. alia est antecedens, alia est consequens, seu consequentiæ I. 341.
Necessitas moralis est divisibilis I. 642. & seq. VI. 141. adeoque per partes vincibilis VI. 141. & I. 642.
Necessitas metaphysica vaga in cumulo auxiliorum non datur I. 641.
Notæ veræ Ecclesiæ quænam sint. VII. 271.
Notio in Divinis quid sit I. 723. dantur quinque I. 723.
Nuptiæ non sunt illicitæ. V. 300.

O.

Obedientiæ formalis actus quisnam sit IV. 184. obedientia erga DEUM, & hominem, an differat specie. V. 170. & seq.
Obduratio peccatoris quomodo sit à DEO. V. 54.
Objectum habitus, aut virtutis est multiplex, materiale, formale, formale quod, formale quo VII. 4. objectum attributionis, & attributum, & quidem attributum intrinsecum, & extrinsecum VII. 32. quomodo differant objectum formale quod, & formale quo VII. 11.
Objectum formale movet, vel per convenientiam, vel per non convenientiam, vel per contrarietatem VII. 14. objectum quando dicatur neutrum VII. 49.
Objectum virtutis Theologicæ quodnam sit VII. 5. & 137.
Omissio pura non potest esse intrinsecè libera IV. 109. potest tamen dari pura omissio extrinsecè libera IV. 110. quomodo ob eam possit dari remorsus conscientie IV. 114. an motivum quodlibet, ratione solius coexistentiæ intentionalis, jam possit dici motivum puræ omissionis libera IV. 121. vel ad eam movere IV. 122. aut etiam specificam suam malitiam tribuere. IV. 123.
Omnipotentia Divina an connectatur cum possibilitatibus I. 326. ejus applicatio formalis ad concurrendum cum creatura stat, primò in ipsa omnipotentia exigente concurrere, secundò in actu primo proximo creato, exigente concurrere omnipotentia, tertio in negatione omnis impedimenti I. 582. DEUS non subjicit nobis suam omnipotentiam. V. 78.
Otiosum verbum quodnam sit. IV. 1205.

P.

Papa an dicendus sit princeps sacerdotum, vel universalis Papa VII. 343. alii tituli eidem attribui soliti. VII. 327.

Papa quicumque pro tempore legitime electus, & ab Ecclesia acceptatus e. g. nunc SS. Dominus Clemens XII. est de fide credendus verus Summus Pontifex, & Vicarius Christi VII. 422. quando Pontifex censendus sit indubitato legimus VII. 381. & quando ab Ecclesia acceptatus VII. 381.

Papa non habet potestatem ab Ecclesia VII. 349. & 415. nec debet se submittere definitionibus Conciliorum VII. 327. quæ non habent vim ante ipsius approbationem VII. 325. sed ipse est supra Concilium Generale VII. 409. potest tamen Papa dubius à Concilio declarari, non esse legitimus VII. 325. & si in hæresi contumax esset, eo ipso excideret officio suo. VII. 325.

Papa quando loquatur ex cathedra VII. 352. si ex cathedra loquitur, est infallibilis etiam extra Concilium VII. 352. imò etiam ante tacitum consensum Ecclesiæ extra Concilium VII. 374. imò etiam, si DEUS permitteret, ut sine prævio consilio aliquid definiret VII. 381. solet autem in ordine ad suas definitiones accuratissimam diligentiam adhibere VII. 417. & sic etiam diligentissimè liber reflexionum Quesnelli per ipsum Pontificem, & alios examinatus est. VI. 255.

Papa est infallibilis in damnatione, seu censura propositionum, si quas condemnat VI. 234. & VII. 399. non tamen propterea omnis propositio ab eo damnata est hæretica VII. 400. an saltem omnis condemnata sit falsa. VII. 401.

Papa an etiam sit infallibilis in quæstionibus facti VI. 232. & seq. & VII. 393. errores variis Pontificibus imputati refelluntur. VII. 383. & seq.

Peccatum latissimè sumptum quid sit V. 2. est triplex, naturæ, artis, & moris V. 2. peccatum moris, siue propriè dictum, & quidem actuale, quomodo definiatur V. 3. peccatum est commissionis, & omissionis, spirituale, & carnale V. 4. cordis, oris, & operis, ex ignorantia, fragilitate, & malitia, per excessum, & defectum, contra DEUM, proximum, & seipsum. V. 5.

Peccatum omissionis puræ liberæ, seu ejus malitia formalis, stat in pura negatione. V. 25.

Peccatum commissionis, seu malitia formalis ipsius, stat in ipso actu libero legi opposito V. 27. unde potest dici, malitiam hanc stare in privatione logica, sed non in physica V. 35. nec in pura omissione libera, quæ debeat præcedere omnem actum malum V. 38. neque vox: nihil: apud SS. Patres semper significat puram negationem physicam. V. 33. & 34.

Peccatum quomodo dicatur sine lege fuisse mortuum. V. 297.

Peccatum unum est gravius alio V. 84. non omnia peccata reprobatorum, aut infidelium sunt mortalia V. 85. nec omnia peccata electorum sunt venialia V. 85. an possibile sit peccatum essentialiter impunitum. V. 9.

Peccata quæ differant specie, & in quo stet eorum differentia specifica V. 146. ex quibus indicium ea differentia colligatur. V. 156. & seq.

Peccata quænam moraliter in ordine ad confessionem differant numero. V. 182. & seq.

Peccata quænam ex genere suo dicantur mortalia, quænam venialia. V. 93.

Peccatum mortale quomodo definiatur V. 86. requiritur ad hoc plena libertas V. 87. quanta

cognitio, aut deliberatio ad plenam libertatem requiratur V. 87. & seq. peccatum ex genere suo mortale quomodo possit fieri veniale, & vicissim veniale fieri mortale V. 110. semideliberatio, quæ ex mortali facit veniale, in quo stet V. 117. & seq. item 123. quare potius mortale fiat veniale ob semideliberationem, quàm ob aliam difficultatem V. 123. & seq.

Peccata quæ non admittant parvitatem materiæ V. 142. unde alias parvitas materiæ in ordine ad peccata sit desumenda. V. 140.

Peccatum veniale quid sit V. 106. aliud est veniale ex objecto, aliud ex parvitate materiæ, aliud ex defectu libertatis V. 109. an sit peccatum simpliciter tale V. 8. an sit transgressio legis simpliciter talis V. 106. & seq. an sit offensa DEI V. 111. & IX. 343. ac seq. an in inferno æternum puniatur V. 101. an sit majus malum, quàm pœna inferni V. 99. an multa venialia adæquent unum mortale V. 112. an peccatum veniale per accidens factum mortale debeat exponi in confessione etiam quoad malitiam venialem V. 129. an periculum lapsus mortalis, ortum ex frequentatione peccatorum venialium, sit sub gravi vitandum V. 137. & seq. an propositum committendi omnia venialia sit peccatum mortale. V. 136.

Peccatum habituale quid sit V. 232. in quo consistat V. 234. quomodo maculet hominem V. 234. & 235. non est habitus vitiosus V. 236. nec morbida qualitas V. 237. nec privatio gratiæ sanctificantis V. 238. nec reatus pœnæ V. 239. quomodo sit macula animæ intrinseca. V. 253. ejus moralis perseverantia an odio habeatur à DEO V. 254. an maneret destructio peccatore V. 252.

Peccatum originale quid sit V. 265. errores hæreticorum circa peccatum originale V. 283. non tantum ejus pœna, sed etiam ipsum peccatum est nostrum V. 266. & seq. quomodo hoc inest posteris Adami V. 268. & seq. naturalis descensus ab Adamo non constituit peccatum originale V. 269. alligatio nostrorum voluntatum ad voluntatem Adami facit, ut istius peccatum sit moraliter nostrum V. 271. estque pactum aliquod inter DEUM, & Adamum V. 272. & seq. idque probatur ratione V. 276. fuit etiam hæc alligatio nobis optabilis. V. 280. & 289.

Peccatum originale, an potuisset esse veniale V. 342. non est idem, peccatum originale committere, & contrahere V. 305. quando à posteris Adami committatur V. 299. quando contrahatur V. 305. propagatur non physice, sed moraliter V. 281. & 282. ejus debitum proximum, & remotum quid sint V. 305. & 306. omnes posterii Adami excepta B. Virgine contraxerunt peccatum originale. V. 284.

Peccatum respectu nostri originale, at respectu primorum parentum actuale, quale fuerit V. 339. & seq. est in nobis majus quovis veniali. V. 304.

Peccati originalis pœnæ quænam sint V. 345. præsertim quæ sint parvulorum in originali peccato mortuorum V. 347. an patiantur aliquam pœnam sensus, vel saltem tristitiam V. 348. & seq. ubi habitaturi sint post extremum diem judicii V. 350. quæ pœna esset mortui pueri cum peccato veniali, & originali. VII. 634.

Peccatum philosophicum quid sit V. 14. quo in sensu damnata sit propositio agens de peccato philosophico V. 14. & 20. peccatum hoc non est possibile V. 15. nec metaphysicè. V. 19.

Pelagius quis fuerit I. 415. quæ ejus hæreses I. 415. & VI. 38. qui errores Semipelagianorum VI. 39. Pelagius non admisit, gratiam in-

INDEX

- teriore *esse* necessariam ad actum meritorium, sed tantum exteriorem legis, atque doctrinae. I. 422.
- Perfectio simpliciter simplex, simpliciter talis, & mixta, quid sint. I. 122. quanam perfectio in proprio sensu DEO conveniat, quæ non. I. 274. & seq.
- Perseverantiæ donum quid sit. VI. 195.
- Persona quid sit. I. 730. & quomodo differat à supposito. I. 730. in DEO dantur tres personæ. I. 730.
- Personalitates Divinæ sunt infinita perfectio essentia Divinæ, sed non sunt perfectiones virtualiter ab ea distinctæ. I. 810. & 821. & 826. quomodo ut inter se distinctæ adorientur. I. 818.
- S. Petrus quomodo fuerit reprehensibilis, & à S. Paulo reprehensus. VII. 383.
- Petrus, & petra, in qua significatione sint à Christo accepta. VII. 360. & seq.
- Philosophus quid sit. VII. 176. purus nunquam est traditus. VII. 248. an sit evidenter falsus. VII. 484.
- Pia affectio quid sit. VII. 526. alia est actualis, alia habitualis. VII. 526. actualis est necessaria ad actum fidei. VII. 526. est supernaturalis. VII. 688. non potest elici ex motivo inhonesto, quamvis fortè ex eo possit imperari. VII. 530. iudicium ad eam proximè dirigens est supernaturale. VII. 685. apprehensiones tamen ad hoc iudicium præviæ non debent esse supernaturales. VII. 686.
- Pisanum Concilium quid decreverit circa Papam, & quanti sit æstimandum. VII. 336.
- Possibile non est aliquid perstatum, sed per ampliationem, vel alienationem. I. 329. non tamen realiter distinguitur ab actualiter existenti. I. 436. an omnipotentia DEI connectatur cum possibilibus. I. 326.
- Possibilitas alia est intrinseca, alia extrinseca. I. 319.
- Potentia metaphysica, vel logica intelligendi, seu actus primus metaphysicus, vel logicus intelligendi, datur in DEO. I. 278.
- Prædefinitio Thomistica, seu decretum absolute prædeterminans non datur. I. 657.
- Prædefinitio Scotistica, seu decretum condeterminans quale sit. I. 658. non datur. I. 660.
- Prædefinitio moralis qualis sit. I. 665. non datur. I. 666.
- Prædefinitio aliqua debet admitti. I. 667. & admittenda est prædefinitio subsequens scientiam mediam. I. 667.
- Prædestinatio quid sit. I. 633. an aliqui salventur sine prædestinatione formali. I. 637. prædestinatio ad gloriam ut coronam sit ante merita absolute prævisa. I. 684. prædestinatio saltem ordinaria est alligata certis mediis. I. 650.
- Prædeterminatio physica quid sit. I. 443. quanam illi prædicata ab assertoribus ejus tribuantur. I. 444. non debet admitti. I. 446. præsertim in ordine ad materiale peccati. I. 451. non tamen debet, nec potest dici damnata à Tridentino. I. 471.
- Prædeterminatio physica an se teneat ex parte actus primi. I. 444. & 453. an sit à nobis obtinibilis, vel impedibilis. I. 455. & seq. an inter eam, & actum detur mutua naturæ prioritas. I. 457. an prædeterminatio detur non tantum ad actum, sed etiam ad modum, seu libertatem ejusdem. I. 459. an necessitas ejus tantum in sensu composito non obsit libertati. I. 460. an prædeterminatio non obsit libertati, quia non tollit iudicium indifferens. I. 461. an sit præcisiva inter unam, & alteram formalitatem actus. I. 463.
- Prædeterminatio subsequens scientiam mediam, an tolleret libertatem. I. 678. & seq.
- Prædicata Divina sunt varia, & inter se differentia. I. 99.
- Prædicata absolute contradictoria quæ sint. I. 776. prædicata conditionatè contradictoria quæ sint. I. 777. an ad hoc, ut dentur contradictoria in Divinis, necesse sit aliquid negari de essentia Divina. I. 788.
- Premium aliud est intrinsecum, aliud extrinsecum. VI. 326.
- Præscientia DEI stricte dicta, & latius dicta. I. 394. & seq. quomodo non obsit libertati. I. 356. quomodo sit impedibilis. I. 356.
- Privatio alia est physica, alia logica, & quid sint. V. 23.
- Probabilis sententia quæ sit. IV. 296. alia est intrinsecè, alia extrinsecè probabilis. IV. 299. non quilibet auctor facit sententiam extrinsecè probabilem. IV. 299. quid ad extrinsecam probabilitatem requiratur. IV. 300. alia sententia est magis, alia minus probabilis, alia certè probabilis, alia probabiliter, aut tenuiter probabilis: alia objectivè, alia subjectivè probabilis. IV. 301. alia speculativè, alia practicè probabilis. IV. 302.
- Probabilem sententiam licet sequi, si sit magis probabilis, quamvis minus tuta. IV. 304. etiam inter duas sententias æquè probabiles licet sequi minus tutam. IV. 316. SS. Patres non sunt huic assertioni oppositi, vel de hac controversia non agunt. IV. 323. & seq. neque etiam ex antiquis auctoribus probatur oppositum. IV. 330. an ut quis possit sequi sententiam probabilem, debeat judicare, eam esse absolute veram. IV. 344.
- Probabilem sententiam non licet sequi, si sit notabiliter, & clarè minus probabilis, ac minus tuta. IV. 358. notabiliter major probabilitas in estimatione morali est aliqua saltem latius dicta certitudo moralis. IV. 361. quid circa sententias probabiles senserint antiqui. IV. 367. an ex eo, quod diu tradita fuerit sententia docens licitum usum sententiæ minus probabilis, inferatur, Ecclesiam errasse, si ea sententia falsa esset. IV. 368. an Summi Pontifices in praxi uti sint opinionibus minus probabilibus. IV. 370. an lex notabiliter probabilis existens dicenda sit dubia. IV. 372. an libertas hominis sit in possessione adversus legem notabiliter probabilis existentem. IV. 375. an subditus teneatur obedire superiori juxta sententiam minus probabilem præcipienti. IV. 379. an sequens sententiam minus probabilem prudenter agat. IV. 384. an quis possit judicare, eam esse absolute veram. IV. 387. saltem ex motivo obedientia, aut charitatis. IV. 388. an sententia negans licitum usum sententiæ notabiliter minus probabilis sit rigida. IV. 389. qualem habeat auctoritatem. IV. 347. & seq. item 353. sententia asserens licitum usum opinionis minus probabilis an sit æquè probabilis, ac sententia asserens tantum licitum usum opinionis æquè probabilis. IV. 398. Iudex debet sequi in judicando sententiam probabiliorem. IV. 403. non autem advocatus in causa defendenda. IV. 403. Minister sacramentorum in iis, quæ spectant ad valorem, debet sequi probabiliorem. IV. 404. difficultates aliquæ ex matrimonio objectæ complanantur. IV. 405. Medicus quoque, si potest, debet adhibere medicinam probabiliorem. IV. 406.
- Processiones in Divinis dantur duæ totales ad intra, veræ, & reales. I. 721. nempe per intellectum, & voluntatem. I. 721.
- Promulgatio legis est duplex, & qualis. IV. 279.
- Propositiones necessariae de creatis sunt conditionatæ. I. 46. propositionum indifferentia alia est extrinseca, alia intrinseca, & quomodo deter-

determinetur. I. 372. & seq.
 Propositiones aliquæ in scholis nostris prohibita,
 & à nobis quoque rejectæ I. 605.
 Providentia quid sit, & in quo actu consistat I.
 608. datur in DEO I. 609. est universalis, &
 particularis I. 286. physica, moralis, superna-
 turalis, communis, seu sufficientiæ, peculiaris,
 seu efficaciæ: providentia salvandorum, seu
 prædestinatio: & reproborum, seu reproba-
 tio I. 610. providentia semper assequitur finem
 suum universalem, non tamen semper particu-
 larem I. 611. nec tamen eam creatura potest
 vincere. I. 612.

Q.

Quæstio quænam sit juris, quænam facti, &
 earum diversitas VI. 322. item VII. 393.
 quænam facti formati, seu dogmatici, quænam
 facti informis, seu non dogmatici. VII. 393. &
 seq.
 Quænellus Paschasius quis fuerit. VI. 254. & 258.
 damnaturum ejus propositionum brevis expo-
 sitio. VI. 259.
 Quia: an semper denotet causam respectu actus
 intellectus. VII. 131. & 132.

R.

Ratio humana non potest sufficienter applicare
 verbum DEI, seu revelationem Divinam.
 VII. 177.
 Reatus pœnæ, & reatus culpæ, an inter se distin-
 quantur. V. 241. & seq.
 Redemptio est duplex, præservativa, & repara-
 tiva V. 307. præservativa est nobilior, & ite-
 rum dividitur in duas V. 308. eadem adstruitur
 à S. Augustino. IX. 496.
 Relatio quid sit I. 722. dantur in Divinis quatuor
 reales. I. 722.
 Religio quid sit VII. 218. datur aliqua vera reli-
 gio in mundo VII. 220. & 257. nec sufficit tan-
 tum credere existentiam DEI & c. VII. 223. quo
 ordine probetur, Deum revelasse religionem.
 VII. 175.
 Religionum, seu sectarum varia nomina, & spe-
 cies VII. 176. non licet prohibitu quamvis reli-
 gionem, etiam Christianam amplecti VII. 258.
 nec etiam illam, quæ tantum est probabiliter
 vera VII. 261. & 507. opinio probabilis de re-
 ligione Catholica ad quid obliget. VII. 506.
 Religio vera debet esse ab aliis discernibilis VII.
 224. & quidem per signa externa. VII.
 225.
 Religio Christiana præ omnibus aliis est eviden-
 ter credibilis VII. 226. & credenda VII. 251.
 ex Christianis verò religionibus sola Romano-
 Catholica est evidenter credibilis VII. 262.
 & hæc sola est verè Catholica. VII. 265. & 276.
 Reprobatio alia est radicalis, alia formalis, alia
 positiva, alia negativa I. 699. datur reprobatio
 positiva I. 700. negativæ reprobationis nulla
 est causa ex parte hominum. I. 701.
 Reprobatio positiva repugnat ante peccata abso-
 lute prævisa I. 702. effectus reprobationis qui
 sint I. 703. reprobi sunt plures, quàm prædesti-
 nati I. 615. non omnes reprobi reprobantur
 ob originale peccatum I. 707.
 Resolutivum ultimum in linea fidei est infallibile
 testimonium, seu revelatio DEI VII. 155. &
 157. quod declaratur propositis variis quæ-
 sitionibus VII. 158. est etiam revelatio mediata
 VII. 169. non involvit circulum vitiosum, nec
 vitiosam petitionem principii. VII. 170.
 Restrictio purè mentalis non est licita VII. 57.
 Scripturæ apparenter approbantes restrictio-

nem purè mentalem ritè explicantur. VII. 81.
 & seq.

Revelatio alia est activa, & interna, alia passiva, &
 externa VII. 127. activa non est strictè dicta re-
 velatio VII. 128. item alia est revelatio exerci-
 tæ talis, alia reflexe talis. VII. 115.

Revelatio propositionis universalis est etiam reve-
 latio propositionum particularium sub illa con-
 tentarum VII. 422. revelatio totius actualis est
 etiam revelatio partium essentialium, adeoque
 etiam istæ sunt de fide VII. 533. item revelatio
 veritatis universalis est etiam revelatio verita-
 tum particularium in universali contentarum
 VII. 534. at revelatio alicujus rei non est neces-
 sariò revelatio omnium cum ipsa, moraliter,
 aut physice, vel etiam metaphysice connexo-
 rum VII. 535. neque omnium prædicatorum,
 quamvis sit aliquorum certorum VII. 536. nec
 tamen ideo admittenda præcisio objectiva VII.
 538. est in potestate revelantis, objectum
 quoad plura, vel pauciora prædicata revelare
 VII. 540. sæpe tamen revelata aliqua re reve-
 lantur plura cum ipsa connexa VII. 542. reve-
 lationes universales an sint tantum conditiona-
 tæ VII. 427. & seq. revelatio rei an sit etiam re-
 velatio definitionis ejusdem VII. 560.

Revelatio publica, & privata quid sit VII. 143.
 etiam privata est sufficiens motivum fidei
 Theologicæ VII. 144. revelationi privatae dis-
 sentiens an sit hæreticus VII. 152. revelationes
 sunt probandæ, an sint veræ VII. 148. revela-
 tio DEI an fuisset possibilis in statu puræ naturæ.
 VII. 142.

Rivi, seu Petri de Rivo propositio damnata quæ
 fuerit. I. 469.

S.

Schismatici non sunt membra Ecclesiæ VII.
 295. schismaticus quomodo differat ab
 hæretico. VII. 440.

Scientia propriè dicta datur in DEO I. 276. scien-
 tia DEI est multiplex: primaria, & secundaria,
 practica, & speculativa, scientia approbationis,
 & simplicis notitiæ, scientia propter quid, &
 quia, scientia simplicis intelligentiæ, & visionis,
 scientia necessaria, & libera: & inter has scien-
 tia media I. 283. & seq.

Scientiæ in genere objectum est multiplex. mate-
 riale & formale, primum, & secundarium:
 physice motivum, & intentionaliter motivum,
 ac per identitatem motivum: purè terminati-
 vum, & determinativum I. 301. & seq. quæ-
 nam motiva dantur etiam respectu scientiæ Di-
 vinæ I. 303. & seq.

Scientiæ Divinæ objectum formale est DEUS, &
 aliquando etiam creaturæ I. 308. objectum
 verò materiale est DEUS, & quicquid est co-
 gnoscibile I. 305. Deus cognoscit per scienti-
 am simplicis intelligentiæ omnes creaturas pos-
 sibilis in sua omnipotentia I. 322. & etiam in
 seipsis. I. 323.

Scientia DEI quænam sit causa rerum, aut futu-
 rorum I. 359. & seq. scientia visionis realiter
 accepta est causa remota rerum. I. 562. &
 seq.

Scientia Divina conditionata cognoscit omnia
 conditionatè futura, etiam contingentia, certò
 & infallibiliter I. 333. & particala: fortè non
 obest infallibilitati I. 393. conditio, sub qua
 Deus conditionatè futura videt, alia est necessa-
 ria, alia contingens, & hæc vel conducens, vel
 disparata I. 380. & 381. aliquando conditio
 videtur contingens, vel disparata, & est necessa-
 ria. I. 381.

Scientia media datur in DEO I. 397. ea etiam ex
 S. Augustino probatur I. 399. & seq. item ex S.
 Thoma I. 402. atque ex Patribus I. 429. & seq.

scientia media jam est admissa ab antiquis, quamvis non sub hoc nomine, & quandoque ad scientiam simplicis intelligentiæ, quandoque ad scientiam visionis reducta I. 285. quomodo præcedat omne decretum. I. 410.

Scientia media nequitiam est Semipelagiana I. 415. & censura contra eam, ac librum P. Ludovici Molinæ, nullam habet auctoritatem I. 415. scientia media non videt consensum meritorium securum ex viribus naturæ, sed gratiæ I. 419. & hic consensus etiam est gratia, & donum DEI. I. 420.

Scientia media an debeat ex parte hypothesis videre totum actum primum proximum, prout datur à parte rei I. 593. an debeat videre decretum determinativum ad individuum I. 599. an ex parte conditionati debeat videre individuum actus conditionatè futuri I. 411. an speciem actus physicè infimam. I. 412.

Scientia media virtualiter distinguitur à scientia simplicis intelligentiæ, & à scientia visionis, atque à decreto I. 646. item etiam complexum ex scientia media reflexa, & directæ. I. 648.

Scientia media reflexa quid sit I. 496. hæc datur in DEO I. 497. quomodo sit DEO libera I. 502. an sit, non tantum evitabilis, sed etiam impediibilis ab homine. I. 508. & seq.

Scriptura sacra quomodo sit scripta instinctu Spiritus S. VII. 443. & seq. quomodo omnia in ea contenta sint verbum DEI VII. 445. sensus ejus est quadruplex VII. 446. literalis etiam aliquando duplex, aut multiplex VII. 446. idem sæpe est obscurus VII. 181. & seq. etiam quoad articulos ad substantiam fidei spectantes VII. 185. quare talis obscuritas sit à DEO adhibita. VII. 88. Scriptura sacra sola non sufficienter applicat seipsam tanquam verbum DEI VII. 178.

Scrupulosi rectè agunt durante levi formidine involuntaria IV. 237.

Sedes Apostolica quid sit. VII. 407.

Semipelagiani, seu Massilienses, qui fuerint I. 415. qui eorum errores I. 415. & VI. 39. qualem admiserint scientiam mediam, seu conditionatam I. 416.

Sensus propositionis ab autore intentus qualis intelligatur, dum in eo propositio damnatur. VI. 235.

Sensus externi an universaliter possint fallere. I. 53.

Sententia, quæ vera, falsa, certa, evidens &c. IV. 292.

Serpens Evam decipiens qualis fuerit V. 343. cur dæmon non invaserit aliud animal. V. 344.

Spatia imaginaria an occupentur à DEO. I. 156.

Species alia dicitur impressa, alia expressa I. 223. impressa aliquando se habet ut quod, aliquando ut quo I. 224. species creata impressa DEI est possibilis I. 225. defecto tamen probabilius non datur I. 226. lumen gloriæ non est species impressa DEI I. 243. an DEUS sit species impressa rerum omnium I. 280.

Species concurrentes ad actum fidei non sunt necessariò supernaturales VII. 684. species relictæ ab actu fidei an sint habitus acquisiti, & qualis VII. 45. & seq. item 699.

Species suasivæ quid sint VII. 499. sunt possibiles VII. 500. & possunt supplere motiva ad eliciendum judicium credibilitatis VII. 495. etsi non repræsentent novum motivum. VII. 512.

Spes Theologica habitualis, seu habitus spei, quid sit VII. 725. quid sit spes actualis, sive actus spei VII. 723. actus spei est omnino certus, & quomodo. VII. 731. & seq.

Spei actus debet saltem semel intra annum elici VII. 609. item in initio, & fine vitæ moralis

VII. 610. non tamen in instanti physicè primo vitæ moralis, vel ultimo vitæ VII. 611. insuper actus spei debet etiam sæpius elici per accidens. VII. 612.

Spei habitus datur in quovis puro homine viatore semel justificato, donec vel destructa fide, vel commissio peccato desperationis, expellatur VII. 711. manet in peccatore VII. 703. an maneat ex natura rei, vel tantum ex ordinatione Divina VII. 704. & 707. an maneat in Beatis, est incertum VII. 717. quia in his non manet actus spei primarius VII. 716. manet etiam in animabus purgantibus VII. 718. & olim datus fuit in Angelis viatoribus. VII. 719.

Spei objectum materiale primarium est DEUS possidendus VII. 724. & seq. item 739. & seq. objectum spei quomodo debeat esse arduum. VII. 727.

Spei objectum formale, quatenus hæc est desiderium, est bonitas DEI ut bona speranti VII. 728. quatenus autem spes est fiducia, objectum ejus formale est promissio DEI & potentia auxiliandi, vel ipsum auxilium. VII. 729.

Spiritus privatus quid sit VII. 207. hic non sufficienter applicat revelationem, seu verbum DEI. VII. 208.

Subsistens, & suppositum quomodo differant. I. 731.

Subsistentiæ dantur tres relativæ in Divinis I. 732. datur etiam substantia absoluta I. 733. quæ non potest assumere aliam naturam in unitatem naturæ. I. 739.

Substantia ut quod supernaturalis non est possibilis. VII. 676.

Subtractio rei per se non debet, sed tamen jam prius ex gratia habet, potest esse pœna. VI. 158.

Supernaturale quid sit VII. 676. aliud est Theologicum, aliud philosophicum: item aliud supernaturale quoad substantiam, aliud quoad modum: rursus aliud supernaturale in se, aliud supernaturale præsuppositivè. VII. 677.

Symbolum Apostolorum an contineat in se omnes articulos substantiales Christianæ religionis. VII. 192.

Synteresis quid sit. IV. 217.

T.

Tentatio quid sit VI. 118. tentatio levis potest moraliter vinci sine gratia VI. 119. physicè potest vinci etiam gravis VI. 120. & SS. Patres, quando hoc dicunt esse impossibile, intelligendi sunt de impossibilitate morali VI. 120. non possunt superari omnes tentationes graves collectivè sumptæ sine gratia VI. 123. nec omnes tentationes leves coacervatæ VI. 122. imò neque una gravis VI. 125. an gratia ad vincendas tentationes necessaria debeat esse intrinsicè supernaturalis VI. 123. & 147. ac seq. tentatio gravis an vinci possit ex motivo peccaminoso VI. 144. aut hæreticus mori pro falsa doctrina VI. 145. an una victoria tentationis reddat faciliorem alteram. VI. 139.

Terminus tantum, seu ut vocatur, purus terminus, quid sit, & quomodo distinguatur à dispositione, & conditione VI. 63. & seq.

Thalmud Judaicum est blasphemis, & ineptis plenum. VII. 250.

Theologia quid, & quotuplex sit I. 1. est scientia I. 2. naturalis I. 3. Theologia Scholastica quomodo definiatur. I. 3.

S. Thomæ auctoritas commendata à Summis Pontificibus VI. 218. ejus textus pro prædeterminatione physica offerri soliti ritè explicantur I. 474. an hic S. Doctor adstruxerit præde-

I N D E X

terminationem ad genus, & non ad speciem a-
ctus. I. 481. & seq.

Traditiones quid sint VII. 193. debent aliquæ ad-
mitti præter Scripturam VII. 194. neque ta-
men ipsæ solæ finē alia regula sufficiunt VII.
197. traditiones aliæ sunt doctrinales, aliæ
morales, aliæ Divinæ, aliæ Apostolicæ VII.
197. traditiones possunt dici, aliquo modo
contineri in Scriptura VII. 203.

Trahi à DEO quid sit. VI. 23.

SS. Trinitatis mysterium, in quo consistat juxta
doctrinam Catholicam I. 710. quæ fuerint cir-
ca illud hæreses I. 710. non est ratione natura-
li cognoscibile I. 711. non tamen est contra,
sed supra rationem I. 713. illud dari constat ex
revelatione Divina I. 714. sex veritates agen-
tibus de hoc mysterio semper præ oculis ha-
bendæ I. 772. in SS. Trinitate datur una natu-
ra, duæ processiones, tres personæ, quatuor
relationes, quinque notionēs I. 721. tota Trini-
tas non est perfectior, quàm quælibet persona.
I. 814.

Tutius, & minus tutum quid sit IV. 245. stante
dubio practico debemus sequi tutius IV. 246.
non autem stante tantum dubio speculativo,
aut remoto IV. 247. varii Canones apparenter
contrarii exponuntur IV. 249. & seq. an anti-
qui communiter obligaverint ad tutius in dubio
amplectendum. IV. 257.

V.

Veritas alia in essendo, alia in cognoscendo,
alia in dicendo. VII. 103.

Veritates naturaliter evidentes non omnes sunt
revelatæ, aut de fide. VII. 569.

B. Virgo in primo Conceptionis instanti fuit ab
omni labe originis immaculata V. 309. Alex-
ander VII. Papa multa in favorem Immacula-
tæ Conceptionis B. Virginis decrevit V. 314.
& seq. B. Virgo caruit etiam debito proximo
originaliter peccandi V. 319. non tamen re-
moto V. 337. quale fuerit decretum circa Chri-
stum, & immaculatam ejus Matrem, ab hoc
peccato eximendam V. 321. & seq. est tamen
B. Virgo ex meritis Christi redempta V. 307.
an B. Virgo habuisset gratiam per Adamum, si
iste non peccasset. V. 333.

Virtus quid sit ex SS. Augustino, & Thoma VII. 2.
virtus ut præscindens ab habitu, quid dicat I.
295. dividitur virtus in moralem, & Theolo-
gicam VII. 2.

Virtus, aut habitus supernaturalis, an necessariò
exigat objectum supernaturale. VII. 31.

Virtutes Theologicæ sunt tres. VII. 8.

Virtutes morales per se infusæ dantur aliquæ, di-
stinctæ à virtutibus Theologicis VII. 23. unde
desumenda virtutum, aut habituum moralium
infusorum distinctio realis. VII. 26.

Visio DEI intuitiva defacto datur, adeoque pos-
sibilis est I. 171. nulli creaturæ potest esse con-
naturalis I. 179. hinc lumen gloriæ non sibi
exigit visionem, nec DEUM videt. I. 184.

Visio DEI intuitiva defacto eum repræsentat tri-
num, ac unum I. 199. & omnes perfectiones
primarias DEI I. 209. item aliquas perfectio-

nes secundarias I. 201. & terminationes con-
tingentes I. 201. posset tamen visio DEI de ab-
soluta potentia repræsentare Divinitatem finē
personalitatis I. 202. vel unam personam si-
nē altera I. 202. & tamen esset beatifica I. 211.
& seq. visiones DEI in diversis Beatis sunt
inequalis perfectionis. I. 260.

Visio DEI intuitiva an sit perfectior amore beatifi-
co III. 63. an stare possit cum peccato VI. 290.
an in instanti, quo elicitur actus bonus liber,
possit visio pro signo posteriori dari in præ-
mium hujus ipsius actus liberi IV. 161. & seq.

Unio hypostatica an possit stare cum peccato. VI.
290.

Universale non potest facere DEUS. I. 320. &
seq.

Vocatio ad fidem alia est latius dicta, alia stric-
tius dicta: sicut etiam est fides alia stric-
tius dicta. VI. 73. & seq.

Volitio alia est subjectivè liberalis, & objectivè
onerosa, alia subjectivè, & objectivè liberalis,
alia subjectivè, & objectivè onerosa: & ad
quam virtutem quælibet spectet. I. 683.

Voluntarium quid sit IV. 3. & quotuplex IV. 7.
quid sit voluntarium virtuale, & habituale IV.
7. interpretativum IV. 8. præsumptum IV. 8.
implicitum IV. 9. directum IV. 9. simpliciter
tale IV. 10. secundum quid IV. 10. necessari-
um IV. 10. liberum IV. 10. quodnam ex his
duobus sit perfectius IV. 13. quid sit involunta-
rium IV. 11. volitio, & nolitio non eodem mo-
do se habent ad voluntarium, & involuntari-
um IV. 12.

Voluntarium in causa non datur, si tantum est vo-
luntaria causa per accidens IV. 22. sed requiri-
tur, ut positio causæ sit ideo præcepta, ut ha-
beatur effectus, vel prohibita, ut impediatur
effectus IV. 23. si causa affecta præcepto, vel
prohibitione, est causa per se effectus, tunc ef-
fectus in ea est voluntarius IV. 25. si autem
causa physica effectus non est præcepta, vel
prohibita, in ordine ad hunc effectum: & insu-
per est ad alium effectum intenta: tunc effectus
prior non est voluntarius in ea causa IV. 26. un-
de voluntariæ sunt urbis gubernatori cades ex
ejus negligentia ortæ IV. 35. an propter eas
incurrat irregularitatem IV. 35. & seq.

Voluntas quid sit I. 517. non tendit in objectum,
prout est in se, sed prout est in cognitione VII.
31. potest imperare intellectui assensum fir-
miorem, quàm mereantur motiva præcedentia.
VII. 174.

Voluntas datur in DEO I. 517. alia est antecedens,
alia consequens, alia efficax affectivè, alia effi-
cax effectivè, alia signi, alia beneplaciti I. 616.
voluntas DEI salvandi omnes homines est effi-
cax effectivè respectu prædestinatorum: respec-
tu verò reproborum est tantum efficax affec-
tivè I. 570. quale sit objectum materiale, &
formale voluntatis Divinæ. I. 517.

Votum constituit actionem voto promissam in
materia religionis V. 180. transgressio voti re-
petiti non est peccatum diversæ speciei à trans-
gressione voti semel tantum editi V. 181. at
verò omissio rei ex præcepto simul, & vo-
to debita est peccatum diversæ speciei. V. 181.

